Microsoft® Windows™ Handboek

Microsoft Windows-besturingssysteem

Versie 3.1

Microsoft Corporation

De informatie in dit document kan zonder enige voorafgaande waarschuwing worden gewijzigd en houdt geen enkele verplichting in voor Microsoft Corporation. De software, zoals deze in dit document staat beschreven, wordt geleverd onder de voorwaarden van een gebruiksrechtovereenkomst of een niet-bekendmakingsovereenkomst. De bedoelde software mag alleen volgens de voorwaarden van deze overeenkomsten worden gebruikt of gekopieerd. Het is bij wet verboden bedoelde software te kopiëren op andere wijzen dan uitdrukkelijk beschreven in voornoemde overeenkomsten. Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen, mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd en/of openbaargemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm, of op welke andere wijze dan ook en evenmin in een gegevensopzoeksysteem worden opgeslagen zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Microsoft Corporation.

Tenzij anders vermeld zijn alle in de schermafdrukken, voorbeelduitvoer en diverse voorbeelden vermelde bedrijven, personen, gegevens en adressen fictief. Deze dienen slechts om het gebruik van een Microsoft-produkt te illustreren.

© Copyright 1990-1992 Microsoft Corporation. Alle rechten voorbehouden.
U.S.-patentnr. 4974159
Lucida Typeface Software Copyright 1985-1992
Bigelow & Holmes. USA-patent Des. 289.420; Des. 289.421; Des. 289.422; Des. 289.773. Arial, Courier New, Symbol en Times New Roman Copyright 1991-1992 Monotype Corporation PLC. Alle rechten voorbehouden.

Microsoft, MS en MS-DOS zijn geregistreerde handelsmerken van Microsoft Corporation in de Verenigde Staten en andere landen. Windows is een handelsmerk van Microsoft Corporation.

Acer is een geregistreerd handelsmerk van Acer Technologies Corporation. Adobe en PostScript zijn geregistreerde handelsmerken van Adobe Systems, Inc. Aldus en PageMaker zijn geregistreerde handelsmerken van Aldus Corporation. Ami Professional is een handelsmerk van Samna Corporation. Arial, Courier New, Symbol en Times New Roman zijn geregistreerde handelsmerken van The Monotype Corporation PLC. Ashton-Tate en Framework II zijn geregistreerde handelsmerken van Ashton-Tate Corporation. AST en RAMPage! zijn geregistreerde handelsmerken van AST Research, Inc. AT&T is een geregistreerd handelsmerk van American Telephone and Telegraph Company. Borland en SideKick zijn geregistreerde handelsmerken van Borland International, Inc. CompuServe is een geregistreerd handelsmerk van CompuServe, Inc. CSS Laboratories is een geregistreerd handelsmerk van CSS Laboratories, Inc. De Symbol-lettertypen geleverd met Windows versie 3.1 zijn gebaseerd op het CG Times-lettertype, een produkt van AGFA Compugraphic Division of Agfa Corporation. Dow Jones News/Retrieval is een geregistreerd handelsmerk van Dow Jones & Company, Inc. Epson is een geregistreerd handelsmerk van Epson America, Inc. GEnie is een handelsmerk van General Electric Corporation. Hayes is een geregistreerd handelsmerk van Hayes Microcomputer Products, Inc. Hercules is een geregistreerd handelsmerk van Hercules Computer Technology. Hewlett-Packard, DeskJet, HP, LaserJet, PCL en Vectra zijn geregistreerde handelsmerken van Hewlett-Packard Company. IBM, AT en PS/2 zijn geregistreerde handelsmerken van International Business Machines, Inc. Intel en Above zijn geregistreerde handelsmerken van Intel Corporation. Logitech is een handelsmerk van Logitech, Inc. Lotus en 1-2-3 zijn geregistreerde handelsmerken van Lotus Development Corporation. Lucida is een geregistreerd handelsmerk van Bigelow & Holmes. Macrorecorder is voor Microsoft ontwikkeld door Softbridge Ltd. Mouse Systems is een geregistreerd handelsmerk van Mouse Systems Corporation. Multi-Tech is een geregistreerd handelsmerk van Multi-Tech Systems, Inc. Norton Utilities is een geregistreerd handelsmerk van Symantec Corporation. Paintbrush is een handelsmerk van Zsoft Corporation.PFS: en First Choice zijn geregistreerde handelsmerken van Software Publishing Corporation. Philips is een geregistreerd handelsmerk van Philips International, B.V. QMS is een geregistreerd handelsmerk van QMS, Inc. Terminal is voor Microsoft ontwikkeld door Future Soft Engineering, Inc. Toshiba is een geregistreerd handelsmerk van Kabushiki Kaisha Toshiba. Trail Blazer is een geregistreerd handelsmerk van Telebit Corporation. TrueType is een geregistreerd handelsmerk van Apple Computer, Inc. Tulip is een geregistreerd handelsmerk van Tulip Computers International, B.V. VT 100 is een handelsmerk van Digital Equipment Corporation. WordPerfect is een geregistreerd handelsmerk van WordPerfect Corporation. Wyse is een geregistreerd handelsmerk van Wyse Technology. Zenith is een geregistreerd handelsmerk van Zenith Radio Corporation.

Inhoudsopgave

Inleiding xvii
Indien u beschikt over een eerdere versie van Windows xvii
Over de Windows-documentatie xvii
Wat vindt u in het Windows Handboek xix
Veronderstellingen xx
Conventies xxi

Basisprincipes

1 Basisvaardigheden 3
De basiseigenschappen van Windows 3
Windows-modi 5
Onderdelen van een venster 5
Twee soorten vensters 8
Soorten pictogrammen 10
Een menu gebruiken 13
Menu's selecteren en sluiten 13
Een opdracht in een menu kiezen 15
Het Systeemmenu gebruiken 16
Werken met vensters 22
Een venster verplaatsen 22
Het formaat van een venster wijzigen 23
De schuifbalken gebruiken 28
Een venster sluiten 30
Een dialoogvenster gebruiken 30
Een dialoogvenster verplaatsen 31
Verplaatsen binnen een dialoogvenster 32
Soorten opties 32
Algemene dialoogvensters 40
Een dialoogvenster sluiten 42

Windows Help gebruiken 43
Help starten 43
Het Help-menu gebruiken 44
In Help informatie zoeken 46
Definities bekijken 49

2 Toepassingen 51
Werken met toepassingen 51
Soorten toepassingen 51
Een toepassing starten 54
Twee of meer toepassingen actief hebben 58
Schakelen tussen toepassingen 59
Toepassingsvensters en toepassingspictogrammen schikken 61
Taken uitvoeren door pictogrammen te slepen 62
Informatie met het Klembord van de ene toepassing naar de andere overbrengen 63
Een bericht van een niet-actieve toepassing lezen 68
Een toepassing afsluiten 68
Werken met documenten 69
Documentbestanden openen 69
Documentbestanden opslaan 71
Van het ene naar het andere document overschakelen 72
Werken met tekst 72
Basisvaardigheden oefenen 77

3 Programmabeheer 79
Wat is Programmabeheer? 79
Werken met groepen 81
Groepsvensters openen en tot pictogrammen verkleinen 82
Groepsvensters herschikken 83
Groepspictogrammen schikken 84
Groepen maken en verwijderen 85
Werken met Programma's 88
Een programma maken 88
Een programma uit een groep verwijderen 93
Programma's van de ene groep naar de andere kopiëren 94
Een programma naar een andere groep verplaatsen 94
Een pictogram wijzigen 95
Een toepassing starten vanuit Programmabeheer 96
Een toepassing vanuit een groep starten 96
Een toepassing starten bij het starten van Windows 97
Van een toepassing naar Programmabeheer overschakelen 97
Programmabeheer afsluiten 98

4 Bestandsbeheer 99
Bestandsbeheer starten 99
Met een directoryvenster werken 100
Beeld wijzigen 103
Diskettestation wijzigen 103
Directory wijzigen 104
Directoryniveaus uitbreiden en samenvouwen 106
Meerdere directoryvensters openen 109
Een geopend directoryvenster selecteren 110
Een directoryvenster sluiten 111
In een directoryvenster de weergegeven informatie wijzigen 111
Een directoryvenster bijwerken 116
Directoryvensters aanpassen en schikken 116
De splitsbalk verplaatsen 116
Directoryvensters schikken 117
Pictogrammen schikken 118
In Bestandsbeheer het lettertype wijzigen 118
De statusbalk laten weergeven 119
Instellingen opslaan 119
Een netwerkstation gebruiken 120
Een netwerkstation aansluiten en ontkoppelen 120
Lange bestandsnamen ondersteunende stations gebruiken 123
Met bestanden en directory's werken 123
Een bestand of directory een naam geven 124
Een directory maken 125
Een bestand of directory zoeken 126
Bestanden of directory's selecteren 127
Bestanden en directory's verplaatsen en kopiëren 132
Een bestand of directory verwijderen 135
Bevestigingsberichten uitschakelen 136
Een bestand of directory een nieuwe naam geven 138
Een bestand in een ander bestand invoegen 139
Bestandskenmerken instellen 140
Bestanden met een toepassing verbinden 142
Een bestand afdrukken 146
Een toepassing starten vanuit Bestandsbeheer 146
Diskettes beheren 148
Een diskette formatteren 148
Een systeemdiskette maken 150
Een diskette kopiëren 150
Een schijf een naam geven 151
Bestandsbeheer afsluiten 152

5 Het Congiguratiescherm 153
Het Configuratiescherm starten 153
Kleuren van het Bureaublad aanpassen 156
Een bestaand kleurenschema kiezen 157
Een bestaand kleurenschema wijzigen 159
Aangepaste kleuren definiëren 161
Bureaubladopties wijzigen 164
Patronen op het Bureaublad weergeven 164
Aangepaste achtergrond weergeven 168
Snel overschakelen tussen toepassingen 169
Schermbeveiliging gebruiken 170
Afstand tussen pictogrammen wijzigen 174
De afstandshouder aanpassen 175
De kaderbreedte wijzigen 176
De knippersnelheid van de cursor instellen 176
Een printer installeren en configureren 177
Communicatiepoorten configureren 177
Geavanceerde opties instellen 179
Netwerkopties instellen 181
Lettertypen gebruiken 182
Windows-lettertypen en printerlettertypen 182
Cassettelettertypen en "download"-lettertypen 183
Printer-, "download"- en cassette-lettertypen op het scherm weergeven 184
TrueType-lettertypen gebruiken 184
Scherm- en TrueType-lettertypen toevoegen 185
TrueType-opties in- en uitschakelen 187
Een lettertype verwijderen 188
Internationale instellingen opgeven 189
Standaardinstellingen 190
Datumnotatie 191
Tijdnotatie 194
Valutanotatie 195
Getalnotatie 196
Muis en andere aanwijsapparatuur aanpassen 197
Systeemdatum en -tijd instellen 199
De toetsenbordsnelheid instellen 200
Stuurprogramma's installeren en configureren 201
Een stuurprogramma installeren dat niet met Windows is geleverd 203
Instellingen van stuurprogramma's opgeven 205
Een stuurprogramma verwijderen 206
Geluid gebruiken 207
Signalen aan acties toewijzen 207
Geluiden en de pieptoon in- en uitschakelen 209

MIDI-instellingen wijzigen 209
Een MIDI-instelling selecteren 210
Een nieuwe MIDI-instelling maken 211
Een instelling, schakellijst of toetsenlijst verwijderen 223
Opties instellen voor het uitvoeren van Windows in de 386 "enhanced"-modus 223

6 Afdrukbeheer 225
Afdrukbeheer activeren 225
Een printer installeren en configureren 226
Een printerstuurbestand installeren 227
Een printerpoort selecteren 231
Afdrukopties instellen 233
Timeout-opties instellen 238
Een standaardprinter kiezen 240
Een geïnstalleerde printer verwijderen 242
Documenten afdrukken 242
Afdrukken vanuit een niet-Windows-toepassing 243
De afdrukwachtrij weergeven 244
De volgorde in de afdrukwachtrij wijzigen 246
Afdrukken onderbreken en opnieuw starten 247
Een bestand uit de afdrukwachtrij verwijderen 248
De afdruksnelheid wijzigen 249
Berichten van Afdrukbeheer weergeven 250
Tijd/datum en bestandsomvang weergeven 251
Naar een bestand afdrukken 252
Afdrukken via MS-DOS 254
Afdrukken in een netwerkomgeving 255
Een netwerkprinter aansluiten 256
De gehele netwerkwachtrij bekijken 258
Andere netwerkwachtrijen bekijken 259
De status van de netwerkwachtrij handmatig bijwerken 261
De status van de netwerkwachtrij negeren 261
Bestanden afdrukken via Afdrukbeheer 262
Een netwerkprinter ontkoppelen 263
Afdrukbeheer afsluiten 264

7 Niet-Windows-toepassingen 265
Niet-Windows-toepassingen installeren 265
Windows Setup gebruiken 266
Programmabeheer gebruiken 267
Bestandsbeheer gebruiken 268
PIF Editor gebruiken 268
Door de fabrikant geleverde PIF-bestanden gebruiken 270

Standaard PIF-bestand gebruiken 270
Meerdere PIF-bestanden voor een toepassing gebruiken 271
Niet-Windows-toepassingen starten 272
Toepassingen vanuit Programmabeheer starten 272
Toepassingen vanuit Bestandsbeheer starten 273
Niet-Windows-toepassingen gebruiken 273
Toepassingen exclusief laten beschikken over bronnen 273
Toepassingen op de achtergrond gebruiken 274
Niet-Windows-toepassingen in een venster starten 274
Instellingen voor een actieve toepassing wijzigen 276
Lettergrootte wijzigen 278
Apparaatconflict oplossen 280
Informatie tussen toepassingen uitwisselen 281
Informatie naar het Klembord kopiëren 282
Informatie vanuit het Klembord plakken 284
Standaarddirectory van een toepassing wijzigen 285
Geheugenbeheer voor niet-Windows-toepassingen 286
Berichten over onvoldoende geheugen 287
Wisselbestanden van een toepassing gebruiken 287
Geheugenresidente hulpprogramma's gebruiken 288
Pop-up programma's gebruiken 289
Geheugenresidente hulpprogramma's starten met batch-programma's 290
MS-DOS-aanwijzing gebruiken 291

8 PIF Editor 293

Werken met PIF-bestanden en de PIF Editor 293
PIF Editor starten 293
PIF-modi wijzigen 294
Basis-PIF-opties voor de 386 "enhanced"-modus 295
Pad en bestandsnaam 296
Venstertitel 296
Optionele parameters 297
Opstartdirectory 297
Schermgeheugen 298
Geheugenvereisten 299
EMS-geheugen 301
XMS-geheugen 302
Beeldschermgebruik 304
Uitvoeren 304
Venster dicht na afsluiten 305
Geavanceerde PIF-opties voor de 386 "enhanced"-modus 305
Multitasking-opties 306
Geheugenopties 308
Weergave-opties 309
Overige opties 312

PIF-opties voor de standaardmodus 317
Pad en bestandsnaam 318
Venstertitel 318
Optionele parameters 319
Opstartdirectory 319
Schermmodus 320
Geheugenvereisten 321
XMS-geheugen 321
Modificeert direct 322
Geen schermoverdracht 323
Programmawisseling voorkomen 323
Venster dicht na afsluiten 324
Geen schermbeveiliging 324
Sneltoetsen reserveren 324

Windows-accessoires

9 Write 329
Een document maken 329
Tekst typen 331
Een document bewerken 331
Verplaatsen in een document 331
Tekst selecteren 333
Tekst zoeken en wijzigen 334
Tijdelijke afbreekstreepjes invoegen 338
Figuren in Write invoegen 338
Figuren in Write bewerken 340
Een document in pagina's indelen 344
Documenten opmaken 348
Tekenopmaak 348
Lettertypen en lettergrootte wijzigen 351
Alinea-opmaak 353
Documentopmaak 359
Write-bestanden beheren 367
Een Micosoft Word-document openen 367
Een Windows-tekstbestand openen 367
Een niet-Windows-tekstbestand openen 368
Een document opslaan 368
Reservekopieën maken 369
Documenten afdrukken 370
Printers en printeropties wijzigen 372

10 Paintbrush 373
Paintbrush besturen met muis of toetsenbord 373
Het Paintbrush-venster 374
Het formaat van het tekengebied bepalen 375
Het tekengebied vergroten 377
Verplaatsen in een grote tekening 377
De tekening weergeven 378
Een eenvoudige tekening maken 379
Achtergrond- en voorgrondkleuren kiezen 380
Een lijndikte kiezen 381
Tekensymbolen kiezen en gebruiken 382
Wijzigingen ongedaan maken 383
Tekst typen 385
Het tekstsymbool kiezen 385
Een lettertype en een lettergrootte kiezen 385
Opmaakopties instellen 386
Tekst typen en plaatsen 387
Elementaire tekstverwerkingsvaardigheden 388
Werken met de Paintbrush-symbolen 389
De knipselsymbolen 390
De verfspuit 393
Het tekstsymbool 394
De kleurengum 395
De gum 397
De verfroller 398
Het penseel 399
De boog 401
De lijn 404
Het vak en het opgevulde vak 405
Het afgeronde vak en het opgevulde afgeronde vak 406
De cirkel/ellips en de opgevulde cirkel/ellips 407
De veelhoek en de opgevulde veelhoek 409
Een tekening bewerken 410
Gummen 411
Knipsels knippen en plakken 411
Knipsels koppelen en insluiten 412
Een knipsel verplaatsen 413
Een knipsel kopiëren 414
Een knipsel vegen 414
Een knipsel verplaatsen, vegen en kopiëren in de uitzoom-modus 415
Doorzichtig en ondoorzichtig plakken en vegen 415
Een knipsel opslaan 416
Een knipsel ophalen uit een bestand 416

Geavanceerde Paintbrush-functies 417
Een knipsel verkleinen en vergroten 418
Een knipsel spiegelen 418
Kleuren in een knipsel omkeren 419
Een knipsel laten overhellen 419
Gedetailleerde bewerkingen 419
Bewerken met de opdracht Inzoomen 420
Aangepaste kleuren 421
Werken met Paintbrush-bestanden 423
Microsoft Paint-bestanden converteren 424
Een tekening afdrukken 425
Een gedeelte van een tekening afdrukken 426
Marges instellen 427
Kopteksten en voetteksten afdrukken 428
Printer en printeropties wijzigen 429

11 Terminal 431
Inleiding 431
Vereiste apparatuur 431
Terminal starten 432
Aansluiting voorbereiden 433
Instellingenbestanden openen 433
Communicatie-instellingen opgeven 434
Instellingen van modemopdrachten veranderen 436
Telefoonnummer invoeren 438
Terminal-emulatie instellen 439
Terminal-voorkeuren opgeven 440
Opdrachten aan functietoetsen toewijzen 443
Aan functietoetsen toegewezen opdrachten uitvoeren 446
Functietoetsen weergeven en verbergen 447
Tijdopname met Timer-modus 447
Verbinding leggen met de computer op afstand 448
Bestanden overbrengen 449
Bestandsoverdracht instellen 449
Tekstbestanden verzenden 455
Tekstbestanden ontvangen 457
Tekstbestanden bekijken 460
Binaire bestanden verzenden 461
Binaire bestanden ontvangen 463
Tekst in het venster Terminal bewerken 464
Tekst kopiëren naar het Klembord 464
Inhoud van het Klembord verzenden 465
Geselecteerde tekst verzenden 465
Alle tekst selecteren 465
De buffer wissen 465

Afdrukken 466
Printer instellen 466
Inkomende tekst afdrukken 466
Geselecteerde tekst afdrukken 467
Uw communicatie-sessie beëindigen 467
Instellingenbestanden opslaan 467
Verbinding met de computer op afstand verbreken 468
Terminal afsluiten 468

12 Extra Bureau-accessoires 469
Rekenmachine 469
Rekenmachine starten 469
Berekeningen uitvoeren 470
Werken met het geheugen van de Rekenmachine 471
De Rekenmachine en het Klembord 472
Standaardfuncties van de rekenmachine 473
Werken met de wetenschappelijke rekenmachine 475
Werken met andere talstelsels 475
Geavanceerde functies van de rekenmachine 479
Agenda 483
Agenda starten 484
Weergave van de Agenda wijzigen 485
Afspraken noteren 485
Een andere dag weergeven 487
De maandweergave 488
Een signaal instellen 489
Agenda aanpassen 491
Agendabestanden beheren 495
Afspraken afdrukken 496
Kaartenbak 499
Kaarten invullen en toevoegen 501
Kaarten als een lijst weergeven 502
Kaarten bekijken 502
Tekst op kaarten bewerken 504
Een kaart herstellen 509
Een kaart verwijderen 509
Een kaart dupliceren 510
Kaartenbakbestanden beheren 510
Een Kaartenbakbestand afdrukken 512
Automatisch telefoonnummers kiezen 513
Speciale tekens 514
Een lettertype kiezen 515
Een teken in een document invoegen 515

Klok 517
De klok aanpassen 518
Media-speler 519
Een Media-apparaat opgeven 520
Een bestand openen 521
Een mediabestand afspelen 522
De schaal wijzigen en plaatsen 522
Media-speler afsluiten 523
Kladblok 524
Werken met tekst 524
Kladblokbestanden beheren 527
Een Kladblokdocument afdrukken 528
Macrorecorder 528
Een eenvoudige macro opnemen 529
Een macro uitvoeren 534
Opname-opties gebruiken 535
Macrorecorderbestanden beheren 539
Voorkeuren permanent instellen 542
Macro's maken voor demo's 543
Het reageren op sneltoetsen uitschakelen 544
Richtlijnen voor het maken van macro's 545
Geluidsrecorder 546
Een geluidsbestand openen en afspelen 547
Een geluidsbestand maken 548
Een bestaand geluidsbestand wijzigen 550
Een geluidsbestand verwijderen 552
Een geluidsbestand opslaan 553
Een geluidsbestand herstellen 553

Windows voor gevorderden

13 Windows-toepassingen integeren 557
Informatie naar andere toepassingen overbrengen 557
Wat is OLE? 558
Tekeningen insluiten 560
Ingesloten tekeningen bewerken 562
Tekeningen koppelen 563
Gekoppelde tekeningen bewerken 564
Geluidsdocumenten insluiten 565
Geluidsbestanden insluiten 565
Ingesloten geluidsbestanden bewerken 567

Geluidsbestanden koppelen 567
Gekoppelde geluidsbestanden bewerken 568
Koppelingen onderhouden 569
Gekoppelde objecten bijwerken 569
Meervoudige koppelingen maken 570
Koppelingen verbreken 571
Koppelingen verwijderen 572
Koppelingen herstellen 572
Indeling wijzigen 573
Objectenbeheer gebruiken 575
Geheel document als OLE-object gebruiken 576
Bestandsbeheer gebruiken 578
Gedeeltelijk document als OLE-object opnemen 580
MS-DOS-opdrachtregel als OLE-object opnemen 581
Pictogrammen wijzigen 582
Label van OLE-object wijzigen 585

14 Windows optimaliseren 587
Wat betekent optimaliseren? 587
Inzicht in geheugen 588
Inzicht in schijfruimte 591
Configuratie van uw systeem 593
Een 80386- of 80486-computer configureren 594
Een 80286-computer configureren 595
De efficiëntie van de vaste schijf verbeteren 596
Overbodige bestanden verwijderen 597
De opdracht Chkdsk uitvoeren 599
Een schijfcomprimeringsprogramma uitvoeren 601
Geheugen vrijmaken voordat u Windows start 602
De bestanden CONFIG.SYS en AUTOEXEC.BAT wijzigen 602
Het bestand CONFIG.SYS stroomlijnen 604
Het bestand AUTOEXEC.BAT stroomlijnen 605
Geheugen besparen bij het starten van geheugenresidente hulpprogramma's 606
Multitasking-opties instellen 607
Werken met Windows-wisselbestanden 609
Instellingen van het wisselbestand wijzigen 610
Werken met toepassingswisselbestanden 612
SMARTDrive 613
SMARTDrive installeren 614
De SMARTDrive-opdrachtregel 615
Dubbele buffers 618

De omgevingsvariabele TEMP 618
MS-DOS memory-managers 619
De extended-memory-manager HIMEM.SYS 620
RAMDrive 626
Expanded memory gebruiken 630

15 Windows onderhouden met Setup 637
Setup uitvoeren vanuit Windows 637
Instellingen wijzigen 638
Een stuurprogramma installeren dat niet met Windows versie 3.1 is geleverd 640
Bestaande toepassingen instellen 642
PIF-informatie voor niet-Windows-toepassingen 645
Windows-onderdelen toevoegen en verwijderen 646
Onderdelen volledig toevoegen of verwijderen 646
Onderdelen gedeeltelijk toevoegen of verwijderen 648
Setup uitvoeren vanuit MS-DOS 649
Een geïnstalleerd stuurprogramma bijwerken 649
De codetabel wijzigen 650
Herstellen na verkeerde instellingen 651

Bijlage A: Windows en netwerken 653
Windows in een netwerkomgeving gebruiken 653
Netwerkfuncties van Windows 653
Richtlijnen voor het gebruik van netwerken 654

Bijlage B: Terminal-emulatietabellen 655
VT 52-Terminal-toetsenbord 655
VT 52-Terminal-functies 656
VT 100-Terminal-toetsenbord 657
VT 100-Terminal-functies 658

Bijlage C: Toetsen 663
Algemeen gebruikte toetsen in Windows 663
Systeemtoetsen 663
Menutoetsen 665
Toetsen in dialoogvensters 665
Cursorbesturingstoetsen 666
Bewerkingstoetsen 667
Tekstselectietoetsen 667
Toetsen in Programmabeheer 668
Toetsen in Bestandsbeheer 669
Toetsen in de directorystructuur 669
Toetsen in het inhoudsoverzicht 670
Toetsen in het stationsgebied 671

Toetsen in Rekenmachine 671
Toetsen in Agenda 671
Toetsen in dagweergave 671
Toetsen in maandweergave 672
Toetsen in Kaartenbak 673
Toetsen op het Klembord 673
Help-toetsen 674
Help-toetsen 674
Toetsen in het Help-venster 675
Toetsen in Mediaspeler 675
Toetsen in Kladblok 676
Toetsen in Objectenbeheer 676
Toetsen in Paintbrush 676
Muis-equivalente toetsen 676
Hersteltoetsen 677
Verplaatsingstoetsen 677
Toetsen in de PIF Editor 678
Toetsen in Geluidsrecorder 678
Toetsen in Write 679
Verplaatsingstoetsen 679
Bewerkingstoetsen 680

Bijlage D: Woordenlijst 681

Index 707

Inleiding

In deze inleidende sectie van het *Microsoft Windows Handboek* wordt de indeling van de documentatie beschreven, zodat u weet waar u informatie kunt vinden over het gebruik van Windows. Dit alles met het doel u in de gelegenheid te stellen het besturingssysteem Microsoft® Windows™ optimaal te benutten. In deze sectie worden tevens de in dit boek gebruikte typografische conventies besproken.

Indien u beschikt over een eerdere versie van Windows

Voor sommige Windows-toepassingen die u met een eerdere versie van Windows hebt gebruikt, is een bijgewerkte versie beschikbaar. Deze bijgewerkte versie zorgt ervoor dat u maximaal kunt profiteren van de nieuwe, krachtige functies van Windows versie 3.1.

Neem contact op met de fabrikant indien u geen informatie hebt ontvangen over eventuele bijgewerkte versies van uw Windows-toepassingen. De meeste toepassingen die zijn ontwikkeld voor gebruik onder eerdere Windows-versies dan 3.0 zullen onder Windows 3.1 niet optimaal werken.

Over de Windows-documentatie

Naast dit boek omvat de bij Windows versie 3.1 geleverde documentatie het boek *Microsoft Windows Introductie*, online zelfstudie-oefeningen, een uitgebreid schermhulpsysteem en verscheidene online-documenten (geschikt voor gebruik in Windows Write) die tijdens de installatie van Windows naar de vaste schijf worden gekopieerd. In de volgende pagina's vindt u naast een samenvatting van de inhoud van het *Microsoft Windows Handboek* ook de beschrijving van een aantal conventies die voor een juist begrip van Windows belangrijk is.

Hoe u de verschillende gedeelten van de documentatie gaat gebruiken is afhankelijk van hetgeen u reeds weet over Windows en computers en van de manier waarop u informatie opneemt.

- In *Microsoft Windows Introductie* leert u hoe u Windows voor uw systeem kunt instellen. Hierbij zult u ook visueel kennismaken met Windows. Daarnaast treft u het hoofdstuk "Probleemoplossing" aan, waarin oplossingen worden gegeven voor probleemsituaties die zich kunnen voordoen wanneer u Windows installeert of start.
- In het *Microsoft Windows Handboek* vindt u een uitvoerige beschrijving van Windows en de verschillende mogelijkheden van dit programma. Naast onderwerpen voor gevorderde gebruikers van Windows bevat dit handboek voor nieuwe gebruikers uitvoerige beschrijvingen van het programma en van de procedures.
- In de zelfstudie-oefeningen krijgt u online-instructies voor het gebruik van de muis en voor het verrichten van bepaalde basistaken in Windows (voor deze zelfstudie-oefeningen hebt u een muis en een VGA-beeldscherm nodig).
- De Help-functie biedt u snelle toegang tot informatie over de in Windows benodigde opdrachten en procedures. Voor de belangrijkste Windows-toepassingen is nu een *contextgevoelige* Help-functie beschikbaar. Hiermee kunt u bijvoorbeeld vanuit een dialoogvenster met F1 of de knop Help specifieke informatie vragen over bepaalde onderwerpen in een dialoogvenster.
- Op het moment dat u Windows installeert, worden verschillende documentbestanden naar de vaste schijf gekopieerd. Met Windows Write kunt u deze bestanden lezen (en afdrukken). Het betreft de volgende bestanden:
  - SETUP.TXT - Specifieke informatie voor de installatie van Windows. Bevat informatie over programmatuur- of apparatuurconfiguraties waarvoor een speciale instelling noodzakelijk is teneinde Windows op de juiste manier te kunnen installeren en starten (dit bestand kunt u met elke willekeurige teksteditor bekijken).
  - LEESMIJ.WRI - Informatie die na het drukken van het handboek is bijgewerkt.
  - PRINTERS.WRI - Informatie over bepaalde printers en lettertypen, zodat u deze kunt configureren voor gebruik in Windows.
  - NETWORKS.WRI - Informatie over het gebruik van Windows in specifieke netwerkconfiguraties.
  - SYSINI.WRI - Procedures voor wijziging van instellingen in het bestand SYSTEM.INI (uitsluitend voor gevorderde gebruikers).
  - WININI.WRI - Procedures voor wijziging van instellingen in het bestand WIN.INI (uitsluitend voor gevorderde gebruikers).

Wat vindt u in het Windows Handboek

Waarschijnlijk zult u in Windows bepaalde functies, zoals Programmabeheer, vaker gebruiken dan andere functies, zoals de PIF Editor. Hiermee is rekening gehouden bij de indeling van het *Microsoft Windows Handboek*. In de eerste hoofdstukken vindt u een beschrijving van de functies die u vermoedelijk het meest zult gebruiken. In latere hoofdstukken worden de functies beschreven die u minder vaak zult gebruiken.

Dit boek is als volgt onderverdeeld:

Deel 1, Basisprincipes - In dit gedeelte vindt u informatie over de basisstructuur van Windows en de vaardigheden die u nodig hebt voor het werken met Windows. In een van de hoofdstukken wordt beschreven hoe u met niet-Windows-toepassingen werkt in Windows. In enkele andere hoofdstukken worden de belangrijke toepassingen voor systeembeheer beschreven die bij Windows worden geleverd. Hierbij gaat het om de volgende toepassingen:

- Programmabeheer. Met Programmabeheer kunt u uw toepassingen ordenen.
- Bestandsbeheer. Met Bestandsbeheer kunt u de bestanden en directory's op de verschillende schijven ordenen en beheren.
- Configuratiescherm. Met Configuratiescherm wijzigt u in Windows instellingen als schermkleur en schermlettertype, installeert u printers, multimedia-apparatuur en modems en wijzigt u het uiterlijk van het Bureaublad.
- Afdrukbeheer. Met Afdrukbeheer beheert u alle afdrukopdrachten die u vanuit Windows of niet-Windows-toepassingen geeft.
- PIF Editor. Met PIF Editor kunt u voor een niet-Windows-toepassing programma-informatiebestanden (PIFs, program information files) maken of wijzigen.
- Taakoverzicht. Met Taakoverzicht kunt u op elk willekeurig moment snel overschakelen tussen de toepassingen op uw Bureaublad.
- Het Klembord. Met het Klembord kunt u informatie van een venster verplaatsen of kopiëren naar een ander venster in dezelfde of in een andere toepassing.

Deel 2, Windows-accessoires - In de hoofdstukken in dit deel worden de bij Windows geleverde accessoires beschreven. U hebt drie multifunctionele toepassingen ontvangen:

- Windows Write, een tekstverwerkingsprogramma.
- Paintbrush, een kleurentekenprogramma.
- Terminal, een communicatieprogramma.

Ook hebt u twee nieuwe multimedia-toepassingen ontvangen: Media-speler en Geluidsrecorder. Verder hebt u verschillende handige programma's ontvangen die u aan het bureaublad van Windows kunt toevoegen, te weten Rekenmachine, Agenda, Kaartenbak, Speciale tekens, Klok, Kladblok en Macrorecorder.

Deel 3, Windows voor gevorderden - Dit gedeelte bevat vier hoofdstukken met informatie voor gevorderde Windows-gebruikers. Hierin wordt uitgelegd hoe u informatie in Windows-toepassingen kunt integreren, hoe u Windows zo kunt aanpassen dat het op uw computer en met uw toepassingen zo efficiënt mogelijk wordt uitgevoerd en hoe u de Windows-omgeving opnieuw kunt configureren met het programma Setup.

Bijlagen - De bijlagen bevatten aanvullende informatie over de volgende onderwerpen:

- Instructies voor het gebruik van Windows in een netwerkomgeving.
- Procedures waarmee u specificaties voor terminal-emulaties kunt wijzigen.
- Sneltoetsen waarmee in Windows verschillende taken kunnen worden uitgevoerd.

Het *Microsoft Windows Handboek* bevat eveneens een verklarende woordenlijst en een gedetailleerde index.

Veronderstellingen

In de Windows-documentatie is men van de volgende veronderstellingen uitgegaan:

- *Windows* verwijst naar Microsoft Windows versie 3.1 of hoger.
- MS-DOS verwijst naar Microsoft MS-DOS® versie 3.1 of hoger.
- U hebt Windows op uw systeem geïnstalleerd. Zie hoofdstuk 1, "Windows installeren", in de *Microsoft Windows Introductie* voor meer informatie over de installatie van Windows.
- U werkt in Windows met een muis.

  U vindt de equivalente toetsenbordtechniek bij elke beschrijving echter tevens in elke stap-voor-stap-procedure en in de Help-informatie.

Conventies

In het *Microsoft Windows Handboek* wordt gebruik gemaakt van consistente visuele aspecten, bepaalde standaardopmaak en speciale terminologie zodat u informatie gemakkelijk kunt vinden en interpreteren. Hier volgt een beschrijving van deze conventies.

Visuele aspecten

In het handboek worden de volgende typografische conventies aangehouden:

Opmaak	*Beschrijving*
cursief	Alle tekst die u exact moet typen zoals deze is gedrukt. Indien u bijvoorbeeld wordt gevraagd *dir \windows* te typen, moet u alle cursieve tekens precies zo typen als in het handboek is opgegeven.
	Plaatsaanduiding voor informatie die u moet opgeven. Indien u bijvoorbeeld wordt gevraagd *bestandsnaam* te typen, moet u de werkelijke naam van het desbetreffende bestand op de plaats van *bestandsnaam* opgeven.
	De opmaak cursief wordt tevens gebruikt voor nieuwe termen. Deze nieuwe termen worden direct na de cursiefdruk verklaard.
HOOFDLETTERS	Directorynamen, bestandsnamen en acroniemen.
KLEIN KAPITAAL	De namen van toetsen op het toetsenbord, bijvoorbeeld, CTRL, ESC of HOME.
Beginhoofdletter en **vet**	Menu-onderdelen, opdrachten, dialoogvensters - bijvoorbeeld het menu **Bestand**, de opdracht **Opslaan**.

Symbool	*Betekenis*
♦	Een procedure die uit slechts één stap bestaat.
	Instructies voor de muisgebruiker.
	Instructies voor de toetsenbordgebruiker.
386	Een gedeelte dat betrekking heeft op de 386 "enhanced"-modus van Windows.

Conventies voor notatie van toetsenbordtoetsen

Toetsencombinaties en toetsenreeksen worden op de volgende manier weergegeven.

Opmaak	*Betekenis*
TOETS1+TOETS2	Een plusteken (+) tussen toetsnamen betekent dat u de eerste toets ingedrukt moet houden terwijl u op de tweede toets drukt. Bijvoorbeeld, "Druk op ALT+ESC" betekent dat u de toets ALT ingedrukt moet houden terwijl u op ESC drukt. Laat daarna beide toetsen los.
TOETS1, TOETS2	Een komma (,) tussen toetsnamen betekent dat u de toetsen één voor één moet indrukken en loslaten. Bijvoorbeeld, "Druk op ALT, F" betekent dat u ALT moet indrukken en weer loslaten en vervolgens F moet indrukken en weer loslaten.

Microsoft-ondersteuning

Microsoft biedt in diverse vormen ondersteuning teneinde u in staat te stellen het Microsoft-produkt optimaal te gebruiken.

Raadpleeg indien u vragen hebt over het Microsoft-produkt, eerst de produktdocumentatie of de Help-functie. Indien u het antwoord hierin niet vindt, neemt u contact op met de afdeling Produktondersteuning van Microsoft.

In dit pakket is een kaart bijgesloten met een lijst van alle ondersteuningscentra en de manier waarop u hiermee in contact kunt treden.

Basisprincipes

1 Basisvaardigheden

2 Toepassingen

3 Programmabeheer

4 Bestandsbeheer

5 Het Configuratiescherm

6 Afdrukbeheer

7 Niet-Windows-toepassingen

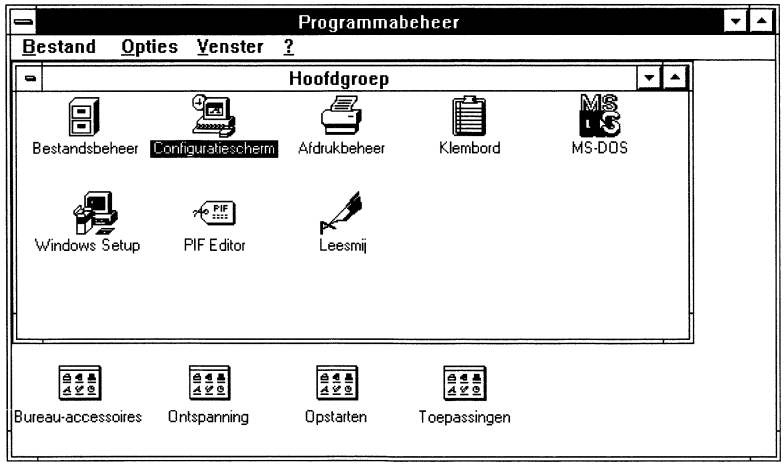
8 PIF Editor

1 Basisvaardigheden

De basiseigenschappen van Windows

Als u voor het eerst kennismaakt met Microsoft Windows is dit het belangrijkste hoofdstuk voor u. In dit hoofdstuk worden de basisvaardigheden beschreven die u nodig hebt voor het werken met Windows. Waarschijnlijk zult u dit hoofdstuk tevens als naslagwerk gebruiken als u informatie over bepaalde onderwerpen nog eens wilt nalezen.

Met Windows beschikt u over alles wat u nodig hebt om uw toepassingen en bestanden eenvoudig en efficiënt te beheren. In de volgende afbeelding ziet u de veelzijdige grafische omgeving van Windows.

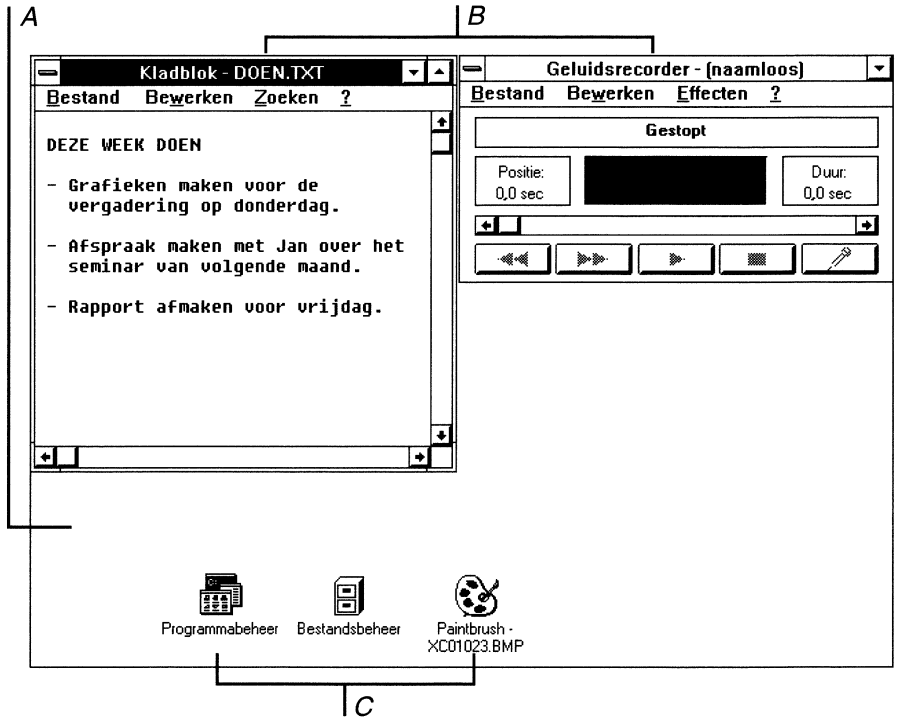
Opmerking Met het zelfstudieprogramma van Windows leert u enkele basistechnieken voor het werken met de muis en het werken in Windows. U start dit programma door in het Help-menu van Programmabeheer **Windows Zelfstudieprogramma** te kiezen. Voor dit programma hebt u een muis en een VGA-beeldscherm of beter nodig.

Nadat u Windows hebt gestart, wordt het *Bureaublad* weergegeven, de schermruimte die door Windows wordt ingenomen. U kunt dit gebied vergelijken met het blad van een bureau. U kunt gedeelten van uw werk op het Bureaublad van Windows verplaatsen, u kunt er nieuwe elementen aan toevoegen en elementen die u niet nodig hebt, verwijderen.

Als u Windows de eerste keer start, wordt het venster Programmabeheer afgebeeld. In het venster Programmabeheer kunt u toepassingen ordenen en starten.

Nadat u een toepassing hebt gestart, wordt op het Bureaublad een *toepassingsvenster* geopend. Elk geopend toepassingsvenster kunt u verkleinen tot een *toepassingspictogram*. Een toepassingspictogram is een kleine afbeelding die een toepassing vertegenwoordigt. Door een geopend toepassingsvenster tot een pictogram te verkleinen, krijgt u meer ruimte op uw Bureaublad, zonder dat u de toepassing beëindigt. Meer informatie over pictogrammen vindt u verderop in dit hoofdstuk in de sectie "Soorten pictogrammen".

In de volgende afbeelding ziet u een Bureaublad met daarop zowel toepassingsvensters als toepassingspictogrammen. Zie hoofdstuk 2, "Toepassingen", voor meer informatie over het starten en beëindigen van toepassingen en het schakelen tussen verschillende toepassingen.

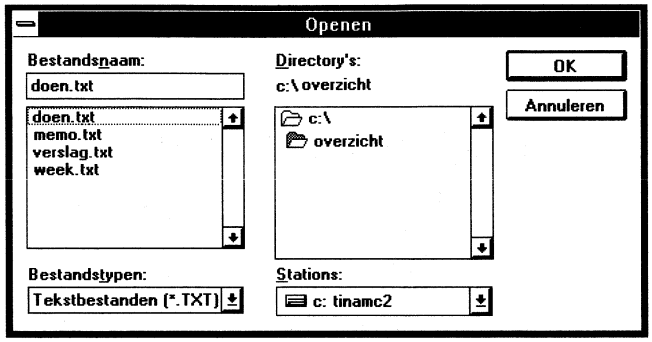

A Bureaublad

B Actieve toepassingen in vensters

C Actieve toepassingen als pictogram

Een ander element van Windows is het *dialoogvenster*, een rechthoekig vak waarin informatie wordt gegeven of gevraagd over de taak die u op een bepaald moment uitvoert. In de volgende afbeelding ziet u een voorbeeld van een in Windows veelgebruikt dialoogvenster. Zie "Een dialoogvenster gebruiken", verderop in dit hoofdstuk voor meer informatie.

Windows-modi

Windows kan worden gestart in twee verschillende modi: standaard of 386 "enhanced". Welke modus u gebruikt, is afhankelijk van uw apparatuur. Als u Windows hebt gestart door *win* te typen, wordt de configuratie van uw systeem onderzocht en vervolgens gestart in de modus die voor uw systeem het meest geschikt is.

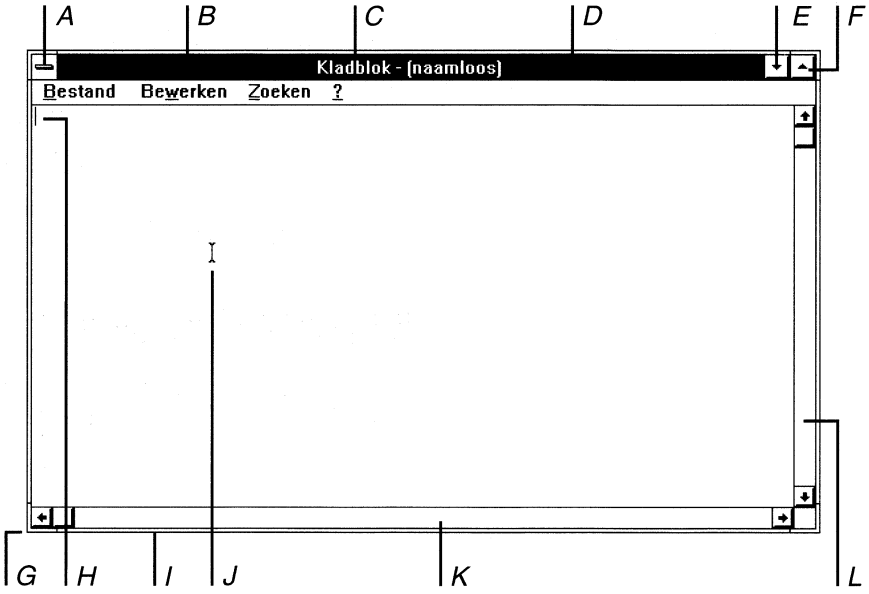
De *standaardmodus* is de basis bewerkingsmodus voor Windows. In deze modus hebt u toegang tot extended memory en kunt u schakelen tussen verschillende toepassingen, inclusief de toepassingen die niet speciaal voor Windows zijn ontworpen.

In *386 "enhanced"-modus* kunt u profiteren van de mogelijkheden van het virtuele geheugen van de 80386-processor van Intel® . Indien u Windows hebt gestart in de 386 "enhanced"-modus, beschikken uw toepassingen over meer geheugen dan in uw systeem fysiek aanwezig is, terwijl u nog steeds kunt schakelen tussen de verschillende toepassingen.

Meer informatie over Windows-modi vindt u in de bij Windows geleverde *Introductie*.

Onderdelen van een venster

In deze sectie worden de verschillende onderdelen van een venster beschreven die samen de instrumenten vormen waarmee u een venster en de toepassing of het document in het venster bestuurt. De meeste vensters bevatten dezelfde onderdelen, zoals een titelbalk en menu's. Niet elk venster bevat evenwel alle onderdelen.

A Symbool Systeemmenu
B Titelbalk
C Venstertitel
D Menubalk
E Symbool Pictogram
F Symbool Maximumvenster
G Vensterhoek
H Invoegpositie
I Vensterkader
J Muisaanwijzer
K Horizontale schuifbalk
L Verticale schuifbalk

In dit hoofdstuk wordt beschreven hoe u met de verschillende vensteronderdelen werkt.

- Het symbool *Systeemmenu* bevindt zich in elk venster in de linkerbovenhoek. Het *Systeemmenu* is vooral van belang indien u in Windows met het toetsenbord werkt. Met de opdrachten in het Systeemmenu kunt u het formaat van vensters wijzigen, vensters verplaatsen, sluiten en als maximumvenster of pictogram weergeven. Voorts bevat het Systeemmenu opdrachten om naar andere toepassingen te schakelen (met een muis voert u deze taken uit door te klikken en te slepen).

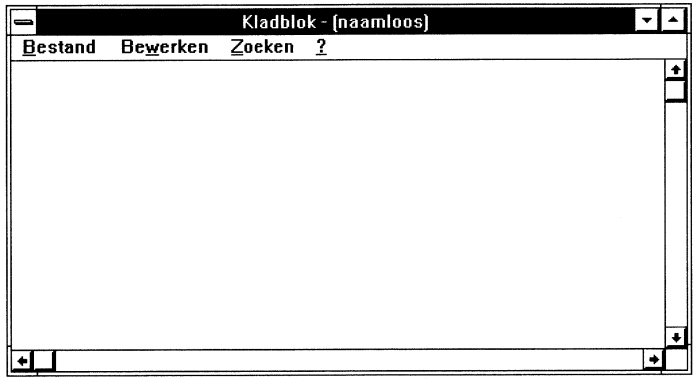
- In de *titelbalk* wordt de naam van de toepassing of het document weergegeven. Indien meer dan een venster is geopend, wordt de titelbalk van het *werkvenster* in een andere kleur of intensiteit weergegeven dan de overige titelbalken.
- De *venstertitel* kan de naam van een toepassing, van een document, groep, directory of bestand zijn, afhankelijk van het venster waarin de titel wordt weergegeven. Indien een document niet is opgeslagen, verschijnt als een onderdeel van de venstertitel doorgaans een voorlopige naam, zoals *Naamloos*.
- In de *menubalk* worden de beschikbare menu's weergegeven. In een *menubalk* vindt u een lijst met opdrachten, of bewerkingen, die u met Windows kunt uitvoeren. De meeste toepassingen beschikken over een menu **Bestand**, een menu **Bewerken** en een Help-menu, alsmede de voor de toepassing specifieke menu's.
- Als het document niet in zijn geheel in het venster past, kunt u met de *schuifbalken* verschillende gedeelten van het document in beeld brengen. Door met de schuifbalken te schuiven kunt u tevens niet-zichtbare gedeelten van lijsten bekijken, evenals andere informatie die niet in de toegewezen ruimte past.
- Met de muis kunt u het venster van de actieve toepassing vergroten door op het symbool *Maximumvenster* te klikken, zodat het gehele Bureaublad wordt opgevuld. U kunt het venster tevens tot een pictogram verkleinen door op het symbool *Pictogram* te klikken. Een documentvenster kan slechts zo groot worden als het toepassingsvenster; het kan niet het gehele Bureaublad opvullen.
- Nadat u een venster hebt vergroot, wordt het symbool Maximumvenster vervangen door het symbool *Vorig formaat*, dat zowel een pijl-omhoog als een pijl-omlaag bevat. Indien u in plaats van de muis het toetsenbord gebruikt, kunt u de opdracht **Vorig formaat** in het Systeemmenu kiezen.
- De buitenste rand van een venster is het *vensterkader*. U kunt dit kader aan elke zijde van het venster langer of korter maken.
- Met de *vensterhoek* kunt u gelijktijdig twee zijden van een kader korter of langer maken.
- De *invoegpositie* geeft aan waar u zich in het document bevindt. De invoegpositie markeert de plaats waar tekst en figuren terechtkomen als u begint te typen of te tekenen (bij sommige toepassingen ziet de invoegpositie er anders uit dan in de vorige afbeelding).
- Indien u een muis hebt geïnstalleerd, verschijnt een pijlvormige *muisaanwijzer*. Als u de muis verplaatst, verandert op het scherm de positie van de aanwijzer (bij sommige toepassingen ziet de muisaanwijzer er anders uit dan de aanwijzer in de voorgaande afbeelding).

Twee soorten vensters

Als u met een toepassing werkt, kunnen op het Bureaublad twee soorten vensters verschijnen: toepassingsvensters en vensters die binnen toepassingsvensters verschijnen.

Zoals eerder vermeld, wordt in een toepassingsvenster een door u gestarte toepassing weergegeven. Bovenaan het venster staan de naam van de toepassing en de eventuele bijbehorende documenten, evenals de menubalk van de toepassing.

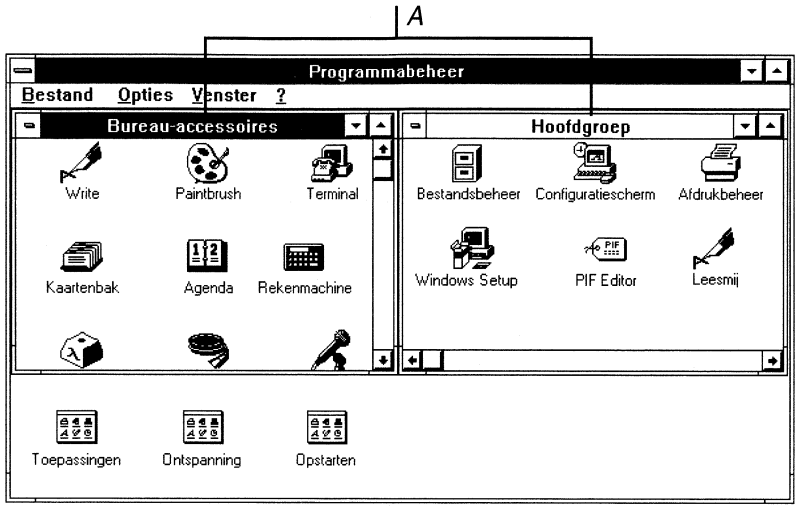
In de volgende afbeelding ziet u een voorbeeld van een toepassingsvenster.

Een documentvenster verschijnt binnen een toepassingsvenster. U kunt meerdere van deze documentvensters tegelijkertijd open hebben. Vanuit Bestandsbeheer (een van de belangrijkste toepassingen van Windows) bijvoorbeeld kunt u gelijktijdig meerdere directory's openen. Elke afzonderlijke directory verschijnt binnen een eigen documentvenster.

Deze vensters hebben dezelfde menubalk als het toepassingsvenster. Opdrachten die van invloed zijn op de toepassing zijn tevens van invloed op het documentvenster.

Een documentvenster heeft een eigen titelbalk, behalve als het als *maximumvenster* is weergegeven (dat wil zeggen, op maximale grootte in het toepassingsvenster). Als maximumvenster heeft het documentvenster dezelfde titelbalk als het toepassingsvenster.

A Een documentvenster heeft geen eigen menubalk.

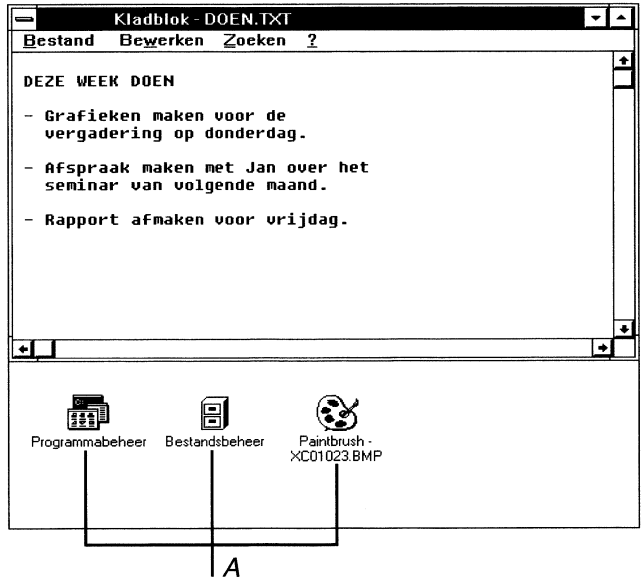
Met de muis werkt u in een documentvenster op dezelfde manier als in een toepassingsvenster. Indien u echter het toetsenbord gebruikt, moet u voor beide soorten vensters verschillende toetsaanslagen gebruiken. Zie "Werken met vensters", verderop in dit hoofdstuk, voor meer informatie.

Soorten pictogrammen

Pictogrammen zijn kleine afbeeldingen die diverse soorten toepassingen en bestanden vertegenwoordigen. Het venster Programmabeheer bevat een aantal verschillende pictogrammen.

- Een *toepassingspictogram* vertegenwoordigt een toepassing die wel is gestart maar waarvan het venster niet open is. De toepassing is verkleind tot een pictogram, dat aan de onderkant van het Bureaublad zichtbaar is.

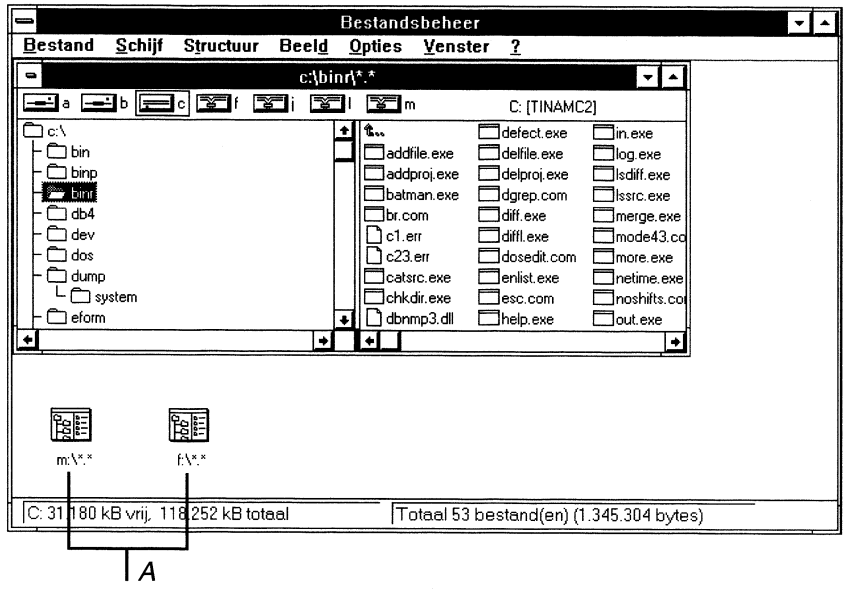
  U kunt een toepassingspictogram (dat wil zeggen, het pictogram van de gestarte toepassing) verplaatsen naar elke willekeurige plaats op het Bureaublad, met uitzondering van een geopend venster. Het pictogram staat immers voor een door u gestarte toepassing, en toepassingen kunnen alleen op het Bureaublad worden gestart, niet in een document of andere toepassingen.

A Toepassingspictogrammen

- Een ander soort pictogram vertegenwoordigt een documentvenster dat is verkleind tot een pictogram. Deze pictogrammen staan aan de onderzijde van het toepassingsvenster en kunnen naar elke willekeurige plaats in het toepassingsvenster worden verplaatst. In het venster Programmabeheer worden deze pictogrammen *groepspictogrammen* genoemd.

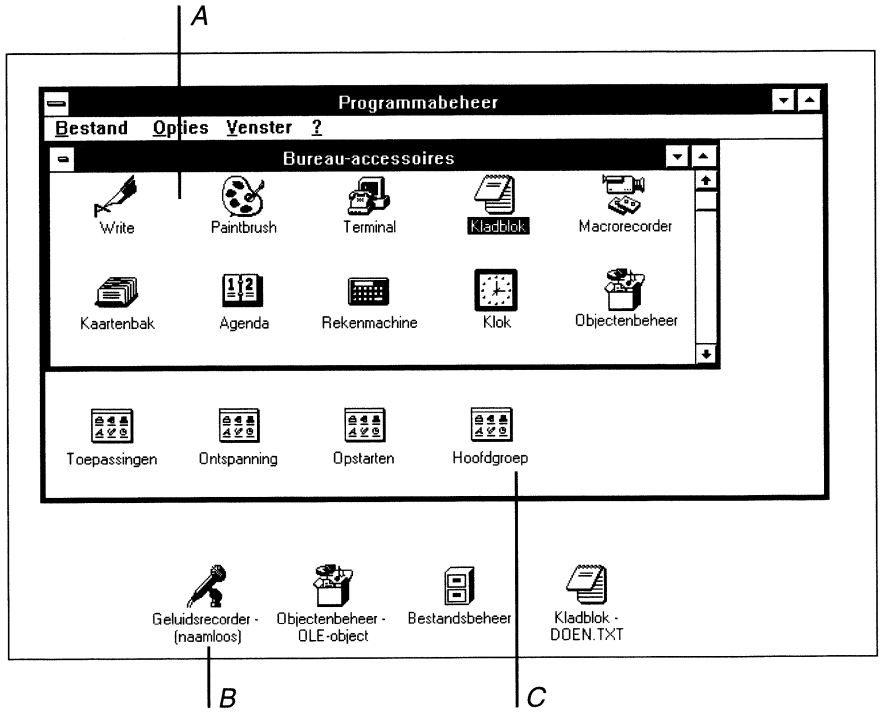
  De pictogrammen die documentvensters vertegenwoordigen in de volgende afbeelding hebben alle hetzelfde uiterlijk. Alleen de labels waarmee de pictogrammen worden aangeduid zijn verschillend.

A Documentvensterpictogrammen

Als u een documentvensterpictogram kiest (vergroot), wordt een documentvenster geopend. De inhoud van het venster varieert, afhankelijk van de toepassing. De documentvensters in het venster Bestandsbeheer bevatten directory's. In het venster Programmabeheer bevatten de documentvensters, hier groepsvensters genoemd, programmapictogrammen.

- *Programmapictogrammen* vertegenwoordigen de toepassingen die u vanuit Windows kunt starten. De pictogrammen bevinden zich in de *groepsvensters* van het venster Programmabeheer. U kunt programmapictogrammen van het ene groepsvenster naar het andere verplaatsen of kopiëren, bijvoorbeeld indien u een toepassing vanuit een andere groep wilt kunnen starten (meer informatie vindt u verderop in dit hoofdstuk in "Een pictogram verplaatsen").

A Programmapictogrammen bevinden zich in groepsvensters

B Toepassingspictogram

C Groepspictogram

De meeste programmapictogrammen hebben een uniek uiterlijk. De pictogrammen voor niet-Windows-toepassingen echter, zijn vaak hetzelfde. Bij een groot aantal toepassingen is het mogelijk de toepassing meerdere malen te starten. In dit geval wordt voor elk actief exemplaar hetzelfde programmapictogram afgebeeld. Een groepsvenster kan derhalve meerdere identieke programmapictogrammen bevatten, die slechts van elkaar kunnen worden onderscheiden door de labels.

Een menu gebruiken

De Windows-opdrachten bevinden zich in *menu's*. Elke toepassing heeft eigen menu's, die worden weergegeven op de menubalk aan de bovenzijde van het toepassingsvenster. Voorts heeft elk toepassingsvenster een Systeemmenu. Het Systeemmenu kan in elk venster worden geopend via het vakje in de linkerbovenhoek. Meer informatie vindt u verderop in dit hoofdstuk in "Het Systeemmenu gebruiken".

Menu's selecteren en sluiten

In Windows selecteert u een menu eerst en vervolgens kunt u een opdracht in dit menu kiezen. Als u de opdracht hebt gekozen, wordt een bewerking uitgevoerd.

Zo selecteert u een menu:

- Open het menu door in de menubalk de naam van het menu met de muis aan te wijzen en er met de linker muisknop op te klikken. Hiermee opent u het menu (door de selectiecursor in het menu naar beneden te slepen en pas daarna de muisknop los te laten kunt u ook rechtstreeks naar een menu-opdracht gaan).

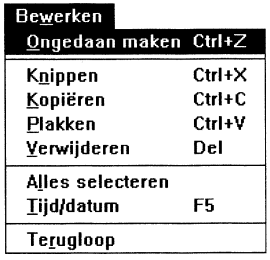
1. Activeer de menubalk door op ALT of F10 te drukken.
2. Kies het gewenste menu door op PIJL-LINKS of PIJL-RECHTS te drukken.
3. Druk op ENTER als u het geselecteerde menu wilt openen.

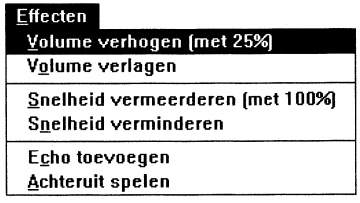
Tip Indien een letter van een naam in de menubalk is onderstreept, kunt u het menu openen door op ALT te drukken, zodat de cursor naar de menubalk wordt verplaatst en vervolgens de onderstreepte letter te typen. U kunt bijvoorbeeld in Programmabeheer het menu **Bestand** openen door op ALT, B te drukken.

Indien in meerdere menunamen dezelfde letter is onderstreept, wordt de eerst vermelde naam geselecteerd. Selecteer de volgende menunaam door op ALT te drukken en vervolgens de letter nogmaals te typen.

Dit zijn enkele typische Windows-menu's.

Een menu sluiten:

- Klik op een menunaam of op een willekeurige plaats buiten het menu.

  Of druk op ALT of F10. Het menu wordt geannuleerd en de programma-achtergrond van de toepassing wordt opnieuw actief.

  Of druk op ESC. Het menu wordt gesloten, maar de menubalk blijft geactiveerd, zodat u een ander menu kunt selecteren.

Een opdracht in een menu kiezen

De meeste menu-onderdelen zijn opdrachten. Het kunnen echter ook kenmerken zijn die u toewijst aan figuren of tekst (zoals vet of cursief), een lijst met geopende vensters of bestanden, of de namen van *vervolgmenu's* waarin aanvullende opdrachten worden weergegeven.

Zo kiest u een onderdeel in een geselecteerd menu:

- Klik met de muisaanwijzer op het menu-onderdeel.

  Of typ de onderstreepte letter in de naam van het menu-onderdeel.

  Of selecteer het gewenste menu-onderdeel met PIJL-OMHOOG en PIJL-OMLAAG en druk vervolgens op ENTER.

In Windows gelden bepaalde menuconventies. Naast sommige menu-onderdelen bijvoorbeeld is soms een vinkje of een toetsencombinatie zichtbaar, of er staan puntjes (...) naast. Andere menu-onderdelen kunnen lichter gekleurd zijn.

In Windows gelden de volgende menuconventies.

Menuconventie	*Betekenis*
Onderdeel lichter gekleurd (of niet zichtbaar)	In de toepassing kan dit onderdeel op dat bepaalde moment niet worden gekozen (u zult bijvoorbeeld eerst een ander onderdeel moeten selecteren voordat u deze opdracht kunt kiezen).
Een opdracht gevolgd door puntjes (...)	Als u deze opdracht kiest, verschijnt een dialoogvenster. Dit venster bevat opties die eerst moeten worden ingeschakeld voordat de opdracht kan worden uitgevoerd.
Naast een opdracht staat een vinkje (✔)	De opdracht is actief. Indien u het vinkje verwijdert (door de opdracht te selecteren), is de opdracht niet langer actief.
Naast een opdracht staat een toetsencombinatie	De toetsencombinatie is een *sneltoets* voor deze opdracht. U kunt de opdracht kiezen met deze sneltoets.
Naast een onderdeel staat een pijltje (►)	Als u dit onderdeel kiest, verschijnt een *vervolgmenu*, waarin aanvullende opdrachten staan weergegeven.

Het Systeemmenu gebruiken

Een toepassingsvenster, een toepassingspictogram, een documentvenster, een documentpictogram evenals sommige dialoogvensters hebben alle een Systeemmenu.

Bij vensters en dialoogvensters opent u het Systeemmenu door in de linkerbovenhoek van het venster of het dialoogvenster het symbool Systeemmenu te selecteren. Bij een groepspictogram opent u het Systeemmenu door het pictogram te selecteren.

De Systeemmenu's voor een toepassingsvenster, een documentvenster en een dialoogvenster zijn alle enigszins verschillend. Ditzelfde geldt voor de Systeemmenu's bij niet-Windows-toepassingen. In de volgende sectie vindt u informatie over het gebruik van het Systeemmenu in deze omgevingen.

Het Systeemmenu openen

De manier waarop u het Systeemmenu opent, is afhankelijk van de omgeving waarin u werkt: een toepassingsvenster, een documentvenster, een dialoogvenster of een pictogram.

Opmerking In toepassingen die documentvensters bevatten, ziet u wellicht meerdere Systeemmenu-symbolen. In de hoek geheel links bovenaan bevindt zich het symbool waarmee u de toepassing bestuurt. Met de overige symbolen bestuurt u de afzonderlijke documentvensters.

Het Systeemmenu voor een toepassingsvenster of toepassingspictogram openen:

- Klik op het symbool Systeemmenu in de linkerbovenhoek van het venster.

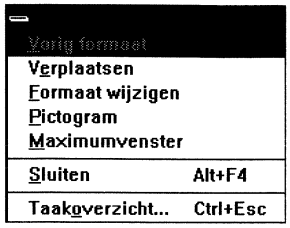
  Of klik op het toepassingspictogram.

  Let erop niet te dubbelklikken, want hierdoor wordt het venster gesloten of het pictogram vervangen door een venster.

1. Druk herhaaldelijk op ALT+ESC. Hierdoor schakelt u tussen de geopende toepassingsvensters en -pictogrammen, totdat u het gewenste venster of pictogram hebt bereikt.

2. Open het Systeemmenu door op ALT, SPATIEBALK te drukken (druk op ALT indien u het menu wilt sluiten zonder een menu-opdracht te kiezen).

Het Systeemmenu voor een documentvenster of documentpictogram openen:

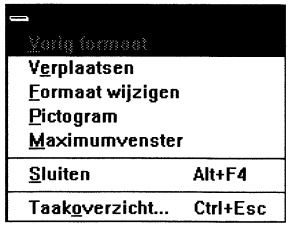
♦ Klik op het symbool Systeemmenu in het documentvenster.

Of klik op het documentpictogram.

Let erop niet te dubbelklikken. U sluit hiermee het venster of verandert het documentpictogram in een venster.

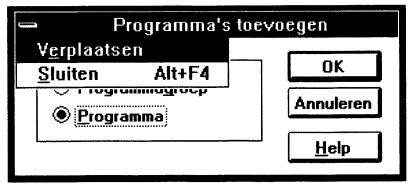
1. Druk herhaaldelijk op CTRL+F6 of CTRL+TAB. Hierdoor schakelt u tussen de geopende documentvensters en -pictogrammen binnen een toepassing totdat u het gewenste venster of pictogram hebt bereikt.
2. Open het Systeemmenu door op ALT, AFBREEKSTREEPJE (-) te drukken (druk op ALT indien u het menu wilt sluiten zonder een menu-opdracht te kiezen).

Het Systeemmenu van een dialoogvenster openen:

- Klik op het symbool Systeemmenu in de linkerbovenhoek van het dialoogvenster.

  Of druk op ALT, SPATIEBALK (druk op ALT indien u het menu wilt sluiten zonder een menu-opdracht te kiezen).

Het Systeemmenu in een niet-Windows-toepassing

Een niet-Windows-toepassing die in de standaardmodus is gestart, heeft geen toepassingsvenster en neemt het gehele scherm in beslag. Als u het Systeemmenu wilt openen, moet u eerst terugschakelen naar Windows. Hierdoor wordt de toepassing verkleind tot een pictogram.

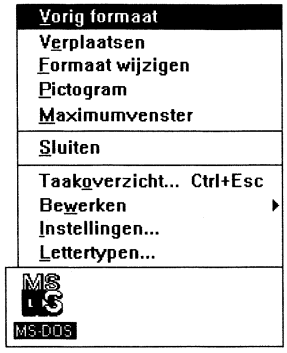
Tip Kies in het Help-menu van toepassingen die met Windows geleverd worden (toepassingen uit de groep Bureau-accessoires of de Hoofdgroep) de opdracht **Info** als u te weten wilt komen in welke modus Windows is gestart.

Zo opent u het Systeemmenu voor een niet-Windows-toepassing die in de standaardmodus is gestart:

1. Schakel van de toepassing over naar Windows door op ALT+ESC te drukken. Hierdoor wordt de toepassing onderaan het scherm weergegeven als een toepassingspictogram.

2. Klik op het pictogram.

Of selecteer het gewenste pictogram door op ALT+ESC te drukken en druk vervolgens op ALT+SPATIEBALK om het Systeemmenu te openen.

Zo opent u het Systeemmenu voor een niet-Windows-toepassing die in de 386 "enhanced"-modus is gestart:

♦ Klik op het symbool Systeemmenu in de linkerbovenhoek van het toepassingsvenster.

Of klik op het pictogram indien het toepassingsvenster als pictogram is weergegeven.

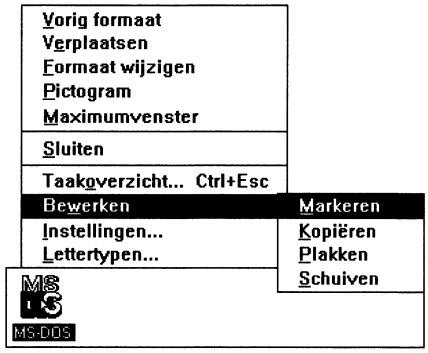
Let erop niet te dubbelklikken, want hierdoor wordt het venster gesloten of het pictogram vervangen door een venster.

1. Druk herhaaldelijk op ALT+ESC. Hierdoor schakelt u tussen de geopende toepassingsvensters en -pictogrammen totdat u het gewenste venster of pictogram hebt bereikt.

2. Druk op ALT+SPATIEBALK (druk op ALT indien u het menu wilt sluiten zonder een menu-opdracht te kiezen).

Opmerking Het Systeemmenu voor een niet-Windows-toepassing die in de 386 "enhanced"-modus is gestart, bevat een vervolgmenu. Met de muis opent u dit menu door op de opdracht **Bewerken** te klikken. Indien u het toetsenbord gebruikt, kiest u **Bewerken** en vervolgens drukt u op PIJL-RECHTS (of ENTER). Indien u de opdrachten in een vervolgmenu wilt gebruiken moet de toepassing in *een venster* actief zijn.

Systeemmenu-opdrachten

In de volgende tabel ziet u een overzicht van de opdrachten in het Systeemmenu. Niet elke toepassing beschikt over al deze opdrachten.

Opdracht	*Gebruik deze opdracht als u*
Vorig formaat	Het venster het vorige formaat wilt geven nadat u het hebt vergroot (met de opdracht **Maximumvenster**) of verkleind (met de opdracht **Pictogram**).
Verplaatsen	Met het toetsenbord het venster naar een andere positie wilt verplaatsen.
Formaat wijzigen	Met het toetsenbord het formaat van het venster wilt wijzigen.
Pictogram	Het venster tot pictogram wilt verkleinen.
Maximumvenster	Het venster tot maximaal formaat wilt vergroten.

Opdracht	*Gebruik deze opdracht als u*
Sluiten	Het venster of dialoogvenster wilt sluiten (bij een toepassingsvenster wordt hierdoor de toepassing afgesloten).
Taakoverzicht	Een taakoverzicht wilt openen. Hiermee kunt u eenvoudiger tussen de door u gestarte toepassingen schakelen en de vensters en pictogrammen op het Bureaublad herschikken.
Volgende	Tussen de geopende documentvensters en pictogrammen wilt schakelen (slechts beschikbaar voor documentvensters).
Bewerken	Een vervolgmenu met aanvullende opdrachten wilt weergeven (alleen beschikbaar voor niet-Windows-toepassingen die zijn gestart in 386 "enhanced"-modus).
Instellingen	Een dialoogvenster wilt weergeven waarin informatie wordt gevraagd over multitasking-opties (alleen beschikbaar voor niet-Windows-toepassingen die zijn gestart in 386 "enhanced"-modus).
Lettertypen	Een dialoogvenster wilt weergeven waarin u informatie over lettertypen kan opgeven (alleen beschikbaar voor niet-Windows-toepassingen die zijn gestart in 386 "enhanced"-modus).

Wanneer u de opdracht **Bewerken** kiest, wordt een vervolgmenu weergegeven met daarin de volgende vier opdrachten.

Opdracht	*Gebruik deze opdracht als u*
Markeren	Met het toetsenbord tekst wilt selecteren en naar het Klembord wilt verplaatsen.
Kopiëren	De geselecteerde tekst naar het Klembord wilt kopiëren.
Plakken	Tekst van het Klembord naar het werkvenster wilt kopiëren.
Schuiven	Informatie wilt bekijken die op dat moment niet zichtbaar is in het venster.

Zie hoofdstuk 7, "Niet-Windows-toepassingen", voor meer informatie over deze aanvullende opdrachten.

Werken met vensters

Als u met toepassingen en documenten werkt, hebt u vaak meerdere vensters geopend. In deze sectie vindt u informatie over het verplaatsen van vensters, het wijzigen van het vensterformaat, het bladeren door de vensterinhoud en het schikken van vensters op het Bureaublad.

Een venster verplaatsen

U kunt een toepassingsvenster of documentvenster verplaatsen naar een andere lokatie op het Bureaublad. Op dezelfde manier kunt u ook een dialoogvenster verplaatsen. Meer informatie vindt u verderop in dit hoofdstuk in "Een dialoogvenster gebruiken".

Zo verplaatst u een venster:

1. Sleep de titelbalk van het venster naar de nieuwe lokatie.

   Terwijl u de muisaanwijzer verplaatst en de muisknop ingedrukt houdt, wordt tegelijkertijd de omtrek van het venster verplaatst.
2. Laat de muisknop los.

U annuleert de verplaatsing door op ESC te drukken voordat u de muisknop loslaat.

1. Selecteer het venster dat u wilt verplaatsen.

   Druk op ALT+ESC. Hierdoor schakelt u tussen de geopende toepassingsvensters totdat u het gewenste venster hebt bereikt.

   Druk op CTRL+F6 of CTRL+TAB als u vanuit de toepassing tussen de documentvensters wilt schakelen.
2. Als u een toepassingsvenster verplaatst, opent u het Systeemmenu door op ALT, SPATIEBALK te drukken.

   Als u een documentvenster verplaatst, opent u het Systeemmenu door op ALT, AFBREEKSTREEPJE (-) te drukken.
3. Kies **Verplaatsen** in het Systeemmenu.

   Nu verandert de aanwijzer in een vierpuntige pijl.
4. Verplaats het venster met de pijltoetsen naar de nieuwe lokatie.

   Terwijl u op de pijltoetsen drukt, wordt de omtrek van het venster verplaatst.
5. Druk op ENTER.

U annuleert de verplaatsing door op ESC te drukken voordat u op ENTER drukt.

Het formaat van een venster wijzigen

Wellicht wilt u het formaat en uiterlijk van de vensters op uw Bureaublad wijzigen. Als u bijvoorbeeld de inhoud van twee documenten wilt vergelijken, kunt u beide documentvensters verkleinen, zodat deze naast elkaar passen. U kunt dit met de muis doen door het vensterkader of de hoeken te slepen totdat het gewenste formaat is bereikt. Indien u het toetsenbord gebruikt, wijzigt u het formaat met de opdrachten in het Systeemmenu.

Opmerking Voor alle vensters is het minimumformaat circa 5 bij 2,5 cm. Bij sommige toepassingsvensters kan het formaat niet worden gewijzigd.

Het formaat van een venster wijzigen:

1. Selecteer het venster waarvan u het formaat wilt wijzigen.
2. Wijs een kader of hoek aan.

   Nu verandert de aanwijzer in een tweepuntige pijl.
3. Sleep het kader of de hoek terwijl u de muisknop ingedrukt houdt totdat het venster het gewenste formaat heeft.

   Indien u een kader sleept, verandert het formaat van het venster enkel aan de zijde van dit kader. Indien u een hoek sleept, verandert gelijktijdig het formaat van de twee aaneengrenzende zijden die samen de hoek vormen.

   Door een vensteromtrek wordt aangegeven welk formaat en welke vorm u hebt geselecteerd.
4. Laat de muisknop los.

U annuleert de wijziging door op ESC te drukken voordat u de muisknop loslaat.

1. Selecteer het venster waarvan u het formaat wilt wijzigen.

   Druk op ALT+ESC. Hierdoor schakelt u tussen de toepassingsvensters totdat het venster is bereikt waarvan u het formaat wilt wijzigen.

   Druk op CTRL+F6 of CTRL+TAB als u vanuit de toepassing tussen de documentvensters wilt schakelen.
2. Indien u het formaat van een toepassingsvenster wijzigt, opent u het Systeemmenu door op ALT, SPATIEBALK te drukken.

   Indien u het formaat van een documentvenster wijzigt, opent u het Systeemmenu door op ALT, AFBREEKSTREEPJE (-) te drukken.
3. Kies in het Systeemmenu **Formaat wijzigen**.

   Nu verandert de aanwijzer in een vierpuntige pijl.

4. Verplaats de aanwijzer met een pijltoets naar het gewenste kader.

   Indien u het formaat in zowel horizontale als verticale richting wilt wijzigen, selecteert u een hoek van het venster door gelijktijdig twee pijltoetsen in te drukken. Selecteer bijvoorbeeld de rechterbovenhoek van het venster door op PIJL-OMHOOG+PIJL-RECHTS te drukken.

5. Verplaats het kader met een pijltoets.

   Indien u het formaat zowel horizontaal als verticaal wijzigt, rekt u het venster naar rechts uit door op PIJL-RECHTS te drukken. Met PIJL-OMHOOG rekt u het venster uit naar de bovenkant van het Bureaublad totdat het gewenste vensterformaat is bereikt.

   Terwijl u wijzigingen aanbrengt, wordt door een vensteromtrek het formaat en uiterlijk aangegeven.

6. Zodra het venster het gewenste formaat heeft, drukt u op ENTER.

U annuleert de wijziging door op ESC te drukken voordat u op ENTER drukt.

Een venster tot pictogram verkleinen

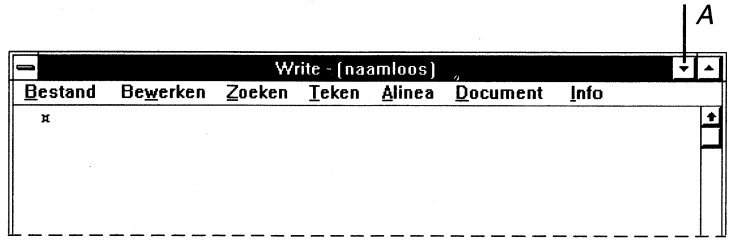
Als u een toepassing wilt verlaten, kunt u het venster tot pictogram verkleinen, zodat de toepassing voor eventueel later gebruik beschikbaar is. Nadat u een toepassingsvenster tot pictogram hebt verkleind, is de toepassing nog steeds in werking, maar het bijbehorende venster neemt geen ruimte in op het Bureaublad. U kunt tevens een documentvenster tot pictogram verkleinen.

U selecteert en verplaatst pictogrammen op het Bureaublad op dezelfde manier als vensters.

Een venster tot pictogram verkleinen:

1. Selecteer het te verkleinen venster.
2. Klik op het symbool Pictogram (het vak met een pijl-omlaag, rechts van het titelvak) in de rechterbovenhoek van het venster.

A Het symbool Pictogram

1. Selecteer het venster dat u wilt verkleinen.

   Druk op ALT+ESC. Hierdoor schakelt u tussen de toepassingsvensters totdat u het gewenste venster hebt bereikt.

   Door op CTRL+F6 of CTRL+TAB te drukken schakelt u tussen de documentvensters.

2. Indien u een toepassingsvenster verkleint, opent u het Systeemmenu door op ALT, SPATIEBALK te drukken.

   Indien u een documentvenster verkleint, opent u het Systeemmenu door op ALT, AFBREEKSTREEPJE (-) te drukken.

3. Kies **Pictogram** in het Systeemmenu.

Als u een documentvenster (bijvoorbeeld het Hoofdgroepvenster) tot maximumvenster hebt vergroot en het met het symbool Pictogram tot een documentpictogram wilt verkleinen, moet u het eerst tot het oorspronkelijke formaat terugbrengen. U kunt tevens een vergroot documentvenster tot een documentpictogram verkleinen door **Pictogram** te kiezen in het Systeemmenu van het documentvenster.

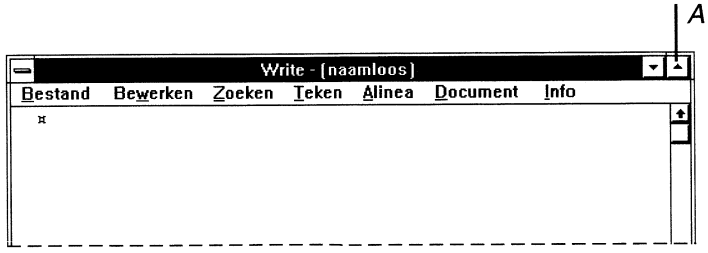
Een venster vergroten

U kunt in de meeste gevallen een toepassingsvenster vergroten, zodat het een groter gedeelte van het Bureaublad of zelfs het gehele Bureaublad opvult.

U kunt een documentvenster zodanig vergroten dat het gehele toepassingsvenster wordt opgevuld, met uitzondering van het gebied dat door de menubalk wordt ingenomen.

Zo vergroot u een venster tot een maximumvenster:

1. Selecteer het venster dat u wilt vergroten.
2. Klik op het symbool Maximumvenster in de rechterbovenhoek van het venster.

A Het symbool Maximumvenster

1. Selecteer het te vergroten venster.

   Druk op ALT+ESC. Hierdoor schakelt u tussen de toepassingsvensters en -pictogrammen totdat u het gewenste venster of pictogram hebt bereikt.

   Door op CTRL+F6 of CTRL+TAB te drukken schakelt u tussen de documentvensters en -pictogrammen.

2. Indien u een toepassingsvenster vergroot, opent u het Systeemmenu door op ALT, SPATIEBALK te drukken.

   Indien u een documentvenster vergroot, opent u het Systeemmenu door op ALT, AFBREEKSTREEPJE (-) te drukken.

3. Kies **Maximumvenster** in het Systeemmenu.

Nu wordt het venster tot het maximale formaat vergroot. Het symbool Maximumvenster wordt vervangen door het symbool Vorig formaat.

Een documentvenster dat tot maximumvenster is vergroot, heeft geen eigen titelbalk meer. De symbolen Pictogram en Maximumvenster hebben slechts betrekking op het toepassingsvenster, niet op het documentvenster. Alleen het symbool Vorig Formaat heeft betrekking op het documentvenster.

Tip Als u twee of meer documentvensters in een toepassingsvenster hebt geopend en een van de documentvensters vergroot, overlapt het vergrote venster alle overige vensters. Als u deze vensters wilt zien, moet u het symbool Vorig Formaat kiezen. Hierdoor krijgt het vergrote venster weer het vorige formaat. U kunt het venster tevens tot pictogram verkleinen door **Pictogram** te kiezen in het Systeemmenu van het document.

Het formaat van een pictogram of venster herstellen

Met de opdracht **Vorig Formaat** brengt u een pictogram of venster terug tot het oorspronkelijke formaat.

Van een pictogram een venster maken:

- Dubbelklik op het pictogram.

  Of kies de opdracht **Vorig Formaat** in het Systeemmenu.

1. Selecteer het pictogram waarvan u het formaat wilt herstellen.

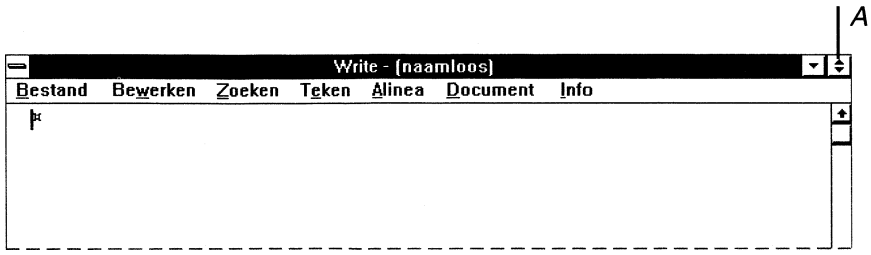
   Druk op ALT+ESC. Hierdoor schakelt u tussen de toepassingspictogrammen totdat u het pictogram hebt bereikt waarvan u het formaat wilt herstellen.

   Door op CTRL+F6 of CTRL+TAB te drukken schakelt u tussen de documentpictogrammen totdat u het pictogram hebt bereikt waarvan u het formaat wilt herstellen.

2. Druk op ENTER.

Een vergroot venster terugbrengen tot het vorige formaat:

♦ Klik op het symbool Vorig formaat in de rechterbovenhoek van het venster.

A Met het symbool Vorig formaat brengt u een venster terug tot het vorige formaat.

1. Indien u het formaat van een toepassingsvenster herstelt, opent u het Systeemmenu door op ALT, SPATIEBALK te drukken.

   Indien u het formaat van een documentvenster herstelt, opent u het Systeemmenu door op ALT, AFBREEKSTREEPJE (-) te drukken.

2. Kies **Vorig Formaat**.

Een pictogram verplaatsen

U kunt een toepassings- of documentpictogram verplaatsen naar een andere lokatie op het Bureaublad.

Een toepassingspictogram kan worden verplaatst naar een andere lokatie op het Bureaublad, maar niet naar een ander toepassingsvenster (het lijkt soms of het toepassingspictogram zich in een andere toepassingsvenster bevindt, maar als u het venster sluit, blijft het pictogram op het Bureaublad zichtbaar. Een toepassing kan immers niet binnen een andere toepassing werken).

U kunt een documentpictogram verplaatsen naar een andere lokatie in het bijbehorende toepassingsvenster, maar niet daarbuiten.

Een pictogram verplaatsen:

1. Sleep het pictogram terwijl u de muisknop ingedrukt houdt naar een nieuwe lokatie.

   De muisaanwijzer verandert in de omtrek van het pictogram, die u verplaatst door de muis te verplaatsen.

2. Laat de muisknop los.

U annuleert de verplaatsing door op ESC te drukken voordat u de muisknop loslaat.

1. Selecteer het te verplaatsen pictogram.

   Druk op ALT+ESC. Hierdoor schakelt u tussen de toepassingspictogrammen totdat u het pictogram hebt bereikt dat u wilt verplaatsen. Door op CTRL+F6 of CTRL+TAB te drukken schakelt u tussen de documentpictogrammen totdat u het pictogram hebt bereikt dat u wilt verplaatsen.

2. Indien u een toepassingspictogram verplaatst, opent u het Systeemmenu door op ALT+SPATIEBALK te drukken.

   Indien u een documentpictogram verplaatst, opent u het Systeemmenu door op ALT, AFBREEKSTREEPJE (-) te drukken.

3. Kies **Verplaatsen** in het Systeemmenu.

4. Verplaats het pictogram met de pijltoetsen naar een nieuwe lokatie.

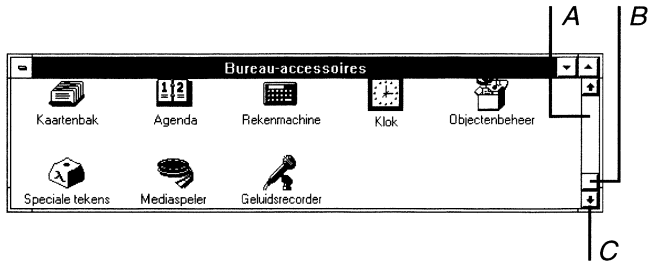
   Terwijl u de pijltoetsen gebruikt, wordt de omtrek van het pictogram verplaatst.

5. Druk op ENTER.

U annuleert de verplaatsing door op ESC te drukken voordat u op ENTER drukt.

De schuifbalken gebruiken

Sommige vensters en dialoogvensters zijn voorzien van schuifbalken waarmee u informatie zichtbaar kunt maken die niet in het vensterkader past.

A Schuifbalk
B Schuifblokje
C Schuifpijl

Schuiven door informatie die is weergegeven in een venster of dialoogvenster:

♦ Sleep het schuifblokje om door de informatie in een lijst of document te schuiven.

U kunt tevens de volgende schuiftechnieken gebruiken.

Schuiven	***Doe het volgende***
Een regel omhoog of omlaag	Klik op de schuifpijl-omhoog of de schuifpijl-omlaag.
Een venster	Klik boven of onder het schuifblokje op de verticale schuifbalk en links of rechts van het schuifblokje op de horizontale schuifbalk.
Doorlopend	Wijs een van de schuifpijlen aan en houd de muisknop ingedrukt totdat de gewenste informatie zichtbaar is.
Naar een willekeurige positie	Sleep het schuifblokje op de schuifbalk naar de gewenste positie. Welk gedeelte van het document of de lijst wordt weergegeven, is afhankelijk van de positie waarnaar u het schuifblokje verplaatst. Als u bijvoorbeeld het schuifblokje halverwege de verticale schuifbalk plaatst, wordt het middelste gedeelte van het document of de lijst weergegeven.

♦ Druk op de pijltoets die in de gewenste schuifrichting wijst.

U kunt tevens de volgende schuiftechnieken gebruiken.

Schuiven	***Druk op***
Een regel omhoog of omlaag	PIJL-OMHOOG of PIJL-OMLAAG
Een venster omhoog of omlaag	PGUP of PGDN
Een venster naar links of naar rechts	CTRL+PGUP of CTRL+PGDN
Naar het begin van een regel	HOME
Naar het einde van een regel	END

Schuiven	*Druk op*
Naar het begin van het document	CTRL+HOME
Naar het einde van het document	CTRL+END

Opmerking Als u de gehele inhoud van een venster of dialoogvenster ziet zonder dat u hoeft te schuiven, zijn de schuifbalken afwezig of lichter gekleurd weergegeven ter indicatie dat deze niet kunnen worden gebruikt.

Een venster sluiten

U kunt een toepassing afsluiten door het toepassingsvenster te sluiten. Zo sluit u ook een document door het documentvenster te sluiten. Indien u nadat u het document voor het laatst hebt opgeslagen, wijzigingen hebt aangebracht, verschijnt een bericht waarin u wordt gevraagd of u het document wilt opslaan voordat u het venster sluit.

Een venster sluiten:

- Kies **Afsluiten** in het menu **Bestand**.

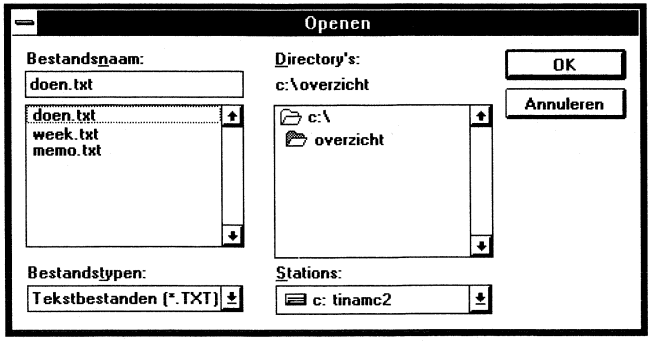
  Of kies **Sluiten** in het Systeemmenu.

  U bereikt hetzelfde effect door te dubbelklikken op het Systeemmenu-symbool.

Een dialoogvenster gebruiken

In een *dialoogvenster* wordt u om informatie gevraagd over de taak die u in Windows uitvoert of er wordt informatie gegeven die voor u van belang kan zijn.

Als achter een menu-opdracht puntjes (...) staan, betekent dit dat een dialoogvenster verschijnt nadat u de desbetreffende opdracht hebt gekozen. Als u bijvoorbeeld in het Kladblok in het menu **Bestand** de opdracht **Openen** kiest, verschijnt het dialoogvenster **Openen**. In dit dialoogvenster kunt u de naam opgeven van het bestand dat u wilt openen.

In de meeste dialoogvensters staan opties die u kunt selecteren. Nadat u een of meer opties hebt opgegeven, voert u de opdracht uit door een opdrachtknop te kiezen. Andere dialoogvensters kunnen aanvullende informatie geven, waarschuwingen of berichten ter indicatie dat de opgegeven taak niet kan worden uitgevoerd.

Een dialoogvenster verplaatsen

Indien een dialoogvenster een titelbalk heeft, kunt u het dialoogvenster naar een andere lokatie op het Bureaublad verplaatsen.

Een dialoogvenster verplaatsen:

1. Sleep de titelbalk van het dialoogvenster naar de nieuwe lokatie.

   Door de muisaanwijzer te verplaatsen, verplaatst u tevens de omtrek van het dialoogvenster.
2. Laat de muisknop los.

U annuleert de verplaatsing door op ESC te drukken voordat u de muisknop loslaat.

1. Selecteer het te verplaatsen dialoogvenster.
2. Open het Systeemmenu door op ALT, SPATIEBALK te drukken.
3. Kies **Verplaatsen** in het Systeemmenu.

   Nu verandert de aanwijzer in een vierpuntige pijl.

4. Verplaats het dialoogvenster met de pijltoetsen naar de nieuwe lokatie.
5. Druk op ENTER.

U annuleert de verplaatsing door op ESC te drukken voordat u op ENTER drukt.

Verplaatsen binnen een dialoogvenster

Vaak moet u de cursor binnen een dialoogvenster verplaatsen als u een of meer opties wilt selecteren. De huidige geselecteerde optie is gemarkeerd met een gestippelde rechthoek of een selectiecursor.

Verplaatsen binnen een dialoogvenster:

♦ Klik op de optie of het onderdeel waar u naar toe wilt gaan.

1. U verplaatst de cursor vooruit (doorgaans van links naar rechts en van boven naar beneden) door op TAB te drukken. Indien u op SHIFT+TAB drukt, verplaatst u de cursor in tegenovergestelde richting.

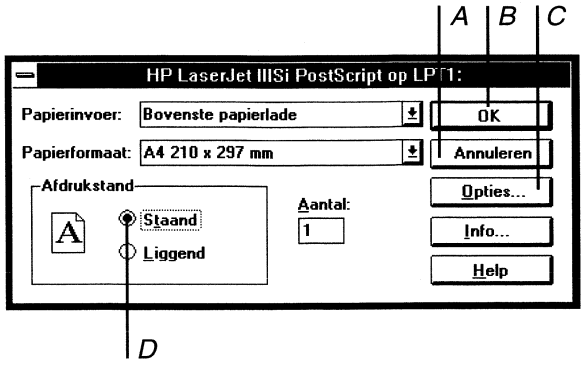
   Of typ, terwijl u ALT ingedrukt houdt, de letter die in de optie of groep is onderstreept.
2. Binnen een venstergebied verplaatst u de cursor van de ene optie naar de andere met de pijltoetsen.

Soorten opties

Er zijn diverse soorten dialoogvensteropties.

Opdrachtknoppen

Als u een *opdrachtknop* kiest, leidt dit onmiddellijk tot een bepaalde actie, zoals uitvoering of annulering van een opdracht. De knoppen OK, Annuleren en Help vormen de algemene opdrachtknoppen. Dikwijls bevinden deze zich aan de boven- of rechterzijde van het dialoogvenster.

A Door deze knop te kiezen sluit u het dialoogvenster en annuleert u de gekozen opdracht.

B Als u deze knop kiest, wordt de gekozen opdracht uitgevoerd.

C Als u deze knop kiest, worden de aanvullende opties weergegeven.

D Dit keuzerondje markeert de op dit moment geselecteerde optie.

Als u een opdrachtknop kiest waarachter puntjes (...) staan, wordt een ander dialoogvenster geopend. Door een opdrachtknop te kiezen die is gemarkeerd met groter dan-tekens (>>) breidt u het actieve dialoogvenster uit. In het Configuratiescherm heeft het dialoogvenster **Kleur** een knop met de label *Kleurenpalet*>>. Als u deze knop kiest, wordt het dialoogvenster **Kleur** uitgebreid, zodat meer opties zichtbaar zijn.

Niet-beschikbare knoppen zijn lichter gekleurd. Het kader om de geselecteerde knop is donkerder dan bij de overige knoppen. U kiest de geselecteerde knop door op ENTER te drukken.

Kies de knop Annuleren als u het dialoogvenster wilt sluiten zonder de opdracht uit te voeren.

Een opdrachtknop kiezen:

♦ Klik op de opdrachtknop.

1. Ga naar de gewenste knop door op TAB te drukken.

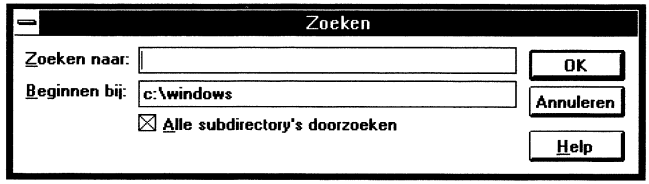
De geselecteerde knop is nu gemarkeerd met een donker kader.

2. Druk op de SPATIEBALK of op ENTER.

Tip Indien in de naam van een knop een letter is onderstreept, kunt u de opdrachtknop rechtstreeks kiezen door de onderstreepte letter te typen terwijl u ALT ingedrukt houdt.

Tekstvakken

In een *tekstvak* typt u informatie.

Als u de cursor naar een leeg tekstvak verplaatst, wordt geheel links in het vak de *invoegpositie* (een knipperend verticaal streepje) weergegeven. De tekst die u typt, begint bij de invoegpositie.

Indien het vak waarnaar u de cursor verplaatst reeds tekst bevat, wordt deze tekst geselecteerd en door elke willekeurige tekst die u daarna typt, vervangen. U kunt tevens de bestaande tekst verwijderen door op DEL of BACKSPACE te drukken. Zie "Werken met tekst" in hoofdstuk 2, "Toepassingen", voor meer informatie over het bewerken van tekst.

In een tekstvak tekst selecteren:

- Sleep de aanwijzer over de te selecteren tekst.

  Of selecteer de tekst per woord door op het woord te dubbelklikken.

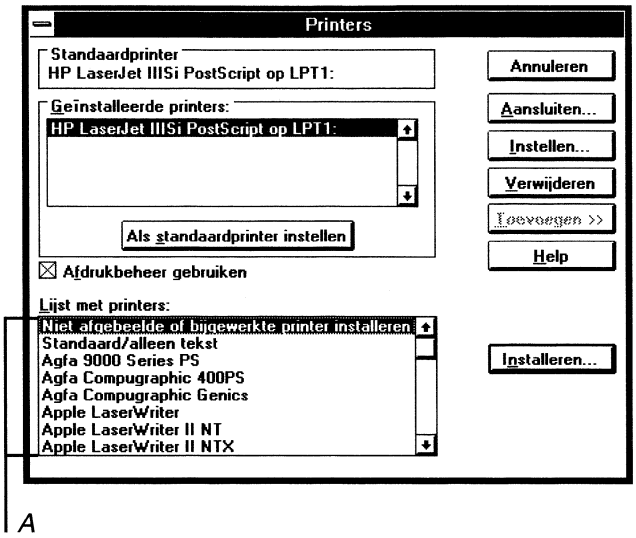

1. Ga met de pijltoetsen naar het eerste teken in het vak dat u wilt selecteren.
2. U breidt de selectie uit door op een pijltoets te drukken terwijl u SHIFT ingedrukt houdt (door op SHIFT+HOME te drukken breidt u de selectie uit tot en met het eerste teken in het vak. Door op SHIFT+END te drukken breidt u de selectie uit tot en met het laatste teken in het vak).

   Zie "Tekst selecteren" in hoofdstuk 2, "Toepassingen", voor meer informatie over selectiemethoden.

Keuzelijsten

In een *keuzelijst* worden beschikbare keuzen weergegeven. Indien niet alle keuzen in het vak passen, kunt u met schuifbalken snel door de gehele lijst schuiven. Meer informatie over schuiven vindt u eerder in dit hoofdstuk in "De schuifbalken gebruiken".

A In keuzelijsten worden de beschikbare keuzen weergegeven.

Doorgaans kunt u in een keuzelijst slechts een onderdeel selecteren. In bepaalde gevallen kunt u meer dan een onderdeel selecteren. Tijdens de installatie van Windows bijvoorbeeld kunt u meerdere toepassingen selecteren als u deze wilt installeren.

In een keuzelijst een enkel onderdeel selecteren:

1. Klik op de schuifpijlen totdat het te selecteren onderdeel in de keuzelijst zichtbaar is.
2. Klik op het onderdeel en kies vervolgens de gewenste opdrachtknop.

   Of selecteer het onderdeel en voer de opdracht uit door op het onderdeel te dubbelklikken.

1. Schuif met de pijltoetsen naar het gewenste onderdeel.

   Of typ de eerste letter van het te selecteren onderdeel. Hierdoor wordt de selectiecursor verplaatst naar het eerste onderdeel dat met deze letter begint.

2. Druk op ENTER.

In bepaalde gevallen kunt u in een keuzelijst meer dan een onderdeel selecteren, ongeacht of deze elkaar onmiddellijk volgen. U kunt in dit geval net zo veel onderdelen selecteren of annuleren als u wilt.

In een keuzelijst meerdere opeenvolgende onderdelen selecteren:

- Klik op het eerste onderdeel dat u wilt selecteren en sleep de cursor vervolgens naar het laatste onderdeel dat u wilt selecteren.

  Door op een willekeurig onderdeel in de lijst te klikken annuleert u de selectie.

  Of klik op het eerste te selecteren onderdeel, druk op SHIFT, en houd deze toets ingedrukt terwijl u op het laatste onderdeel klikt dat u wilt selecteren. Nu zijn beide onderdelen evenals alle tussenliggende onderdelen geselecteerd.

  Door SHIFT los te laten en op een willekeurig onderdeel te klikken annuleert u de selectie.

1. Verplaats de cursor met PIJL-OMHOOG of PIJL-OMLAAG naar het eerste onderdeel dat u wilt selecteren.
2. Druk op SHIFT en houd deze toets ingedrukt.
3. Blijf herhaaldelijk op de pijltoets drukken totdat alle gewenste onderdelen zijn geselecteerd.

   Door SHIFT los te laten en op PIJL-OMHOOG of PIJL-OMLAAG te drukken annuleert u de selectie.

In een keuzelijst meerdere niet-opeenvolgende onderdelen selecteren:

- Houd CTRL ingedrukt en klik op elk onderdeel dat u wilt selecteren.

  Door CTRL ingedrukt te houden en nogmaals op het onderdeel te klikken annuleert u de selectie.

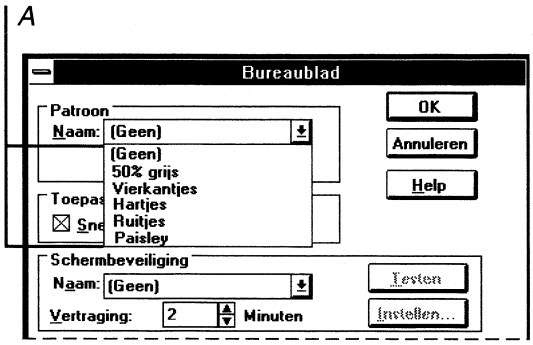
Deze procedure kan niet met het toetsenbord worden uitgevoerd.

Opmerking In sommige toepassingen kunt u met andere toetsencombinaties opeenvolgende onderdelen selecteren. Meer informatie vindt u in het handboek van de desbetreffende toepassing, evenals in bijlage C, "Sneltoetsen".

Vervolgkeuzelijsten

Een *vervolgkeuzelijst* wordt in eerste instantie weergegeven als een rechthoekig vak waarin de huidige selectie met de selectiecursor is gemarkeerd. Als u de pijl in het vierkante vak rechts selecteert, verschijnt een lijst met beschikbare keuzen. Indien niet alle lijstonderdelen in het vak passen, kunt u met schuifbalken door de lijst schuiven.

In kleine of volle dialoogvensters vindt u vaak dit soort keuzelijsten.

A Geopende vervolgkeuzelijsten waarin de beschikbare keuzen zijn weergegeven.

Een vervolgkeuzelijst openen en een lijstonderdeel selecteren:

1. Open de lijst door op de pijl rechts van het lijstsymbool te klikken.
2. Klik op de pijl-omhoog of de pijl-omlaag.

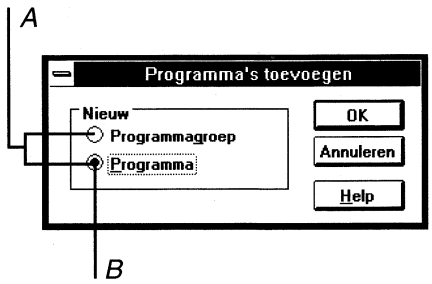
   Of verplaats de cursor naar het onderdeel dat u wilt selecteren door het schuifblokje te slepen.
3. Klik op het onderdeel.

1. Open de lijst door op ALT+PIJL-OMLAAG te drukken.
2. Druk op PIJL-OMHOOG of PIJL-OMLAAG totdat u het te selecteren onderdeel hebt bereikt.
3. Selecteer het onderdeel door op ALT+PIJL-OMHOOG of ALT+PIJL-OMLAAG te drukken.

Keuzerondjes

Keuzerondjes duiden op elkaar uitsluitende opties. U kunt slechts één optie tegelijk selecteren.

In het geselecteerde keuzerondje staat een zwarte stip. Niet-beschikbare opties worden lichter gekleurd weergegeven.

A Keuzerondjes vertegenwoordigen elkaar uitsluitende opties.
B Deze optie is ingeschakeld

Een keuzerondje selecteren:

♦ Klik op het keuzerondje.

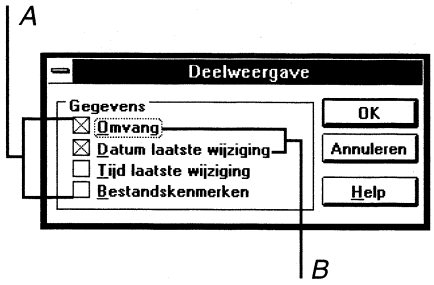
1. Ga naar de gewenste keuzegroep door op TAB te drukken.
2. Selecteer het gewenste keuzerondje met de pijltoetsen.

Tip Indien in de optie een letter is onderstreept, kunt u het keuzerondje selecteren door ALT ingedrukt te houden en de onderstreepte letter te typen.

Aankruisvakjes

Een *aankruisvakje* naast een optie geeft aan dat u de optie kunt inschakelen of uitschakelen. U kunt net zo veel of zo weinig opties met aankruisvakjes inschakelen als u nodig hebt. Als een aankruisvakje is ingeschakeld, staat er een X in. De namen van niet-beschikbare opties worden lichter gekleurd weergegeven.

Opmerking Een aankruisvakje is soms gearceerd weergegeven. Dikwijls betekent dit dat bepaalde aanvullende keuzen betrekking hebben op deze optie, maar bij sommige toepassingen geldt een andere betekenis. In Windows Setup kunt u bijvoorbeeld in het dialoogvenster **Windows-onderdelen toevoegen/verwijderen** aangeven dat u alleen geselecteerde LEESMIJ-bestanden wilt toevoegen. In dit geval wordt het aankruisvakje bij de LEESMIJ-bestanden gearceerd weergegeven.

A Aankruisvakjes vertegenwoordigen elkaar niet uitsluitende opties.

B Deze opties zijn geselecteerd

Aankruisvakje in- of uitschakelen:

- Klik op elk leeg aankruisvakje dat u wilt inschakelen.

  U schakelt een ingeschakeld aankruisvakje uit door er nogmaals op te klikken.

1. Ga met TAB naar het aankruisvakje dat u wilt inschakelen.
2. Schakel het aankruisvakje in door op de SPATIEBALK te drukken.

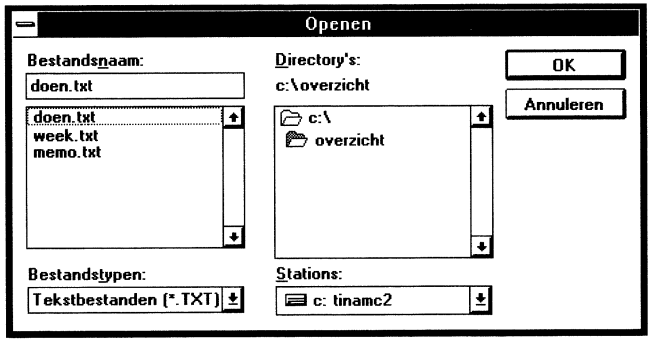
   U schakelt het aankruisvakje uit door nogmaals op de SPATIEBALK te drukken.

Tip Indien in de naam van de optie een letter is onderstreept, schakelt u het aankruisvakje in of uit door de onderstreepte letter te typen terwijl u ALT ingedrukt houdt.

Algemene dialoogvensters

Bepaalde menu-opdrachten, zoals de opdracht **Openen** in het menu **Bestand**, zijn voor diverse toepassingen hetzelfde. In de meeste toepassingen wordt na keuze van een van deze opdrachten een dialoogvenster geopend. Het dialoogvenster is hetzelfde, ongeacht de toepassing waarin u werkt. Dankzij deze dialoogvensters bespaart u tijd, omdat u in de keuzelijsten station, directory, bestand en bestandstype kunt selecteren zonder dat u de desbetreffende namen hoeft te onthouden en te typen.

De algemene dialoogvensters bevatten alle dezelfde basisonderdelen, zoals aangegeven in het volgende voorbeeld. Aansluitend wordt elk afzonderlijk onderdeel beschreven.

Bestandsnaam

Het huidige geselecteerde bestand, voor zover aanwezig, staat in het venster, bovenaan dit dialoogvenstergedeelte. In de keuzelijst staan de overige bestanden die u kunt selecteren.

Een bestand selecteren:

- Klik in de keuzelijst op de bestandsnaam. Klik op het lijstsymbool rechts van de keuzelijst als u meer bestandsnamen wilt zien.

1. Ga naar de keuzelijst door op TAB te drukken.
2. Ga naar de bestandsnaam door op PIJL-OMLAAG te drukken.
3. Selecteer de bestandsnaam door op de SPATIEBALK te drukken.

   U maakt de selectie ongedaan door nogmaals op de SPATIEBALK te drukken.

Directory's

Een pictogram links van de directorynaam geeft aan welke directory geopend is.

Een andere directory openen:

- Dubbelklik op de directory. Klik op het lijstsymbool rechts van de keuzelijst als u meer directorynamen wilt zien.

1. Ga naar de keuzelijst door op TAB te drukken.
2. Ga naar de directorynaam door op PIJL-OMHOOG of PIJL-OMLAAG te drukken.
3. Selecteer de directory door op ENTER te drukken.

Bestandstypen

In deze sectie worden de bestanden gespecificeerd die in het bestandsnaamgebied staan. In "Bestandstypen" worden het huidige bestandstype en de bijbehorende toevoeging weergegeven.

Opmerking In het dialoogvenster **Opslaan als** heet dit gebied "Bestand opslaan als type". De procedures zijn in beide gevallen hetzelfde.

Een ander bestandstype selecteren:

1. Klik op het lijstsymbool rechts van de vervolgkeuzelijst. Hierdoor worden overige bestandstypen weergegeven.
2. Klik op het bestandstype dat u wilt weergeven.

1. Ga naar de keuzelijst door op TAB te drukken.
2. Druk op PIJL-OMLAAG. Hierdoor worden overige bestandstypen weergegeven.
3. Selecteer het bestandstype door op PIJL-OMHOOG of PIJL-OMLAAG te drukken.
4. Tot slot drukt u op ENTER.

Stations

In dit dialoogvenstergedeelte wordt het huidige station van het systeem weergegeven.

Een ander station selecteren:

1. Klik op het lijstsymbool rechts van de vervolgkeuzelijst. Hierdoor worden de overige stations weergegeven.
2. Klik op het gewenste station.

1. Ga naar de keuzelijst door op TAB te drukken.
2. Druk rechts op PIJL-OMLAAG. Hierdoor worden de overige stations weergegeven.
3. Selecteer het gewenste station door op PIJL-OMHOOG of PIJL-OMLAAG te drukken.
4. Tot slot drukt u op ENTER.

Een dialoogvenster sluiten

Als u een opdrachtknop kiest, wordt het dialoogvenster gesloten en de gekozen opdracht wordt uitgevoerd.

U kunt een dialoogvenster ook sluiten door een opdracht te annuleren.

Een dialoogvenster sluiten zonder dat de opdracht wordt uitgevoerd:

- Kies de knop Annuleren.

  Of dubbelklik op het symbool Systeemmenu.

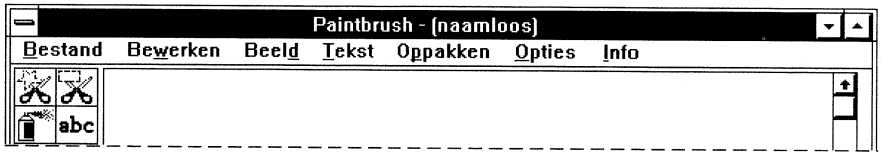
  Of druk op ESC.

  Indien zich in het dialoogvenster geen knop Annuleren bevindt, kiest u in het Systeemmenu de opdracht **Sluiten** (of druk op ALT+F4). Indien het dialoogvenster geen Systeemmenu of een knop Annuleren heeft, kiest u een knop waarmee u het dialoogvenster wel kunt sluiten.

Windows Help gebruiken

Met de schermhulpfunctie kunt u in Windows op eenvoudige en snelle wijze informatie krijgen over de taak die u op dat moment uitvoert, een functie waarover u graag meer zou willen weten of een opdracht die u gaat gebruiken.

Zolang een opdrachtknop Help of een menu-opdracht **Help** zichtbaar is, kunt u Windows Help gebruiken.

Sommige toepassingen en Bureau-accessoires die bij Windows worden geleverd zijn voorzien van een schermhulpfunctie zoals in deze sectie beschreven. Ook andere Windows-toepassingen en niet-Windows-toepassingen beschikken soms over een schermhulpfunctie. Meer informatie vindt u in het handboek bij uw toepassing.

Tip Door het formaat van het Help-venster te wijzigen en het venster naast de actieve toepassing te plaatsen, houdt u Help binnen handbereik.

Help starten

Afhankelijk van de door u gebruikte toepassing en de informatie die u nodig hebt, kan Help op verschillende manieren worden weergegeven. U kunt daarom Windows Help ook op verschillende manieren opvragen. Niet bij elke toepassing kunnen alle methoden worden gehanteerd.

U vraagt Help op met een van de volgende methoden:

- Kies in het Help-menu een Help-categorie.
- Druk op F1. Kies vervolgens een onderwerp in de Help-index, of zoek een onderwerp met de knop Zoeken.
- Kies de opdrachtknop Help. Deze is in de meeste dialoogvensters aanwezig. Op deze manier krijgt u snel specifieke informatie over het dialoogvenster.
- Selecteer met het toetsenbord een onderdeel in een menu en druk vervolgens op F1. U ziet dan een beschrijving van het desbetreffende onderdeel (beschikbaar in bepaalde toepassingen).
- Selecteer in een dialoogvenster een optie of opdracht en druk vervolgens op F1. Hierdoor krijgt u onmiddellijk uitleg over de desbetreffende optie (beschikbaar in de PIF Editor).

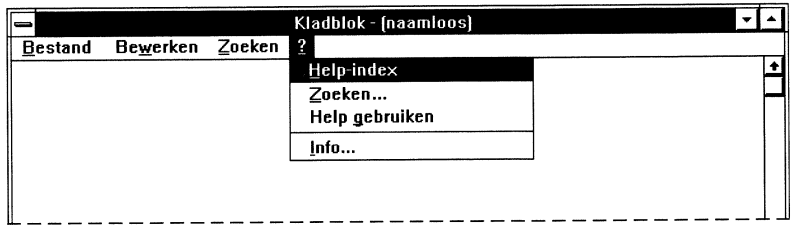
Het Help-menu gebruiken

Doorgaans is het Help-menu het laatste menu op de menubalk, zoals zichtbaar in de volgende afbeelding. Als u Help kiest op de menubalk wordt een lijst met Help-onderwerpen afgebeeld.

Zo kiest u Help in een menu:

1. Klik op het Help-menu.

2. Klik op de gewenste menu-opdracht.

1. Druk op ALT, ?.
2. Typ de letter die in de naam van de gewenste menu-opdracht is onderstreept.

   Of ga naar de gewenste opdracht door op PIJL-OMHOOG of PIJL-OMLAAG te drukken, en druk vervolgens op ENTER.

Opmerking Indien u voor het eerst de schermhulpfunctie gebruikt, is het wellicht handig in het Help-menu de opdracht **Help gebruiken** te kiezen.

Opties in het Help-menu

In Windows vindt u in de meeste Help-menu's de volgende standaardopdrachten.

Menu-opdracht	*Resultaat*
Help-index	Een alfabetische lijst met alle Help-onderwerpen voor de gebruikte toepassing.
Zoeken	Een dialoogvenster waarmee u informatie over een specifiek onderwerp kunt opzoeken.
Help gebruiken	Informatie over het gebruik van Windows Help.
Info	Informatie over de gebruikte toepassing, zoals copyright, versie en toepassingsnaam. Bevat tevens een gebruikersnaam, bedrijfsnaam, serienummer, de modus waarin Windows is gestart en de hoeveelheid geheugen die op uw computer beschikbaar is.

Opmerking Het Help-menu in Programmabeheer bevat tevens een opdracht met de naam Windows Zelfstudieprogramma. Door dit onderwerp te kiezen start u de online Zelfstudie-oefeningen waarmee u de basistechnieken leert voor zowel het werken met de muis als het werken in Windows. Voor dit programma hebt u een muis en een VGA-beeldscherm nodig.

In Help informatie zoeken

Kies in het Help-menu de opdracht **Index** of druk op F1. Er wordt dan een lijst weergegeven met alle Help-onderwerpen die betrekking hebben op de door u gebruikte toepassing. Kies in het Help-menu de opdracht **Zoeken** of kies in het Help-venster de knop Zoeken als u naar specifieke informatie wilt zoeken.

Zoeken naar informatie

Met de zoekfunctie kunt u op efficiënte wijze de benodigde informatie zoeken. Als u het onderwerp waarover u Help wilt krijgen in het dialoogvenster **Zoeken** selecteert of typt, wordt door Help de benodigde informatie gezocht.

Een Help-onderwerp zoeken:

1. Kies in het Help-menu van uw toepassing **Zoeken**.

   Of start Help door op F1 te drukken en kies vervolgens de knop Zoeken.

   Het dialoogvenster **Zoeken** verschijnt.
2. Selecteer het woord of tekstgedeelte waarnaar u wilt zoeken. Zodra u begint te typen wordt in de keuzelijst geschoven naar de trefwoorden die het meeste overeenkomen met hetgeen u typt.
3. Kies de knop Onderwerpen weergeven.

   Onderin het dialoogvenster wordt een lijst met onderwerpen weergegeven.
4. Selecteer het onderwerp dat u wilt bekijken en kies vervolgens de knop Ga naar.

   Op het scherm verschijnt informatie over het door u geselecteerde onderwerp.

Opmerking U hoeft in het dialoogvenster **Zoeken** niet het gehele woord te typen. Er wordt automatisch gezocht naar de beschikbare trefwoorden die het meeste overeenkomen met de door u getypte tekens.

Als u het dialoogvenster **Zoeken** nogmaals opent, ziet u de naam van het onderwerp waarnaar u de vorige keer hebt gezocht.

Met de Help-index informatie zoeken

Als uw toepassing een Help-opdracht op de menubalk heeft, kunt u een lijst met alle beschikbare Help-onderwerpen weergeven door in het Help-menu de opdracht **Help-index** te kiezen. De getoonde Help-onderwerpen verwijzen naar de toepassing die u op dat moment gebruikt.

Opmerking U kunt de Help-index tevens opvragen door in het Help-venster de knop Index te kiezen. In de meeste gevallen kunt u vanuit een toepassing de Help-index opvragen door op F1 te drukken.

De Help-index opvragen en een onderwerp kiezen:

1. Kies in het Help-menu de opdracht **Help-index**.

   Of druk in de toepassing waarin u op dat moment werkt op F1.

   Het venster dat de Help-index bevat wordt geopend.
2. Schuif naar het onderwerp waarover u informatie wilt hebben.
3. Klik op het gewenste onderwerp.

   Of druk op TAB totdat u het gewenste onderwerp hebt bereikt en druk vervolgens op ENTER.

Opmerking In het venster dat de Help-index bevat kan een aanvullende lijst staan met onderwerpen die betrekking hebben op het door u gekozen onderwerp. Als u op een onderwerp klikt, wordt de aanvullende informatie weergegeven.

Help bij een dialoogvenster opvragen

Vaak bevat een dialoogvenster een knop Help. Indien u deze knop kiest (of op F1 drukt), wordt een venster geopend waarin elk gebied van het dialoogvenster wordt weergegeven.

Zo vraagt u Help op bij een dialoogvenster:

1. Indien u het dialoogvenster gebruikt, kiest u de knop Help of u drukt op F1.

   Er wordt een venster geopend waarin het dialoogvenster wordt beschreven. Indien in het dialoogvenster slechts enkele gebieden staan, bevat het venster alle informatie over de dialoogvensterprocedures. Bij meer ingewikkelde dialoogvensters verschijnt er een lijst waaruit u een gebied kunt selecteren.

2. Selecteer het gebied waarover u informatie wilt hebben.

   Er verschijnt een voorgrondvenster waarin informatie over de dialoogvensterprocedures wordt weergegeven (indien het venster geen Systeemmenu heeft, sluit u het venster door op een willekeurige toets te drukken of door met de muis op een willekeurige plaats op het scherm te klikken).

Tip Vaak is het handig het formaat van het Help-venster te wijzigen en het venster zodanig te schikken dat dit het dialoogvenster niet overlapt. Meer informatie vindt u eerder in dit hoofdstuk in "Werken met vensters".

Aanvullende methoden

Nadat u de informatie over een onderwerp hebt gelezen, kunt u verschillende dingen doen. Indien bij de informatie een lijst met onderwerpen staat die op het door u gekozen onderwerp betrekking hebben, kunt u een van deze onderwerpen kiezen. U kunt tevens een van de knoppen kiezen die zich aan de bovenzijde van het Help-venster bevinden.

Gebruik deze knop	*Als u*
Index	De Help-index voor uw toepassing wilt bekijken.
Zoeken	Informatie wilt zoeken over een onderwerp (trefwoord of tekstgedeelte) dat u in een lijst hebt geselecteerd of in het vak "Zoeken naar" hebt getypt.
Terug	Vorige informatie wilt bekijken. Door de knop Terug te kiezen schuift u in omgekeerde richting door de Help-onderwerpen die u reeds hebt gezien totdat u de Help-index bereikt.
Vorige	Een complete lijst wilt bekijken met alle Help-onderwerpen die u gedurende de huidige Windows-sessie achtereenvolgens hebt bekeken.
Definities	Een alfabetische lijst wilt bekijken van de termen die in de schermhulpfunctie van Windows worden gebruikt.

Bij sommige toepassingen kan het Help-venster tevens een van de volgende knoppen bevatten.

Gebruik deze knop	*Als u*
<<	In een serie onderwerpen die op hetzelfde onderwerp betrekking hebben het vorige onderwerp wilt bekijken. De knop wordt lichter gekleurd weergegeven zodra u het eerste onderwerp in de serie hebt bereikt.
>>	In een serie onderwerpen die op hetzelfde onderwerp betrekking hebben het volgende onderwerp wilt bekijken. De knop wordt lichter gekleurd weergegeven zodra u het laatste onderwerp in de serie hebt bereikt.

Definities bekijken

Bepaalde termen in de Help-woordenlijst zijn onderstreept met een gestippelde lijn. Nadat u een term hebt geselecteerd, verschijnt een definitie van de desbetreffende term.

Een definitie van een term weergeven:

- Klik op de term.

  Er wordt een definitie van de term afgebeeld.

  Door op een willekeurige plaats te klikken, verwijdert u de definitie van het scherm.

1. Ga naar de term door op TAB te drukken.
2. Druk op ENTER.

   Er wordt een definitie van de term afgebeeld.

Door op ESC te drukken verwijdert u de definitie van het scherm.

2 Toepassingen

Werken met toepassingen

Een groot voordeel van Windows is dat u meerdere toepassingen tegelijkertijd actief kunt hebben. Zo kunt u een werkblad ingewikkelde formules laten berekenen terwijl u met een tekstverwerkingsprogramma een jaarverslag voorbereidt. Tegelijkertijd kan uw computer de laatste informatie over de verkooptrends in uw bedrijf ontvangen, die u in de inleiding van uw verslag wilt gebruiken.

Met Windows kunt u:

- Snel de toepassingen starten die u dagelijks gebruikt.
- Uw toepassingen in voor u zinvolle groepen onderbrengen.
- Meerdere toepassingen tegelijk actief hebben en gemakkelijk overschakelen van de ene naar de andere toepassing.
- Door middel van het Klembord informatie uit de ene toepassing knippen en in de andere plakken.
- Uw voordeel doen met de speciale geheugenbeheermogelijkheden.

Soorten toepassingen

U kunt verschillende soorten toepassingen onder het Windows-besturingssysteem starten. Sommige daarvan zijn speciaal voor Windows ontwikkeld, terwijl andere alleen onder MS-DOS kunnen worden gebruikt. In deze sectie worden de volgende vier soorten toepassingen beschreven:

- Windows-toepassingen - ontworpen voor Windows versie 3.0 en hoger.
- Oudere Windows-toepassingen - ontworpen voor Windows-versies die ouder zijn dan versie 3.0.

- Niet-Windows-toepassingen.
- Geheugenresidente programma's.

Windows-toepassingen

Voor Windows-toepassingen hebt u Windows versie 3.0 of hoger nodig. Deze toepassingen stellen u in staat de mogelijkheden van Windows optimaal te benutten. De Windows-toepassingen maken gemeenschappelijk gebruik van het computergeheugen, dat door Windows zo efficiënt mogelijk wordt verdeeld. De Windows-toepassingen zijn over het algemeen zeer grafisch van aard en de menu's, opdrachten en dialoogvensters zien er hetzelfde uit als bij Windows.

Verschillende Windows-toepassingen worden met Windows geleverd, zoals: Bestandsbeheer en Configuratiescherm in de Hoofdgroep en Write, Paintbrush en Kladblok in de groep Bureau-accessoires.

Oudere Windows-toepassingen

Sommige Windows-toepassingen zijn ontworpen voor eerdere versies van Windows en functioneren niet goed onder Windows versie 3.0 en hoger. Indien u over een oudere Windows-toepassing beschikt, kunt u het beste een bijgewerkte versie daarvan bestellen.

Indien uw toepassing niet geschikt is voor gebruik onder Windows versie 3.0 of hoger, wordt het volgende dialoogvenster afgebeeld.

Indien u de knop OK kiest, wordt de toepassing gestart, ook al is deze niet geschikt voor deze versie van Windows.

Waarschuwing Hoewel u deze toepassingen kunt starten, is de werking ervan niet betrouwbaar.

Niet-Windows-toepassingen

Een *niet-Windows*-toepassing is ontworpen voor gebruik onder MS-DOS en niet speciaal geschikt voor gebruik onder Windows. De toepassing maakt geen gebruik van de grafische interface van Windows, bevat wellicht geen menu's en dialoogvensters en kan eventueel niet door een muis worden bestuurd. Toch kunt u de meeste niet-Windows-toepassingen onder Windows gebruiken. In hoofdstuk 7, "Niet-Windows-toepassingen", vindt u meer informatie hierover.

Geheugenresidente programma's

Een geheugenresident programma is een soort niet-Windows-toepassing, maar functioneert anders. Wanneer u het programma onder MS-DOS start, wordt het in het geheugen geladen en is het ook beschikbaar wanneer een andere toepassing actief is. Deze programma's worden ook wel TSR (terminate-and-stay-resident)- programma's genoemd.

Er zijn twee typen geheugenresidente programma's:

- *Hulpprogramma's*, die meestal worden geladen wanneer u uw computer start.

  Doorgaans werkt u niet rechtstreeks met deze hulpprogramma's. Ze zijn echter nodig bij gebruik van bepaalde apparatuur, zoals een muis of een netwerk.

- *Pop-up programma's*, die in het geheugen worden geladen, maar pas zichtbaar worden wanneer u een bepaalde toetsencombinatie gebruikt. Wanneer u de toetsencombinatie gebruikt, worden de menu's of aanwijzingen van het pop-up programma afgebeeld en worden andere actieve toepassingen tijdelijk buiten werking gesteld. Zodra u weer gebruik gaat maken van een andere toepassing, verdwijnt het pop-up programma en kunt u de taak waaraan u voorheen bezig was hervatten.

In hoofdstuk 7, "Niet-Windows-toepassingen", vindt u meer informatie over het gebruik van geheugenresidente programma's.

Een toepassing starten

In Windows kunt u op verschillende manieren een toepassing starten:

- Kies een toepassing uit een groep in Programmabeheer.
- Kies een programmabestand (of een PIF-bestand) uit een directoryvenster in Bestandsbeheer. In hoofdstuk 8, "PIF Editor", vindt u meer informatie over deze methode van starten van een toepassing.
- Kies de opdracht **Starten** uit het menu **Bestand** in Programmabeheer of Bestandsbeheer.
- Gebruik de MS-DOS aanwijzing (alleen voor niet-Windows-toepassingen).

U kunt de toepassing ook zodanig installeren dat deze wordt gestart zodra u Windows start. In hoofdstuk 3, "Programmabeheer", vindt u onder "Een toepassing starten bij het starten van Windows" meer informatie hierover.

Een toepassing starten vanuit Programmabeheer

Indien de toepassing zich in een groep bevindt, start u de toepassing het gemakkelijkst door het corresponderende pictogram in het groepsvenster te kiezen. Indien de toepassing een document bevat, wordt dit in de werkruimte van de toepassing geladen. In hoofdstuk 3, "Programmabeheer", vindt u informatie over het onderbrengen van toepassingen in groepen en over het instellen van een document dat gelijktijdig met de toepassing wordt gestart.

Zo start u een toepassing vanuit een groep:

1. Open het venster Programmabeheer, indien dit nog niet is geopend.
2. Open, indien dit nog niet is gebeurd, het groepsvenster dat de gewenste toepassing bevat door op het desbetreffende groepsvensterpictogram te dubbelklikken.
3. Dubbelklik op het pictogram voor de toepassing.

1. Open het venster Programmabeheer.
2. Indien u het groepsvenster wilt openen dat de gewenste toepassing bevat, drukt u eerst op CTRL+TAB, zodat de groep wordt geselecteerd, en vervolgens op ENTER.
3. Met de pijltoetsen verplaatst u de selectiecursor naar het pictogram van de gewenste toepassing of u typt de eerste letter van de naam van de toepassing, bijvoorbeeld de "K" van Kladblok.

4. Kies de opdracht **Openen** in het menu **Bestand**.

   Of druk op ENTER.

Tip Indien u Programmabeheer steeds tot een pictogram wilt laten verkleinen wanneer u een toepassing start, kiest u in Programmabeheer in het menu **Opties** de opdracht **Pictogram bij toepassing**.

Een toepassing starten vanuit Bestandsbeheer

Indien u een toepassing vanuit Bestandsbeheer wilt starten, kiest u het programmabestand van de toepassing in het directoryvenster. Een programmabestand heeft een naam met de toevoeging .COM, .EXE, .PIF of .BAT. Indien u een toepassing start die in een venster kan worden gebruikt, wordt dit venster vóór alle Bestandsbeheervensters afgebeeld. Indien de toepassing het gehele scherm opvult, zoals bij de MS-DOS aanwijzing het geval is, vervangt de toepassing het Bestandsbeheervenster.

Opmerking Indien u een toepassing veelvuldig gebruikt, is het wellicht handiger deze aan een groep in Programmabeheer toe te voegen in plaats van de toepassing te starten vanuit Bestandsbeheer. In hoofdstuk 3, "Programmabeheer", vindt u informatie over het toevoegen van een toepassing aan een groep.

Een toepassing vanuit Bestandsbeheer starten:

1. Dubbelklik in de Hoofdgroep op het pictogram Bestandsbeheer.
2. Klik op het stationspictogram van het gewenste station.
3. Klik op het directorypictogram van de gewenste directory.
4. Dubbelklik op de bestandsnaam.

1. Verplaats de selectiecursor met de pijltoetsen in de Hoofdgroep naar het pictogram Bestandsbeheer en druk vervolgens op ENTER.
2. Druk op CTRL plus de letter van het station dat u wilt activeren.
3. Open de gewenste directory met PIJL-OMHOOG of PIJL-OMLAAG.
4. Druk op TAB om de selectiecursor naar de rechterhelft van het directoryvenster te verplaatsen.
5. Selecteer de bestandsnaam met PIJL-OMHOOG of PIJL-OMLAAG.
6. Kies de opdracht **Openen** in het menu **Bestand**.

   Of druk op ENTER.

Indien u Bestandsbeheer steeds tot een pictogram wilt laten verkleinen wanneer u een toepassing start, kiest u in Bestandsbeheer in het menu **Opties** de opdracht **Pictogram bij toepassing**.

Opmerking Vanuit het venster Bestandsbeheer kunt u snel bestanden afdrukken en allerlei andere bestandsbewerkingen uitvoeren door met de muis het bestandspictogram bovenop het gewenste toepassingsvenster of pictogram te plaatsen. Indien u bijvoorbeeld een gegevensbestand wilt afdrukken, sleept u het pictogram van dat bestand van Bestandsbeheer naar het venster Afdrukbeheer en laat u vervolgens de muisknop los. U kunt het pictogram van het bestand ook naar het pictogram van Afdrukbeheer slepen indien Afdrukbeheer als zodanig geopend is. Onder "Taken uitvoeren door pictogrammen te slepen", verderop in deze sectie, vindt u meer informatie hierover.

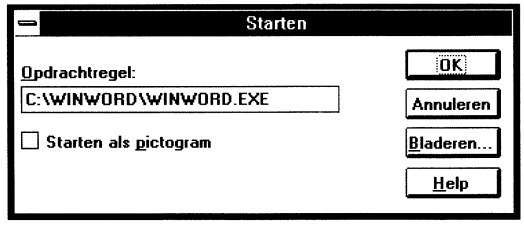
Een toepassing starten met de opdracht Starten

Indien u een toepassing wilt starten die u slechts af en toe gebruikt of nog niet aan een groep hebt toegevoegd, kunt u de opdracht **Starten** gebruiken. U kunt tevens een document opgeven dat moet worden geopend wanneer u de toepassing start.

Een toepassing starten met de opdracht **Starten**:

1. Kies de opdracht **Starten** in het menu **Bestand** in Programmabeheer of Bestandsbeheer.

   Het dialoogvenster **Starten** wordt afgebeeld.

2. Typ het pad en de naam van het programmabestand, met inbegrip van de eventuele toevoeging. In Bestandsbeheer hoeft u het pad niet te typen indien het programmabestand zich in de huidige directory bevindt.

   Indien u bijvoorbeeld Aldus PageMaker wilt starten, dat zich in de directory C:\PAGEMKR bevindt, typt u het volgende in het vak "Opdrachtregel":

   c:\pagemkr\pm.exe

   In de meeste gevallen kunt u tegelijk met een toepassing een document openen. Typ daartoe achter de naam van het programmabestand een spatie en de bestandsnaam van het document, met inbegrip van het pad.

   Indien u bijvoorbeeld het document wilt openen met de naam NIEUWSBR.PM3 in de subdirectory AUGUSTUS van C:\PAGEMKR, typt u het volgende in het vak "Opdrachtregel":

   c:\pagemkr\pm.exe c:\pagemkr\augustus\nieuwsbr.pm3

   In Programmabeheer kunt u de knop Bladeren kiezen indien u een lijst met programmabestanden wilt afbeelden en daarin een keuze wilt maken.

3. Indien u de toepassing wilt verkleinen tot een pictogram zodra deze wordt gestart, schakelt u "Starten als pictogram" in.

4. Kies de knop OK.

   Of druk op ENTER.

Een toepassing starten met de MS-DOS aanwijzing

Over het algemeen kunt u uw niet-Windows-toepassingen zodanig installeren dat deze vanuit Programmabeheer kunnen worden gestart. In hoofdstuk 7, "Niet-Windows-toepassingen" vindt u meer informatie hierover. Niet-Windows-toepassingen die niet op deze manier zijn geïnstalleerd, kunt u starten met Bestandsbeheer of met MS-DOS opdrachten.

De MS-DOS aanwijzing wordt als programma in de Hoofdgroep van Programmabeheer afgebeeld. U kunt de MS-DOS aanwijzing oproepen zonder dat u daarvoor Windows hoeft te verlaten.

De MS-DOS aanwijzing starten:

1. In Programmabeheer kiest u het Hoofdgroeppictogram.
2. Dubbelklik op het pictogram voor de MS-DOS aanwijzing.

   Of verplaats de selectiecursor met de pijltoetsen naar het pictogram en druk vervolgens op ENTER.

Wanneer de MS-DOS aanwijzing wordt afgebeeld, kunt u de MS-DOS opdrachten typen waardoor uw niet-Windows-toepassing wordt gestart.

Terug naar Windows:

- Typ *exit* achter de MS-DOS aanwijzing en druk vervolgens op ENTER.

U kunt MS-DOS ook verlaten en overschakelen naar Windows zonder dat u de aanwijzing beëindigt. Informatie over het overschakelen van de ene toepassing naar de andere vindt u in de volgende sectie.

Waarschuwing Sommige MS-DOS opdrachten functioneren niet naar behoren indien Windows actief is. Als u bijvoorbeeld de opdracht **chkdsk** samen met de schakeloptie **/f** gebruikt, tracht **chkdsk** een gedeelte van het besturingssysteem te wijzigen, terwijl dit niet kan worden gewijzigd zolang Windows actief is. Andere opdrachten die u niet moet gebruiken terwijl Windows actief is, zijn de opdracht **undelete** en hulpprogramma's voor schijfcomprimering of optimalisering, zoals het hulpprogramma Norton SD.EXE. Sluit Windows eerst af voordat u dergelijke opdrachten gebruikt.

Twee of meer toepassingen actief hebben

In Windows kunt u op de al eerder beschreven manier een toepassing starten. Daarnaast kunt u vervolgens een of meer andere toepassingen starten.

Wanneer toepassingen tegelijkertijd actief zijn, maken zij gemeenschappelijk gebruik van de voorzieningen van de computer. De wijze waarop de toepassingen dat doen, hangt af van het type computer, het type en de hoeveelheid beschikbaar geheugen, de aard van de toepassingen (Windows of niet-Windows) en de modus waarin Windows actief is.

Opmerking Indien Windows niet in de standaardmodus maar in de 386 "enhanced"-modus actief is, kunnen er meer toepassingen tegelijk actief zijn.

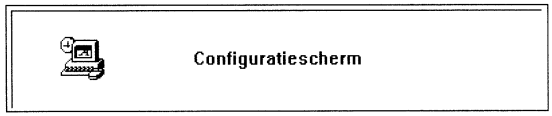
Indien u wilt weten in welke modus Windows actief is, kiest u in het Help-menu de opdracht **Info** (te kiezen in een toepassing in de Hoofdgroep of de groep Bureau-accessoires).

Schakelen tussen toepassingen

Indien u meer dan een toepassingsvenster hebt geopend, wordt het venster waarin u op een bepaald moment aan het werk bent het *werkvenster* genoemd. Het werkvenster wordt altijd op de voorgrond afgebeeld en kan andere vensters enigszins overlappen of geheel bedekken. Indien u met een andere toepassing wilt werken, moet u eerst het desbetreffende venster selecteren, zodat dit het werkvenster wordt.

Gebruik een van de volgende methoden voor het overschakelen naar een toepassing:

- Indien de toepassing zichtbaar is, klikt u ergens in het toepassingsvenster. Indien de toepassing tot pictogram is verkleind, dubbelklikt u op het pictogram.
- Indien u wilt overschakelen naar de toepassing die u het laatst hebt gebruikt, drukt u op ALT+TAB.
- Indien u snel naar een andere toepassing wilt overschakelen, houdt u ALT ingedrukt terwijl u herhaaldelijk op TAB drukt, waardoor u achter elkaar de titels van alle geopende toepassingen te zien krijgt.

  Wanneer de titel van de gewenste toepassing in het midden van uw beeldscherm wordt afgebeeld, laat u ALT los. De toepassing wordt op de voorgrond afgebeeld.
- Beeld Taakoverzicht af, dat u kunt gebruiken om naar de gewenste toepassing over te schakelen. U kunt Taakoverzicht op verschillende manieren afbeelden en gebruiken. In de volgende sectie vindt u meer informatie hierover.

Opmerking Indien u een toepassing veelvuldig gebruikt, kunt u voor het overschakelen naar die toepassing een sneltoets definiëren. Dit doet u in Programmabeheer in het dialoogvenster **Programmagegevens**. In hoofdstuk 3, "Programmabeheer", vindt u meer informatie hierover.

Taakoverzicht gebruiken voor het overschakelen naar toepassingen

"Taakoverzicht" is een venster waarin een lijst wordt afgebeeld met alle toepassingen die op een bepaald moment actief zijn. Een van de dingen waarvoor u Taakoverzicht kunt gebruiken is het overschakelen naar een andere toepassing.

Met Taakoverzicht naar een toepassing overschakelen:

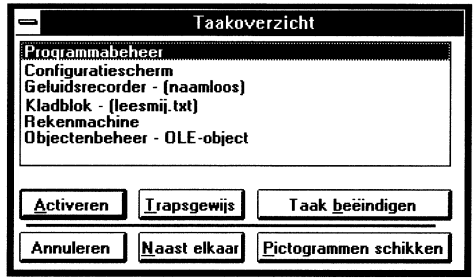

1. Dubbelklik ergens op het Bureaublad, dat wil zeggen, niet in een geopend venster, indien u Taakoverzicht wilt afbeelden.

   Of kies in het Systeemmenu van Programmabeheer de opdracht **Taakoverzicht**.

2. In Taakoverzicht dubbelklikt u op de naam van de toepassing waarnaar u wilt overschakelen.

   Of selecteer de naam van de gewenste toepassing en kies vervolgens de knop Activeren.

1. Druk op CTRL+ESC indien u Taakoverzicht wilt afbeelden.

   Of kies in een Systeemmenu de opdracht **Taakoverzicht**.

2. Met PIJL-OMHOOG of PIJL-OMLAAG selecteert u in Taakoverzicht de gewenste toepassing.

   Of typ de eerste letter van de naam van de toepassing.

3. Druk op ENTER.

Opmerking U kunt Taakoverzicht op ieder moment sluiten door op ESC te drukken of door de knop Annuleren te kiezen.

Toepassingsvensters en toepassingspictogrammen schikken

Met de knoppen Trapsgewijs en Naast elkaar in Taakoverzicht kunt u de toepassingsvensters zodanig schikken dat alle actieve toepassingen zichtbaar zijn op het Bureaublad. Door de opdracht **Trapsgewijs** worden de vensters op elkaar gestapeld, waarbij de titelbalken zichtbaar blijven. Door de opdracht **Naast elkaar** worden de geopende vensters verkleind zodat ze naast elkaar in hun geheel op het Bureaublad passen.

Zo schikt u toepassingsvensters op uw Bureaublad:

1. Dubbelklik ergens op het Bureaublad indien u Taakoverzicht wilt openen.

   Of druk op CTRL+ESC.

2. Kies de knop Trapsgewijs of Naast elkaar.

U kunt pictogrammen van geopende toepassingen die her en der over uw Bureaublad verspreid liggen netjes herschikken.

Toepassingspictogrammen herschikken:

1. Dubbelklik ergens op het Bureaublad indien u Taakoverzicht wilt openen.

   Of druk op CTRL+ESC.

2. Kies de knop Pictogrammen schikken.

   De pictogrammen worden langs de onderrand van het Bureaublad geschikt.

Tip U kunt Taakoverzicht ook openen door in het Systeemmenu van de toepassing de opdracht **Taakoverzicht** te kiezen.

Taken uitvoeren door pictogrammen te slepen

Tijdens het gebruik van Bestandsbeheer, Programmabeheer, Afdrukbeheer en verschillende andere toepassingen, kunt u enkele essentiële taken uitvoeren door bestandspictogrammen in Bestandsbeheer naar een bepaalde plaats te slepen.

Zo kunt u een bestand op uw standaardprinter afdrukken door het desbetreffende bestandspictogram in Bestandsbeheer tot bovenop het tot pictogram verkleinde venster van Afdrukbeheer te slepen en vervolgens de muisknop los te laten. Ook kunt u door een bestandspictogram in Bestandsbeheer tot bovenop een groepsvenster of groepspictogram te slepen er voor zorgen dat de toepassing binnen het groepsvenster of groepspictogram wordt geïnstalleerd.

In hoofdstuk 4, "Bestandsbeheer" vindt u meer informatie over het gebruik van Bestandsbeheer. In hoofdstuk 3, "Programmabeheer", vindt u meer informatie over Programmabeheer.

Opmerking U kunt Bestandsbeheerpictogrammen alleen slepen met de muis. Via het toetsenbord is dit niet mogelijk.

Door in Bestandsbeheer bestandspictogrammen te slepen, kunt u de volgende taken uitvoeren.

Opmerking De mogelijkheid om bestanden af te drukken en te openen door middel van de bovengenoemde handelingen is afhankelijk van de toepassing. Het is mogelijk dat sommige toepassingen dit proces niet ondersteunen.

Taak	*Sleep het bestandspictogram in Bestandsbeheer naar*
Een bestand afdrukken op de standaardprinter	Het tot pictogram verkleinde Afdrukbeheervenster
Een programmavermelding in Programmabeheer maken	Een groepsvenster of groepspictogram in Programmabeheer
Een bestand naar een Bestandsbeheerdirectory verplaatsen of kopiëren	Een directorypictogram of venster in Bestandsbeheer
Een bestand naar een ander station verplaatsen of kopiëren	Het desbetreffende stationspictogram in Bestandsbeheer
Een bestand in een toepassing openen	Het pictogram of de titelbalk van het desbetreffende toepassing

Zo sleept u een bestandspictogram in Bestandsbeheer:

1. In de Hoofdgroep dubbelklikt u op het Bestandsbeheerpictogram. Deze actie start Bestandsbeheer.
2. Open de directory die het bestand bevat dat u wilt slepen.
3. Zorg ervoor dat de toepassing waarnaar u het pictogram wilt slepen als venster of pictogram is geopend.
4. Schik de vensters op uw scherm zodanig dat zowel het Bestandsbeheerbestand dat u wilt slepen als het toepassingsvenster of -pictogram waarnaar u het bestand wilt verplaatsen, zichtbaar zijn.

   Tip Beeld Taakoverzicht af en kies vervolgens de knop Naast elkaar.
5. Selecteer het gewenste bestand.
6. Houd de linkermuisknop ingedrukt en sleep het bestand tot bovenop het toepassingsvenster of -pictogram. Laat vervolgens de muisknop los.

Informatie met het Klembord van de ene toepassing naar de andere overbrengen

Het Klembord is een tijdelijke opslagplaats voor informatie die u wilt overbrengen naar een andere lokatie. U kunt informatie met een knip- of kopieerbewerking uit een toepassing naar het Klembord overbrengen. Vervolgens brengt u de informatie van het Klembord over naar een andere toepassing. U kunt het Klembord ook gebruiken voor OLE (Object Linking and Embedding, objecten koppelen en insluiten), een krachtige nieuwe manier van gemeenschappelijk gebruik van informatie door bestanden. In hoofdstuk 13, "Windows-toepassingen integreren", vindt u meer informatie hierover.

Informatie die via een knip- of kopieerbewerking op het Klembord terecht is gekomen, blijft daar aanwezig totdat u het Klembord wist, andere informatie door knippen of kopiëren naar het Klembord overbrengt of Windows afsluit. Omdat de informatie op het Klembord aanwezig blijft, kunt u die zo vaak als u wilt in een bestand plakken.

Informatie via knippen of kopiëren naar het Klembord overbrengen

Welke methode u gebruikt voor de overdracht van informatie naar het Klembord hangt ervan af of u een Windows- of niet-Windows-toepassing gebruikt en of deze toepassing in een venster of in een volledig scherm actief is. In hoofdstuk 7, "Niet-Windows-toepassingen", vindt u informatie over het door knippen of kopiëren overbrengen van informatie uit een niet-Windows-toepassing naar het Klembord.

Indien u een Windows-toepassing gebruikt, kunt u geselecteerde informatie door knippen of kopiëren naar het Klembord overbrengen. Tevens kunt u een figuur van het gehele Bureaublad of van een enkel venster naar een toepassing kopiëren die in een venster actief is.

Uit een Windows-toepassing knippen of kopiëren:

1. Selecteer de informatie die u wilt knippen of kopiëren. Onder "Tekst selecteren", verderop in dit hoofdstuk vindt u informatie over het selecteren van tekst in Windows.

   U kunt tekst, figuren of een combinatie van beide knippen of kopiëren.

2. In het menu **Bewerken** van de toepassing kiest u de opdracht **Knippen** of **Kopiëren**.

   Gebruik de opdracht **Knippen** indien u informatie uit een bestand wilt verwijderen en op het Klembord wilt plaatsen.

   Gebruik de opdracht **Kopiëren** indien u een kopie van de informatie op het Klembord wilt plaatsen, terwijl de informatie zelf niet wordt verplaatst.

Een volledig scherm kopiëren

U kunt de inhoud van een volledig scherm naar het Klembord kopiëren, zowel wanneer Windows zich in standaardmodus bevindt als wanneer het programma actief is in de 386 "enhanced"-modus.

De inhoud van een volledig scherm naar het Klembord kopiëren:

1. Zorg ervoor dat de informatie die u wilt kopiëren zich op het scherm bevindt.
2. Druk op PRINT-SCRN.

   Een schermopname (bitmap) wordt op het Klembord geplaatst.

Tip Indien deze procedure niet werkt, drukt u op ALT+PRINT-SCRN of SHIFT+PRINT-SCRN. Het is mogelijk dat oudere toetsenborden PRINT-SCRN niet herkennen.

Een volledig venster kopiëren

Voor de volgende procedure moet de toepassing waaruit u informatie kopieert zich in het werkvenster bevinden.

De inhoud van het werkvenster naar het Klembord kopiëren:

1. Zorg ervoor dat de informatie die u wilt kopiëren zich in het werkvenster bevindt.
2. Druk op ALT+PRINT-SCRN.

   Een schermopname (bitmap) wordt op het Klembord geplaatst. Niet alle toepassingen kunnen bitmaps (.BMP-bestanden) lezen. Controleer daarom of de toepassing waarin u de informatie wilt plakken de bitmap-indeling accepteert.

Tip Indien deze procedure niet werkt, drukt u op SHIFT+PRINT-SCRN. Het is mogelijk dat oudere toetsenborden ALT+PRINT -SCRN niet herkennen.

Informatie vanuit het Klembord plakken

U kunt op ieder moment informatie vanuit het Klembord in een toepassing plakken. Niet alle toepassingen kunnen bitmaps (.BMP-bestanden) lezen. Controleer daarom of de toepassing waarin u de informatie wilt plakken de bitmap-indeling accepteert. Informatie die via een knip- of kopieerbewerking op het Klembord terecht is gekomen, blijft daar aanwezig totdat u het Klembord wist, andere informatie door knippen of kopiëren naar het Klembord overbrengt of Windows afsluit. Welke methode u gebruikt voor het plakken van informatie hangt af van het feit of u een Windows- of niet-Windows-toepassing gebruikt. In hoofdstuk 7, "Niet-Windows-toepassingen", vindt u informatie over het plakken van informatie in een niet-Windows-toepassing.

Informatie in een Windows-toepassing plakken

Indien u informatie vanuit het Klembord in een Windows-toepassing wilt plakken, gebruikt u daartoe de opdracht **Plakken** in het menu **Bewerken** van de desbetreffende toepassing.

Informatie in een Windows-toepassing plakken:

1. Zorg ervoor dat de informatie die u wilt plakken zich op het Klembord bevindt. In de volgende sectie vindt u informatie over het bekijken van de inhoud van het Klembord.
2. Start de toepassing.
3. Plaats de invoegpositie op de lokatie waar u de informatie uit het Klembord wilt plakken.
4. In het toepassingsmenu **Bewerken** kiest u de opdracht **Plakken**.

De inhoud van het Klembord bekijken

Het is mogelijk om de inhoud van het Klembord te bekijken, op te slaan, op te halen en te verwijderen.

De inhoud van het Klembord bekijken:

1. Schakel over naar Programmabeheer.
2. Open de Hoofdgroep.
3. Kies het pictogram Klembord.

Opmerking Soms wordt de regellengte van de informatie die u wilt kopiëren of knippen door Windows gewijzigd, opdat alle informatie in het Klembordvenster past. Wanneer u echter de informatie van het Klembord in de bestemmingstoepassing plakt, is de informatie intact.

Het Klembord accepteert een aantal soorten opmaak van tekst en figuren. Wanneer u informatie van de ene toepassing naar de andere overbrengt, wordt door de oorspronkelijke toepassing de informatie in een voor het Klembord herkenbare opmaak op het Klembord geplaatst. Door de bestemmingstoepassing wordt bepaald welke opmaak wordt gebruikt wanneer de informatie wordt geplakt.

U kunt de informatie op het Klembord in elke opmaak bekijken die door de oorspronkelijke toepassing werd ondersteund.

Een andere opmaak bekijken:

- Kies de gewenste opmaak in het menu **Weergave**.

Terugkeren naar de oorspronkelijk weergegeven opmaak:

- Kies de opdracht **Automatisch** in het menu **Weergave**.

U kunt de inhoud van het Klembord in een bestand opslaan. Later kunt u het bestand ophalen en de inhoud ervan in een toepassing plakken. Het bestand dat u opslaat, kunt u later met Klembord bekijken.

De inhoud van het Klembord opslaan:

1. Schakel over naar Programmabeheer.
2. Open de Hoofdgroep.
3. Kies het pictogram Klembord.
4. Kies de opdracht **Opslaan als** in het menu **Bestand**.

   Het dialoogvenster **Opslaan als** wordt afgebeeld.
5. Typ een bestandsnaam voor de inhoud van het Klembord. De standaardtoevoeging voor een Klembordbestand is .CLP.

   U kunt ook een pad typen indien u het Klembordbestand in een andere directory wilt opslaan.
6. Kies de knop OK.

U kunt een Klembordbestand openen en vervolgens in een toepassing plakken. Alleen bestanden met de toevoeging .CLP kunnen met de Klembordoptie worden geopend.

Het Klembordbestand ophalen:

1. Schakel over naar Programmabeheer.
2. Open de Hoofdgroep.
3. Kies het pictogram Klembord.
4. Kies de opdracht **Openen** in het menu **Bestand**.

   Het dialoogvenster **Openen** wordt afgebeeld.
5. Selecteer het .CLP-bestand dat u wilt ophalen. In hoofdstuk 1, "Basisvaardigheden", vindt u informatie over het gebruik van het dialoogvenster **Openen**.
6. Kies de knop OK.

Opmerking Indien het Klembord reeds informatie bevat, wordt u gevraagd deze te wissen. Indien u de knop OK kiest, wordt de huidige inhoud van het Klembord vervangen door de inhoud van het bestand dat u hebt opgegeven.

Indien u meer geheugen nodig hebt om een toepassing te starten, kunt u het Klembord wissen. Aangezien het Klembord informatie in verschillende opmaak opslaat, is het mogelijk dat door het wissen ervan geheugen vrij wordt gemaakt.

Het Klembord wissen:

1. Schakel over naar Programmabeheer.
2. Open de Hoofdgroep.
3. Kies het pictogram Klembord.
4. Kies de opdracht **Verwijderen** in het menu **Bewerken**.

   Of druk op DEL.
5. Kies de knop OK.

Een bericht van een niet-actieve toepassing lezen

Wanneer door een niet-actieve toepassing een statusbericht of foutbericht wordt verzonden, knippert de titelbalk of het pictogram van deze toepassing en u hoort eventueel een pieptoon.

Zo leest u een status- of foutbericht:

- Selecteer het toepassingsvenster of toepassingspictogram.

Zodra u het venster of pictogram selecteert, wordt het bericht afgebeeld.

Een toepassing afsluiten

Er zijn verschillende manieren waarop u een toepassing kunt afsluiten.

Een Windows-toepassing afsluiten:

- In het menu **Bestand** van de toepassing kiest u de opdracht **Afsluiten**.

  Of kies de opdracht **Sluiten** in het Systeemmenu.

  Of druk op ALT+F4.

  Of dubbelklik op het Systeemmenu-symbool.

Indien u een document bewerkt, maar de wijzigingen nog niet hebt opgeslagen, ontvangt u een bericht waarin u wordt gevraagd dit alsnog te doen.

Een niet-Windows-toepassing afsluiten:

- Kies in de toepassing de opdracht **Afsluiten**.

  Of typ *exit* achter de MS-DOS aanwijzing.

De toepassing wordt afgesloten en Windows wordt weer afgebeeld.

Opmerking Indien u een niet-Windows-toepassing afsluit die in een volledig scherm actief was, wordt gewoonlijk het Windows-Bureaublad afgebeeld, precies zoals u het hebt achtergelaten. Als u echter wilt terugkeren naar een *niet-actief venster*, kunt u daartoe een instelling wijzigen in het PIF-bestand (Program Information File).

Het niet-actieve venster houdt de informatie vast die wordt afgebeeld wanneer u de toepassing afsluit. Soms blijft die informatie te kort in beeld om te kunnen worden gelezen en dan is het niet-actieve venster een handige uitkomst. In hoofdstuk 8, "PIF Editor", vindt u meer informatie over het samenstellen en wijzigen van een PIF-bestand.

Werken met documenten

In deze sectie worden enkele basistaken behandeld die voor veel Window-toepassingen hetzelfde zijn, zoals het openen, bewerken en opslaan van documentbestanden. In hoofdstuk 3, "Programmabeheer", en in hoofdstuk 4, "Bestandsbeheer", vindt u informatie over het organiseren van uw toepassingen en documenten.

Opmerking De procedures in deze sectie hebben betrekking op de toepassingen die met Windows worden meegeleverd. Andere toepassingen functioneren wellicht anders.

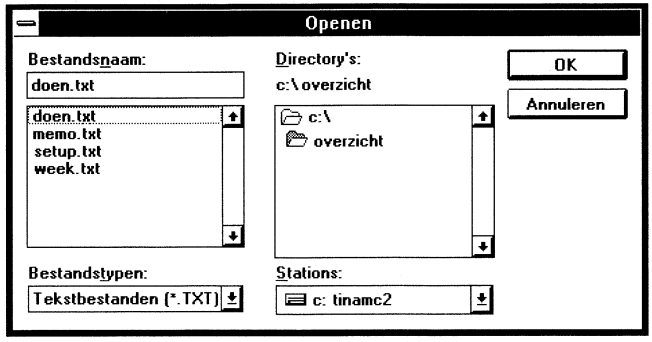
Documentbestanden openen

Wanneer u de opdracht **Openen** kiest in het menu **Bestand** van een toepassing, wordt er vaak een dialoogvenster geopend dat in alle toepassingen hetzelfde is. Dit dialoogvenster kan u tijd besparen, aangezien u in dit venster het station, de directory, het bestand en het bestandstype uit keuzelijsten kunt selecteren.

Een document openen:

1. In het menu **Bestand** van de toepassing kiest u de opdracht **Openen**.

   Het dialoogvenster **Openen** wordt afgebeeld.

2. Indien het bestand zich in een ander station bevindt, selecteert u dit station in het vak "Stations".
3. In het vak "Directory's" dubbelklikt u op de directory die u wilt openen.

   Of selecteer de directory met PIJL-OMHOOG of PIJL-OMLAAG en druk vervolgens op ENTER.

   De namen van alle bestanden in die directory van het type dat u in het vak "Bestandstypen" hebt opgegeven, worden nu afgebeeld. Indien u een ander type bestanden wilt afbeelden, selecteert u het gewenste type in het vak "Bestandstypen".
4. In het vak "Bestandsnaam" selecteert u het bestand dat u wilt openen.

   Bij sommige toepassingen vindt u in het dialoogvenster nog een aankruisvakje, dat u kunt inschakelen indien u wilt dat het bestand de status *alleen-lezen* krijgt. Dit houdt in dat er geen wijzigingen in het bestand kunnen worden aangebracht.
5. Dubbelklik op de bestandsnaam.

   Of kies de knop OK.

Documentbestanden opslaan

In veel toepassingen bevat het menu **Bestand** twee opdrachten voor het opslaan van bestanden: **Opslaan** en **Opslaan als**.

U gebruikt de opdracht **Opslaan** voor het opslaan van wijzigingen in een bestaand bestand.

De opdracht **Opslaan als** gebruikt u voor het benoemen en opslaan van een nieuw bestand of voor het opslaan van een bestand onder een nieuwe naam. Stel u wilt wijzigingen aanbrengen in een bestand maar een kopie van het ongewijzigde bestand bewaren. Met de opdracht **Opslaan als** slaat u een kopie van het ongewijzigde bestand op onder een andere naam.

Een bestaand bestand opslaan:

- Kies de opdracht **Opslaan** in het toepassingsmenu **Bestand**.

Een nieuw of een bestaand bestand onder een nieuwe naam opslaan:

1. Kies de opdracht **Opslaan als** in het toepassingsmenu **Bestand**.

   Het dialoogvenster **Opslaan als** wordt afgebeeld.
2. Indien u het bestand in een ander station wilt opslaan, selecteert u het gewenste station in het vak "Stations".
3. In het vak "Directory's" dubbelklikt u op de directory waarin u het bestand wilt opslaan.

   Of selecteer de directory met PIJL-OMHOOG of PIJL-OMLAAG en druk vervolgens op ENTER.
4. In het vak "Bestandsnaam" typt u een naam voor het bestand.

   Indien u geen toevoeging bij de bestandsnaam opgeeft, is het mogelijk dat dit door de toepassing wordt gedaan. Zo voegt de toepassing Kladblok aan een bestandsnaam de toevoeging .TXT toe.

   De standaardtoevoeging wordt afgebeeld in het vak "Bestand opslaan als type". Indien u een andere toevoeging wilt gebruiken, selecteert u deze in de lijst in het vak "Bestand opslaan als type" of typt u zelf een toevoeging.
5. Kies de knop OK.

Van het ene naar het andere document overschakelen

Bij sommige toepassingen kunt u meerdere documenten tegelijk openen, elk in hun eigen venster. Dit stelt u in staat gemakkelijk van het ene document naar het andere over te schakelen.

Naar een ander documentvenster in de toepassing overschakelen:

- Klik ergens in het documentvenster waarnaar u wilt overschakelen.

  Of open het toepassingsmenu **Venster** en kies vervolgens het gewenste document.

Tip Druk herhaaldelijk op CTRL+F6 of CTRL+TAB totdat het gewenste document wordt geselecteerd. Dit werkt sneller dan wanneer u de opdracht **Volgende** in het Systeemmenu gebruikt.

Werken met tekst

Bij veel toepassingen typt u wel eens tekst. De procedures voor het typen van tekst, het corrigeren van fouten en bewerken van tekst zijn voor de meeste Windows-toepassingen dezelfde.

Tekst typen

Wanneer u tekst gaat typen, geeft de invoegpositie (een knipperend verticaal streepje) de lokatie aan waar de tekst wordt afgebeeld.

Tekst in een nieuw document typen:

- Begin met het typen van tekst.

  Druk op ENTER indien u de invoegpositie naar de volgende regel wilt verplaatsen. Druk op de SPATIEBALK indien u de invoegpositie een spatie naar rechts wilt verplaatsen.

Tekst in een bestaand document typen:

- Klik op de lokatie waar u de tekst wilt afbeelden en begin vervolgens te typen.

  Of gebruik de pijltoetsen voor het verplaatsen van de invoegpositie naar de lokatie waar u tekst wilt afbeelden.

Opmerking Met de pijltoetsen kunt u de invoegpositie slechts naar een lokatie verplaatsen waar de invoegpositie al is geweest. Indien u merkt dat u de invoegpositie niet met de pijltoetsen kunt verplaatsen, drukt u op ENTER of de SPATIEBALK. Indien u bijvoorbeeld de titel van een verslag tien regels van de bovenrand van een nieuwe pagina en 20 spaties vanaf de linkermarge wilt typen, drukt u tien keer op ENTER en vervolgens 20 keer op de SPATIEBALK voordat u de titel typt.

Invoegpositie binnen tekst verplaatsen

Nadat u tekst hebt getypt, kunt u de invoegpositie gemakkelijk binnen de tekst verplaatsen.

Druk op	*Indien u de invoegpositie wilt verplaatsen naar*
PIJL-OMLAAG	De volgende regel
PIJL-OMHOOG	De vorige regel
END	Het einde van de regel
HOME	Het begin van de regel
PGDN	Het volgende venster
PGUP	Het vorige venster
CTRL+PIJL-RECHTS	Het volgende woord
CTRL+PIJL-LINKS	Het vorige woord
CTRL+END	Het einde van het document
CTRL+HOME	Het begin van het document

Typefouten corrigeren

Typefouten kunt u corrigeren met een van de methoden in de volgende tabel. Als u meer dan een paar tekens moet wijzigen, kunt u de tekst selecteren en deze daarna bewerken.

Doe het volgende	*Indien u*
Druk op BACKSPACE	Het teken of de geselecteerde tekst links van de invoegpositie wilt verwijderen.
Druk op DEL	Het teken of de geselecteerde tekst rechts van de invoegpositie wilt verwijderen.
Typ de tekens	Tekens op de invoegpositie wilt invoegen.

Tekst selecteren

U kunt wijzigingen aanbrengen in hele blokken tekst door de tekst te selecteren en vervolgens een van de opdrachten te kiezen uit het toepassingsmenu **Bewerken**.

Tekst selecteren:

1. Wijs met de muisaanwijzer het eerste teken aan dat u wilt selecteren.
2. Sleep de invoegpositie naar het laatste teken dat u wilt selecteren.
3. Laat de muisknop los.

Indien u de selectie ongedaan wilt maken, klikt u ergens in het document.

Tip In sommige toepassingen kunt u een enkel woord selecteren door erop te dubbelklikken.

1. Verplaats met de pijltoetsen de invoegpositie naar het eerste teken dat u wilt selecteren.
2. Houd SHIFT ingedrukt terwijl u met de pijltoetsen de invoegpositie verplaatst naar het laatste teken dat u wilt selecteren.
3. Laat de toetsen los.

Indien u de selectie ongedaan wilt maken, drukt u op een pijltoets.

Tip In sommige toepassingen kunt u in een keer alle tekst in uw bestand selecteren. Kies daartoe de opdracht **Alles selecteren** in het menu **Bewerken**.

In de volgende tabel vindt u een overzicht van andere manieren om met het toetsenbord tekst te selecteren. Niet alle toepassingen bieden al deze opties. In de meeste gevallen kunt u een tekstgebied selecteren door SHIFT ingedrukt te houden terwijl u de standaardtoetsaanslagen voor het verplaatsen van de invoegpositie gebruikt. In de bij de toepassing geleverde documentatie vindt u informatie over geldige toetsencombinaties.

Druk op	*Indien u*
SHIFT+PIJL-OMLAAG	De selectie tot de volgende regel wilt uitbreiden. Indien de volgende regel reeds is geselecteerd, gebruikt u deze toetsencombinatie om de selectie ongedaan te maken.
SHIFT+PIJL-OMHOOG	De selectie tot de vorige regel wilt uitbreiden. Indien de vorige regel reeds is geselecteerd, gebruikt u deze toetsencombinatie om de selectie ongedaan te maken.
SHIFT+END	De selectie tot het einde van de regel wilt uitbreiden.
SHIFT+HOME	De selectie tot het begin van de regel wilt uitbreiden.
SHIFT+PGDN	De selectie een venster naar beneden wilt uitbreiden. Indien dit venster reeds is geselecteerd, gebruikt u deze toetsencombinatie om de selectie ongedaan te maken.
SHIFT+PGUP	De selectie een venster naar boven wilt uitbreiden. Indien dit venster reeds is geselecteerd, gebruikt u deze toetsencombinatie om de selectie ongedaan te maken.
CTRL+SHIFT+PIJL-RECHTS	De selectie tot het volgende woord wilt uitbreiden. Indien dit woord reeds is geselecteerd, gebruikt u deze toetsencombinatie om de selectie ongedaan te maken.

Druk op	*Indien u*
CTRL+SHIFT+PIJL-LINKS	De selectie tot het vorige woord wilt uitbreiden. Indien dit woord reeds is geselecteerd, gebruikt u deze toetsencombinatie om de selectie ongedaan te maken.
CTRL+SHIFT+END	De selectie tot het einde van het document wilt uitbreiden.
CTRL+SHIFT+HOME	De selectie tot het begin van het document wilt uitbreiden.

Geselecteerde tekst bewerken

In de volgende tabel vindt u een overzicht van de manieren waarop u geselecteerde tekst kunt bewerken. Onder "Informatie met het Klembord van de ene toepassing naar de andere overbrengen", eerder in dit hoofdstuk vindt u meer informatie hierover.

Doe het volgende	*Indien u*
Kies de opdracht **Knippen** in het menu **Bewerken**	De geselecteerde tekst wilt verwijderen en wilt verplaatsen naar het Klembord, een tijdelijke opslagplaats in het geheugen.
Kies de opdracht **Kopiëren** in het menu **Bewerken**	Een kopie wilt maken van de geselecteerde tekst en deze op het Klembord wilt plaatsen.
Typ de nieuwe tekst	De tekst door nieuwe tekst wilt vervangen.
Druk op DEL of BACKSPACE	De tekst wilt verwijderen. De tekst wordt niet op het Klembord geplaatst.
Kies de opdracht **Ongedaan maken** in het menu **Bewerken**	De vorige bewerking ongedaan wilt maken.
Plaats de invoegpositie op de lokatie waar u de tekst wilt afbeelden en kies vervolgens de opdracht **Plakken** in het menu **Bewerken**	Tekst vanaf het Klembord in het werkvenster wilt plakken.

Basisvaardigheden oefenen

Indien u niet vertrouwd bent met Windows of meer van de nieuwste mogelijkheden van Windows wilt weten, kunt u met de programma's Patience en Mijnenveger enkele van de vaardigheden oefenen die in dit hoofdstuk en in hoofdstuk 1, worden behandeld.

Beide spelletjes bevatten veel grafische voorstellingen, waarvoor een beroep werd gedaan op een reeks van krachtige Windows-mogelijkheden. Spelenderwijs leert u de schermhulpfunctie te gebruiken, menu's te openen, opties te selecteren, toepassingsvensters te verplaatsen en het formaat ervan te wijzigen, te werken met dialoogvensters en over te schakelen naar een andere toepassing.

U start Patience en Mijnenveger als elke andere toepassing. Onder "Een toepassing starten", eerder in dit hoofdstuk vindt u meer informatie hierover.

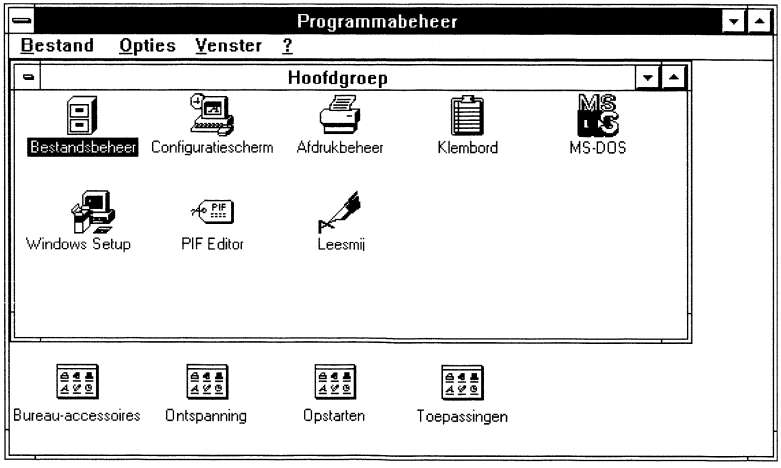
3 Programmabeheer

Wat is Programmabeheer?

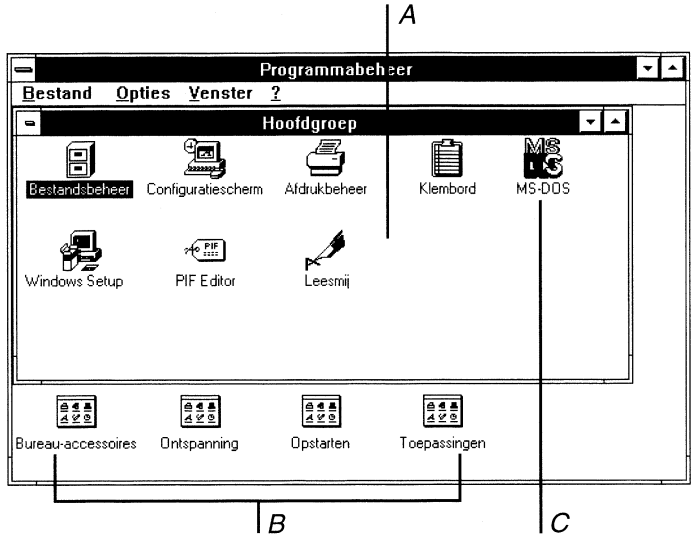
Programmabeheer is een toepassing die een spilfunctie vervult in Microsoft Windows. Programmabeheer wordt gestart wanneer u Windows start en blijft actief zolang u Windows gebruikt. U kunt deze toepassing gebruiken voor het starten van andere toepassingen en voor het organiseren van toepassingen en bestanden in *groepen* die voor u zinvol zijn.

Het is eenvoudig om vanuit Programmabeheer een toepassing te starten: u hoeft slechts het pictogram van de gewenste toepassing te kiezen, Programmabeheer doet de rest. Terwijl u met andere toepassingen werkt, is Programmabeheer actief op de achtergrond of als pictogram op uw Bureaublad (scherm).

De eerste keer dat u Windows start, wordt Programmabeheer op uw Bureaublad geopend, evenals het venster voor de Hoofdgroep dat zich in Programmabeheer bevindt.

De groepen Opstarten, Toepassingen, Bureau-accessoires en Ontspanning worden afgebeeld als groepspictogrammen langs de onderrand van het venster Programmabeheer (indien u de optie "Custom Setup" hebt gekozen en Windows de toepassingen niet vanaf uw vaste schijf installeert, wordt het pictogram Toepassingen niet afgebeeld). Al deze groepen bevatten pictogrammen die toepassingen of programma's vertegenwoordigen.

A Groepsvenster
B Groepspictogrammen
C Programmapictogram

Het venster Programmabeheer bevat de volgende onderdelen:

- *Groepsvensters*. Een groepsvenster is een venster in de werkruimte van Programmabeheer. Het bevat pictogrammen waarmee toepassingen kunnen worden gestart, zogenaamde *programmapictogrammen*. Het venster Programmabeheer kan meerdere groepsvensters bevatten, elk met een eigen Systeemmenu maar zonder menubalk. De groepsvensters worden beïnvloed door opdrachten uit de menubalk van het venster Programmabeheer. Ze kunnen alleen binnen de werkruimte van Programmabeheer worden verplaatst.

- *Groepspictogrammen.* Dit zijn verkleinde groepsvensters. De groepspictogrammen bevinden zich langs de onderrand van het venster Programmabeheer en zien er alle hetzelfde uit. De labels onder elk pictogram zijn echter uniek, zodat de pictogrammen duidelijk van elkaar zijn te onderscheiden. Evenals de groepsvensters kunnen de groepspictogrammen alleen binnen de werkruimte van het venster Programmabeheer worden verplaatst.
- *Programmapictogrammen.* Deze pictogrammen worden in een groepsvenster afgebeeld en vertegenwoordigen de toepassingen, bureau-accessoires en documenten die u in Windows kunt starten. Door een programmapictogram te kiezen, start u de bij het pictogram behorende toepassing. U kunt programmapictogrammen van het ene groepsvenster naar het andere verplaatsen, maar niet buiten een groepsvenster.

  De meeste programmapictogrammen hebben een uniek uiterlijk en zijn dus in één oogopslag te herkennen. Sommige toepassingen echter maken gebruik van hetzelfde programmapictogram. Ook wanneer u meerdere programma's voor één toepassing maakt, zijn de pictogrammen identiek.

  Stel u wilt verscheidene documenten in een groep plaatsen, die altijd moeten worden geladen wanneer u een bepaalde toepassing start. U moet dan voor elk document een programma toevoegen. De groep die zo ontstaat, bevat verschillende programmapictogrammen die er precies zo uitzien als het oorspronkelijke toepassingspictogram. Alleen de labels zijn anders. Zie "Een programma maken", verderop in dit hoofdstuk, voor meer informatie over dit onderwerp.

Werken met groepen

Een groep bestaat uit programma's in de vorm van pictogrammen, die een toepassing, een bureau-accessoire of een document vertegenwoordigen. Indien u een programmapictogram in een groep kiest, wordt een toepassing of bureau-accessoire gestart, of wordt een toepassing gestart en een bijbehorend document geopend. Bij het toevoegen van een programma aan een groep kunt u opgeven hoe de toepassing moet worden gestart.

Windows bevat een aantal vooraf gedefinieerde groepen, elk met een aantal programmapictogrammen:

- De *Hoofdgroep* bevat de volgende Windows-systeemtoepassingen: Bestandsbeheer, Configuratiescherm, Afdrukbeheer, Klembord, MS-DOS, Windows Setup en PIF Editor (een programma voor het bewerken van programma-informatiebestanden). Deze groep bevat ook een bestand LeesMij met informatie die u moet doornemen voordat u met Windows aan de slag gaat.

- De groep *Toepassingen* bevat de toepassingen die tijdens de installatie op de vaste schijf zijn aangetroffen.
- In de groep *Bureau-accessoires* zijn Windows-toepassingen opgenomen voor tekstverwerking, tekenen en communicatie, plus verschillende andere toepassingen die u wellicht van pas komen, zoals een klok, een rekenmachine, een macrorecorder, een agenda, een kladblok, een kaartenbak, een hulpprogramma voor weergave van speciale tekens, een geluidsrecorder en een mediaspeler.
- In de groep *Ontspanning* vindt u twee spelletjes, die u kunt gebruiken om de basisvaardigheden te oefenen die u bij het werken met Windows nodig hebt, of die u kunt spelen als welkome afwisseling tijdens uw werk.
- De groep *Opstarten* bevat toepassingen die worden gestart wanneer u Windows start. U kunt aan deze groep naar believen toepassingen toevoegen. Zolang u dit niet doet, is deze groep leeg.

Indien u een toepassing uit een groep wilt starten, opent u het *groepsvenster* en kiest u het programmapictogram dat staat voor de toepassing die u wilt starten.

Programmabeheer biedt tevens de mogelijkheid om de groepen naar eigen inzicht op uw Bureaublad te schikken.

Indien u een vooraf gedefinieerde groep verwijdert, kunt u deze opnieuw maken met het programma Windows Setup in Programmabeheer.

Groepsvensters openen en tot pictogrammen verkleinen

Indien u een toepassing uit een groep wilt starten, moet u eerst het desbetreffende groepsvenster openen. Als u meer ruimte wilt maken op uw Bureaublad kunt u, nadat u de toepassing hebt gestart, het groepsvenster tot een pictogram verkleinen.

Zo opent u een groepsvenster:

♦ Dubbelklik op het groepspictogram.

Of druk op CTRL+F6 of CTRL+TAB totdat het gewenste groepspictogram is geselecteerd (u kunt de groepsnaam ook selecteren uit een lijst onderaan in het menu **Venster**). Druk vervolgens op ENTER.

Zo verkleint u een groepsvenster tot een pictogram:

- Klik op het symbool Pictogram.

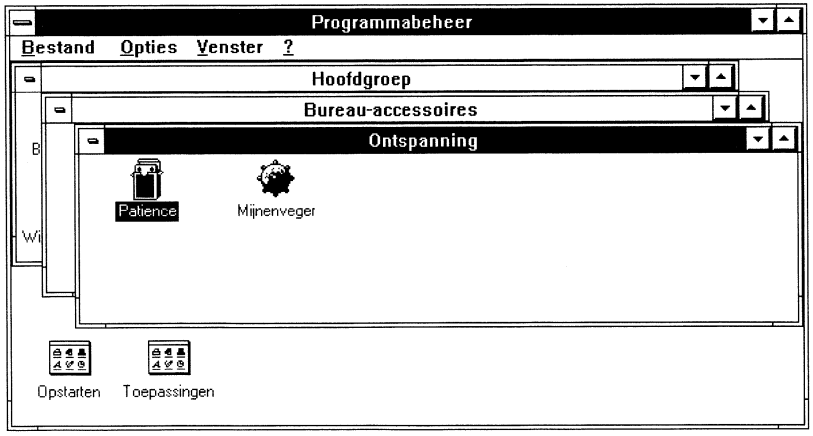
  Of open het Systeemmenu van het groepsvenster door op ALT, AFBREEKSTREEPJE (-) te drukken en kies de opdracht **Pictogram**.

Indien u in het groepsvenster op het symbool Systeemmenu dubbelklikt of de opdracht **Sluiten** kiest in het Systeemmenu, wordt het groepsvenster tot een pictogram verkleind.

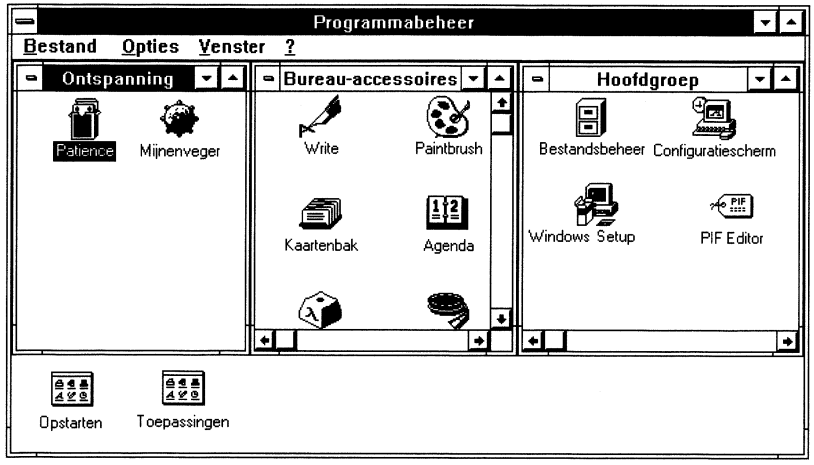
Groepsvensters herschikken

Wanneer meerdere groepsvensters tegelijk zijn geopend, worden sommige vensters door andere bedekt. Met de opdrachten **Trapsgewijs** en **Naast elkaar** kunt u alle groepsvensters zodanig herschikken dat van elk venster een gedeelte zichtbaar is.

Met de opdracht **Trapsgewijs** wordt het formaat van de vensters gewijzigd en worden de geopende groepsvensters binnen de werkruimte van Programmabeheer zodanig op elkaar gestapeld dat van elk venster de titelbalk zichtbaar is, zoals in de volgende illustratie zichtbaar is.

Met de opdracht **Naast elkaar** wordt de werkruimte van Programmabeheer voor alle geopende vensters in kleinere vensters van gelijk formaat verdeeld. De aan de groepsvensters toegewezen ruimte bepaalt het aantal programmapictogrammen dat zichtbaar is in de vensters. In de volgende illustratie vindt u een voorbeeld van naast elkaar geplaatste vensters.

Indien u na gebruik van de opdracht **Trapsgewijs** of **Naast elkaar** een ander groepsvenster opent, overlapt dit de gerangschikte vensters. Kies nogmaals de opdracht **Trapsgewijs** of **Naast elkaar** indien u de vensters, met inbegrip van het laatst geopende, opnieuw wilt rangschikken.

Alle geopende groepsvensters herschikken:

- Kies de opdracht **Trapsgewijs** of **Naast elkaar** in het menu **Venster**.

  Of druk op SHIFT+F5 voor **Trapsgewijs** of SHIFT+F4 voor **Naast elkaar**.

Groepspictogrammen schikken

U kunt elk groepspictogram binnen de werkruimte van Programmabeheer verplaatsen door het met de muis te slepen of door gebruik van de opdracht **Verplaatsen** in het Systeemmenu van de groep.

U kunt programmapictogrammen ook naar een ander groepsvenster of groepspictogram verplaatsen. Zie "Werken met programma's", verderop in dit hoofdstuk, voor meer informatie over het kopiëren en verplaatsen van programmapictogrammen.

Groepspictogrammen herschikken:

1. Selecteer het gewenste groepspictogram.
2. Indien u de groepspictogrammen gelijkelijk langs de onderrand van het Programmabeheervenster wilt verdelen, kiest u de opdracht **Pictogrammen schikken** in het menu **Venster**.

   Met de muis kunt u afzonderlijke pictogrammen naar een nieuwe lokatie slepen. Indien u hiervoor het toetsenbord wilt gebruiken, drukt u op ALT, AFBREEKSTREEPJE (-) zodat het Systeemmenu van het groepsvenster wordt geopend. Kies hierin de opdracht **Verplaatsen**, verplaats vervolgens met de pijltoetsen het pictogram naar de gewenste lokatie en druk ten slotte op ENTER.

Programmapictogrammen herschikken:

1. Selecteer het groepsvenster dat de programmapictogrammen bevat die u wilt herschikken.
2. Kies de opdracht **Pictogrammen schikken** in het menu **Venster**, indien u de programmapictogrammen gelijkelijk binnen het geselecteerde groepsvenster wilt verdelen.

   Of sleep de afzonderlijke pictogrammen met de muis naar de gewenste lokatie.

U kunt de programmapictogrammen ook steeds wanneer u het vensterformaat wijzigt of nieuwe onderdelen toevoegt of verplaatst automatisch laten herschikken.

Pictogrammen automatisch laten herschikken:

- Kies de opdracht **Automatisch schikken** in het menu **Opties**. Een vinkje naast de opdracht geeft aan dat de opdracht actief is.

Groepen maken en verwijderen

U kunt naar believen groepen aan Programmabeheer toevoegen teneinde uw toepassingen en documenten op een voor u nuttige wijze te organiseren. Indien u een groep niet langer nodig hebt, kunt u deze verwijderen en zo ruimte vrijmaken op uw Bureaublad.

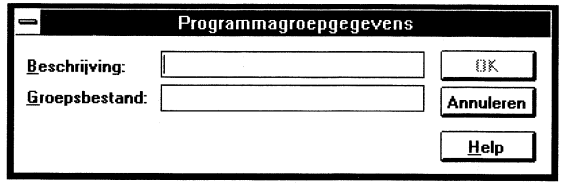
Zo maakt u een nieuwe groep:

1. Kies de opdracht **Nieuw** in het menu **Bestand**.

   Het dialoogvenster **Programma's toevoegen** wordt afgebeeld.

2. Selecteer de optie "Programmagroep" en kies vervolgens de knop OK.

   Het dialoogvenster **Programmagroepgegevens** wordt afgebeeld.

3. In het vak "Beschrijving" typt u een beschrijving voor de groep die u wilt maken. Deze beschrijving zal worden afgebeeld in de titelbalk van het groepsvenster en onder het groepspictogram.
4. Kies de knop OK.

   Aangezien Programmabeheer een .GRP-bestand voor de nieuwe groep maakt, hoeft u het vak "Groepsbestand" niet in te vullen.

Nadat u de groep hebt gemaakt, kunt u er programma's aan toevoegen. Zie "Werken met programma's", verderop in dit hoofdstuk, voor meer informatie hierover.

Zo verwijdert u een groep:

1. Zorg ervoor dat de te verwijderen groep tot een pictogram is verkleind.
2. Klik op het pictogram van de groep die u wilt verwijderen.

   Of druk herhaaldelijk op CTRL+F6 of CTRL+TAB totdat het te verwijderen groepspictogram is geselecteerd.
3. Kies de opdracht **Verwijderen** in het menu **Bestand**.

   Of druk op DEL.

   Er wordt een dialoogvenster afgebeeld waarin u wordt gevraagd de verwijdering van de groep te bevestigen.
4. Kies de knop Ja als u de groep uit Windows wilt verwijderen.

   De geselecteerde groep wordt verwijderd, evenals alle programmapictogrammen die zich in deze groep bevinden. De bijbehorende programma- en documentbestanden op de vaste schijf worden echter niet verwijderd.

U kunt een groep ook verwijderen door eerst alle daarin opgenomen programma's te verwijderen en vervolgens de groep. Bij deze methode hoeft de groep niet eerst tot een pictogram te worden verkleind voordat u deze verwijdert. Het verwijderen van programma's wordt verderop in dit hoofdstuk besproken.

De beschrijving van een groep wijzigen

U kunt van elke groep de beschrijving wijzigen. De beschrijving is de label van het groepspictogram en wordt in de titelbalk van het groepsvenster afgebeeld.

De beschrijving van een groep wijzigen:

1. Zorg ervoor dat de groep waarvan u de beschrijving wilt wijzigen tot een pictogram is verkleind.
2. Klik op het pictogram van de groep waarvan u de beschrijving wilt wijzigen.

   Of druk herhaaldelijk op CTRL+F6 of CTRL+TAB totdat het gewenste groepspictogram is geselecteerd.
3. Kies de opdracht **Gegevens** in het menu **Bestand**.

   Het dialoogvenster **Programmagroepgegevens** wordt afgebeeld.

   U kunt dit dialoogvenster snel openen door ALT ingedrukt te houden terwijl u dubbelklikt op het pictogram van de programmagroep. Of selecteer het pictogram en druk op ALT+ENTER.
4. Typ een nieuwe beschrijving en kies vervolgens de knop OK.

Opmerking U kunt aan een groep de classificatie alleen-lezen toewijzen. In dit geval kunt u geen wijzigingen in de groep aanbrengen en kunt u bijvoorbeeld niet de beschrijving of de gegevens wijzigen of pictogrammen verwijderen of toevoegen. U geeft de groep de classificatie alleen-lezen door over te schakelen naar Bestandsbeheer, het bestand van de groep te selecteren (een bestand met de toevoeging .GRP, dat zich meestal in uw WINDOWS-directory bevindt) en vervolgens in het menu **Bestand** de opdracht **Gegevens** te kiezen.

Werken met Programma's

Zoals eerder beschreven, staat een programma voor een toepassing, bureau-accessoire of document in een Windows-groep. Door het pictogram van dit programma te kiezen, start u de toepassing of de bureau-accessoire of opent u het document. U kunt nieuwe programma's maken, programma's kopiëren, programma's van de ene groep naar de andere verplaatsen of programma's verwijderen.

Een programma maken

Wanneer u een programma voor een toepassing maakt, geeft u de gegevens van het programma op, zoals een beschrijving van het programma, de werkdirectory waarin de bestanden worden opgeslagen die door de toepassing worden gemaakt en het pictogram dat de toepassing vertegenwoordigt. Nadat het programma eenmaal is gemaakt, kunt u deze gegevens altijd weer wijzigen.

Opmerking De gegevens Werkdirectory, Sneltoets en Starten als pictogram zijn nieuw in Windows 3.1. Indien u met behulp van deze gegevens programma's maakt en deze toepassingen vervolgens gebruikt in een eerdere versie van Windows, zullen deze gegevens verloren gaan.

U kunt met de volgende methoden een programma maken.

- Kies in Programmabeheer in het menu **Bestand** de opdracht **Nieuw**.
- Sleep de gewenste bestanden uit Bestandsbeheer (alleen met de muis).
- Gebruik Windows Setup.

Opmerking Een groep kan maximaal 40 programma's bevatten.

Met Programmabeheer een programma voor een toepassing maken:

1. Open de groep waaraan u een programma wilt toevoegen.
2. Kies de opdracht **Nieuw** in het menu **Bestand** van Programmabeheer.

   Het dialoogvenster **Programma's toevoegen** wordt afgebeeld.
3. Selecteer de optie "Programma" en kies vervolgens de knop OK.

   Het dialoogvenster **Programmagegevens** wordt afgebeeld.

   Tip U kunt bij het maken van een programma het dialoogvenster **Programmagegevens** snel openen door ALT ingedrukt te houden terwijl u in een leeg gebied van het groepsvenster dubbelklikt.

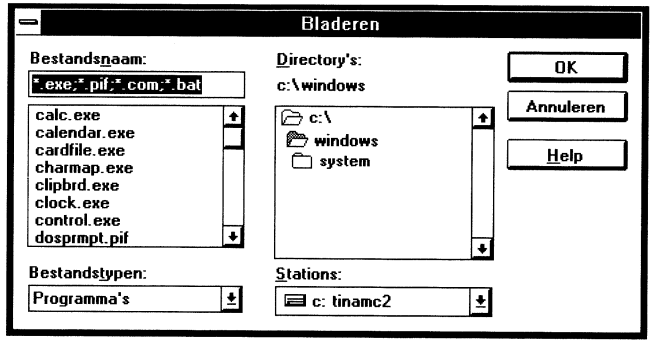

4. In het vak "Beschrijving" typt u een beschrijving die uniek is voor de toepassing. Deze beschrijving wordt de label onder het pictogram in het groepsvenster.

   Opmerking De beschrijving is optioneel. Indien u geen beschrijving opgeeft, labelt Programmabeheer het pictogram voor u. Een zelfgemaakte beschrijving kan echter heel nuttig zijn, vooral indien u meerdere programma's voor dezelfde toepassing installeert.

5. In het vak "Opdrachtregel" typt u de naam van het programmabestand, met inbegrip van het pad (voor zover aanwezig) en de toevoeging. Indien u bijvoorbeeld Microsoft Excel wilt toevoegen, dat zich in de directory C:\EXCEL bevindt, typt u *c:\excel\excel.exe* in het vak "Opdrachtregel".

   Indien u de naam van het programmabestand niet weet, kiest u de knop Bladeren, zodat een lijst met bestanden en directory's wordt afgebeeld. Selecteer het gewenste bestand in deze lijst. Kies vervolgens de knop OK indien u de gekozen bestandsnaam in het vak "Opdrachtregel" wilt plaatsen. Of kies een directory, indien u hierin verder wilt zoeken.

6. In het vak "Werkdirectory" typt u de naam van de directory waarin zich de programmabestanden voor deze toepassing bevinden en nieuwe bestanden zullen worden ondergebracht. De directory die u hier opgeeft, wordt de huidige directory zolang de toepassing actief is.

7. Indien u een sneltoets voor de toepassing wilt opgeven, typt u de toetsencombinatie in het vak "Sneltoets". Met een sneltoets kunt u naar de toepassing overschakelen wanneer deze actief is.

   Opmerking Met Programmabeheer of de PIF Editor kunt u een sneltoets opgeven voor een niet-Windows-toepassing. Sneltoetsen die in Programmabeheer zijn ingesteld, hebben voorrang op de instellingen die in de PIF Editor zijn opgegeven.

   Tip Geldige toetsencombinaties zijn: CTRL+ALT+teken, CTRL+SHIFT+teken, CTRL+SHIFT+ALT+teken en CTRL+ALT+SHIFT+teken. Een teken kan bestaan uit een willekeurige letter, een willekeurig getal of een speciaal teken. U hoeft slechts in het vak "Sneltoets" een teken te typen, waarna voor het teken CTRL+ALT wordt geplaatst. Typ de volledige combinatie indien u een andere CTRL-toetsencombinatie wilt opgeven.

8. Indien u de toepassing als een pictogram wilt afbeelden nadat deze is gestart, selecteert u het vak "Starten als pictogram".

   Tip U kunt deze optie ook gebruiken voor toepassingen die u aan de groep Opstarten hebt toegevoegd. Zodra Windows en daarmee ook de toepassing worden gestart, wordt de toepassing tot een pictogram verkleind.

9. Kies de knop Pictogram wijzigen indien u het standaardpictogram voor dit programma wilt zien. U kunt door de andere beschikbare pictogrammen bladeren door op de schuifpijlen te klikken of de pijltoetsen PIJL-LINKS en PIJL-RECHTS te gebruiken. Indien u het pictogram wilt wijzigen, selecteert u het pictogram dat u wilt gebruiken en kiest u vervolgens de knop OK. Het vak "Pictogram wijzigen" wordt gesloten.

   Zie "Een pictogram wijzigen" aan het einde van deze sectie voor meer informatie over het wijzigen van een pictogram van een programma.

10. Kies de knop OK. Het dialoogvenster wordt gesloten en het nieuwe programma wordt in de groep afgebeeld.

U kunt ook voor een document een programma maken. Wanneer u dit programma kiest, wordt de opgegeven toepassing gestart en het opgegeven document geopend.

Met Programmabeheer een programma voor een document maken:

1. Voer de eerste vijf stappen uit van de procedure waarmee u met Programmabeheer een programma voor een toepassing maakt.
2. Nadat u de naam van het programma in het vak "Opdrachtregel" hebt getypt, drukt u op de SPATIEBALK en typt u de bestandsnaam van het document. Typ ook het pad waarmee u de lokatie van het document opgeeft.

   Indien u bijvoorbeeld het werkblad 92BUDGET.XLS in de directory C:\ADMIN\VJ92 wilt opgeven als document dat moet worden geopend wanneer u Microsoft Excel start, typt u het volgende:

   c:\excel\excel.exe c:\admin\vj92\92budget.xls

   Opmerking Indien het document zich in dezelfde directory bevindt als de toepassing, hoeft u het pad niet opnieuw bij de bestandsnaam voor het document op te geven. Indien de door u opgegeven werkdirectory echter niet de toepassingsdirectory is, geeft u een pad op met daarin de bestandsnaam voor het document.

3. Vul de overige gegevens in het dialoogvenster in en kies de knop OK.

U kunt ook Bestandsbeheer gebruiken voor het maken van programmapictogrammen in Programmabeheergroepen. U kunt toepassingen en bijbehorende documenten vanuit Bestandsbeheerdirectory's naar groepsvensters of groepspictogrammen in Programmabeheer verplaatsen.

De volgende procedure kan alleen met de muis worden uitgevoerd.

Een programma maken met Bestandsbeheer:

1. Deel uw Bureaublad zo in dat u zowel Bestandsbeheer kunt zien als de groep waarin u het nieuwe programma wilt plaatsen. Deze groep kan als venster of als pictogram worden afgebeeld.
2. Open het venster Bestandsbeheer en wijzig, indien nodig, de positie of het formaat van het venster.

   Tip Indien geen andere toepassingsvensters zijn geopend, opent u voor het schikken van de Bestandsbeheer- en Programmabeheervensters het Taakoverzicht door op CTRL+ESC te drukken. Vervolgens kiest u de knop Naast elkaar.
3. Ga in Bestandsbeheer naar het programma of documentbestand dat u wilt toevoegen en selecteer dit (u kunt ook meerdere programma's of documentbestanden selecteren en deze in een keer aan de groep toevoegen).
4. Sleep het bestand van Bestandsbeheer naar Programmabeheer en plaats het in het groepsvenster of op het groepspictogram. Tijdens het slepen van het bestand ziet de muisaanwijzer eruit als een bestandspictogram of, indien u meer dan een bestand of document hebt geselecteerd, als een pictogram voor meerdere bestanden.

Met Windows Setup kunt u een programma maken voor een toepassing die zich reeds op uw vaste schijf bevindt. Als u deze methode gebruikt, wordt het programma aan de groep Toepassingen toegevoegd.

Met Windows Setup een programma voor een toepassing maken:

1. Kies het pictogram Windows Setup in de Hoofdgroep.

   Het dialoogvenster **Windows Setup** wordt afgebeeld.
2. Kies de opdracht **Toepassingen installeren** in het dialoogvenstermenu **Opties**.

   Het dialoogvenster **Toepassingen installeren** wordt afgebeeld.
3. Kies de optie "Zoeken naar toepassingen" indien u Windows Setup wilt laten zoeken naar toepassingen op uw vaste schijf. Indien u een bepaalde toepassing wilt opgeven, kiest u "U vragen een toepassing op te geven".

4. Indien u "Zoeken naar toepassingen" hebt geselecteerd, wordt een ander dialoogvenster afgebeeld. Selecteer in de lijst "Windows Setup zal zoeken" het station of het pad waarin Windows Setup moet zoeken.
5. Kies de knop Nu zoeken.

   Windows Setup zoekt naar toepassingen en beeldt van de toepassingen die worden herkend een lijst af in het vak "Gevonden toepassingen op vaste schijf".
6. Selecteer in deze lijst de toepassingen die u wilt toevoegen.

   Indien u een muis gebruikt, selecteert u elke toepassing door erop te klikken (klik nogmaals op de toepassing indien u de selectie ongedaan wilt maken).

   Indien u het toetsenbord gebruikt, gaat u met de pijltoetsen naar de volgende gewenste toepassing en selecteert u deze door op de SPATIEBALK te drukken (druk nogmaals op de SPATIEBALK indien u de selectie ongedaan wilt maken).
7. Nadat u alle gewenste toepassingen hebt geselecteerd, kiest u de knop Toevoegen, waarna de toepassingen van het vak links naar het vak rechts in het dialoogvenster worden verplaatst.

   Indien u na een toepassing te hebben toegevoegd van gedachten verandert, selecteert u de toepassing opnieuw en kiest u vervolgens de knop Verwijderen. De toepassing wordt opnieuw naar het vak links in het dialoogvenster verplaatst.
8. Kies de knop OK.

Voor elke geselecteerde toepassing voegt Windows Setup een programmapictogram aan de groep Toepassingen toe.

Een programma uit een groep verwijderen

Met Programmabeheer kunt u op eenvoudige wijze een programma uit een groep verwijderen. Wanneer u een programma uit een groep verwijdert, wordt de toepassing overigens niet van uw vaste schijf verwijderd.

Een programma uit een groep verwijderen:

1. Open het groepsvenster dat het programma bevat dat u wilt verwijderen.
2. Selecteer het desbetreffende programmapictogram.
3. Kies de opdracht **Verwijderen** in het menu **Bestand**.

   Er wordt een bevestigingsbericht afgebeeld.
4. Kies de knop Ja.

Programma's van de ene groep naar de andere kopiëren

De gemakkelijkste manier om een programma van de ene groep naar de andere te kopiëren is door met de muis het programmapictogram bovenop het andere groepspictogram te slepen of naar het andere groepsvenster. Indien u niet over een muis beschikt, kunt u de opdracht **Kopiëren** gebruiken in het menu **Bestand**.

Een programma naar een andere groep kopiëren:

1. Indien het u niet uitmaakt waar het programmapictogram in het andere groepsvenster wordt geplaatst, kunt u het groepsvenster dat het te kopiëren programmapictogram bevat openen terwijl u de doelgroep als pictogram handhaaft.

   Als u het programmapictogram naar een bepaalde lokatie in een groepsvenster wilt kopiëren, opent u de vensters van zowel de brongroep als de doelgroep.
2. Houd CTRL ingedrukt terwijl u het programmapictogram van de huidige lokatie naar het pictogram of venster van de doelgroep sleept.

   De muisaanwijzer wordt een kopie van het programmapictogram dat u op dit moment kopieert.
3. Wanneer de kopie zich bovenop het doelgroeppictogram of in het venster van de doelgroep bevindt, laat u de muisknop en CTRL los.

1. Open het groepsvenster dat het te kopiëren programma bevat.
2. Selecteer met de pijltoetsen het desbetreffende programmapictogram.
3. Kies de opdracht **Kopiëren** in het menu **Bestand**.
4. In het vak "Naar groep" selecteert u de naam van de groep waarnaar u het programma wilt kopiëren.
5. Kies de knop OK.

Tip U kunt binnen een groep een duplicaat maken van een programma. Druk op CTRL terwijl u het pictogram naar een andere plaats in het venster sleept.

Een programma naar een andere groep verplaatsen

Een programma verplaatst u het eenvoudigst met een muis. U sleept het pictogram eenvoudig bovenop het andere groepspictogram of naar het andere groepsvenster. Gebruik de opdracht **Verplaatsen** in het menu **Bestand** indien u niet over een muis beschikt.

Een programma naar een andere groep verplaatsen:

1. Open het groepsvenster dat het te verplaatsen programma bevat.
2. Sleep het programmapictogram naar het pictogram of het venster van de doelgroep.

   De muisaanwijzer wordt een kopie van het programmapictogram dat u op dit moment verplaatst.
3. Wanneer het programmapictogram zich bovenop het pictogram van de doelgroep of in het venster van de doelgroep bevindt, laat u de muisknop los.

1. Open het groepsvenster dat het te verplaatsen programma bevat.
2. Selecteer met de pijltoetsen het programmapictogram.
3. Kies de opdracht **Verplaatsen** in het menu **Bestand**.
4. In het vak "Naar groep" selecteert u de naam van de groep waarnaar u het programma wilt verplaatsen.
5. Kies de knop OK.

Een pictogram wijzigen

Wanneer u een programma aan een groep toevoegt, kiest Programmabeheer een pictogram voor dat programma. U kunt een pictogram in Programmabeheer wijzigen door middel van de volgende methoden:

- Indien er meer dan een pictogram voor een programma beschikbaar is, kunt u een ander pictogram kiezen door in het menu **Bestand** de opdracht **Gegevens** te kiezen en vervolgens de optie "Pictogram wijzigen" in het dialoogvenster **Programmagegevens**. Blader door de beschikbare pictogrammen door op de schuifpijlen te klikken of op PIJL-LINKS of PIJL-RECHTS te drukken.
- U kunt een van de vele pictogrammen kiezen die in Programmabeheer beschikbaar zijn. Selecteer om te beginnen het programmapictogram dat u wilt wijzigen. Kies de opdracht **Gegevens** in het menu **Bestand** en vervolgens de optie "Pictogram wijzigen" in het dialoogvenster **Programmagegevens**. In het vak "Bestandsnaam" typt u het pad voor het bestand PROGMAN.EXE. Nu kunt u een van de beschikbare Programmabeheerpictogrammen selecteren voor het programma (indien voor het door u geselecteerde programma geen pictogrammen beschikbaar zijn, wordt het dialoogvenster **Pictogram wijzigen** afgebeeld, waarin PROGMAN.EXE reeds is opgegeven).

- In het bestand MORICONS.DLL kunt u tevens een van de vele pictogrammen kiezen voor niet-Windows-toepassingen. Selecteer eerst het programmapictogram dat u wilt wijzigen. Kies de opdracht **Gegevens** in het menu **Bestand** en vervolgens de optie "Pictogram wijzigen" in het dialoogvenster **Programmagegevens**. In het vak "Bestandsnaam" typt u het pad voor het bestand MORICONS.DLL (dit bestand bevindt zich in uw WINDOWS-directory). Nu schuift u door het gebied "Huidig pictogram", zodat u een van deze pictogrammen kunt selecteren.
- U kunt de afstand tussen de pictogrammen aanpassen door in het Configuratiescherm het pictogram Bureaublad te kiezen en vervolgens een getal te typen in het vak "Pictogram-afstand". Zie hoofdstuk 5, "Configuratiescherm", voor meer informatie hierover.

Een toepassing starten vanuit Programmabeheer

Met Programmabeheer kunt u op eenvoudige wijze een toepassing vinden en starten. U kunt een toepassing ook vanuit Bestandsbeheer starten. Zie "Een toepassing starten vanuit Bestandsbeheer" in hoofdstuk 4, voor meer informatie hierover.

Een toepassing vanuit een groep starten

Indien een toepassing door een programmapictogram in een groep wordt vertegenwoordigd, start u deze toepassing het eenvoudigst door het desbetreffende programmapictogram in het groepsvenster te kiezen. Indien in het programma een document is opgenomen, wordt dit in de programma-achtergrond afgebeeld. Zie "Werken met programma's", eerder in dit hoofdstuk, voor meer informatie hierover.

Een toepassing vanuit een groep starten:

1. Open het groepsvenster dat het programmapictogram van de toepassing bevat.
2. Dubbelklik op het pictogram.

   Of selecteer het pictogram met de pijltoetsen en druk vervolgens op ENTER.

Wanneer u een toepassing start, wordt de directory die u tijdens het toevoegen van het programma aan de groep in het vak "Werkdirectory" hebt opgegeven de huidige directory. Zie "Werken met programma's", eerder in dit hoofdstuk, voor meer informatie hierover. Indien u een niet-Windows-toepassing gebruikt, kunt u in Programmabeheer of in de PIF Editor een werkdirectory opgeven. De instellingen die in Programmabeheer zijn opgegeven, hebben voorrang op de in de PIF Editor opgegeven instellingen. In hoofdstuk 8, "PIF Editor", vindt u meer informatie over de PIF Editor.

U kunt Programmabeheer bij het starten van een toepassing steeds tot een pictogram laten verkleinen. Bij de meeste toepassingen blijft het pictogram zichtbaar onderaan op het Bureaublad, zodat u op elk gewenst moment gemakkelijk naar Programmabeheer kunt overschakelen.

Programmabeheer bij het starten van een toepassing tot een pictogram verkleinen:

- Kies de opdracht **Pictogram bij toepassing** in het menu **Opties**.

Naast de opdracht wordt een vinkje (✔) afgebeeld ter indicatie dat deze opdracht actief is. Kies de opdracht nogmaals, indien u deze ongedaan wilt maken.

Een toepassing starten bij het starten van Windows

Wanneer u Windows met het programma Setup installeert, wordt een groep Opstarten gemaakt. Indien u een programma maakt voor een toepassing in de groep Opstarten, wordt deze toepassing bij het starten van Windows automatisch gestart.

Als u bijvoorbeeld bij het starten van Windows steeds ook Bestandsbeheer wilt starten, verplaatst u het Bestandsbeheerpictogram van de Hoofdgroep naar de groep Opstarten. De programma's in de groep Opstarten worden gestart in de volgorde van weergave in het venster (beginnend in de bovenste rij en daarin van links naar rechts).

U kunt een toepassing in de groep Opstarten ook automatisch tot een pictogram laten verkleinen. Schakel hiertoe bij het maken van het programma de optie "Starten als pictogram" in of gebruik de opdracht **Gegevens** in het menu **Bestand**.

Van een toepassing naar Programmabeheer overschakelen

Indien u in een toepassing of document aan het werk bent en u een andere toepassing wilt starten, moet u hiertoe overschakelen naar Programmabeheer of Bestandsbeheer gebruiken. In "Een toepassing starten vanuit Bestandsbeheer" in hoofdstuk 4, vindt u informatie over het gebruik van Bestandsbeheer.

Van een toepassing naar Programmabeheer overschakelen:

- Klik op het venster Programmabeheer of dubbelklik op het pictogram Programmabeheer.

  Indien het venster Programmabeheer niet zichtbaar is, drukt u herhaaldelijk op ALT+ESC totdat het venster zichtbaar is.

- Beeld Taakoverzicht af door op CTRL+ESC te drukken en kies Programmabeheer in de lijst met actieve toepassingen. In hoofdstuk 2, "Toepassingen", vindt u meer informatie over het gebruik van Taakoverzicht bij het schakelen tussen toepassingen.

- U kunt ook herhaaldelijk op ALT+ESC drukken en zodoende door alle geopende toepassingsvensters en toepassingspictogrammen lopen totdat u bij Programmabeheer terechtkomt.
- Indien Programmabeheer als een pictogram wordt afgebeeld kunt u het Systeemmenu van het pictogram openen door op ALT, SPATIEBALK te drukken. Druk vervolgens op ENTER indien u het pictogram tot venster wilt vergroten. Of selecteer eerst het pictogram en druk vervolgens op ENTER.

Programmabeheer afsluiten

Zelfs wanneer toepassingen actief zijn, blijft Programmabeheer op de achtergrond actief. U moet terugkeren naar Programmabeheer indien u uw Windows-sessie wilt afsluiten. U kunt Programmabeheer niet afsluiten zonder daarmee ook Windows af te sluiten.

Voordat u Windows afsluit, kunt u kiezen of u eventuele wijzigingen wilt opslaan die u tijdens de Windows-sessie in de indeling van Programmabeheer hebt aangebracht. Indien u hiertoe besluit, worden de vensters en pictogrammen van Programmabeheer bij de eerstvolgende sessie afgebeeld zoals deze aan het einde van de vorige sessie waren gerangschikt.

Indien u de rangschikking van de groepsvensters en pictogrammen van Programmabeheergroep wilt opslaan, moet u dit opgeven voordat u Programmabeheer afsluit.

Instellingen opslaan wanneer u Programmabeheer afsluit:

♦ Kies de opdracht **Instellingen opslaan bij afsluiten** in het menu **Opties**.

Naast de opdracht wordt een vinkje afgebeeld. De eerstvolgende keer dat u Windows start, wordt de werkruimte van Programmabeheer afgebeeld zoals deze de laatste keer dat u erin werkte, was ingedeeld.

Programmabeheer (en Windows) afsluiten:

1. Sluit alle actieve toepassingen af.
2. Kies de opdracht **Afsluiten** in het menu **Bestand**.

   Een dialoogvenster wordt afgebeeld, waarin u wordt verzocht het afsluiten van de Windows-sessie te bevestigen.
3. Kies de knop OK.

   Of kies **Sluiten** in het Systeemmenu.

   Of dubbelklik op het symbool Systeemmenu.

4 Bestandsbeheer

Bestandsbeheer is een veelzijdig hulpmiddel voor het ordenen van bestanden en directory's. Met Bestandsbeheer kunt u al uw bestanden en directory's bekijken en vervolgens een structuur bouwen van de door u gekozen bestanden en directory's.

Met Bestandsbeheer kunt u bestanden verplaatsen en kopiëren, toepassingen starten, deze aansluiten op netwerken, documenten afdrukken en diskettes beheren. Tevens kunt u een bestand verbinden met een toepassing, zodat u eenvoudig gelijktijdig de toepassing start en het bestand opent.

In Bestandsbeheer werkt u met *directoryvensters*. In een directoryvenster wordt de directorystructuur van de schijf en de daarop aanwezige bestanden en directory's grafisch weergegeven.

Bestandsbeheer starten

Als u voor de eerste keer Windows start, bevindt het programmapictogram voor Bestandsbeheer zich in het Hoofdgroepsvenster van Programmabeheer.

Bestandsbeheer starten:

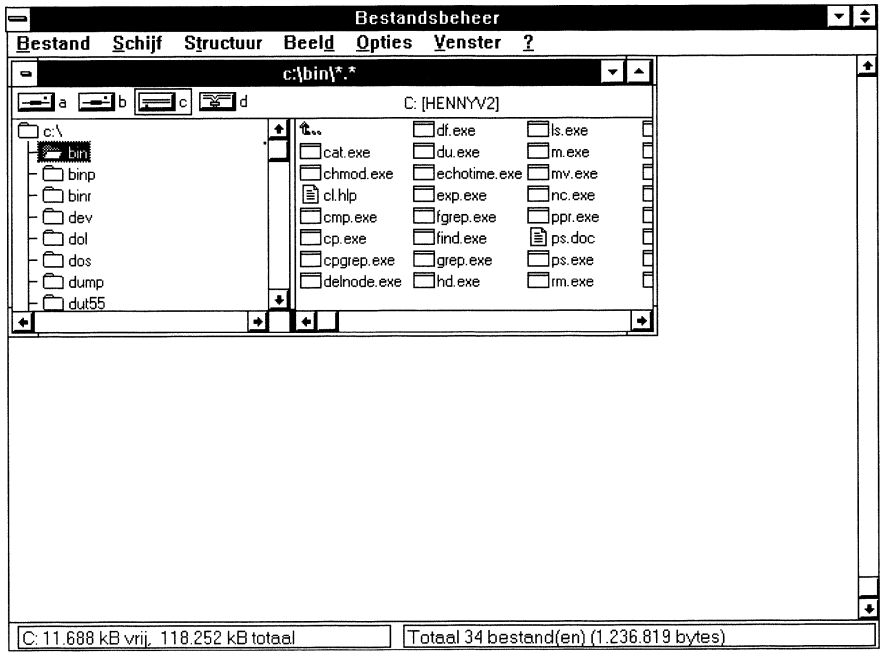
- Dubbelklik in de Hoofdgroep op het Bestandsbeheerpictogram.

  Of verplaats de selectiecursor in de Hoofdgroep met de pijltoetsen naar het Bestandsbeheerpictogram. Druk vervolgens op ENTER of kies in het menu **Bestand** de opdracht **Openen**.

Opmerking Indien u meestal vanuit Bestandsbeheer toepassingen start, kunt u in het initialiseringsbestand van Windows de **Shell=**-regel wijzigen, zodat in het vervolg nadat u Windows hebt gestart Bestandsbeheer in plaats van Programmabeheer wordt weergegeven. Meer informatie over wijziging van het initialisatiebestand van het systeem vindt u door Write te starten (in de groep Bureau-accessoires) en vervolgens het SYSINI.WRI-bestand te openen.

Met een directoryvenster werken

Nadat u voor het eerst Bestandsbeheer hebt gestart, verschijnt een directoryvenster waarin de inhoud van het huidige station wordt weergegeven. Dit venster is gesplitst: in de linkerhelft is de *directorystructuur* weergegeven en in de rechterhelft de inhoud van de huidige directory.

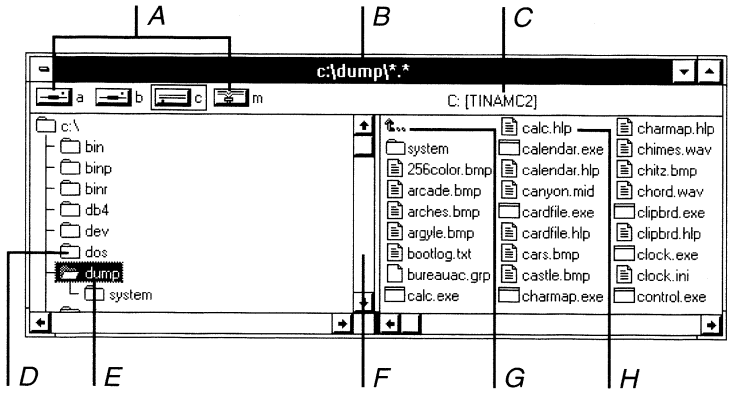
De directorystructuur geeft de structuur weer van de directory's en subdirectory's op een schijf of diskette. Links bovenaan staat de hoofddirectory, de eerste directory op de schijf of diskette. Onder de hoofddirectory vertakken zich de overige directory's.

De hoofddirectory ontstaat zodra u een schijf formatteert. Deze directory wordt aangegeven met een backslash (\). Bijvoorbeeld: C:\ betekent de hoofddirectory van station C.

In de rechterhelft van het directoryvenster worden de bestandsnamen en subdirectory's in de huidige directory weergegeven.

Opmerking De standaardweergave van het directoryvenster is het gesplitste venster. Meer informatie over weergave van uitsluitend de directorystructuur of uitsluitend de inhoud van de huidige directory vindt u verderop in dit hoofdstuk in de sectie "Beeld wijzigen".

De verschillende onderdelen van een directoryvenster worden in de volgende illustratie weergegeven.

A Stationspictogrammen
B Directorypad
C Volumenaam of netwerknaam
D Directorypictogram
E Huidige directory
F Splitsbalk
G Pictogram Omhoog
H Bestandspictogrammen

In de volgende tabel worden de elementen van een directoryvenster beschreven.

Element	*Beschrijving*
Directorypad	Het pad van de huidige directory. Dit pad is weergegeven in de titelbalk van het documentvenster.
Stations-pictogrammen	Vertegenwoordigen de diskettestations van uw computer. Na elk pictogram staat de letter van een station. Vaste schijf en diskettestation van uw computer, netwerkstations waarop de computer is aangesloten, RAM-stations die in het geheugen van de computer zijn geïnstalleerd en CD-ROM-stations zijn weergegeven door verschillende pictogrammen.
Volumenaam	De naam waarmee de schijf is aangeduid. De volumenaam staat tussen vierkante haken ([ ]) rechts van de stationspictogrammen. Deze informatie ziet u alleen indien u een naam aan de schijf hebt toegewezen.
Netwerknaam	De naam die u aan de netwerkverbinding hebt toegewezen. Indien u een netwerkstation hebt geselecteerd, wordt in plaats van de volumenaam de netwerknaam weergegeven.
Directory-pictogram	Vertegenwoordigt een directory op de schijf. In de directorystructuur zijn deze pictogrammen met een verticale lijn verbonden met de hoofddirectory. De directorypictogrammen in de inhoudsweergave vertegenwoordigen de subdirectory's van de huidige directory.
Huidige directory	Vertegenwoordigd door een pictogram dat eruitziet als een geopende directorymap. Met opdrachten in Bestandsbeheer beïnvloedt u de huidige directory of de bestanden in deze directory.
Bestands-pictogrammen	Weergegeven naast bestandsnamen. Duiden het bestandstype aan. Door een bestandspictogram wordt een programmabestand, documentbestand of een ander type bestand weergegeven. Meer informatie vindt u in "Met bestanden en directory's werken", verderop in dit hoofdstuk.
Pictogram Omhoog	Met het pictogram Omhoog gaat u in de directorystructuur een niveau omhoog.
Splitsbalk	Splitst het venster in tweeën, zodat u zowel de directorystructuur als de inhoud kunt bekijken. Meer informatie over verplaatsing van deze balk naar rechts of naar links vindt u verderop in dit hoofdstuk in "De splitsbalk verplaatsen".

U kunt het formaat en de plaats van een directoryvenster wijzigen in de werkruimte van Bestandsbeheer. U kunt het venster zo vergroten dat het de gehele werkruimte opvult, of tot pictogram verkleinen. Meer informatie over het werken met vensters vindt u in hoofdstuk 1, "Basisvaardigheden".

Beeld wijzigen

Nadat u voor het eerst Bestandsbeheer hebt gestart, verschijnt een directoryvenster waarin zowel de directorystructuur van het huidige diskettestation als de inhoud van de huidige directory worden weergegeven. Met de opdrachten in het menu **Beeld** kunt u alleen de directorystructuur of alleen de inhoud van de huidige directory laten weergeven.

Alleen de directorystructuur laten weergeven:

- Kies in het menu **Beeld** de opdracht **Alleen structuur**.

  In het actieve directoryvenster wordt de directorystructuur van het huidige diskettestation weergegeven.

Alleen de inhoud van de directory laten weergeven:

- Kies in het menu **Beeld** de opdracht **Alleen directory**.

  In het actieve directoryvenster worden de bestandsnamen en subdirectory's van de huidige directory weergegeven.

Zowel directorystructuur als inhoud van de directory laten weergeven:

- Kies in het menu **Beeld** de opdracht **Structuur en directory**.

  In het actieve directoryvenster worden zowel de directorystructuur van het huidige diskettestation als de bestandsnamen en subdirectory's van de huidige directory weergegeven.

Diskettestation wijzigen

Nadat u Bestandsbeheer hebt gestart, verschijnt een directoryvenster waarin de directorystructuur van het huidige diskettestation is weergegeven. Het bestandspictogram van het huidige diskettestation wordt omgeven door een rechthoek.

U wijzigt het diskettestation door in het directoryvenster een ander bestandspictogram te selecteren of door in het menu **Schijf** de opdracht **Station selecteren** te kiezen. Nadat u een ander diskettestation hebt gekozen, worden in het directoryvenster de namen van de bestanden en de directory's van het desbetreffende diskettestation weergegeven.

In een directoryvenster een ander diskettestation selecteren:

- Klik op het stationspictogram dat het door u gewenste station vertegenwoordigt.

1. Ga naar het stationsgebied door op TAB of F6 te drukken.

   Door nogmaals op TAB of F6 te drukken keert u terug naar de directorystructuur of de inhoud zonder dat u het station hebt gewijzigd.
2. Selecteer met de pijltoetsen het gewenste pictogram en druk vervolgens op de SPATIEBALK.

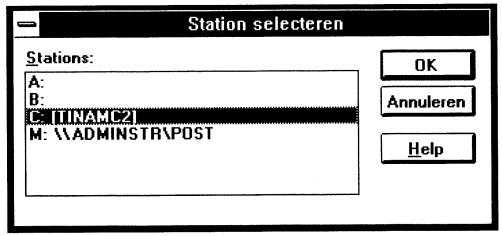
Tip Indien u met het toetsenbord werkt, kunt u naar een ander diskettestation gaan door CTRL ingedrukt te houden terwijl u de letter van het desbetreffende station typt.

Met de opdracht **Station selecteren** het diskettestation wijzigen:

1. Kies in het menu **Schijf** de opdracht **Station selecteren**.

   Of dubbelklik op de achtergrond van het stationsgebied.

   Het dialoogvenster **Station selecteren** verschijnt.

2. Selecteer het gewenste nieuwe station.
3. Kies de knop OK.

Opmerking Nadat u het station hebt gewijzigd, doorzoekt Bestandsbeheer het station ter weergave van de inhoud. Door op ESC te drukken kunt u dit zoeken op elk moment stoppen. Nadat u het zoeken hebt gestopt, wordt slechts een deel van de directorystructuur weergegeven, zoals aangegeven door de statusbalk onderaan het venster **Bestandsbeheer**.

Directory wijzigen

De huidige directory wordt in de directorystructuur gemarkeerd door de *selectiecursor*, een gestippelde rechthoek die het geselecteerde pictogram en de geselecteerde tekst omgeeft. In de directorystructuur kunt u slechts een directory tegelijk selecteren. Door de selectiecursor te verplaatsen gaat u naar een andere directory.

In de directorystructuur een andere directory selecteren:

- Klik op de te selecteren directorynaam.

- Selecteer een directory met de volgende toetsen.

Druk op	*Als u wilt gaan naar*
PIJL-OMHOOG of PIJL-OMLAAG	Een directory boven of onder de huidige directory.
HOME of BACKSLASH (\)	De hoofddirectory.
END	De directory onderaan de lijst.
PIJL-RECHTS	De eerste subdirectory van de huidige directory, voor zover aanwezig en weergegeven in de directorystructuur.
PIJL-LINKS of BACKSPACE	De volgende directory die een niveau boven de huidige directory staat, voor zover aanwezig.
PGUP	De directory die een venster boven de huidige directory staat.
PGDN	De directory die een venster onder de huidige directory staat.
CTRL+PIJL-OMHOOG	De vorige directory op hetzelfde niveau, voor zover aanwezig.
CTRL+PIJL-OMLAAG	De volgende directory op hetzelfde niveau, voor zover aanwezig.
Een letter	De volgende directory die met die letter begint.

Vanuit de inhoudsweergave kunt u in de directorystructuur een niveau omhoog of omlaag gaan. Met de directorypictogrammen in de inhoud gaat u naar een subdirectory. Tevens kunt u met het pictogram Omhoog een niveau omhoog gaan.

Vanuit de inhoudsweergave de directory wijzigen:

- Dubbelklik op het directorypictogram naast de naam van de gewenste nieuwe subdirectory.

  Of dubbelklik op het pictogram Omhoog indien u een niveau omhoog wilt.

- Selecteer het bijbehorende directorypictogram of het pictogram Omhoog en druk vervolgens op ENTER.

  Of ga een niveau omhoog door op BACKSPACE te drukken.

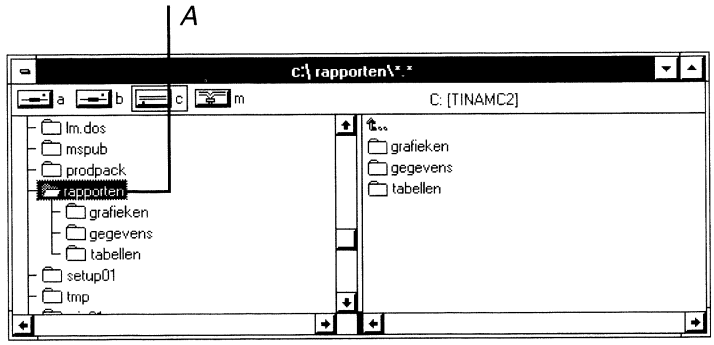
Directoryniveaus uitbreiden en samenvouwen

In een directoryvenster kunt u het niveau van de weergegeven informatie instellen. Nadat u Bestandsbeheer voor het eerst hebt gestart, wordt in de directorystructuur het eerste niveau van de directory's van het huidige diskettestation weergegeven. Met de opdrachten in het menu **Structuur** kunt u meer of minder informatie over de directory laten weergeven.

Een directoryniveau uitbreiden

Nadat u een directory hebt *uitgebreid* worden in de directorystructuur de namen van de subdirectory's van de desbetreffende directory weergegeven. U kunt een gehele tak uitbreiden, een enkel niveau van de tak of alle takken.

In de volgende illustratie is een directorystructuur weergegeven waarin de directory RAPPORTEN is uitgebreid.

A Uitgebreide directory

Een niveau van een directory uitbreiden:

- Kies in de directorystructuur het directorypictogram of de naam van de uit te breiden directory door erop te dubbelklikken of door deze te selecteren en vervolgens op ENTER te drukken.

  Of selecteer de directory die u wilt uitbreiden en kies in het menu **Structuur** de opdracht **Met één niveau uitbreiden**.

Als u de opdracht **Subdirectory's weergeven** kiest, worden alle directoryniveaus onder de geselecteerde directory in de directorystructuur weergegeven.

Een gehele tak uitbreiden:

1. Selecteer de uit te breiden directory.
2. Kies in het menu **Structuur** de opdracht **Subdirectory's weergeven**.

   Of druk op ASTERISK (*).

Als u de opdracht **Alle subdirectory's weergeven** kiest, worden alle directory's van de directorystructuur weergegeven.

Alle takken in de directorystructuur uitbreiden:

- Kies in het menu **Structuur** de opdracht **Alle subdirectory's weergeven**.

  Of druk op CTRL+ASTERISK (*).

Een directoryniveau samenvouwen

U kunt een directory *samenvouwen*. Hierdoor worden de subdirectory's niet weergegeven in de directorystructuur. Als u Bestandsbeheer voor het eerst start, zijn alle directory's samengevouwen, met uitzondering van de hoofddirectory.

Een directory samenvouwen:

- Dubbelklik op het directorypictogram of de naam van de samen te vouwen directory.

1. Selecteer met de pijltoetsen de naam van de samen te vouwen directory.
2. Kies in het menu **Structuur** de opdracht **Geen subdirectory's**.

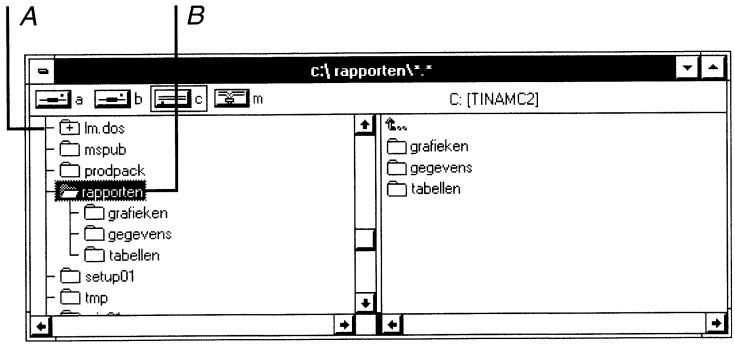
   Of druk op AFBREEKSTREEPJE (-).

Nadat u een directory hebt samengevouwen, worden geen subdirectory's weergegeven.

Directory's die kunnen worden uitgebreid laten weergeven

Kies in het menu **Structuur** de opdracht **Subdirectory's aangeven** indien u wilt weten welke directory's zijn voorzien van subdirectory's. Hierdoor wordt elke directory die subdirectory's heeft gemarkeerd met een plusteken (+). Dit plusteken betekent dat de subdirectory's van de directory in de directorystructuur kunnen worden weergegeven. Nadat u de directory hebt uitgebreid, verandert het plusteken in een minteken (-). Dit teken geeft aan dat de directory is uitgebreid en kan worden samengevouwen.

In de volgende illustratie is een directorystructuur afgebeeld waarin de directory's die kunnen worden uitgebreid zijn gemarkeerd.

A Directory die kan worden uitgebreid

B Directory die kan worden samengevouwen

In de directorystructuur directory's die kunnen worden uitgebreid markeren:

- Kies in het menu **Structuur** de opdracht **Subdirectory's aangeven**.

  Hierna wordt in Bestandsbeheer een directorystructuur weergegeven waarin alle directory's die kunnen worden uitgebreid met een plusteken zijn gemarkeerd. In het menu **Structuur** staat naast de opdracht een vinkje.

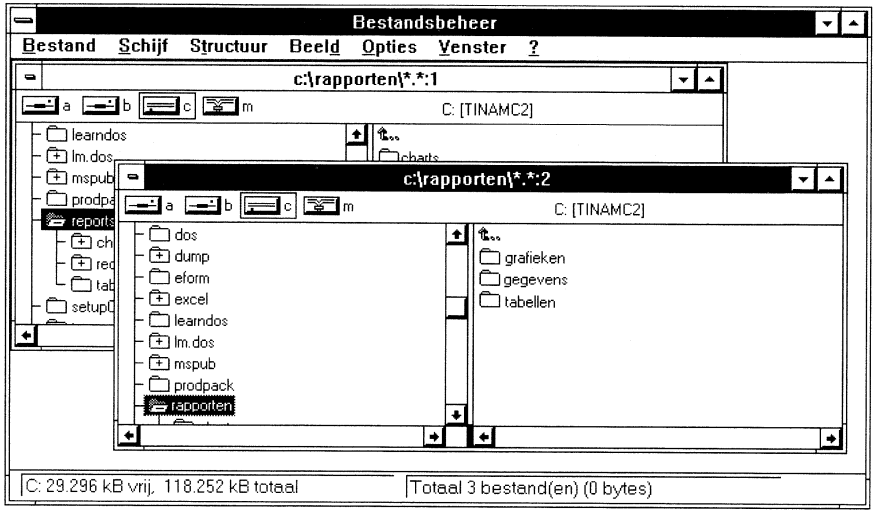
Opmerking Indien u de opdracht **Subdirectory's aangeven** hebt gekozen, kan het langer duren voordat in Bestandsbeheer de directorystructuur is gemaakt.

Kies nogmaals **Subdirectory's aangeven** indien u deze mogelijkheid wilt uitschakelen.

Meerdere directoryvensters openen

U kunt andere directoryvensters openen waarin de inhoud van hetzelfde station of een ander station wordt weergegeven. Bij het kopiëren of verplaatsen van bestanden van het ene station naar het andere is het verstandig meerdere directoryvensters te laten weergeven.

In de volgende illustratie is Bestandsbeheer afgebeeld waarin twee directoryvensters zijn geopend.

U opent een nieuw directoryvenster door in het directoryvenster een stationspictogram te kiezen, door in het menu **Venster** de opdracht **Nieuw venster** te kiezen of door in de directorystructuur een directorypictogram te kiezen.

Indien in twee of meer vensters dezelfde informatie over diskettestation en directory's is weergegeven, verschijnt in de titelbalk van elk venster een getal ter indicatie dat de desbetreffende directory in meerdere vensters is weergegeven.

Opmerking Het nieuwe directoryvenster heeft dezelfde weergave-opties als het venster van waaruit u het nieuwe venster opende.

Met een stationspictogram een nieuw directoryvenster openen:

- Dubbelklik op een stationspictogram.

  Een nieuw directoryvenster wordt geopend waarin de namen van de bestanden en directory's van het door u geselecteerde diskettestation zijn weergegeven.

1. Ga naar het stationsgebied door op TAB te drukken.
2. Selecteer met de pijltoetsen het gewenste stationspictogram en druk vervolgens op ENTER of kies **Openen** in het menu **Bestand**.

   Een nieuw directoryvenster verschijnt met de namen van de bestanden en directory's op het door u geselecteerde station.

Met de opdracht **Nieuw venster** een nieuw directoryvenster openen:

- Kies in het menu **Venster** de opdracht **Nieuw venster**.

  Hierdoor wordt een nieuw directoryvenster geopend waarin dezelfde directory-informatie is weergegeven als in het vorige werkvenster.

Vanuit de directorystructuur een nieuw directoryvenster openen:

- Dubbelklik in de directorystructuur op een directorypictogram terwijl u SHIFT ingedrukt houdt.

  Of selecteer in de directorystructuur een directorypictogram en druk vervolgens op SHIFT+ENTER.

In het nieuwe directoryvenster wordt alleen de inhoud van de door u geselecteerde directory weergegeven. De directorystructuur is niet weergegeven.

Een geopend directoryvenster selecteren

Hoewel gelijktijdig meerdere directoryvensters kunnen zijn geopend, is er slechts een *werkvenster*. U kunt alleen in een directory werken als het desbetreffende directoryvenster het werkvenster is. U maakt van een achtergrondvenster een werkvenster door het te selecteren.

Een geopend directoryvenster selecteren:

- Klik op een willekeurige plaats in het venster.

  Of kies in de lijst onderaan in het menu **Venster** een vensternaam.

1. Open het Systeemmenu door op ALT, AFBREEKSTREEPJE (-) te drukken.
2. Kies **Volgende**.
3. Herhaal de stappen 1 en 2 totdat het gewenste venster is geselecteerd.

   Of selecteer het gewenste venster in de lijst onderaan in het menu **Venster**. U opent het venster door vervolgens op ENTER te drukken.

Door op CTRL+F6 (of CTRL+TAB) te drukken loopt u snel door de geopende directoryvensters totdat het gewenste venster is geselecteerd.

Nadat een venster is geselecteerd, verandert de kleur of intensiteit van de titelbalk en wordt het venster voor de overige geopende vensters geplaatst.

Tip Indien het te selecteren venster achter een ander venster is verborgen, kunt u met de opdrachten **Trapsgewijs** of **Naast elkaar** (in het menu **Venster**) de geopende directoryvensters herschikken, zodat alle vensters zichtbaar worden. Tevens kunt u vensters die het gewenste venster bedekken verplaatsen of tot pictogram verkleinen. Meer informatie vindt u verderop in dit hoofdstuk in "Directoryvensters schikken".

Een directoryvenster sluiten

Indien u gereed bent met het werken in een directoryvenster, kunt u het venster sluiten. Hierdoor wordt het scherm opgeruimd en is op uw computer meer geheugen beschikbaar. Indien u slechts een directoryvenster hebt geopend, kunt u dit niet sluiten.

Het actieve directoryvenster sluiten:

- Dubbelklik op het symbool Systeemmenu.

1. Open het Systeemmenu door op ALT, AFBREEKSTREEPJE (-) te drukken.
2. Kies in het Systeemmenu **Sluiten**.

In een directoryvenster de weergegeven informatie wijzigen

Nadat u voor het eerst Bestandsbeheer hebt gestart, worden in alfabetische volgorde de bestandsnamen weergegeven. Met de opdrachten in de menu's **Beeld** en **Opties** wijzigt u de volgorde van de bestanden en laat u bijbehorende details weergeven.

De met de opdrachten in het menu **Beeld** aangebrachte wijzigingen zijn van invloed op het actieve directoryvenster en elk willekeurig nieuw venster dat u vanuit dat venster opent. De andere geopende vensters blijven ongewijzigd.

Opmerking Zorg ervoor dat in het menu **Opties** de opdracht **Instellingen opslaan bij afsluiten** is ingeschakeld indien u de instellingen wilt opslaan. Meer informatie vindt u verderop in dit hoofdstuk in "Instellingen opslaan".

Verschillende soorten bestandsinformatie laten weergeven

Met de opdrachten in het menu **Beeld** geeft u aan wat voor bestandsinformatie u in het directoryvenster wilt laten weergeven. In Bestandsbeheer kunnen naam, omvang, datum en tijd van de laatste wijziging en kenmerken van de bestanden worden weergegeven.

Nadat u Bestandsbeheer voor het eerst hebt gestart, is in het menu **Beeld** de opdracht **Naam** geselecteerd. Dit betekent dat in het directoryvenster alleen namen van bestanden en directory's worden weergegeven.

Over elk bestand alle informatie laten weergeven:

- Kies in het menu **Beeld** de opdracht **Alle bestandsgegevens**.

  Bij elke bestands- en directorynaam in het actieve directoryvenster worden bestandsomvang, datum en tijd van de laatste wijziging en bestandsgegevens weergegeven.

Alleen bestands- en directorynamen laten weergeven:

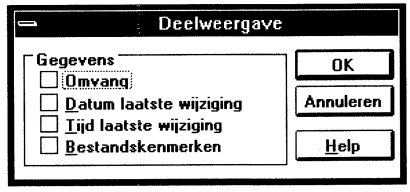
- Kies in het menu **Beeld** de opdracht **Naam**.

  In het actieve directoryvenster worden alleen de namen van bestanden en directory's weergegeven.

Over elk bestand specifieke informatie laten weergeven:

1. Kies in het menu **Beeld** de opdracht **Deelweergave**.

   Het dialoogvenster **Deelweergave** verschijnt.

2. Schakel de opties in voor de weer te geven informatie. In de volgende tabel wordt elke optie beschreven.
3. Kies de knop OK.

In het dialoogvenster **Deelweergave** kunt u de volgende opties inschakelen.

Schakel deze optie in	*Als u*
Omvang	Bij elk bestand de omvang (in bytes) wilt laten aangeven.
Datum laatste wijziging	Bij elk bestand de datum wilt opgeven waarop het bestand volgens de systeemklok het laatst werd gewijzigd.
Tijd laatste wijziging	Bij elk bestand de tijd wilt opgeven waarop het bestand volgens de systeemklok het laatst werd gewijzigd.
Bestandskenmerken	Het type bestand wilt laten aangeven (verborgen-systeem-, archief- of Alleen-lezen-bestanden). (Meer informatie vindt u verderop in dit hoofdstuk in "Bestandskenmerken instellen").

Opmerking De opdrachten **Naam**, **Alle bestandsgegevens** en **Deelweergave** hebben enkel invloed op de inhoud van het actieve directoryvenster. Indien in dit venster alleen de directorystructuur wordt weergegeven, hebben deze opdrachten geen enkel effect op dit venster.

De inhoud van een directory sorteren

De inhoud van een directory wordt standaard alfabetisch weergegeven, waarbij eerst de directory's staan vermeld en dan de bestandsnamen. U kunt de bestanden en directory's sorteren op naam, type, omvang en de datum van de laatste wijziging.

Indien u de bestanden op type sorteert, worden de bestandsnamen alfabetisch gesorteerd volgens de *toevoeging*, de laatste drie tekens van de bestandsnaam. Bestanden die bijvoorbeeld eindigen op .COM komen voor de bestanden eindigend op .EXE te staan.

Bestanden en directory's op alfabetische volgorde sorteren:

- Kies in het menu **Beeld** de opdracht **Sorteren op naam**.

  In het actieve directoryvenster worden eerst de directory's en daarna de bestanden op alfabetische volgorde weergegeven.

Bestanden en directory's op type sorteren:

- Kies in het menu **Beeld** de opdracht **Sorteren op type**.

  In het actieve directoryvenster worden eerst de directory's en dan de bestanden in alfabetische volgorde van de bestandsnaamtoevoeging weergegeven.

Bestanden op omvang sorteren:

- Kies in het menu **Beeld** de opdracht **Sorteren op omvang**.

  In het actieve directoryvenster worden eerst de directory's weergegeven. Daarna worden de afzonderlijke bestanden weergegeven op volgorde van omvang, waarbij de grootste bestanden bovenaan staan.

Bestanden en directory's op datum laatste wijziging sorteren:

- Kies in het menu **Beeld** de opdracht **Sorteren op datum**.

  In het actieve directoryvenster worden eerst de directory's weergegeven, op volgorde van datum. Daarna volgen de bestanden, eveneens op volgorde van datum, waarbij de bestanden die het recentst werden gewijzigd bovenaan staan.

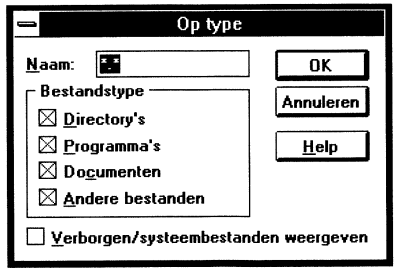
Weer te geven bestandstype kiezen

Nadat u voor het eerst Bestandsbeheer hebt gestart, worden in de inhoudsweergave de namen van alle bestanden en directory's in de huidige directory weergegeven, met uitzondering van de verborgen bestanden en de systeembestanden. U kunt opgeven of in Bestandsbeheer alleen bepaalde bestandstypen of bestandsgroepen met dezelfde bestandsnamen of toevoegingen worden weergegeven.

Het in een directoryvenster weer te geven bestandstype opgeven:

1. Kies in het menu **Beeld** de opdracht **Op type**.

   Het dialoogvenster **Op type** verschijnt.

2. Door in het vak "Naam" jokertekens te typen kunt u bestanden met dezelfde naam laten weergeven. U typt bijvoorbeeld **.txt* indien u uitsluitend bestanden met de toevoeging .TXT wilt laten weergeven. Standaard is ***.***, hetgeen betekent dat alle bestanden in de directory zijn weergegeven. (Meer informatie over het gebruik van jokertekens vindt u in het MS-DOS-handboek).
3. Selecteer onder Bestandstype de weer te geven bestandstypen. In de volgende tabel worden de opties beschreven.
4. Nadat u het aankruisvakje Verborgen/systeembestanden weergeven hebt ingeschakeld, worden verborgen bestanden of systeembestanden weergegeven.
5. Kies de knop OK.

   In het actieve directoryvenster worden de door u geselecteerde bestandstypen weergegeven.

In het dialoogvenster **Op type** kunt u onder Bestandstype de volgende opties inschakelen.

Schakel dit aankruisvakje in	*Als u*
Directory's	De namen van de subdirectory's van de huidige directory wilt laten weergeven.
Programma's	Alle bestandsnamen met de toevoeging .EXE, .COM, .PIF, of .BAT wilt laten weergeven.
Documenten	De namen van tekstbestanden of bestanden met figuren wilt laten weergeven die verbonden zijn met de toepassing.
Andere bestanden	Alle bestandsnamen wilt laten weergeven die niet in de drie bovenstaande opties staan vermeld.

Waarschuwing Wees indien u het aankruisvakje Verborgen/systeembestanden weergeven hebt ingeschakeld voorzichtig met naamswijziging of verwijdering van verborgen bestanden of systeembestanden. De kans bestaat dat uw computer zonder deze bestanden niet goed kan starten of werken.

Een directoryvenster bijwerken

In Bestandsbeheer worden geopende directoryvensters meestal automatisch bijgewerkt. Indien u bijvoorbeeld met het Kladblok een bestand opslaat, wordt in het bijbehorende directoryvenster onmiddellijk de bestandsnaam weergegeven. Soms echter kan Bestandsbeheer niet automatisch worden bijgewerkt, met name als u met netwerkdirectory's werkt of van diskette verandert. Werk in deze gevallen het actieve documentvenster bij met de opdracht **Vernieuwen**.

In Bestandsbeheer een venster bijwerken:

- Klik op het stationspictogram van het huidige station of kies in het menu **Venster** de opdracht **Vernieuwen**.

Directoryvensters aanpassen en schikken

U kunt directoryvensters zodanig aanpassen dat deze eenvoudig kunnen worden gevonden en gebruikt. Tevens kunt u de vensters dusdanig schikken dat elk venster zichtbaar is. Ook kunt u de lettertypen wijzigen, zodat de namen van bestanden en directory's leesbaarder worden. Bovendien kunt u de statusbalk onderaan uw scherm in- of uitschakelen.

De splitsbalk verplaatsen

In de standaardweergave wordt het directoryvenster door een balk in twee delen gesplitst. Verplaats deze balk als u meer ruimte wilt voor de inhoud of de directorystructuur.

De splitsbalk verplaatsen:

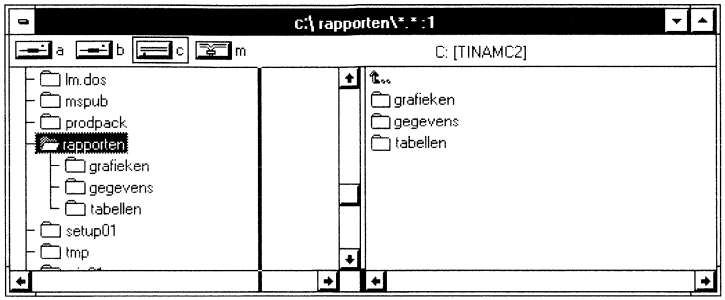

1. Verplaats de muisaanwijzer naar de splitsbalk.

   De aanwijzer verandert in een dubbele balk met twee pijlen.
2. Druk op de muisknop en houd deze ingedrukt terwijl u de aanwijzer naar links of rechts verplaatst. De splitsbalk wordt tegelijkertijd met de aanwijzer verplaatst.
3. Laat de muisknop los.

1. Kies in het menu **Beeld** de opdracht **Splitsen**.

   Bij de cursorpositie wordt een selectiebalk weergegeven.

2. Verplaats met de pijltoetsen de selectiebalk naar de positie waar u de splitsbalk wilt plaatsen. Vervolgens drukt u op ENTER.

Indien u bij nader inzien de splitsbalk niet wilt verplaatsen, annuleert u de opdracht door op ESC te drukken.

Directoryvensters schikken

Met de opdrachten **Trapsgewijs** en **Naast elkaar** in het menu **Venster** bepaalt u hoe directoryvensters op het scherm worden weergegeven. Deze opdrachten zijn van invloed op alle geopende directoryvensters.

Geopende directoryvensters schikken:

- Kies in het menu **Venster** de opdracht **Trapsgewijs**.

  De vensters overlappen elkaar vanaf de linkerbovenhoek van de werkruimte in Bestandsbeheer. De titel van elk venster blijft zichtbaar, zodat u eenvoudig een van de directoryvensters kunt selecteren.

- Of kies **Naast elkaar** in het menu **Venster**.

  De inhoud van elk venster is zichtbaar en verticaal uitgelijnd (bovenop elkaar gestapeld), zodat de vensters elkaar niet overlappen.

- Of houd SHIFT ingedrukt terwijl u de opdracht **Naast elkaar** in het menu **Venster** kiest.

  De vensters worden nu horizontaal (naast elkaar) gerangschikt, zodat ze elkaar niet overlappen.

Pictogrammen schikken

Indien in het venster van Bestandsbeheer veel directorypictogrammen staan, kunt u de pictogrammen zodanig schikken dat deze op gelijke afstand van elkaar staan en elkaar niet overlappen. Meer informatie over verkleining van een venster vindt u in hoofdstuk 1, "Basisvaardigheden".

In Bestandsbeheer worden pictogrammen gerangschikt volgens een onzichtbaar raster. Meer informatie over wijziging van het formaat van dit raster vindt u in hoofdstuk 5, "Configuratiescherm".

Pictogrammen schikken:

- Kies in het menu **Venster** de opdracht **Pictogrammen schikken**.

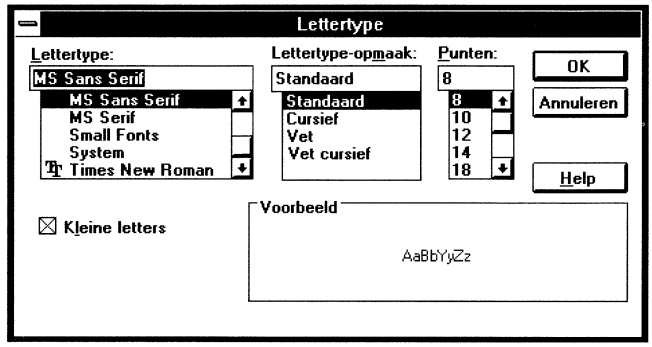
In Bestandsbeheer het lettertype wijzigen

U kunt het lettertype waarmee in Bestandsbeheer de namen van de bestanden en directory's worden weergegeven wijzigen. Als u het lettertype wijzigt, is dit van invloed op alle directoryvensters.

Het lettertype wijzigen:

1. Kies in het menu **Opties** de opdracht **Lettertypen**.

   Het dialoogvenster **Lettertypen** verschijnt.

2. Selecteer in het vak "Lettertype" het gewenste lettertype.

   De tekst in het vak "Voorbeeld" verandert ter indicatie van het door u geselecteerde lettertype.

3. Schakel in het vak "Lettertype-opmaak" de gewenste opmaakopties in (bijvoorbeeld vet of cursief).

   De tekst in het vak "Voorbeeld" verandert ter indicatie van de door u geselecteerde opmaak.

4. Selecteer in het vak "Punten" de gewenste lettergrootte. Hoe groter de lettergrootte, hoe groter ook het teken op het scherm wordt weergegeven.

   De tekst in het vak "Voorbeeld" verandert ter indicatie van de door u geselecteerde lettergrootte.

5. Schakel het aankruisvakje Kleine letters uit indien u de gehele tekst in grote letters wilt laten weergeven.

6. Kies de knop OK.

   In alle directoryvensters wordt de tekst in het nieuwe lettertype weergegeven.

De statusbalk laten weergeven

In de statusbalk onderaan het Bestandsbeheervenster vindt u informatie over het actieve directoryvenster of het geselecteerde directoryvensterpictogram. Deze informatie bevat het aantal op de schijf beschikbare bytes, het aantal bestanden in de huidige directory en de ruimte die door deze bestanden op de schijf wordt ingenomen, evenals het aantal geselecteerde bestanden en de omvang van deze bestanden.

Met de opdracht **Statusbalk** in het menu **Opties** schakelt u de statusbalk in of uit. Als de statusbalk is ingeschakeld, staat naast de opdracht een vinkje.

De statusbalk in- of uitschakelen:

- Kies in het menu **Opties** de opdracht **Statusbalk**.

Instellingen opslaan

Elke wijziging die u invoert met een van de opdrachten in het menu **Opties** wordt automatisch opgeslagen. Indien u bijvoorbeeld het lettertype wijzigt en vervolgens Bestandsbeheer beëindigt, wordt de volgende keer dat u Bestandsbeheer start de tekst in het nieuwe lettertype weergegeven.

De posities van de geopende vensters en de pictogrammen, evenals eventuele wijzigingen die u met een van de opdrachten in het menu **Beeld** hebt gemaakt, worden standaard opgeslagen bij beëindiging van Bestandsbeheer. Met de opdracht **Instellingen opslaan bij afsluiten** schakelt u deze optie in of uit.

De optie "Instellingen opslaan" in- of uitschakelen:

- Kies in het menu **Opties** de opdracht **Instellingen opslaan bij afsluiten**.

  Als de optie "Instellingen opslaan" is ingeschakeld, staat in het menu **Opties** naast de opdracht een vinkje.

Een netwerkstation gebruiken

Indien u lokatie en wachtwoord weet, hebt u bij het werken in een netwerk toegang tot elk willekeurig netwerkstation. Bij sommige netwerken kunt u door alle netwerkstations bladeren. U moet altijd het netwerk starten voordat u Windows start.

Tijdens het starten van Windows, worden de aanwezige netwerkverbindingen herkend. De netwerkstations zijn in Bestandsbeheer weergegeven als pictogrammen die anders zijn dan de overige stationspictogrammen. Elke nieuwe netwerkverbinding die u daarna maakt, wordt in Windows opgeslagen. Indien u de nieuwe verbindingen niet verbreekt, worden de volgende keer dat u Windows start deze nieuwe netwerkverbindingen ingesteld.

Opmerking Bij sommige netwerken is het mogelijk om de instellingen zodanig te wijzigen dat de netwerkverbindingen bij het starten van Windows niet automatisch tot stand worden gebracht. Als u de instellingen wilt wijzigen, moet u het netwerkpictogram kiezen in het Configuratiescherm. Meer informatie vindt u in hoofdstuk 5, "Configuratiescherm".

Een netwerkstation aansluiten en ontkoppelen

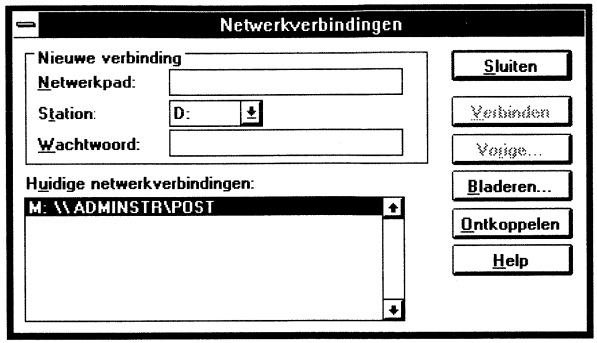
Met Bestandsbeheer kunt u een verbinding maken met het netwerkstation of deze verbinding weer verbreken. Deze netwerkopdrachten zijn niet beschikbaar indien u niet in een netwerk werkt.

Opmerking Afhankelijk van het netwerk waarin u werkt, beschikt u over verschillende opdrachten en dialoogvensters waarmee u de netwerkstations kunt aansluiten en ontkoppelen. Bij de beschrijving van de volgende procedures is ervan uitgegaan dat u beschikt over de opdracht **Netwerkverbindingen**. Indien u over andere netwerkopdrachten beschikt, zoals **Verbinding maken** en **Verbinding verbreken**, vervangt u deze in de volgende procedures door **Netwerkverbindingen**. Indien het dialoogvenster voor aansluiting op een netwerk afwijkt van het venster dat hierna staat afgebeeld, vindt u meer informatie over het desbetreffende dialoogvenster door de knop Help te kiezen.

Een netwerkstation aansluiten:

1. Kies in het menu **Schijf** de opdracht **Netwerkverbindingen**.

   Het dialoogvenster **Netwerkverbindingen** verschijnt. In het vak "Station" is de eerstvolgende beschikbare letter weergegeven.

2. Typ in het vak "Netwerkpad" het pad waarmee het netwerkstation kan worden opgespoord.

   In sommige netwerken kunt u met de knop Bladeren door een lijst met stations bladeren totdat u het gewenste station hebt bereikt. Indien het netwerk niet met deze mogelijkheid is uitgerust, is in het dialoogvenster **Netwerkverbindingen** de knop Bladeren niet beschikbaar.

3. U wijst een ander station toe door de lijst "Station" te openen en de gewenste aanduiding te selecteren.

   Of typ in het vak "Station" de stationsaanduiding.

4. Indien een wachtwoord wordt gevraagd, typt u dit in het vak "Wachtwoord".

5. Kies de knop Verbinden.

   Door de SHIFT ingedrukt te houden terwijl u de knop Verbinden kiest, wordt de volgende keer dat u Windows start de verbinding niet tot stand gebracht.

6. Voor aansluiting op een ander netwerkstation herhaalt u de stappen 2 tot en met 5. Kies de knop Sluiten nadat u de instelling van de netwerkverbindingen hebt voltooid.

Bestandsbeheer houdt een lijst bij met stations die u eerder hebt gebruikt. Hierdoor kunt u deze eenvoudig opnieuw aansluiten.

Een eerder gebruikt netwerkstation aansluiten:

1. Kies in het menu **Schijf** de opdracht **Netwerkverbindingen**.

   Het dialoogvenster **Netwerkverbindingen** verschijnt.
2. Kies de knop Vorige.

   Het dialoogvenster **Vorige netwerkverbindingen** verschijnt.
3. Selecteer het gewenste netwerkpad en kies de knop Selecteren.

   Het door u geselecteerde netwerkpad verschijnt in het vak "Netwerkpad".
4. Indien een wachtwoord wordt gevraagd, typt u dit in het vak "Wachtwoord".
5. Kies de knop Verbinden.
6. Kies de knop Sluiten nadat u de instelling van de netwerkverbindingen hebt voltooid.

Opmerking Bij bepaalde toepassingen kunt u terwijl u deze reeds hebt gestart een verbinding met een netwerkstation tot stand brengen. Indien u dit doet, moet u wellicht in Bestandsbeheer de directoryvensters bijwerken, zodat het stationspictogram dat de verbinding vertegenwoordigt wordt weergegeven. Meer informatie vindt u eerder in dit hoofdstuk in "Een directoryvenster bijwerken".

Een netwerkstation ontkoppelen:

1. Kies in het menu **Schijf** de opdracht **Netwerkverbindingen**.

   Het dialoogvenster **Netwerkverbindingen** verschijnt.
2. Selecteer het te ontkoppelen netwerkstation in het vak "Huidige netwerkverbindingen".
3. Kies de knop Ontkoppelen.
4. Kies de knop Sluiten.

Opmerking Indien u Windows hebt gestart in de "386 enhanced"-modus bestaat de kans dat u de netwerkstations die reeds actief waren voordat u Windows hebt gestart niet kunt ontkoppelen.

Lange bestandsnamen ondersteunende stations gebruiken

Indien u een verbinding hebt gemaakt met een netwerkstation waar lange bestandsnamen worden ondersteund, kunt u in een directoryvenster deze lange bestandsnamen zien. In Bestandsbeheer kunt u bestanden met lange bestandsnamen verplaatsen en kopiëren, maar geen andere taken uitvoeren, zoals het openen van een bestand. Indien u een bestand met een lange bestandsnaam verplaatst of kopieert naar een directory waar geen lange bestandsnamen worden ondersteund, wordt in Bestandsbeheer een kortere naam voorgesteld. Als u bestanden met een lange bestandsnaam verplaatst of kopieert, blijven de uitbreidende kenmerken behouden.

Met bestanden en directory's werken

Met de opdrachten in Bestandsbeheer kunt u met bestanden en directory's afzonderlijk of in groepen werken.

Links van elke bestandsnaam in de inhoudsweergave wordt een pictogram afgebeeld waarmee u het bestandstype eenvoudig kunt identificeren. In de volgende tabel worden de verschillende pictogrammen beschreven.

Pictogram	*Vertegenwoordigt*
	Directory's. Deze staan het eerst vermeld, in alfabetische volgorde.
	Programmabestanden en batch-bestanden. De standaardtoevoegingen voor deze bestanden zijn: .EXE, .COM, .PIF en .BAT. Door deze bestanden worden toepassingen gestart.
	Documentbestanden. Deze bestanden zijn verbonden met een toepassing. Als u een van deze bestanden opent, wordt een toepassing gestart en het verbonden bestand in de werkruimte van de toepassing geladen.

Pictogram	*Vertegenwoordigt*
	Systeembestanden of verborgen bestanden. Deze bestanden hebben systeemkenmerken respectievelijk verborgen kenmerken.
	Alle overige bestanden.

Een bestand of directory een naam geven

Bij veel taken in Bestandsbeheer wordt aan bestanden en directory's een naam gegeven of de naam wordt gewijzigd. In Windows worden de MS-DOS-regels voor het benoemen van bestanden gevolgd:

- De naam van een bestand of directory kan uit twee delen bestaan: een naam en een optionele toevoeging. De twee delen worden door een punt van elkaar gescheiden. BESTAND.NIE is bijvoorbeeld een geldige bestandsnaam; BESTAND is de naam van het bestand en .NIE is de toevoeging van de bestandsnaam.
- De naam kan uit maximaal acht tekens bestaan, de toevoeging uit maximaal drie tekens.
- De naam moet beginnen met een letter of een getal. Alle tekens zijn toegestaan, zowel kleine als grote letters, met uitzondering van de volgende tekens:

punt (.)	aanhalingsteken (")
slash (/)	backslash (\)
vierkante haken ([ ])	dubbele punt (:)
puntkomma (;)	verticale streep (|)
"is gelijk"-teken (=)	komma (,)

  Het gebruik van deze tekens in een bestandsnaam kan onbedoelde gevolgen hebben.
- De naam mag geen spaties bevatten.
- De volgende namen zijn gereserveerd en mogen niet voor andere bestanden of directory's worden gebruikt: CON, AUX, COM1, COM2, COM3, COM4, LPT1, LPT2, LPT3, PRN en NUL.

Geldige bestandsnamen zijn bijvoorbeeld: LETTER.DOC, MEMO.TXT, BUDGET.91 en 2NDTRY.RPT.

Opmerking Indien u met een netwerkstation werkt dat lange bestandsnamen ondersteunt, moet u een bestandsnaam die spaties bevat tussen aanhalingstekens plaatsen (bijvoorbeeld "DIT IS EEN LANGE BESTANDSNAAM").

Een directory maken

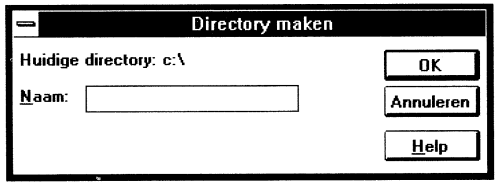
Met de opdracht **Directory maken** maakt u een directory. Hierdoor wordt in de huidige directory een subdirectory gemaakt.

Nadat u een directory hebt gemaakt, kunt u hiernaar met de opdrachten **Verplaatsen** en **Kopiëren** bestanden en directory's van andere lokaties kopiëren. Meer informatie vindt u verderop in dit hoofdstuk in "Bestanden en directory's verplaatsen en kopiëren".

Een directory maken:

1. Selecteer de directory waarin u de nieuwe subdirectory wilt plaatsen.
2. Kies in het menu **Bestand** de opdracht **Directory maken**.

   Het dialoogvenster **Directory maken** verschijnt.

3. Typ in het vak "Naam" een naam voor de nieuwe directory.

   Volg hierbij dezelfde conventies als voor het benoemen van bestanden. Elke naam kan uit maximaal acht tekens bestaan, gevolgd door een punt en een toevoeging van maximaal drie tekens.

   Typ het volledige pad van de nieuwe directory indien u ergens anders dan in de huidige directory een directory wilt maken.
4. Kies de knop OK.

Een bestand of directory zoeken

Met de opdracht **Zoeken** kunt u een bestand of directory zoeken. Met jokertekens kunt u tevens zoeken naar groepen bestanden of directory's die overeenkomstige bestandsnamen of toevoegingen hebben.

Indien u bijvoorbeeld aan al uw correspondentiebestanden de toevoeging .LTR hebt gegeven, kunt u naar *.LTR laten zoeken. Hierdoor worden door Bestandsbeheer in de opgegeven directory's van het huidige station gezocht naar alle correspondentiebestanden (met de toevoeging .LTR) en vervolgens worden deze weergegeven in het venster Zoekresultaten.

Het venster Zoekresulaten ziet eruit als een directoryvenster. In het venster Zoekresultaten kunt u bestanden en directory's selecteren en vervolgens met de opdrachten in het menu **Bestand** afdrukken, kopiëren, verplaatsen, verwijderen of een nieuwe naam geven. Met de opdrachten in het menu **Beeld** kunt u bestandsgegevens bekijken.

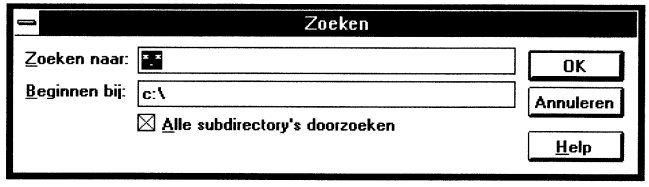
Hoewel u bestanden *vanuit* het venster Zoekresultaten kunt verplaatsen of kopiëren, kunt u echter geen bestanden *naar* dit venster verplaatsen of kopiëren.

Het venster Zoekresultaten blijft geopend totdat u het sluit of tot pictogram verkleint. Als u nogmaals de opdracht **Zoeken** hebt gekozen, wordt de inhoud van het venster Zoekresultaten vervangen.

Een bestand of directory zoeken:

1. Selecteer de directory waarbij u het zoeken wilt laten beginnen.
2. Kies in het menu **Bestand** de opdracht **Zoeken**.

   Het dialoogvenster **Zoeken** verschijnt.

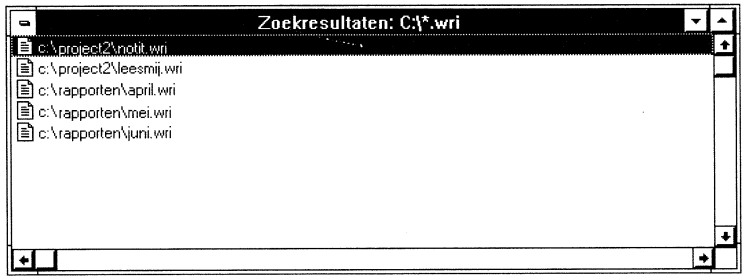

3. Typ de naam van het bestand of de directory in het vak "Zoeken naar". U kunt jokertekens gebruiken als u wilt zoeken naar groepen bestanden of directory's met dezelfde naam of toevoeging. Als u bijvoorbeeld in het vak "Zoeken naar" **.wri* typt, wordt gezocht naar alle bestanden met de toevoeging .WRI.

4. In het vak "Beginnen bij" is de huidige directory weergegeven. Indien u het zoeken bij een andere directory wilt laten beginnen, typt u in dit vak de naam van de andere directory.
5. In Bestandsbeheer wordt standaard de directory doorzocht die in het vak "Beginnen bij" is weergegeven, evenals alle bijbehorende subdirectory's. Schakel het aankruisvakje Alle subdirectory's doorzoeken uit indien u niet wilt dat de subdirectory's worden doorzocht.
6. Kies de knop OK.

   Door op ESC te drukken annuleert u het zoeken.

In Bestandsbeheer wordt gezocht naar de door u opgegeven directory en subdirectory's. Hierna verschijnt het venster **Zoekresultaten**, waarin alle gevonden bestandsnamen en directory's zijn weergegeven.

Opmerking Indien u het station waarin werd gezocht verandert terwijl het venster **Zoekresultaten** actief is (of wordt geactiveerd), wordt een dialoogvenster afgebeeld waarin wordt gevraagd of u het venster **Zoekresultaten** wilt bijwerken. Als u de knop Ja kiest, wordt de zoekactie opnieuw uitgevoerd op het gewijzigde station.

Bestanden of directory's selecteren

Voordat u met bestanden of directory's kunt werken, moet u deze eerst selecteren. U kunt een of meerdere bestanden en directory's selecteren. Selectie van meer dan een onderdeel wordt *een selectie uitbreiden* genoemd. Nadat u een bestand of directory hebt geselecteerd, worden in het directoryvenster de bijbehorende naam en het bijbehorende pictogram geselecteerd.

Een bestand of directory selecteren

U kunt een bestand of directory selecteren en vervolgens ermee werken met de opdrachten in Bestandsbeheer.

Een bestand of directory selecteren:

♦ Klik op de naam van het bestand of de directory.

♦ Selecteer bestanden en directory's met de volgende toetsen.

Druk op	*Ter selectie van*
PIJL-OMHOOG of PIJL-OMLAAG	Een bestand of directory boven of onder de huidige selectie.
END	Het bestand of de directory onderaan de lijst.
HOME	Het bestand of de directory bovenaan de lijst.
PGUP	Het bestand of de directory bovenaan het vorige venster.
PGDN	Het bestand of de directory onderaan het volgende venster.
Een letter of getal	Het volgende bestand of de volgende directory beginnend met deze letter of dit getal.

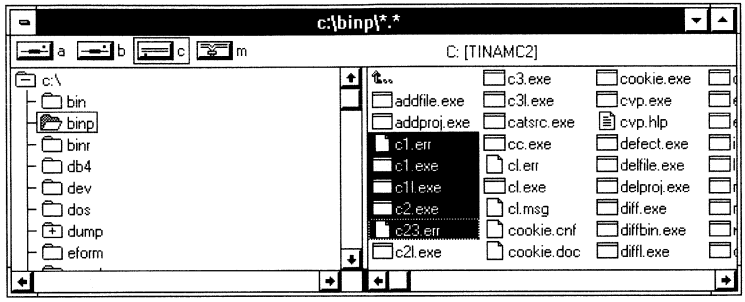
Een selectie uitbreiden

In de inhoudsweergave kunt u gelijktijdig meer dan een bestand of directory selecteren. U kunt bijvoorbeeld meerdere bestanden selecteren en naar een andere directory verplaatsen. U kunt groepen bestanden en directory's selecteren die na elkaar of verspreid staan weergegeven.

U selecteert bestanden en directory's met de muis, het toetsenbord of de opdracht **Bestanden selecteren**.

Twee of meer opeenvolgende onderdelen selecteren:

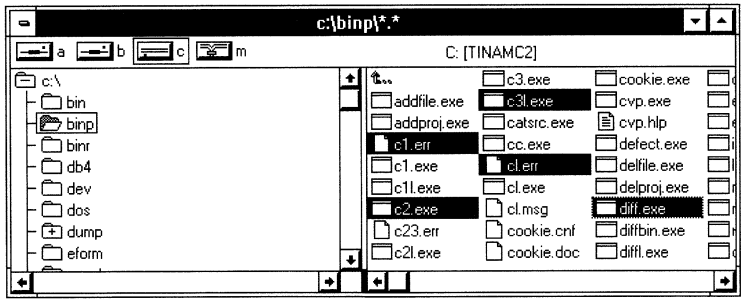
1. Klik op het eerste te selecteren bestand of de eerste te selecteren directory.
2. Druk op SHIFT en klik op het laatste onderdeel in de groep terwijl u SHIFT ingedrukt houdt.

1. Ga met de pijltoetsen naar het eerste te selecteren onderdeel.
2. Selecteer met de pijltoetsen de overige onderdelen in de groep terwijl u SHIFT ingedrukt houdt.

Twee of meer verspreide onderdelen selecteren:

♦ Druk op CTRL en klik op elk onderdeel terwijl u CTRL ingedrukt houdt.

1. Ga met de pijltoetsen naar het eerste te selecteren onderdeel.
2. Druk op SHIFT+F8 en laat weer los.

   De selectiecursor begint te knipperen.
3. Ga met de pijltoetsen naar alle overige te selecteren onderdelen.
4. Selecteer elk onderdeel door op de SPATIEBALK te drukken.
5. Zodra u de uitbreiding van de selectie hebt voltooid, drukt u nogmaals op SHIFT+F8.

Meer dan een groep onderdelen selecteren:

1. Selescteer de eerste groep onderdelen door op het eerste onderdeel te klikken. Vervolgens drukt u op SHIFT en houdt deze toets ingedrukt terwijl u op het laatste onderdeel in de groep klikt.
2. Selecteer de volgende groep onderdelen door op het eerste onderdeel in de volgende groep te klikken terwijl u CTRL ingedrukt houdt. Vervolgens klikt u op het laatste onderdeel in de groep terwijl u CTRL+SHIFT ingedrukt houdt.

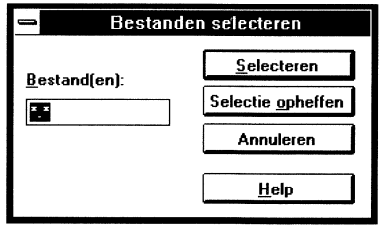
1. Selecteer de eerste groep onderdelen door met de pijltoetsen naar het eerste en laatste onderdeel in de groep te gaan terwijl u SHIFT ingedrukt houdt.
2. Druk op SHIFT+F8 en laat weer los.

   De selectiecursor begint te knipperen.
3. Ga met de pijltoetsen naar het eerste onderdeel in de volgende groep onderdelen.
4. Selecteer het eerste onderdeel door op de SPATIEBALK te drukken.
5. Selecteer de overige onderdelen in de groep door op SHIFT+ een pijltoets te drukken.
6. Zodra u de uitbreiding van de selectie hebt voltooid, drukt u nogmaals op SHIFT+F8.

Met de opdracht **Bestanden selecteren** een groep onderdelen selecteren:

1. Kies in het menu **Bestand** de opdracht **Bestanden selecteren**.

   Het dialoogvenster **Bestanden selecteren** verschijnt.

2. Typ in het vak "Bestand(en)" de naam van het te selecteren bestand. Met DOS-jokertekens kunt u een groep bestanden opgeven. Als u bijvoorbeeld **.txt* typt, worden alle bestanden met de toevoeging .TXT geselecteerd. Door in het vak "Bestand(en)" de standaard ***.*** te laten staan selecteert u alle bestanden in de directory.
3. Kies de knop Selecteren.

   De knop Annuleren verandert in de knop Sluiten.
4. Herhaal de stappen 2 en 3 totdat u alle gewenste bestanden hebt geselecteerd.

   Door de knop Selectie opheffen te kiezen kunt u te allen tijde een selectie ongedaan maken. Hierbij worden de geselecteerde bestanden die u in het vak "Bestand(en)" hebt opgegeven ongedaan gemaakt.
5. Kies de knop Sluiten.

Tip Indien u met het toetsenbord werkt, selecteert u alle bestanden in een directory door op CTRL+SLASH (/) te drukken.

Een selectie ongedaan maken

U kunt een selectie ongedaan maken met de muis, het toetsenbord of de opdracht **Bestanden selecteren**. U kunt een geselecteerd bestand of een groep geselecteerde bestanden ongedaan maken.

Een selectie ongedaan maken:

- Klik op het onderdeel terwijl u CTRL ingedrukt houdt.

1. Druk op SHIFT+F8 indien u dit nog niet hebt gedaan.

   De selectiecursor begint te knipperen.
2. Ga met de pijltoetsen naar de selectie die u ongedaan wilt maken.
3. Druk op de SPATIEBALK.
4. Druk op SHIFT+F8.

Een groep geselecteerde bestanden ongedaan maken:

1. Kies in het menu **Bestand** de opdracht **Bestanden selecteren**.

   Het dialoogvenster **Bestanden selecteren** verschijnt.
2. Typ in het vak "Bestand(en)" de naam van een van de geselecteerde bestanden die u ongedaan wilt maken. Met de DOS-jokertekens kunt u een groep bestanden of alle bestanden opgeven die in een directory zijn geselecteerd.

3. Kies de knop Selectie opheffen.
4. Herhaal de stappen 2 en 3 totdat u alle gewenste selecties ongedaan hebt gemaakt.
5. Kies de knop Sluiten.

Tip Indien u met het toetsenbord werkt, maakt u alle selecties ongedaan door op CTRL+BACKSLASH (\) te drukken.

Bestanden en directory's verplaatsen en kopiëren

U verplaatst en kopieert bestanden en directory's in Bestandsbeheer van de ene lokatie (*bron* genoemd) naar de andere (*doel*) door deze met de muis te slepen of door de opdracht **Kopiëren** of **Verplaatsen** te kiezen. U kunt onderdelen kopiëren en verplaatsen van de ene directory naar de andere en van het ene station naar het andere.

Door de selectie uit te breiden kunt u gelijktijdig meerdere bestanden of directory's verplaatsen of kopiëren. Meer informatie over uitbreiding van een selectie in een directoryvenster vindt u eerder in dit hoofdstuk in "Een selectie uitbreiden".

Bestanden of directory's verplaatsen:

1. Zorg ervoor dat bron en doel zichtbaar zijn (gebruik eventueel de opdracht **Trapsgewijs** of **Naast elkaar** in het menu **Venster** om de directoryvensters te herschikken).
2. Sleep het bronbestand of de brondirectory naar het doel (directorypictogram, directoryvenster of stationspictogram) terwijl u SHIFT ingedrukt houdt. Indien het doel een stationspictogram is, wordt het bestand in de huidige directory van dat station geplaatst.

   De muisaanwijzer verandert in een bestandspictogram.
3. Laat de muisknop los en laat vervolgens SHIFT los.

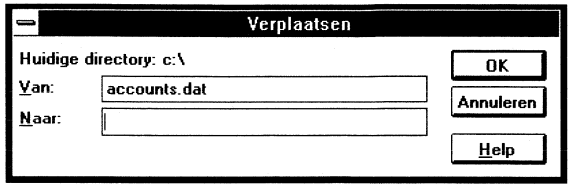
   Een bevestigingsbericht verschijnt. (Kies in het menu **Opties** de opdracht **Bevestigen** indien u geen bevestigingsberichten wilt ontvangen. Meer informatie vindt u verderop in dit hoofdstuk).
4. Tot slot klikt u op de knop Ja.

   Indien in de doeldirectory een bestand staat met dezelfde naam als het te verplaatsen bestand, verschijnt een dialoogvenster waarin u wordt gevraagd of u het bestaande bestand wilt vervangen. U vervangt het bestaande bestand door de knop Ja te kiezen. Kies de knop Ja op alles als u meerdere bestanden verplaatst. Hierdoor wordt u niet bij elk bestand gevraagd of u het wilt vervangen.

Tip Bestanden of directory's die u naar een doel op hetzelfde diskettestation verplaatst, kunt u gewoon met de muis slepen. U hebt in dit geval SHIFT niet nodig.

1. Selecteer het te verplaatsen bestand of de te verplaatsen directory.
2. Kies in het menu **Bestand** de opdracht **Verplaatsen**.

   Het dialoogvenster **Verplaatsen** verschijnt.

3. De naam van het geselecteerde bestand of de geselecteerde directory wordt weergegeven in het vak "Van". Als u een ander bestand of een andere directory wilt verplaatsen, moet u de desbetreffende naam in het vak "Van" typen. Typ ook het pad indien het bestand of de directory zich niet in de huidige directory bevinden.
4. Typ in het vak "Naar" de doeldirectory (als u een bestandsnaam typt, wordt de naam van het oorspronkelijke bestand of de oorspronkelijke directory veranderd).
5. Kies de knop OK.

   Indien in de doeldirectory een bestand staat met dezelfde naam als het te verplaatsen bestand, verschijnt een dialoogvenster waarin u wordt gevraagd of u het bestaande bestand wilt vervangen. U vervangt het bestaande bestand door de knop Ja te kiezen. Kies de knop Ja op alles als u meerdere bestanden verplaatst. Hierdoor wordt u niet bij elk bestand gevraagd of u het wilt vervangen.

   Het bestand of de directory verdwijnt van de oorspronkelijke lokatie en wordt vervolgens weergegeven in het door u opgegeven doel (een bestand of directory). Door een directory te verplaatsen verplaatst u tevens de daarin aanwezige bestanden en subdirectory's.

Bestanden of directory's kopiëren:

1. Zorg ervoor dat bron en doel zichtbaar zijn (gebruik eventueel de opdracht **Trapsgewijs** of **Naast elkaar** in het menu **Venster** om de directoryvensters te herschikken).
2. Sleep het bronbestand of de brondirectory naar het doel (directoryvenster, directorypictogram of stationspictogram) terwijl u CTRL ingedrukt houdt. Indien het doel een stationspictogram is, wordt het bestand in de huidige directory van dat station geplaatst.

   De muisaanwijzer verandert in een bestandspictogram met een plusteken ter indicatie dat u bestanden of directory's kopieert in plaats van verplaatst.

3. Laat de muisknop los en laat vervolgens CTRL los.

   Een bevestigingsbericht verschijnt. (Kies in het menu **Opties** de opdracht **Bevestigen** indien u geen bevestigingsberichten wilt ontvangen. Meer informatie vindt u verderop in dit hoofdstuk).

4. Tot slot klikt u op de knop Ja.

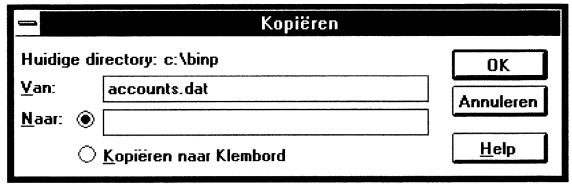
   Indien in de doeldirectory een bestand staat met dezelfde naam als het te kopiëren bestand, verschijnt een dialoogvenster waarin u wordt gevraagd of u het bestaande bestand wilt vervangen. U vervangt het bestaande bestand door de knop Ja te kiezen. Kies de knop Ja op alles als u meerdere bestanden kopieert. Hierdoor wordt u niet bij elk bestand gevraagd of u het wilt vervangen.

Tip Bestanden of directory's die u naar een ander station kopieert, kunt u gewoon met de muis slepen. U hebt in dit geval CTRL niet nodig.

1. Selecteer in de inhoudsweergave het te kopiëren bestand of de te kopiëren directory.
2. Kies in het menu **Bestand** de opdracht **Kopiëren**.

   Het dialoogvenster **Kopiëren** verschijnt.

3. De naam van het geselecteerde bestand of de geselecteerde directory wordt weergegeven in het vak "Van". Als u een ander bestand of een andere directory wilt kopiëren, moet u de desbetreffende naam in het vak "Van" typen. Typ ook het pad indien het bestand zich niet in de huidige directory bevindt.
4. Typ in het vak "Naar" de doeldirectory.
5. Kies de knop OK.

   Indien in de doeldirectory een bestand staat met dezelfde naam als het te kopiëren bestand, verschijnt een dialoogvenster waarin u wordt gevraagd of u het bestaande bestand wilt vervangen. U vervangt het bestaande bestand door de knop Ja te kiezen. Kies de knop Ja op alles als u meerdere bestanden kopieert. Hierdoor wordt u niet bij elk bestand gevraagd of u het wilt vervangen.

Het bestand of de directory wordt gekopieerd naar de doeldirectory en blijft staan in de lokatie waaruit u hebt gekopieerd. Door een directory te kopiëren, kopieert u tevens alle daarin aanwezige bestanden en subdirectory's.

Opmerking U kunt bestanden van een directoryvenster in Bestandsbeheer kopiëren naar een groepsvenster of groepspictogram in Programmabeheer door deze bestanden met de muis te slepen. Meer informatie vindt u in "Een programma maken" in hoofdstuk 3, "Programmabeheer".

Een bestand naar het Klembord kopiëren

In Bestandsbeheer kunt u een bestand naar het Klembord kopiëren. Hierna kunt u het bestand aan een ander document koppelen of daarin insluiten. Meer informatie over koppelen en insluiten vindt u in hoofdstuk 13, "Windows-toepassingen integreren".

Een bestand naar het Klembord kopiëren:

1. Selecteer het te kopiëren bestand.
2. Kies in het menu **Bestand** de opdracht **Kopiëren**.

   Het dialoogvenster **Kopiëren** verschijnt.
3. Selecteer de optie "Kopiëren naar Klembord".
4. Kies de knop OK.

Een bestand of directory verwijderen

Met Bestandsbeheer kunt u bestanden en directory's verwijderen. Als u een directory verwijdert, worden tevens alle in de directory aanwezige bestanden en subdirectory's verwijderd. Breid de selectie uit als u meerdere bestanden of directory's wilt verwijderen. Meer informatie over uitbreiding van een selectie vindt u eerder in dit hoofdstuk in "Een selectie uitbreiden".

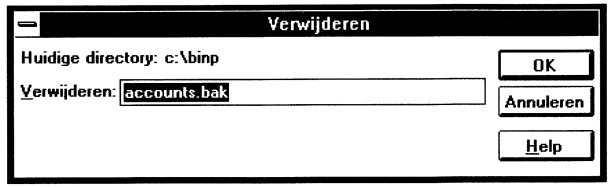
Waarschuwing Wees voorzichtig met het verwijderen van bestanden en directory's. Bestanden of directory's die u per ongeluk hebt verwijderd kunnen niet meer worden teruggehaald, tenzij u met MS-DOS versie 5.0 werkt of over een programma beschikt waarmee u bestanden kunt terughalen.

Een bestand of directory verwijderen:

1. Selecteer het te verwijderen bestand of de te verwijderen directory.
2. Kies in het menu **Bestand** de opdracht **Verwijderen**.

   Of druk op DEL.

   Het dialoogvenster **Verwijderen** verschijnt.

3. Verwijder het geselecteerde bestand of de geselecteerde directory door de knop OK te kiezen of typ de naam van een ander te verwijderen bestand of een andere te verwijderen directory.

   In Bestandsbeheer wordt gevraagd of u de verwijdering wilt bevestigen. (U kunt dergelijke bevestigingsberichten uitschakelen. Meer informatie vindt u verderop in dit hoofdstuk in "Bevestigingsberichten uitschakelen").
4. Kies de knop Ja indien u zeker weet dat u een bepaald bestand of een bepaalde directory wilt verwijderen. Indien u meerdere bestanden of directory's verwijdert en niet elke verwijdering wilt bevestigen, kiest u de knop Ja op alles.

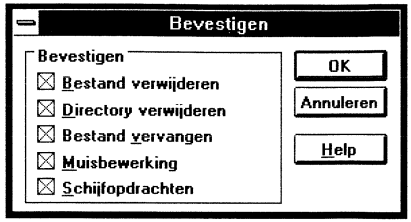
Bevestigingsberichten uitschakelen

Indien u niet wilt dat bij elke keer dat u bestanden, directory's of subdirectory's verwijdert of kopieert een dialoogvenster **Bevestigen** verschijnt, kunt u de bevestigingsinstellingen wijzigen. Tevens kunt u ongedaan maken dat u muisbewerkingen als verplaatsen en kopiëren moet bevestigen.

Indien u de bevestigingsberichten hebt uitgeschakeld, worden in Windows de opdrachten uitgevoerd direct nadat u deze hebt gekozen.

Bevestigingsberichten uitschakelen:

1. Kies in het menu **Opties** de opdracht **Bevestigen**.
   Het dialoogvenster **Bevestigen** verschijnt.

2. Schakel bij elke bevestigingsoptie die u wilt annuleren het aankruisvakje uit.
3. Kies de knop OK.
   Hieronder worden de bevestigingsopties beschreven.

Schakel deze optie uit	*Indien u niet wilt dat*
Bestand verwijderen	Een waarschuwingsbericht verschijnt voordat u bestanden verwijdert.
Directory verwijderen	Een waarschuwingsbericht verschijnt voordat u directory's verwijdert.
Bestand vervangen	Een waarschuwingsbericht verschijnt voordat u bestaande bestanden vervangt.
Muisbewerking	Een waarschuwingsbericht verschijnt voordat u bestanden verplaatst of kopieert door met de muis te slepen.
Schijfopdrachten	Een waarschuwingsbericht verschijnt voordat u een schijf formatteert of kopieert.

Waarschuwing Als u een directory verwijdert terwijl de optie "Directory verwijderen" is uitgeschakeld, worden tevens alle in die directory aanwezige bestanden en subdirectory's verwijderd. Indien u wilt voorkomen dat u per ongeluk bestanden vervangt die u had willen handhaven, moet u de optie "Bestand vervangen" ingeschakeld houden.

Een bestand of directory een nieuwe naam geven

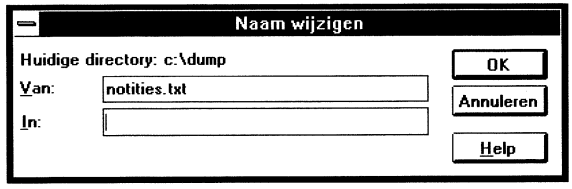
Met de opdracht **Naam wijzigen** in het menu **Bestand** kunt u elk willekeurig bestand en elke willekeurige directory een nieuwe naam geven.

Waarschuwing Wees voorzichtig met wijziging van bestandsnamen. Indien u de naam wijzigt van een bestand dat het systeem nodig heeft om te werken, bestaat de kans dat het systeem niet goed kan starten of werken.

Een bestand of directory een nieuwe naam geven:

1. Selecteer het bestand of de directory waarvan u de naam wilt wijzigen.
2. Kies in het menu **Bestand** de opdracht **Naam wijzigen**.

   Het dialoogvenster **Naam wijzigen** verschijnt.

3. In het vak "Van" wordt de naam van het geselecteerde bestand weergegeven. Typ als u een ander bestand een nieuwe naam wilt geven in dit vak de naam van het desbetreffende bestand. Gebruik jokertekens (bijvoorbeeld *.BAK) indien u bij een groep bestanden de naam wilt wijzigen.

4. Typ de nieuwe naam in het vak "In". Gebruik een unieke bestandsnaam, die niet voorkomt in de doeldirectory. In dit vak kunt u slechts één bestandsnaam opgeven. Gebruik jokertekens (bijvoorbeeld *.TXT) indien u bij een groep bestanden de naam wilt wijzigen.
5. Kies de knop OK.

Een bestand in een ander bestand invoegen

Indien u beschikt over een of meer toepassingen die OLE (objecten koppelen en insluiten) ondersteunen, kunt u in Bestandsbeheer een bestand aan een ander bestand koppelen of daarin insluiten.

Meer informatie over OLE vindt u in hoofdstuk 13, "Windows-toepassingen integreren".

Een bestand in een ander bestand insluiten:

- Sleep het bestandspictogram naar het toepassingsvenster waarin u het andere bestand hebt geopend.

Een bestand aan een ander bestand koppelen:

- Sleep het bestandspictogram naar het toepassingsvenster waarin u het andere bestand hebt geopend terwijl u SHIFT+CTRL ingedrukt houdt.

U kunt tevens een bestand aan een ander bestand koppelen of in een ander bestand insluiten door het naar het Klembord te kopiëren en het vervolgens in het doeldocument te plakken. Meer informatie vindt u eerder in dit hoofdstuk in "Een bestand naar het Klembord kopiëren".

Bestandskenmerken instellen

Een deel van de directory-informatie die in MS-DOS over elk bestand beschikbaar is, wordt gevormd door de bestandskenmerken. Dankzij deze informatie kan in MS-DOS een bestand eenvoudig worden geïdentificeerd. Tevens is deze informatie bepalend voor de diverse bewerkingen die u op het bestand kunt uitvoeren. In de volgende tabel worden de vier bestandskenmerken beschreven.

Afkorting	*Kenmerk*
R	*Alleen-lezen.* Hierdoor wordt voorkomen dat u het bestand wijzigt.
A	*Archief.* Hierdoor wordt een gewijzigd bestand geïdentificeerd. Als u bepaalde MS-DOS-opdrachten, zoals **backup** en **xcopy** kiest, wordt dit bestandskenmerk uitgeschakeld.
H	*Verborgen.* Hierdoor wordt voorkomen dat het bestand wordt weergegeven in de directorylijst die u bij de MS-DOS-aanwijzing kunt oproepen. Bestanden met het kenmerk "Verborgen" worden alleen in directoryvensters weergegeven indien u optie "Verborgen/systeembestanden weergeven" inschakelt in het dialoogvenster **Op type** in het menu **Beeld**.
S	*Systeem.* Hierdoor wordt het bestand als een MS-DOS-bestand geïdentificeerd. Bestanden met het kenmerk "Systeem" worden alleen in directoryvensters weergegeven indien u met de opdracht **Op type** in het menu **Beeld** de optie "Verborgen/systeembestanden weergeven" inschakelt.

Door in het menu **Beeld** de opdracht **Alle bestandsgegevens** te kiezen, ziet u in een directoryvenster alle bestandskenmerken. Alle informatie over het desbetreffende bestand is zichtbaar.

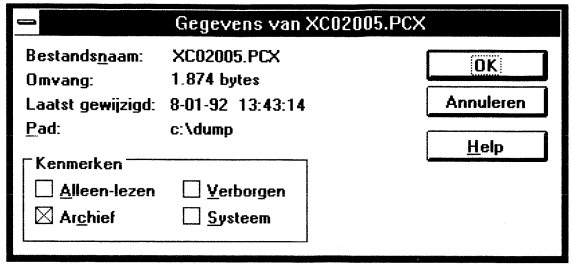
Met de opdracht **Gegevens** in het menu **Bestand** kunt u de bestandskenmerken wijzigen.

Bij een bestand de bestandskenmerken wijzigen:

1. Selecteer het bestand waarbij u kenmerken wilt instellen of annuleren.

2. Kies in het menu **Bestand** de opdracht **Gegevens**.

   Het dialoogvenster **Gegevens** verschijnt.

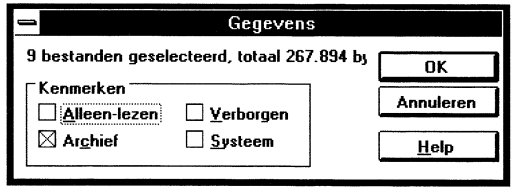
   Indien u in een netwerk werkt, kunnen in het dialoogvenster **Gegevens** meer opties beschikbaar zijn.

3. Schakel voor de in te stellen kenmerken de opties in of uit.
4. Kies de knop OK.

Bij een groep bestanden de bestandskenmerken wijzigen:

1. Selecteer de bestanden waarbij u kenmerken wilt instellen of annuleren.
2. Kies in het menu **Bestand** de opdracht **Gegevens**.

   Het dialoogvenster **Gegevens** verschijnt.

   Indien u in een netwerk werkt, kunnen in het dialoogvenster **Gegevens** meer opties beschikbaar zijn.

3. Schakel de gewenste opties in of uit. Indien een aankruisvakje grijs is weergegeven, betekent dit dat bepaalde geselecteerde bestanden voor het desbetreffende kenmerk een andere instelling hebben.
4. Kies de knop OK.

Bestanden met een toepassing verbinden

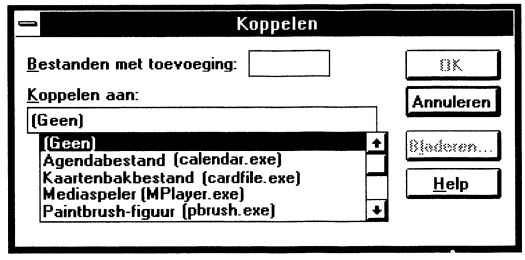
In Bestandsbeheer kunt u zich tijd besparen als u met bestanden wilt werken. U hoeft niet eerst de toepassing te starten en vervolgens het bestand te laden. U opent eenvoudig het bestand, waardoor automatisch de toepassing wordt gestart. U moet dan wel het bestand met de toepassing hebben verbonden. Door bijvoorbeeld de bestanden met de toevoeging .ACC met uw boekhoudingstoepassing te verbinden, kunt u elk bestand met de toevoeging .ACC openen. Hierdoor wordt de boekhoudingstoepassing gestart en het bestand wordt weergegeven.

Bepaalde toepassingen, waaronder de meeste Windows-toepassingen, zijn reeds als u deze installeert verbonden met een specifieke bestandsnaamtoevoeging. Naast elk met een toepassing verbonden bestand staat een documentbestandspictogram. Indien in uw toepassing niet automatisch een verbinding wordt ingesteld, verbindt u met de opdracht **Verbinden** bestanden met de toepassing.

Een bestand met een toepassing verbinden:

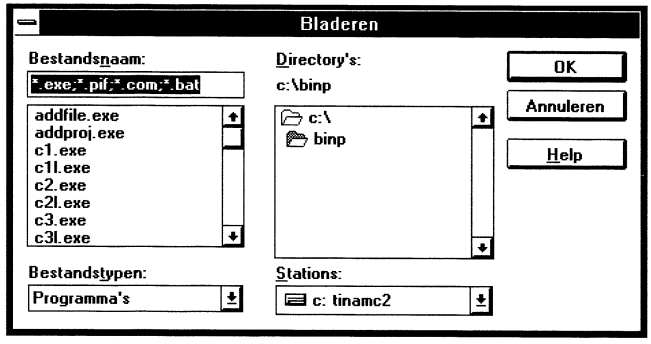
1. Selecteer in een directoryvenster een bestand met de te verbinden toevoeging. Als u met een toepassing bijvoorbeeld bestanden wilt verbinden met de toevoeging .DAT, selecteert u een willekeurig bestand met deze toevoeging.
2. Kies in het menu **Bestand** de opdracht **Verbinden**.

   Het dialoogvenster **Verbinden** verschijnt.

3. In het vak "Bestanden met toevoeging" wordt de bestandsnaamtoevoeging van het door u geselecteerde bestand weergegeven. Indien u een andere bestandsnaamtoevoeging wilt verbinden of nadat u de opdracht **Verbinden** had gekozen geen enkel bestand werd geselecteerd, typt u in dit vak een andere toevoeging.
4. Selecteer in het vak "Verbinden met" de toepassing waarmee u de toevoeging wilt verbinden. In dit vak staan alle toepassingen weergegeven waarvan bij instelling informatie werd geregistreerd. Eerst is een beschrijving van het door de toepassing gebruikte bestandstype weergegeven, gevolgd door de naam van het programmabestand.
5. Indien in het vak "Verbinden met" een toepassing niet is weergegeven, selecteert u een bestand in de lijst met programmabestanden door de naam van een programmabestand te typen of door de knop Bladeren te kiezen. In dit vak kunt u slechts een programmabestandsnaam typen. U kunt geen bestandstype opgeven.

   Nadat u de knop Bladeren hebt gekozen, verschijnt het volgende dialoogvenster:

   Selecteer het gewenste programmabestand en kies vervolgens de knop OK.

   In het dialoogvenster **Verbinden** wordt in het vak "Verbinden met" de naam van het programmabestand weergegeven.

6. Kies de knop OK.

   Het bestandspictogram verandert in een documentbestandspictogram, ter indicatie dat het bestand met een toepassing is verbonden.

Een verbinding wijzigen

Indien u met twee toepassingen werkt die beide met dezelfde bestandsnaamtoevoeging kunnen worden verbonden, kunt u een verbinding wijzigen.

U hebt bijvoorbeeld een met de toevoeging .DOC verbonden tekstverwerkingstoepassing geïnstalleerd. Vervolgens installeert u een ander tekstverwerkingsprogramma dat eveneens met de toevoeging .DOC is verbonden. Omdat een bestandsnaamtoevoeging slechts met een toepassing tegelijk kan worden verbonden, wordt deze verbonden met de recentst geïnstalleerde toepassing. In dit voorbeeld wordt .DOC verbonden met het tweede door u geïnstalleerde tekstverwerkingsprogramma. Door met de opdracht **Verbinden** de verbinding te wijzigen, kunt u een bestand openen en in het eerste tekstverwerkingsprogramma werken.

Een verbinding wijzigen:

1. Selecteer in een directoryvenster een bestand met de toevoeging waarbij u de verbinding wilt wijzigen.
2. Kies in het menu **Bestand** de opdracht **Verbinden**.

   Het dialoogvenster **Verbinden** verschijnt.
3. In het vak "Bestanden met toevoeging" wordt de toevoeging van het geselecteerde bestand weergegeven. Indien u bij een andere bestandsnaamtoevoeging de verbinding wilt wijzigen of nadat u de opdracht **Verbinden** had gekozen geen enkel bestand werd geselecteerd, typt u in dit vak een andere toevoeging.
4. Selecteer in het vak "Verbinden met" de toepassing die met de bestandsnaamtoevoeging moet worden verbonden.
5. Kies de knop OK.

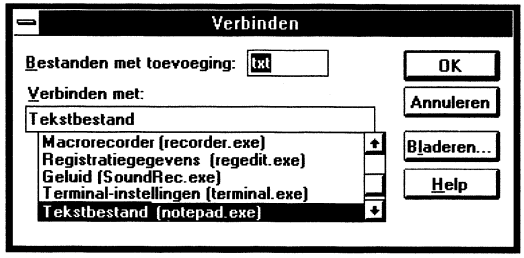
Een verbinding tussen bestanden en een toepassing verwijderen

Indien u wilt dat bestanden niet meer met een bepaalde toepassing zijn verbonden (bijvoorbeeld omdat u de toepassing uit het systeem hebt verwijderd), kunt u de verbinding met de opdracht **Verbinden** verwijderen.

Een verbinding tussen bestanden en een toepassing verwijderen:

1. Selecteer in een directoryvenster een bestand met de toevoeging waarbij u de verbinding wilt verwijderen.
2. Kies in het menu **Bestand** de opdracht **Verbinden**.

   Het dialoogvenster **Verbinden** verschijnt.

3. In het vak "Bestanden met toevoeging" wordt de bestandsnaamtoevoeging van het door u geselecteerde bestand weergegeven. Indien u bij een andere toevoeging de verbinding wilt verwijderen of nadat u de opdracht **Verbinden** had gekozen geen enkel bestand werd geselecteerd, typt u in dit vak een andere toevoeging.

4. Schakel in het vak "Verbinden met" de optie "Geen" in.
5. Kies de knop OK.

Een bestand afdrukken

In Bestandsbeheer kunt u met een toepassing verbonden bestanden afdrukken. U kiest de opdracht **Afdrukken** of u sleept met de muis eenvoudig het bestandspictogram naar het tot pictogram verkleinde Afdrukbeheer.

Opmerking In sommige toepassingen wordt afdrukken vanuit Bestandsbeheer niet ondersteund. In dit geval, of indien een bestand niet met de toepassing is verbonden, opent u de toepassing, zodat u vanuit de toepassing het bestand kunt afdrukken.

Met de opdracht **Afdrukken** een bestand afdrukken:

1. Selecteer in het directoryvenster het af te drukken bestand.
2. Kies in het menu **Bestand** de opdracht **Afdrukken**.

   Het dialoogvenster **Afdrukken** verschijnt.
3. Kies de knop OK.

Door slepen van het bestandspictogram een bestand afdrukken:

1. Zorg ervoor dat u Afdrukbeheer hebt gestart en tot pictogram verkleind.
2. Sleep het documentbestandspictogram naar het Afdrukbeheerpictogram.

Een toepassing starten vanuit Bestandsbeheer

U kunt toepassingen starten vanuit Bestandsbeheer door in een directoryvenster een programmabestand of documentbestand te openen. Programmabestanden hebben doorgaans de bestandsnaamtoevoeging .COM, .EXE, .PIF of .BAT. Documentbestanden zijn verbonden met een toepassing en worden in het directoryvenster vertegenwoordigd door een documentbestandspictogram.

Nadat u een toepassing hebt gestart waarmee u in een venster moet werken, wordt dit venster geopend voor alle Bestandsbeheervensters die op dat moment zijn geopend. Nadat u een toepassing hebt gestart waardoor het gehele scherm in beslag wordt genomen, wordt het Bestandsbeheervenster vervangen door het toepassingsscherm. Kies in het menu **Opties** de opdracht **Pictogram bij toepassing** indien u wilt dat elke keer dat u een toepassing start Bestandsbeheer tot een pictogram wordt verkleind.

Tip Indien u een bepaalde toepassing regelmatig gebruikt, kan het handig zijn deze aan Programmabeheer toe te voegen, zodat u de toepassing niet vanuit Bestandsbeheer hoeft te starten. Door de programma- en documentbestanden met de muis te slepen kopieert u deze van Bestandsbeheer naar Programmabeheer. Meer informatie over toevoeging van programma's aan een Programmabeheergroep vindt u in hoofdstuk 3, "Programmabeheer".

Vanuit een programmabestand of documentbestand een toepassing starten:

- Dubbelklik in het directoryvenster op de bestandsnaam.

1. Selecteer in het directoryvenster de bestandsnaam.
2. Kies in het menu **Bestand** de opdracht **Openen**.

   Of druk op ENTER.

Een toepassing starten en een bestand openen:

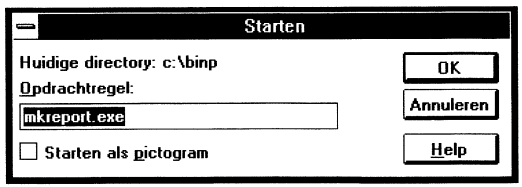

- Sleep het bestandspictogram naar het programmabestand.

1. Selecteer het gewenste programmabestand.
2. Kies in het menu **Bestand** de opdracht **Starten**.

   Het dialoogvenster **Starten** verschijnt.

3. In het vak "Opdrachtregel" wordt de naam van het programmabestand weergegeven. Indien u geen programmabestand hebt geselecteerd of een andere toepassing wilt starten, typt u in dit vak de naam (en eventueel het pad) van het programmabestand. Typ vervolgens de naam van het te openen gegevensbestand. Typ ook het pad als het gegevensbestand zich niet in dezelfde directory bevindt als het programmabestand.
4. Door de optie "Starten als pictogram" in te schakelen laat u de toepassing als pictogram starten.
5. Kies de knop OK.

Bij starten van een toepassing Bestandsbeheer tot pictogram verkleinen:

- Kies in het menu **Opties** de opdracht **Pictogram bij toepassing**.

Diskettes beheren

Met de opdrachten in het menu **Schijf** kunt u diskettes prepareren, de inhoud van de ene diskette naar de andere kopiëren of een diskette een naam geven.

Een diskette formatteren

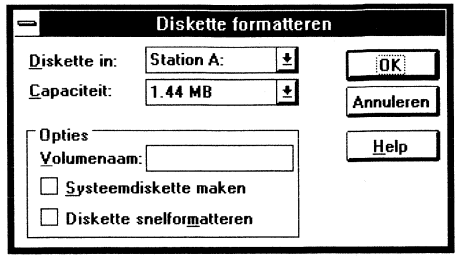
Door een diskette te formatteren prepareert u deze zodanig dat u er informatie op kunt bewaren en terugvinden. Als u een diskette formatteert, wordt door Bestandsbeheer alle aanwezige informatie verwijderd, directory-informatie toegevoegd en gecontroleerd op onbruikbare gedeelten.

Een diskette formatteren:

1. Plaats de diskette in het station.

2. Kies in het menu **Schijf** de opdracht **Diskette formatteren**.

   Het dialoogvenster **Diskette formatteren** verschijnt.

3. Selecteer in het vak "Diskette in" de aanduiding voor het gewenste station.
4. Selecteer in het vak "Capaciteit" het formaat van de te formatteren diskette.
5. Schakel desgewenst in het vak "Opties" een of meer opties in.

   U geeft de diskette een naam door in het vak "Volumenaam" een naam in te voeren.

   Schakel de optie "Systeemdiskette maken" in indien u op de te formatteren diskette systeembestanden wilt opslaan.

   Door de optie "Diskette snelformatteren" in te schakelen kunt u een diskette snel formatteren. Hierdoor worden de bestandstoewijzingstabel en hoofddirectory van de diskette verwijderd, maar de diskette wordt niet onderzocht op slechte sectoren. Met "Diskette snelformatteren" kunt u alleen diskettes formatteren die reeds eerder werden geformatteerd.
6. Kies de knop OK.

   Een vak "Bevestigen" verschijnt waarin u kunt bevestigen dat u de diskette wilt formatteren. Als u een diskette formatteert, wordt alle daarop aanwezige informatie verwijderd. Controleer daarom of de door u geselecteerde diskette inderdaad de diskette is die u wilt formatteren.

   Zoals eerder in dit hoofdstuk is uitgelegd, kunt u door in het menu **Opties** de opdracht **Bevestigen** te kiezen de bevestigingsberichten uitschakelen.

7. Kies de knop Ja.

   Nadat de diskette is geformatteerd verschijnt een dialoogvenster waarin wordt gevraagd of u een andere diskette wilt formatteren.

Opmerking Wees voorzichtig met het formatteren van een diskette. Informatie die is verdwenen doordat u een diskette per ongeluk hebt geformatteerd, kan niet meer worden teruggehaald, tenzij u met MS-DOS versie 5.0 werkt of over een programma beschikt waarmee u informatie kunt terughalen.

Een systeemdiskette maken

In Bestandsbeheer kunt u besturingssysteembestanden naar een diskette kopiëren. Met een diskette die systeembestanden bevat kunt u met het besturingssysteem DOS werkende computers starten.

Systeembestanden naar een diskette kopiëren:

1. Plaats een geformatteerde diskette in een station.
2. Kies in het menu **Schijf** de opdracht **Systeemdiskette maken**.
3. Een dialoogvenster verschijnt indien uw computer over twee diskettestations beschikt. Selecteer de aanduiding voor het station dat de diskette bevat en kies vervolgens de knop OK.

   Dit dialoogvenster verschijnt niet indien uw computer slechts over een diskettestation beschikt.

Opmerking Niet door alle diskettes worden systeembestanden geaccepteerd. In dit geval wordt u gewaarschuwd door een bericht.

Een diskette kopiëren

Met de opdracht **Diskette kopiëren** in het menu **Schijf** maakt u een kopie van een diskette.

U kunt de opdracht **Diskette kopiëren** alleen kiezen indien beide diskettes dezelfde capaciteit hebben. Indien bijvoorbeeld de *bron*diskette (de diskette waarvan u kopieert) een capaciteit van 720K heeft, moet de *doel*diskette (de diskette waarnaar u kopieert) eveneens deze capaciteit hebben.

Een gehele diskette kopiëren:

1. Plaats de brondiskette in het station waarvan u wilt kopiëren. Plaats de doeldiskette in het station waarnaar u wilt kopiëren indien u over twee diskettestations beschikt.
2. Kies in het menu **Schijf** de opdracht **Diskette kopiëren**.
3. Een dialoogvenster verschijnt indien uw computer over twee diskettestations beschikt. Selecteer de aanduiding van het bron- en het doelstation en kies de knop OK.

   Dit dialoogvenster verschijnt niet indien uw computer slechts over een diskettestation beschikt.
4. Een dialoogvenster verschijnt waarin u wordt gevraagd te bevestigen dat u de diskette wilt kopiëren. Als u een gehele diskette kopieert, wordt alle op de doeldiskette aanwezige informatie vervangen. Deze informatie kan op geen enkele manier worden teruggehaald. Controleer daarom of de diskette in het doelstation inderdaad de diskette is waarnaar u wilt kopiëren.

   Kies de knop Ja. Een bericht verschijnt waarin u kunt zien welk percentage van de diskette reeds is gekopieerd.

   Volg de instructies voor overschakeling van bron- naar doeldiskette indien u slechts over een diskettestation beschikt.

Een schijf een naam geven

Door in het menu **Schijf** de opdracht **Schijf naam geven** te kiezen geeft u een schijf een (nieuwe) naam.

Een volumenaam toewijzen (of wijzigen):

1. Klik op het stationspictogram behorend bij de schijf die u een naam wilt geven.

   Of verplaats de selectiecursor naar het stationsgebied door op TAB te drukken en selecteer vervolgens met de pijltoetsen het pictogram behorend bij de schijf die u een naam wilt geven. Daarna drukt u op de SPATIEBALK.
2. Kies in het menu **Schijf** de opdracht **Schijf naam geven**.

   Het dialoogvenster **Schijf naam geven** verschijnt.
3. Typ in het vak "Volumenaam" de volumenaam voor de schijf.

   Een volumenaam kan uit maximaal 11 tekens bestaan.
4. Kies de knop OK.

Bestandsbeheer afsluiten

Met de opdracht **Afsluiten** in het menu **Bestand** sluit u Bestandsbeheer af. Zorg ervoor dat in het menu **Opties** de opdracht **Instellingen opslaan bij afsluiten** is ingeschakeld. Hierdoor worden positie en beeld van de geopende directoryvensters opgeslagen. Meer informatie vindt u eerder in dit hoofdstuk in "Instellingen opslaan".

Bestandsbeheer afsluiten:

- Kies in het menu **Bestand** de opdracht **Afsluiten**.

  Of dubbelklik op het symbool Systeemmenu.

  Of open het Systeemmenu door op ALT+SPATIEBALK te drukken en kies vervolgens de opdracht **Sluiten**.

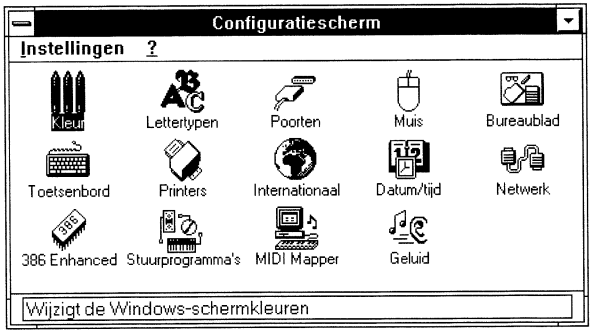
5 Het Configuratiescherm

Met het Configuratiescherm kunt u de configuratie van het systeem wijzigen terwijl u met het besturingssysteem Microsoft Windows werkt.

Het Configuratiescherm starten

Zo start u het Configuratiescherm:

- Kies in de hoofdgroep het pictogram Configuratiescherm.

De pictogrammen in dit venster vertegenwoordigen de instellingen die u in het Configuratiescherm kunt wijzigen. Elk pictogram heeft een corresponderende opdracht in het menu **Instellingen**. De pictogrammen in de volgende lijst vertegenwoordigen de opties die u ziet wanneer u Windows gebruikt op een 386-computer in een netwerk, geluid gebruikt en gebruik maakt van de mogelijkheden van Musical Digital Interface (MIDI). De weergave van het Configuratiescherm is afhankelijk van de geïnstalleerde apparatuur (zoals een extra aanwijsapparaat) en de programmatuur die deze apparatuur beheert.

Kies dit pictogram	*Als u*
 Kleur	De kleuren van het Bureaublad en de vele elementen van het Bureaublad wilt instellen.
 Lettertypen	Naast scherm- en plotterlettertypen TrueType-lettertypen voor de weergave van Windows-vensters wilt toevoegen of wissen (sommige printerlettertypen worden automatisch geïnstalleerd tijdens de installatie van een printer. Andere printerlettertypen moet u installeren met behulp van een lettertype-installatieprogramma, verkrijgbaar bij de leverancier van het desbetreffende lettertype).
 Poorten	De communicatieparameters wilt instellen voor de seriële communicatiepoorten.
 Muis	De manier wilt aanpassen waarop u het aanwijsapparaat gebruikt. Indien u bijvoorbeeld met een muis werkt, kunt u instellen hoe snel de muisaanwijzer over het scherm beweegt. U kunt de dubbelkliksnelheid instellen, de functies van de linker- en rechtermuisknop verwisselen en alle opties instellen die bij de door u gebruikte muis behoren.
 Bureaublad	Patronen of figuren wilt selecteren waarmee u het Bureaublad kunt decoreren, de schermbeveiliging wilt instellen die kan worden gebruikt wanneer Windows actief is maar niet wordt gebruikt, een onzichtbaar raster wilt instellen als hulpmiddel bij het uitlijnen van de objecten op het Bureaublad, de afstand tussen de pictogrammen wilt bepalen, titelterugloop en de knippersnelheid van de cursor wilt instellen.
 Toetsenbord	De toetsenbordherhaalsnelheid en de aanslagsnelheid van de toetsen wilt instellen.

Kies dit pictogram	*Als u*
 Printers	Printers wilt installeren en configureren, eventueel met inbegrip van toewijzing van uitvoerpoorten, keuze van papierformaten en afdrukstand, bepaling van de grafische resolutie, aansluiting van netwerkprinters, keuze van de standaardprinter, installatie van "download"-lettertypen en cassettelettertypen en gebruik van Afdrukbeheer.
 Internationaal	Internationale instellingen wilt opgeven, zoals land en taal, getal- en valutanotatie en datum- en tijdnotatie. Deze optie heeft geen effect op de in Windows gebruikte taal, alleen op de manier waarop toepassingen dergelijke informatie sorteren en beheren.
 Datum/tijd	De systeemdatum en -tijd wilt wijzigen.
 Netwerk	De verbinding met het netwerk wilt besturen. Afhankelijk van het netwerk kan dit betrekking hebben op het aan- en afmelden bij het netwerk, het herstellen van de netwerkverbindingen wanneer u Windows start, of het wijzigen van de gebruikersidentificatie of het wachtwoord. Dit pictogram verschijnt alleen indien een netwerk is geïnstalleerd en actief is.
 386 Enhanced	De instellingen voor wisselbestanden wilt opgeven en wilt bepalen hoe gelijktijdig actieve toepassingen in de 386 "enhanced"-modus gebruik maken van randapparatuur en welk gedeelte van de bronnen van de computer wordt toegewezen aan Windows-toepassingen die actief zijn op de voor- en achtergrond. Deze optie is alleen beschikbaar indien de 386 "enhanced"-modus is geïnstalleerd en indien Windows wordt gestart in de 386 "enhanced"-modus.

Kies dit pictogram	*Als u*
 Stuurprogramma's	Stuurprogramma's voor optionele apparatuur wilt installeren en configureren, zoals geluidskaarten en grafische tabletten.
 MIDI Mapper	Instellingen wilt selecteren, wijzigen of maken voor het afspelen van MIDI-informatie op een op de computer aangesloten synthesizer.
 Geluid	Geluid wilt toewijzen aan acties in het systeem en in toepassingen. Met deze optie kunt u ook de pieptoon en andere signalen van het systeem aan- en uitzetten.

Een pictogram kiezen:

- Dubbelklik in het Configuratiescherm op het gewenste pictogram.

  Of ga met de pijltoetsen naar het pictogram en druk vervolgens op ENTER.

  Of kies de bijbehorende opdracht in het menu **Instellingen**.

Kleuren van het Bureaublad aanpassen

In het Configuratiescherm kunt u de kleuren instellen van het *Bureaublad*, het gebied waarin elementen als vensters, pictogrammen en dialoogvensters worden weergegeven. U kunt de bestaande kleurenschema's van Windows gebruiken, nieuwe schema's maken en zelf kleuren definiëren.

Een bestaand kleurenschema kiezen

In Windows zijn verschillende *kleurenschema's* gedefinieerd. Een kleurenschema is een verzameling complementaire kleuren. Sommige kleurenschema's bestaan alleen uit effen kleuren terwijl andere ook niet-effen kleuren bevatten.

Een *effen kleur* wordt direct door uw beeldschermadapter ondersteund. VGA-schermen ondersteunen 16 effen kleuren en 256-kleurenschermen ondersteunen 20 effen kleuren. Beide typen beeldschermen ondersteunen honderden niet-effen kleuren. Een *niet-effen* kleur bestaat uit een patroon gekleurde puntjes die een kleur of een patroon simuleren. De schermresolutie bepaalt in welke mate een niet-effen kleur op een effen kleur lijkt.

Houd bij het kiezen van een kleurenschema rekening met het volgende:

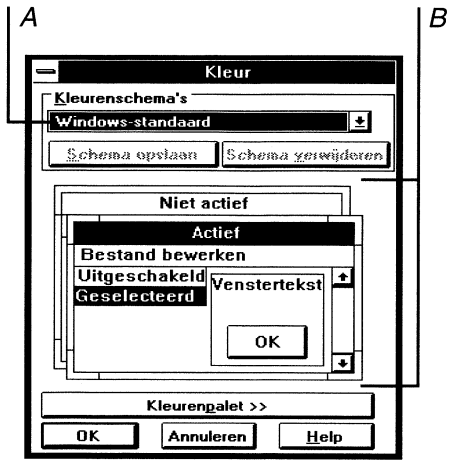
- Als u een kleurenschema kiest dat alleen uit effen kleuren bestaat, verhoogt u wellicht de snelheid waarmee Windows een scherm bijwerkt. Het standaardschema van Windows evenals veel andere schema's gebruiken enkel effen kleuren.
- Indien u een Plasma-scherm gebruikt, is het raadzaam ook het kleurenschema Felle Kleuren te gebruiken. De kleuren in dit schema zijn donkerder en vereisen minder vermogen dan heldere kleuren.
- Indien u een LCD-scherm gebruikt, is het mogelijk dat de kleuren in negatief beeld verschijnen. In dit geval geeft u wellicht de voorkeur aan een LCD-kleurenschema. De namen van deze schema's beginnen met LCD.
- Voor de volgende elementen gebruikt het Configuratiescherm de effen kleur die de geselecteerde niet-effen kleur zo dicht mogelijk benadert: Vensterkader, Venstertekst, Vensterachtergrond, Menubalk, Menutekst, Titelbalktekst (actief), Titelbalktekst (niet actief), Knopweergave, Knoptekst, Uitgeschakelde tekst, Selecteren en Geselecteerde tekst.

Opmerking Sommige LCD-beeldschermen hebben een schakelaar waarmee u negatief beeld kunt uitzetten. Indien u negatief beeld niet wenst, kunt u deze met de schakelaar uitzetten. Op andere computers met een LCD-beeldscherm, moet u een toets indrukken om de schermweergave te wijzigen. Indien u met een dergelijk beeldscherm werkt, is het wellicht noodzakelijk dat u Windows verlaat teneinde de weergave te kunnen wijzigen.

Een bestaand kleurenschema kiezen:

1. Kies in het Configuratiescherm het pictogram Kleur.

   Het dialoogvenster **Kleur** wordt weergegeven. In het vak met kleurenschema's ziet u de naam van het huidige kleurenschema en een voorbeeldscherm met de kleuren van het huidige schema.

A Lijst met opgeslagen kleurenschema's

B Voorbeeldscherm met de huidige kleurselecties

2. Open de lijst "Kleurenschema's" en kies het gewenste kleurenschema.

   De kleuren van de elementen in het voorbeeldscherm veranderen overeenkomstig de door u gemaakte selectie.

3. Kies de knop OK linksonder in het dialoogvenster **Kleur**.

Tip U kunt een schema kiezen zonder de lijst "Kleurenschema's" te openen. Hiertoe gebruikt u de toetsen PIJL-OMHOOG en PIJL-OMLAAG. Tijdens het doorlopen van de schema's verschijnt elk schema in de lijst "Kleurenschema's" en ziet u een voorbeeld op het scherm.

Een bestaand kleurenschema wijzigen

U kunt de kleuren wijzigen die zijn toegewezen aan de verschillende onderdelen van het Windows-scherm (ook schermonderdelen genoemd). De gewijzigde kleur blijft gelden totdat u nieuwe kleuren kiest. U kunt de wijzigingen opslaan voor gebruik in toekomstige sessies.

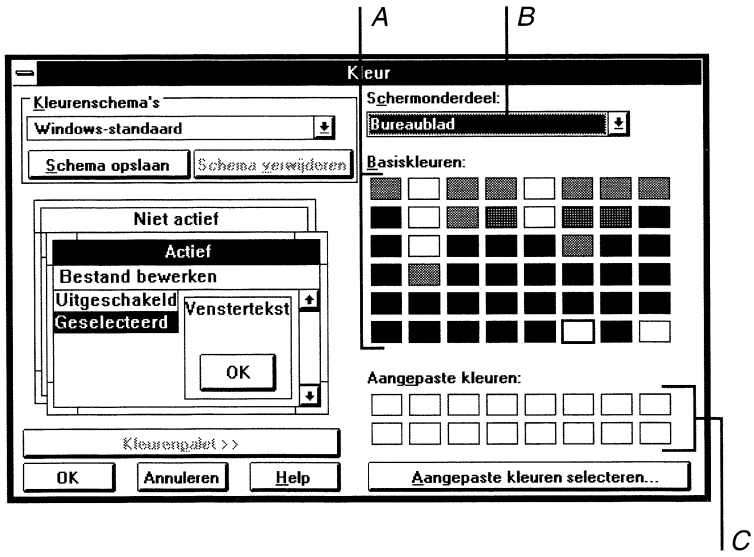
De kleuren van een kleurenschema wijzigen:

1. Kies in het Configuratiescherm het pictogram Kleur.

   Nu verschijnt het dialoogvenster **Kleur**.

2. Open de lijst "Kleurenschema's" en kies het kleurenschema dat u wilt wijzigen.
3. Kies de knop Kleurenpalet.

   Het dialoogvenster **Kleur** wordt uitgebreid met een lijst met schermelementen, een palet met basiskleuren en een leeg palet met de naam "Aangepaste kleuren". Het palet blijft leeg totdat u extra kleuren definieert.

A Standaardkleurenpalet

B Vervolgkeuzelijst met elementen waarvan u de kleur kunt wijzigen.

C Aangepast kleurenpalet

4. Klik in het voorbeeldscherm op het schermonderdeel waarvan u de kleur wilt wijzigen.

   Of open de lijst "Schermonderdeel" en kies daarin het gewenste onderdeel.

   Door in het voorbeeldscherm op "Geselecteerd" te klikken, selecteert u afwisselend de onderdelen "Selecteren" en "Geselecteerde tekst". Door in het voorbeeldscherm op OK te klikken, selecteert u afwisselend de onderdelen "Knopweergave", "Knopschaduw", "Knoptekst" en "Knopaccentuering". In de lijst "Schermonderdeel" kunt u zien welk onderdeel is geselecteerd.

5. Klik in het palet "Basiskleuren" op de gewenste kleur.

   Of ga met TAB naar het palet en verplaats de selectiecursor met de pijltoetsen naar de gewenste kleur. Druk op de SPATIEBALK als u de kleur wilt kiezen.

   De kleur wordt in het voorbeeldscherm weergegeven.

6. Wijzig de kleuren van andere schermonderdelen totdat het kleurenschema naar wens is.

7. Kies de knop Schema opslaan als u de nieuwe kleurenselectie wilt opslaan. Typ vervolgens in het tekstvak een naam voor het schema.

   Indien u het schema niet opslaat, blijven de gekozen kleuren gehandhaafd totdat u het schema opnieuw wijzigt, zelfs indien u Windows afsluit en opnieuw start. Wanneer u echter een andere wijziging aanbrengt of een bestaand schema wijzigt, gaan de kleurenselecties verloren.

8. Kies de knop OK.

Tip Als u voor Vensterkader (actief) en Vensterkader (niet actief) hetzelfde kleurenschema en alleen effen kleuren kiest, verhoogt u de snelheid waarmee het scherm door Windows wordt bijgewerkt.

Indien u slechts met één of twee kleurenschema's werkt, kunt u de lijst met selecties inkorten door schema's te verwijderen. Alleen het kleurenschema Windows-standaard kunt u niet verwijderen. Dit is het schema dat u ziet wanneer u Windows voor het eerst start.

Een bestaand kleurenschema verwijderen:

1. Kies in het Configuratiescherm het pictogram Kleur.

   Het dialoogvenster **Kleur** wordt weergegeven.
2. Open de lijst "Kleurenschema's" en selecteer het kleurenschema dat u wilt verwijderen.
3. Kies de knop Schema verwijderen.

   Er wordt een dialoogvenster afgebeeld waarin u wordt gevraagd de verwijdering te bevestigen.
4. Kies de knop Ja.

   Het dialoogvenster **Kleur** wordt weergegeven.
5. Kies de knop OK.

Aangepaste kleuren definiëren

U kunt maximaal 16 extra kleuren opgeven die u tegelijkertijd in een kleurenschema kunt gebruiken. Het Configuratiescherm biedt twee methoden voor definitie van aangepaste kleuren:

- U kunt kleuren selecteren in een *kleurinstellingsvak* waarin alle mogelijke kleuren worden afgebeeld.
- U kunt waarden opgeven voor de tint, intensiteit en helderheid en voor relatieve hoeveelheden rood, groen en blauw.

De tint is de positie van de kleur in het kleurenspectrum. De intensiteit is de zuiverheid van de tint, variërend van vaag tot de zuivere kleur. De helderheid is de helderheid van de kleur op een schaal van zwart naar wit.

Een aangepaste kleur definiëren:

1. Kies in het Configuratiescherm het pictogram Kleur.

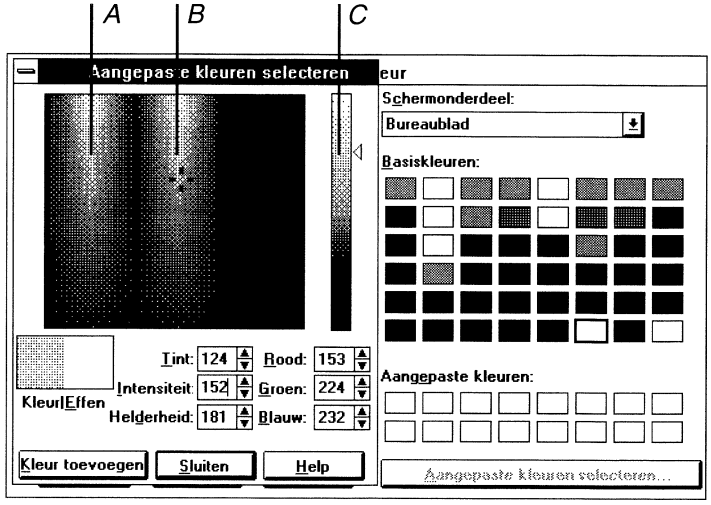
   Nu verschijnt het dialoogvenster **Kleur**.

2. Kies de knop Kleurenpalet.

   Het dialoogvenster **Kleur** wordt uitgebreid met een leeg palet met de naam "Aangepaste kleuren".

3. Kies de knop Aangepaste kleuren bepalen.

   Nu verschijnt het dialoogvenster **Aangepaste kleuren selecteren**.

A Kleurinstellingsvak

B Kleurinstellingscursor

C Verticale helderheidsbalk

4. Sleep de kleurinstellingscursor naar het gebied in het kleurinstellingsvak dat de gewenste kleur weergeeft. Stel vervolgens de helderheid in door de pijl naast de verticale helderheidsbalk naar boven of naar beneden te slepen.

   Of typ een waarde in de vakken "Rood", "Groen" en "Blauw" of "Tint", "Intensiteit" en "Helderheid". Als u een waarde wilt verhogen of verlagen kunt u een waarde in de vakken typen of op de schuifpijlen rechts van de desbetreffende vakken klikken.

   Terwijl u een kleur wijzigt, wordt de nieuwe kleur aan de linkerzijde van het vak "Kleur/Effen" weergegeven. De rechterzijde van het vak toont de effen kleur die uw keuze het meest benadert. Indien u een effen kleur wilt selecteren, dubbelklikt u in de rechterzijde van het vak of drukt u op ALT+O. Zie "Een bestaand kleurenschema kiezen", eerder in dit hoofdstuk, voor informatie over effen en niet-effen kleuren.

5. Wanneer u tevreden bent over de kleur, selecteert u voor de nieuwe kleur een vak in het palet "Aangepaste kleuren". U kunt een leeg vak kiezen, maar ook een vak met een kleur die u wilt wijzigen.

6. Kies de knop Kleur toevoegen als u een nieuwe kleur aan het palet "Aangepaste Kleuren" wilt toevoegen.

7. Definieer alle andere aangepaste kleuren die u aan het palet wilt toevoegen.

8. Kies de knop Sluiten als u het dialoogvenster **Aangepaste kleuren selecteren** wilt sluiten en het dialoogvenster **Kleur** opnieuw wilt afbeelden.

   Of verplaats het dialoogvenster **Aangepaste kleuren selecteren** indien u het dialoogvenster **Kleur** wilt activeren zonder het dialoogvenster **Aangepaste kleuren selecteren** te sluiten.

   U kunt vervolgens de aangepaste kleuren kiezen op dezelfde wijze als u een kleur uit het palet "Basiskleuren" kiest.

9. Kies de knop OK als u het dialoogvenster **Kleur** wilt sluiten.

Bureaubladopties wijzigen

Naast de kleuren van het Bureaublad kunt u het uiterlijk van het Bureaublad ook op een van de volgende manieren aanpassen:

- U kunt een patroon of achtergrond voor het Bureaublad opgeven.
- U kunt een schermbeveiliging opgeven die actief is wanneer Windows actief is maar niet wordt gebruikt.
- U kunt de afstand tussen de pictogrammen instellen.
- U kunt automatische titelterugloop instellen.
- U kunt een onzichtbaar rooster instellen zodat u vensters en pictogrammen gemakkelijker kunt uitlijnen.
- U kunt de knippersnelheid van de cursor instellen.

Patronen op het Bureaublad weergeven

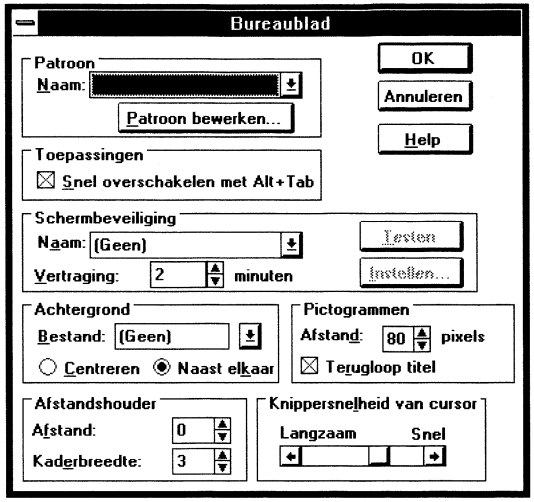
Wanneer u Windows installeert, heeft het Bureaublad een effen kleur. U kunt deze effen kleur met de optie "Bureaubladpatroon" vervangen door een patroon. U kunt hiervoor een standaardbureaubladpatroon kiezen of uw eigen patroon maken.

De achtergrondkleur van het patroon is dezelfde als de kleur van het Bureaublad. De voorgrondkleur (de lijnen die het patroon vormen) is dezelfde als de kleur van het schermonderdeel Venstertekst. Meer informatie hierover vindt u in "Kleuren van het Bureaublad aanpassen", eerder in dit hoofdstuk.

Een patroon kiezen:

1. Kies in het Configuratiescherm het pictogram Bureaublad.

   Het dialoogvenster **Bureaublad** wordt weergegeven.

2. Open de lijst "Naam" en selecteer een patroon.
3. Kies de knop OK.

Tip Met de toetsen PIJL-OMHOOG en PIJL-OMLAAG kunt u een patroon kiezen zonder de lijst "Naam" te openen. Elk patroon verschijnt in de lijst terwijl u met de pijlen door de patronen schuift.

Als u een muis gebruikt, kunt u een bestaand Bureaubladpatroon wijzigen of een patroon maken en onder een nieuwe naam opslaan. Met het toetsenbord kunt u een patroon niet wijzigen.

Een bestaand patroon wijzigen:

1. Kies in het Configuratiescherm het pictogram Bureaublad.

   Het dialoogvenster **Bureaublad** wordt weergegeven.

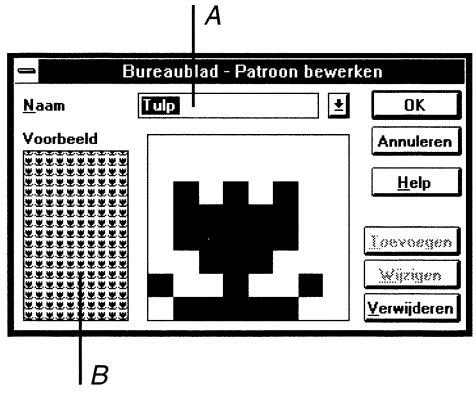
2. Kies de knop Patroon bewerken.

   Het dialoogvenster **Patroon bewerken** wordt weergegeven.

   In het voorbeeldvak ziet u een voorbeeld van het huidige patroon en een cel waarin u dit patroon kunt wijzigen (de cel bevat een uitvergrote versie van het patroon).

3. Open de lijst "Naam" en selecteer een patroon.

   In het voorbeeldvak ziet u een voorbeeld van het huidige patroon en een cel waarin u dit patroon kunt wijzigen (de cel bevat een uitvergrote versie van het patroon).

A Klik in dit vak als u het patroon wilt wijzigen

B De resultaten van de wijzigingen ziet u hier

4. Klik in de cel op de plaatsen waar u de kleuren in het patroon in negatief beeld wilt zien.

5. Kies de knop Wijzigen zodra het voorbeeldvak het gewenste patroon bevat.

6. Kies de knop OK.

   Het dialoogvenster **Bureaublad** wordt weergegeven.

7. Kies de knop OK.

Een patroon maken:

1. Kies in het Configuratiescherm het pictogram Bureaublad.

   Het dialoogvenster **Bureaublad** wordt weergegeven.

2. Kies de knop Patroon bewerken.

   Het dialoogvenster **Patroon bewerken** wordt weergegeven. Hierin ziet u een voorbeeldvak met een voorbeeld van het huidige patroon en een cel waarin u de wijzigingen kunt aanbrengen.

3. Typ in het vak "Naam" een naam voor het nieuwe patroon.
4. Klik op de plaatsen in de cel waar de kleuren in het patroon in negatief beeld moeten worden weergegeven.
5. Kies de knop Toevoegen zodra de cel het gewenste patroon bevat.
6. Kies de knop OK.

   Het dialoogvenster **Bureaublad** wordt weergegeven. De naam van het nieuwe patroon wordt afgebeeld in het vak "Naam".

7. Kies de knop OK.

   Het Bureaublad wordt weergegeven met het nieuwe patroon.

Het door u gedefinieerde patroon wordt herhaald totdat de achtergrond volledig is gevuld. Naarmate u met patronen experimenteert, ziet u de effecten die u kunt bereiken. Onthoud dat de kleuren van het patroon worden bepaald door de kleuren die u kiest voor het Bureaublad en de Venstertekst.

Indien u met slechts twee patronen werkt, kunt u de lijst met selecties inkorten door de niet-gebruikte patronen te verwijderen.

Een patroon verwijderen:

1. Kies in het Configuratiescherm het pictogram Bureaublad.

   Het dialoogvenster **Bureaublad** wordt weergegeven.

2. Kies de knop Patroon bewerken.

   Het dialoogvenster **Patroon bewerken** wordt weergegeven.

3. Open de lijst "Naam" en kies het patroon dat u wilt verwijderen.

4. Kies de knop Verwijderen.

   Er wordt een dialoogvenster afgebeeld waarin u wordt gevraagd de verwijdering te bevestigen.

5. Kies de knop Ja.
6. Kies de knop OK.

   Het dialoogvenster **Bureaublad** wordt weergegeven.

7. Kies de knop OK.

Aangepaste achtergrond weergeven

U kunt de weergave van het Bureaublad wijzigen door een bitmap-figuur als achtergrond weer te geven in plaats van een Bureaubladkleur of -patroon. U kunt hiervoor elke bitmap gebruiken (elk bestand met de toevoeging .BMP), zelfs een complexe bitmap als een gescande kleurenfoto.

De bitmap die als achtergrond moet dienen, kunt u maken met Microsoft PC Paintbrush™ of een andere tekentoepassing die .BMP-bestanden produceert. Nadat u de bitmap hebt gemaakt, kopieert u het .BMP-bestand naar de Windows-directory. Indien u het bestand in een andere directory plaatst, moet u ervoor zorgen dat u het volledige pad opgeeft, zodat het Configuratiescherm het bestand kan vinden.

Niet alle bitmaps beslaan de gehele achtergrond van het Bureaublad. Met de optie "Naast elkaar" zorgt u ervoor dat kleine bitmaps op het scherm worden herhaald.

Een bitmap als achtergrond kiezen:

1. Kies in het Configuratiescherm het pictogram Bureaublad.
2. Open de lijst door in het gebied "Achtergrond" op de schuifpijl naast het vak "Bestand" te klikken.

   Of ga met TAB naar de lijst en druk vervolgens op ALT+PIJL-OMLAAG

3. Kies een bitmap in de lijst.

   Of typ het volledige pad van de bitmap.

4. Kies het keuzerondje "Centreren" of "Naast elkaar".

   Met de optie "Centreren" plaatst u de bitmap in het midden van het Bureaublad. Met de optie "Naast elkaar" wordt de bitmap herhaald totdat het gehele Bureaublad is gevuld.

5. Kies de knop OK.

Indien u in het dialoogvenster **Bureaublad** zowel een patroon als een aangepaste achtergrond kiest, bedekt de achtergrond het patroon. Indien u voor de achtergrond de optie "Centreren" kiest en de bitmap niet het gehele Bureaublad vult, ziet u aan de zijkanten van de bitmap het patroon. Indien de oorspronkelijke bitmap te groot is voor het scherm of te veel geheugen in beslag neemt, wordt de bitmap niet afgebeeld.

Indien u een achtergrond uit de lijst wilt verwijderen, moet u het bitmapbestand uit de Windows-directory verwijderen.

Opmerking Het weergeven van een achtergrond neemt meer geheugen in beslag dan het weergeven van een effen kleur of een patroon. Indien u geheugen tekort komt bij de uitvoering van een toepassing, kunt u de achtergrond wijzigen in een kleur of een patroon en zo meer geheugen vrijmaken.

Snel overschakelen tussen toepassingen

U kunt de functie Snel overschakelen gebruiken als u met het toetsenbord snel van toepassing wilt wisselen. Wanneer Snel overschakelen is ingeschakeld, kunt u ALT ingedrukt houden en herhaaldelijk op TAB drukken als u de naam wilt zien van de toepassing waarnaar Windows zal overschakelen. Zodra de naam van de gewenste toepassing wordt weergegeven, laat u ALT los, waarna u naar deze toepassing overschakelt. Indien de toepassing als pictogram is gestart, wordt dit pictogram hersteld.

Snel overschakelen:

1. Kies in het Configuratiescherm het pictogram Bureaublad.

   Het dialoogvenster **Bureaublad** wordt weergegeven.
2. Schakel in het dialoogvenster **Bureaublad** het aankruisvakje "Snel overschakelen met ALT+TAB" in.
3. Kies de knop OK.

Indien u met ALT+TAB door de toepassingen bladert en u naar de oorspronkelijke toepassing wilt terugkeren, moet u ALT ingedrukt houden en vervolgens op ESC drukken.

Schermbeveiliging gebruiken

U kunt een *schermbeveiliging* instellen en aanpassen die op het scherm moet worden weergegeven wanneer u met Windows werkt. Een schermbeveiliging is een bewegend patroon of bewegende bitmap die verschijnt wanneer u de computer gedurende een door u te bepalen tijd niet hebt gebruikt. Met een schermbeveiliging vermindert u de slijtage van het beeldscherm.

U kunt een van de vele schermbeveiligingen van Windows gebruiken of de IdleWild-schermbeveiligingen uit het Microsoft Entertainment Pack. Zie "Een schermbeveiliging aanpassen", verderop in dit hoofdstuk, voor meer informatie over het aanpassen van een schermbeveiliging.

Opmerking Als u IdleWild-schermbeveiligingen wilt gebruiken, moeten het bestand IWLIB.DLL en de schermbeveiligingsbestanden (deze hebben de toevoeging .IW) in dezelfde directory staan. U kunt deze bestanden in elke willekeurige directory plaatsen. Indien deze zich niet in de Windows-directory of in de directory SYSTEM bevinden, moet u de directory in het pad opgeven. Meer informatie over het wijzigen van het pad vindt u in uw *MS-DOS-handboek*.

Een schermbeveiliging kiezen:

1. Kies in het Configuratiescherm het pictogram Bureaublad.

   Het dialoogvenster **Bureaublad** wordt weergegeven.

2. Open de lijst "Naam" door in het gebied "Schermbeveiliging" op de schuifpijl te klikken.

   Of ga met TAB naar de lijst en druk vervolgens op ALT+PIJL-OMLAAG.

3. Kies een schermbeveiliging in de lijst.

4. Stel het aantal minuten in dat het scherm niet actief mag zijn voordat de schermbeveiliging wordt afgebeeld door in het vak "Vertraging" op de schuifpijl-omhoog of schuifpijl-omlaag te klikken.

   Of typ het aantal minuten (groter dan nul) dat mag verstrijken.

5. Kies de knop OK.

Windows opnieuw afbeelden wanneer de schermbeveiliging actief is:

- Verplaats de muis.

  Of druk op een willekeurige toets.

Opmerking Indien een niet-Windows-toepassing de actieve toepassing is, wordt de schermbeveiliging niet op het scherm afgebeeld, ongeacht of de toepassing in een venster wordt uitgevoerd of vanaf de MS-DOS-opdrachtregel of als pictogram is gestart.

Een schermbeveiliging testen

Nadat u een schermbeveiliging hebt geïnstalleerd, kunt u deze testen teneinde te kunnen zien hoe deze op het scherm wordt weergegeven.

Een schermbeveiliging testen:

1. Kies in het Configuratiescherm het pictogram Bureaublad.

   Het dialoogvenster **Bureaublad** wordt weergegeven.
2. Kies in de lijst "Naam" in het gebied "Schermbeveiliging" de schermbeveiliging die u wilt gebruiken.
3. Kies de knop Testen.

   De schermbeveiliging wordt nu weergegeven.
4. Verplaats de muis als u Windows opnieuw wilt afbeelden.

   Of druk op een willekeurige toets.

Een schermbeveiliging aanpassen

Sommige schermbeveiligingen kunnen worden aangepast. U kunt bijvoorbeeld de kleuren van het weergegeven object wijzigen, het aantal lijnen van het object instellen of de weergegeven tekst bepalen. Aangezien elke schermbeveiliging anders is, zijn de instellingen die u kunt wijzigen afhankelijk van de gebruikte schermbeveiliging.

Een schermbeveiliging aanpassen:

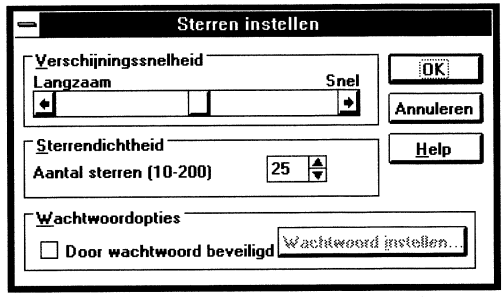
1. Kies in het Configuratiescherm het pictogram Bureaublad.

   Het dialoogvenster **Bureaublad** wordt weergegeven.

2. Kies in de lijst "Naam" in het gebied "Schermbeveiliging" de naam van de schermbeveiliging die u wilt gebruiken.

3. Kies de knop Instellen.

   Het dialoogvenster **Instellen** wordt weergegeven. In dit dialoogvenster vindt u de specifieke opties van de geselecteerde schermbeveiliging (indien de schermbeveiliging niet kan worden aangepast, wordt een bericht afgebeeld dat u deze schermbeveiliging niet kunt instellen). Het volgende dialoogvenster **Instellen** is een voorbeeld van een dialoogvenster **Instellen** van een schermbeveiliging.

4. Wijzig de gewenste instellingen.

   Voor meer informatie over deze instellingen drukt u op de knop Help of drukt u in het dialoogvenster op F1.

5. Kies de knop OK.

   Het dialoogvenster **Bureaublad** wordt weergegeven.

6. Kies de knop OK.

Een wachtwoord voor een schermbeveiliging instellen of wijzigen

Als u een schermbeveiliging van Windows gebruikt, kunt u een wachtwoord instellen. Indien u een wachtwoord hebt ingesteld, moet u het wachtwoord opgeven voordat u vanuit de schermbeveiliging naar Windows kunt terugkeren.

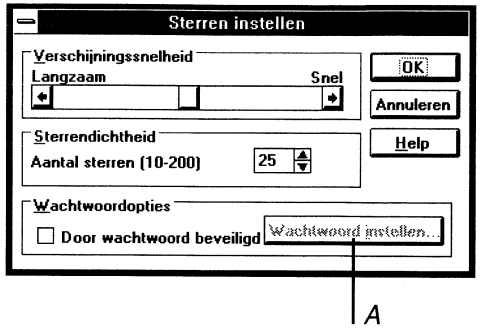
Een wachtwoord instellen of wijzigen:

1. Kies in het Configuratiescherm het pictogram Bureaublad.

   Het dialoogvenster **Bureaublad** wordt weergegeven.

2. Kies in de lijst "Naam" in het gebied "Schermbeveiliging" de schermbeveiliging die u wilt gebruiken.
3. Kies de knop Instellen.

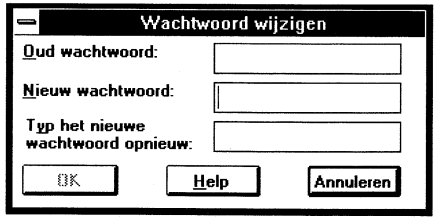
   Het dialoogvenster **Instellen** wordt weergegeven. Het volgende dialoogvenster is een voorbeeld van het dialoogvenster **Instellen** voor een schermbeveiliging.

A U kunt een wachtwoord instellen voor de schermbeveiligingen van Windows.

4. Schakel het aankruisvakje "Door wachtwoord beveiligd" in.
5. Kies de knop Wachtwoord instellen.

   Het dialoogvenster **Wachtwoord wijzigen** wordt weergegeven.

   Indien u voor het eerst een wachtwoord instelt, slaat u de volgende stap over.

6. Indien u uw wachtwoord wijzigt, typt u het oude wachtwoord in het vak "Oud wachtwoord".
7. Typ het nieuwe wachtwoord in het vak "Nieuw wachtwoord".

   Het wachtwoord voor een schermbeveiliging van Windows mag maximaal 20 tekens lang zijn.

8. Typ uw nieuwe wachtwoord opnieuw in het vak "Typ het nieuwe wachtwoord opnieuw".

9. Kies de knop OK.

   Het dialoogvenster **Instellen** wordt weergegeven.

10. Kies de knop OK.

    Het dialoogvenster **Bureaublad** wordt weergegeven.

11. Kies de knop OK.

Het wachtwoord uitschakelen:

1. Kies in het Configuratiescherm het pictogram Bureaublad.

   Het dialoogvenster **Bureaublad** wordt weergegeven.

2. In de lijst "Naam" in het gebied "Schermbeveiliging" kiest u de schermbeveiliging die u wilt gebruiken.

3. Kies de knop Instellen.

   Het dialoogvenster **Instellen** wordt weergegeven.

4. Schakel het aankruisvakje "Door wachtwoord beveiligd" uit.

5. Kies de knop OK.

   Het dialoogvenster **Bureaublad** wordt weergegeven.

6. Kies de knop OK.

Afstand tussen pictogrammen wijzigen

In Windows wordt de standaardafstand tussen de pictogrammen van toepassingen, documenten en programma's berekend op basis van de omvang van het breedste pictogram. Gewoonlijk is deze afstand voldoende. Soms is de beschrijving van een pictogram echter breder dan het pictogram zelf, zodat de naast elkaar gelegen pictogrammen elkaar overlappen. U kunt ervoor zorgen dat de pictogrambeschrijvingen elkaar niet meer overlappen door de afstand tussen de pictogrammen te vergroten, de beschrijving van een pictogram te laten teruglopen op een volgende regel zodat deze meer dan een regel in beslag neemt of door beide methoden te combineren.

De afstand tussen pictogrammen wordt gemeten in pixels, de kleinste maateenheid op het scherm. Een verhoging met 10 pixels vergroot de afstand tussen twee pictogrammen al aanzienlijk.

De afstand tussen pictogrammen vergroten en een titel laten teruglopen:

1. Kies in het Configuratiescherm het pictogram Bureaublad.
2. Klik in het pictogramgebied op de pijl-omhoog of pijl-omlaag naast het vak "Afstand" en verhoog of verlaag zo de afstand tussen pictogrammen.

   Of typ een getal.
3. Schakel het aankruisvakje "Terugloop titel" in.
4. Kies de knop OK.

Indien u de optie "Terugloop titel" kiest, lopen de pictogramtitels terug zodra u het dialoogvenster **Bureaublad** sluit. De afstand tussen toepassingspictogrammen wordt aangepast op het moment dat u in het Taakoverzicht de knop Pictogrammen schikken kiest. De afstand tussen de document- en programmapictogrammen wordt gewijzigd wanneer u in Bestandsbeheer of Programmabeheer de opdracht **Pictogrammen schikken** kiest. Zie hoofdstuk 3, "Programmabeheer" en hoofdstuk 4, "Bestandsbeheer" voor meer informatie over het schikken van pictogrammen in Bestandsbeheer of Programmabeheer.

De afstandshouder aanpassen

De afstandshouder beïnvloedt zowel de positie als de omvang van de vensters die u verplaatst. De afstandshouder is uitgeschakeld totdat u de afstand van de onzichtbare afstandshouder instelt op een getal groter dan nul. Wanneer de afstandshouder de waarde nul heeft, blijven de pictogrammen en vensters op het Bureaublad staan op de plaats waar u deze hebt neergezet. Als de afstandshouder een waarde groter dan nul heeft, worden alle onderdelen van het Bureaublad telkens wanneer u deze verplaatst op een geordende manier uitgelijnd ten opzichte van de dichtstbijzijnde onzichtbare rasterlijn.

Opmerking De afstandshouder heeft geen invloed op documentvensters en pictogrammen. Deze optie geldt alleen voor toepassingsvensters en de toepassingspictogrammen die onderaan het scherm worden weergegeven.

De afstandshouder instellen:

1. Kies in het Configuratiescherm het pictogram Bureaublad.

   Het dialoogvenster **Bureaublad** wordt weergegeven.

2. Klik in het gebied van de Afstandshouder op de schuifpijl-omhoog of schuifpijl-omlaag naast het vak "Afstand" en vergroot of verklein zo de afstand die door de afstandshouder wordt aangehouden.

   Of typ een getal tussen 0 en 49.

   De afstand die de afstandshouder aanhoudt, verandert in sprongen van 8 pixels. De waarde 1 maakt een raster met "magnetische" punten om de 8 pixels, de waarde 2 plaatst een punt om de 16 pixels, enzovoorts. Voor elke verhoging van 1 wordt de afstand tussen de rasterlijnen met 8 pixels vergroot. Met de waarde nul schakelt u de afstandshouder uit.

   Wellicht moet u enigszins experimenten met de waarden die u opgeeft. Een te grote waarde bemoeilijkt het verplaatsen van vensters en pictogrammen op het scherm.

3. Kies de knop OK.

De kaderbreedte wijzigen

U kunt de breedte instellen van de kaders rondom alle vensters op het Bureaublad, behalve van de vensters met een vaste kaderbreedte, zoals de meeste dialoogvensters.

De kaderbreedte wijzigen:

1. Kies in het Configuratiescherm het pictogram Bureaublad.
2. Klik in het gebied "Afstandshouder" op de pijl-omhoog of pijl-omlaag naast het vak "Kaderbreedte" en vergroot of verklein zo de kaderbreedte.

   Of typ een getal tussen 1 en 50, waarbij 1 de smalste kaderbreedte is. Wellicht moet u enigszins experimenteren met de waarde die u opgeeft. Als u een te grote waarde kiest, is het lastig om de venstergrootte aan te passen met de muis.

3. Kies de knop OK.

De knippersnelheid van de cursor instellen

Indien de cursor te snel of te langzaam knippert naar uw zin, kunt u de knippersnelheid wijzigen.

De knippersnelheid van de cursor wijzigen:

1. Kies in het Configuratiescherm het pictogram Bureaublad.
2. Verplaats de cursor naar het gebied "Knippersnelheid van cursor".

   Of druk op ALT+L.

3. Sleep het schuifblokje naar "Snel" of "Langzaam" als u de knippersnelheid wilt wijzigen.

   Of klik op de schuifpijl-rechts of schuifpijl-links als u de snelheid wilt verhogen of verlagen.

   Of verplaats het blokje met PIJL-RECHTS of PIJL-LINKS.

4. Kies de knop OK.

Een printer installeren en configureren

Met de optie "Printers" kunt u een printer installeren of printerinstellingen wijzigen. De optie "Printers" in het Configuratiescherm en de opdracht **Printerinstelling** in Afdrukbeheer vormen dezelfde methode voor installatie en configuratie van een printer. Beide methoden resulteren in het dialoogvenster **Printers**, waarin u de printer kiest die u wilt installeren en waarin u met andere opdrachtknoppen de printer kunt aansluiten op een poort, de poort kunt aansluiten op een netwerkprinter en afdrukopties kunt instellen.

Indien Afdrukbeheer echter niet actief is, kunt u op deze wijze geen printer installeren en configureren. In dit geval kunt u met de optie "Printers" een printer installeren en configureren of Afdrukbeheer activeren. Instructies over het activeren van Afdrukbeheer en installatie en configuratie van een printer vindt u in hoofdstuk 6, "Afdrukbeheer".

Communicatiepoorten configureren

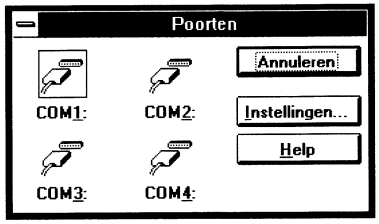
Via seriële poorten (de poorten COM1, COM2, enzovoorts) sluit u een modem, aanwijsapparatuur of seriële printers aan op de computer. De meeste computers hebben minstens twee seriële poorten: COM1 en COM2. Sommige apparatuur, zoals seriële-poortadapters, modems en faxkaarten maken gebruik van COM3 en COM4. U kunt voor elke seriële poort van uw systeem communicatie-instellingen opgeven. Deze instellingen bepalen hoe informatie tussen de computer en het apparaat wordt doorgegeven. De communicatie-instellingen die u kunt bepalen zijn onder andere de standaardinstellingen als baudrate, pariteit en datatransport en meer geavanceerde instellingen als die waarmee u het standaardpoortadres en de Interrupt Request Line (IRQ) kunt opgeven waarmee informatie door Windows naar een seriële poort wordt gezonden. Indien u alleen met de seriële poorten COM1 en COM2 gaat werken, hoeft u waarschijnlijk alleen de standaardinstellingen te wijzigen. Indien u ook met COM3 en COM4 gaat werken, moet u wellicht ook de geavanceerde instellingen wijzigen.

Meer informatie over de standaardinstellingen vindt u in het overzicht aan het einde van dit hoofdstuk. Meer informatie over de geavanceerde instellingen vindt u in "Geavanceerde opties instellen", verderop in dit hoofdstuk.

Standaardcommunicatie-instellingen bepalen:

1. Kies in het Configuratiescherm het pictogram Poorten.

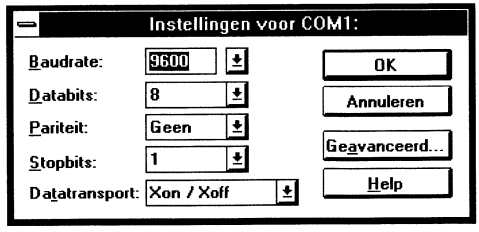
   Het dialoogvenster **Poorten** wordt weergegeven, waarin u de pictogrammen ziet van de vier mogelijke seriële poorten.

2. Dubbelklik op het pictogram van de poort waarvan u de communicatie-instellingen wilt bepalen.

   Of selecteer met TAB het pictogram van de gewenste poort en druk vervolgens op ALT+S als u de knop Instellingen wilt kiezen.

   Nu verschijnt het dialoogvenster **Instellingen**.

3. Als u de opties voor elke instelling wilt weergeven, klikt u op de schuifpijl aan de rechterzijde van elk vakje.

   Of ga met TAB naar het vakje en druk vervolgens op ALT+PIJL-OMLAAG.

4. Stel de opties in voor het apparaat dat op de poort is aangesloten. Na deze procedure volgt een beschrijving van de verschillende opties. Meer informatie over de juiste instellingen vindt u in de documentatie van het desbetreffende apparaat.

5. Wanneer u de instellingen hebt bepaald, kiest u de knop OK.

   Het dialoogvenster **Poorten** wordt weergegeven.

6. Kies de knop Annuleren.

Gebruik deze optie	*Als u*
Baudrate	De snelheid waarmee gegevens door uw apparaat worden overgebracht wilt instellen.
Databits	Het aantal databits wilt instellen dat voor elk teken moet worden gebruikt. De meest tekens worden verzonden in 7 of 8 databits.
Pariteit	Het type foutcontrole wilt instellen dat moet worden gebruikt.
Stopbits	De tijd tussen het verzenden van tekens wilt instellen. Stopbits zijn geen echte bits; het zijn slechts tijdintervallen tussen tekens.
Datatransport	De methode wilt opgeven voor het datatransport. "Xon/Xoff" (ook wel "software handshaking" genoemd) is de standaard-softwaremethode. Kies "Hardware" (of "hardware handshaking") als het apparaat het datatransport beheert.

Geavanceerde opties instellen

In het Configuratiescherm vindt u geavanceerde opties waarmee u voor elke seriële poort het standaardpoortadres en de Interrupt Request Line (IRL) kunt instellen. In de meeste gevallen kan Windows het standaardpoortadres en de IRQ's waarnemen die worden gebruikt door de seriële poorten die bij uw computer horen (doorgaans COM1 en COM2).

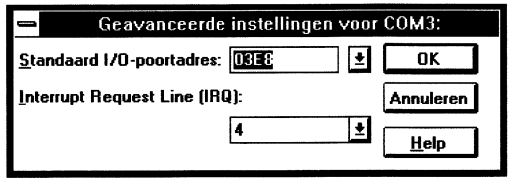
Indien u alleen COM1 en COM2 wilt gebruiken, hoeft u het standaardpoortadres en de IRQ-instellingen waarschijnlijk niet te wijzigen. Indien u echter extra seriële poorten installeert of indien een apparaat op een seriële poort is aangesloten dat andere waarden gebruikt dan die door Windows zijn waargenomen, kunt u met het dialoogvenster **Geavanceerde instellingen** de instellingen wijzigen zodat deze overeenstemmen met de specificaties van het apparaat.

Opmerking Indien u de seriële poorten 1 en 3 of 2 en 4 gelijktijdig wilt gebruiken en uw computer niet in staat is gelijktijdig poorten te benaderen die dezelfde interrupt gebruiken, is het noodzakelijk dat u elke seriële poort een uniek IRQ-nummer geeft. Eerst moet u nagaan welke interrupts niet worden gebruikt door andere kaarten die op uw computer zijn aangesloten. Vervolgens moet u wellicht de communicatiekaart instellen voor gebruik van interrupts. Meer informatie vindt u in de documentatie die bij de communicatiekaart wordt geleverd.

Geavanceerde poortinstellingen voor een seriële poort opgeven:

1. Kies in het dialoogvenster **Instellingen** de knop Geavanceerd.

   Het dialoogvenster **Geavanceerde instellingen** wordt weergegeven.

2. Open de lijst "Standaard I/O-poortadres" en kies een adreswaarde in de lijst.

   Of typ een waarde in het vak.

3. Open de lijst "Interrupt Request Line (IRQ)" en kies vervolgens een IRQ-waarde in de lijst.

   Of typ een getal tussen 2 en 15 in het vak.

   Meer informatie over de interrupt en het standaardpoortadres van het desbetreffende apparaat vindt u in het handboek bij het apparaat. Indien u niet zeker bent van de instellingen, kunt u deze opzoeken in de tabel die na deze procedure volgt.

4. Kies de knop OK.

   Elke wijziging van de optie "Standaard I/O-poortadres" geldt pas wanneer u Windows opnieuw hebt gestart. Indien u deze optie wijzigt, wordt een dialoogvenster afgebeeld waarin u wordt gevraagd of u Windows opnieuw wilt starten.

5. Kies de knop Nu opnieuw starten indien u Windows opnieuw wilt starten.

In de volgende tabel vindt u gangbare poortadressen en IRQ-instellingen.

%Poort%	*%Adres%*	*%IRQ%*
COM1	03F8	4
COM2	03E8	3
COM3	02F8	4
COM4	02E8	3

Netwerkopties instellen

Indien u een netwerk hebt geïnstalleerd tijdens de installatie van Windows, ziet u ook het netwerkpictogram op het Configuratiescherm. Als u dit pictogram kiest, kunt u informatie over het netwerk bekijken of de instellingen van het desbetreffende netwerk bepalen.

Wanneer u het netwerkpictogram kiest, verschijnt een dialoogvenster met de specificaties van uw netwerk. Hier volgen enkele taken die u doorgaans vanuit dit dialoogvenster kunt uitvoeren:

- Aan- en afmelden bij het netwerk.
- Gebruikersidentificatie en -wachtwoord wijzigen.
- Berichten sturen naar andere netwerkgebruikers.
- Netwerkverbindingen herstellen wanneer u Windows start.

Meer informatie over de taken die u met uw netwerk kunt uitvoeren, vindt u in de netwerkdocumentatie en de schermhulp (indien beschikbaar) in het dialoogvenster.

Lettertypen gebruiken

Een *lettertype* is een verzameling letters, cijfers, symbolen en interpunctietekens met gelijksoortige kenmerken. Lettertypen kunnen verschillen in grootte en opmaak. De grootte van een lettertype wordt gemeten in punten - een punt is gelijk aan 1/72 van een inch - en geeft de hoogte van een teken aan. De opmaak van een lettertype kan bijvoorbeeld vetgedrukt of cursief zijn.

Door keuze van het lettertype, de lettergrootte en de letteropmaak kunt u een document elke gewenste aanblik geven - professioneel, opvallend, conceptkwaliteit, enzovoorts. Een document kan door een goed gekozen lettertype ook beter leesbaar worden. De grootte en opmaak van een lettertype bepalen de hoeveelheid tekst die op een pagina van het document past.

Windows-lettertypen en printerlettertypen

In Windows kunt u beschikken over verschillende lettertypen die tijdens de installatie van Windows worden geïnstalleerd. Deze lettertypen zijn:

- Schermlettertypen, waarmee in Windows informatie zoals de tekst in een toepassingsvenster en dialoogvenster wordt weergegeven. Schermlettertypen hebben een standaardlettergrootte. Op sommige printers worden schermlettertypen tevens afgedrukt, bijvoorbeeld op matrixprinters.
- Plotterlettertypen, die kunnen worden gewijzigd in elke willekeurige lettergrootte en voornamelijk worden gebruikt voor weergave van informatie op het scherm en voor het plotten van figuren met penplotters. Plotterlettertypen kunnen tevens door sommige matrixprinters worden gebruikt. De afdrukkwaliteit is in dit geval echter minder hoog.

- TrueType-lettertypen, die kunnen worden gewijzigd in elke willekeurige lettergrootte en er op het scherm hetzelfde uitzien als wanneer ze worden afgedrukt. Meer informatie over TrueType-lettertypen vindt u in "TrueType-lettertypen gebruiken" verderop in dit hoofdstuk.

Printers hebben eveneens ingebouwde lettertypen voor het afdrukken. Deze lettertypen worden printerlettertypen genoemd. Het aantal printerlettertypen dat door een printer wordt ondersteund, is afhankelijk van de capaciteit van de printer. Matrixprinters en enkele laserprinters ondersteunen slechts één of twee printerlettertypen, terwijl PostScript-printers verscheidene printerlettertypen ondersteunen. Wanneer u een printer installeert, verschijnen de printerlettertypen in de Windows-toepassing in de lijst "Geïnstalleerde lettertypen" van het dialoogvenster **Lettertypen**.

Cassettelettertypen en "download"-lettertypen

Naast printerlettertypen kunt u eveneens "download"-lettertypen en cassettelettertypen gebruiken. Als u een "download"-lettertype wilt gebruiken, moet u dit met het installatieprogramma van het lettertype-pakket installeren. Indien er geen installatiepakket met het lettertype-pakket is geleverd en u een Hewlett-Packard LaserJet of een DeskJet printer gebruikt, kunt u het installatieprogramma voor printerlettertypen van Windows gebruiken.

Als u cassettelettertypen gebruikt, moet u één of meer lettertypecassettes in de cassettesleuf van uw printer plaatsen. Sommige moeten ook worden geïnstalleerd. Dit is afhankelijk van het feit of de lettertypen zijn ingebouwd in het printerstuurprogramma van de printer. Indien u cassette- of "download"-lettertypen met de printerlettertype-installatie installeert, kunt u dit doen terwijl u de afdrukopties instelt. Meer informatie over het instellen van afdrukopties en het installeren van cassette- en "download"-lettertypen met de printerlettertype-installatie vindt u in hoofdstuk 6, "Afdrukbeheer".

Printer-, "download"- en cassette-lettertypen op het scherm weergeven

Verschillende printers en schermen geven informatie met verschillende resoluties weer. Daarom bevatten veel printerstuurprogramma's en cassette- en "download"-lettertype-pakketten aangepaste schermlettertypen. Op deze manier zien de lettertypen er op het scherm net zo uit als wanneer ze worden afgedrukt. Indien een cassette- of "download"-lettertype-pakket niet over een aangepast schermlettertype beschikt, moet u contact opnemen met uw printer- of lettertypeleverancier om na te gaan of een aangepast schermlettertype voorhanden is. Indien u tekst opmaakt met een cassette-, "download"- of printerlettertype en geen aangepast schermlettertype beschikbaar is, wordt de tekst op het scherm weergegeven in een van de scherm-, plotter- of TrueType-lettertypen van Windows. Hoewel het lettertype op het scherm niet precies hetzelfde is als het lettertype in het afgedrukte document, wordt in het vervangende lettertype op het scherm wel een vergelijkbare regellengte en vergelijkbare pagina-einden aangehouden als in het afgedrukte document.

TrueType-lettertypen gebruiken

Indien u in een document TrueType-lettertypen gebruikt, worden de lettertypen in Windows en alle Windows-toepassingen op het scherm op dezelfde manier weergegeven als in het afgedrukte document. U hoeft geen aangepast schermlettertype te installeren. Een ander voordeel is dat een document in een TrueType-lettertype beter overdraagbaar is. Zolang u dezelfde toepassing gebruikt en in dezelfde resolutie afdrukt, ziet een document er altijd hetzelfde uit, ook al wordt het op verschillende printers afgedrukt.

Opmerking Indien u met een andere resolutie afdrukt, of een document afdrukt vanuit een oudere toepassing kunnen regel- en pagina-einden anders zijn.

Aangezien TrueType-lettertypen automatisch worden geïnstalleerd wanneer u Windows installeert, zijn deze direct voor de printer en de Windows-toepassingen beschikbaar. In de toepassingen die bij Windows worden geleverd (zoals Write en Paintbrush), worden de TrueType-lettertypen weergegeven in de lijst "Lettertype" in het dialoogvenster **Lettertypen** met het symbool TT ernaast. Indien u extra TrueType-lettertypen aanschaft, kunt u deze aan Windows en uw Windows-toepassingen toevoegen met de optie "Lettertypen" in het Configuratiescherm.

Scherm- en TrueType-lettertypen toevoegen

Wanneer u een printerstuurprogramma installeert, worden eveneens alle schermlettertypen geïnstalleerd die overeenstemmen met de printerlettertypen die door uw printer worden ondersteund. Indien u cassette- of "download"-lettertypen gebruikt, ontvangt u doorgaans van uw leverancier tevens een installatieprogramma waarmee u de schermlettertypen kunt installeren. De schermlettertypen kunnen ook automatisch worden geïnstalleerd door het installatieprogramma dat de cassette- of "download"-lettertypen installeert. Indien er geen programma voor installatie van de schermlettertypen beschikbaar is, kunt u de lettertypen installeren met de optie "Lettertypen". Met deze optie kunt u eveneens andere TrueType-lettertypen installeren.

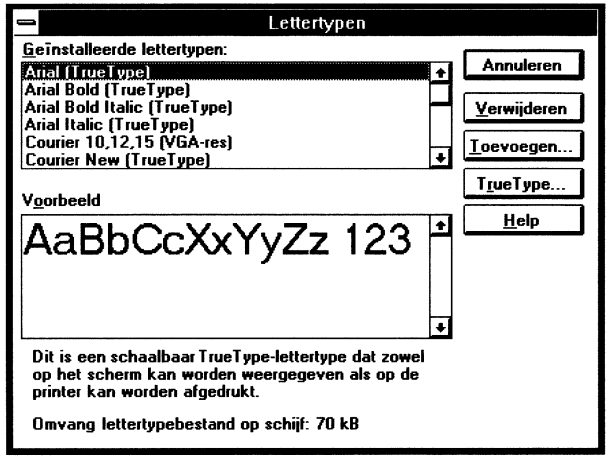
Alle geïnstalleerde lettertypen worden in het dialoogvenster **Lettertypen** weergegeven, waarin deze worden voorzien van een type-aanduiding (zoals TrueType of Plotter) tussen haakjes. De schermlettertypen worden bepaald door de resolutie van uw beeldscherm. Zo worden (VGA res)-schermlettertypen gebruikt op VGA-schermen, (EGA res)-schermlettertypen op EGA-schermen en (8514 res)-schermlettertypen op 8514-schermen.

Een lettertype toevoegen:

1. Kies in het Configuratiescherm het pictogram Lettertypen.

   Het dialoogvenster **Lettertypen** wordt weergegeven.

   Het voorbeeldvak geeft het geselecteerde lettertype weer in alle beschikbare grootten, tenzij het lettertype een vectorlettertype of een TrueType-lettertype is. De grootte van een vectorlettertype kan worden gewijzigd in elke grootte. De weergegeven grootte is de grootte waarin het lettertype is ontworpen. Ook de grootte van TrueType-lettertypen kan worden gewijzigd in elke willekeurige grootte en dit lettertype wordt weergegeven in een grootte van 24 punten.

2. Kies de knop Toevoegen.

   Het dialoogvenster **Lettertypen toevoegen** wordt weergegeven.

3. Open de lijst "Stations" en kies het station waarin de diskette met het lettertypebestand zich bevindt.

4. Kies de directory waarin de toe te voegen lettertypen zijn geplaatst.

   De lettertypen in het geselecteerde station en de geselecteerde directory worden in het vak "Lijst met lettertypen" vermeld.

5. Kies in het vak "Lijst met lettertypen" de lettertypen die u wilt toevoegen.

   U kunt de selectie uitbreiden met alle lettertypen die u direct wilt toevoegen. Meer informatie over het uitbreiden van een selectie vindt u in hoofdstuk 2, "Toepassingen".

   Kies de knop Alles selecteren indien u elk lettertype in de lijst wilt toevoegen.

6. Indien u slechts over beperkte schijfruimte beschikt, kunt u het aankruisvakje "Lettertypen naar Windows-directory kopiëren" uitschakelen. In dit geval kunt u de lettertypen direct gebruiken vanuit de directory waarin deze zich bevinden; u hoeft ze niet eerst naar de Windows-directory te kopiëren. Dit is bijvoorbeeld praktisch als u een CD-ROM gebruikt die honderden TrueType-lettertypen bevat. Indien u een lettertype wilt gebruiken dat zich op een netwerk of op een uitneembaar schijfstation bevindt, is het raadzaam om het aankruisvakje "Lettertypen naar Windows-directory kopiëren" wel in te schakelen, mits uw systeem over voldoende geheugen beschikt. Op deze manier zorgt u ervoor dat de lettertypen altijd beschikbaar zijn, zelfs wanneer het bronstation wordt verwijderd of de lettertypen uit het netwerk worden verwijderd.

   Als u het aankruisvakje "Lettertypen naar Windows-directory kopiëren" inschakelt en Windows in een netwerkomgeving gebruikt, worden de lettertypen gekopieerd naar de SYSTEM-directory van Windows.

7. Kies de knop OK als u het lettertype wilt toevoegen.

   Het dialoogvenster **Lettertypen** wordt weergegeven.

8. Kies de knop Sluiten.

TrueType-opties in- en uitschakelen

TrueType-lettertypen vergen extra geheugen. Indien uw systeem over beperkte geheugenruimte beschikt, wilt u deze lettertypen wellicht uitschakelen wanneer u deze in uw toepassingen niet nodig hebt. De TrueType-lettertypen staan standaard aan.

Indien u in uw documenten alleen TrueType-lettertypen gebruikt, kunt u voorkomen dat andere lettertypen in de keuzelijst met lettertypen van uw Windows-toepassingen worden weergegeven. Tot deze lettertypen behoren de scherm-, plotter- en printerlettertypen.

Opmerking Het inschakelen van het aankruisvakje "Alleen TrueType-lettertypen in toepassingen weergeven" heeft geen gevolgen voor niet-TrueType-lettertypen. Op deze wijze wordt enkel voorkomen dat deze in de keuzelijst met lettertypen in uw Windows-toepassingen worden weergegeven. U kunt met uw Windows-toepassingen gewoon documenten bekijken en afdrukken waarin andere lettertypen zijn gebruikt. Voor sommige toepassingen is het niet mogelijk om alleen de TrueType-lettertypen weer te geven. Indien u het aankruisvakje "Alleen TrueType-lettertypen in toepassingen weergeven" inschakelt en geen enkel TrueType-lettertype in uw toepassing verschijnt, kunt u deze optie niet gebruiken.

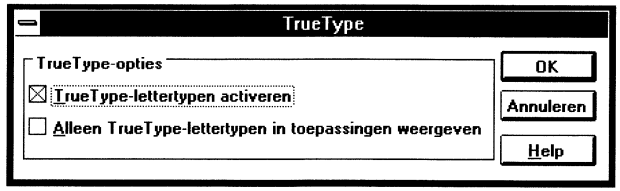
TrueType-opties instellen:

1. Kies in het Configuratiescherm het pictogram Lettertypen.

   Het dialoogvenster **Lettertypen** wordt weergegeven.

2. Kies de knop TrueType.

   Het TrueType dialoogvenster verschijnt.

3. Schakel het aankruisvakje "TrueType-lettertypen activeren" uit zodat de TrueType-lettertypen worden uitgeschakeld, of schakel het aankruisvakje "Alleen TrueType-lettertypen in toepassingen weergeven" in zodat alleen de TrueType-lettertypen worden gebruikt.

   Indien u de TrueType-lettertypen uitschakelt, wordt de optie "Alleen TrueType-lettertypen in toepassingen weergeven" lichter gekleurd afgebeeld.

4. Kies de knop OK.

   De wijzigingen van de optie "TrueType-lettertypen activeren" gelden pas wanneer u Windows opnieuw hebt gestart. Indien u deze optie wijzigt, wordt een dialoogvenster afgebeeld waarin u wordt gevraagd of u Windows opnieuw wilt starten.

5. Kies de knop "Nu opnieuw starten" als u Windows opnieuw wilt starten.

Een lettertype verwijderen

De lettertypen die u niet gebruikt, kunt u verwijderen uit de lijst met geïnstalleerde lettertypen. Elk lettertype neemt een kleine hoeveelheid geheugen in beslag en door niet-gebruikte lettertypen te verwijderen kunt u beschikken over meer geheugen voor gebruik door uw toepassingen.

Waarschuwing Het lettertype MS Sans Serif wordt in de meeste dialoogvensters van Windows gebruikt. Verwijder dit lettertype niet. Indien u dit lettertype toch verwijdert, wordt de tekst in de dialoogvensters moeilijk leesbaar.

Een lettertype verwijderen:

1. Kies in het Configuratiescherm het pictogram Lettertypen.

   Het dialoogvenster **Lettertypen** wordt weergegeven.

2. In de lijst "Geïnstalleerde lettertypen" kiest u het lettertype dat u wilt verwijderen.

   U kunt de selectie uitbreiden tot alle lettertypen. Meer informatie over het uitbreiden van een selectie vindt u in hoofdstuk 1, "Basisvaardigheden".

3. Kies de knop Verwijderen.

   Een dialoogvenster wordt afgebeeld waarin u wordt gevraagd de verwijdering te bevestigen.

4. Indien u zowel de lettertypebestanden van de vaste schijf wilt verwijderen als die in het geheugen schakelt u het aankruisvakje "Lettertypebestand van schijf verwijderen" in. Het is raadzaam om geen lettertypen van de vaste schijf te verwijderen indien u ervoor kiest geen lettertypen naar uw Windows directory te kopiëren. Indien u de lettertypen van de vaste schijf verwijdert, kunt u deze misschien niet meer opnieuw toevoegen als u ze later eventueel weer wilt gebruiken.

5. Kies de knop Ja of - als u verschillende lettertypen gelijktijdig wilt verwijderen - de knop Ja op alles.

   Het dialoogvenster **Lettertypen** wordt weergegeven.

6. Kies de knop Sluiten.

Internationale instellingen opgeven

Met de optie "Internationaal" kunt u instellingen bepalen waardoor in Windows en in alle Windows-toepassingen internationale instellingen worden gebruikt. Voorts kunt u opgeven hoe de datum en tijd moeten worden weergegeven in uw toepassingen. Indien u de Nederlandstalige versie van Windows gebruikt, hoeft u de internationale instellingen niet te wijzigen, tenzij u de datum- en tijdnotatie wilt wijzigen.

Opmerking Wijziging van de internationale instellingen heeft geen gevolgen voor de in Windows gebruikte taal. Andere taalversies van Windows kunt u afzonderlijk aanschaffen.

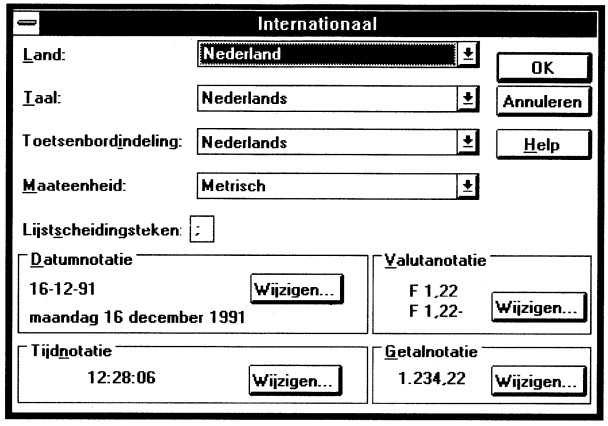
Standaardinstellingen

Met de optie "Internationaal" kunt u internationale standaardinstellingen bepalen, zoals het land, de taal, toetsenbordindeling, maateenheid en het lijstscheidingsteken. Wanneer u een land selecteert, worden de datum-, tijd-, valuta- en getalnotatie ingesteld volgens de normen van het gekozen land. Deze instellingen kunt u ook zelf bepalen wanneer u deze aan een specifieke situatie wilt aanpassen.

Internationale instellingen selecteren:

- Kies in het Configuratiescherm het pictogram Internationaal.

  Het dialoogvenster **Internationaal** wordt weergegeven.

De eerste vier vakken in het dialoogvenster vormen de keuze van het land, de taal, de toetsenbordindeling en de maateenheid. In het volgende vak kunt u het lijstscheidingsteken typen. Indien u de standaardkeuzen van een land wilt handhaven, kiest u het land en daarna de knop OK. Als u de instellingen wilt aanpassen, kunt u de volgende opties selecteren.

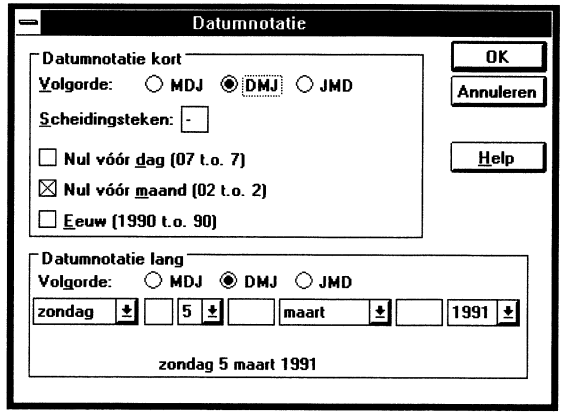
Optie	*Functie*
Land	Bepaalt het land waarvan u de standaardinstellingen wilt gebruiken. Wanneer u het land kiest, worden de instellingen van datum-, tijd-, getal- en valutanotatie aangepast. Ook wordt de optie "Papierformaat" in het dialoogvenster **Printerinstelling** aangepast aan het standaardformaat dat in dat land wordt gebruikt.
Taal	Bepaalt de taal waarin u wilt werken. De geselecteerde taal beïnvloedt de manier waarop een toepassing de informatie sorteert. Indien u bijvoorbeeld in een taal werkt die diacritische tekens bevat, zorgt u er met deze optie voor dat alle toepassingen woorden en teksten met deze tekens correct sorteren.
Toetsenbordindeling	Bepaalt de toetsenbordindeling van de computer. Toetsenbordindelingen kunnen variëren om tegemoet te komen aan de speciale tekens en symbolen van een taal. Met deze instelling worden de ingedrukte toetsen op verschillende manieren geïnterpreteerd.
Maateenheid	Bepaalt het metrische of Engelse maatstelsel.
Lijstscheidingsteken	Bepaalt het symbool waarmee u elementen in een lijst van elkaar scheidt. In het Engels is het lijstscheidingsteken doorgaans de komma. Deze wordt gebruikt om woorden en getallen in een lijst van elkaar te scheiden.

Datumnotatie

U kunt zelf bepalen hoe de datum wordt weergegeven in een toepassing met een datumfunctie. U kunt bijvoorbeeld bepalen in welke volgorde maand, dag en jaar worden vermeld, en u kunt de interpunctie tussen de verschillende onderdelen van de datum wijzigen.

De datumnotatie wijzigen:

1. Kies in het Configuratiescherm het pictogram Internationaal.
   Het dialoogvenster **Internationaal** wordt weergegeven.
2. Kies in het gebied "Datumnotatie" de knop Wijzigen.
   Het dialoogvenster **Datumnotatie** wordt weergegeven.

3. Stel de gewenste opties in voor zowel "Datumnotatie lang" en "Datumnotatie kort".
   Na deze procedure volgt een beschrijving van de opties.
4. Kies de knop OK.
   Het dialoogvenster **Internationaal** wordt weergegeven.
5. Kies de knop OK.

Indien u "Datumnotatie kort" kiest, wordt de datum weergegeven als drie getallen: de maand, de dag en het jaar. U bepaalt zelf de volgorde en het aantal cijfers van elk datumonderdeel. Als u de optie "Datumnotatie lang" kiest, wordt de datum weergegeven als een combinatie van woorden en getallen (bijvoorbeeld maandag 19 oktober 1992) of een variatie die u zelf bepaalt. Beschrijvingen van de opties van beide notaties volgen.

Optie	***Functie***
Volgorde	Bepaalt de volgorde van de maand (M), dag (D) en het Jaar (J). Deze optie werkt hetzelfde voor de korte en de lange notatie.
Scheidingsteken	Bepaalt het symbool waardoor de maand, dag en het jaar van elkaar worden gescheiden. U kunt elk teken als scheidingsteken opgeven. De meest voorkomende tekens zijn de slash (/) en het afbreekstreepje (-).
Nul voor dag/maand	Bepaalt dat de dag of maand als twee cijfers wordt weergegeven. Bijvoorbeeld, 7 februari wordt weergegeven als 07-02.
Eeuw	Bepaalt dat het jaar wordt weergegeven als vier cijfers. Bijvoorbeeld, 10 december 1992 wordt weergegeven als 12-10-1992.
Opties Datumnotatie lang	Bepaalt alternatieven voor de lange datumnotatie, inclusief afkortingen voor dag en maand en andere scheidingstekens.

Tijdnotatie

U kunt de 12-uursnotatie of de 24-uursnotatie kiezen evenals een aantal opties dat hiermee verband houdt. U kunt bijvoorbeeld een achtervoegsel aan de tijd toevoegen, zoals AM voor 's morgens en PST voor Pacific Standard Time.

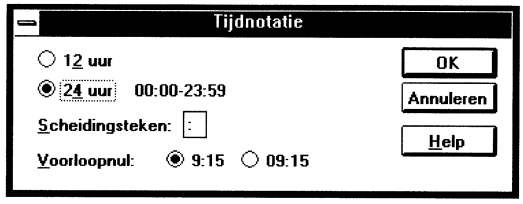
De tijdnotatie wijzigen:

1. Kies in het Configuratiescherm het pictogram Internationaal.

   Het dialoogvenster **Internationaal** wordt weergegeven.

2. Kies in het gebied "Tijdnotatie" de knop Wijzigen.

   Het dialoogvenster **Tijdnotatie** wordt weergegeven.

3. Stel de gewenste opties in. Na deze procedure volgt een beschrijving van elke optie.
4. Kies de knop OK.

   Het dialoogvenster **Internationaal** wordt weergegeven.

5. Kies de knop OK.

Optie	*Functie*
12 uur/24 uur	Geeft de tijd weer als een tijdstip tussen 1 en 12 of tussen 0 en 24.
AM/PM	Indien u de 12-uursnotatie gebruikt, moet u de notatie *voor* de uren voor de middag opgeven in het bovenste vak naast 00:00-11:59. Indien u de 12-uursnotatie gebruikt, moet u de notatie voor de uren *na* de middag opgeven in het onderste vak naast 12:00-23:59. Indien u de 24-uursnotatie gebruikt, kunt u alleen het onderste vak gebruiken om een speciaal achtervoegsel op te geven, bijvoorbeeld PST.

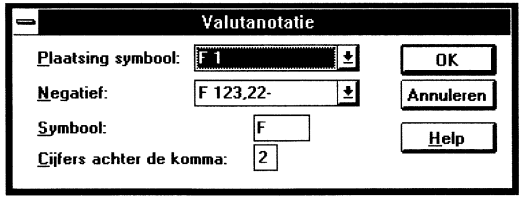
Optie	*Functie*
Scheidingsteken	Bepaalt het teken waardoor de uren, minuten en seconden van elkaar worden gescheiden. U kunt elk teken opgeven, maar de dubbele punt (:) is gebruikelijk.
Voorloopnul	Geeft de uren voor tien uur weer als een getal van twee cijfers, waarbij het eerste cijfer een nul is. Bijvoorbeeld, negen uur wordt weergegeven als 09:00.

Valutanotatie

U kunt zelf instellen hoe de valuta in Windows-toepassingen wordt aangeduid.

De valutanotatie wijzigen:

1. Kies in het Configuratiescherm het pictogram Internationaal.
   Het dialoogvenster **Internationaal** wordt weergegeven.
2. Kies in het gebied "Valutanotatie" de knop Wijzigen.
   Het dialoogvenster **Valutanotatie** wordt weergegeven.

3. Stel de gewenste opties in. Een beschrijving van elke optie volgt na deze procedure.
4. Kies de knop OK.
   Het dialoogvenster **Internationaal** wordt weergegeven.
5. Kies de knop OK.

Optie	*Functie*
Plaatsing symbool	Bepaalt de plaats en de afstand van het valutasymbool ten opzichte van het bedrag.
Negatief	Bepaalt de manier waarop negatieve bedragen worden weergegeven.
Symbool	Bepaalt een andere valutanotatie dan die voor het gekozen land geldt.
Cijfers achter de komma	Bepaalt het aantal cijfers achter het decimaalteken.

Getalnotatie

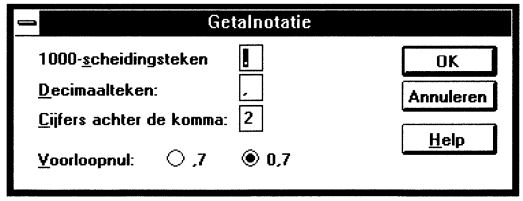
U kunt zelf bepalen hoe getallen in Windows en veel Windows-toepassingen worden weergegeven.

De getalnotatie wijzigen:

1. Kies in het Configuratiescherm het pictogram Internationaal.

   Het dialoogvenster **Internationaal** wordt weergegeven.
2. Kies in het gebied "Getalnotatie" de knop Wijzigen.

   Het dialoogvenster **Getalnotatie** wordt weergegeven.

3. Stel de gewenste opties in. Na deze procedure volgt een beschrijving van elke optie.
4. Kies de knop OK.

   Het dialoogvenster **Internationaal** wordt weergegeven.
5. Kies de knop OK.

Optie	*Functie*
1000-scheidingsteken	Wijzigt het interpunctieteken dat de duizendtallen scheidt.
Decimaalteken	Wijzigt het interpunctieteken dat het decimale gedeelte van een gebroken getal scheidt van het gehele getal.
Cijfers achter de komma	Bepaalt het aantal cijfers dat achter het decimaalteken wordt gegeven.
Voorloopnul	Bepaalt of de decimaal wordt voorafgegaan door een nul.

Muis en andere aanwijsapparatuur aanpassen

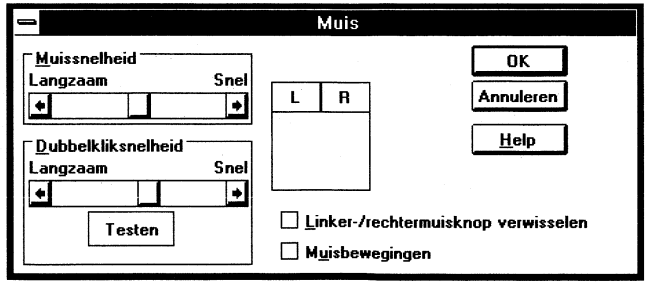
Afhankelijk van het gebruikte aanwijsapparaat kunt u de wijze waarop uw aanwijsapparatuur in Windows wordt bestuurd op diverse manieren aanpassen. Indien u bijvoorbeeld met een muis werkt, kunt u de functie van de linker- en rechterknop verwisselen en de snelheid van de muis wijzigen.

Voordat u het aanwijsapparaat aanpast, moet u het apparaat en het stuurprogramma installeren. Meer informatie hierover vindt u in de documentatie bij het aanwijsapparaat.

Het aanwijsapparaat aanpassen:

1. Kies in het Configuratiescherm het pictogram van het aanwijsapparaat.

   Er wordt een dialoogvenster weergegeven voor het apparaat dat u gebruikt. Het volgende dialoogvenster is het dialoogvenster **Muis** van Windows.

2. Stel de gewenste opties in en kies de knop OK.

   De opties variëren afhankelijk van het aanwijsapparaat dat u gebruikt. Meer informatie over de opties en de instellingen ervan vindt u in de documentatie bij het aanwijsapparaat en in eventueel beschikbare schermhulp.

Indien u een Microsoft Desktop Mouse of compatibele muis gebruikt, wordt het standaarddialoogvenster **Muis** weergegeven. Dit dialoogvenster heeft de volgende opties:

Optie	*Functie*
Muissnelheid	Wijzigt de snelheid waarmee u de aanwijzer over het scherm kunt verplaatsen.
Dubbelkliksnelheid	Wijzigt de snelheid waarmee in Windows wordt geregistreerd of u dubbelklikt wanneer u de muisknop indrukt. Indien u de snelheid verhoogt, kunt u op de knop Testen dubbelklikken om u ervan te verzekeren dat de nieuwe instelling goed is. Het vak Testen wordt negatief weergegeven indien het dubbelklikken snel genoeg is.
Linker-/rechtermuisknop verwisselen	Verwisselt de functies van de linker- en rechtermuisknoppen. In veel toepassingen gebruikt u de linkerknop als belangrijkste hulpmiddel voor het selecteren van tekst en het kiezen van onderdelen. Indien u linkshandig bent, is de rechterknop wellicht gemakkelijker voor u.
Muisbewegingen	Laat een spoor van aanwijspictogrammen achter wanneer u de aanwijzer over het scherm verplaatst. Als u met een LCD-scherm werkt, kunt u met deze optie de muisaanwijzer gemakkelijker zien. Deze optie geldt vanaf het moment dat u deze selecteert. Indien het schermstuurprogramma muisbewegingen niet ondersteunt, is deze optie in het dialoogvenster **Muis** lichter gekleurd.

Opmerking Wanneer u de linker- en rechtermuisknoppen verwisselt, geldt dit onmiddellijk, dus al voordat u het dialoogvenster sluit. Indien u de knoppen wisselt, moet u op de rechterknop drukken als u de knop OK of Annuleren kiest, of de muisknoppen opnieuw wisselen.

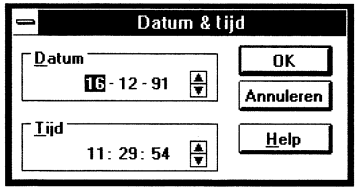
Systeemdatum en -tijd instellen

U kunt de systeemdatum en -tijd instellen met de optie "Datum/Tijd". De systeemdatum en -tijd kunt u zien in Klok en Agenda (twee Windows-toepassingen uit de groep Bureau-accessoires). Ook kunt u deze zien in de informatie die Bestandsbeheer bijhoudt voor elk bestand dat u op schijf opslaat. De notatie van de datum en de tijd is afhankelijk van de internationale instellingen die u hebt gekozen (meer informatie vindt u in "Internationale instellingen opgeven", eerder in dit hoofdstuk).

De datum wijzigen:

1. Kies in het Configuratiescherm het pictogram Datum/Tijd.

   Het dialoogvenster **Datum & tijd** wordt weergegeven.

2. Selecteer het gedeelte van de datum (dag, maand of jaar) dat u wilt wijzigen.
3. Typ de nieuwe waarde of klik op de schuifpijl-omhoog of schuifpijl-omlaag rechts van het vak "Datum" als u een datumonderdeel wilt wijzigen.
4. Kies de knop OK.

De tijd wijzigen:

1. Kies in het Configuratiescherm het pictogram Datum/Tijd.

   Het dialoogvenster **Datum & Tijd** wordt weergegeven.
2. Selecteer het onderdeel van de tijd (uur, minuut, seconde, achtervoegsel) dat u wilt wijzigen.
3. Typ de nieuwe waarde of klik op de schuifpijl-omhoog of schuifpijl-omlaag rechts van het vak "Tijd" als u het geselecteerde onderdeel wilt wijzigen.
4. Kies de knop OK.

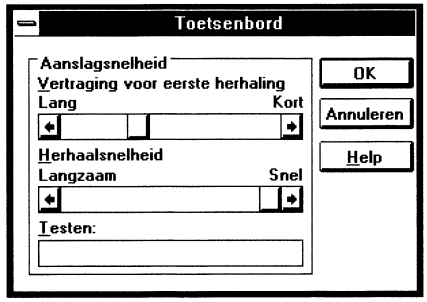
De toetsenbordsnelheid instellen

Met de optie "Toetsenbord" kunt u de toetsenbordvertraging bepalen (de tijd die de computer wacht wanneer u een toets ingedrukt houdt voordat de toets weer wordt herhaald) en de snelheid waarmee een toets wordt herhaald wanneer u deze ingedrukt houdt.

De toetsenbordvertraging en herhaalsnelheid instellen:

1. Kies in het Configuratiescherm het pictogram Toetsenbord.

   Het dialoogvenster **Toetsenbord** wordt weergegeven.

2. Sleep het schuifblokje in het vak "Vertraging voor eerste herhaling" naar "Lang" of "Kort" en vergroot of verklein zo de vertraging, of klik op de bijbehorende schuifpijl.

   Of druk op PIJL-RECHTS of PIJL-LINKS om de vertraging te vergroten of te verkleinen.

3. Sleep het schuifblokje in het vak "Herhaalsnelheid" naar "Snel" of "Langzaam" en vergroot of verklein zo de herhaalsnelheid, of klik op de bijbehorende schuifpijl.

   Of druk op PIJL-RECHTS of PIJL-LINKS om de snelheid te vergroten of te verkleinen.

4. Als u de snelheid wilt testen, plaatst u de muis in het vak "Testen" en drukt u op een toets of houdt u een willekeurige toets op het toetsenbord ingedrukt. Stel de posities van het vak in totdat u de vertragingstijd en herhaalsnelheid hebt gevonden die voor u het beste zijn.

5. Kies de knop OK.

Stuurprogramma's installeren en configureren

Wanneer u een nieuw apparaat aan het systeem toevoegt, moet u het stuurprogramma installeren dat dit apparaat bestuurt. Een stuurprogramma is een programma dat ervoor zorgt dat een bepaald apparaat met Windows kan communiceren. Zelfs wanneer het apparaat in de computer is geïnstalleerd of met de computer is verbonden, herkent Windows het apparaat pas wanneer u het stuurprogramma hebt geïnstalleerd en op de juiste manier hebt geconfigureerd.

Met de optie "Stuurprogramma's" in het Configuratiescherm kunt u bepaalde stuurprogramma's installeren. In het algemeen zijn dit stuurprogramma's voor multimedia-apparatuur, zoals geluidskaarten of videodisk-spelers. Voorts kunnen andere stuurprogramma's beschikbaar zijn, bijvoorbeeld voor pennen of andere aanwijsapparaten dan de muis. Doorgaans wordt bij het apparaat een diskette geleverd met daarop het juiste Windows-stuurprogramma. Indien u voor een bepaald apparaat geen stuurprogramma hebt, kunt u contact opnemen met de leverancier of fabrikant van het desbetreffende apparaat.

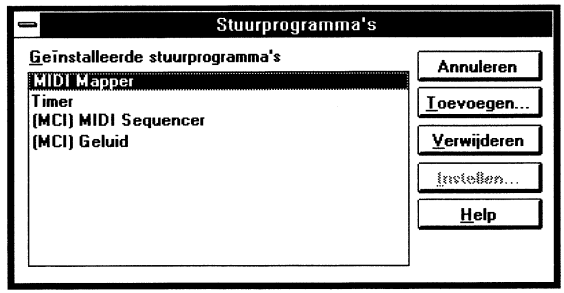
Als u stuurprogramma's wilt installeren voor een muis, het toetsenbord of de printer en als u internationale stuurprogramma's wilt gebruiken, moet u het programma Setup uitvoeren of de desbetreffende optie in het Configuratiescherm kiezen. Meer informatie over de optie "Internationaal" in het Configuratiescherm vindt u in "Internationale instellingen opgeven", eerder in dit hoofdstuk. Zie hoofdstuk 15, "Windows onderhouden met Setup", voor meer informatie over het gebruik van Setup voor de installatie van stuurprogramma's voor de weergave, het toetsenbord en de muis. Zie hoofdstuk 6, "Afdrukbeheer" voor meer informatie over de installatie van een printerstuurprogramma.

Opmerking Een bijgewerkte versie van een reeds geïnstalleerd stuurprogramma kan pas worden geïnstalleerd wanneer het oude stuurprogramma is verwijderd. Als u het oude stuurprogramma niet verwijderd, verschijnt een foutbericht wanneer u het nieuwe stuurprogramma probeert te installeren. Zie voor meer informatie over het verwijderen van een stuurprogramma "Een stuurprogramma verwijderen", verderop in dit hoofdstuk.

Een nieuw stuurprogramma installeren:

1. Kies in het Configuratiescherm het pictogram Stuurprogramma's.

   Het dialoogvenster **Stuurprogramma's** wordt weergegeven met daarin een lijst met de reeds geïnstalleerde stuurprogramma's.

2. Kies de knop Toevoegen.

   Het dialoogvenster **Toevoegen** wordt weergegeven met daarin een lijst met de stuurprogramma's die kunnen worden geïnstalleerd.

3. Kies het stuurprogramma dat u wilt installeren.

   Het is mogelijk dat nu een dialoogvenster verschijnt waarin u wordt gevraagd de diskette met het stuurbestand in het station te plaatsen. Dit kan een diskette zijn die onderdeel van het Windows-pakket uitmaakt of (als het dialoogvenster u om een diskette met een niet-afgebeeld, bijgewerkt of door de leverancier verstrekt stuurprogramma vraagt) een stuurprogrammadiskette die door de fabrikant van het apparaat wordt geleverd.

4. Plaats de diskette met het stuurbestand dat u wilt installeren in station A. Indien het stuurbestand op de vaste schijf is opgeslagen, typt u het station en de directory waarin het stuurbestand zich bevindt. Typ niet de naam van het stuurprogramma.

   Indien u niet weet waar het stuurbestand zich bevindt, kunt u de knop Bladeren kiezen. Het dialoogvenster **Bladeren** wordt weergegeven waarin u het station en de directory van het stuurbestand kunt opzoeken en kiezen. Wanneer u het dialoogvenster **Bladeren** wilt sluiten, kiest u de knop OK.

5. Kies de knop OK in het dialoogvenster **Installeren**.

   Indien voor het stuurprogramma extra instellingen nodig zijn (u moet bijvoorbeeld het poortadres wijzigen en de interrupts die door de geluidskaart worden gebruikt), verschijnt een dialoogvenster voor het stuurprogramma.

6. Selecteer de instellingen die nodig zijn voor het stuurprogramma.

   Het is belangrijk dat de instellingen die u opgeeft niet strijdig zijn met de instellingen van andere stuurprogramma's die in het systeem zijn geïnstalleerd, zoals die voor de muis of de netwerkkaart. Zo moeten de interrupts van elk apparaat uniek zijn. In de handboeken van de desbetreffende apparatuur vindt u de instellingen die deze apparaten gebruiken. In het handboek bij het apparaat dat u wilt configureren, vindt u informatie over de instellingen.

7. Wanneer u de instellingen hebt geselecteerd, kiest u de knop OK.

   Wanneer u een stuurprogramma installeert, worden door Windows extra verwante stuurprogramma's geïnstalleerd. Deze stuurprogramma's vereisen soms ook specifieke instellingen. In dit geval kunnen nog andere instellingsdialoogvensters worden afgebeeld.

8. Herhaal de stappen 6 en 7 totdat alle verwante stuurprogramma's zijn geconfigureerd.

   Het nieuwe stuurprogramma en alle gewijzigde instellingen gelden pas wanneer u Windows opnieuw start. Er kan een dialoogvenster verschijnen waarin wordt gevraagd of u Windows opnieuw wilt starten.

9. Als u wilt dat het nieuwe stuurprogramma onmiddellijk actief is, moet u de knop Nu opnieuw starten kiezen.

Een stuurprogramma installeren dat niet met Windows is geleverd

Wanneer u een nieuw apparaat koopt, bijvoorbeeld een geluidskaart, moet het bijbehorende stuurprogramma worden geleverd. Indien u voor een apparaat geen stuurprogramma hebt, moet u contact opnemen met de fabrikant. Volg bij het installeren van het stuurprogramma de instructies van de fabrikant.

Indien er geen instructies zijn, voert u de volgende stappen uit bij het installeren van het stuurprogramma.

Een stuurprogramma installeren dat door de fabrikant van het apparaat is geleverd:

1. Kies in het Configuratiescherm het pictogram Stuurprogramma's.

   Het dialoogvenster **Stuurprogramma's** wordt weergegeven met daarin een lijst met de geluidsstuurprogramma's die reeds zijn geïnstalleerd.

2. Kies de knop Toevoegen.

   Het dialoogvenster **Toevoegen** wordt weergegeven.

3. Selecteer in het vak "Lijst met stuurprogramma's" de optie "Onbekend of bijgewerkt stuurprogramma toevoegen".

   Er wordt een dialoogvenster weergegeven waarin u wordt gevraagd de diskette met de informatie voor het instellen van het stuurprogramma in het station te plaatsen (dit kan dezelfde diskette zijn als die met het stuurbestand).

4. Plaats de diskette met de benodigde informatie in station A. Indien de informatie van het stuurprogramma op de vaste schijf staat, typt u het station en de directory waarin zich de informatie bevindt. Typ niet de naam van het stuurprogramma.

   Indien u niet weet waar de informatie zich bevindt, kunt u de knop Bladeren kiezen. Het dialoogvenster **Bladeren** wordt weergegeven waarin u het station en de directory met de informatie kunt zoeken en kiezen. Wanneer u het dialoogvenster **Bladeren** wilt sluiten, kiest u de knop OK.

5. Kies de knop OK in het dialoogvenster **Stuurprogramma's installeren**.

   Er wordt een ander dialoogvenster weergegeven met daarin een lijst van de stuurprogramma's die u kunt installeren.

6. Selecteer het stuurprogramma dat u wilt installeren.

7. Kies de knop OK.

   Indien het stuurbestand zich op een andere diskette bevindt, wordt een dialoogvenster afgebeeld waarin u wordt gevraagd de diskette met het stuurbestand in het station te plaatsen. Verschijnt dit dialoogvenster niet, dan kunt u verder gaan met stap 10.

8. Plaats de diskette met het stuurbestand in het station of ga na in welk station en in welke directory het stuurbestand zich bevindt. U kunt ook hier de knop Bladeren gebruiken.

9. Kies de knop OK.

   Indien voor het stuurprogramma extra instellingen nodig zijn, verschijnt het dialoogvenster met de instellingen voor het stuurprogramma.

10. Selecteer de instellingen voor het stuurprogramma.

    Het is belangrijk dat de instellingen niet in strijd zijn met de instellingen van andere apparatuur die op uw systeem is aangesloten, zoals de muis of een netwerkkaart. Zo moeten de interrupts van elk apparaat uniek zijn. In de handboeken bij uw apparatuur kunt u nagaan welke instellingen worden gebruikt. In het handboek bij het apparaat dat u nu configureert, vindt u meer informatie over de instellingen van dit apparaat.

11. Wanneer u de instellingen hebt geselecteerd, kiest u de knop OK.

    Wanneer u een stuurprogramma installeert, worden andere verwante stuurprogramma's geïnstalleerd. Ook deze stuurprogramma's vereisen misschien extra instellingen. In dit geval wordt nog een dialoogvenster met instellingen weergegeven.

12. Herhaal de stappen 10 en 11 totdat alle verwante stuurprogramma's zijn geconfigureerd.

    Het nieuwe stuurprogramma en de gewijzigde instellingen gelden pas vanaf het moment dat u Windows opnieuw hebt gestart. Daarom kan een dialoogvenster verschijnen waarin wordt gevraagd of u Windows opnieuw wilt starten.

13. Als u het nieuwe stuurprogramma onmiddellijk wilt activeren, kiest u de knop Nu opnieuw starten.

Instellingen van stuurprogramma's opgeven

Nadat een stuurprogramma is geïnstalleerd, kunt u elke instelling wijzigen. Instructies over het installeren van een stuurprogramma vindt u in "Stuurprogramma's installeren en configureren", eerder in dit hoofdstuk.

Stuurprogramma-instellingen wijzigen:

1. Kies in het Configuratiescherm het pictogram Stuurprogramma's.

   Het dialoogvenster **Stuurprogramma's** wordt weergegeven.

2. Kies in de lijst "Geïnstalleerde stuurprogramma's" het stuurprogramma dat u wilt configureren.

3. Kies de knop Instellen.

   Voor sommige stuurprogramma's zijn geen specifieke instellingen nodig. Indien u zo'n stuurprogramma selecteert, is de knop Instellen niet beschikbaar.

   Het dialoogvenster **Instellen** wordt weergegeven. De opties in dit dialoogvenster zijn afhankelijk van het stuurprogramma dat u wilt configureren.

4. Stel de opties in conform de beschrijving in het handboek bij het apparaat.

5. Kies de knop OK.

   De wijzigingen die u aanbrengt gelden wellicht pas wanneer u Windows opnieuw hebt gestart. Indien dit het geval is, kan een dialoogvenster worden afgebeeld waarin wordt gevraagd of u Windows opnieuw wilt starten.

6. Als u de nieuwe instelling onmiddellijk wilt activeren, kiest u de knop Nu opnieuw starten.

Een stuurprogramma verwijderen

Indien u een apparaat niet meer gebruikt, kunt u het stuurprogramma van het apparaat uit de lijst "Geïnstalleerde stuurprogramma's" verwijderen. Als u een stuurprogramma uit de lijst "Geïnstalleerde stuurprogramma's" verwijdert, verwijdert u het stuurbestand niet van de vaste schijf. Indien u hetzelfde apparaat later weer nodig hebt, kunt u het stuurprogramma weer toevoegen.

Waarschuwing De stuurprogramma's die tijdens de installatie van Windows automatisch zijn geïnstalleerd, zijn noodzakelijk in het systeem (het zijn de stuurprogramma's die worden weergegeven wanneer u het dialoogvenster **Stuurprogramma's** voor het eerst opent). Indien u een van deze stuurprogramma's verwijdert, is het mogelijk dat het systeem niet meer correct functioneert.

Een stuurprogramma verwijderen:

1. Kies in het Configuratiescherm het pictogram Stuurprogramma's.

   Het dialoogvenster **Stuurprogramma's** wordt weergegeven.

2. Selecteer in de lijst met geïnstalleerde stuurprogramma's het stuurprogramma dat u wilt verwijderen.

3. Kies de knop Verwijderen.

   Er wordt een dialoogvenster afgebeeld waarin u wordt gevraagd de verwijdering te bevestigen.

4. Kies de knop Ja.

   Er wordt een dialoogvenster afgebeeld waarin u wordt gevraagd of u Windows opnieuw wilt starten.

5. Als u wilt dat de verwijdering direct actief wordt, kiest u de knop Nu opnieuw starten.

Geluid gebruiken

Het Configuratiescherm beschikt over verschillende opties waarmee u het geluid in Windows kunt regelen. Met deze opties kunt u eenvoudige geluidstaken vastleggen, zoals het toewijzen van verschillende signalen aan acties in het systeem en in toepassingen. Indien u met een geluidsapparaat werkt dat over Musical Instrumental Digital Interface (MIDI)-mogelijkheden beschikt, kunt u MIDI-instellingen voor het apparaat opgeven. Meer informatie over het toewijzen van signalen aan systeem- en toepassingsacties en het opgeven van MIDI-instellingen voor synthesizers vindt u in "Signalen aan acties toewijzen" en "MIDI-instellingen wijzigen" verderop in dit hoofdstuk.

Als u in Windows gebruik wilt maken van de elementaire geluidsmogelijkheden, dient een geluidskaart op het systeem te zijn aangesloten die voldoet aan de Multimedia Personal Computer (MPC)-specificaties. Als u zowel de elementaire als de MIDI-geluidsmogelijkheden wilt benutten, is het eveneens noodzakelijk dat u de geluidsstuurprogramma's installeert die de geluidskaart en andere geluidsapparatuur, bijvoorbeeld een synthesizer, besturen.

Meer informatie over het installeren en configureren van stuurprogramma's voor geluidsapparatuur vindt u in "Stuurprogramma's installeren en configureren", eerder in dit hoofdstuk.

Signalen aan acties toewijzen

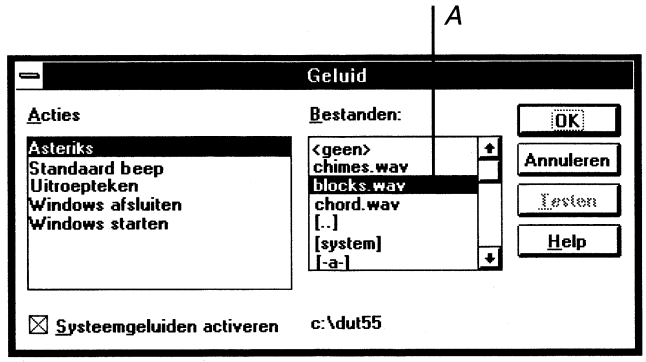
Op het Configuratiescherm bevindt zich de optie "Geluid" waarmee u geluiden kunt toewijzen aan verschillende acties die zich voordoen in een toepassing of in het systeem. Zo kunt u een geluid kiezen dat wordt weergegeven wanneer u Windows start. De andere signalen zijn hoorbaar op de momenten zoals is opgegeven in de toepassingen waarmee u werkt. Sommige toepassingen geven bijvoorbeeld het signaal dat is toegewezen aan de "Standaard pieptoon" telkens wanneer u op de muis klikt buiten een geopend dialoogvenster. Andere toepassingen geven bijvoorbeeld het signaal voor "Uitroepteken" of "Sterretje" wanneer een foutbericht wordt afgebeeld. De signalen die u aan deze acties toewijst, worden opgeslagen in bestanden met de toevoeging .WAV.

Als u in Windows geluid wilt gebruiken, moet het stuurprogramma zijn geïnstalleerd dat de geluidskaart bestuurt. Dit stuurprogramma moet voor het systeem zijn geconfigureerd. Indien u geen geluidskaart hebt of indien het stuurprogramma niet correct is geconfigureerd, wordt in Windows een pieptoon gebruikt wanneer zich een fout voordoet of wanneer u een handeling uitvoert die de computer niet herkent. Meer informatie over het installeren en configureren van geluidsstuurprogramma's vindt u in "Stuurprogramma's installeren en configureren", eerder in dit hoofdstuk.

Geluiden aan acties toewijzen:

1. Kies in het Configuratiescherm het pictogram Geluid.

   Het dialoogvenster **Geluid** wordt weergegeven.

A Selecteer het geluidsbestand uit deze lijst

2. Kies in de lijst "Acties" de actie waaraan u een signaal wilt toewijzen.

   Indien aan deze actie een geluidsbestand is toegewezen, wordt dit bestand in de lijst "Bestanden" geselecteerd. Indien dit niet het geval is, wordt "Geen" geselecteerd.

3. Kies in de lijst "Bestanden" het bestand dat u wilt gebruiken. Indien het gewenste bestand zich niet in de lijst bevindt, moet u het station en de directory waarin het bestand zich bevindt selecteren en vervolgens kiest u het bestand. Indien u aan de geselecteerde actie geen signaal wilt toewijzen, kiest u "Geen".

4. Als u het geluid wilt horen, kiest u de knop Testen of dubbelklikt u op de actie of de bestandsnaam.

5. Herhaal de stappen 2 tot en met 4 totdat u aan elke gewenste actie een geluid hebt toegewezen.

6. Kies de knop OK als u aan alle gewenste acties een geluid hebt toegewezen.

Geluiden en de pieptoon in- en uitschakelen

Indien geen geluiden zijn toegewezen aan acties of indien er geen geluidstuurprogramma aanwezig is, hoort u een pieptoon wanneer zich een fout voordoet of wanneer u een handeling uitvoert die de computer niet herkent.

U kunt de pieptoon en alle andere geluiden, behalve het signaal bij het verlaten en starten van Windows in- en uitschakelen (als u geen geluid wilt horen bij het verlaten en starten van Windows moet u "Geen" toewijzen aan "Windows starten" en "Windows afsluiten").

Geluiden en de pieptoon in- en uitschakelen:

1. Kies in het Configuratiescherm het pictogram Geluid.

   Het dialoogvenster **Geluid** wordt weergegeven.

2. Schakel het aankruisvakje "Systeemgeluiden activeren" in of uit.

   (Indien u het signaal van een specifieke actie wilt uitzetten, selecteert u de actie in de lijst "Acties" en vervolgens selecteert u "Geen" in de lijst "Bestanden").

3. Kies de knop OK.

MIDI-instellingen wijzigen

Indien u werkt met geluidsapparatuur, bijvoorbeeld een synthesizer, die beschikt over Musical Instrumental Digital Interface (MIDI)-mogelijkheden, kunt u voor dat apparaat MIDI-instellingen opgeven.

In Windows wordt aangenomen dat alle MIDI-informatie die is gegenereerd door een toepassing of is opgeslagen in een MIDI-bestand, voldoet aan de Microsoft-richtlijnen voor MIDI-synthesizers. Deze richtlijnen beschrijven bepaalde kanaalinstellingen, klankinstellingen van de verschillende instrumenten en toetstoewijzingen zoals deze zijn gedefinieerd door de algemene MIDI-specificatie.

Bij de installatie van Windows worden de MIDI-instellingen voor veelvoorkomende geluidskaart- en synthesizercombinaties door het programma Setup geïnstalleerd. Deze instellingen zorgen ervoor dat de MIDI-informatie correct op de synthesizer ten gehore wordt gebracht. Met de MIDI Mapper kunt u een andere MIDI-instelling selecteren, een nieuwe instelling maken, toetstoewijzingen bewerken of klank- of kanaaltoewijzingen voor een bestaande instelling bewerken.

Indien u een externe MIDI-synthesizer gebruikt die de algemene MIDI-specificatie niet ondersteunt, moet u een nieuwe MIDI-instelling maken die de kanaaltoewijzingen opgeeft volgens de schakellijst en de toetsenlijst van uw synthesizer.

Indien u een geluidskaart gebruikt waarvoor in Windows geen MIDI-instelling bestaat, moet u zelf een instelling maken. Voordat u zelf een MIDI-instelling maakt, moet u de leverancier van de geluidskaart vragen of er een bijgewerkt MIDIMAP.CFG-bestand beschikbaar is dat een MIDI-instelling bevat voor de synthesizer op uw geluidskaart. Meer informatie over het maken van MIDI-instellingen en het installeren van het bijgewerkte bestand MIDIMAP.CFG vindt u in "Een nieuwe MIDI-instelling maken" verderop in dit hoofdstuk.

Waarschuwing Als u de optie "MIDI Mapper" gebruikt, moet u op de hoogte zijn van de basisbegrippen en -terminologie van MIDI. Gebruik de MIDI Mapper niet om MIDI-instellingen te maken of te bewerken tenzij u veel ervaring hebt met MIDI en begrijpt welke resultaten de wijzigingen opleveren.

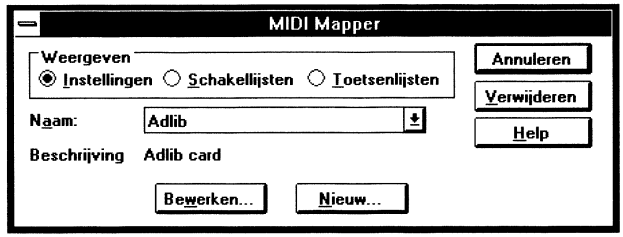
Een MIDI-instelling selecteren

Indien u een toepassing, bijvoorbeeld Mediaspeler gebruikt, die met de MIDI-instellingen MIDI-bestanden ten gehore brengt, moet u de MIDI-instelling selecteren voor de synthesizer die het bestand afspeelt.

Een MIDI-instelling selecteren:

1. Kies in het Configuratiescherm het pictogram MIDI Mapper.

   Het dialoogvenster **MIDI Mapper** wordt weergegeven.

2. Open de lijst "Naam" en kies de gewenste instelling.
3. Kies de knop Sluiten.

Een nieuwe MIDI-instelling maken

U wilt wellicht een nieuwe MIDI-instelling maken indien:

- U een MIDI-synthesizer op uw computer aansluit die de algemene MIDI niet ondersteunt.
- U een geluidskaart gebruikt met een ingebouwde synthesizer waarvoor in Windows geen MIDI-instelling beschikbaar is.

  In dit geval moet u de leverancier van de geluidskaart vragen of een bijgewerkte versie van het bestand MIDIMAP.CFG met een MIDI-instelling voor de geluidskaart voorhanden is. Indien dit het geval is, kopieert u dit naar de directory SYSTEM van Windows. Voordat u dit doet, moet u MIDI Mapper afsluiten. Het is raadzaam om een reservekopie te maken van het bronbestand MIDIMAP.CFG voor het geval u het bestand moet herstellen. Meer informatie over het kopiëren van bestanden vindt u in hoofdstuk 4, "Bestandsbeheer".

Als u een nieuwe MIDI-instelling wilt maken, moet u verschillende stappen uitvoeren. Deze stappen moeten in onderstaande volgorde worden uitgevoerd:

1. Stel de synthesizer zo in dat MIDI-berichten op verschillende MIDI-kanalen kunnen worden ontvangen. Meer informatie hierover vindt u in de handleiding bij de synthesizer.
2. Ga na of de synthesizer een Base-level-synthesizer of een Extended-level-synthesizer is.

   Base-level-synthesizers moeten aan de volgende minimumeisen voldoen: ze moeten gelijktijdig zes noten kunnen spelen op drie melodische instrumenten en drie noten op drie percussie-instrumenten. Extended-level-synthesizers moeten aan de volgende minimumeisen voldoen: ze moeten gelijktijdig 16 noten kunnen spelen op negen melodische instrumenten en 16 noten op acht percussie-instrumenten.
3. Maak een toetsenlijst voor percussie-instrumenten. Afhankelijk van de synthesizer dient u misschien ook een toetsenlijst te maken om toetsregistratiewijzigingen op te geven voor melodische instrumenten. Indien een synthesizer bijvoorbeeld een bepaalde melodie een octaaf hoger speelt dan de algemene MIDI-specificatie bepaalt, kunt u een toetsenlijst maken om de octaafregistratie te corrigeren. Meer informatie over het maken van toetsenlijsten vindt u in de volgende sectie, "Een toetsenlijst maken".
4. Maak twee schakellijsten: één voor de melodische instrumenten en één voor de percussie-instrumenten. Meer informatie over het maken van schakellijsten vindt u in "Een schakellijst maken", verderop in dit hoofdstuk.

5. Bepaal de kanaaltoewijzing van uw synthesizer.

Waarschuwing De instellingen die u in een MIDI-instelling opgeeft, gelden alleen als de toepassing waarmee u MIDI-bestanden afspeelt of MIDI-informatie zendt de MIDI Mapper gebruikt. Ook moet de toepassing geluidskeuzeberichten zenden of moet een MIDI-bestand deze bevatten. Indien u niet zeker weet of uw toepassing de MIDI Mapper ondersteunt, moet u de documentatie raadplegen of contact opnemen met de leverancier van de toepassing.

Een toetsenlijst maken

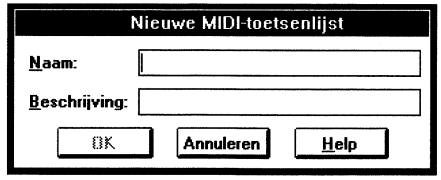
De algemene MIDI-specificatie bepaalt dat bepaalde toetsen wanneer ze op een percussiekanaal worden afgespeeld, corresponderen met bepaalde percussie-instrumenten. Voorts bepaalt de algemene MIDI-specificatie dat elke toets die wordt afgespeeld op een melodisch kanaal een geluid binnen een bepaald octaaf genereert. Indien uw synthesizer de algemene MIDI-specificatie niet ondersteunt, moet u voor de percussie-instrumenten een nieuwe toetsenlijst maken. Indien de synthesizer bepaalde klanken speelt op registraties die afwijken van de algemene MIDI-specificatie (bijvoorbeeld, een melodie wordt een vijfde hoger gespeeld dan de algemene MIDI-specificatie bepaalt), moet u wellicht eveneens een melodische toetsenlijst maken voor registratiewijzigingen.

Een toetsenlijst maken:

1. Kies in het Configuratiescherm het pictogram MIDI Mapper.

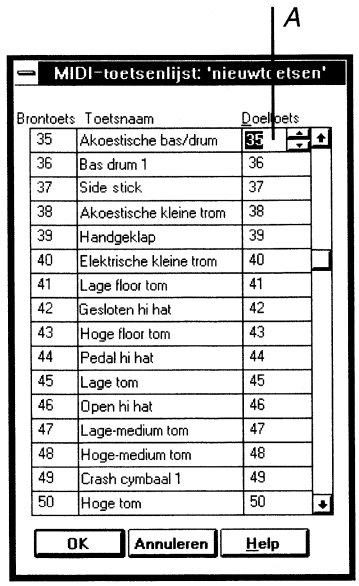
   Het dialoogvenster **MIDI Mapper** wordt weergegeven.
2. Kies in het gebied "Weergeven" het keuzerondje "Toetsenlijsten".
3. Kies de knop Nieuw.

   Het dialoogvenster **Nieuwe MIDI-toetsenlijst** wordt weergegeven.

4. Typ in de vakken "Naam" en "Beschrijving" een naam en een beschrijving van de nieuwe toetsenlijst.
5. Kies de knop OK.

   Er wordt een dialoogvenster voor de nieuwe toetsenlijst weergegeven. Hierin staan de percussieklanken voor de brontoetsen 35 tot en met 81 zoals deze zijn gedefinieerd door de algemene MIDI-specificatie.

A Geef in deze kolom de toetsen op die door uw synthesizer worden gebruikt.

6. Geef de doeltoetsen op die noodzakelijk zijn voor de synthesizer.

   Na deze procedure volgt een gedetailleerde beschrijving van de opties in het dialoogvenster **MIDI-toetsenlijst**.
7. Wanneer u gereed bent, kiest u de knop OK.

   Er wordt een dialoogvenster afgebeeld waarin u wordt gevraagd de wijzigingen te bevestigen.
8. Kies de knop Ja ter bevestiging van de wijzigingen.
9. Kies in het dialoogvenster **MIDI Mapper** de knop Sluiten.

De volgende lijst bevat een beschrijving van de opties in het dialoogvenster **MIDI-toetsenlijst**.

Optie	*Beschrijving*
Brontoets #	Geeft een overzicht van de MIDI-toetsen die in een MIDI-bericht in een MIDI-bestand kunnen voorkomen. Deze waarden kunt u niet wijzigen.
Brontoetsnaam	Geeft de namen van de percussie-instrumenten weer die met de brontoetsen zijn verbonden, zoals gedefinieerd door de algemene MIDI-specificatie. Gebruik deze namen als referentie bij het maken van een toetsenlijst voor percussie-instrumenten. Indien u een toetsenlijst maakt teneinde registratiewijzigingen voor melodische instrumenten te corrigeren, kunt u deze namen negeren.
Doeltoets #	Bepaalt de toets die op de synthesizer wordt aangeslagen wanneer het nummer van de brontoets door een toepassing wordt verzonden of in een MIDI-bestand wordt aangetroffen. Als u de doeltoets wilt wijzigen, selecteert u het vak "Doeltoets #" en klikt u op de schuifpijl-omhoog of schuifpijl-omlaag totdat het gewenste toetsnummer wordt weergegeven. Of selecteer het nummer van de toets en typ een nieuw nummer.

Een schakellijst maken

Indien de schakellijst van uw synthesizer afwijkt van de schakel-definities van de algemene MIDI-specificatie moet u twee schakellijsten maken: één voor de melodische instrumenten en één voor de percussie-instrumenten.

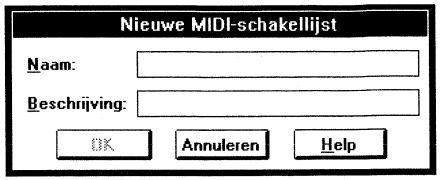
Een schakellijst maken:

1. Kies in het Configuratiescherm het pictogram MIDI Mapper.

   Het dialoogvenster **MIDI Mapper** wordt weergegeven.
2. Selecteer in het gebied "Weergeven" het keuzerondje "Schakellijsten".

3. Kies de knop Nieuw.

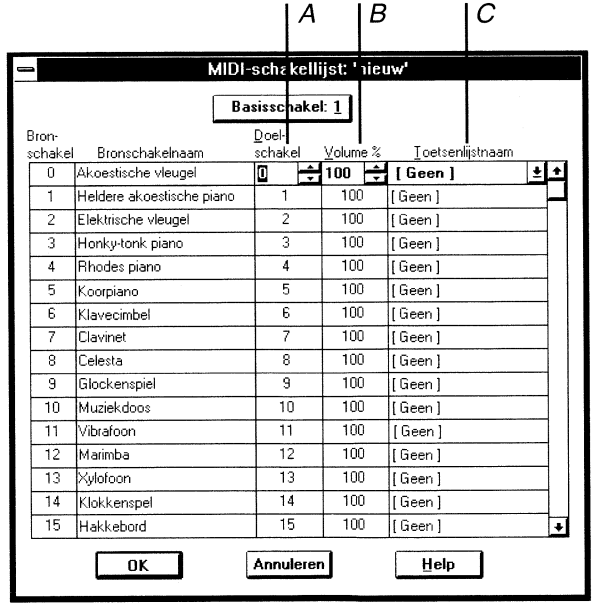
Het dialoogvenster **Nieuwe MIDI-schakellijst** wordt weergegeven.

4. Typ in de vakken "Naam" en "Beschrijving" een naam en een beschrijving van de nieuwe schakellijst.

5. Kies de knop OK.

Er wordt een dialoogvenster voor de nieuwe schakellijst afgebeeld. Hierin staan de geluiden vermeld voor de bronschakels 0 tot en met 127 zoals deze zijn gedefinieerd door de algemene MIDI-specificatie.

A Geef in deze kolom de doelschakels op die door uw synthesizer worden gebruikt.

B Geef in deze kolom het volume van de schakel op.

C Geef in deze kolom de toetsenlijst op die voor elke schakel moet worden gebruikt.

6. Indien de schakelnummers van uw synthesizers met 1 beginnen in plaats van met 0, kiest u de knop "1 gebaseerde schakel #s".

   Of druk op ALT+1.

7. Wijs een doelschakel, volumeniveau en toetsenlijst aan de bronschakels toe.

   Na deze procedure volgt een gedetailleerde beschrijving van de opties in het dialoogvenster **MIDI-schakellijst**.

8. Kies wanneer u klaar bent de knop OK.

   Er wordt een dialoogvenster afgebeeld waarin u wordt gevraagd of u de wijzigingen wilt opslaan.

9. Kies de knop Ja ter bevestiging van de wijzigingen.

10. Kies in het dialoogvenster **MIDI Mapper** de knop Sluiten.

In de volgende lijst vindt u een beschrijving van de opties in het dialoogvenster **MIDI-schakellijst**.

Optie	*Beschrijving*
Bronschakel #	Geeft een overzicht van de schakelnummers die kunnen voorkomen in een MIDI-bericht in een MIDI-bestand. Sommige synthesizers definiëren schakelnummers van 0 tot en met 127. Andere definiëren schakelnummers van 1 tot en met 128. U kunt deze waarden niet wijzigen.
Bronschakelnaam	Geeft de namen weer van de standaardgeluiden of -instrumenten die zijn geassocieerd met de doelschakelnummers voor melodische kanalen zoals deze zijn gedefinieerd door de algemene MIDI-specificatie. Gebruik deze namen als een referentie bij het maken van een schakellijst voor melodische instrumenten. Indien u een schakellijst maakt voor percussie-instrumenten, kunt u deze namen negeren.

Optie	*Beschrijving*
Doelschakel #	Bepaalt de door uw synthesizer gebruikte schakelnummers die overeenkomen met de geluiden of de instrumenten in het vak "Bronschakelnaam". Voor synthesizers die de algemene MIDI-specificatie ondersteunen is dit nummer hetzelfde als het Bronschakelnummer. Als u de doelschakel wilt wijzigen, selecteert u het vak "Doelschakel #" en klikt u op de schuifpijl-omhoog of schuifpijl-omlaag totdat het gewenste schakelnummer is weergegeven. U kunt ook het nummer selecteren en een nieuw nummer typen. Indien u een schakellijst maakt voor percussie-instrumenten, wijzigt u alle doelschakelnummers in het schakelnummer dat de synthesizer gebruikt voor percussie.
Volume %	Bepaalt het volume voor de doelschakel. Deze waarde wordt gemeten als een percentage van het volume dat is opgegeven door een MIDI-volumebericht in het MIDI-bestand. De standaardwaarde is 100. Dit betekent dat de schakel speelt met het volume dat in het MIDI-bestand is aangegeven. Als u de volume-instelling wilt wijzigen, selecteert u het vak "Volume %" en klikt u op de schuifpijl-omhoog of schuifpijl-omlaag totdat het gewenste volumepercentage wordt weergegeven. Of selecteer het nummer en typ een nieuw nummer. Als u het volume wilt verhogen, neemt u een waarde groter dan 100. Als u het volume wilt verlagen, neemt u een waarde kleiner dan 100.

Optie	*Beschrijving*
Toetsenlijstnaam	Bepaalt de toetsenlijst die door de schakel wordt gebruikt. Als u een toetsenlijst wilt opgeven, opent u de lijst "Toetsenlijstnaam" en kiest u de gewenste toetsenlijst. Indien u een schakellijst maakt voor percussie-instrumenten, geeft u voor alle bronschakels de naam op van de toetsenlijst die u gemaakt hebt voor percussie. Indien u een schakellijst maakt voor melodische instrumenten en uw synthesizer bepaalde klanken produceert met een registratie die afwijkt van de algemene MIDI-definities, selecteert u een toetsenlijst die de toetsen instelt zodat deze met de juiste registratie spelen volgens de schakel die correspondeert met de klank. Indien uw synthesizer koorpiano bijvoorbeeld één octaaf hoger speelt dan in de algemene MIDI-specificatie is gedefinieerd, selecteert u de toetsenlijst -1 octaaf voor de schakel die correspondeert met koorpiano.

Kanalen toewijzen

Wanneer u eenmaal de schakellijsten en toetsenlijsten voor uw synthesizer hebt gemaakt, kunt u de kanaaltoewijzing voor de nieuwe MIDI-instelling opgeven.

De MIDI Mapper heeft 16 kanalen. Bestanden die zijn geautoriseerd conform de Microsoft-richtlijnen voor de algemene MIDI-specificatie gebruiken de bronkanalen 13 tot en met 16 voor Base-level-synthesizers en de kanalen 1 tot en met 10 voor de Extended-level-synthesizers. Op Base-level-synthesizers zijn de kanalen 13 tot en met 15 de melodische kanalen en is 16 het percussiekanaal. Op Extended-level-synthesizers zijn de kanalen 1 tot en met 9 de melodische kanalen en is kanaal 10 het percussiekanaal.

Kanalen toewijzen:

1. Kies in het Configuratiescherm het pictogram MIDI Mapper.

   Het dialoogvenster **MIDI Mapper** wordt weergegeven.

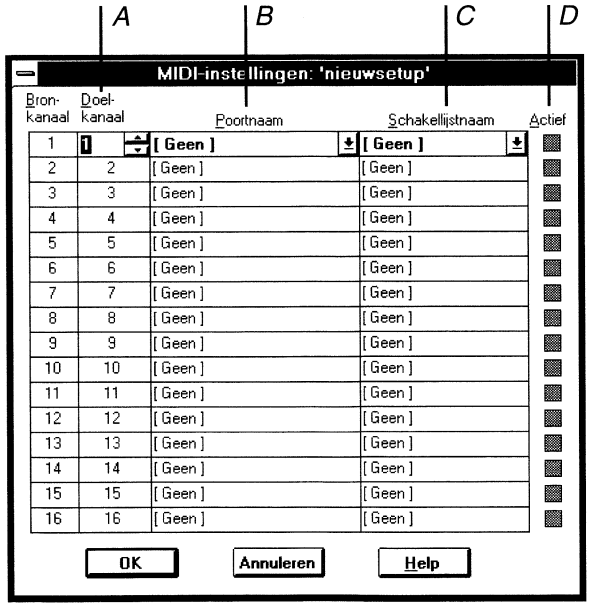
2. Selecteer in het gebied "Weergeven" het keuzerondje "Instellingen".
3. Kies de knop Nieuw.

   Het dialoogvenster **Nieuwe MIDI-instellingen** wordt weergegeven.

4. Typ in de vakken "Naam" en "Beschrijving" de naam en de beschrijving van de nieuwe instelling.
5. Kies de knop OK.

   Er wordt een dialoogvenster afgebeeld voor de nieuwe instelling.

A Geef in deze kolom het doelkanaal op voor uw synthesizer.

B Geef in deze kolom de poort op waarnaar u geluiden wilt zenden.

C Geef in deze kolom de schakellijst op die u voor elk kanaal wilt gebruiken.

D Activeer een kanaal door dit aankruisvakje in te schakelen.

6. Geef een doelkanaal, een poortnaam en een schakellijst op voor elk bronkanaal dat door uw synthesizer wordt gebruikt.

   Na deze procedure volgt een gedetailleerde beschrijving van de opties in het dialoogvenster **MIDI-instellingen**.

7. Kies wanneer u gereed bent de knop OK.

   Er wordt een dialoogvenster afgebeeld waarin u wordt gevraagd of u de wijzigingen wilt opslaan.

8. Kies de knop Ja ter bevestiging van de wijzigingen.

9. Kies in het dialoogvenster **MIDI Mapper** de knop Sluiten.

De volgende lijst bevat een beschrijving van de opties in het dialoogvenster **MIDI-instellingen**.

Optie	*Beschrijving*
Bronkanaal	Geeft een overzicht van de MIDI-bronkanalen die kunnen voorkomen in een MIDI-bericht in een MIDI-bestand. U kunt deze waarden niet wijzigen.
Doelkanaal	Bepaalt het kanaal dat de synthesizer gebruikt om de klanken op het bronkanaal af te spelen. De standaardwaarde is dezelfde als de waarde voor het bronkanaal. Indien de synthesizer de algemene MIDI-specificatie ondersteunt, dient u de standaardwaarden te gebruiken. Als u de waarde wilt wijzigen, selecteert u het vak "Doelkanaal" en klikt u op de schuifpijl-omhoog of schuifpijl-omlaag totdat het nummer van het gewenste doelkanaal wordt weergegeven. U kunt ook een nummer selecteren en een nieuw nummer typen.

Optie	*Beschrijving*
Poortnaam	Bepaalt de naam van de MIDI-uitvoerpoort waarnaar de klanken op het bronkanaal worden gezonden. U hoeft niet voor elk kanaal dezelfde poort te gebruiken. Indien u bijvoorbeeld twee synthesizers gebruikt, een Adlib en een synthesizer die is verbonden aan de MIDI-uitvoerpoort van uw computer, kunt u sommige klanken op bepaalde kanalen naar de Adlib-poort zenden en andere klanken op andere kanalen naar de MIDI-uitvoerpoort. Als u de poortnaam wilt opgeven, opent u de lijst "Poortnaam" en kiest u de gewenste poort.
Schakellijstnaam	Bepaalt de schakellijst die met een bepaald kanaal wordt gebruikt. Als u een schakellijst wilt opgeven, opent u de lijst "Schakellijstnaam" en selecteert u de gewenste schakel. Voor een melodisch kanaal kiest u een andere schakellijst dan voor een percussiekanaal. Selecteer voor melodische bronkanalen de schakellijst die u hebt gemaakt voor melodische instrumenten. Selecteer voor percussiebronkanalen de schakellijst die u hebt gemaakt voor percussie-instrumenten. Op Base-level-synthesizers zijn de melodische kanalen de kanalen 13-15 en is het percussiekanaal kanaal 16. Op Extended-level-synthesizers zijn de melodische kanalen de kanalen 1-9 en is het percussiekanaal kanaal 10.

Optie	*Beschrijving*
Actief	Bepaalt of MIDI-informatie voor een bepaald kanaal naar de geselecteerde poort wordt gezonden. Wanneer u een poortnaam kiest, wordt dit vak automatisch geselecteerd. Dat betekent dat MIDI-informatie naar de poort wordt gezonden. Als u deze instelling wilt wijzigen, schakelt u het aankruisvakje "Actief" in.

Toetsenlijsten, schakellijsten en instellingen bewerken

U kunt de toetsenlijsten, schakellijsten en kanaaltoewijzing van een bestaande MIDI-instelling bewerken. In het algemeen is dit niet nodig, tenzij de synthesizer die op de MIDI-uitvoerpoort van de computer is aangesloten niet voldoet aan de algemene MIDI-specificatie of indien u niet de verwachte geluidsresultaten bereikt.

Toetsenlijsten, schakellijsten en instellingen bewerken:

1. Kies in het Configuratiescherm het pictogram MIDI Mapper.

   Het dialoogvenster **MIDI Mapper** wordt weergegeven.

2. Selecteer in het gebied "Weergeven" het keuzerondje (Toetsenlijsten, Schakellijsten of Instellingen) dat correspondeert met het type lijst (toetsenlijst, schakellijst of kanaallijst) dat u wilt bewerken.
3. Open de lijst "Naam" en selecteer de naam van de lijst die u wilt bewerken.
4. Kies de knop Bewerken.

   Het dialoogvenster **Bewerken** wordt weergegeven voor de opgegeven toetsenlijst, schakellijst of instelling.

5. Breng de gewenste wijzigingen aan.

   Meer informatie over hoe u de instellingen in het dialoogvenster kunt bewerken, vindt u in de procedures voor het maken van een toetsenlijst of schakellijst en het opgeven van de kanaaltoewijzing, eerder in dit hoofdstuk.

6. Kies de knop OK als u de gewenste wijzigingen hebt aangebracht.

   Er wordt een dialoogvenster afgebeeld waarin u wordt gevraagd of u de wijzigingen wilt opslaan.

7. Als u de wijzigingen wilt opslaan, kiest u de knop Ja.
8. Kies in het dialoogvenster **MIDI Mapper** de knop Sluiten.

Een instelling, schakellijst of toetsenlijst verwijderen

Indien u een bepaalde schakellijst, toetsenlijst of instelling niet langer gebruikt, kunt u deze verwijderen. Onthoud dat u de huidige MIDI-instelling (de instelling die in het vak "Naam" verschijnt wanneer u het dialoogvenster **MIDI Mapper** voor het eerst start) niet kunt verwijderen. Het is evenmin mogelijk een toetsenlijst te verwijderen die in een schakellijst wordt gebruikt, of een schakellijst die in een MIDI-instelling wordt gebruikt. Voordat u een toetsenlijst of schakellijst verwijdert, moet u er zeker van zijn dat geen enkele bestaande schakellijst of instelling aan de te verwijderen toetsenlijst of schakellijst refereert.

Een instelling, schakellijst of toetsenlijst verwijderen:

1. Kies in het Configuratiescherm het pictogram MIDI Mapper.

   Het dialoogvenster **MIDI Mapper** wordt weergegeven.
2. Kies in het gebied "Weergeven" het keuzerondje (Toetsenlijsten, Schakellijsten of Instellingen) dat correspondeert met het type lijst (toetsenlijst, schakellijst of kanaallijst) dat u wilt verwijderen.
3. Open de lijst "Naam" en kies de naam van de lijst die u wilt verwijderen.
4. Kies de knop Verwijderen.
5. Als u de lijst wilt verwijderen, kiest u de knop Ja.
6. Kies in het dialoogvenster **MIDI Mapper** de knop Sluiten.

Opties instellen voor het uitvoeren van Windows in de 386 "enhanced"-modus

Indien de 386 "enhanced"-modus is geïnstalleerd en u in de 386 "enhanced"-modus werkt, ziet u ook het pictogram 386 Enhanced in het Configuratiescherm. Wanneer u dit pictogram kiest, kunt u bepalen hoe de toepassingen beslag leggen op de randapparatuur en hoeveel computervermogen aan Windows- en niet Windows-toepassingen wordt toegekend. Meer gedetailleerde instructies over het opgeven van deze opties vindt u in hoofdstuk 14, "Windows optimaliseren".

6 Afdrukbeheer

Afdrukbeheer activeren

Afdrukbeheer is een Windows-toepassing die het afdrukken beheert. In Afdrukbeheer kunt u aansluiten op netwerkprinters, printers installeren, en configureren en het afdrukken van bestanden regelen.

Indien u vanuit een Windows-toepassing afdrukt terwijl Afdrukbeheer actief is, wordt door de toepassing een afdrukbestand gemaakt dat naar Afdrukbeheer wordt gezonden. Afdrukbeheer werkt op de achtergrond, hetgeen inhoudt dat de bestanden naar de printer worden gezonden terwijl u verder kunt werken. U kunt op elk moment de status van een bestand in de wachtrij opvragen, en totdat het bestand wordt afgedrukt, kunt u deze status tevens wijzigen.

Afdrukbeheer werkt samen met uw netwerk en geeft informatie over de wachtrij van netwerkprinters en over bestanden die u naar een bepaalde netwerkprinter hebt gezonden.

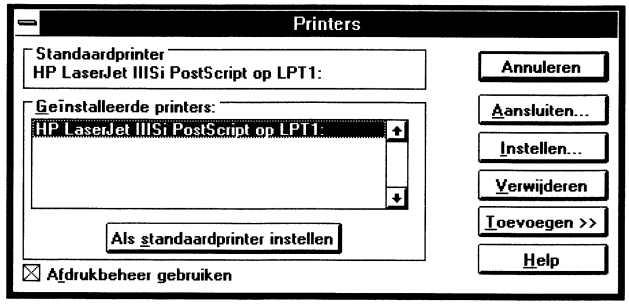
Voordat u met Afdrukbeheer kunt afdrukken, moet u dit eerst activeren.

Afdrukbeheer activeren:

1. Kies in de Hoofdgroep het pictogram Configuratiescherm.

2. Kies in het Configuratiescherm het pictogram Printers.

   Het dialoogvenster **Printers** wordt weergegeven.

3. Schakel het aankruisvakje "Afdrukbeheer gebruiken" in indien dit nog niet is geselecteerd.
4. Kies de knop Sluiten.

Een printer installeren en configureren

Voordat u in Windows kunt afdrukken, moet u een printer op de computer aansluiten en deze printer installeren. Indien u tijdens de installatie van Windows geen printer hebt geïnstalleerd, of indien u een printer wilt toevoegen, volgt u de procedure die in deze sectie wordt beschreven. Zie hoofdstuk 15, "Windows onderhouden met Setup", voor meer informatie over de installatie van Windows.

In het bestand PRINTER.WRI, dat met Windows is geleverd, vindt u specifieke informatie over veel van de door Windows ondersteunde printers. Met Write kunt u dit bestand bekijken en zodoende nagaan of dit bestand informatie over uw printer bevat. Meer informatie over uw printer vindt u in het handboek bij uw printer.

Als u een printer wilt gebruiken voor Windows-toepassingen, doet u het volgende:

- Installeer het printerstuurprogramma voor de gewenste printer.
- Kies de poort waarop u de printer wilt aansluiten.

Wanneer u een printerstuurprogramma hebt geïnstalleerd en een poort aan de printer hebt toegewezen, kunt u wellicht al wel afdrukken, maar misschien nog niet met het gewenste resultaat. In dit geval voert u enkele of alle van de volgende procedures uit:

- Stel de printeropties in die het printerstuurprogramma gebruikt bij het afdrukken van documenten.
- Geef aan hoeveel tijd moet verstrijken voordat berichten mogen worden verzonden over eventuele problemen met de printer.
- Kies de standaardprinter.

In de volgende secties worden de verschillende procedures beschreven.

U kunt deze procedures ook uitvoeren met de optie "Printers" in het Configuratiescherm. De optie "Printers" bevat dezelfde methode voor installatie en configuratie van een printer als de methode die in de volgende secties wordt beschreven.

Een printerstuurbestand installeren

Aan een *printerstuurbestand* ontleent Windows belangrijke informatie over de printer, waaronder gegevens over de capaciteit van de printer en de afdruk-interface, de beschrijving van lettertypen (zoals grootte en opmaak), vertaling van tekens en de stuurcodes waarmee de printer de verschillende opmaakmogelijkheden produceert. De printerstuurbestanden voor de meestgebruikte printers worden bij Windows geleverd.

Tijdens de installatie van een printer wordt een lijst met printers afgebeeld waaruit u kunt kiezen. Indien uw printer niet in deze lijst voorkomt of indien u wordt gevraagd een diskette in het station te plaatsen met een niet-vermeld, bijgewerkt of door de leverancier verstrekt printerstuurprogramma betekent dit dat voor deze printer geen printerstuurbestand voorhanden is. Uw printer kan waarschijnlijk echter worden gestuurd door een stuurprogramma van een andere printer of door een stuurprogramma dat na deze Windows-versie is ontwikkeld. Zie "Uw printer komt niet voor in de lijst", verderop in dit hoofdstuk, voor meer informatie.

Een printerstuurbestand installeren:

1. Kies in de Hoofdgroep het pictogram Afdrukbeheer.

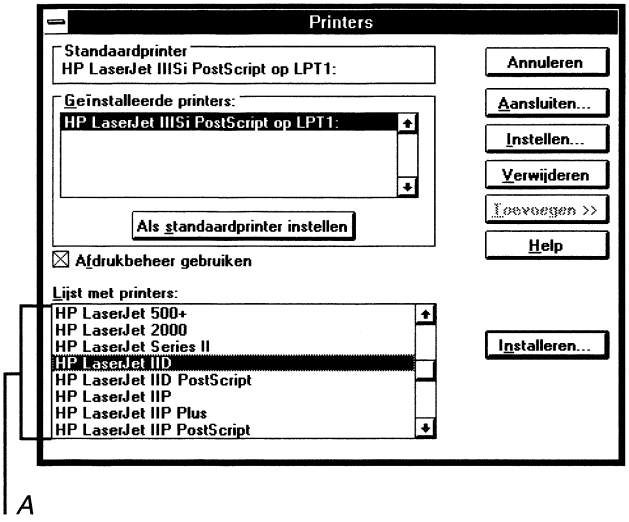
   Het venster Afdrukbeheer wordt weergegeven.

2. Kies **Printerinstelling** in het menu **Opties**.

   Het dialoogvenster **Printers** wordt weergegeven. Indien u tijdens de installatie van Windows geen printer hebt geïnstalleerd, wordt het dialoogvenster vergroot en is de knop Toevoegen lichter gekleurd. Ga in dit geval verder met stap 4.

3. Kies de knop Toevoegen.

   In het dialoogvenster verschijnt een lijst met printers die worden ondersteund door de bij Windows geleverde printerstuurbestanden.

A Printers die door Windows worden ondersteund.

4. Selecteer in het vak "Lijst met printers" de printer die u wilt installeren.
5. Kies de knop Installeren.

   Indien het printerstuurbestand voor de geselecteerde printer nog niet is geïnstalleerd, verschijnt een dialoogvenster waarin u wordt gevraagd de diskette met het printerstuurbestand in het station te plaatsen. Dit kan een van de bij Windows geleverde diskettes zijn of (indien het dialoogvenster het bericht bevat dat u een diskette met een niet-afgebeeld, bijgewerkt of door de leverancier verstrekt stuurprogramma in het station moet plaatsen) de diskette met printerstuurprogramma's die door de leverancier van uw printer is geleverd.

6. Plaats, indien nodig, de diskette met het printerstuurbestand in het station en kies OK.

   Of typ de stationsaanduiding en directory als u weet waar het printerstuurbestand zich op de vaste schijf bevindt.

   Indien u de lokatie van het printerstuurbestand niet weet, kiest u de knop Bladeren. Het dialoogvenster **Bladeren** wordt weergegeven waarin u het station en de directory met het printerstuurbestand kunt opzoeken en selecteren. Wanneer u de lokatie van het bestand hebt vastgesteld, kiest u de knop OK waarna opnieuw het dialoogvenster **Printers** wordt afgebeeld.

   Het is mogelijk dat nu een ander dialoogvenster verschijnt waarin u wordt gevraagd de diskette met de lettertypebestanden of andere voor deze printer benodigde bestanden in het station te plaatsen.

7. Indien u om andere bestanden wordt gevraagd, plaatst u de benodigde diskette in het station en kiest u de knop OK.

   De bestanden worden naar de vaste schijf gekopieerd en het dialoogvenster **Printers** wordt opnieuw op het scherm afgebeeld.

   In het vak "Geïnstalleerde printers" verschijnt de naam van het geselecteerde printermodel. Indien dit de eerste geïnstalleerde printer is, is dit de standaardprinter. Naast de naam van de printer wordt de naam van de poort waaraan deze printer standaard is toegewezen, "LPT1", vermeld.

   Indien deze printer niet op LPT1 is aangesloten, moet u deze toewijzing veranderen. Zie "Een printerpoort selecteren" verderop in dit hoofdstuk, voor meer informatie over het wijzigen van een poorttoewijzing.

8. Kies de knop Sluiten.

Uw printer komt niet voor in de lijst

Indien uw printer niet voorkomt in het dialoogvenster **Printers** betekent dit niet dat u uw printer niet met Windows kunt gebruiken.

Controleer eerst de lijst met compatibele apparatuur die u in het Windows-pakket aantreft. Indien uw printer niet in deze lijst voorkomt, raadpleegt u het printerhandboek. Hieruit kunt u opmaken of uw printer 100% compatibel is met een printer uit het vak "Lijst met printers" of over een emulatiemodus beschikt voor een van de printers in deze lijst. Zoek in de index van het printerhandboek naar secties over *instellingen van DIP-schakelaars* of *modi*.

Zo kunnen bijvoorbeeld de meeste matrixprinters compatibel worden gemaakt met Epson-printers door de instelling van de DIP-schakelaars op de printer te wijzigen. Ook zijn veel laserprinters compatibel met de HP LaserJet-printer nadat de instelling van de DIP-schakelaars is gewijzigd of een bepaalde menu-opdracht is gekozen. Als u uw printer in een emulatiemodus gebruikt, is het mogelijk dat niet alle eigenschappen van de printer kunnen worden gebruikt.

Indien uw printer niet 100% compatibel is en geen emulatiemodus heeft die 100% compatibel is met een printer in het vak "Lijst met printers", hebt u drie mogelijkheden:

- Vraag uw printerleverancier om een printerstuurprogramma dat met Windows werkt.
- Vraag informatie aan over de extra stuurprogramma's die op de Microsoft WDL-(Windows Driver Library) diskette staan. Microsoft voegt stuurprogramma's toe wanneer deze beschikbaar worden. Meer informatie vindt u in de lijst met compatibele apparatuur in het Windows-pakket.
- In het Windows-pakket bevindt zich tevens een diskette met printerstuurbestanden voor ondersteuning van printers die worden gebruikt in landen buiten de Verenigde Staten.

In de volgende sectie vindt u meer informatie over installatie van een printerstuurprogramma dat niet in de lijst voorkomt.

Indien geen van bovenstaande suggesties uitkomst biedt, kiest u in het vak "Lijst met printers" de optie "Standaard / Alleen tekst". Het stuurprogramma "Standaard / Alleen tekst" ondersteunt de meeste printers en is het aangewezen stuurprogramma voor letterwielprinters. Met dit stuurprogramma kan alleen tekst worden afgedrukt, geen figuren.

Een printerstuurprogramma installeren dat niet met Windows is geleverd

Indien u een nieuw stuurprogramma van een printerfabrikant betrekt, moet u dit installeren aan de hand van de instructies van de fabrikant.

Indien er geen instructies zijn, volgt u de volgende procedures.

Een printerstuurprogramma installeren dat niet met Windows is geleverd:

1. Kies in de Hoofdgroep het pictogram Afdrukbeheer.
2. Kies in het menu **Opties** de opdracht **Printerinstelling**.

   Het dialoogvenster **Printers** wordt weergegeven.

3. Kies de knop Toevoegen.

   Het vak "Lijst met printers" wordt weergegeven.

4. Kies in het vak "Lijst met printers" de printer die u wilt installeren.

5. Kies de knop Installeren.

   Een dialoogvenster wordt afgebeeld waarin u wordt gevraagd de diskette met het printerstuurbestand in het station te plaatsen.

6. Plaats de diskette met de printstuurprogramma's voor ondersteuning van printers die gebruikt worden in landen buiten de Verenigde Staten in het station. Kies vervolgens de knop OK.

   Een ander dialoogvenster wordt weergegeven met een overzicht van printers.

7. Kies in het vak "Lijst met printers" de printer die u wilt installeren. Indien uw printer nog steeds niet in deze lijst is afgebeeld, moet u de leverancier van uw printer om het juiste printerstuurprogramma vragen.

8. Kies de knop OK.

   Het dialoogvenster **Printers** wordt weergegeven.

   De nieuwe printer wordt aan de lijst "Geïnstalleerde printers" toegevoegd.

9. Kies de knop Sluiten.

Een printerpoort selecteren

Wanneer u een printerstuurbestand installeert, wordt de printer aan LPT1 toegewezen. U moet deze poorttoewijzing veranderen indien uw printer op een andere poort is aangesloten.

Opmerking Wijzig nooit de poorttoewijzing van de printer op het moment dat u documenten op de printer afdrukt. Indien u dit doet, worden de documenten uit de wachtrij van Afdrukbeheer verwijderd. De documenten worden wel afgedrukt, maar u kunt de verschillende functies van Afdrukbeheer, zoals het afdrukken tijdelijk onderbreken en opnieuw starten, en weergave van statusinformatie, niet voor deze documenten gebruiken.

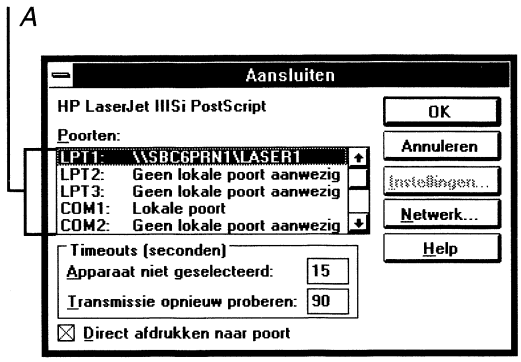
Een printerpoort selecteren:

1. Indien het dialoogvenster **Printers** niet op het scherm is afgebeeld, kiest u **Printerinstelling** in het menu **Opties**.

   Het dialoogvenster **Printers** wordt nu weergegeven.

2. Kies in het vak "Geïnstalleerde printers" de printer die u aan een andere poort wilt toewijzen.
3. Kies de knop Aansluiten.

   Het dialoogvenster **Aansluiten** wordt weergegeven.

A Het vak Poorten

4. Kies de poort waarop u de printer wilt aansluiten.

   Indien u een seriële poort kiest, is het misschien nodig de communicatie-instellingen van deze poort te wijzigen zodat deze overeenstemmen met die van de printer. In Windows worden de voor seriële printers meestgebruikte communicatie-instellingen gebruikt. Het merendeel van de printers werkt met deze instellingen.
5. Indien u de communicatie-instellingen moet wijzigen, kiest u de knop Instellingen en brengt u in het dialoogvenster **Instellingen** de nodige wijzigingen aan (de knop Instellingen is niet beschikbaar indien uw printer is toegewezen aan een parallelle (LPT-) poort). Zie hoofdstuk 5, "Configuratiescherm", voor meer informatie over communicatie-instellingen. Meer informatie over de instellingen voor uw printer vindt u in het handboek bij uw printer.

   Indien de printer die u installeert een netwerkprinter is, kunt u deze aansluiten met de knop Netwerk. Zie "Een netwerkprinter aansluiten", verderop in dit hoofdstuk, voor meer informatie over aansluiting van netwerkprinters.

   Wanneer u de instellingen hebt aangepast, kiest u de knop OK.

6. Kies in het dialoogvenster **Aansluiten** de knop OK.

   Het dialoogvenster **Printers** wordt weergegeven.

7. Kies de knop Sluiten.

De geselecteerde poort wordt vermeld naast de geselecteerde printernaam in het vak "Geïnstalleerde printers".

U kunt een printer op één van de volgende poorten aansluiten:

Poort	*Beschrijving*
LPT	Parallelle poort.
COM	Seriële poort.
EPT	Wordt voor de IBM Personal Page-printer gebruikt. Voor deze optie moet een bijbehorende kaart in de computer zijn geïnstalleerd.
BESTAND	De afdruk wordt naar een bestand gestuurd in plaats van naar een printer. Indien de toepassing waarmee u werkt deze mogelijkheid ondersteunt, kunt u een afdruk ook naar een bestand sturen zonder deze optie te kiezen.

Opmerking Indien u een niet-Windows-toepassing in de 386 "enhanced"-modus gebruikt, kunt u zelf instellen wat er dient te gebeuren wanneer verschillende toepassingen een printerpoort gelijktijdig willen benaderen. Meer informatie hierover vindt u in hoofdstuk 14, "Windows optimaliseren".

Afdrukopties instellen

Afdrukopties zijn specifieke printerinstellingen als resolutie, kleur en tekstkwaliteit. Deze opties zijn printerafhankelijk.

In Windows worden standaardinstellingen gekozen die doorgaans ook voor uw printer gelden. U kunt deze instellingen echter wijzigen, bijvoorbeeld teneinde een ander papierformaat te gebruiken of de afdrukstand (liggend of staand) te wijzigen.

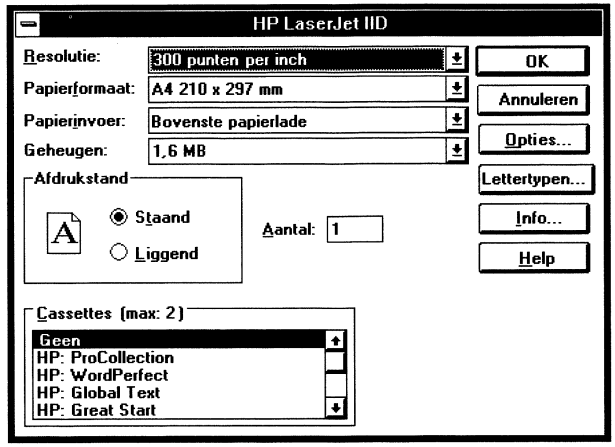
Printerinstellingen wijzigen:

1. Indien het dialoogvenster **Printers** niet op het scherm is afgebeeld, kiest u de opdracht **Printerinstelling** in het menu **Opties**.

   Het dialoogvenster **Printers** wordt weergegeven.

2. In het vak "Geïnstalleerde printers" kiest u de gewenste printer.
3. Kies de knop Instellen.

   Een dialoogvenster wordt afgebeeld met daarin de opties voor de geselecteerde printer. De volgende illustratie is een voorbeeld van een dialoogvenster voor de printerinstelling. Welke opties in dit dialoogvenster worden afgebeeld, is afhankelijk van de printer die u configureert.

4. Breng de gewenste wijzigingen aan en kies de knop OK.

   Het dialoogvenster **Printers** wordt weergegeven.
5. Kies de knop Sluiten.

In de volgende tabel vindt u een overzicht van de meestvoorkomende afdrukopties in het dialoogvenster met printerinstellingen. Dit dialoogvenster varieert van printer tot printer. Sommige opties worden hier dan ook niet vermeld.

Optie	*Beschrijving*
Papierinvoer	Kies de papierlade indien de printer afdrukt op losse vellen. Kies doorlopende invoer indien de printer afdrukt op kettingformulieren. Voor sommige printers kunt u ook handmatige papierinvoer kiezen.
Papierformaat	Het gebruikte papierformaat. Het standaardpapierformaat is afhankelijk van het land dat op dat moment is geselecteerd in het dialoogvenster **Internationaal** van het Configuratiescherm. Als u een Europees land hebt geselecteerd, is het standaardpapierformaat A4. Als u de Verenigde Staten hebt geselecteerd, is het standaardpapierformaat voor de meeste printers "letter" (8,5 bij 11 inch). Wijzig deze instelling indien u een ander papierformaat gebruikt. Zie hoofdstuk 5, "Configuratiescherm", voor meer informatie over het aanpassen van Windows voor internationaal gebruik.
Geheugen	De hoeveelheid printergeheugen. Raadpleeg het handboek bij uw printer of vraag uw leverancier naar de geheugencapaciteit van uw printer. Indien u deze informatie niet kunt achterhalen, gebruikt u de standaardinstelling.
Afdrukstand	Afdrukstand *Staand* of *Liggend.* Staand betekent dat de pagina langer is dan deze breed is wanneer u de tekst recht houdt. Liggend betekent dat de pagina breder is dan deze lang is wanneer u de tekst recht houdt.
Resolutie	De resolutie waarmee u figuren wilt afdrukken. U kunt kiezen voor een hoge, gemiddelde of lage resolutie, maar doorgaans wordt de resolutie uitgedrukt in dots per inch (bijvoorbeeld 300 DPI of 120 x 144). Hoe meer dots per inch des te hoger de resolutie. Het afdrukken in een hogere resolutie duurt langer maar levert een betere kwaliteit op terwijl het afdrukken in een lagere resolutie sneller gaat maar resulteert in een mindere kwaliteit.

Optie	*Beschrijving*
Cassettes	Kies in de lijst de lettertypecassette die u wilt gebruiken. U mag net zoveel cassettes kiezen als fysiek in de printer kunnen worden geplaatst.
Lettertypen	Met het programma voor installatie van lettertypen installeert u op de printer extra cassettelettertypen of "download"-lettertypen. Deze lettertypen zijn verkrijgbaar bij een printer- of lettertypeleverancier, en worden dus niet bij Windows geleverd. Meer informatie over installatie van deze lettertypen vindt u in "Andere lettertypen installeren" verderop in dit hoofdstuk.
Opties	Geeft het dialoogvenster **Opties** weer waarin u voor uw printer specifieke printeropties kunt instellen. Kies de knop Help als u meer informatie wilt over deze opties.
Help	Geeft informatie weer over het gebruik van het dialoogvenster met de printerinstellingen.

Opmerking Indien u de poort wijzigt waarop de printer is aangesloten, moet u de afdrukinstellingen controleren om na te gaan of deze nog correct zijn. Bij sommige printers zijn bepaalde instellingen niet meer van toepassing wanneer u de printerpoort wijzigt.

Andere lettertypen installeren

Wanneer u de afdrukopties instelt, kunt u eventueel ook andere cassettelettertypen, "download"-lettertypen of lettertypen met variabele lettergrootte installeren (verkrijgbaar bij een printer- of lettertypefabrikant). Indien een printer deze lettertypen ondersteunt, kunt u met de knop Lettertypen en/of Cassette een lijst opvragen in het dialoogvenster voor de printerinstelling. Cassettelettertypen zijn opgeslagen in een cassette die u in de cassettesleuven van een printer moet plaatsen alvorens u deze kunt gebruiken. "Download"-lettertypen en lettertypen met variabele grootte zijn opgeslagen in lettertypebestanden op diskettes. "Download"-lettertypen hebben een vooraf ingestelde lettergrootte terwijl lettertypen met variabele grootte in elke lettergrootte kunnen worden weergegeven.

Sommige stuurprogramma's die met Windows zijn geleverd, bevatten tevens cassettelettertype-informatie. Indien u de afdrukopties instelt voor een printer die met een dergelijk stuurprogramma werkt, hoeft u de lettertypen niet te installeren. De ondersteunde cassettelettertypen worden afgebeeld in de lijst "Cassettes" in het dialoogvenster voor de printerinstelling.

Ondersteunde cassettelettertypen gebruiken:

1. Indien het dialoogvenster **Printers** niet op het scherm is afgebeeld, kiest u in het menu **Opties** de opdracht **Printerinstelling**.

   Het dialoogvenster **Printers** wordt weergegeven.

2. Kies de door u gewenste printer en druk vervolgens op de knop Instellen.

   Een dialoogvenster met opties voor de geselecteerde printer wordt weergegeven.

3. Kies in de lijst "Cassettes" de cassettelettertypen die u wilt gebruiken.
4. Stel eventuele andere afdrukopties in.
5. Kies de knop OK.

   Het dialoogvenster **Printers** wordt weergegeven.

6. Kies de knop Sluiten.

Indien u "download"-lettertypen of lettertypen met variabele grootte wilt gebruiken, of indien de cassettelettertypen niet worden vermeld in de lijst "Cassettes", dient u deze te installeren. Het wordt aanbevolen "download"-lettertypen, lettertypen met variabele grootte of cassettelettertypen altijd te installeren met het bijbehorende installatieprogramma. Indien geen installatieprogramma voorhanden is en u met een Hewlett-Packard DeskJet- of LaserJet (PCL)-printer werkt, kunt u ook het programma Lettertype-installatie dat met Windows geleverd wordt, gebruiken.

Lettertype-installatie uitvoeren:

1. Indien het dialoogvenster **Printers** nog niet is afgebeeld, moet u in het menu **Opties** de opdracht **Printerinstelling** kiezen.

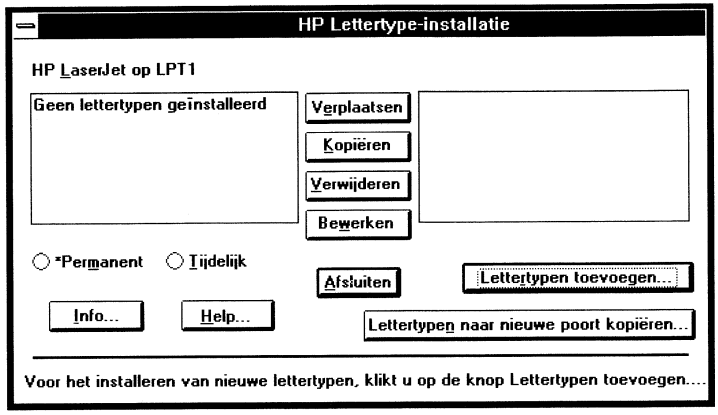
   Het dialoogvenster **Printers** wordt nu weergegeven.

2. Selecteer de printer waarvoor u lettertypen wilt installeren en kies vervolgens de knop Instellen.

   Een dialoogvenster met opties voor de geselecteerde printer wordt weergegeven.

3. Kies in het dialoogvenster de knop Lettertypen (indien u niet met een PCL-printer werkt, wordt deze knop niet in het dialoogvenster afgebeeld).

   Het dialoogvenster **Lettertype-installatie** wordt weergegeven.

   Het kan zijn dat u voorafgaand aan de installatie van de lettertypen enkele andere taken moet uitvoeren. Kies de knop Help voor meer informatie over dit en andere onderwerpen.

Opmerking Indien u de poort wijzigt waarop de printer is aangesloten, moet u de geïnstalleerde cassettelettertypen en "download"-lettertypen naar deze nieuwe poort kopiëren. Hiertoe kiest u de knop Lettertypen naar nieuwe poort kopiëren in het dialoogvenster **Lettertype-installatie**.

Timeout-opties instellen

Met de *timeout-opties* bepaalt u na hoeveel tijd een printerprobleem wordt gerapporteerd. De standaardinstellingen voor timeout-opties gelden voor alle printers. Wijzig deze instellingen dan ook alleen wanneer u problemen ondervindt. U kunt de instelling "Transmissie opnieuw proberen" verhogen als u bijvoorbeeld ingewikkelde figuren afdrukt of een netwerkprinter gebruikt, en het netwerk zwaar is belast. Ook wanneer u op een PostScript-printer afdrukt, moet u wellicht een hogere waarde instellen.

De timeout-opties wijzigen:

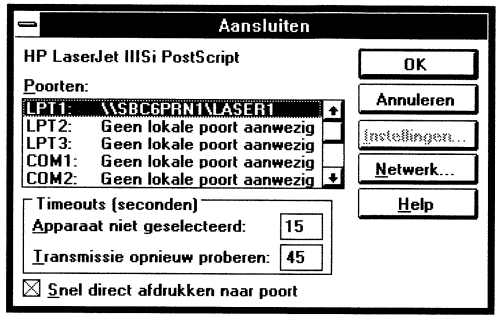
1. Indien het dialoogvenster **Printers** niet op het scherm is afgebeeld, kiest u de opdracht **Printerinstelling** in het menu **Opties**.

   Het dialoogvenster **Printers** wordt weergegeven.

2. Selecteer in het vak "Geïnstalleerde printers" de printer waarvoor u de timeout-instelling wilt wijzigen.

3. Kies de knop Aansluiten.

   Het dialoogvenster **Aansluiten** wordt weergegeven.

4. Wijzig de timeout-opties. Na deze procedure vindt u een tabel waarin de verschillende opties worden beschreven.

5. Kies de knop OK.

   Het dialoogvenster **Printers** wordt weergegeven.

6. Kies de knop Sluiten.

Optie	*Beschrijving*
Apparaat niet geselecteerd	Bepaalt hoe lang Afdrukbeheer blijft controleren of de printer online is en gereed om af te drukken. Indien de printer niet beschikbaar is na de opgegeven tijdsduur, verschijnt een bericht waarin u wordt meegedeeld dat de printer offline is. De standaardinstelling is 15 seconden.

Optie	*Beschrijving*
Transmissie opnieuw proberen	Bepaalt hoe lang het duurt voordat u wordt meegedeeld dat de printer geen afdrukinformatie meer kan accepteren. Wanneer de printer de informatie heeft afgedrukt die zich op dat moment in de buffer bevindt, wordt de buffer gewist en kan de printer nieuwe informatie accepteren. De standaardinstelling voor niet-PostScript-printers is 45 seconden en 90 seconden voor PostScript-printers.

Opmerking Tijdens de configuratie van een PostScript-printer kunt u de waarde van "Transmissie opnieuw proberen" verhogen, in het bijzonder wanneer u ingewikkelde figuren en verschillende lettertypen wilt afdrukken.

Een standaardprinter kiezen

Veel Windows-toepassingen gebruiken de standaardprinter wanneer u de opdracht **Afdrukken** kiest. U kunt slechts een standaardprinter tegelijkertijd kiezen.

Een standaardprinter kiezen:

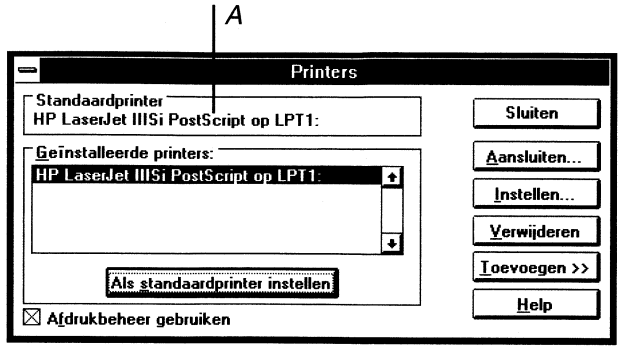
1. Indien het dialoogvenster **Printers** niet op het scherm is afgebeeld, kiest u de opdracht **Printerinstelling** in het menu **Opties**.

   Het dialoogvenster **Printers** wordt weergegeven.

2. Selecteer in het vak "Geïnstalleerde printers" de printer die u als standaardprinter wilt gebruiken.

3. Kies de knop Als standaardprinter instellen.

De naam van de printer wordt in het dialoogvenster **Printers** weergegeven in het gebied "Standaardprinter".

A Hier wordt de naam van de standaarprinter afgebeeld.

4. Kies de knop Sluiten.

Indien u verschillende printers hebt geïnstalleerd, kunt u met de opdracht **Printerinstelling** te allen tijde de standaardprinter wijzigen.

Andere Windows-toepassingen kunnen een opdracht **Printerinstelling** hebben waarmee u op elke andere geïnstalleerde printer kunt afdrukken. Doorgaans wordt de gekozen printer echter niet automatisch de standaardprinter, maar in sommige toepassingen wordt de instelling van de standaardprinter wel gewijzigd. Raadpleeg voor meer informatie over de opdracht **Printerinstelling** in een toepassing de documentatie bij de desbetreffende toepassing.

Een geïnstalleerde printer verwijderen

Indien u een geïnstalleerde printer niet meer gebruikt, kunt u deze verwijderen.

Een geïnstalleerde printer verwijderen:

1. Kies in de Hoofdgroep het pictogram Afdrukbeheer.

   Het venster Afdrukbeheer wordt weergegeven.
2. Kies **Printerinstelling** in het menu **Opties**.

   Het dialoogvenster **Printers** wordt weergegeven.
3. Selecteer in het vak "Geïnstalleerde printers" de printer die u wilt verwijderen.
4. Kies de knop Verwijderen.

   Een dialoogvenster wordt afgebeeld waarin u wordt gevraagd de verwijdering te bevestigen.
5. Kies de knop Ja.
6. Kies de knop Sluiten.

Als u een printer uit de lijst "Geïnstalleerde printers" verwijdert, wordt niet het stuurbestand uit de WINDOWS-directory verwijderd, aangezien dit bestand wellicht nog door een andere printer wordt gebruikt. Verder worden, wanneer u een stuurbestand verwijdert, niet alle bijbehorende lettertypen uit het geheugen verwijderd, aangezien een ander printerstuurbestand misschien dezelfde lettertypen gebruikt. Zie "Een lettertype verwijderen" in hoofdstuk 5, "Het Configuratiescherm" voor meer informatie over verwijdering van lettertypen uit het geheugen.

Documenten afdrukken

De wijze waarop u documenten afdrukt, is afhankelijk van de toepassing die u gebruikt. De meeste Windows-toepassingen beschikken over een opdracht **Afdrukken** in het menu **Bestand** waarmee u het huidige document kunt afdrukken. Verder kunt u met Bestandsbeheer documenten afdrukken die aan een bepaalde toepassing zijn verbonden. Wanneer u afdrukt vanuit een Windows-toepassing maakt de toepassing gebruik van Afdrukbeheer (indien actief) en van een van de printerstuurprogramma's van Windows.

U zult merken dat de afdrukprocedures van Windows-toepassingen niet alle identiek zijn. Lees de documentatie over afdrukken die bij een toepassing wordt geleverd, zodat u zich bewust bent van deze verschillen. Zie hoofdstuk 4, "Bestandsbeheer", voor meer informatie over afdrukken vanuit Bestandsbeheer.

De afdruk van een document wordt beïnvloed door drie factoren, namelijk, de gekozen lettertypen en opmaak, de door de printer ondersteunde lettertypen en opmaak en ten slotte of u in de toepassing speciale lettertypen en opmaakgegevens kan opgeven.

De mogelijkheden op het gebied van lettertypen, figuren, afstand, uitlijning en tekenopmaak verschillen van printer tot printer. In sommige toepassingen wordt het lettertype op het scherm weergegeven zoals het op papier uiteindelijk wordt afgedrukt. U zult echter moeten experimenteren voordat u het gewenste resultaat bereikt, tenzij u met TrueType-lettertypen werkt. Meer informatie over de verschillen tussen scherm- en printerlettertypen vindt u in het bestand PRINTERS.WRI.

Indien u TrueType-lettertypen gebruikt, ziet het document er op het scherm hetzelfde uit als op papier. Het gebruik van verschillende printers heeft geen invloed op het resultaat, zolang u maar dezelfde resolutie opgeeft. Zie "Lettertypen gebruiken" in hoofdstuk 5, "Het Configuratiescherm" voor meer informatie over TrueType-lettertypen.

Afdrukken vanuit een niet-Windows-toepassing

De wijze waarop het afdrukken in Windows wordt afgehandeld, is afhankelijk van het feit of u afdrukt vanuit een Window-toepassing of een niet-Windows-toepassing. Wanneer u afdrukt vanuit een Windows-toepassing maakt deze toepassing gebruik van de Windows-stuurprogramma's en Afdrukbeheer (indien Afdrukbeheer actief is). U constateert misschien enkele kleine verschillen in de manier waarop verschillende Windows-toepassingen documenten afdrukken. Lees de documentatie van de desbetreffende toepassing zodat u op de hoogte bent van eventuele bestaande verschillen.

In een niet-Windows-toepassing die u vanuit Windows opstart, wordt op dezelfde manier afgedrukt als wanneer u deze toepassing vanuit MS-DOS zou hebben gestart. De toepassingen gebruiken geen stuurprogramma's van Windows en de afdrukbestanden worden niet door Afdrukbeheer verwerkt.

Indien u vanuit een niet-Windows-toepassing wilt afdrukken met gebruikmaking van de Windows-stuurprogramma's en Afdrukbeheer, moet u de informatie overbrengen naar een Windows-toepassing. Indien u bijvoorbeeld werkt met Microsoft Word voor DOS moet u het af te drukken document overbrengen naar Microsoft Word voor Windows als u de afdrukmogelijkheden van Windows wilt kunnen benutten. Zie hoofdstuk 7, "Niet-Windows-toepassingen", voor meer informatie over het gebruik van niet-Windows-toepassingen.

De afdrukwachtrij weergeven

Wanneer u bestanden naar Afdrukbeheer zendt, wordt een lijst gemaakt van alle geïnstalleerde printers waarnaar een bestand is verzonden en wordt de status van deze bestanden bepaald. Er zijn twee soorten afdrukwachtrijen: een lokale wachtrij en een netwerkwachtrij. In de *lokale wachtrij* worden alle bestanden weergegeven die vanuit een Windows-toepassing naar een printer zijn gezonden die lokaal op de computer is aangesloten (dit betekent dat de computer en de printer direct, via een kabel met elkaar zijn verbonden).

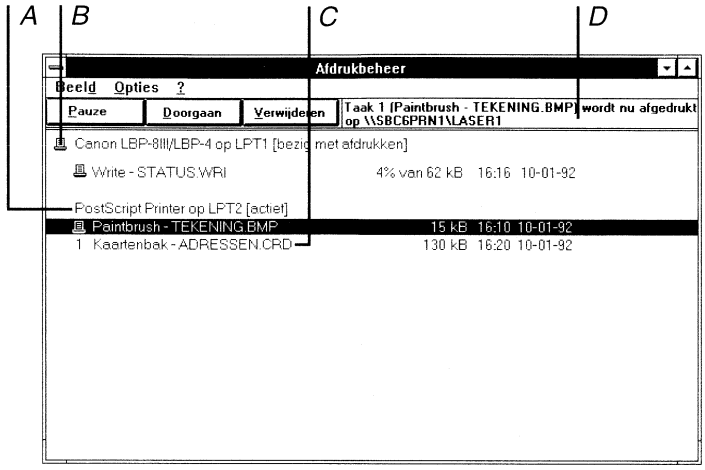
Wanneer vanuit Afdrukbeheer op de lokale printer wordt afgedrukt, wordt het Afdrukbeheerpictogram onderaan het scherm afgebeeld. Indien u dit pictogram vergroot tot een venster kunt u de afdrukwachtrij voor iedere actieve printer die op de computer is aangesloten controleren. In het venster Afdrukbeheer kunt u de status van de bestanden in de wachtrij bekijken of het afdrukken van bestanden tijdelijk of definitief onderbreken.

De *netwerkwachtrij* is de afdrukwachtrij van een netwerkserver. Deze wachtrij wordt doorgaans beheerd door de afdrukbeheerfunctie van het netwerk. Deze is volledig onafhankelijk van Afdrukbeheer in Windows. Wanneer u bestanden naar een netwerkprinter zendt, vraagt Afdrukbeheer de statusinformatie op bij de afdrukbeheerfunctie van het netwerk en wordt deze informatie weergegeven in het venster Afdrukbeheer. Meer informatie over de manier waarop Afdrukbeheer het afdrukken in een netwerk afhandelt, vindt u in "Afdrukken in een netwerkomgeving", verderop in dit hoofdstuk.

Indien u in een netwerkomgeving afdrukt, wordt het pictogram Afdrukbeheer niet op het scherm weergegeven. U moet Afdrukbeheer starten in de Hoofdgroep als u de status van de afdrukopdracht in het netwerk wilt bekijken.

De wachtrij bekijken:

- Kies in de Hoofdgroep het pictogram Afdrukbeheer of herstel het pictogram Afdrukbeheer indien u op een lokale printer afdrukt.

A Informatie over een lokale wachtrij
B Informatie over een netwerkwachtrij
C Informatie over het bestand
D Berichtvenster

De wachtrij bevat de volgende informatie:

- De naam van de printer.
- De poort of - in geval van een netwerk - het netwerkpad waarop de printer is aangesloten.
- De huidige status van de printer (bijvoorbeeld actief of niet actief).

Onder de printerinformatie wordt de volgende bestandsinformatie weergegeven:

- De titel van het afdrukbestand (in sommige netwerkprogrammatuur wordt deze optie niet ondersteund).
- De plaats van het bestand in de wachtrij of een printerpictogram indien het bestand wordt afgedrukt.
- De omvang van het bestand in kilobytes (indien de opdracht **Omvang afdrukbestand** is gekozen).
- De datum en tijd waarop u het bestand naar Afdrukbeheer hebt gezonden (indien de opdracht **Verzendtijd/-datum** is gekozen). Indien uw computer is aangesloten op een netwerkprinter worden de netwerktijd- en datum weergegeven. Deze kunnen afwijken van de systeemdatum en -tijd van uw computer.
- Indien een bestand op dat moment wordt afgedrukt, wordt het gedeelte (percentage) dat op dat moment is afgedrukt, weergegeven.

Indien uw computer is aangesloten op een netwerkprinter wordt eventueel beschikbare informatie afgebeeld in het berichtvenster in de rechterbovenhoek van het venster Afdrukbeheer.

Afdrukbeheer meldt alleen de status van de bestanden die vanaf *uw computer* vanuit een Windows-toepassing naar de netwerkprinter worden gezonden. Meer informatie over het bekijken van *alle* bestanden in een netwerkwachtrij vindt u in "De gehele netwerkwachtrij bekijken" verderop in dit hoofdstuk.

De volgorde in de afdrukwachtrij wijzigen

U kunt de plaats van een bestand in een *lokale* wachtrij wijzigen indien het bestand niet het eerste bestand in de rij is en bovendien nog niet wordt afgedrukt. Het is echter niet mogelijk de plaats van een bestand in een netwerkwachtrij te wijzigen.

De positie van een bestand in de afdrukwachtrij wijzigen:

♦ Selecteer het bestand waarvan u de positie wilt wijzigen en sleep het naar de nieuwe positie in de wachtrij. Laat vervolgens de muisknop los.

Of selecteer het bestand, houd CTRL ingedrukt en verplaats het bestand met PIJL-OMHOOG of PIJL-OMLAAG naar de nieuwe positie. Laat vervolgens CTRL en de pijltoets los.

De bestandsinformatie in de afdrukwachtrij wordt aangepast aan de nieuwe positie van het bestand.

Afdrukken onderbreken en opnieuw starten

U kunt het afdrukken op een lokale printer onderbreken door de printer te selecteren (waarmee u de gehele wachtrij onderbreekt) of door een bepaald bestand te kiezen en de knoppen in het venster Afdrukbeheer te gebruiken. De meeste netwerken ondersteunen de mogelijkheid om het afdrukken van een afzonderlijk bestand te onderbreken. Of ook de gehele netwerkwachtrij kan worden onderbroken, is afhankelijk van het netwerk waarin u werkt.

A Met deze knoppen kunt u het afdrukken onderbreken, opnieuw starten en annuleren.

Het afdrukken tijdelijk onderbreken:

1. Selecteer in de afdrukwachtrij de printer of het individuele bestand dat u wilt onderbreken.
2. Kies de knop Pauze.

   Of druk op ALT+P.

De informatie over de printer of het bestand geeft weer dat het afdrukken is onderbroken.

Het afdrukken opnieuw starten:

1. Selecteer de printer van de wachtrij of selecteer het bestand waarvan u het afdrukken opnieuw wilt starten.
2. Kies de knop Doorgaan.

   Of druk op ALT+D.

De informatie over de printer of het bestand geeft weer dat het afdrukken opnieuw is gestart.

Een bestand uit de afdrukwachtrij verwijderen

U kunt met de knop Verwijderen in het venster Afdrukbeheer op elk gewenst moment een bestand uit de lokale wachtrij verwijderen. Of een bestand uit een netwerkwachtrij kan worden verwijderd, is afhankelijk van het netwerk waarin u werkt.

Een bestand uit de wachtrij verwijderen:

1. Selecteer in de wachtrij het bestand dat u wilt verwijderen.
2. Kies de knop Verwijderen.

   Of druk op ALT+V.

   Een dialoogvenster wordt afgebeeld waarin u wordt gevraagd de verwijdering de bevestigen.
3. Kies de knop OK.

Alle bestanden uit alle afdrukwachtrijen verwijderen:

1. Kies **Afsluiten** in het menu **Beeld**.

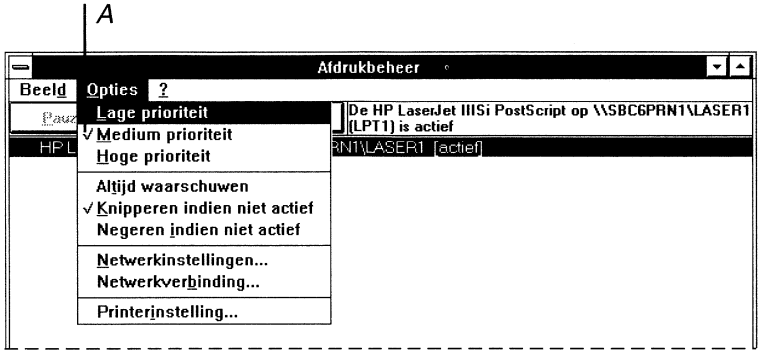
   Een dialoogvenster wordt afgebeeld waarin u wordt gevraagd de annulering te bevestigen.
2. Kies de knop OK.

   Indien u de knop OK niet kiest, blijft Afdrukbeheer actief en worden de bestanden alsnog afgedrukt.

Waarschuwing Indien u een bestand verwijdert dat op dat moment in de grafische modus wordt afgedrukt, moet u de printer eventueel opnieuw instellen om de buffer leeg te maken (zet de printer uit en weer aan of kies de optie "Beginwaarden" indien deze beschikbaar is. Met name bij laserprinters is dit uitermate belangrijk).

De afdruksnelheid wijzigen

Met de opdrachten **Lage prioriteit**, **Medium prioriteit** en **Hoge prioriteit** in het menu **Opties** kunt u zelf bepalen hoe snel informatie vanuit Afdrukbeheer wordt doorgegeven aan de printerpoorten. Door een prioriteit in te stellen, bepaalt u hoe de computertijd wordt verdeeld tussen Afdrukbeheer en andere toepassingen. Indien u bijvoorbeeld **Lage prioriteit** opgeeft, wordt aan Afdrukbeheer minder tijd toegewezen dan aan andere toepassingen, zodat de andere toepassingen sneller worden uitgevoerd.

A Een vinkje voor een prioriteitsopdracht geeft de huidige prioriteitsinstelling weer.

Een prioriteit instellen voor Afdrukbeheer:

- Kies in het menu **Opties** de opdracht **Hoge**, **Medium** of **Lage prioriteit**.

Hier volgt een beschrijving van elke opdracht.

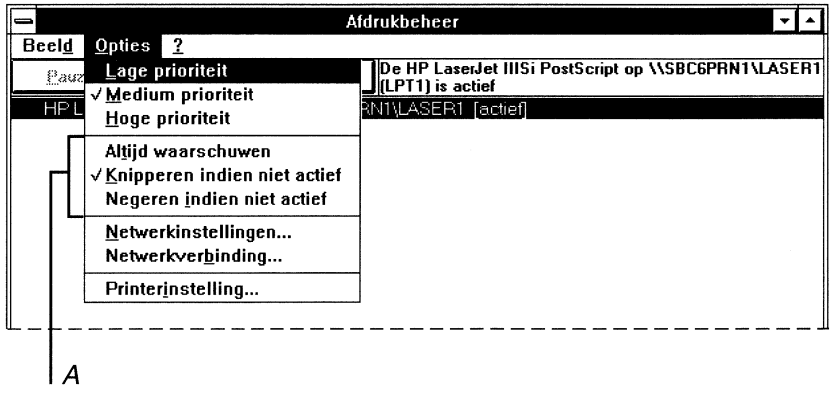
Opdracht	*Beschrijving*
Hoge prioriteit	Wijst meer computertijd toe aan Afdrukbeheer. Andere toepassingen worden minder snel uitgevoerd.

Opdracht	*Beschrijving*
Medium prioriteit	Verdeelt de computertijd zo gelijk mogelijk tussen Afdrukbeheer en andere toepassingen. Dit is de standaardinstelling.
Lage prioriteit	Wijst meer computertijd toe aan andere toepassingen. Afdrukbeheer werkt minder snel.

De gekozen opdracht blijft gelden totdat u een andere opdracht in het menu **Opties** kiest.

Berichten van Afdrukbeheer weergeven

Afdrukbeheer geeft af en toe berichten weer. Als de printer bijvoorbeeld is ingesteld op handmatige papierinvoer wordt u door Afdrukbeheer steeds gevraagd een nieuw vel papier in te voeren. In het menu **Opties** staan drie opdrachten waarmee u het afbeelden van deze berichten kunt sturen.

A Met deze opdrachten bepaalt u hoe Afdrukbeheer berichten weergeeft.

Hier volgt een beschrijving van elke opdracht.

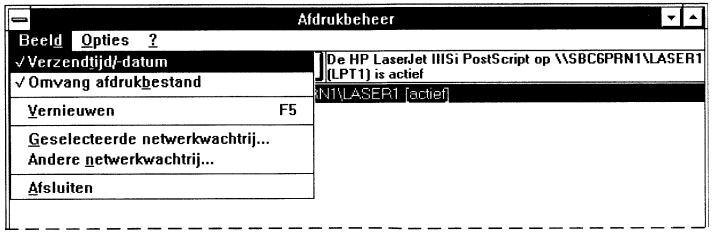
Opdracht	*Beschrijving*
Altijd waarschuwen	Een berichtvenster wordt afgebeeld indien een situatie ontstaat waarbij ingrijpen van de gebruiker noodzakelijk is.
Knipperen indien niet actief	Het pictogram Afdrukbeheer of de titelbalk van het niet-actieve venster Afdrukbeheer knippert totdat u het pictogram vergroot tot een venster of het venster activeert. Vervolgens wordt het bericht weergegeven. Dit is de standaardinstelling.
Negeren indien niet actief	De situatie waarin interactie van de gebruiker is vereist, wordt genegeerd wanneer Afdrukbeheer is verkleind tot een pictogram of wanneer het venster Afdrukbeheer niet actief is.

De gekozen opdracht blijft gelden totdat u deze in het menu **Opties** wijzigt.

Opmerking Deze opdrachten hebben geen invloed op systeemberichten, zoals een bericht dat een printer offline is.

Tijd/datum en bestandsomvang weergeven

In het venster Afdrukbeheer ziet u in de wachtrij de tijd, datum en omvang van de naar Afdrukbeheer gezonden bestanden. Deze gegevens kunt u uitzetten met de desbetreffende opdracht in het menu **Beeld**.

De weergave van tijd en datum of bestandsomvang wijzigen:

- Kies in het menu **Beeld** de opdracht **Verzendtijd/-datum** of **Omvang afdrukbestand**.

Het vinkje voor de opdracht in het menu **Beeld** verdwijnt en de informatie is niet langer zichtbaar in het venster Afdrukbeheer. Indien u de tijd en datum of de bestandsomvang weer wilt weergeven, kiest u opnieuw de desbetreffende opdracht in het menu **Beeld**.

Naar een bestand afdrukken

Wanneer u een werkblad, rapport of ander document wilt opmaken, wilt u de afdruk misschien liever naar een bestand zenden in plaats van naar een printer. Dit is dikwijls ook het geval wanneer u twee bestanden wilt samenvoegen of wanneer u een bestand later of op een andere plaats wilt afdrukken.

In sommige toepassingen kunt u in het dialoogvenster **Afdrukken** kiezen tussen afdrukken naar een bestand en afdrukken op de printer. Indien dit voor uw toepassing geldt, moet u de optie "Afdrukken naar bestand" in het dialoogvenster **Afdrukken** kiezen.

Indien uw toepassing deze mogelijkheid niet ondersteunt, kunt u het document alsnog naar een bestand afdrukken door BESTAND als printerpoort op te geven. U gebruikt hiertoe de opdracht **Printerinstelling**.

Afdrukken naar een bestand:

1. Kies de opdracht **Printerinstelling** in het menu **Opties**.

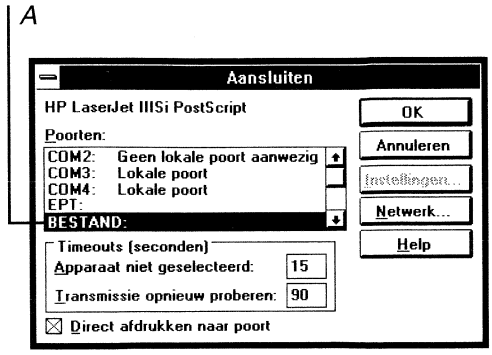
   Het dialoogvenster **Printers** wordt weergegeven.

2. Kies in het vak "Geïnstalleerde printers" de printer waarop u het bestand wilt afdrukken.

3. Kies de knop Aansluiten.

   Het dialoogvenster **Aansluiten** wordt weergegeven.

4. Kies in het vak "Poorten" de printerpoort BESTAND.

A Gebruik deze poortinstelling als u naar een bestand wilt afdrukken.

5. Kies de knop OK.

Het dialoogvenster **Printers** wordt weergegeven.

6. Kies de knop Sluiten.

7. Activeer opnieuw de toepassing en volg de afdrukprocedures van uw toepassing.

Indien u vanuit de toepassing of via de printerpoort BESTAND kiest voor afdrukken naar een bestand wordt tijdens het afdrukken het dialoogvenster **Afdrukken naar bestand** weergegeven.

In dit dialoogvenster kunt u de naam opgeven van het bestand waarnaar u wilt afdrukken evenals het station en de directory waarin dit bestand moet worden opgeslagen.

Opmerking Wanneer u een document afdrukt naar een bestand wordt dit document niet weergegeven in het venster Afdrukbeheer.

Afdrukken via MS-DOS

Als u afdrukt vanuit Windows worden de bestanden direct naar de poort gezonden waarop de printer is aangesloten. De afdrukinterrupts van MS-DOS worden genegeerd, zodat bestanden sneller worden afgedrukt.

Indien u echter probeert af te drukken in een netwerk dat niet door Windows wordt ondersteund of indien u aanvullende afdrukprogrammatuur gebruikt die MS-DOS-interrupts vereist, (bijvoorbeeld programmatuur bij schakelkasten) kunt u ervoor kiezen via MS-DOS-interrupts af te drukken. Het afdrukken kan eventueel langer duren, maar de bestanden worden correct afgedrukt.

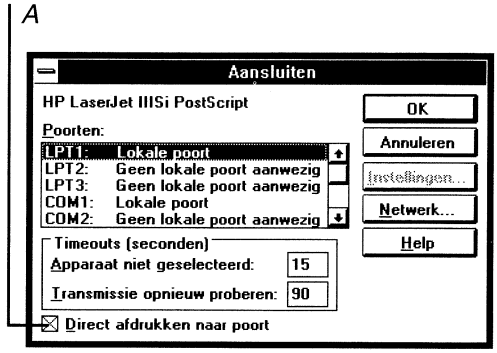
Afdrukken via MS-DOS:

1. Kies in het menu **Opties** de opdracht **Printerinstelling**.

   Het dialoogvenster **Printers** wordt weergegeven.

2. Kies de knop Aansluiten.

   Het dialoogvenster **Aansluiten** wordt weergegeven.

A Met dit aankruisvakje bepaalt u of via MS-DOS wordt afgedrukt.

3. Schakel het aankruisvakje "Direct afdrukken naar poort" uit.
4. Kies de knop OK. Het dialoogvenster **Printers** wordt opnieuw geactiveerd.
5. Kies de knop Sluiten.

Opmerking Afdrukken via MS-DOS heeft geen gevolgen voor het afdrukken op een lokale printer. Indien u een lokale printer gebruikt, kunt u altijd met Afdrukbeheer uw documenten afdrukken.

Afdrukken in een netwerkomgeving

Indien u wilt afdrukken in een netwerkomgeving moet Windows zijn ingesteld voor een netwerkomgeving en moet het netwerk actief zijn. Indien geen netwerk is geïnstalleerd, moet u dit met het programma Setup van Windows installeren. Meer informatie vindt u in hoofdstuk 15, "Windows onderhouden met Setup".

Verschillende opties in Afdrukbeheer kunnen u van dienst zijn bij het afdrukken in een netwerkomgeving. Zo kunt u bijvoorbeeld:

- Een netwerkprinter aansluiten of ontkoppelen.
- Alle bestanden in de afdrukwachtrij van een netwerkprinter bekijken, niet alleen de door u verzonden bestanden.
- Een netwerkwachtrij bekijken waarop u op dat moment niet bent aangesloten.
- De bestanden via Afdrukbeheer van Windows afdrukken in plaats van rechtstreeks op de netwerkprinter.
- De status van een netwerkwachtrij negeren teneinde de netwerkbelasting te verminderen tijdens pieken in het netwerkgebruik.

Opmerking De mate waarin de volgende opties worden ondersteund, is afhankelijk van de gebruikte netwerkprogrammatuur en de ondersteuning van het netwerkstuurprogramma van Windows. Het online-bestand NETWORKS.WRI bevat belangrijke informatie over de netwerken die met Windows kunnen worden gebruikt en de mogelijkheden die voor deze netwerktypen in Afdrukbeheer beschikbaar zijn. Voor meer informatie kunt u het bestand NETWORKS.WRI openen met Write.

Een netwerkprinter aansluiten

U kunt een netwerkprinter aansluiten wanneer u de printer installeert of achteraf met de opdracht **Netwerkverbindingen**.

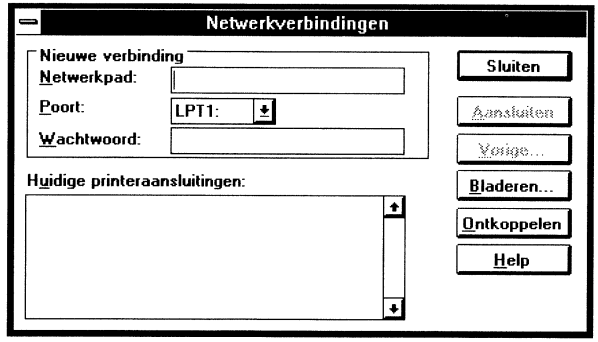
Een netwerkprinter aansluiten:

1. Kies in het menu **Opties** de opdracht **Netwerkverbindingen** of kies de knop Aansluiten als u een printer installeert vanuit het dialoogvenster **Printers**.

   Indien u de opdracht **Netwerkverbindingen** hebt gekozen, gaat u verder met stap 3. Als u de knop Aansluiten kiest, wordt het dialoogvenster **Aansluiten** weergegeven.

2. Kies de knop Netwerk.

   Het dialoogvenster **Netwerkverbindingen** wordt afgebeeld met een overzicht van alle netwerkprinters die reeds zijn aangesloten (de inhoud van dit dialoogvenster is afhankelijk van het type netwerk waarmee u werkt).

3. Typ de naam van het netwerk in het vak "Netwerkpad".

   Meer informatie over het gebied "Pad" of "Wachtwoord" vindt u in de documentatie bij het netwerk.

4. Klik op de PIJL-OMLAAG om het vak "Poort" te openen.

   Of selecteer het vak "Poort" en druk op ALT+PIJL-OMLAAG.

5. Kies de gewenste poort.

   Indien al een netwerkprinter op deze poort is aangesloten, moet u deze printer eerst ontkoppelen. Meer informatie vindt u in "Een netwerkprinter ontkoppelen" verderop in dit hoofdstuk.

6. Indien nodig kunt u in het vak "Wachtwoord" het wachtwoord typen.

   Voor elk teken dat u typt, wordt een sterretje (*) afgebeeld.

7. Kies de knop Aansluiten.

   De printerverbinding wordt toegevoegd aan de lijst in het dialoogvenster.

8. Kies de knop Sluiten.

9. Het dialoogvenster **Aansluiten** wordt weergegeven. Naast de poort wordt het pad van de netwerkprinter vermeld.

10. Kies de knop OK.

    Het dialoogvenster **Printers** wordt weergegeven.

11. Kies de knop Sluiten.

Opmerking Indien het netwerk de knop Bladeren ondersteunt, kunt u deze kiezen en de lijst met beschikbare netwerkprinters bekijken. Meer informatie over het dialoogvenster **Bladeren** voor netwerken vindt u in hoofdstuk 4, "Bestandsbeheer".

Een netwerkprinter opnieuw aansluiten

In sommige netwerken kan de verbinding met een netwerkprinter die eerder was geïnstalleerd maar niet langer actief is opnieuw tot stand worden gebracht. U hoeft in dit geval niet opnieuw de poort- en padinformatie op te geven.

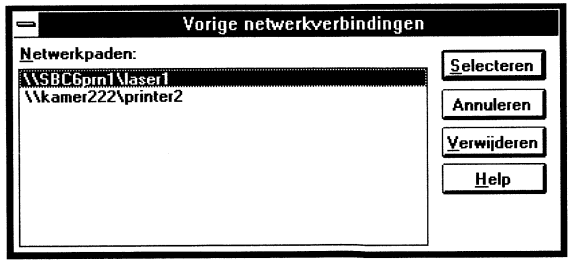
De verbinding met een netwerkprinter opnieuw tot stand brengen:

1. Kies de opdracht **Netwerkverbindingen** in het menu **Opties**.

   Het dialoogvenster **Netwerkverbindingen** wordt weergegeven.

2. Kies de knop Vorige.

   Een dialoogvenster wordt afgebeeld met een overzicht van alle vorige netwerkprinteraansluitingen.

3. Selecteer het netwerkpad van de printer waarmee u de verbinding wilt herstellen.
4. Kies de knop Selecteren.

   In het dialoogvenster **Netwerkverbindingen** dat nu wordt weergegeven, ziet u het netwerkpad en de poort.
5. Kies de poort die u wilt gebruiken.
6. Vul indien nodig het vak "Wachtwoord" in.
7. Kies de knop Aansluiten.
8. Kies de knop Sluiten.

Opmerking Indien het rechstreeks opnieuw aansluiten op een printer niet door uw netwerk wordt ondersteund, kunt u proberen om met de knop Bladeren de gewenste netwerkprinter te lokaliseren. Meer informatie vindt u in het handboek bij het netwerk of via de hulpfunctie van het netwerk.

De gehele netwerkwachtrij bekijken

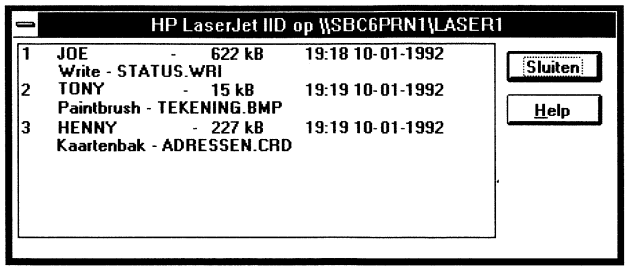
Wanneer u een bestand op een netwerkprinter afdrukt, ziet u in Afdrukbeheer een wachtrij met de bestanden die *vanaf uw computer* naar de printer zijn gestuurd. Met de opdracht **Geselecteerde netwerkwachtrij** kunt u de wachtrij bekijken van alle bestanden die naar de printer zijn gestuurd.

De gehele wachtrij bekijken van de netwerkprinter waarop uw computer is aangesloten:

1. Kies in het venster Afdrukbeheer de netwerkprinter waarvan u de wachtrij wilt bekijken.

2. Kies in het menu **Beeld** de opdracht **Geselecteerde netwerkwachtrij**.

   In Afdrukbeheer wordt een overzicht van de gehele wachtrij voor de geselecteerde printer weergegeven (de opties in het dialoogvenster kunnen verschillen, aangezien deze worden bepaald door het netwerk. Raadpleeg in dit geval het handboek bij het netwerk of de hulpfunctie van het netwerk voor meer informatie over het bekijken van de geselecteerde wachtrij).

3. Kies de knop Sluiten als u het dialoogvenster wilt sluiten.

Met de opdracht **Geselecteerde netwerkwachtrij** in het menu **Beeld** kunt u op elk gewenst moment de bijgewerkte wachtrij van de aangesloten netwerkprinter bekijken.

Andere netwerkwachtrijen bekijken

U kunt niet alleen de netwerkwachtrijen bekijken van de printers waarmee uw computer is verbonden, maar ook die van netwerkprinters waarmee uw computer *niet* is verbonden. Op deze manier kunt u het aantal bestanden in de verschillende wachtrijen vergelijken en op basis van deze informatie kiezen op welke printer u een bestand gaat afdrukken.

Voordat u op een netwerkprinter kunt afdrukken, moet uw computer hierop zijn aangesloten. Meer informatie hierover vindt u in "Een netwerkprinter aansluiten" eerder in dit hoofdstuk.

De wachtrij bekijken van een netwerkprinter waarop uw computer niet is aangesloten:

1. Kies de opdracht **Andere netwerkwachtrij** in het menu **Beeld**.

   Het dialoogvenster **Andere netwerkwachtrij** wordt weergegeven. Hierin wordt u gevraagd de plaats en de naam op te geven van de netwerkwachtrij die u wilt bekijken.

2. Typ het netwerkpad naar de netwerkprinter in het vak "Netwerkwachtrij".

   Meer informatie over het opgeven van een netwerkpad vindt u in de documentatie bij de netwerkprogrammatuur.

3. Kies de knop Beeld.

   In Afdrukbeheer wordt de statusinformatie van de wachtrij weergegeven in het vak boven het vak "Netwerkwachtrij".

   (De opties die in het onderstaande dialoogvenster worden afgebeeld, kunnen afwijken, afhankelijk van het netwerk waarmee u werkt. Indien dit het geval is, raadpleegt u het handboek dat bij het netwerk wordt geleverd of de hulpfunctie van het netwerk voor meer informatie over het bekijken van de geselecteerde netwerkwachtrij).

A Hier wordt de statusinformatie over de opgegeven netwerkwachtrij afgebeeld.

4. Typ de naam van een andere wachtrij die u wilt bekijken.

   Of kies de knop Sluiten als u het dialoogvenster **Andere netwerkwachtrij** wilt sluiten.

Opmerking Onthoud dat het kunnen bekijken van de wachtrij van een netwerkprinter niet betekent dat uw computer op deze printer is aangesloten. Voordat u op een netwerkprinter kunt afdrukken, moet u met de opdracht **Netwerkverbindingen** uw computer op deze printer aansluiten.

De status van de netwerkwachtrij handmatig bijwerken

De status van een netwerkwachtrij wordt periodiek bijgewerkt of wanneer zich een wijziging in het netwerk heeft voorgedaan. De frequentie waarmee de status wordt bijgewerkt, is afhankelijk van de netwerkprogrammatuur. In sommige gevallen zult u de status van de netwerkwachtrij wellicht handmatig willen bijwerken.

De status van de netwerkwachtrij handmatig bijwerken:

- Kies **Vernieuwen** in het menu **Beeld**.

De status van de netwerkwachtrij negeren

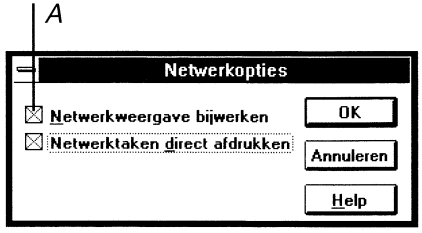
Als Afdrukbeheer tot een pictogram is verkleind, wordt de status van de bestanden in de netwerkwachtrij niet bijgewerkt. Als het venster Afdrukbeheer is geopend, wordt de status van de netwerkwachtrij periodiek bijgewerkt. Dit kan extra communicatie met de netwerkprinter tot gevolg hebben, hetgeen het afdrukken kan vertragen.

Indien u rekening moet houden met de netwerkbelasting of indien u de status van de netwerkwachtrij niet hoeft te bekijken, kunt u het automatisch bijwerken van de status uitzetten.

Het automatisch bijwerken van de status uitzetten:

1. Kies **Netwerkopties** in het menu **Opties**.

   Het dialoogvenster **Netwerkopties** wordt weergegeven.

A Met dit aankruisvakje bepaalt u het al dan niet weergeven van de netwerkstatus.

2. Schakel het aankruisvakje "Netwerkweergave bijwerken" uit.
3. Kies de knop OK.

De status van de wachtrij wordt niet meer bijgewerkt totdat u deze optie opnieuw aanzet.

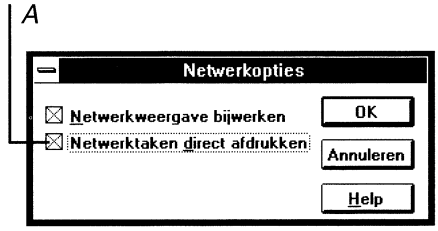
Bestanden afdrukken via Afdrukbeheer

Aangezien het afdrukken van bestanden via Afdrukbeheer een extra stap betekent, kan dit een nadelig effect hebben op de snelheid waarmee in het netwerk kan worden afgedrukt. Om deze reden is Windows zo geïnstalleerd dat Afdrukbeheer niet wordt gebruikt; de bestanden worden rechtstreeks naar het netwerk afgedrukt. Soms is het echter wenselijk de bestanden via Afdrukbeheer te versturen, bijvoorbeeld wanneer u de foutcontrole van Afdrukbeheer wilt gebruiken. Als u netwerkbestanden via Afdrukbeheer verstuurt, worden deze bestanden verwerkt alsof deze op een lokale printer worden afgedrukt in plaats van op een netwerkprinter.

Bestanden via Afdrukbeheer op een netwerkprinter afdrukken:

1. Kies **Netwerkopties** in het menu **Opties**.

   Het dialoogvenster **Netwerkopties** wordt weergegeven.

A Met dit aankruisvakje bepaalt u of bestanden al dan niet via Afdrukbeheer worden verstuurd.

2. Schakel het aankruisvakje "Netwerktaken direct afdrukken" uit.
3. Kies de knop OK.

Alle afdruktaken op uw computer worden nu bijgehouden alsof deze naar een lokale wachtrij zijn gestuurd.

Bepaalde aspecten van het afdrukken op een netwerkprinter via Afdrukbeheer zijn afhankelijk van het gebruikte netwerk. U kunt met beide opties experimenteren teneinde te bepalen welke optie voor u het beste is. In de meeste gevallen is het sneller om Afdrukbeheer niet te gebruiken en direct op de netwerkprinter af te drukken.

Afdrukbeheer niet gebruiken:

1. Kies **Netwerkopties** in het menu **Opties**.

   Het dialoogvenster **Netwerkopties** wordt weergegeven.
2. Schakel het aankruisvakje "Netwerktaken direct afdrukken" in.
3. Kies de knop OK.

Als u de optie "Netwerktaken direct afdrukken" in het dialoogvenster **Netwerkopties** kiest, wordt de status van de netwerkwachtrij in Afdrukbeheer weergegeven, tenzij u de optie "Netwerkweergave bijwerken" uitzet. Meer informatie vindt u in "De status van de netwerkwachtrij negeren" eerder in dit hoofdstuk.

Een netwerkprinter ontkoppelen

Een netwerkprinter die u niet meer gebruikt, kunt u ontkoppelen.

Een netwerkprinter ontkoppelen:

1. Kies de opdracht **Netwerkverbindingen** in het menu **Opties**.

   Het dialoogvenster **Netwerkverbindingen** wordt weergegeven (de inhoud van de dialoogvensters kan variëren, aangezien deze afhankelijk is van het type netwerk waarmee u werkt).
2. Kies in de lijst "Huidige printeraansluitingen" de netwerkprinter die u wilt ontkoppelen.
3. Kies de knop Ontkoppelen.
4. Kies de knop Sluiten.

Afdrukbeheer afsluiten

Als Afdrukbeheer is verkleind tot pictogram wordt Afdrukbeheer afgesloten (en wordt de gebruikte geheugenruimte vrijgegeven) zodra het afdrukken is beëindigd. Indien het venster Afdrukbeheer is geopend, wordt Afdrukbeheer niet automatisch afgesloten.

Afdrukbeheer afsluiten:

- Kies **Afsluiten** in het menu **Opties**.

Indien er nog bestanden in de wachtrij voorkomen, wordt u in een dialoogvenster gevraagd of u het afdrukken van deze bestanden wilt annuleren. Indien u de knop OK kiest, worden de resterende bestanden niet afgedrukt.

7 Niet-Windows-toepassingen

Niet-Windows-toepassingen zijn toepassingen die niet zijn ontworpen voor gebruik onder Windows, maar voor gebruik onder MS-DOS. De meeste niet-Windows-toepassingen kunnen echter toch met Windows worden gebruikt.

Teneinde een niet-Windows-toepassing zo efficiënt mogelijk met Windows te gebruiken, moet u Windows wellicht meer informatie verstrekken over de toepassing. Hiertoe gebruikt u een *PIF-bestand* ("program information file", programma-informatiebestand). Een PIF-bestand bevat informatie over een niet-Windows-toepassing, zoals de hoeveelheid geheugen die de toepassing nodig heeft en hoe de toepassing de verschillende systeemonderdelen gebruikt.

Bij Windows worden PIF-bestanden geleverd voor een groot aantal veel-gebruikte niet-Windows-toepassingen. Windows biedt tevens een standaard PIF-bestand, dat instellingen bevat die voor de meeste toepassingen gelden. Indien Windows voor uw toepassingen geen PIF-bestand heeft en de instellingen van het standaardbestand geen uitkomst bieden, moet u zelf een PIF-bestand maken. Hiertoe gebruikt u de PIF Editor, een hulpprogramma dat met Windows wordt geleverd.

In dit hoofdstuk wordt beschreven hoe u een niet-Windows-toepassing installeert en onder Windows start. Voorts wordt het gebruik van PIF-bestanden uitgelegd en wordt de PIF Editor geïntroduceerd. Zie hoofdstuk 8, "PIF Editor", voor meer informatie over de PIF Editor en de bijbehorende opties.

Niet-Windows-toepassingen installeren

U kunt een niet-Windows-toepassing op dezelfde wijze installeren als andere toepassingen, namelijk met Windows Setup, Programmabeheer of Bestandsbeheer. Met elk van deze methoden kunt u met Windows een PIF-bestand installeren.

Opmerking Als een niet-Windows-toepassing na installatie niet op de juiste wijze functioneert, moet u misschien het PIF-bestand aanpassen. Zie "PIF Editor gebruiken" verderop in dit hoofdstuk.

Windows Setup gebruiken

Wanneer u Windows installeert met het programma Setup wordt op de vaste schijf gezocht naar toepassingen, waarna voor elke toepassing een PIF-bestand en een pictogram wordt gemaakt. Het programma Setup ontleent de benodigde informatie aan een door Windows beschikbaar gestelde tabel.

In de volgende stappen wordt beschreven hoe u toepassingen installeert met Windows Setup nadat Windows al is geïnstalleerd. Deze procedure kunt u op elk gewenst moment gebruiken, hetzij om een PIF-bestand te maken, hetzij om een toepassing te installeren die al een PIF-bestand heeft. Voorts kunt u deze procedure gebruiken om een aangepast pictogram aan een programma toe te wijzen. Dit is afhankelijk van het feit of voor uw toepassing een standaardpictogram bestaat.

Nadat Windows is geïnstalleerd, installeert u als volgt een niet-Windows-toepassing:

1. Kies het pictogram Windows Setup in de Hoofdgroep.

   Het hoofdvenster van Windows Setup wordt weergegeven.

2. Kies **Toepassingen installeren** in het menu **Opties**.

   Het dialoogvenster **Toepassingen installeren** wordt weergegeven.

3. Selecteer een van de twee keuzerondjes. Geef aan of u Windows Setup op de vaste schijf wilt laten zoeken naar toepassingen of dat u zelf een toepassing wilt opgeven. Kies vervolgens de knop OK.

4. Wanneer u "Zoeken naar toepassingen" hebt geselecteerd, wordt een dialoogvenster afgebeeld waarin u wordt gevraagd het MS-DOS-pad of afzonderlijke stations op te geven. Maak uw keuze en kies vervolgens de knop OK.

   Wanneer u zelf een toepassing opgeeft, wordt een dialoogvenster afgebeeld waarin u het pad en de bestandsnaam van de toepassing moet opgeven. Voer de gegevens voor uw toepassing in en kies de knop OK.

   Voor elke toepassing die u selecteert, voegt Windows Setup een programmapictogram toe aan de groep Toepassingen. Als de groep Toepassingen niet bestaat, wordt deze door Windows Setup gemaakt.

5. Voltooi het proces aan de hand van de instructies op het scherm.

Windows Setup zoekt naar een PIF voor gebruik bij de opgegeven toepassing. Indien een PIF wordt gevonden, worden de toepassing en de PIF voor elkaar ingesteld.

Indien geen PIF wordt gevonden, wordt gezocht naar gegevens aan de hand waarvan een PIF kan worden gemaakt. Wanneer de informatie is verzameld, wordt een dialoogvenster afgebeeld waarin u wordt gevraagd of deze informatie door Windows moet worden gebruikt. Als u de knop Ja kiest, wordt voor de toepassing een PIF gemaakt.

Indien geen informatie beschikbaar is, wordt wanneer u de toepassing start het standaard PIF-bestand gebruikt (_DEFAULT.PIF).

Programmabeheer gebruiken

U kunt een niet-Windows-toepassing ook installeren met Programmabeheer.

Een niet-Windows-toepassing met Programmabeheer installeren:

1. Selecteer de groep waarin u de toepassing wilt installeren.
2. Kies **Nieuw** in het menu **Bestand**.

   Het dialoogvenster **Programma's toevoegen** wordt weergegeven.
3. Selecteer het keuzerondje "Programma" en kies de knop OK.

   Het dialoogvenster **Programmagegevens** wordt weergegeven.
4. Typ de naam die u aan het pictogram wilt geven in het vak "Beschrijving".
5. Typ het pad en de bestandsnaam van de toepassing die u wilt toevoegen in het vak "Opdrachtregel".
6. U kunt naar wens een werkdirectory opgeven. Doet u dit niet, dan wordt de directory ingesteld die in het PIF-bestand van de toepassing is opgeven als opstartdirectory (indien tenminste een opstartdirectory is opgegeven).
7. Indien u de toepassing als pictogram wilt starten, selecteert u het vak "Starten als pictogram".
8. Kies de knop OK.

   Programmabeheer zoekt naar een PIF-bestand dat met de toepassing kan worden gebruikt. Indien een PIF-bestand wordt gevonden, worden de toepassing en het PIF-bestand voor elkaar ingesteld.

   Als Programmabeheer geen PIF-bestand aantreft, wordt gezocht naar de informatie aan de hand waarvan een PIF-bestand kan worden gemaakt. Wanneer de benodigde informatie is gevonden, wordt een dialoogvenster afgebeeld waarin u wordt gevraagd of deze informatie door Windows moet worden gebruikt. Wanneer u de knop Ja kiest, wordt door Programmabeheer een PIF-bestand voor de toepassing gemaakt.

   Indien geen informatie beschikbaar is, wordt wanneer u de toepassing start het standaard PIF-bestand, _DEFAULT.PIF, gebruikt.

   In de door u geselecteerde groep wordt voor de toepassing een programmapictogram weergegeven.

Opmerking Met Programmabeheer is het niet mogelijk een toepassing te installeren die een aangepast pictogram heeft. Als u het aangepaste pictogram van een toepassing wilt gebruiken, moet u de toepassing installeren met Windows Setup. Zie "Een pictogram wijzigen" in hoofdstuk 3, "Programmabeheer" voor meer informatie over aangepaste pictogrammen.

Bestandsbeheer gebruiken

Een niet-Windows-toepassing kan ook worden geïnstalleerd met Bestandsbeheer. De volgende procedure kan alleen met de muis, niet met het toetsenbord, worden uitgevoerd.

Een niet-Windows-toepassing installeren met Bestandsbeheer:

1. Rangschik de informatie op het Bureaublad zodanig dat zowel Bestandsbeheer als de groep waarin u het programmapictogram voor de niet-Windows-toepassing wilt plaatsen zichtbaar zijn. De doelgroep kan worden weergegeven als venster of als pictogram.
2. Selecteer in het Bestandsbeheervenster het programma- of documentbestand dat u wilt toevoegen.
3. Sleep het bestand van Bestandsbeheer naar Programmabeheer en plaats dit in het groepsvenster of op het groepspictogram. Tijdens het slepen van het bestand verandert de muisaanwijzer in een bestandspictogram.

   De niet-Windows-toepassing wordt aan de groep toegevoegd. Indien voor de toepassing geen PIF-bestand bestaat, wordt er door Windows een gemaakt.

Opmerking Als u een niet-Windows-toepassing met Bestandsbeheer installeert in een groep in Programmabeheer wordt door Programmabeheer niet het aangepaste pictogram voor de toepassing ingesteld. Als u het aangepaste pictogram wilt gebruiken, moet u de toepassing installeren met Windows Setup.

PIF Editor gebruiken

Nadat u uw toepassing hebt geïnstalleerd, kunt u deze met Windows gebruiken. Indien de toepassing niet juist functioneert, moet u wellicht het PIF-bestand van de toepassing wijzigen. Let erop dat u het PIF-bestand wijzigt dat door Windows voor uw toepassing wordt gebruikt. Wanneer een PIF-bestand speciaal voor de toepassing is gemaakt, gebruikt Windows dit bestand. Is dit niet het geval, dan wordt het standaard PIF-bestand gebruikt.

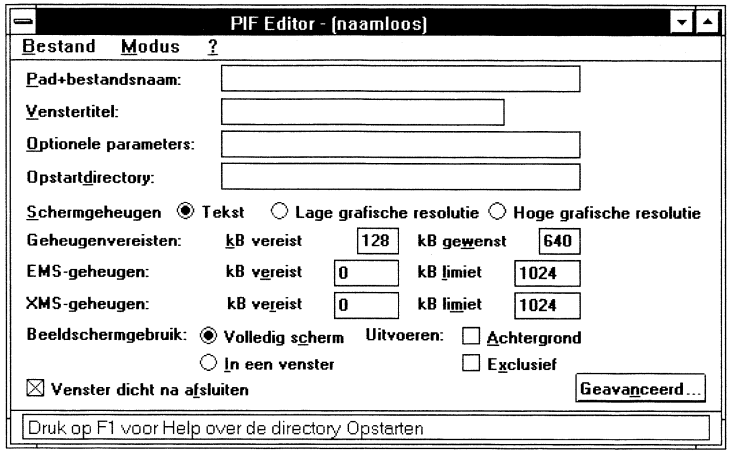
Tip Met de opdracht **Gegevens** in het menu **Bestand** van Programmabeheer kunt u doorgaans nagaan welk PIF-bestand voor uw toepassing wordt gebruikt. Het PIF-bestand wordt weergegeven in het vak "Opdrachtregel".

Een PIF-bestand maken of wijzigen:

1. Kies het pictogram PIF Editor in de Hoofdgroep.

   De PIF Editor geeft een naamloos PIF-bestand weer. Afhankelijk van de modus waarin Windows is gestart, bevat dit bestand instellingen voor de standaardmodus of de "enhanced"-modus.

   Als u Windows in de 386 "enhanced"-modus gebruikt, wordt het volgende dialoogvenster afgebeeld:

   U kunt deze instellingen wijzigen en het nieuwe bestand een naam geven of u kunt met de volgende stap verdergaan als u een bestaand PIF-bestand wijzigt.

2. Kies **Openen** in het menu **Bestand**.

   Het dialoogvenster **Openen** wordt weergegeven.

3. Typ de naam van het te openen PIF-bestand of selecteer een PIF-bestand in de lijst. Kies vervolgens de knop OK of druk op ENTER.

4. Wijzig de voor uw toepassing relevante opties.

   Wanneer u met de PIF Editor werkt, kunt u op elk gewenst moment op F1 drukken als u hulp wenst bij de geselecteerde optie.

5. Sla het PIF-bestand op met dezelfde basisbestandsnaam als het toepassingsbestand.

   Indien de toepassing bijvoorbeeld WP.EXE heet, noemt u het PIF-bestand WP.PIF.

6. Sluit de PIF Editor af.

Zie hoofdstuk 8, "PIF Editor", voor een beschrijving van de verschillende opties van de PIF Editor.

Door de fabrikant geleverde PIF-bestanden gebruiken

Sommige fabrikanten van programmatuur leveren een PIF-bestand bij de toepassing dat u met Windows kunt gebruiken. U kunt contact opnemen met de fabrikant van uw toepassing om te achterhalen of er een PIF-bestand is geleverd of u kunt op de Windows Setup-diskettes zoeken naar een bestand met de toevoeging .PIF. Als u zowel PIF-bestanden van Windows als van de fabrikant bezit, moet u het PIF-bestand van de fabrikant gebruiken.

Als u een met de toepassing meegeleverd PIF-bestand wilt gebruiken, moet u het bestand naar de directory kopiëren waarin zich de bestanden van de toepassing bevinden of naar de directory waarin u Windows hebt geïnstalleerd. Vervolgens moet u het programma-onderdeel zo instellen dat u de toepassing vanuit het desbetreffende PIF-bestand kunt starten. Zie "Programmabeheer gebruiken" eerder in dit hoofdstuk voor meer informatie over het instellen van een programma-onderdeel.

Standaard PIF-bestand gebruiken

Het standaard PIF-bestand, _DEFAULT.PIF, bevindt zich in de directory SYSTEM, waarin u Windows hebt geïnstalleerd. Dit PIF-bestand bevat instellingen die de meeste niet-Windows-toepassingen kunnen gebruiken. Windows gebruikt het bestand _DEFAULT.PIF alleen indien voor uw toepassing geen PIF-bestand beschikbaar is.

Het standaard PIF-bestand kan voor meerdere niet-Windows-toepassingen worden gebruikt. Laat dit bestand daarom ongewijzigd. Wel kunt u het standaard PIF-bestand als uitgangspunt voor een nieuw PIF-bestand gebruiken.

Uitgaande van het standaard PIF-bestand een nieuw PIF-bestand maken:

1. Kies het pictogram PIF Editor in de Hoofdgroep.
2. Kies **Openen** in het menu **Bestand**.

3. Selecteer het bestand _DEFAULT.PIF.
4. Breng de voor uw toepassing benodigde wijzigingen aan.

   U kunt bijvoorbeeld uw toepassing in een venster laten starten door de optie "Beeldschermgebruik" in te stellen op "In een venster".
5. Kies **Opslaan als** in het menu **Bestand**.
6. Typ een nieuwe bestandsnaam in het vak "Bestandsnaam". Gebruik hiervoor de naam van de toepassing met de toevoeging .PIF. Als de naam van de toepassing bijvoorbeeld SPECIAAL.EXE is, gebruikt u SPECIAAL.PIF als de naam voor het PIF-bestand.

Zie hoofdstuk 8, "PIF Editor", voor meer informatie over de PIF Editor.

Meerdere PIF-bestanden voor een toepassing gebruiken

U kunt meer dan één PIF-bestand voor een toepassing maken. Dit kan van pas komen wanneer u uw toepassing onder verschillende omstandigheden op verschillende manieren gebruikt.

U kunt in een PIF-bestand bijvoorbeeld opgeven hoeveel EMS (expanded)-geheugen een toepassing kan gebruiken. Door twee PIF-bestanden te gebruiken, kunt u een grote hoeveelheid EMS-geheugen aan een toepassing toewijzen wanneer u grote gegevensbestanden gebruikt, en de hoeveelheid EMS-geheugen beperken wanneer u met kleinere bestanden werkt.

Het instellen van twee PIF-bestanden voor een toepassing gaat als volgt:

1. Maak twee PIF-bestanden. Zie "PIF Editor gebruiken" eerder in dit hoofdstuk voor meer informatie.
2. Geef bij beide PIF-bestanden de juiste instellingen op. In het zojuist genoemde voorbeeld stelt u voor het ene PIF-bestand de optie "EMS-geheugen: kB vereist" in op -1 en voor het andere PIF-bestand stelt u de optie "EMS-geheugen: kB vereist" in op 1024 kB. (Deze opties zijn alleen beschikbaar in 386 "enhanced"-modus).
3. Sla elk PIF-bestand onder een eigen naam op.
4. Maak met Programmabeheer pictogrammen voor beide PIF-bestanden, waarbij u elk pictogram een unieke naam geeft. Aangezien u in dit geval de toepassing vanuit het bijbehorende PIF-bestand wilt starten, moet u in het vak "Opdrachtregel" de naam van het PIF-bestand opgeven in plaats van de naam van de toepassing.

U kunt nu een van beide pictogrammen kiezen als u de toepassing wilt starten.

Niet-Windows-toepassingen starten

Vanuit Programmabeheer of Bestandsbeheer kunt u een niet-Windows-toepassing starten door het programmapictogram, het programmabestand, een document dat is verbonden met een programmabestand of het PIF-bestand van de toepassing te kiezen. In deze sectie worden deze verschillende mogelijkheden besproken.

Opmerking Wanneer u vanuit Programmabeheer of Bestandsbeheer een toepassing start door de bestandsnaam van het programmabestand te kiezen, wordt in de hiervolgende volgorde gezocht naar een PIF-bestand met dezelfde bestandsnaam: de directory waarin de bestanden van de toepassing zijn opgeslagen, de huidige werkdirectory, de WINDOWS-directory, de subdirectory SYSTEM van de WINDOWS-directory en vervolgens de directory's die zijn opgegeven in de opdracht **path** in het bestand AUTOEXEC.BAT. Zorg ervoor dat het PIF-bestand van de toepassing zich in een van deze directory's bevindt en dat het PIF-bestand dezelfde basisbestandsnaam heeft. Als het programmabestand bijvoorbeeld QBASIC.EXE heet, moet het PIF-bestand QBASIC.PIF heten.

Toepassingen vanuit Programmabeheer starten

Als een toepassing in Programmabeheer als programma is geïnstalleerd, kunt u deze eenvoudig starten door te dubbelklikken op het pictogram van de toepassing. Zie hoofdstuk 3, "Programmabeheer" voor informatie over het gebruik van Programmabeheer voor het organiseren van toepassingen in groepen en voor het instellen van programmapictogrammen voor toepassingen.

Een programma via het bijbehorende programmapictogram starten:

1. Open de groep die het programmapictogram van de toepassing bevat.
2. Dubbelklik op het pictogram of selecteer het pictogram met de pijltoetsen en druk vervolgens op ENTER.

   De toepassing wordt op het scherm afgebeeld.

U kunt een toepassing ook starten vanuit Programmabeheer met de opdracht **Starten**.

Een toepassing starten met de opdracht **Starten**:

1. Kies **Starten** in het menu **Bestand**.
2. Typ de naam van het bestand dat de toepassing start in het vak "Opdrachtregel". Vergeet niet de bestandsnaamtoevoeging te typen.

   U kunt het PIF-bestand van de toepassing opgeven, de naam van het programmabestand (met toevoeging .EXE, .BAT of .COM) of de naam van een document dat is verbonden met het programmabestand.
3. Kies de knop OK.

Toepassingen vanuit Bestandsbeheer starten

Vanuit Bestandsbeheer kunt u een toepassing starten door het bijbehorende programmabestand of PIF-bestand in een directoryvenster te selecteren.

Een toepassing vanuit Bestandsbeheer starten:

1. Kies het pictogram Bestandsbeheer in de Hoofdgroep.
2. Dubbelklik in het directoryvenster van Bestandsbeheer op de bestandsnaam van het PIF-bestand, het programmabestand of een document dat met het programmabestand is verbonden. Of selecteer een van deze bestanden met de pijltoetsen en druk vervolgens op ENTER.

U kunt ook de opdracht **Starten** in het menu **Bestand** van Bestandsbeheer gebruiken.

Niet-Windows-toepassingen gebruiken

In deze sectie worden functies van Windows beschreven die u alleen gebruikt wanneer u niet-Windows-toepassingen in 386 "enhanced"-modus gebruikt.

Toepassingen exclusief laten beschikken over bronnen

U kunt een toepassing exclusief laten beschikken over bronnen op het moment dat deze toepassing actief is, bijvoorbeeld als u een toepassing zo snel mogelijk wilt laten werken, zonder vertraging door toepassingen die op de achtergrond actief zijn. Verder benutten sommige toepassingen de apparatuur op dusdanige wijze dat deze niet gelijktijdig met andere toepassingen kunnen worden gebruikt.

Er zijn twee manieren om een toepassing exclusief te laten beschikken over bronnen:

- Schakel het aankruisvakje "Exclusief" in het PIF-bestand van de toepassing in. Wanneer u met deze instelling werkt, kunt u geen andere toepassingen gebruiken zolang deze toepassing actief is. Telkens wanneer u de toepassing start, treedt deze instelling in werking.
- Indien u de toepassing in een venster gebruikt of de toepassing tot een pictogram is verkleind, kunt u de opdracht **Instellingen** gebruiken in het Systeemmenu van de toepassing. Wanneer u deze instelling gebruikt, beschikt de toepassing exclusief over de bronnen totdat u de toepassing verlaat. De volgende keer dat u de toepassing start, is deze instelling niet actief.

Zie hoofdstuk 8, "PIF Editor" voor meer informatie over de opties van de PIF Editor. Zie hoofdstuk 1, "Basisvaardigheden", voor meer informatie over het gebruik van het Systeemmenu.

Toepassingen op de achtergrond gebruiken

Als u een toepassing wilt blijven gebruiken terwijl deze niet de actieve toepassing is, moet u het aankruisvakje "Achtergrond" inschakelen in het PIF-bestand van de toepassing. Indien u de toepassing in een venster gebruikt of indien u de toepassing tot een pictogram hebt verkleind, kunt u hiervoor de opdracht **Instellingen** gebruiken in het Systeemmenu van de toepassing.

Wanneer u deze optie selecteert, kunt u de toepassing op de achtergrond blijven gebruiken (bijvoorbeeld om getallen op te tellen of een groot bestand in te lezen), terwijl u met een andere toepassing op de voorgrond werkt.

Opmerking Indien u "Exclusief" hebt geselecteerd in het PIF-bestand van een toepassing, kunt u geen andere toepassingen op de achtergrond gebruiken, zelfs al hebt u het aankruisvakje "Achtergrond" in de PIF-bestanden van de andere toepassingen ingeschakeld.

Wanneer u deze instelling in het PIF-bestand wijzigt, werkt de toepassing telkens wanneer u deze toepassing start op de achtergrond. Hebt u de instelling met behulp van het Systeemmenu van de toepassing gewijzigd, dan blijft de toepassing op de achtergrond werken totdat u de toepassing afsluit.

Niet-Windows-toepassingen in een venster starten

386 Wanneer u met Windows in de 386 "enhanced"-modus werkt, kunt u met de meeste niet-Windows-toepassingen in een venster werken. U kunt het venster verplaatsen, het formaat ervan wijzigen, het tot een pictogram verkleinen, en informatie met andere toepassingen uitwisselen met het Klembord. U kunt niet-Windows-toepassingen echter niet in een venster gebruiken wanneer u Windows in de standaardmodus hebt gestart.

Zo controleert u of Windows in de 386 "enhanced"-modus is gestart:

- Kies **Info** in een willekeurig Help-menu in Windows.

  Onderin het dialoogvenster dat wordt weergegeven, ziet u de huidige modus.

Zo schakelt u tussen de vensterweergave en de schermvullende weergave van een actieve niet-Windows-toepassing, en omgekeerd:

- Druk op ALT+ENTER terwijl u de niet-Windows-toepassing gebruikt.

  Als de toepassing van het volledige scherm gebruik maakte, wordt deze nu in een venster weergegeven. Maakte de toepassing gebruik van een venster, dan neemt deze nu het volledige scherm in beslag.

U kunt een toepassing telkens wanneer u deze start direct in een venster laten weergeven. Hiertoe wijzigt u het PIF-bestand met de PIF Editor.

Een niet-Windows-toepassing in een venster starten:

1. Open het PIF-bestand van de toepassing met de PIF Editor. Indien geen PIF-bestand aanwezig is, moet u er een maken. Zie "Niet-Windows-toepassingen installeren", eerder in dit hoofdstuk, voor informatie over het maken en bewerken van een PIF-bestand.
2. Stel de optie "Beeldschermgebruik" in op "In een venster" in plaats van "Volledig scherm". Zie hoofdstuk 8, "PIF Editor", voor informatie over de optie "Beeldschermgebruik" of druk op F1 terwijl deze optie is geselecteerd.
3. Controleer of de "Weergave-opties" in het dialoogvenster **Geavanceerde opties** op de juiste wijze zijn ingesteld. Zie hoofdstuk 8, PIF Editor", voor meer informatie over de geavanceerde opties of druk op F1 terwijl een van de weergave-opties is geselecteerd.
4. Sla de wijzigingen die u in het PIF-bestand hebt aangebracht op en sluit de PIF Editor af.

   Wanneer u de toepassing start, wordt deze in een venster weergegeven.

Een muis gebruiken met een niet-Windows-toepassing

In Windows versie 3.1 kunt u de muis gebruiken voor niet-Windows-toepassingen die in een venster actief zijn.

De muis gebruiken voor een niet-Windows-toepassing die in een venster actief is:

- Als u met een Microsoft-muis werkt, moet u voordat u Windows start het muisstuurprogramma installeren. Gebruik een van de stuurprogramma's, MOUSE.SYS of MOUSE.COM, die zich meestal in de WINDOWS-directory bevinden. MOUSE.SYS installeert u in het bestand CONFIG.SYS en MOUSE.COM in het bestand AUTOEXEC.BAT. Neem bijvoorbeeld de volgende opdrachtregel op in het bestand CONFIG.SYS voor het stuurprogramma MOUSE.SYS in de WINDOWS-directory op de vaste schijf C:

  ```
  device = c: \windows\mouse.sys
  ```

  Indien deze muisstuurprogramma's zich niet in de WINDOWS-directory bevinden, kunt u deze kopiëren van de Windows Setup-diskettes. Hiertoe moet u het decompressiehulpprogramma gebruiken. Zie voor meer informatie hoofdstuk 4, "Probleemoplossing", in *Microsoft Windows Introductie*.
- Als u een Logitech-muis gebruikt, moet u de procedure in het bestand LEESMIJ.WRI volgen. Bekijk de inhoud van dit bestand met Write, een toepassing in de groep Bureau-accessoires.

- Als u een muis van een andere fabrikant gebruikt, moet u een bijgewerkte versie van het stuurprogramma aanschaffen. Neem hierover contact op met de fabrikant van de muis.

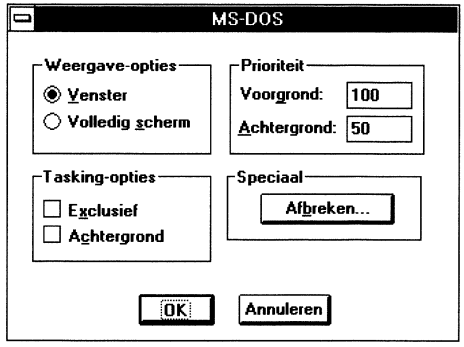
Instellingen voor een actieve toepassing wijzigen

386 Wanneer u Windows in de 386 "enhanced"-modus gebruikt, kunt u tijdelijke wijzigingen aanbrengen in de werkwijze van een niet-Windows-toepassing. Hiertoe gebruikt u de opdracht **Instellingen** in het Systeemmenu van de toepassing (als uw toepassing het gehele scherm vult, moet u deze tot een pictogram verkleinen teneinde toegang te verkrijgen tot het Systeemmenu). De wijzigingen blijven gelden totdat u de toepassing afsluit.

De instellingen voor een actieve toepassing wijzigen:

1. Kies **Instellingen** in het Systeemmenu van de toepassing.

   Het volgende dialoogvenster wordt weergegeven. De titelbalk komt overeen met de beschrijving in het dialoogvenster **Programmagegevens**.

2. Wijzig de instellingen en kies de knop OK. De opties omvatten "Weergave", "Tasking", "Prioriteit" en "Afbreken" en worden in de volgende secties beschreven.

Weergave-opties

Met de weergave-opties wijzigt u de weergave van een toepassing. U kunt een van de volgende opties kiezen.

Gebruik deze optie	*Als u*
Venster	De toepassing in een venster wilt gebruiken.
Volledig scherm	De toepassing schermvullend wilt gebruiken.

Door op ALT+ENTER te drukken, kunt u wisselen tussen de weergave van een toepassing in een venster en de schermvullende weergave.

Tasking-opties

Met de tasking-opties bepaalt u hoe een toepassing de systeembronnen met andere toepassingen deelt. U kunt een van de volgende opties kiezen.

Gebruik deze optie	*Als u wilt dat*
Exclusief	De uitvoering van andere toepassingen wordt onderbroken wanneer deze toepassing actief is (als u deze toepassing in een venster gebruikt, blijven Windows-toepassingen werken, maar andere niet-Windows-toepassingen worden onderbroken).
Achtergrond	Deze toepassing op de achtergrond werkt, terwijl u andere toepassingen gebruikt (deze toepassing wordt echter onderbroken wanneer u een toepassing start waarvoor de optie "Exclusief" is ingesteld).

Prioriteitopties

Met de prioriteitopties geeft u aan hoeveel processortijd de toepassing moet ontvangen in verhouding tot andere toepassingen. Als u de toepassing een hoge prioriteit geeft, werkt deze toepassing sneller dan toepassingen met een lagere prioriteit. Omgekeerd werkt de toepassing langzamer dan andere, wanneer deze een lage prioriteit krijgt toegewezen.

U kunt de volgende opties opgeven.

Gebruik deze optie	*Als u*
Voorgrond	Wilt instellen hoe snel de toepassing werkt ten opzichte van andere toepassingen wanneer deze actief is.
Achtergrond	Wilt instellen hoe snel de toepassing werkt ten opzichte van andere toepassingen wanneer deze niet actief is. Deze optie werkt alleen indien ook het aankruisvakje "Achtergrond" in "Tasking-opties" is ingeschakeld.

U kunt deze opties tevens met de PIF Editor instellen in het PIF-bestand van de toepassing. Zie hoofdstuk 8, "PIF Editor", voor meer informatie over deze en andere opties van de PIF Editor.

De optie Afbreken

Met de knop Afbreken kunt u een niet-Windows-toepassing afsluiten wanneer deze niet op de gebruikelijke wijze kan worden afgesloten, bijvoorbeeld wanneer de toepassing niet op de door u getypte opdrachten reageert. Als u een niet-Windows-toepassing in een venster gebruikt en de toepassing niet op uw opdrachten reageert, moet u gewoonlijk uw computer opnieuw starten om de toepassing te kunnen afsluiten. Als u de knop Afbreken kiest, kunt u de toepassing afsluiten en eventueel geopende bestanden in andere toepassingen opslaan, voordat u uw computer opnieuw start.

Waarschuwing Gebruik de knop Afbreken alleen als een laatste mogelijkheid, omdat dit tot verlies van gegevens kan leiden. Als u uw computer niet opnieuw start nadat u een toepassing hebt afgesloten met de knop Afbreken kunnen Windows en MS-DOS onstabiel worden.

Wanneer u vanuit de niet-Windows-toepassing geen toegang kunt verkrijgen tot het Systeemmenu kunt u de toepassing tevens afsluiten door op CTRL+ALT+DEL te drukken. Er wordt een bericht afgebeeld dat deze handeling bevestigt. Sluit de toepassing af door op ENTER te drukken.

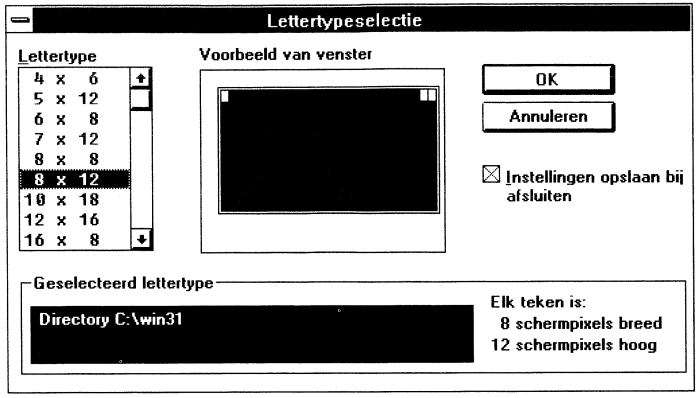
Lettergrootte wijzigen

Als u Windows in 386 "enhanced"-modus hebt gestart en u een niet-Windows-toepassing in een venster gebruikt, kunt u de lettergrootte wijzigen met behulp van de opdracht **Lettertypen** in het Systeemmenu.

Lettergrootte wijzigen:

1. Kies **Lettertypen** in het Systeemmenu.

   Het dialoogvenster **Lettertypeselectie** wordt weergegeven.

2. Selecteer de gewenste lettergrootte.

   Wanneer u een lettertype selecteert, ziet u in de gebieden Venstervoorbeeld en Geselecteerd lettertype het resultaat van uw selectie.

3. Als u dit lettertype telkens wanneer u deze niet-Windows-toepassing in een venster start wilt gebruiken, schakelt u het aankruisvakje "Instellingen opslaan bij afsluiten" in.

4. Kies de knop OK.

Apparaatconflict oplossen

Als meerdere toepassingen in de 386 "enhanced"-modus worden gebruikt, vragen deze soms gelijktijdig toegang tot een bepaald apparaat (zoals een printer of een modem). Dit wordt *apparaatconflict* genoemd. U kunt door middel van apparaatconflict-opties opgeven hoe in het geval van een conflict moet worden gehandeld.

Deze opties zijn alleen van toepassing als een niet-Windows-toepassing deel uitmaakt van de toepassingen die om toegang tot een apparaat vragen. Wanneer twee Windows-toepassingen om toegang tot een apparaat vragen, wordt het gebruik van het apparaat zonder deze apparaatconflict-opties geregeld.

Zo geeft u aan hoe in het geval van een apparaatconflict moet worden gehandeld:

1. Kies het pictogram Configuratiescherm in de Hoofdgroep.
2. Kies 386 Enhanced.

   Het dialoogvenster 386 Enhanced wordt weergegeven.
3. Selecteer de poort die is verbonden met het apparaat waarvoor u opties wilt instellen.
4. Stel de opties naar wens in en kies de knop OK.

De apparaatconflict-opties worden in het volgende overzicht beschreven. Bij de beschrijving van elke optie wordt tevens aangegeven onder welke omstandigheden u deze wijzigt.

Optie	*Resultaat*
Altijd waarschuwen	Telkens wanneer een toepassing een apparaat wil gebruiken dat al in gebruik is, wordt een bericht afgebeeld. Zodra het bericht wordt afgebeeld, moet u opgeven welke toepassing het apparaat mag gebruiken. In de meeste gevallen gebruikt u deze optie.
Nooit waarschuwen	Elke toepassing kan zonder waarschuwing op elk moment van een apparaat gebruik maken. Wanneer u echter deze optie kiest, kan dit tot een conflict leiden wanneer twee toepassingen gelijktijdig hetzelfde apparaat in gebruik willen nemen.

Optie	*Resultaat*
Niet actief	U kunt opgeven na hoeveel seconden een andere toepassing een apparaat in gebruik mag nemen nadat het apparaat niet langer wordt gebruikt zonder dat dit een bericht oplevert. Het bereik is 1 tot 999 seconden. Het is aan te bevelen deze optie te gebruiken wanneer het apparaat zelf tussen twee toepassingen kan schakelen. Stel, u wilt met de Kaartenbak een online-service bellen en daarna naar een andere toepassing overschakelen om met deze service te communiceren. In dit geval geeft u een kleine vertraging op van bijvoorbeeld twee seconden.

Informatie tussen toepassingen uitwisselen

Welke methode u gebruikt voor het plaatsen van informatie op het Klembord, wordt bepaald door het feit of u een Windows-toepassing of een niet-Windows-toepassing gebruikt. In deze sectie wordt beschreven hoe u informatie uitwisselt met het Klembord als u met niet-Windows-toepassingen werkt. Zie hoofdstuk 2, "Toepassingen", voor informatie over het gebruik van het Klembord met Windows-toepassingen.

Als u een niet-Windows-toepassing in een venster gebruikt of als deze toepassing tot een pictogram is verkleind, bevat het Systeemmenu van deze toepassing extra opdrachten. U kunt deze opdrachten gebruiken om informatie van en naar niet-Windows-toepassingen over te brengen. Zie hoofdstuk 1, "Basisvaardigheden", voor meer informatie over het gebruik van het Systeemmenu.

Opmerking Door op ALT+ENTER te drukken, kunt u snel wisselen tussen de vensterweergave en de schermvullende weergave van een toepassing.

U kunt de inhoud van het Klembord bekijken door in de Hoofdgroep het pictogram Klembord te kiezen.

Informatie naar het Klembord kopiëren

Als u een niet-Windows-toepassing in een venster gebruikt, kunt u geselecteerde informatie, het gehele bureaublad of een enkel venster naar het Klembord kopiëren. Als een niet-Windows-toepassing het gehele scherm vult, kunt u het volledige scherm naar het Klembord kopiëren.

Als u de volgende procedures wilt kunnen uitvoeren, moet de toepassing die de te kopiëren informatie bevat in een venster werken.

Geselecteerde informatie kopiëren

386 Als Windows in 386 "enhanced"-modus is gestart, kunt u informatie selecteren in een niet-Windows-toepassing die in een venster werkt en deze informatie vervolgens naar het Klembord kopiëren.

Geselecteerde informatie vanuit een niet-Windows-toepassing kopiëren:

1. Als de toepassing van waaruit u wilt kopiëren het gehele scherm vult, moet u op ALT+ENTER drukken om de toepassing in een venster af te beelden.
2. Klik op het symbool Systeemmenu om het Systeemmenu te openen.
3. Klik op **Bewerken** in het Systeemmenu.
4. Klik op **Markeren** in het menu **Bewerken**.
5. Selecteer de te kopiëren informatie in de niet-Windows-toepassing.
6. Druk op de rechtermuisknop om de geselecteerde informatie naar het Klembord te kopiëren.

1. Druk op ALT+SPATIEBALK om het Systeemmenu van de toepassing te openen.
2. Kies **Bewerken** in het Systeemmenu.
3. Kies **Markeren** in het menu **Bewerken**.

   In de linkerbovenhoek van het venster wordt een knipperende rechthoekige cursor weergegeven.
4. Verplaats de cursor naar het eerste teken dat u wilt selecteren.
5. Druk op SHIFT en een pijltoets om de te kopiëren informatie te markeren.
6. Druk op ENTER om de geselecteerde informatie op het Klembord te plaatsen.

Opmerking Als in uw toepassing ALT+SPATIEBALK voor een andere functie wordt gebruikt, kunt u geen toegang verkrijgen tot het Systeemmenu met ALT+SPATIEBALK.

Volledig scherm kopiëren

Door op PRINT-SCRN te drukken kunt u de inhoud van een volledig scherm naar het Klembord kopiëren, ongeacht of Windows is gestart in 386 "enhanced"-modus of in standaardmodus.

Opmerking Als u Windows in de standaardmodus gebruikt, is dit de enige mogelijkheid om informatie vanuit niet-Windows-toepassingen naar het Klembord te kopiëren.

De volgende procedure werkt niet voor niet-Windows-toepassingen die in grafische modus actief zijn. U bepaalt of dit het geval is door de schermgeheugeninstelling (386 "enhanced"-modus) of de schermmodusinstelling (standaardmodus) in het PIF-bestand van de toepassing te controleren.

De inhoud van het volledige scherm naar het Klembord kopiëren:

1. Controleer of de te kopiëren informatie op het scherm zichtbaar is.
2. Druk op PRINT-SCRN.

   De inhoud van het scherm is naar het Klembord gekopieerd.

Opmerking Als de inhoud van het scherm niet naar het Klembord is gekopieerd nadat u de voorgaande procedure hebt uitgevoerd, kan het zijn dat u een verouderd, niet-"enhanced", toetsenbord bezit. Probeer het scherm in dit geval te kopiëren met de toetsencombinaties ALT+PRINT-SCRN of SHIFT+PRINT-SCRN.

De inhoud van het scherm kan een bitmap of tekst zijn. Open het menu **Beeld** van het Klembord als u wilt zien of de inhoud een bitmap is of tekst. Als de scherminhoud een bitmap is, moet de toepassing waarnaar u de informatie wilt overbrengen in staat zijn bitmap-bestanden (.BMP) te lezen. Controleer in de documentatie bij de toepassing of de toepassing bitmap-bestanden kan lezen.

Een venster met inhoud kopiëren

386 Als u de volgende procedure wilt gebruiken, moet u Windows in de 386 "enhanced"-modus gebruiken en moet de toepassing waaruit u informatie kopieert in een venster actief zijn.

Een venster met inhoud naar het Klembord kopiëren:

1. Controleer of het te kopiëren venster het actieve venster is.

2. Druk op ALT+PRINT-SCRN.

   Er wordt een bitmap van het actieve venster gemaakt en deze wordt naar het Klembord gekopieerd. De toepassing waarnaar u de informatie wilt kopiëren, moet in staat zijn bitmap-bestanden te lezen. Controleer in de documentatie bij uw toepassing of deze bitmap-bestanden kan lezen.

Informatie vanuit het Klembord plakken

Met de opdracht **Plakken** in het Systeemmenu van de doeltoepassing plakt u informatie vanaf het Klembord in de niet-Windows-toepassing. Sommige niet-Windows-toepassingen accepteren alleen niet-opgemaakte tekst, andere accepteren ook opgemaakte tekst en figuren. Raadpleeg voor meer informatie de documentatie bij uw toepassing.

Welke methode u gebruikt om informatie te plakken, hangt af van het feit of u de niet-Windows-toepassing gebruikt in een venster of op het volledige scherm.

386 U moet Windows in de 386 "enhanced"-modus gebruiken als u de volgende procedure wilt gebruiken.

Informatie plakken in een toepassing die in een venster actief is:

1. Controleer of de te kopiëren informatie zich op het Klembord bevindt. Kies het pictogram Klembord in de Hoofdgroep om de inhoud van het Klembord te bekijken.
2. Schakel naar de toepassing waarin u de informatie wilt plakken.
3. Plaats de invoegpositie op de lokatie waar u de informatie van het Klembord wilt invoegen.
4. Kies **Bewerken** in het Systeemmenu van de toepassing.
5. Kies **Plakken** in het menu **Bewerken**.

De volgende procedure kunt u zowel in de standaardmodus als in de 386 "enhanced"-modus gebruiken.

Informatie plakken in een toepassing die het volledige scherm vult:

1. Controleer of de te kopiëren informatie zich op het Klembord bevindt. Kies het pictogram Klembord in de Hoofdgroep om de inhoud van het Klembord te bekijken.
2. Schakel naar de toepassing waarin u de informatie wilt plakken.
3. Plaats de invoegpositie op de lokatie waar u de informatie van het Klembord wilt invoegen.

4. Druk op CTRL+ESC om naar het Taakoverzicht te schakelen zonder de toepassing af te sluiten.

   De toepassing wordt nu als een pictogram onderaan het bureaublad van Windows weergegeven.

5. Klik op het pictogram van de doeltoepassing om het Systeemmenu van deze toepassing te openen.

   U kunt ook op ALT+ESC drukken totdat het pictogram van de gewenste toepassing is geselecteerd. Open vervolgens het Systeemmenu door op ALT, SPATIEBALK te drukken.

6. Kies **Plakken** in het Systeemmenu.

   Als u Windows in de 386 "enhanced"-modus gebruikt, moet u eerst **Bewerken** in het Systeemmenu kiezen en vervolgens **Plakken**.

Opmerking Als in uw toepassing ALT+SPATIEBALK voor een andere functie wordt gebruikt, kunt u geen toegang tot het Systeemmenu verkrijgen met ALT+SPATIEBALK.

Standaarddirectory van een toepassing wijzigen

Een standaarddirectory is de directory die een toepassing gebruikt wanneer deze actief is. De toepassing zoekt bijvoorbeeld naar benodigde bestanden in de standaarddirectory en slaat bestanden tevens in deze directory op. U kunt elke willekeurige directory als standaarddirectory gebruiken.

In het venster Programmabeheer kunt u elke willekeurige directory opgeven als standaarddirectory voor een toepassing. Voor een niet-Windows-toepassing kunt u ook de PIF Editor gebruiken. Omdat de instellingen die in Programmabeheer zijn gemaakt voorrang hebben op de instellingen die met de PIF Editor zijn gemaakt, is het raadzaam om Programmabeheer te gebruiken. Indien u deze toepassing echter niet vanuit Programmabeheer zult starten, moet u de standaarddirectory instellen in het PIF-bestand van de toepassing.

Een standaarddirectory opgeven vanuit Programmabeheer:

1. Selecteer het pictogram van de toepassing.
2. Kies **Gegevens** in het menu **Bestand**.

   Het dialoogvenster **Programmagegevens** wordt weergegeven.

3. Typ in het vak "Werkdirectory" de naam van de directory waarin de toepassing naar bestaande bestanden moet zoeken en nieuwe bestanden moet opslaan. De opgegeven directory wordt de standaarddirectory. Deze directory wordt de huidige directory tijdens het gebruik van de toepassing.

Opmerking Als u geen werkdirectory opgeeft, verandert Programmabeheer de directory in wat als opstartdirectory was opgegeven in het PIF-bestand van de toepassing.

Een standaarddirectory opgeven met de PIF Editor:

1. Kies PIF Editor in de Hoofdgroep.
2. Kies **Openen** in het menu **Bestand**.
3. Selecteer het PIF-bestand van de toepassing in het vak "Bestandsnaam" en kies de knop OK.
4. Typ het pad van de standaarddirectory in het vak "Opstartdirectory".
5. Kies **Opslaan** in het menu **Bestand**.

Geheugenbeheer voor niet-Windows-toepassingen

Als u met een 80286-systeem werkt en toepassingen gebruikt die EMS-geheugen nodig hebben, dient u te beschikken over een EMS-geheugenkaart. Verder moet het bestand CONFIG.SYS een opdrachtregel bevatten voor het stuurprogramma voor het beheer van het EMS-geheugen dat bij de geheugenkaart is geleverd.

386 Als u met een 80386- of een 80486-systeem werkt en u Windows in de 386 "enhanced"-modus gebruikt, kan Windows EMS-geheugen simuleren voor de toepassingen die dit geheugen nodig hebben, zelfs wanneer uw systeem niet over EMS-geheugen beschikt.

In een PIF-bestand van een toepassing kunt u aangeven hoeveel EMS-geheugen een bepaalde toepassing nodig heeft. Voorts kunt u in het PIF-bestand aangeven dat de toepassing alleen kan worden gestart indien voldoende geheugen beschikbaar is en u kunt voorkomen dat de toepassing al het beschikbare EMS-geheugen opeist (en geen geheugen voor andere toepassingen overlaat). Zie hoofdstuk 8, "PIF Editor", voor meer informatie over de opties van de PIF Editor.

Opmerking Wanneer u met een 80386- of 80486-systeem werkt, kunt u EMM386 installeren. Dit hulpprogramma verschaft EMS-geheugen voor gebruik door toepassingen, zelfs als u Windows niet in de 386 "enhanced"-modus gebruikt. Zie hoofdstuk 14, "Windows optimaliseren", voor meer informatie over het gebruik van EMM386.

Berichten over onvoldoende geheugen

Windows-toepassingen maken gemeenschappelijk gebruik van het geheugen, dit in tegenstelling tot veel niet-Windows-toepassingen. Sommige niet-Windows-toepassingen vereisen een bepaalde hoeveelheid geheugen wanneer deze worden gestart en blijven deze hoeveelheid geheugen in beslag nemen totdat ze worden afgesloten. Indien niet voldoende conventioneel geheugen beschikbaar is om een toepassing te starten of om ermee verder te werken, kan het zijn dat het bericht "Onvoldoende geheugen" wordt afgebeeld.

Indien het bericht "Onvoldoende geheugen" tijdens het starten van een toepassing wordt afgebeeld, kunt u het volgende proberen:

- Sluit toepassingen die u niet gebruikt.
- 386 Probeer de toepassingen schermvullend te starten in plaats van als venster indien u Windows in 386 "enhanced"-modus gebruikt.
- 386 Als u Windows in 386 "enhanced"-modus gebruikt en u de toepassing niet op de achtergrond wilt gebruiken, kunt u de toepassing zo instellen dat deze alleen op de voorgrond werkt. Hiertoe moet u ervoor zorgen dat de instelling "Uitvoeren" in het PIF-bestand van de toepassing niet op "Achtergrond" staat. Als u de toepassing in een venster gebruikt of als de toepassing tot een pictogram is verkleind, kunt u deze wijziging aanbrengen met de opdracht **Instellingen** in het Systeemmenu.
- Wis de inhoud van het Klembord of sla deze op. Zie hoofdstuk 2, "Toepassingen", voor informatie over het gebruik van het Klembord.
- Kies in het Configuratiescherm het pictogram Bureaublad. Stel de optie "Achtergrond" in op "Geen" of kies een patroon. De functie Patroon vereist minder geheugen.
- Verklein de Windows-toepassingen tot pictogrammen.
- Maak schijfruimte vrij. Windows en sommige toepassingen gebruiken vrije schijfruimte voor tijdelijke opslag van informatie die niet in het geheugen past.

Wisselbestanden van een toepassing gebruiken

Telkens wanneer u een niet-Windows-toepassing in de standaardmodus start, maakt Windows een tijdelijk *wisselbestand* voor deze toepassing. Als u naar een andere toepassing schakelt, wordt de toepassing die u eerder gebruikte van het geheugen overgebracht naar het wisselbestand van de toepassing. Het geheugen is nu beschikbaar voor andere toepassingen. Voor een wisselbestand moet ten minste zoveel schijfruimte vrij zijn als de hoeveelheid geheugen die nodig is om de toepassing te starten en te gebruiken.

Wanneer u Windows afsluit, worden de wisselbestanden verwijderd die gedurende de sessie zijn gemaakt. Als Windows onverwacht wordt beëindigd, blijven de bestanden op de vaste schijf achter, maar deze worden verwijderd zodra u Windows opnieuw start. Om schijfruimte vrij te maken, kunt u deze bestanden verwijderen vanaf de MS-DOS-aanwijzing voordat u Windows opnieuw start.

De hoeveelheid vrije schijfruimte bepaalt hoeveel wisselbestanden Windows kan maken. Dit is wederom bepalend voor de hoeveelheid niet-Windows-toepassingen die u kunt starten zonder dat het bericht "Onvoldoende geheugen" wordt afgebeeld. Zie hoofdstuk 14, "Windows optimaliseren", voor meer informatie over het gebruik van wisselbestanden.

Geheugenresidente hulpprogramma's gebruiken

Veel toepassingen vereisen geheugenresidente hulpprogramma's teneinde goed te kunnen functioneren. Zo maken veel toepassingen voor elektronische post gebruik van een geheugenresident netwerkstuurprogramma.

Als u in alle Windows- en niet-Windows-toepassingen over een bepaald geheugenresident programma wilt kunnen beschikken, moet u dit programma starten voordat u Windows gaat gebruiken. Alle toepassingen die in Windows actief zijn, kunnen dan van dit geheugenresidente programma gebruik maken. Het geheugen dat dit programma gebruikt, is echter niet meer beschikbaar voor gebruik door toepassingen. De meeste geheugenresidente programma's worden vanuit de bestanden CONFIG.SYS of AUTOEXEC.BAT gestart (deze bestanden bevinden zich in de hoofddirectory van het opstartstation. Aan de hand van deze bestanden bepaalt MS-DOS welke opdrachten en hulpprogramma's tijdens het starten van de computer moeten worden gebruikt).

Indien slechts één toepassing een geheugenresident hulpprogramma vereist, kunt u dit programma beter niet vanuit CONFIG.SYS of AUTOEXEC.BAT starten. U kunt dan een van de volgende methoden gebruiken, zodat het hulpprogramma alleen geheugen in beslag neemt wanneer het door een toepassing wordt gebruikt.

- Maak een MS-DOS batch-programma dat eerst het hulpprogramma en vervolgens de toepassing start. U kunt dit batch-programma vanuit Windows starten. Zie "Geheugenresidente hulpprogramma's starten met batch-programma's" verderop in dit hoofdstuk voor meer informatie over het gebruik van batch-programma's met Windows.

- Als u Windows in 386 "enhanced"-modus gebruikt, kunt u het hulpprogramma vanuit het batch-programma WINSTART.BAT starten. Het hulpprogramma kan dan wel door Windows-toepassingen maar niet door niet-Windows-toepassingen worden gebruikt. Zo voorkomt u dat het hulpprogramma geheugen in beslag neemt dat niet-Windows-toepassingen kunnen gebruiken. Zie hoofdstuk 14, "Windows optimaliseren", voor meer informatie over het gebruik van WINSTART.BAT.

Pop-up programma's gebruiken

Een pop-up programma is een geheugenresident hulpprogramma dat in het geheugen is geladen, maar pas zichtbaar wordt wanneer u op een bepaalde toetsencombinatie drukt. U moet pop-up programma's, zoals SideKick van Borland, pas starten nadat u Windows hebt gestart. Hierdoor kunt u naar het hulpprogramma overschakelen op dezelfde wijze als naar een niet-Windows-toepassing (in plaats van de pop-up toetsencombinatie te gebruiken) en kan het pop-up programma geheugen met Windows en andere toepassingen delen.

Zo gebruikt u een pop-up programma met Windows:

1. Maak, indien nodig, een PIF-bestand voor het pop-up programma. Zie "PIF Editor gebruiken" eerder in dit hoofdstuk voor meer informatie.
2. Start het pop-up programma op dezelfde wijze als u een toepassing zou starten. U kunt het programma bijvoorbeeld als een programma in het venster Programmabeheer installeren en op het pictogram van het programma dubbelklikken. Zie hoofdstuk 3, "Programmabeheer", voor informatie over het installeren en starten van toepassingen.

   Wanneer u een pop-up programma start, wordt een bericht weergegeven ter indicatie dat het programma is geladen.
3. Druk op de toetsencombinatie waarmee het programma op het scherm kan worden weergegeven.

   Een aantal pop-up programma's vereist een toetsencombinatie die doorgaans voor Windows is gereserveerd (bijvoorbeeld ALT+ESC). In dit geval kunt u het PIF-bestand van het pop-up programma bewerken en de optie "Sneltoetsen reserveren" selecteren. Wanneer u vervolgens deze toetsencombinatie gebruikt, verschijnt het pop-up programma en wordt de gebruikelijke Windows-functie niet uitgevoerd.

   Vervolgens kunt u het Taakoverzicht (CTRL+ESC) gebruiken als u van en naar een pop-up programma wilt schakelen in plaats van de toetsencombinatie voor het programma.

Geheugenresidente hulpprogramma's starten met batch-programma's

Het kan soms nuttig zijn om een pop-up programma alleen voor één bepaalde toepassing te laden. U kunt bijvoorbeeld SideKick van Borland laden bij de toepassing Framework II. SideKick is dan vanuit Framework II beschikbaar en neemt geen geheugen in beslag dat andere toepassingen zouden kunnen gebruiken. Als u een pop-up programma gelijktijdig met een andere toepassing wilt laden, moet u een batch-programma maken dat eerst het pop-up programma start en vervolgens de toepassing.

Hiertoe maakt u een MS-DOS batch-programma en een PIF-bestand voor het hulpprogramma en de toepassing. Een MS-DOS batch-programma is een tekstbestand dat MS-DOS opdrachten bevat. Wanneer u het batch-programma start, voert MS-DOS de opdrachten in het tekstbestand uit, net als wanneer u deze opdrachten achter de MS-DOS-aanwijzing invoert. Indien u bijvoorbeeld SideKick samen met Framework II wilt gebruiken, resulteren de opdrachten in het batch-programma eerst in het laden van het pop-up programma SideKick en vervolgens in het starten van de toepassing Framework II. Het volgende is een voorbeeld van een batch-programma SKFWLAAD.BAT, dat u met behulp van het Kladblok kunt maken:

```
SK.COM
FW.EXE
```

De eerste regel in het batch-programma laadt het pop-up programma SideKick (SK.COM). De tweede regel start de toepassing Framework II (FW.EXE).

Als u het batch-programma met Windows wilt gebruiken, moet u een PIF-bestand voor dit programma maken.

Een PIF-bestand voor een batch-programma maken:

1. Kies het pictogram PIF Editor in de Hoofdgroep.
2. Typ de bestandsnaam van het batch-programma in het vak "Pad+bestandsnaam". Vergeet niet de toevoeging .BAT op te geven.

   Als u het hiervoor beschreven voorbeeld wilt gebruiken, typt u *skfwlaad.bat*.
3. Stel de overige opties van de PIF Editor naar wens in. In het voorbeeld gelden de ingestelde opties voor beide toepassingen.
4. Kies **Opslaan als** in het menu **Bestand**.

5. Typ in het vak "Bestandsnaam" een naam voor het PIF-bestand. Vergeet niet de toevoeging .PIF op te geven.

   Als u het PIF-bestand dezelfde bestandsnaam geeft als het batch-bestand (in dit geval SKFWLAAD.PIF), kunt u het batch-programma starten door het batch-bestand of het bijbehorende PIF-bestand te kiezen.

   U kunt het batch-bestand of het PIF-bestand ook aan een groep in het venster Programmabeheer toevoegen en het bestand via deze groep kiezen. U kunt eveneens Bestandsbeheer starten en dubbelklikken op de naam van het batch-bestand of de naam van het PIF-bestand.

MS-DOS-aanwijzing gebruiken

U kunt niet-Windows-toepassingen, zoals MS-DOS hulpprogramma's, ook starten door in de Hoofdgroep MS-DOS te kiezen. U kunt dan MS-DOS-opdrachten typen zonder Windows af te sluiten. Als u echter een niet-Windows-toepassing vanaf de MS-DOS-aanwijzing start, gebruikt deze toepassing het bestand DOSPRMPT.PIF in plaats van het PIF-bestand dat bij de toepassing hoort. Indien u een toepassing gebruikt die unieke PIF-instellingen vereist en een eigen PIF-bestand heeft, moet u deze toepassing vanuit Programmabeheer of Bestandsbeheer starten. Zie "Niet-Windows-toepassingen starten" eerder in dit hoofdstuk voor meer informatie.

De MS-DOS-aanwijzing starten:

1. Kies de Hoofdgroep in Programmabeheer.
2. Dubbelklik op het pictogram MS-DOS.

   U kunt de selectiecursor ook met de pijltoetsen naar het pictogram verplaatsen en vervolgens op ENTER drukken.

Zodra de MS-DOS-aanwijzing is weergegeven, kunt u MS-DOS-opdrachten uitvoeren en hulpprogramma's starten.

Als u Windows in 386 "enhanced"-modus hebt gestart, kunt u de MS-DOS-aanwijzing ook in een venster starten.

Zo start u de MS-DOS-aanwijzing in een venster:

- Druk op ALT+ENTER.

  De MS-DOS-aanwijzing wordt weergegeven in een venster, zodat u de opdrachten in het Systeemmenu kunt gebruiken.

Indien u de MS-DOS-aanwijzing altijd in een venster wilt weergeven, kunt u het bestand DOSPRMPT.PIF wijzigen. Dit bestand bevindt zich in de WINDOWS-directory. Open het bestand met de PIF Editor en stel "Beeldschermgebruik" in op "In een venster".

Zo sluit u de MS-DOS-aanwijzing af:

- Typ *exit* en druk vervolgens op ENTER.

Waarschuwing Sommige MS-DOS-opdrachten werken niet goed samen met Windows. Als u bijvoorbeeld de opdracht **chkdsk** met de schakeloptie **/f** gebruikt, wordt geprobeerd een deel van het besturingssysteem te wijzigen dat niet kan worden gewijzigd wanneer Windows in gebruik is. Vermijd wanneer Windows in gebruik is eveneens het gebruik van de opdrachten **undelete** en **chcp** (change codepage) en van hulpprogramma's voor het comprimeren en optimaliseren van schijfruimte. Voordat u een dergelijke opdracht gebruikt, moet u Windows eerst afsluiten.

Druk nogmaals op ALT+ENTER als u wilt terugkeren naar de schermvullende weergave.

8 PIF Editor

Werken met PIF-bestanden en de PIF Editor

Telkens wanneer u een niet-Windows-toepassing start, zoekt Windows naar een PIF-bestand ("program information file", programma-informatiebestand). Een PIF-bestand bevat informatie over een niet-Windows-toepassing, zoals de hoeveelheid geheugen die de toepassing nodig heeft en hoe de toepassing de verschillende systeemonderdelen, zoals communicatiepoorten, gebruikt. Windows gebruikt deze informatie om de toepassing op de efficiëntste manier te laten functioneren.

In hoofdstuk 7, "Niet-Windows-toepassingen", wordt beschreven hoe u een niet-Windows-toepassing kunt herkennen en in Windows kunt installeren. Tevens worden suggesties gedaan voor het starten en gebruiken van deze toepassingen.

Als een niet-Windows-toepassing niet op de juiste wijze met Windows functioneert, moet u wellicht het PIF-bestand van de toepassing aanpassen. Hiertoe gebruikt u de PIF Editor. In dit hoofdstuk wordt beschreven hoe u de PIF Editor start en welke opties voor de PIF Editor beschikbaar zijn. Eerst worden de opties beschreven voor toepassingen die u in de 386 "enhanced"-modus gebruikt en vervolgens komen de opties aan bod voor toepassingen die u in de standaardmodus gebruikt.

PIF Editor starten

U maakt, wijzigt en slaat PIF-bestanden op dezelfde wijze op als elk ander Windows-bestand. Als u bijvoorbeeld een nieuw PIF-bestand wilt maken, start u de PIF Editor, kiest u **Nieuw** in het menu **Bestand**, wijzigt u de opties van het bestand en slaat u dit nieuwe bestand onder een nieuwe naam op. Tevens kunt u een bestaand PIF-bestand openen, dit bestand wijzigen en het gewijzigde bestand onder een nieuwe bestandsnaam opslaan.

Een PIF-bestand heeft doorgaans dezelfde bestandsnaam als het programmabestand van de toepassing. Het PIF-bestand heeft echter de toevoeging .PIF. Tijdens de installatie van Windows worden PIF-bestanden in de Windows-directory geplaatst.

Zo start u PIF Editor:

1. Kies het pictogram PIF Editor in de Hoofdgroep.

   Opmerking Indien u eerder met Windows versie 3.0 hebt gewerkt, blijft de PIF Editor in de groep Bureau-accessoires staan.

   Er wordt een naamloos PIF-venster weergegeven met daarin de standaardinstellingen voor de modus waarin Windows op dat moment wordt gebruikt.

2. Kies **Openen** in het menu **Bestand** en geef de naam op van het PIF-bestand dat u wilt bewerken.

   Het wijzigen van de instellingen van het PIF-bestand kan niet alleen de wijze waarop de toepassing werkt beïnvloeden, maar ook of de toepassing überhaupt werkt.

PIF-modi wijzigen

In de PIF Editor zijn twee optiecategorieën beschikbaar:

- De opties voor de standaardmodus hebben betrekking op toepassingen die u in de standaardmodus van Windows gebruikt.
- De opties voor de 386 "enhanced"-modus hebben betrekking op toepassingen die u in de 386 "enhanced"-modus van Windows gebruikt.

Wanneer u de PIF Editor start, worden de opties weergegeven die bij de modus horen waarin Windows op dat moment werkt.

Het kan voorkomen dat u de opties in het PIF-bestand van een toepassing voor een andere modus wilt instellen dan de modus waarin u Windows op dat moment gebruikt. Als u Windows in de 386 "enhanced"-modus gebruikt, kunt u bijvoorbeeld de opties van het PIF-bestand instellen voor een toepassing die u in de standaardmodus wilt gebruiken. Hiertoe gebruikt u de opdrachten in het menu **Modus**.

Opmerking De meeste opties hebben alleen betrekking op de modus waarvoor ze zijn opgegeven. U kunt bijvoorbeeld twee waarden opgeven voor de optie "Optionele parameters": een voor de standaardmodus en een voor de 386 "enhanced "-modus. Er zijn echter enkele opties, zoals "Pad+bestandsnaam" en "Venstertitel", die voor beide modi gelden.

Zo geeft u andere PIF-opties weer:

- Kies de gewenste modus ("Standaard" of "386 Enhanced") in het menu **Modus**.

  Als u een modus kiest die u op dat moment niet gebruikt, wordt een bericht afgebeeld met de waarschuwing dat de PIF-informatie die u invoert wellicht niet geschikt is. Kies de knop OK als u de opties voor de geselecteerde modus wilt instellen.

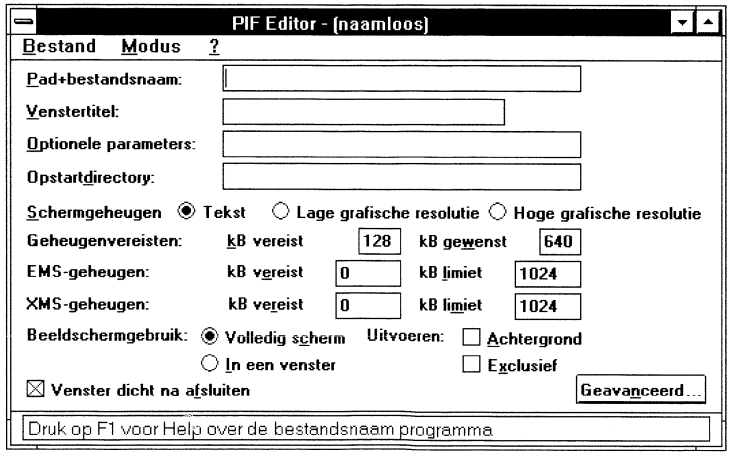
  De PIF Editor geeft de opties van de geselecteerde modus weer.

Basis-PIF-opties voor de 386 "enhanced"-modus

Er zijn twee soorten opties voor de 386 "enhanced"-modus: basisopties en geavanceerde opties. De basisopties komen overeen met de PIF-opties voor de standaardmodus. De geavanceerde opties verfijnen de manier waarop de toepassing in de 386 "enhanced"-modus werkt. In deze sectie worden de basisopties beschreven voor een toepassing die in de 386 "enhanced"-modus wordt gebruikt. Zie "PIF-modi wijzigen" eerder in dit hoofdstuk voor meer informatie over modi en PIF-opties.

Als u Windows in 386 "enhanced"-modus gebruikt, geeft de PIF Editor opties voor de 386 "enhanced"-modus weer (wanneer u Windows in de standaardmodus gebruikt, kunt u de opties voor de 386 "enhanced"-modus weergeven door **386 Enhanced** in het menu **Modus** te kiezen).

In de volgende illustratie ziet u de basisopties voor de 386 "enhanced"-modus:

Pad en bestandsnaam

In het vak "Pad+bestandsnaam" typt u de naam van het bestand waarmee de toepassing wordt gestart. Typ indien nodig ook het pad (u moet dit vak invullen).

Voor de meeste toepassingen kunt u het pad van het belangrijkste programmabestand opgeven, dat doorgaans de toevoeging .EXE of .COM heeft. Als u bijvoorbeeld Microsoft Word start met het bestand WORD.EXE in de directory \WORD, typt u *c:\word\word.exe*. Als u de toepassing vanuit een batch-bestand start, typt u het pad van dit bestand met inbegrip van de toevoeging (.BAT).

In dit vak kunt u ook een omgevingsvariabele opgeven. Door een omgevingsvariabele te gebruiken, kunt u een variabele naam in het PIF-bestand opgeven en hieraan een waarde toekennen met de opdracht **set** in het bestand AUTOEXEC.BAT. Wanneer u de variabele naam typt, moet u deze tussen procenttekens (%) plaatsen. U kunt in het bestand AUTOEXEC.BAT bijvoorbeeld de waarde "c:\word\word.exe" aan een omgevingsvariabele "worddir" toekennen. In dit geval geeft u in de PIF Editor de omgevingsvariabele *%worddir%* op in het vak "Pad+bestandsnaam".

Venstertitel

U kunt een beschrijvende naam in het vak "Venstertitel" opgeven. U kunt bijvoorbeeld *Lotus 1-2-3* opgeven wanneer u een PIF-bestand voor deze toepassing maakt. De naam die u opgeeft, verschijnt onder het pictogram wanneer deze toepassing tot een pictogram is verkleind en in de venstertitelbalk als u de toepassing in een venster gebruikt.

Het is niet verplicht een naam op te geven. Als u het vak "Venstertitel" niet invult, wordt in de titelbalk de naam van de toepassing zonder toevoeging weergegeven als u de toepassing start vanuit het PIF-bestand.

U kunt ook in het venster Programmabeheer een titel opgeven. U kiest de opdracht **Gegevens** in het Programmabeheermenu **Bestand** en typt een naam in het vak "Beschrijving". De instellingen in Programmabeheer hebben voorrang op de instellingen in de PIF Editor.

U kunt ook een omgevingsvariabele in dit vak opgeven. Door een omgevingsvariabele te gebruiken, kunt u een variabele naam in het PIF-bestand opgeven en hieraan een waarde toekennen met de opdracht **set** in het bestand AUTOEXEC.BAT. Wanneer u de variabele naam typt, moet u deze tussen procenttekens (%) plaatsen.

Optionele parameters

U kunt de parameters voor een toepassing opgeven in het vak "Optionele parameters". Dit zijn dezelfde parameters die u achter de bestandsnaam van de toepassing typt als u het programma vanuit MS-DOS start. Indien u bijvoorbeeld *word /c* achter de MS-DOS-aanwijzing typt om Microsoft Word vanuit MS-DOS te starten, typt u */c* in het vak "Optionele parameters".

Parameters kunnen bestandsnamen, letters, getallen of andere informatie met een lengte van maximaal 62 tekens zijn. Raadpleeg de documentatie bij de toepassing voor informatie over geldige parameters.

Als u wilt dat bij het starten van een toepassing telkens om parameters wordt gevraagd, typt u een vraagteken (*?*) in het desbetreffende vak. U kunt ook een omgevingsvariabele in dit vak opgeven. Door een omgevingsvariabele te gebruiken, kunt u een variabele naam in het PIF-bestand opgeven en hieraan een waarde toekennen met de opdracht **set** in het bestand AUTOEXEC.BAT. Wanneer u de variabele naam typt, moet u deze tussen procenttekens (%) plaatsen.

Het is niet verplicht parameters op te geven. Indien de toepassing geen parameters vereist of indien u bij het starten van uw toepassing geen parameters wilt gebruiken, laat u het vak leeg.

De optionele parameters die u opgeeft terwijl de PIF Editor de opties voor de 386 "enhanced"-modus weergeeft, hebben alleen betrekking op de 386 "enhanced"-modus. Indien u voor uw toepassing parameters wilt opgeven voor gebruik in de standaardmodus moet u de opdracht **Standaard** in het menu **Modus** kiezen.

Opmerking Als u de toepassing start met de opdracht **Starten** in het venster Bestandsbeheer of Programmabeheer hebben de optionele parameters die u eventueel opgeeft voorrang op de optionele parameter die u in de PIF Editor hebt opgegeven.

Opstartdirectory

Voor sommige toepassingen is toegang tot bestanden in een bepaalde directory vereist voordat deze toepassingen kunnen worden gestart. In het vak "Opstartdirectory" typt u de naam van de directory die als huidige directory moet worden gebruikt wanneer de toepassing wordt gestart. Doorgaans is dit de directory waarin zich het programmabestand van de toepassing bevindt. Het is echter niet verplicht om een directorynaam op te geven.

U kunt deze directory ook vanuit het venster Programmabeheer opgeven. Hiertoe kiest u de opdracht **Gegevens** in het Programmabeheermenu **Bestand** en vervolgens geeft u in het vak "Werkdirectory" een directory op. De instellingen in Programmabeheer hebben voorrang op die in de PIF Editor.

U kunt ook een omgevingsvariabele in dit vak opgeven. Door een omgevingsvariabele te gebruiken, kunt u een variabele naam in het PIF-bestand opgeven en hieraan een waarde toekennen met de opdracht **set** in het bestand AUTOEXEC.BAT. Wanneer u de variabele naam typt, moet u deze tussen procenttekens (%) plaatsen.

Schermgeheugen

Met de opties voor het schermgeheugen kunt u opgeven hoe een toepassing na het starten op het scherm moet worden weergegeven. De schermmodus bepaalt hoeveel geheugen beschikbaar is voor de weergave op het scherm van de toepassing.

U kunt kiezen tussen drie verschillende schermmodi: tekst, lage grafische resolutie en hoge grafische resolutie. Hier volgt een beschrijving van de verschillende modi.

Gebruik deze optie	*Als u*
Tekst	Voldoende geheugen wilt reserveren om de toepassing na het starten in de tekstmodus weer te geven. De tekstmodus vereist weinig geheugen (doorgaans minder dan 16 kB).
Lage grafische resolutie	Voldoende geheugen wilt reserveren om de toepassing na het starten met een lage grafische resolutie weer te geven. Bij de meeste adapters komt deze modus overeen met de CGA-grafische resolutie en vereist ongeveer 32 kB geheugen.
Hoge grafische resolutie	Voldoende geheugen wilt reserveren om de toepassing na het starten met een hoge grafische resolutie weer te geven. EGA- en VGA-beeldschermadapters geven toepassingen met een hoge grafische resolutie weer. Dit vereist ongeveer 128 kB geheugen. Wanneer u zowel dit aankruisvakje als het aankruisvakje "Schermgeheugen vasthouden" in het dialoogvenster **Geavanceerde opties** inschakelt, is er altijd voldoende geheugen beschikbaar om de toepassing te gebruiken. In dit geval resteert echter minder geheugen voor andere toepassingen.

Nadat de toepassing is gestart, kan de hoeveelheid geheugen voor het weergeven van de toepassing worden aangepast, afhankelijk van de schermmodus die de toepassing op dat moment gebruikt. Als u de toepassing bijvoorbeeld in een grafische modus start en deze later in de tekstmodus (die minder geheugen vereist) wilt gebruiken, wordt de hoeveelheid geheugen die niet meer wordt gebruikt, voor andere toepassingen vrijgemaakt. Als u naar een schermmodus wilt overschakelen die meer geheugen vereist, wordt getracht de benodigde extra hoeveelheid geheugen beschikbaar te maken.

Als u naar een schermmodus met een hogere resolutie wilt overschakelen terwijl onvoldoende extra geheugen beschikbaar is, kan de toepassing gedeeltelijk of geheel van het scherm verdwijnen. U kunt dit voorkomen door de schermmodus met de hoogste resolutie te selecteren waarin u de toepassing kunt gebruiken. Op deze wijze is er altijd voldoende geheugen beschikbaar voor de weergave van de toepassing. U moet tevens het aankruisvakje "Schermgeheugen vasthouden" in het dialoogvenster **Geavanceerde opties** inschakelen, zodat de extra hoeveelheid schermgeheugen niet door andere toepassingen kan worden ingenomen. Zie "Schermgeheugen vasthouden" verderop in dit hoofdstuk voor meer informatie.

Opmerking Het effect van de opties voor schermgeheugen is afhankelijk van de beeldschermadapter die u met uw systeem gebruikt. Sommige beeldschermadapters, zoals Hercules en CGA, hebben slechts één grafische modus. Er bestaat in dit geval geen verschil tussen een lage grafische resolutie en een hoge grafische resolutie.

Geheugenvereisten

Met de opties voor geheugenvereisten kunt u conventioneel geheugen aan een toepassing toewijzen. Het conventionele geheugen beslaat de eerste 640 kB geheugen waarin MS-DOS toepassingen start. De meeste computers hebben minimaal 256 kB conventioneel geheugen en maximaal 640 kB.

Opmerking De opties voor geheugenvereisten hebben betrekking op de hoeveelheid vrij geheugen die een toepassing nodig heeft om te kunnen starten. Als u deze opties instelt, moet u niet de geheugenvereisten gebruiken die u in de documentatie van uw toepassing aantreft. Deze "vereisten" zijn gewoonlijk een schatting van de totale hoeveelheid geheugen die uw systeem moet bezitten en niet de hoeveelheid geheugen die vrij moet zijn om uw toepassing te kunnen gebruiken. Leveranciers geven in het algemeen meer geheugen op dan de toepassing daadwerkelijk nodig heeft. Dit om er zeker van te zijn dat uw systeem voldoende geheugen bezit om zowel MS-DOS, de hulpprogramma's in uw bestanden CONFIG.SYS en AUTOEXEC.BAT en de toepassing te kunnen gebruiken. Bij het opgeven van geheugenvereisten moet u de volgende richtlijnen volgen.

Optie	*Te gebruiken indien*
kB vereist	U wilt opgeven hoeveel kilobytes conventioneel geheugen beschikbaar moeten zijn om de toepassing te starten. Deze instelling moet u in het algemeen op 128 laten staan. De toepassing wordt alleen gestart als ten minste de hoeveelheid vrij geheugen beschikbaar is die is opgegeven bij de optie "kB vereist". Is dit niet het geval, dan wordt gemeld dat onvoldoende geheugen beschikbaar is om de toepassing te starten. Als u andere toepassingen in gebruik hebt, kunt u er een of meer sluiten en proberen de toepassing opnieuw te starten. Zie hoofdstuk 14, "Windows optimaliseren" voor informatie over het vrij maken van geheugen. De optie "kB vereist" beperkt de hoeveelheid geheugen die de toepassing ontvangt niet tot een bepaald maximum. Windows verschaft de toepassing ten minste de hoeveelheid geheugen die bij de optie "kB vereist" is opgegeven, evenals het beschikbare EMS-geheugen totdat de bij de optie "kB gewenst" opgegeven hoeveelheid is bereikt. Stel de optie in op -1 als u de toepassing bij het starten over de totale hoeveelheid conventioneel geheugen wilt laten beschikken. Als de totale hoeveelheid conventioneel geheugen niet kan worden gebruikt, wordt de toepassing niet gestart.
kB gewenst	U de hoeveelheid conventioneel geheugen die aan een toepassing wordt toegewezen, wilt beperken. Aan een toepassing wordt niet meer geheugen toegewezen dan de waarde in dit vak. De maximale hoeveelheid conventioneel geheugen dat een willekeurige toepassing kan gebruiken, bedraagt 640 kB. U kunt de optie "kB gewenst" lager instellen dan 640 kB als u meer geheugen voor andere toepassingen wilt reserveren. Als deze optie is ingesteld op -1, wordt zoveel mogelijk geheugen aan de toepassing toegekend (tot een maximum van 640 kB).

EMS-geheugen

Hoewel Windows in de 386 "enhanced"-modus geen gebruik maakt van EMS (expanded)-geheugen, kan Windows wel EMS-geheugen simuleren voor toepassingen die dit geheugen nodig hebben. Met de opties voor EMS-geheugen kunt u aangeven hoeveel EMS-geheugen Windows een toepassing moet verschaffen. Hoewel er maar weinig toepassingen zijn die daadwerkelijk EMS-geheugen vereisen, werken veel toepassingen beter als ze EMS-geheugen kunnen gebruiken (zie hoofdstuk 14, "Windows optimaliseren", voor meer informatie over de verschillende soorten geheugen).

Hier volgt een beschrijving van de opties voor EMS-geheugen.

Gebruik deze optie	*Als u*
kB vereist	Wilt opgeven hoeveel kilobytes EMS-geheugen nodig zijn om de toepassing te starten. U kunt deze optie in het algemeen op de standaardinstelling 0 laten staan. Dit betekent dat de toepassing geen EMS-geheugen vereist. De optie "kB vereist" stelt geen limiet aan de hoeveelheid EMS-geheugen die de toepassing ontvangt. Windows verschaft de toepassing ten minste de hoeveelheid geheugen die bij de optie "kB vereist" is opgegeven en tevens het beschikbare EMS-geheugen tot aan de hoeveelheid die bij de optie "kB limiet" is opgegeven. De toepassing kan alleen worden gestart als Windows de toepassing ten minste de hoeveelheid EMS-geheugen kan verschaffen die bij de optie "kB vereist" is opgegeven. Is dit niet het geval, dan wordt gemeld dat onvoldoende EMS-geheugen beschikbaar is om de toepassing te starten. Als u andere toepassingen in gebruik hebt, kunt u er een of meer sluiten en proberen de toepassing opnieuw te starten. Zie hoofdstuk 14, "Windows optimaliseren" voor informatie over het beschikbaar maken van geheugen.

Gebruik deze optie	*Als u*
kB limiet	De hoeveelheid EMS-geheugen die een toepassing ontvangt, wilt beperken. Aan een toepassing wordt niet meer EMS-geheugen toegewezen, dan in dit vak wordt opgegeven (of tot er geen EMS-geheugen meer beschikbaar is). Deze optie is erg nuttig om het gebruik van EMS-geheugen door een toepassing te beperken. Sommige toepassingen nemen namelijk al het beschikbare EMS-geheugen in beslag, ongeacht of ze het nodig hebben of niet. Als deze optie op de standaardinstelling 1024 is ingesteld, ontvangt de toepassing de vereiste hoeveelheid EMS-geheugen met een maximum van 1024K, of de hoeveelheid geheugen die beschikbaar is. Als de optie is ingesteld op -1 wordt de door een toepassing gevraagde hoeveelheid EMS-geheugen aan de toepassing toegewezen. Dit kan de werking van de overige onderdelen van het systeem vertragen.

Als u wilt voorkomen dat aan een toepassing EMS-geheugen wordt toegewezen, moet u de opties "kB vereist" en "kB limiet" op 0 instellen.

XMS-geheugen

Met de opties voor XMS-geheugen kunt u XMS (extended)-geheugen aan een toepassing toewijzen die het geheugen gebruikt volgens de Lotus/Intel/Microsoft/AST eXtended Memory Specification (XMS)-standaard. U kunt doorgaans de standaardinstellingen van deze opties gebruiken omdat weinig toepassingen het gebruik van XMS-geheugen vereisen. Hier volgt een beschrijving van de opties voor XMS-geheugen.

Gebruik deze optie	*Als u*
kB vereist	Wilt opgeven hoeveel kilobytes XMS-geheugen nodig zijn om de toepassing te starten. U kunt deze optie in het algemeen op de standaardinstelling 0 laten staan. Dit betekent dat de toepassing geen XMS-geheugen vereist. De optie "kB vereist" stelt geen limiet aan de hoeveelheid XMS-geheugen die de toepassing ontvangt. Windows verschaft de toepassing ten minste de hoeveelheid geheugen die de toepassing vereist tot aan de hoeveelheid die bij de optie "kB limiet" is opgegeven (of tot geen geheugen meer beschikbaar is). De toepassing kan alleen worden gestart als Windows de toepassing ten minste de hoeveelheid XMS-geheugen kan verschaffen die bij de optie "kB vereist" is opgegeven. Is dit niet het geval, dan wordt gemeld dat onvoldoende geheugen beschikbaar is om de toepassing te starten. Als u andere toepassingen in gebruik hebt, kunt u er een of meer sluiten en proberen de toepassing opnieuw te starten. Zie hoofdstuk 14, "Windows optimaliseren", voor informatie over het beschikbaar maken van geheugen.
kB limiet	De hoeveelheid XMS-geheugen die een toepassing ontvangt, wilt beperken. Windows wijst aan een toepassing niet meer XMS-geheugen toe, dan in dit vak is opgegeven (of tot geen geheugen meer beschikbaar is). Deze optie is erg nuttig om het gebruik van XMS-geheugen door een toepassing te beperken. Sommige toepassingen nemen namelijk al het beschikbare XMS-geheugen in beslag, ongeacht of ze het nodig hebben of niet. Als deze optie is ingesteld op de standaardinstelling 1024 ontvangt de toepassing de vereiste hoeveelheid XMS-geheugen met een maximum van 1024 kB of de hoeveelheid die beschikbaar is. Als de optie is ingesteld op -1 wordt de door een toepassing gevraagde hoeveelheid XMS-geheugen aan de toepassing toegekend. Dit kan de werking van de overige onderdelen van het systeem vertragen.

Als u wilt voorkomen dat aan een toepassing XMS-geheugen wordt toegewezen, moet u de opties "kB vereist" en "kB limiet" op 0 instellen.

Beeldschermgebruik

Met de opties voor beeldschermgebruik kunt u aangeven of u de toepassing in een venster wilt starten of op het volledige scherm. Hier volgt een beschrijving van de opties.

Gebruik deze optie	*Als u*
Volledig scherm	De toepassing op het volledige scherm wilt starten. De toepassing behoudt de muisondersteuning.
In een venster	De toepassing in een venster wilt starten. Muisondersteuning gaat naar Windows, niet naar de toepassing. Het vereist meer geheugen om met een toepassing in een venster te werken dan op het volledige scherm. Als u een toepassing in een venster gebruikt, hebt u echter wel de voordelen van dat venstergebruik. Een van deze voordelen is het gemakkelijk uitwisselen van informatie met andere toepassingen.

Door op ALT+ENTER te drukken, kunt u wisselen tussen de vensterweergave van een toepassing en de schermvullende weergave.

Uitvoeren

Met de Uitvoeren-opties kunt u aangeven wanneer de toepassing kan worden gestart en hoe de toepassing de bronnen met andere toepassingen moet delen. Hier volgt een beschrijving van de opties.

Gebruik deze optie	*Als u*
Achtergrond	Wilt aangeven dat de toepassing moet worden gestart terwijl u een andere toepassing gebruikt. Een communicatieprogramma bijvoorbeeld kan op de achtergrond werken en informatie van een andere computer ontvangen terwijl u een tekstverwerkingsprogramma gebruikt. Als u deze optie niet selecteert, wordt de toepassing onderbroken zodra u naar een andere toepassing overschakelt.

Gebruik deze optie	*Als u*
Exclusief	Andere toepassingen wilt onderbreken terwijl deze toepassing actief is (zelfs als de optie "Achtergrond" van de andere toepassingen is geselecteerd). Als u deze optie selecteert, staan meer geheugen en processortijd ter beschikking van de toepassing. U kunt deze optie zowel instellen voor toepassingen die in een venster werken, als voor toepassingen die van het volledige scherm gebruik maken. Een exclusieve toepassing haalt het meeste voordeel uit deze optie als u de toepassing schermvullend gebruikt. Als u een exclusieve toepassing in een venster gebruikt, reserveert Windows een aantal bronnen voor zichzelf en voor het uitvoeren van andere Windows-toepassingen.

Venster dicht na afsluiten

Schakel dit aankruisvakje uit als u wilt dat het venster op het scherm zichtbaar blijft nadat u de toepassing hebt afgesloten. Dit is vooral nuttig wanneer u een opdracht uitvoert of een toepassing gebruikt die uitvoer op het scherm weergeeft. Als het venster te snel wordt gesloten, kunt u de uitvoer niet zien.

Als u de toepassing in een venster gebruikt, verandert de tekst in de titelbalk in "Niet actief". U kunt het toepassingsvenster sluiten (de toepassing afsluiten) met de opdracht **Sluiten** in het Systeemmenu.

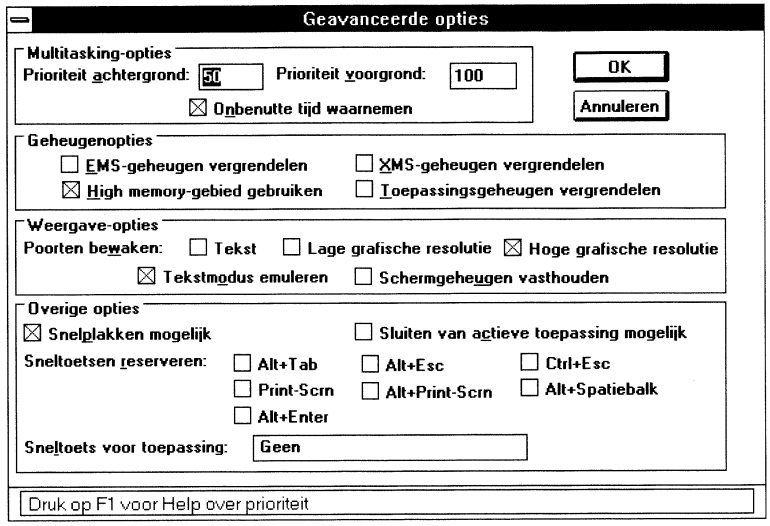
Geavanceerde PIF-opties voor de 386 "enhanced"-modus

Met de geavanceerde PIF-opties kunt u de werking van de toepassingen die u in de 386 "enhanced"-modus gebruikt verfijnen en het gebruik van het geheugen en de bronnen door deze toepassingen stroomlijnen. In de meeste gevallen kunt u de standaardinstellingen van deze opties gebruiken. Als u van plan bent deze opties te wijzigen, moet u goed bekend zijn met verschillende aspecten van het geheugen, Windows en de toepassingen die u gebruikt. Zie hoofdstuk 14, "Windows optimaliseren", voor meer informatie over de technische begrippen die in deze sectie aan bod komen.

Geavanceerde PIF-opties weergeven voor de 386 "enhanced"-modus:

1. Kies **386 Enhanced** in het menu **Modus** indien de opties voor de 386 "enhanced"-modus niet door de PIF Editor worden weergegeven.
2. Kies de knop Geavanceerde opties.

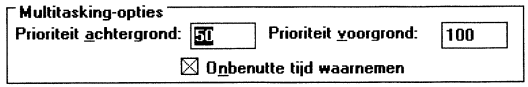
   Het dialoogvenster **Geavanceerde opties** wordt weergegeven.

De geavanceerde opties zijn in vier groepen onderverdeeld: Multitasking-opties, Geheugenopties, Weergave-opties en overige opties.

Multitasking-opties

Met de multitasking-opties bepaalt u hoe de toepassing in relatie tot andere toepassingen werkt. De multitasking-opties worden als volgt afgebeeld.

Prioriteit achtergrond

Met de optie "Prioriteit achtergrond" geeft u op hoeveel processortijd aan een toepassing moet worden toegewezen wanneer deze toepassing op de achtergrond werkt. Deze prioriteit wordt alleen aan de toepassing verleend wanneer het aankruisvakje "Achtergrond" wel en het aankruisvakje "Exclusief" niet is ingeschakeld. U kunt elke waarde tussen 0 en 10000 invoeren. De standaardinstelling is 50. Het getal dat u opgeeft, is alleen van betekenis in relatie tot de instellingen van de voor- en achtergrondprioriteitopties van andere toepassingen en verwijst naar de hoeveelheid processortijd die de toepassingen gebruiken.

Veronderstel dat u vier toepassingen gebruikt. Eén toepassing werkt op de voorgrond, waarbij de optie "Prioriteit voorgrond" is ingesteld op 200. De andere drie toepassingen werken op de achtergrond, waarbij de optie "Prioriteit achtergrond" voor elke toepassing is ingesteld op 50. De totale prioriteit van de toepassingen is 3 maal 50 (de achtergrondprioriteiten) plus 200 (de voorgrondprioriteit), ofwel 350. De toepassing die op de voorgrond werkt, krijgt 58 procent van de totale processortijd (200/350). De toepassingen die op de achtergrond werken, krijgen elk 14 procent processortijd (50/350).

Als een niet-Windows-toepassing in een venster wordt gebruikt of tot een pictogram is verkleind, kunt u de instellingen van de prioriteitopties ook met de opdrachten in het Systeemmenu wijzigen.

Opmerking U stelt de prioriteitopties voor Windows in met het Configuratiescherm. Als u de prioriteitopties in een PIF-bestand zodanig hebt ingesteld dat Windows onvoldoende processortijd krijgt om goed te kunnen functioneren, wijzigt Windows de instellingen in het Configuratiescherm.

Prioriteit voorgrond

Met de optie "Prioriteit voorgrond" geeft u op hoeveel processortijd een toepassing moet ontvangen wanneer deze actief is. U kunt een waarde tussen 0 en 10000 invoeren. De standaardinstelling is 100. U kunt er bijvoorbeeld voor zorgen dat een toepassing zonder onderbrekingen alle vereiste processortijd krijgt door de optie "Prioriteit voorgrond" op 10000 in te stellen. In dit geval kunnen er geen toepassingen op de achtergrond werken, tenzij de actieve toepassing op invoer wacht.

Het getal dat u opgeeft, is alleen van betekenis in relatie tot de instellingen van de voor- en achtergrondprioriteitopties van andere toepassingen en verwijst naar de hoeveelheid processortijd die de toepassingen gebruiken. Zie de vorige sectie "Prioriteit achtergrond" voor informatie over de interpretatie van prioriteiten door Windows.

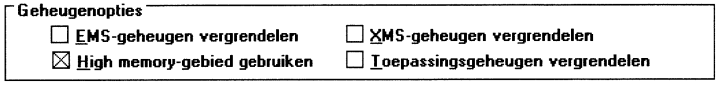
Onbenutte tijd waarnemen

Schakel het aankruisvakje "Onbenutte tijd waarnemen" in als u bronnen ter beschikking aan andere toepassingen wilt stellen wanneer uw toepassing niet actief is. Doorgaans zult u deze optie selecteren, aangezien deze optie de werking van het gehele systeem ten goede komt.

Indien een toepassing te langzaam of niet op de juiste wijze functioneert, kunt u de selectie van deze optie ongedaan maken.

Geheugenopties

Tot de geavanceerde PIF-opties behoren opties die bepalen hoe een toepassing in de 386 "enhanced"-modus de beschikbare hoeveelheid geheugen gebruikt. De geheugenopties worden als volgt afgebeeld.

EMS-geheugen vergrendelen

Gebruik deze optie indien het EMS-geheugen dat de toepassing gebruikt niet naar de vaste schijf moet worden overgebracht. Het vergrendelen van het geheugen dat door de toepassing wordt gebruikt, kan de werking van de desbetreffende toepassing verbeteren maar de rest van het systeem vertragen. Tevens wordt de hoeveelheid beschikbaar geheugen verkleind.

XMS-geheugen vergrendelen

Gebruik deze optie indien het XMS-geheugen dat de toepassing gebruikt niet naar de vaste schijf moet worden overgebracht. Het vergrendelen van het geheugen dat door de toepassing wordt gebruikt, kan de werking van de desbetreffende toepassing verbeteren maar de rest van het systeem vertragen. Tevens wordt de hoeveelheid beschikbaar geheugen verkleind.

High Memory-gebied gebruiken

U schakelt dit aankruisvakje in wanneer uw toepassing het high memory-gebied (HMA) van het RAM-geheugen moet kunnen gebruiken. Het high memory-gebied beslaat de eerste 64 kB XMS-geheugen.

Indien HMA beschikbaar is wanneer Windows word gestart, kan elke toepassing een eigen HMA toewijzen. HMA wordt echter door een aantal geheugenresidente hulpprogramma's gebruikt, zoals netwerken. Als een dergelijk hulpprogramma HMA gebruikt wanneer u Windows in 386 "enhanced"-modus start, kan geen enkele andere toepassing HMA gebruiken.

U moet deze optie voor de meeste toepassingen selecteren. Als de toepassing het beschikbare high memory-gebied gebruikt, is er meer geheugen beschikbaar voor de toepassing. Als de toepassing het high memory-gebied niet gebruikt, wordt geen geheugen verspilt.

Schakel het aankruisvakje uit als u wilt voorkomen dat de toepassing van het high memory-gebied gebruik maakt, zelfs wanneer dit beschikbaar is.

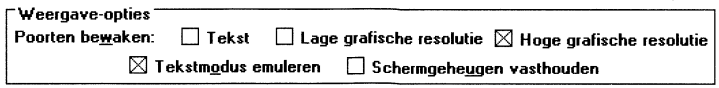
Toepassingsgeheugen vergrendelen

U kunt sommige toepassingen sneller laten werken door het aankruisvakje "Toepassingsgeheugen vergrendelen" in te schakelen. Wanneer deze optie is ingeschakeld, blijft de toepassing in het geheugen aanwezig en wordt deze niet naar de vaste schijf overgebracht. Hoewel het inschakelen van deze optie de werking van de toepassing versnelt, wordt de rest van het systeem vertraagd en is er minder geheugen beschikbaar.

Opmerking Deze optie heeft invloed op de wijze waarop met het conventionele geheugen van de toepassing wordt omgegaan. Het gebruik van het EMS- en XMS-geheugen door de toepassing wordt in dit dialoogvenster bepaald door de instellingen van de opties "EMS-geheugen vergrendelen" en "XMS-geheugen vergrendelen". Zie hoofdstuk 14, "Windows optimaliseren", voor meer informatie over geheugengebruik.

Weergave-opties

Met deze opties kunt u bepalen hoe de toepassing op het scherm wordt weergegeven en hoe tijdens het weergeven van de toepassing het geheugen door Windows wordt bestuurd. De weergave-opties worden als volgt afgebeeld.

Poorten bewaken

Sommige toepassingen communiceren rechtstreeks met invoer- en uitvoerpoorten teneinde de beeldschermadapter te kunnen besturen. Indien een dergelijke toepassing met Windows wordt gebruikt, moet Windows deze interactie kunnen bewaken. Op deze wijze wordt de toepassing correct weergegeven wanneer u van en naar de toepassing overschakelt.

Voor de meeste toepassingen kunt u voor deze opties de standaardinstellingen gebruiken. U moet deze opties alleen wijzigen indien de toepassing niet op de juiste wijze wordt weergegeven wanneer u naar de toepassing hebt overgeschakeld.

Opmerking Wanneer u een niet-Windows-toepassing in 386 "enhanced"-modus gebruikt en Windows de weergave van de toepassing te langzaam bijwerkt, moet u nagaan of het PIF-bestand zo is ingesteld dat geen enkele van de opties "Poorten bewaken" van de toepassing is geselecteerd. Het bijwerken van de weergave wordt door het wissen van deze opties versneld. Het kan echter zijn dat u niet meer van en naar de toepassing kunt schakelen. In dit geval moet u de toepassing afsluiten als u naar Windows wilt schakelen en het Windows-venster op de juiste wijze wilt laten weergeven.

Als een toepassing niet correct wordt weergegeven, moet u in het PIF-bestand van de toepassing de optie "Poorten bewaken" selecteren voor de modus waarin de toepassing toen het probleem zich voordeed werd gebruikt. Vervolgens moet u de toepassing opnieuw starten. Als de toepassing nog steeds niet correct wordt weergegeven, moet u een van de andere opties bij "Poorten bewaken" selecteren totdat de toepassing op juiste wijze wordt weergegeven. Hier volgt een beschrijving van de opties.

Gebruik deze optie	*Als u*
Tekst	Alle schermactiviteiten wilt bewaken wanneer de toepassing in de tekstmodus wordt gebruikt. Deze optie is voor slechts enkele toepassingen vereist.
Lage grafische resolutie	Alle schermactiviteiten wilt bewaken wanneer de toepassing met een lage grafische resolutie wordt weergegeven. Deze optie is voor slechts enkele toepassingen vereist.
Hoge grafische resolutie	Alle schermactiviteiten wilt bewaken wanneer de toepassing met een hoge grafische resolutie wordt weergegeven.

Tekstmodus emuleren

Met de optie "Tekstmodus emuleren" kunt u de snelheid verhogen waarmee de toepassing tekst weergeeft. U kunt deze optie voor de meeste toepassingen gebruiken.

Schakel dit aankruisvakje uit indien de tekst onjuist wordt weergegeven, de cursor op de verkeerde plaats verschijnt of de toepassing niet goed werkt.

Schermgeheugen vasthouden

Schakel het aankruisvakje "Schermgeheugen vasthouden" in als u wilt voorkomen dat Windows de hoeveelheid extra schermgeheugen van een toepassing vrij maakt en beschikbaar stelt aan andere toepassingen.

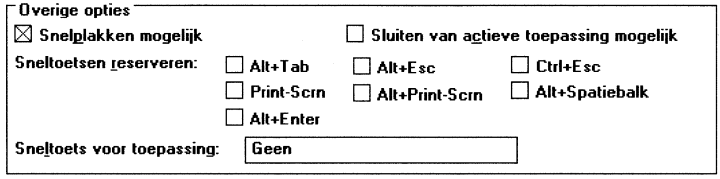
Sommige toepassingen kunnen verschillende schermmodi gebruiken. Gewoonlijk kunt u de schermmodus vanuit de toepassing zelf wijzigen. In Microsoft Word kunt u bijvoorbeeld tussen de tekstmodus en de grafische modus schakelen. Als u zo'n toepassing gebruikt en het aankruisvakje "Schermgeheugen vasthouden" is niet ingeschakeld, wordt het schermgeheugen van de toepassing automatisch aan de huidige schermmodus aangepast. Wanneer u naar een modus overschakelt die minder geheugen vereist, wordt de extra hoeveelheid geheugen vrij gemaakt zodat andere toepassingen het geheugen kunnen gebruiken. Wilt u later terugschakelen naar een modus die meer geheugen vereist, dan wordt getracht het extra vereiste geheugen voor de toepassing beschikbaar te maken.

Dit dynamische toewijzen van schermgeheugen werkt uitstekend zolang uw computer over voldoende geheugen beschikt. Als op uw systeem echter weinig geheugen beschikbaar is en de toepassing naar een modus overschakelt die meer schermgeheugen vereist, kan het zijn dat Windows die modus niet meer kan ondersteunen. Dit kan ertoe leiden dat de toepassing gedeeltelijk of geheel van het scherm verdwijnt (de toepassing werkt nog steeds; u kunt deze opnieuw zichtbaar maken door geheugen vrij te maken).

Als u dit aankruisvakje en de juiste optie voor schermgeheugen inschakelt (bij de basis-PIF-opties voor de 386 "enhanced"-modus), is er altijd voldoende geheugen beschikbaar om de toepassing op juiste wijze weer te geven. De optie "Schermgeheugen" waarborgt dat er voldoende schermgeheugen beschikbaar is om de toepassing na het starten weer te geven en de optie "Schermgeheugen vasthouden" voorkomt dat Windows schermgeheugen van de toepassing aan andere toepassingen ter beschikking stelt. Als u beide opties selecteert, is het geheugen niet beschikbaar voor andere toepassingen, zelfs wanneer dit geheugen niet door deze toepassing wordt gebruikt.

Overige opties

De geavanceerde PIF-opties omvatten een aantal aanvullende opties waarmee u kunt instellen hoe een toepassing werkt met Windows in 386 "enhanced"-modus. De overige opties worden als volgt afgebeeld.

Snelplakken mogelijk

Selecteer deze optie als in de toepassing informatie vanaf het Klembord met de snelste methode kan worden geplakt. U kunt bij de meeste toepassingen de snelste wijze van plakken gebruiken.

U moet dit aankruisvakje alleen uitschakelen indien u geen informatie in de toepassing kunt plakken. Windows herkent de meeste toepassingen die het snelplakken niet ondersteunen en gebruikt in dit geval een langzamere plakmethode. Soms kan Windows een toepassing die het snelplakken niet ondersteunt echter niet herkennen. In dit geval gebeurt er niets wanneer u de opdracht **Plakken** in het Systeemmenu van de toepassing kiest. Door op ESC te drukken, annuleert u de plakopdracht en kunt u de toepassing afsluiten. In het PIF-bestand van de toepassing schakelt u vervolgens het aankruisvakje "Snelplakken mogelijk" uit. Sla het PIF-bestand op en start de toepassing opnieuw.

Sluiten van actieve toepassing mogelijk

Schakel dit aankruisvakje in als u een toepassing wilt kunnen afsluiten zonder de opdracht **Afsluiten** van de toepassing te kiezen. Als deze optie is ingeschakeld, kunt u Windows afsluiten zonder elke toepassing afzonderlijk te hoeven afsluiten.

U moet deze optie alleen gebruiken als u er zeker van bent dat de toepassing de standaard MS-DOS-bestandsingangen gebruikt. Indien u dit niet zeker weet, moet u dit aankruisvakje niet inschakelen.

Waarschuwing Het selecteren van deze optie kan tot verlies van gegevens of tot beschadiging van uw bestanden leiden. Windows kan een toepassing afsluiten voordat deze toepassing geopende bestanden heeft gesloten met als resultaat dat de wijzigingen die u tot dan toe had aangebracht, verloren kunnen gaan. U moet deze optie niet gebruiken voor toepassingen als databases en tekstverwerkingsprogramma's.

Sneltoetsen reserveren

Als u één of meer aankruisvakjes voor het reserveren van sneltoetsen inschakelt, negeert Windows specifieke toetsencombinaties wanneer de toepassing op de voorgrond werkt. De toepassing reageert dan op de toetsencombinatie.

Gebruik deze optie	*Als u*
ALT+TAB	De sneltoets ALT+TAB voor de toepassing wilt reserveren. Is deze sneltoets niet gereserveerd, dan schakelt Windows over naar andere toepassingen wanneer u op deze toetsencombinatie drukt.
ALT+ESC	De sneltoets ALT+ESC voor de toepassing wilt reserveren. Is deze sneltoets niet gereserveerd, dan doorloopt u met deze toetsencombinatie de toepassingen in de volgorde waarin deze zijn gestart.
CTRL+ESC	De sneltoets CTRL+ESC voor de toepassing wilt reserveren. Is deze sneltoets niet gereserveerd, dan wordt het Taakoverzicht weergegeven wanneer u op deze toetsencombinatie drukt.
PRINT-SCRN	De sneltoets PRINT-SCRN voor de toepassing wilt reserveren. Is deze sneltoets niet gereserveerd, dan wordt de inhoud van het scherm naar het Klembord gekopieerd wanneer u op deze toets drukt.
ALT+PRINT-SCRN	De sneltoets ALT+PRINT-SCRN voor de toepassing wilt reserveren. Is deze sneltoets niet gereserveerd, dan wordt de inhoud van het actieve venster naar het Klembord gekopieerd wanneer u op deze toetsencombinatie drukt.
ALT+SPATIEBALK	De sneltoets ALT+SPATIEBALK voor de toepassing wilt reserveren. Is deze sneltoets niet gereserveerd, dan wordt het Systeemmenu van de toepassing weergegeven wanneer u op deze toetsencombinatie drukt.
ALT+ENTER	De sneltoets ALT+ENTER voor de toepassing wilt reserveren. Is deze sneltoets niet gereserveerd, dan wordt wanneer u op deze toetsencombinatie drukt gewisseld tussen de vensterweergave van een toepassing (indien dit mogelijk is) en de schermvullende weergave van de toepassing.

De opties bij "Sneltoetsen reserveren" voor de 386 "enhanced"-modus komen overeen met de respectievelijke opties voor de standaardmodus. Zie "PIF-opties voor de standaardmodus" verderop in dit hoofdstuk voor meer informatie.

Sneltoets voor toepassing

Als u Windows in de 386 "enhanced"-modus gebruikt, beschikt u over een extra functie, de zogenaamde *sneltoets voor toepassing*. Wanneer u een toepassing op de achtergrond gebruikt en op de sneltoets voor de toepassing drukt, wordt deze toepassing onmiddellijk de actieve toepassing. Met de sneltoets voor een toepassing kunt u snel naar een bepaalde toepassing overschakelen. Waar u zich op dat moment in Windows bevindt of welke toepassing u op dat moment gebruikt, heeft geen invloed op het gebruik van die sneltoets.

Met de opdracht **Gegevens** in het Programmabeheermenu **Bestand** kunt u een sneltoets voor toepassing aan een toepassing toekennen. U kunt tevens de optie "Sneltoets voor toepassing" in het PIF-bestand van de toepassing gebruiken. De in Programmabeheer ingestelde sneltoetsen voor toepassing hebben voorrang op de instellingen in het PIF-bestand.

De toetsencombinatie die u als sneltoets voor de toepassing hebt opgegeven, werkt alleen als een sneltoets wanneer die toepassing is geladen. Geen enkele toepassing (inclusief Windows, Windows-toepassingen en de toepassing die de sneltoets gebruikt) kan deze toetsencombinatie voor een ander doel gebruiken. U moet daarom heel zorgvuldig te werk gaan wanneer u sneltoetsen voor toepassingen selecteert. Veronderstel dat u de toetsencombinatie ALT+F als de sneltoets voor PFS: FirstChoice wilt opgeven. In veel Windows-toepassingen is ALT+F de sneltoets voor weergave van het menu **Bestand**. Als u echter FirstChoice hebt geladen, tevens het Kladblok gebruikt en op ALT+F drukt, wordt FirstChoice de actieve toepassing en wordt het menu **Bestand** van het Kladblok niet weergegeven.

U moet voorkomen dat dezelfde sneltoets aan meerdere toepassingen wordt toegewezen.

Een sneltoets opgeven met Programmabeheer:

1. Schakel over naar Programmabeheer.
2. Selecteer het pictogram van de toepassing waaraan u een sneltoets wilt toekennen.
3. Kies **Gegevens** in het menu **Bestand**.
4. Selecteer het vak "Sneltoets" en druk op de toetsencombinatie die u voor deze toepassing wilt gebruiken.

   Tip Geldige toetsencombinaties zijn CTRL+ALT+teken, CTRL+SHIFT+teken, CTRL+SHIFT+ALT+teken en CTRL+ALT+SHIFT+teken. Het teken mag een letter, cijfer of speciaal teken zijn. Als u in het vak "Sneltoets" alleen een teken typt, voegt Programmabeheer voor dit teken automatisch CTRL+ALT toe. Als u een andere CTRL-toetsencombinatie wilt gebruiken, moet u de combinatie geheel typen.
5. Kies de knop OK.

   Als u op een ongeldige toetsencombinatie drukt, wordt een bericht weergegeven en wordt de toetsdefinitie opnieuw op de vorige waarde ingesteld.

Zo maakt u met Programmabeheer een opgegeven sneltoets ongedaan:

1. Schakel over naar Programmabeheer.
2. Selecteer het pictogram van de toepassing.
3. Kies **Gegevens** in het menu **Bestand**.
4. Selecteer het vak "Sneltoets" en druk op BACKSPACE.

   De sneltoets is nu ingesteld op "Geen".
5. Kies de knop OK.

Een sneltoets opgeven met de PIF Editor:

1. Kies **Openen** in het menu **Bestand**.
2. Selecteer het PIF-bestand voor de toepassing die u van een sneltoets wilt voorzien en kies de knop OK.
3. Kies de knop Geavanceerde opties.

   Het dialoogvenster **Geavanceerde opties** wordt weergegeven.
4. Selecteer het vak "Sneltoets voor toepassing".
5. Druk op de gewenste toetsencombinatie.

   U moet in de toetsencombinatie die u opgeeft de toets ALT of CTRL opnemen. De toetsencombinaties CTRL+Y, ALT+F4, CTRL+SHIFT+F11 en CTRL+ALT+7 zijn voorbeelden van geldige sneltoetsen voor toepassingen. U kunt geen toetsencombinatie opgeven waarin de toets ESC, ENTER, TAB, SPATIEBALK, PRINT-SCRN of BACKSPACE wordt gebruikt. Alle toetsen waarop u drukt, worden als sneltoetsen opgevat, met uitzondering van de toetsen waarmee u naar een ander gedeelte van het dialoogvenster gaat (zoals TAB) of toetsen voor besturing van Windows die nog niet voor de toepassing zijn gereserveerd (zoals CTRL+ESC of ALT+TAB).
6. Kies de knop OK.

   Als u op een ongeldige toetsencombinatie drukt, wordt een bericht weergegeven en wordt de toetsdefinitie opnieuw op de vorige waarde ingesteld.

In tegenstelling tot de met Programmabeheer gedefinieerde sneltoetsen, kan een toepassing niet worden gestart met sneltoetsen die in de PIF Editor zijn gedefinieerd. Deze sneltoetsen kunnen enkel worden gebruikt om naar een toepassing te schakelen die reeds actief is.

Met de PIF Editor kunt u als volgt een opgegeven sneltoets ongedaan maken:

1. Selecteer het PIF-bestand voor de toepassing waarvan u de sneltoets wilt verwijderen.

2. Kies de knop Geavanceerde opties.
3. Selecteer het vak "Sneltoets voor toepassing".
4. Druk op SHIFT+BACKSPACE om de sneltoets in te stellen op "Geen".

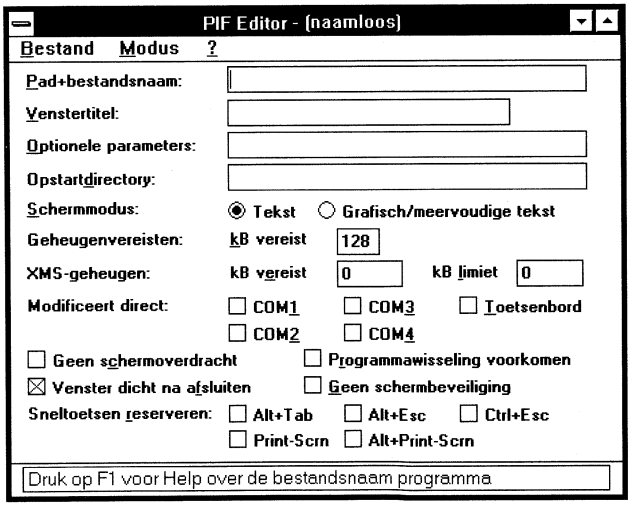
   U kunt ook op BACKSPACE drukken terwijl u een toetsencombinatie ingedrukt houdt om de instelling van de sneltoets opnieuw op de vorige waarde in te stellen.

PIF-opties voor de standaardmodus

Een PIF-bestand bevat twee soorten opties: voor de 386 "enhanced"-modus en voor de standaardmodus. In deze sectie wordt beschreven hoe u de opties voor de standaardmodus instelt. U kunt deze opties gebruiken voor een toepassing waarmee u in de standaardmodus wilt werken.

Als u Windows in de standaardmodus gebruikt, geeft de PIF Editor de standaardopties weer (wanneer u Windows in de 386 "enhanced"-modus gebruikt, kunt u de standaardopties weergeven door de opdracht **Standaard** in het menu **Modus** te kiezen). Zie "PIF-modi wijzigen" eerder in dit hoofdstuk voor meer informatie over modi en PIF-opties.

De standaardopties worden als volgt afgebeeld.

Pad en bestandsnaam

In het vak "Pad+bestandsnaam" typt u de naam van het bestand dat de toepassing start met, indien nodig, het pad. Als u een toepassing vanuit een batch-programma start, typt u het pad van dat programma met inbegrip van de toevoeging (meestal .BAT).

Bij de meeste toepassingen kunt u het pad van het belangrijkste programmabestand typen. Dit bestand heeft doorgaans de toevoeging .EXE of .COM. Als u bijvoorbeeld een PIF-bestand voor Microsoft Word maakt, typt u *c:\word\word.exe*.

In dit vak kunt u ook een omgevingsvariabele opgeven. Door een omgevingsvariabele te gebruiken, kunt u een variabele naam in het PIF-bestand opgeven en hieraan een waarde toekennen met de opdracht **set** in het bestand AUTOEXEC.BAT. Wanneer u de variabele naam typt, moet u deze tussen procenttekens (%) plaatsen. U kunt in het bestand AUTOEXEC.BAT bijvoorbeeld de waarde "c:\word\word.exe" aan een omgevingsvariabele "worddir" toekennen. In dit geval geeft u in de PIF Editor de omgevingsvariabele *%worddir%* op in het vak "Pad+bestandsnaam".

Venstertitel

U kunt een beschrijvende naam in het vak "Venstertitel" opgeven. U kunt bijvoorbeeld *Lotus 1-2-3* opgeven als u een PIF-bestand voor deze toepassing maakt. De naam die u opgeeft, verschijnt onder het pictogram wanneer de toepassing tot een pictogram is verkleind en in de venstertitelbalk wanneer u de toepassing in een venster gebruikt.

Het is niet verplicht een naam op te geven. Als u het vak "Venstertitel" niet invult, wordt in de titelbalk van de toepassing de naam van het PIF-bestand weergegeven (zonder toevoeging).

Opmerking U kunt een venstertitel van een niet-Windows-toepassing ook met de opdracht **Gegevens** in het Programmabeheermenu **Bestand** opgeven. De instellingen die met Programmabeheer zijn gemaakt, hebben voorrang op de instellingen in de PIF Editor.

U kunt ook een omgevingsvariabele in dit vak opgeven. Door een omgevingsvariabele te gebruiken, kunt u een variabele naam in het PIF-bestand opgeven en hieraan een waarde toekennen met de opdracht **set** in het bestand AUTOEXEC.BAT. Wanneer u de variabele naam typt, moet u deze tussen procenttekens (%) plaatsen.

Optionele parameters

U kunt de parameters voor een toepassing opgeven in het vak "Optionele parameters". Dit zijn dezelfde parameters die u achter de bestandsnaam van de toepassing typt wanneer u het programma vanuit MS-DOS start. Als u bijvoorbeeld *word /c* achter de MS-DOS-aanwijzing typt om Microsoft Word vanuit MS-DOS te starten, typt u */c* in het vak "Optionele parameters".

Parameters kunnen bestandsnamen, letters, getallen of andere informatie met een lengte van maximaal 62 tekens zijn. Raadpleeg de documentatie bij de toepassing voor informatie over geldige parameters.

Als telkens bij het starten van een toepassing om parameters moet worden gevraagd, typt u een vraagteken (*?*) in het betreffende vak. U kunt ook een omgevingsvariabele in dit vak opgeven. Door een omgevingsvariabele te gebruiken, kunt u een variabele naam in het PIF-bestand opgeven en hieraan een waarde toekennen met de opdracht **set** in het bestand AUTOEXEC.BAT. Wanneer u de variabele naam typt, moet u deze tussen procenttekens (%) plaatsen.

Het is niet verplicht parameters op te geven. Indien de toepassing geen parameters vereist of indien u bij het starten van uw toepassing geen parameters wilt gebruiken, laat u het vak leeg.

De optionele parameters die u opgeeft wanneer de PIF Editor de opties voor de standaardmodus weergeeft, hebben alleen betrekking op de standaardmodus. Indien u parameters wilt opgeven die uw toepassing in de 386 "enhanced"-modus moet gebruiken, moet u de opdracht **386 Enhanced** in het menu **Modus** kiezen.

Opmerking Als u de toepassing start met de opdracht **Starten** in het venster Bestandsbeheer of Programmabeheer hebben de optionele parameters die u opgeeft voorrang op de optionele parameters die u in de PIF Editor hebt opgegeven.

Opstartdirectory

Sommige toepassingen vereisen toegang tot bestanden in een bepaalde directory voordat deze toepassingen kunnen worden gestart. Dit is gewoonlijk de directory waarin zich het programmabestand van de toepassing bevindt. In het vak "Opstartdirectory" typt u het pad van de directory die tijdens het starten van de toepassing de huidige directory moet zijn. Het is niet verplicht om een directorynaam op te geven.

U kunt deze directory ook met Programmabeheer opgeven. Hiertoe kiest u de opdracht **Gegevens** in het Programmabeheermenu **Bestand** en vervolgens geeft u in het vak "Werkdirectory" een directory op. De instellingen die met het Programmabeheer zijn opgegeven, hebben voorrang op de instellingen die in de PIF Editor zijn opgegeven.

U kunt ook een omgevingsvariabele in dit vak opgeven. Door een omgevingsvariabele te gebruiken, kunt u een variabele naam in het PIF-bestand opgeven en hieraan een waarde toekennen met de opdracht **set** in het bestand AUTOEXEC.BAT. Wanneer u de variabele naam typt, moet u deze tussen procenttekens (%) plaatsen.

Schermmodus

Met de optie "Schermmodus" geeft u aan hoeveel geheugen nodig is voor het opslaan en het herstellen van de scherminhoud van uw toepassing en voor het kopiëren van de scherminhoud naar het Klembord.

De hoeveelheid geheugen die Windows voor de scherminhoud van de toepassing reserveert, maakt deel uit van de totale hoeveelheid geheugen die aan de toepassing is toegewezen. Dus hoe meer geheugen is vereist voor het weergeven van de scherminhoud, hoe minder geheugen beschikbaar is voor de toepassing zelf.

U kunt kiezen tussen twee schermmodi: de tekstmodus en de Grafisch/meervoudige tekstmodus. De tekstmodus vereist minder geheugen dan de Grafisch/meervoudige tekstmodus. Hier volgt een beschrijving van beide opties.

Gebruik deze optie	*Als u wilt*
Tekst	Aangeven dat de toepassing alleen in de tekstmodus moet worden gebruikt. De tekstmodus vereist minder geheugen. U kunt deze optie selecteren als u zoveel mogelijk geheugen voor de toepassing wilt reserveren.
Grafisch/meervoudige tekst	Aangeven dat de toepassing alleen in de grafische modus moet worden gebruikt of dat de toepassing meer geheugen voor de weergave moet gebruiken dan voor één tekstscherm is vereist. De grafisch/meervoudige tekstmodus vereist meer geheugen dan de tekstmodus. Als u deze optie selecteert, is er altijd voldoende schermgeheugen beschikbaar wanneer u tussen de modi heen en weer schakelt. *Meervoudige tekst* verwijst naar toepassingen in tekstmodus die meer dan één schermpagina gebruiken voor het weergeven van tekst en daarom meer schermgeheugen vereisen dan de gemiddelde toepassing die in de tekstmodus werkt. Sommige BASIC-programma's gebruiken deze modus.

U kunt meer geheugen beschikbaar stellen voor de toepassing zelf door het keuzerondje "Tekst" te selecteren. Als u echter niet zeker weet welke schermmodus u moet gebruiken, kiest u de optie "Grafisch/meervoudige tekst". Als u de toepassing in de grafische modus moet gebruiken maar het keuzerondje "Tekst" hebt geselecteerd, kunt u niet naar een andere toepassing overschakelen. U moet de toepassing afsluiten om naar Windows te kunnen terugkeren.

Geheugenvereisten

Gebruik het vak "Geheugenvereisten: kB vereist" om op te geven hoeveel kilobytes conventioneel geheugen nodig zijn om de toepassing te starten. Deze instelling moet u in het algemeen op 128 laten staan.

Wanneer u een toepassing start, wijst Windows al het beschikbare conventionele geheugen aan de toepassing toe, ongeacht de waarde die u in het vak "kB vereist" hebt ingevoerd. Deze waarde bepaalt alleen hoeveel geheugen beschikbaar moet zijn voordat Windows de toepassing start; de optie "kB vereist" stelt geen limiet aan de hoeveelheid conventioneel geheugen die de toepassing ontvangt.

Als Windows de opgegeven hoeveelheid geheugen niet beschikbaar kan stellen wordt, wanneer u de toepassing probeert te starten, een bericht weergegeven ter indicatie dat er onvoldoende geheugen beschikbaar is om de toepassing te starten. Zie hoofdstuk 14, "Windows optimaliseren", voor meer informatie over het opgeven van geheugenopties en het aanpassen van geheugenvereisten.

Opmerking De optie "Geheugenvereisten" heeft betrekking op de hoeveelheid vrij geheugen die de toepassing nodig heeft om te kunnen starten. Als u deze optie instelt, moet u niet de geheugenvereisten gebruiken die u in de documentatie van uw toepassing aantreft. Deze "vereisten" zijn gewoonlijk een schatting van de totale hoeveelheid geheugen die uw systeem moet bezitten en niet de hoeveelheid geheugen die vrij moet zijn om uw toepassing te kunnen gebruiken. Leveranciers geven doorgaans meer geheugen op dan de toepassing nodig heeft. Dit om er zeker van te zijn dat uw systeem voldoende geheugen bezit om zowel MS-DOS, de hulpprogramma's in uw bestanden CONFIG.SYS en AUTOEXEC.BAT en de toepassing te kunnen gebruiken.

XMS-geheugen

Met de opties voor XMS-geheugen kunt u XMS-geheugen toewijzen aan een toepassing die het geheugen beheert volgens de Lotus/Intel/Microsoft/AST eXtended Memory Specification (XMS)-standaard. U kunt doorgaans de standaardinstellingen van deze opties gebruiken omdat weinig toepassingen XMS-geheugen gebruiken. Lotus 1-2-3 versie 3.1 is een voorbeeld van een niet-Windows-toepassing die XMS-geheugen gebruikt (zie hoofdstuk 14, "Windows optimaliseren", voor meer informatie over XMS-geheugen). Hier volgt een beschrijving van de opties voor XMS-geheugen.

Gebruik deze optie	*Als u*
kB vereist	Wilt opgeven hoeveel kilobytes XMS-geheugen nodig zijn om de toepassing te starten. Voor de meeste toepassingen moet u deze instelling niet wijzigen. Wanneer u een andere waarde dan 0 opgeeft, neemt het van en naar de toepassing schakelen aanzienlijk meer tijd in beslag. U geeft alleen een waarde op wanneer de toepassing een bepaalde hoeveelheid XMS-geheugen nodig heeft om te kunnen functioneren.
kB limiet	De hoeveelheid XMS-geheugen wilt beperken die de toepassing kan gebruiken. Deze optie is erg nuttig om het gebruik van XMS-geheugen door een toepassing te beperken. Sommige toepassingen nemen namelijk al het beschikbare XMS-geheugen in beslag, ongeacht of ze het nodig hebben of niet. U moet deze optie op 0 instellen als u wilt voorkomen dat aan de toepassing XMS-geheugen wordt toegewezen (behalve in het high memory-gebied, HMA). Als de optie is ingesteld op -1 wordt de door een toepassing gevraagde hoeveelheid XMS-geheugen aan de toepassing toegewezen (tot de maximaal beschikbare hoeveelheid geheugen). U moet de optie alleen op -1 instellen indien de toepassing een grote hoeveelheid XMS-geheugen nodig heeft. Doorgaans is het geen goed idee om de instelling -1 te gebruiken, aangezien dit de werking van de overige onderdelen van uw systeem drastisch kan vertragen.

Als u wilt voorkomen dat aan een toepassing XMS-geheugen wordt toegewezen, moet u de opties "kB vereist" en "kB limiet" op 0 instellen.

Modificeert direct

Gebruik de opties bij "Modificeert direct" om aan te geven dat de toepassing bepaalde bronnen zodanig gebruikt dat andere toepassingen niet meer van de bronnen gebruik kunnen maken. Sommige communicatieprogramma's bijvoorbeeld nemen de communicatiepoort volledig in beslag waardoor andere toepassingen geen toegang meer hebben tot deze poort. Hier volgt een beschrijving van deze opties.

Gebruik deze optie	*Als u wilt*
COM1, COM2, COM3, COM4	Opgeven welke communicatiepoorten de toepassing gebruikt. Op deze wijze kunt u voorkomen dat twee toepassingen gelijktijdig van dezelfde communicatiepoort gebruik willen maken. (Dit kan resulteren in verkeerde gegevens of verlies van gegevens).
Toetsenbord	Aangeven dat het toetsenbord voor de toepassing wordt gebruikt in plaats van voor Windows of andere toepassingen. Windows kan dan niet op sneltoetsen reageren zolang u met de toepassing werkt. Tevens kunt u niet naar een andere toepassing overschakelen of de scherminhoud naar het Klembord kopiëren. Door dit aankruisvakje in te schakelen, kunt u meer geheugen aan de toepassing toewijzen, omdat Windows de huidige status van de toepassing of de weergave-instellingen niet meer hoeft op te slaan. Het inschakelen van het aankruisvakje "Modificeert direct (toetsenbord)" komt overeen met het inschakelen van het aankruisvakje "Programmawisseling voorkomen". U moet de toepassing afsluiten om naar Windows of andere toepassingen te kunnen terugkeren. Bij twijfel moet u deze opties niet selecteren.

Geen schermoverdracht

U kunt geheugen behouden voor uw toepassing door het aankruisvakje "Geen schermoverdracht" in te schakelen. Hierdoor is er meer geheugen beschikbaar voor de toepassing. Als u deze optie inschakelt, kunt u geen informatie vanuit het toepassingsvenster naar het Klembord kopiëren met de toetsencombinatie ALT+PRINT-SCRN of met PRINT-SCRN. Bij twijfel moet u deze optie niet selecteren.

Het inschakelen van dit aankruisvakje heeft hetzelfde effect als het inschakelen van zowel het aankruisvakje "PRINT-SCRN" als "ALT+PRINT-SCRN" bij de optie "Sneltoetsen reserveren".

Programmawisseling voorkomen

U kunt geheugen behouden voor uw toepassing door het aankruisvakje "Programmawisseling voorkomen" in te schakelen. Als u deze optie selecteert, kunt u niet naar een andere toepassing overschakelen. U moet eerst de toepassing afsluiten alvorens u Windows of andere toepassingen kunt gebruiken. Bij twijfel moet u deze optie niet selecteren.

Als u deze optie selecteert, wordt geen geheugen toegewezen voor het wisselen tussen programma's, waardoor meer geheugen beschikbaar is voor de toepassing.

U kunt geheugen behouden voor de toepassing door deze optie te selecteren indien uw toepassing het schakelen tussen toepassingen niet ondersteunt of indien de toepassing een Microsoft Basic-toepassing is die de communicatiepoort gebruikt.

Venster dicht na afsluiten

Schakel dit aankruisvakje uit als u wilt dat het venster op het scherm zichtbaar blijft nadat u de toepassing hebt afgesloten. Dit is vooral nuttig wanneer u een opdracht uitvoert of een toepassing gebruikt die uitvoer op het scherm weergeeft. Als het venster te snel wordt gesloten, kunt u de uitvoer niet zien.

Als u het aankruisvakje "Venster dicht na afsluiten" uitschakelt en u de toepassing in de tekstmodus gebruikt, wordt gemeld dat u met een willekeurige toets kunt terugkeren naar het Windows-bureaublad. Dit bericht wordt niet afgebeeld indien u de toepassing in de grafische modus gebruikt. U kunt dan echter op een willekeurige toets drukken om het scherm te wissen en met uw Windows-sessie verder te gaan.

Geen schermbeveiliging

Als u schakelt tussen toepassingen die u in de standaardmodus gebruikt, slaat Windows de op het scherm weergegeven informatie in het geheugen op. Hierdoor wordt de informatie correct op het scherm weergegeven wanneer u naar een toepassing terugschakelt.

Als u het aankruisvakje "Geen schermbeveiliging" inschakelt, wordt geen geheugen meer in beslag genomen door deze scherminformatie en kan dit geheugen door de toepassing worden gebruikt waardoor deze sneller werkt. Schakelt u echter over naar de toepassing, dan wordt de scherminhoud onjuist weergegeven, tenzij de toepassing zelf een mogelijkheid bezit om de eigen scherminformatie vast te houden.

Gebruik deze optie alleen wanneer de toepassing in staat is zelf scherminformatie vast te houden en een opdracht voor het opnieuw weergeven van deze informatie bezit. Raadpleeg de documentatie bij de toepassing om te achterhalen of uw toepassing over deze mogelijkheid beschikt.

Sneltoetsen reserveren

Gebruik de opties bij "Sneltoetsen reserveren" om op te geven welke toetsencombinaties u met uw toepassing in plaats van met Windows wilt gebruiken.

Doorgaans wordt, wanneer u een sneltoets voor Windows gebruikt, de bij die toets behorende actie door Windows uitgevoerd. De toepassing reageert niet wanneer u op de toetsencombinatie drukt.

Het selecteren van één of meer opties onder "Sneltoetsen reserveren" geeft aan dat Windows de specifieke toetsencombinatie moet negeren wanneer de toepassing actief is. De toepassing reageert in dit geval op de toetsencombinatie.

Veronderstel dat uw tekstverwerkingsprogramma de toetsencombinatie ALT+TAB gebruikt om een speciaal teken in een document te plaatsen. U gebruikt het tekstverwerkingsprogramma echter met Windows en met het indrukken van de toetsencombinatie ALT+TAB schakelt u naar een andere toepassing. Om deze toetsencombinatie voor het tekstverwerkingsprogramma te reserveren, kunt u het PIF-bestand van deze toepassing bewerken en de optie "Sneltoetsen reserveren" selecteren voor de sneltoets ALT+TAB. Wanneer u vervolgens het tekstverwerkingsprogramma met Windows gebruikt, wordt het speciale teken in een document geplaatst wanneer u op ALT+TAB drukt en schakelt u niet naar een andere toepassing over (als u andere toepassingen gebruikt, functioneert die toetsencombinatie wel als een sneltoets voor Windows).

Gebruik deze optie	***Als u***
ALT+TAB	De sneltoets ALT+TAB voor de toepassing wilt reserveren. Is deze sneltoets niet gereserveerd, dan wordt overgeschakeld naar de verschillende geopende toepassingen wanneer u op deze toetsencombinatie drukt.
ALT+ESC	De sneltoets ALT+ESC voor de toepassing wilt reserveren. Is deze sneltoets niet gereserveerd, dan worden met deze toetsencombinatie de toepassingen doorlopen in de volgorde waarin deze zijn gestart.
CTRL+ESC	De sneltoets CTRL+ESC voor de toepassing wilt reserveren. Is deze sneltoets niet gereserveerd, dan wordt het Taakoverzicht weergegeven wanneer u op deze toetsencombinatie drukt.
PRINT-SCRN	De sneltoets PRINT-SCRN voor de toepassing wilt reserveren. Is deze sneltoets niet gereserveerd, dan kopieert Windows de inhoud van het scherm naar het Klembord wanneer u op deze toets drukt.
ALT+PRINT-SCRN	De sneltoets ALT+PRINT-SCRN voor de toepassing wilt reserveren. Is deze sneltoets niet gereserveerd, dan wordt de inhoud van het actieve venster naar het Klembord gekopieerd wanneer u op deze toetsencombinatie drukt.

Windows-accessoires

9 Write

10 Paintbrush

11 Terminal

12 Extra Bureau-accessoires

9 Write

Een document maken

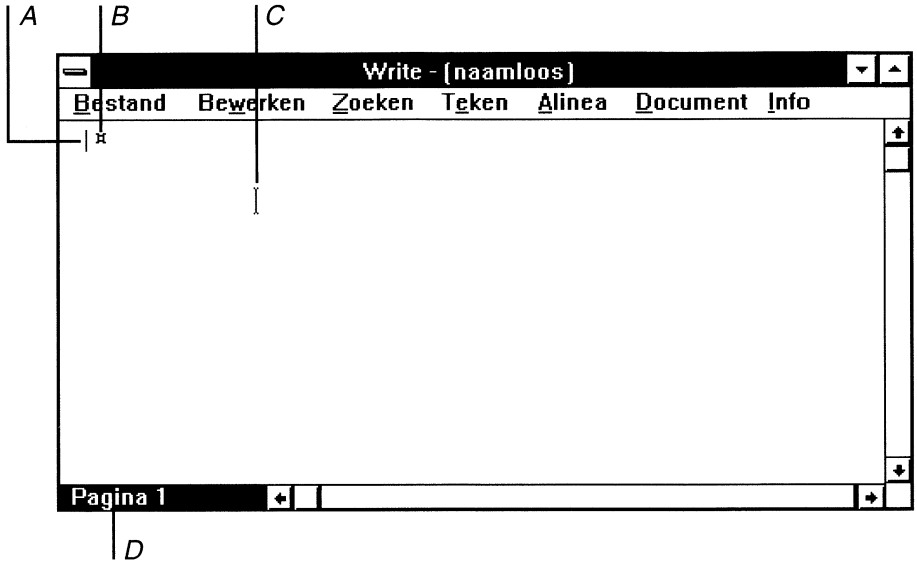
Microsoft Windows Write is een tekstverwerkingstoepassing waarmee u documenten kunt maken en afdrukken voor dagelijks gebruik op kantoor en thuis. Teneinde met Write documenten te kunnen maken, moet u weten hoe u tekst in het venster Write kunt typen, bewerken en opmaken, tekst in een bestand kunt opslaan en documenten op een printer kunt afdrukken. Deze taken worden in de volgende secties besproken.

Write starten vanuit Programmabeheer:

1. Schakel over naar de groep Bureau-accessoires.
2. Dubbelklik op het pictogram Write.

   Of kies het pictogram met de pijltoetsen en druk op ENTER.

   Het venster Write wordt weergegeven, u kunt direct beginnen te typen.

A Invoegpositie
B Einde-markering
C Muisaanwijzer
D Paginastatusgebied

Het venster Write bevat de volgende onderdelen:

- De *invoegpositie* markeert de plaats waar tekst verschijnt wanneer u begint te typen. Wanneer u Write start of een bestaand document opent, staat de invoegpositie altijd in de linkerbovenhoek van het scherm.
- De *einde-markering* geeft het einde van het document aan. Wanneer het venster Write leeg is, staat de einde-markering direct rechts van de invoegpositie.
- In het *paginastatusgebied* is zichtbaar welke pagina op dat moment op het scherm is weergegeven. De paginastatus is "Pagina 1" totdat u een document in pagina's verdeelt.
- De *muisaanwijzer* ziet u alleen indien een muis op het systeem is aangesloten. Deze aanwijzer markeert de positie van de muis in het venster. Dit is tevens de positie waar de invoegpositie komt te staan als u op de muisknop klikt.

Tekst typen

In het venster Write kunt u uw tekst direct beginnen te typen. De tekst die u typt, vult het scherm vanaf de invoegpositie. Wanneer u het einde van de regel bereikt, *loopt* de invoegpositie automatisch *terug* naar het begin van de volgende regel. Druk op ENTER als u een nieuwe alinea wilt beginnen. Een lege regel kunt u tussenvoegen door tweemaal op ENTER te drukken.

Indien u een typefout maakt, gaat u met BACKSPACE terug en herstelt u de fout. Zie hoofdstuk 2, "Toepassingen", voor meer informatie over andere elementaire bewerkingstechnieken. Meer informatie over de specifieke bewerkingstechnieken van Write vindt u in de volgende sectie, "Een document bewerken".

Een document bewerken

Tekst bewerken in Write vindt op vrijwel dezelfde manier plaats als in de meeste andere Windows-toepassingen (meer informatie vindt u in hoofdstuk 2, "Toepassingen"). Naast deze algemene bewerkingsmogelijkheden van Windows, biedt Write enkele speciale bewerkingstechnieken. Deze technieken komen in de volgende secties aan de orde.

Verplaatsen in een document

Met de schuifbalken verplaatst u zich in een Write-document (zie voor meer informatie hoofdstuk 2, "Toepassingen"). Wijs een plaats in het document aan en klik op de muisknop als u de invoegpositie wilt verplaatsen.

Aangezien een tekstverwerkingstoepassing in belangrijke mate via het toetsenbord wordt bestuurd, kent Write een aantal speciale toetsen waarmee u de invoegpositie snel in een document kunt verplaatsen. Naast deze speciale toetsen kunt u ook de gewone pijltoetsen, de SPATIEBALK en ENTER gebruiken. De toets 5 in de volgende tabel is de 5 op het numerieke toetsenblok. Voor deze handeling dient de toets NUMLOCK uit te staan.

Toets(encombinatie)	*Verplaatst invoegpositie naar:*
CTRL+PIJL-RECHTS	Volgende woord
CTRL+PIJL-LINKS	Vorige woord
5+PIJL-RECHTS	Volgende zin
5+PIJL-LINKS	Vorige zin
HOME	Begin van de regel

Toets(encombinatie)	*Verplaatst invoegpositie naar:*
END	Einde van de regel
5+PIJL-OMLAAG	Volgende regel
5+PIJL-OMHOOG	Vorige regel
PGDN	Volgende scherm
PGUP	Vorige scherm
CTRL+PGUP	Begin venster
CTRL+PGDN	Einde venster
5+PGDN	Volgende pagina
5+PGUP	Vorige pagina
CTRL+HOME	Begin van document
CTRL+END	Einde van document

Opmerking U kunt de invoegpositie continu verplaatsen door een van deze toetsencombinaties ingedrukt te houden. Dit geldt niet voor de toetsen waarmee u de invoegpositie naar het begin of het einde van een regel of het document verplaatst.

Met 5+PGDN en 5+PGUP kunt u de invoegpositie alleen naar de volgende of vorige pagina verplaatsen indien u het document eerder al hebt afgedrukt of indien u het document met de opdracht **Herpagineren** in pagina's hebt ingedeeld. In Write worden de pagina-einden samen met het document opgeslagen, zodat deze nog intact zijn wanneer u een document opent. Meer informatie vindt u in "Een document in pagina's indelen" verderop in dit hoofdstuk.

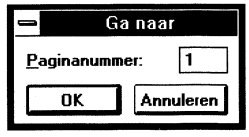
Als u een document in pagina's hebt ingedeeld, kunt u met de opdracht **Ga naar** in het menu **Zoeken** naar een bepaalde pagina gaan.

De invoegpositie naar een bepaalde pagina verplaatsen:

1. Kies **Ga naar** in het menu **Zoeken**.

   Of druk op F4.

   Het dialoogvenster **Ga naar** wordt weergegeven.

2. Typ in het vak "Paginanummer" het nummer van de pagina waarnaar u de invoegpositie wilt verplaatsen.
3. Kies de knop OK.

   Het dialoogvenster verdwijnt en de invoegpositie wordt verplaatst naar het begin van de gekozen pagina.

Tekst selecteren

In Write moet u voor veel bewerkingsopdrachten eerst de te bewerken tekst *selecteren*. De gemakkelijkste manier om tekst te selecteren is de muisknop ingedrukt te houden terwijl u de aanwijzer over de tekst verplaatst. Zie hoofdstuk 2, "Toepassingen", voor meer informatie over algemene selectietechnieken in Windows.

Naast deze algemene technieken kent Write eveneens een selectietechniek waarbij u het *selectiegebied* gebruikt en de muis. Het selectiegebied is de linkerrand van het venster Write zoals afgebeeld in de volgende illustratie.

A De muisaanwijzer in het selectiegebied

In het selectiegebied verandert de muisaanwijzer in een pijl die enigszins naar rechts wijst. Op de volgende manieren kunt u met dit selectiegebied tekst selecteren.

Selectie	*Handeling*
Regel	Verplaats de aanwijzer naar het selectiegebied en wijs een regel aan. Klik één maal op de muisknop om de regel te selecteren. Sleep de aanwijzer als u meerdere regels wilt selecteren.

Selectie	*Handeling*
Alinea	Verplaats de aanwijzer naar het selectiegebied en wijs een willekeurige regel in de alinea aan. Dubbelklik om de alinea te selecteren. Als u de selectie met een volgende alinea wilt uitbreiden, houdt u de muisknop na de tweede klik ingedrukt en sleept u de aanwijzer.
Tussen twee punten	Verplaats de aanwijzer naar het selectiegebied en selecteer een regel of een alinea. Verplaats de aanwijzer in het selectiegebied naar een andere regel of alinea, houd SHIFT ingedrukt en klik. Alle regels of alinea's tussen de twee punten worden geselecteerd.
Het gehele document	Verplaats de aanwijzer naar het selectiegebied, houd CTRL ingedrukt en klik.

Een selectie annuleren:

- Plaats de muisaanwijzer terug in het tekstgebied en klik.

Tekst zoeken en wijzigen

Met de opdrachten **Zoeken** en **Vervangen** in het menu **Zoeken** kunt u op eenvoudige wijze tekst in een Write-document zoeken en bewerken. Met deze opdrachten kunt u:

- Een tekst van maximaal 255 tekens zoeken.
- Deze tekst in het gehele document wijzigen.
- Deze tekst alleen op bepaalde plaatsen in het document wijzigen.

In de volgende secties wordt besproken hoe u de opdrachten **Zoeken** en **Vervangen** kunt gebruiken.

Zoeken naar tekst

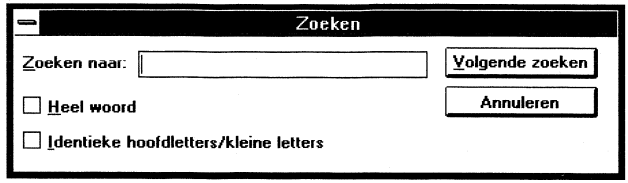
Met de opdracht **Zoeken** in het menu **Zoeken** kunt u in een Write-document zoeken naar een afzonderlijk teken of woord of naar een groep tekens of woorden.

Wanneer u de opdracht **Zoeken** kiest, begint de zoekactie op de invoegpositie of aan het einde van een geselecteerde tekst. Aan het einde van het document wordt de zoekactie vervolgd aan het begin van het document tot aan de plaats waar de zoekactie is begonnen.

Tekst zoeken:

1. Plaats de invoegpositie op de plaats waar u het zoeken wilt beginnen.
2. Kies **Zoeken** in het menu **Zoeken**.

   Het dialoogvenster **Zoeken** wordt weergegeven.

3. Typ in het vak "Zoeken naar" de tekst die u wilt zoeken.
4. Als de tekst waarnaar u zoekt een heel woord moet zijn, schakelt u het aankruisvakje "Heel woord" in.

   Anders wordt bijvoorbeeld ook de tekst "hoofd" in "hoofdzakelijk" gevonden.
5. Als de hoofd- en kleine letters exact moeten overeenkomen met de zoektekst dan schakelt u het aankruisvakje "Identieke hoofdletters/kleine letters" in.
6. Kies de knop Volgende zoeken als u de zoekactie wilt beginnen.

   In de tekst wordt nu gezocht naar de opgegeven zoektekst. Write stopt zodra deze tekst voor de eerste maal wordt aangetroffen. Als u de tekst wilt bewerken, wijst u de tekst aan en klikt u om van het dialoogvenster naar de tekst gaan. Indien u het toetsenbord gebruikt, drukt u op ALT+F6 om van het dialoogvenster over te schakelen naar het document en omgekeerd.

   Indien de zoektekst niet in het document voorkomt, wordt een bericht afgebeeld dat de tekst niet in het document voorkomt. Sluit dit dialoogvenster met de knop OK.
7. Kies opnieuw de knop Volgende zoeken als u in het document verder wilt zoeken naar de zoektekst.

   Wanneer de zoektekst niet meer in het document wordt aangetroffen, wordt gemeld dat de zoekactie is geëindigd. Sluit dit dialoogvenster met de knop OK.
8. Kies de knop Annuleren als u het dialoogvenster **Zoeken** wilt sluiten.

Als u een tekst met spaties, tabs, alineamarkeringen en pagina-einden wilt zoeken, typt u de volgende tekens in het vak "Zoeken naar".

Teken	*Betekenis*
?	Elk teken in een bestand (? wordt een *jokerteken* genoemd). Indien de zoektekst bijvoorbeeld *hea?* is, zoekt Write naar elk woord met de letters hea, gevolgd door minstens één ander teken, bijvoorbeeld *theater*.
^w	Een spatie in het document, bijvoorbeeld tussen woorden.
^t	Een tab-teken.
^p	Een alineamarkering.
^d	Een handmatig pagina-einde. Meer informatie vindt u in "Pagina's handmatig afbreken" verderop in dit hoofdstuk.

Tekst wijzigen

Met de opdracht **Vervangen** in het menu **Zoeken** kunt u een tekst zoeken en deze door een andere tekst vervangen. U kunt de zoektekst in het gehele document automatisch vervangen of u kunt op het moment dat de tekst is gevonden, beslissen of u de tekst wilt vervangen.

Wanneer u de opdracht **Vervangen** kiest, wordt het document vanaf de invoegpositie in voorwaartse richting doorzocht. Aan het einde van het document wordt de zoekactie vervolgd vanaf het begin van het document tot aan de invoegpositie. Indien u een sectie van het document selecteert voordat u de opdracht **Vervangen** kiest, wordt de tekst alleen binnen de selectie gezocht en vervangen.

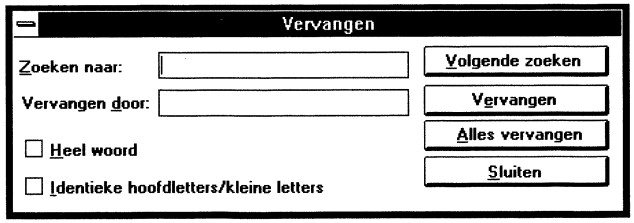
Een tekst zoeken en wijzigen:

1. Plaats de invoegpositie op de plaats waar u het zoeken wilt beginnen.

   Indien u de wijzigingen slechts in een gedeelte van het document wilt aanbrengen, selecteert u eerst het desbetreffende gedeelte.

2. Kies **Vervangen** in het menu **Zoeken**.

   Het dialoogvenster **Vervangen** wordt weergegeven.

3. Typ in het vak "Zoeken naar" de tekst die u wilt zoeken en in het vak "Vervangen door" de tekst waarmee u de zoektekst wilt vervangen.

   Meer informatie over hoe u tekst met spaties, tabs, alineamarkeringen en pagina-einden kunt zoeken, vindt u in voorgaande sectie, "Zoeken naar tekst".

4. Als u alleen hele woorden wilt zoeken, schakelt u het aankruisvakje "Heel woord" in.

5. Als u wilt dat hoofd- en kleine letters exact overeenkomen, schakelt u het aankruisvakje "Identieke hoofdletters/kleine letters" in.

6. Kies een van de volgende knoppen om de zoekactie te beginnen: Volgende zoeken, Vervangen of Alles vervangen. Indien u een gedeelte van het document hebt geselecteerd, kiest u de knop Selectie vervangen. Meer informatie over deze opties vindt u de volgende tabel.

   Aan het einde van de zoekactie verschijnt een bericht dat de zoekactie klaar is. Indien de zoektekst niet in het document voorkomt, wordt gemeld dat de tekst niet is gevonden. Sluit het afgebeelde dialoogvenster met de knop OK.

7. Kies de knop Sluiten als u het dialoogvenster **Vervangen** wilt sluiten.

U kunt de volgende opties gebruiken bij de opdracht **Vervangen**.

Optie	*Beschrijving*
Volgende zoeken	Zoekt in het document naar de eerstvolgende keer dat de zoektekst voorkomt. Indien u de tekst wilt bewerken, klikt u op de tekst (of drukt u op ALT+F6) om naar het document over te schakelen.
Vervangen	Vervangt de geselecteerde tekst. Vervolgens wacht Write op verdere instructies.
Alles vervangen	Vervangt de opgegeven zoektekst automatisch in het document.
Selectie vervangen	Vervangt de zoektekst automatisch in het geselecteerde gedeelte van het document. De knop Alles vervangen verandert in de knop Selectie vervangen wanneer u een gedeelte van de tekst selecteert.

De opdracht Volgende zoeken

Het is niet nodig om het dialoogvenster **Zoeken** of **Vervangen** tijdens de zoekactie steeds op het scherm af te beelden. U kunt met de opdracht **Volgende zoeken** in het menu **Zoeken** de laatste zoekopdracht herhalen nadat een zoektekst eenmaal is gevonden. Als u met deze opdracht een tekst zoekt, kunt u de tekst echter niet automatisch wijzigen.

Volgende zoeken:

1. Gebruik het dialoogvenster **Zoeken** of **Vervangen** om in het document naar de zoektekst te zoeken.
2. Sluit het dialoogvenster **Zoeken** of **Vervangen** met de knop Sluiten.
3. Zoek nu opnieuw naar de opgegeven zoektekst door in het menu **Zoeken** de opdracht **Volgende zoeken** te kiezen.

   Of kies de opdracht **Volgende zoeken** snel door op F3 te drukken.

Tijdelijke afbreekstreepjes invoegen

Als u de tekst in een document bekijkt, ziet u af en toe een witruimte op de plaats waar een lang woord naar de volgende regel terugloopt. U kunt deze witruimten voorkomen door lange woorden met een tijdelijk afbreekstreepje op de juiste plaatsen af te breken. Indien een dergelijk woord aan het einde van een regel staat, wordt het woord op een van deze plaatsen afgebroken. Tijdelijke afbreekstreepjes zijn alleen zichtbaar aan het einde van een regel.

Zo plaatst u tijdelijke afbreekstreepjes in een woord:

- Druk op CTRL+SHIFT+AFBREEKSTREEPJE (-) op elke plaats waar u wilt dat het woord eventueel wordt afgebroken.

Waarschuwing Indien u aan het einde van een tekstregel een gewoon afbreekstreepje typt, wordt deze regel altijd op deze plaats afgebroken.

Figuren in Write invoegen

Er zijn drie methoden waarop u een figuur in een bestand kunt invoegen. U kunt een figuur naar een Write-document kopiëren, een figuur insluiten of een figuur koppelen. Het koppelen en insluiten van informatie is alleen mogelijk indien de toepassing die u gebruikt het koppelen en insluiten van objecten ondersteunt. Controleer in de documentatie bij de toepassing of dit het geval is.

Methode	*Beschrijving*
Kopiëren	Met deze methode kunt u een figuur naar een andere toepassing kopiëren. Hiertoe gebruikt u het Klembord. Als de figuur eenmaal in het nieuwe bestand staat, kunt u deze niet meer wijzigen. U moet hiertoe eerst de oude figuur verwijderen en een nieuwe figuur kopiëren. Met de opdracht **Plakken speciaal** in het menu **Bewerken** voegt u een Paintbrush-figuur in vanaf het Klembord.
Insluiten	Insluiten lijkt veel op kopiëren maar er is een belangrijk verschil: u kunt een ingesloten figuur of object bewerken omdat u vanuit Write Paintbrush kunt openen. Met de opdracht **Plakken** in het menu **Bewerken** kunt u een Paintbrush-figuur insluiten die zich al op het Klembord bevindt.
Koppelen	Door een bestand te koppelen, verbindt u twee bestanden dynamisch met elkaar zodat de informatie in het ene bestand automatisch wordt bijgewerkt wanneer het andere bestand verandert. Met de opdracht **Koppeling plakken** in het menu **Bewerken** koppelt u een Paintbrush-figuur die zich al op het Klembord bevindt. Gekoppelde figuren kunt u eveneens gemakkelijk vanuit Write bewerken.

Wanneer u een figuur of een grafiek in Write plakt, wordt deze altijd tegen de linkermarge geplaatst. U kunt de figuur vervolgens selecteren en in horizontale richting verplaatsen of de omvang van de figuur wijzigen. U kunt ook de figuur selecteren en deze knippen, kopiëren of plakken net als gewone tekst.

In Write worden figuren weergegeven in een schermresolutie die is aangepast aan de geselecteerde printer. Vanwege de verschillen tussen scherm- en printerresoluties kunnen figuren op het scherm enigszins zijn vervormd. Wanneer u een figuur echter in een Write-document afdrukt, is de resolutie correct.

Zie hoofdstuk 13, "Windows-toepassingen integreren", voor meer informatie over koppelen en insluiten.

Een figuur in een Write-bestand insluiten:

1. Open het Write-document waarin u een figuur wilt insluiten.
2. Plaats de invoegpositie op de lokatie waar u de figuur wilt insluiten.
3. Schakel over naar Paintbrush.
4. Maak een figuur of open het document met de figuur die u wilt insluiten.

5. Kies **Opslaan** in het menu **Bestand** als u de figuur wilt opslaan.
6. Selecteer de figuur met het oppaksymbool of het schaarsymbool.
7. Kies **Kopiëren** in het menu **Bewerken**.

   Een kopie van de figuur wordt op het Klembord geplaatst.
8. Schakel over naar het Write-document.
9. Kies **Plakken** in het menu **Bewerken**.
10. De figuur wordt nu in het Write-document geplaatst.

Opmerking Zie hoofdstuk 10, "Paintbrush", voor meer informatie over het selecteren van een figuur in Paintbrush.

Een figuur aan een Write-bestand koppelen:

1. Open het Write-bestand waaraan u de figuur wilt koppelen.
2. Plaats de invoegpositie op de lokatie waar u wilt dat de figuur verschijnt.
3. Schakel over naar Paintbrush.
4. Open het bestand met de figuur die u wilt koppelen of maak een nieuwe figuur.
5. Indien u een bestaand figuur wijzigt of een nieuw figuur maakt, dient u in het menu **Bestand** de opdracht **Opslaan** te kiezen.
6. Selecteer de figuur met het oppaksymbool of het schaarsymbool.
7. Kies **Kopiëren** in het menu **Bewerken**.

   Een kopie van de figuur wordt op het Klembord geplaatst.
8. Schakel over naar Write.
9. Kies **Koppeling plakken** in het menu **Bewerken**.

   U beschikt nu over het oorspronkelijke Paintbrush-bestand met de figuur en een koppeling met dit bestand in het Write-bestand.
10. Sla het Write-bestand op.

Figuren in Write bewerken

Als u een ingesloten of gekoppeld figuur wilt bewerken, kunt u Paintbrush vanuit Write starten, de wijzigingen aanbrengen en vervolgens verder werken in het Write-document.

Een ingesloten figuur bewerken:

1. Dubbelklik in Write ergens in de ingesloten figuur.

   Paintbrush wordt nu geopend en de figuur wordt weergegeven.

2. Bewerk de figuur.
3. Kies de opdracht **Bijwerken** in het menu **Bestand**.

   De ingesloten figuur wordt bijgewerkt.
4. Kies in het menu **Bestand** de opdracht **Afsluiten en terug naar <naam van document>**.

   Paintbrush wordt afgesloten. Indien u hebt nagelaten de figuur bij te werken, wordt een dialoogvenster weergegeven waarin u wordt gevraagd of u de wijzigingen wilt doorvoeren. Kies de knop Ja als u wilt dat de figuur wordt bijgewerkt.

1. Verplaats de invoegpositie met de pijltoetsen naar de ingesloten figuur die u wilt bewerken.
2. Kies de opdracht **Paintbrush-figuur** in het menu **Bewerken**.

   Paintbrush wordt geopend en de figuur wordt weergegeven.
3. Bewerk de figuur.
4. Kies de opdracht **Bijwerken** in het menu **Bestand**.

   De ingesloten figuur in het Write-bestand wordt bijgewerkt.
5. Kies in het menu **Bestand** de opdracht **Afsluiten en terug naar <naam van document>**.

   Indien u hebt nagelaten de figuur bij te werken, wordt een dialoogvenster weergegeven waarin u wordt gevraagd of u de wijzigingen wilt doorvoeren. Kies de knop Ja als u wilt dat de figuur wordt bijgewerkt.

U bewerkt een gekoppeld figuur op dezelfde manier als een ingesloten figuur. Onthoud echter dat alle wijzigingen die u in een gekoppeld figuur maakt, worden weergegeven in alle figuren die door middel van koppelingen aan elkaar zijn verbonden.

Een gekoppeld figuur bewerken:

1. Dubbelklik ergens in de gekoppelde figuur.

   Paintbrush wordt geopend en de figuur wordt weergegeven.
2. Bewerk de figuur.

   De wijzigingen worden automatisch in het Write-bestand doorgevoerd.
3. Kies de opdracht **Opslaan** in het menu **Bestand**.
4. Kies in het menu **Bestand** de opdracht **Afsluiten en terug naar <naam van document>**.

   Opmerking Indien de koppelingen zijn ingesteld op "Handmatig", moet u de koppelingen bijwerken met de opdracht **Koppelingen** in het Write-menu **Bewerken**. Kies daarna de knop Nu bijwerken in het dialoogvenster **Koppelingen** en kies de knop OK.

1. Selecteer de gekoppelde figuur die u wilt bewerken.
2. Kies **Paintbrush-figuur** in het menu **Bewerken**.

   Paintbrush wordt geopend en de figuur wordt op het scherm weergegeven.
3. Bewerk de figuur.

   De wijzigingen in de gekoppelde figuur worden automatisch in het Write-bestand weergegeven indien de optie "Bijwerken" is ingesteld op "Automatisch".
4. Kies **Opslaan** in het menu **Bestand**.
5. Kies in het menu **Bestand** de opdracht **Afsluiten en terug naar <naam van document>**.

   Opmerking Indien de koppelingen zijn ingesteld op "Handmatig", moet u de koppeling bijwerken met de opdracht **Koppelingen** in het Write-menu **Bewerken**. Kies de knop Nu bijwerken in het dialoogvenster **Koppelingen**. Kies vervolgens de knop OK.

Zie hoofdstuk 13, "Windows-toepassingen integreren", voor meer informatie over koppelen en insluiten.

Een figuur verplaatsen

Met de opdracht **Figuur verplaatsen** in het menu **Bewerken** kunt u een figuur in een document in horizontale richting verplaatsen.

Een figuur verplaatsen:

1. Klik op de figuur om deze te selecteren.

   Of verplaats de invoegpositie met de pijltoetsen naar de figuur.
2. Kies de opdracht **Figuur verplaatsen** in het menu **Bewerken**.

   In het midden van de figuur wordt nu een vierkante cursor weergegeven en de figuur wordt afgebeeld in een gestippeld kader.
3. Verplaats het kader door de muis (zonder op de knoppen te drukken) naar links of naar rechts te verplaatsen.

   Of verplaats het kader met de toetsen PIJL-RECHTS of PIJL-LINKS.

   Druk op ESC als u de verplaatsing ongedaan wilt maken.
4. Klik op de muisknop wanneer het kader zich op de gewenste positie bevindt.

   Of druk op ENTER.

Indien u achteraf niet tevreden bent over de plaats van de figuur kunt u met de opdracht **Ongedaan maken** in het menu **Bewerken** de figuur weer terugzetten op de oorspronkelijke positie.

Tip U kunt de figuur eveneens verplaatsen met de opmaakopdrachten (**Links**, **Gecentreerd** en **Rechts**) in het menu **Alinea**.

Het formaat van een figuur wijzigen

U kunt een figuur in Write vergroten of verkleinen met de opdracht **Formaat figuur wijzigen** in het menu **Bewerken**.

Het formaat van een figuur wijzigen:

1. Klik op de figuur om deze te selecteren.

   Of verplaats de invoegpositie met de pijltoetsen naar de figuur.

2. Kies **Formaat figuur wijzigen** in het menu **Bewerken**.

   In het midden van de figuur wordt een vierkante cursor weergegeven en de figuur wordt afgebeeld in een gestippeld kader.

3. Verplaats de cursor zonder op de muisknoppen te drukken totdat deze zich halverwege de linker-, rechter- of onderzijde van het kader bevindt.

   Of verplaats de cursor met PIJL-LINKS, PIJL-RECHTS of PIJL-OMLAAG.

   Als u gelijktijdig de lengte en de breedte van een figuur wilt wijzigen, verplaatst u de cursor naar de linker- of rechterbenedenhoek van het gestippelde kader.

4. Verplaats de cursor in de richting waarin u de figuur wilt vergroten of verkleinen.

   Of druk op de desbetreffende pijltoets om de cursor te verplaatsen.

   Indien u niet tevreden bent over het formaat van de figuur, drukt u op ESC om het oorspronkelijke formaat van de figuur te herstellen.

5. Wanneer de figuur het gewenste formaat heeft, klikt u op de muisknop.

   Of druk op ENTER.

Indien u achteraf niet tevreden bent over het formaat van de figuur, kiest u in het menu **Bewerken** de opdracht **Ongedaan maken**. De figuur krijgt het oorspronkelijke formaat terug.

Tip In de linkerbenedenhoek van het venster Write wordt informatie over de positie weergegeven in de vorm van x- en y-waarden. Het is raadzaam om voor de x- en y-waarden alleen hele getallen te gebruiken, geen decimalen (gebruik bijvoorbeeld de waarde 5 in plaats van 5,5). Zo voorkomt u vervorming van de figuur.

Een document in pagina's indelen

Wanneer u een document hebt bewerkt, kunt u zien waar het document bij het afdrukken in pagina's wordt verdeeld. U kunt een document echter op elk gewenst moment in pagina's laten indelen.

Pagina's automatisch afbreken

Wanneer een pagina in Write automatisch wordt afgebroken, wordt voorkomen dat een enkele regel van een alinea bovenaan of onderaan een pagina wordt afgedrukt. Als u een document in pagina's indeelt voordat het wordt afgedrukt, kunt u zien waar de automatische pagina-einden worden geplaatst en kunt u beslissen of u *handmatige pagina-einden* wilt instellen. Met handmatige pagina-einden kunt u zelf bepalen waar een nieuwe pagina moet beginnen.

Als u een document in pagina's indeelt voordat u het afdrukt, kunt u eveneens controleren of de handmatige pagina-einden nog steeds op de juiste plaats staan nadat u een document hebt bijgewerkt. U hebt de mogelijkheid om tijdens het invoegen van de pagina-einden de plaats van elk pagina-einde te bevestigen of te wijzigen.

Een document automatisch in pagina's indelen:

1. Kies **Herpagineren** in het menu **Bestand**.

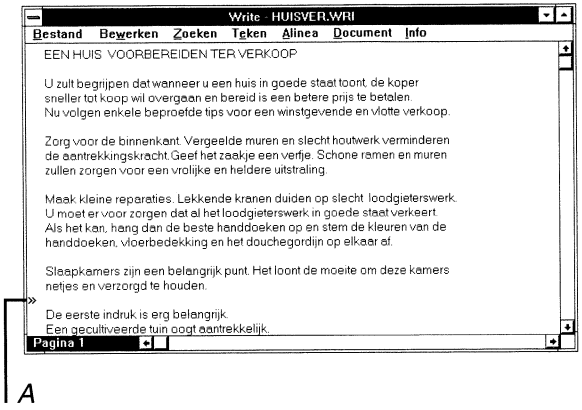
   Het dialoogvenster **Herpagineren** wordt weergegeven.

2. Indien u elk pagina-einde wilt bevestigen wanneer het wordt ingevoegd, schakelt u het aankruisvakje "Pagina-einden bevestigen" in. Meer informatie vindt u in "Pagina-einden bevestigen" verderop in dit hoofdstuk.
3. Kies de knop OK.

   Wanneer het document in pagina's wordt ingedeeld, wordt in het paginastatusgebied in de linkerbenedenhoek van het venster het paginanummer afgebeeld.

De automatisch ingevoegde pagina-einden worden weergegeven als pijlen, zoals in de volgende illustratie te zien is.

A Deze pijlen markeren de eerste regel op elke nieuwe pagina.

Pagina's handmatig afbreken

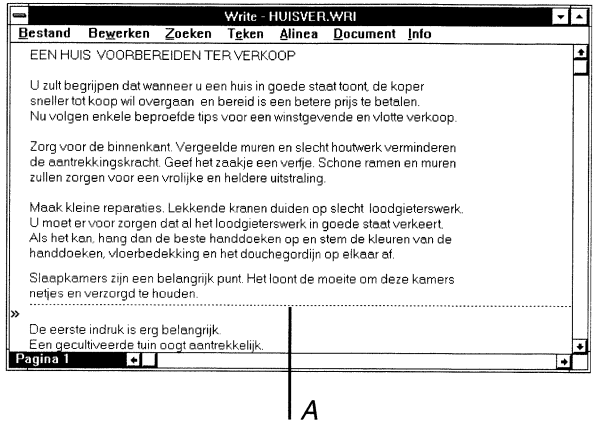
Met handmatige pagina-einden kunt u pagina's op een bepaalde vaste plaats afbreken.

Handmatig een pagina-einde invoegen:

1. Plaats de invoegpositie op de plaats waar u een pagina-einde wilt invoegen.

2. Druk op CTRL+ENTER.

In het document ziet u op de plaats waar u het pagina-einde hebt ingevoegd een stippellijn.

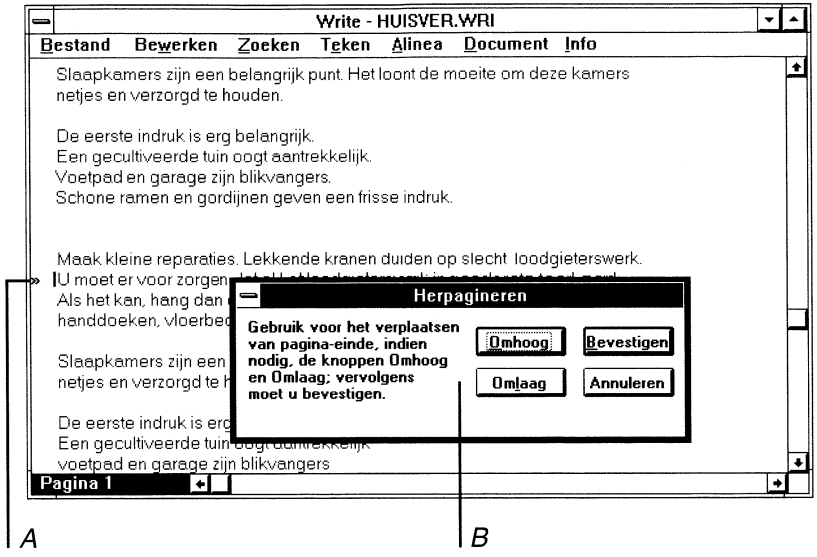

A Handmatig pagina-einde

Handmatige pagina-einden kunt u selecteren, verwijderen of kopiëren, net als alle andere tekens in een document.

Pagina-einden bevestigen

Indien u in het dialoogvenster **Herpagineren** het aankruisvakje "Pagina-einden bevestigen" hebt ingeschakeld, wordt voor elk pagina-einde dat automatisch of handmatig wordt ingevoegd een dialoogvenster afgebeeld.

A Hier wordt een automatisch pagina-einde voorgesteld.

B U kunt dit pagina-einde bevestigen of verplaatsen.

U kunt de positie van het voorgestelde automatisch pagina-einde wijzigen. U kunt het echter niet omlaag verplaatsen. U kunt de knop Omlaag in het dialoogvenster alleen gebruiken indien u het pagina-einde eerder omhoog hebt verplaatst. Als u op de knop Bevestigen drukt, wordt het volgende pagina-einde voorgesteld.

Telkens wanneer Write bij een handmatig pagina-einde stopt, wordt een dialoogvenster weergegeven waarin u het handmatige pagina-einde kunt bevestigen of verwijderen.

Documenten opmaken

Door een Write-document op te maken, kunt u het uiterlijk van het document aan uw wensen aanpassen. U kunt bepalen hoe tekens er in het document uitzien, u kunt de afstand en uitlijning van de regels per alinea vastleggen en de pagina-indeling van het gehele document bepalen. De meeste opmaak die u aanbrengt, ziet er op het scherm hetzelfde uit als op papier.

Tekenopmaak

Met de opdrachten in het menu **Teken** kunt u de opmaak van de tekens in het document bepalen. U kunt tekens opmaken door:

- Verschillende tekenopmaak toe te passen, zoals vet, cursief en onderstrepen.
- Superscript en subscript toe te passen.
- Verschillende lettertypen en lettergrootten te gebruiken.

Met de opdrachten in het menu **Teken** beïnvloedt u de tekst die u hebt geselecteerd of de tekst die u na keuze van de opdracht gaat typen. Een nieuwe alinea krijgt dezelfde opmaak als de vorige alinea.

Write geeft doorgaans dezelfde tekenopmaak weer op het scherm als wordt afgedrukt op papier. Indien de printer een lettertype, lettergrootte of tekenopmaak niet kan afdrukken, wordt geprobeerd de geselecteerde tekenopmaak zo nauwkeurig mogelijk te benaderen.

De tekenopmaak wordt samen met het document opgeslagen. Wanneer u opgemaakte tekst naar een ander gedeelte van het document of een ander Write-document verplaatst of kopieert, wordt ook de tekenopmaak mee verplaatst.

Tekenopmaak toepassen

Met tekenopmaak kunt u stukken tekst op laten vallen door deze vet, cursief of onderstreept weer te geven. U kunt aan eenzelfde teken verschillende opmaakkenmerken toewijzen.

Bestaande tekst vet, cursief of onderstreept opmaken:

1. Selecteer de tekst die u wilt opmaken.
2. Kies in het menu **Teken** de opmaak die u wilt gebruiken.

   De geselecteerde tekst neemt de gekozen opmaak aan.

Tekst vet, cursief of onderstreept typen:

1. Kies in het menu **Teken** de opmaak die u wilt gebruiken.
2. Typ de tekst.

   De tekst die u typt, krijgt de gekozen opmaak.

Tekenopmaak ongedaan maken:

1. Selecteer de tekst waarvan u de tekenopmaak wilt verwijderen.
2. Kies in het menu **Teken** de te verwijderen opmaak (behalve tekenopmaak Standaard).

   Het vinkje voor de opmaak in het menu wordt verwijderd.

   De opmaak wordt uit de geselecteerde tekst verwijderd.

Alle opmaak verwijderen:

1. Selecteer de tekst waaruit u alle opmaak wilt verwijderen.
2. Kies de opdracht **Standaard** in het menu **Teken**.

   Alle opmaak wordt uit de geselecteerde tekst verwijderd.

Een heel document opmaken met een tekenopmaak:

1. Selecteer het gehele document.
2. Kies in het menu **Teken** de opdracht **Lettertypen**.

   Het dialoogvenster **Lettertypen** wordt weergegeven.

3. Kies in het vak "Lettertype-opmaak" de gewenste opmaak of typ de naam van de opmaak. Indien aan de geselecteerde tekst meer dan één opmaak is toegewezen, is het tekstvak leeg.

   Indien u "Standaard" kiest, wordt alle bestaande opmaak verwijderd.

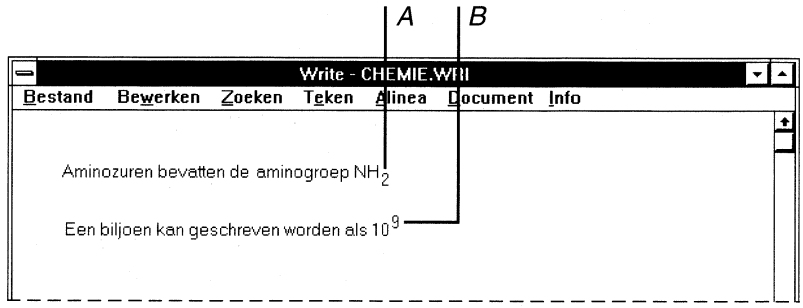
Waarschuwing Wanneer u een opmaak in het vak "Lettertype-opmaak" kiest, wordt alle bestaande opmaak overschreven.

---

4. Kies de knop OK.

Superscript en subscript

Superscript- en subscript-tekens worden enigzins boven of onder de overige tekst weergegeven. Deze tekens zijn tevens ietwat kleiner dan gewone tekst.

A Subscript
B Superscript

Tekst superscript of subscript opmaken:

1. Selecteer de tekst die u superscript of subscript wilt opmaken.
2. Kies in het menu **Teken** de opdracht **Superscript** of **Subscript**.

   De positie en de grootte van de geselecteerde tekst wordt gewijzigd.

Lettertypen gebruiken

Een lettertype is een grafisch ontwerp dat is toegepast op alle tekens, inclusief cijfers en symbolen. Indien mogelijk wordt de tekst op het scherm weergegeven in hetzelfde lettertype en dezelfde grootte als op papier. Indien het geselecteerde lettertype niet precies op het scherm kan worden weergegeven, wordt het lettertype vervangen door een lettertype dat het gekozen lettertype zo nauwkeurig mogelijk benadert. Als een ander schermlettertype wordt gebruikt, worden wel de juiste regel- en pagina-einden toegepast.

De huidige geselecteerde printer bepaalt welke lettertypen beschikbaar zijn. Indien u een document wilt afdrukken op een andere printer dan de geselecteerde printer, moet u de andere printer instellen in het Configuratiescherm of met de opdracht **Printerinstelling** in het menu **Bestand**. In het document kunt u dan de lettertypen van die printer toepassen. Meer informatie over lettertypen en de standaardprinter vindt u in hoofdstuk 6, "Afdrukbeheer".

Lettertypen en lettergrootte wijzigen

Wanneer u tekst in een nieuw document typt, worden het standaardlettertype en de standaardprinter gebruikt. Indien u de voorkeur geeft aan een ander lettertype, kunt u dit kiezen in het dialoogvenster **Lettertypen**.

De lettergrootte wijzigen met het menu **Teken**:

- Kies **Kleinere letter** of **Grotere letter** in het menu **Teken**.

Wanneer u de opdracht **Grotere letter** of **Kleinere letter** kiest, wordt het lettertype groter of kleiner weergegeven. De grootte wordt bepaald door Write en is niet afhankelijk van de standaardprinter. Indien u **Grotere letter** of **Kleinere letter** kiest en de printer geen groter of kleiner formaat ondersteunt, wordt de tekst die u typt niet groter of kleiner weergegeven.

Indien u het lettertype of de lettergrootte van reeds bestaande tekst wilt wijzigen, moet u de tekst eerst selecteren en vervolgens de nieuwe lettergrootte kiezen. De beschikbare grootten van TrueType-lettertypen kunnen in Write nauwkeuriger worden ingesteld dan die van andere lettertypen.

Het lettertype of de lettergrootte wijzigen met de opdracht **Lettertypen**:

1. Kies in het menu **Teken** de opdracht **Lettertypen**.

   Het dialoogvenster **Lettertypen** wordt weergegeven.

2. Kies in het vak "Lettertype" het gewenste lettertype.

   Of typ de naam van het lettertype in het vak "Lettertype".

3. Geef in het vak "Lettertype-opmaak" aan of u de tekst vet, cursief, vet cursief of onderstreept wilt weergeven.

   Of typ de nieuwe lettertype-opmaak in het vak "Lettertype-opmaak".

Waarschuwing Indien u tekst hebt geselecteerd voordat u de opdracht **Lettertypen** hebt gekozen en indien in deze geselecteerde tekst reeds opmaak was aangebracht, worden deze opmaak en eventuele lettertypen overschreven door de selecties die u in het vak "Lettertype-opmaak" maakt. Als u geen andere opties selecteert in dit vak blijft tevens de opmaak ongewijzigd. Als u bijvoorbeeld wel de opmaak maar niet de lettergrootte verandert, wordt de huidige grootte gehandhaafd, maar alle opmaak in de selectie wordt overschreven.

---

4. Kies in het vak "Punten" een lettergrootte voor het lettertype.

   Of typ de nieuwe lettergrootte in dit vak.

5. Kies de knop OK.

   Indien u een lettergrootte hebt gekozen die niet op de standaardprinter kan worden afgedrukt, wordt de grootte van de tekst op het scherm niet gewijzigd.

Wanneer u een nieuw lettertype kiest, wordt het gekozen lettertype in een voorbeeldvak weergegeven. Bij bepaalde lettertypen wordt onder dit vak de tekst "Dit is een schaalbaar TrueType-lettertype dat zowel op het scherm kan worden weergegeven als op de printer kan worden afgedrukt" afgebeeld. Dit betekent dat het gekozen lettertype kan worden afgebeeld in elke willekeurige lettergrootte en dat de tekst wordt afgedrukt zoals u deze op het scherm ziet.

Alinea-opmaak

Alinea-opmaak behelst de uitlijning, regelafstand en de inspringing van de regels in een alinea. Een nieuwe alinea krijgt automatisch de opmaak van de voorgaande alinea. Indien u bijvoorbeeld een alinea typt met dubbele regelafstand en door op ENTER te drukken een nieuwe alinea begint, wordt de tekst in de nieuwe alinea ook met dubbele regelafstand weergegeven.

U kunt de opmaak in elke alinea van een document wijzigen met de liniaal of met de opdrachten in het menu **Alinea**. Voordat u een opdracht in het menu **Alinea** kiest, moet u de invoegpositie in de alinea plaatsen die u wilt opmaken. Indien u meerdere alinea's gelijktijdig wilt opmaken, selecteert u ten minste een gedeelte van alle alinea's die u wilt opmaken.

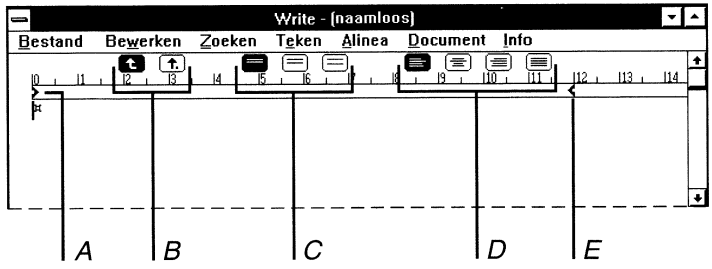
De liniaal weergeven

Indien u met een muis werkt, kunt u de alinea-opmaak met de liniaal wijzigen.

De liniaal weergeven:

- Kies in het menu **Document** de opdracht **Liniaal aan**.

  Bovenaan het venster Write wordt nu de liniaal weergegeven.

A Markering voor links inspringen (met daarboven de markering voor inspringing van de eerste regel).

B Tab-pictogrammen (waarmee u tabstops in het document instelt).

C Pictogram voor regelafstand

D Pictogram voor uitlijning

E Markering voor rechts inspringen

U kunt een andere maateenheid instellen voor de liniaal door in het Write-menu **Document** de opdracht **Pagina-indeling** te kiezen. Zie voor meer informatie de sectie "Pagina-indeling wijzigen" verderop in dit hoofdstuk.

De liniaal verbergen:

- Kies in het menu **Document** de opdracht **Liniaal uit**.

De volgende secties handelen over de verschillende manieren waarop u alinea's kunt opmaken. Tevens wordt uitgelegd hoe u met de liniaal de verschillende opmaak kunt aanbrengen.

Alineamarkeringen toevoegen en verwijderen

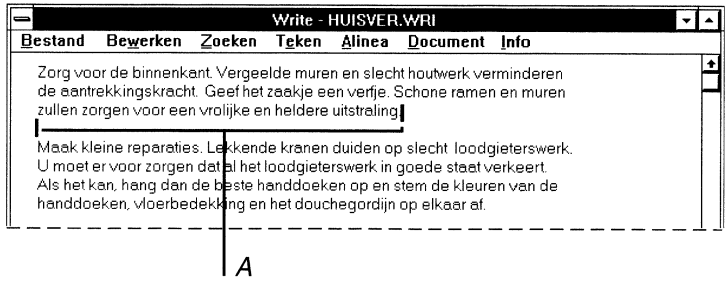
Een alineamarkering markeert het einde van een alinea of een witregel. Dit teken is in een document niet zichtbaar.

Een alineamarkering invoegen:

1. Druk na het laatste teken in een alinea op ENTER.
2. Indien u tussen de alinea's een witregel wilt invoegen, drukt u nogmaals op ENTER.

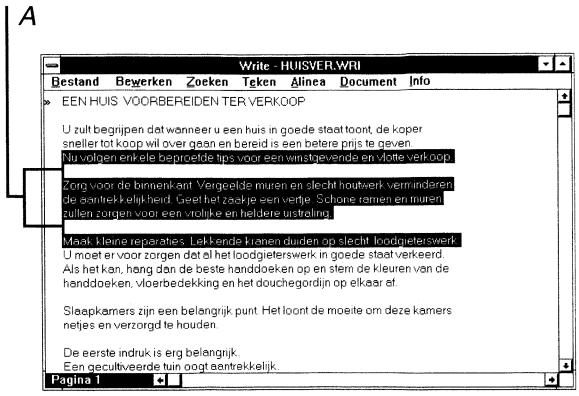
Hoewel de alineamarkering geen zichtbaar teken is, kunt u deze toch selecteren, verwijderen, kopiëren en verplaatsen als een gewoon teken.

In de volgende illustratie ziet u dat u een alineamarkering kunt selecteren.

A Geselecteerde alineamarkeringen

Verder kunt u zowel tekst als alineamarkeringen selecteren.

A Alineamarkering in selectie opgenomen

Wanneer u bij het kopiëren of verplaatsen van een alinea ook de alinea-opmaak wilt kopiëren, moet u de alineamarkering in de selectie opnemen.

Een alineamarkering verwijderen:

1. Plaats de invoegpositie aan het begin van de alinea achter de markering die u wilt verwijderen.
2. Druk op BACKSPACE.

   Indien de huidige en vorige alinea door een lege regel zijn gescheiden, drukt u tweemaal op BACKSPACE.

Uitlijning van een alinea wijzigen

U kunt een alinea op de volgende manieren uitlijnen:

- Ten opzichte van de linkermarge.
- Ten opzichte van de rechtermarge.
- Uitgevuld tussen de marges.
- Gecentreerd tussen de marges.

De alinea-uitlijning wijzigen:

1. Plaats de invoegpositie in de alinea waarvan u de uitlijning wilt wijzigen.
2. Kies in het menu **Alinea** de gewenste uitlijnopdracht.
   De alinea wordt uitgelijnd volgens de gekozen opdracht.

De alinea-uitlijning wijzigen met de liniaal:

1. Plaats de invoegpositie in de alinea waarvan u de uitlijning wilt wijzigen.
2. Klik op het gewenste alinea-uitlijningspictogram rechtsboven op de liniaal.

Regelafstand in een alinea wijzigen

U kunt de regelafstand in een alinea wijzigen in regelafstand 1, regelafstand 1,5 en regelafstand 2.

De regelafstand wijzigen:

1. Plaats de invoegpositie in de alinea waarvan u de regelafstand wilt wijzigen.
2. Kies in het menu **Alinea** de opdracht voor de regelafstand.
   De gekozen regelafstand wordt in de geselecteerde alinea weergegeven.

De regelafstand wijzigen met de liniaal:

1. Plaats de invoegpositie in de alinea waarvan u de regelafstand wilt wijzigen.
2. Klik op het gewenste pictogram voor de regelafstand in het midden boven de liniaal.

Alinea-inspringingen wijzigen

Wanneer u een alinea in Write typt, vult de tekst het gebied tussen de linker- en de rechtermarge. U kunt een alinea in zijn geheel vanaf de linker- of rechtermarge laten inspringen of alleen de eerste regel van een alinea vanaf de linkermarge laten inspringen.

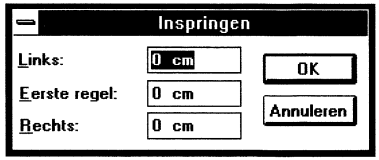
Het inspringen van een alinea is niet hetzelfde als het wijzigen van de linker- of rechtermarge voor de alinea. De regels in een alinea springen in ten opzichte van de huidige marge-instelling. U moet de marges eerst instellen ten opzichte van het papierformaat (of de standaardinstellingen van Write gebruiken). Pas daarna kunt u de alinea's van het document laten inspringen. Meer informatie over marges vindt u in "Pagina-indeling wijzigen" verderop in dit hoofdstuk.

Opmerking Het is eveneens mogelijk een figuur of andere ingesloten informatie in een Write-bestand te laten inspringen.

De alinea-inspringing wijzigen:

1. Plaats de invoegpositie in de alinea waarvan u de inspringing wilt wijzigen.
2. Kies in het menu **Alinea** de opdracht **Inspringen**.

   Het dialoogvenster **Inspringen** wordt weergegeven.

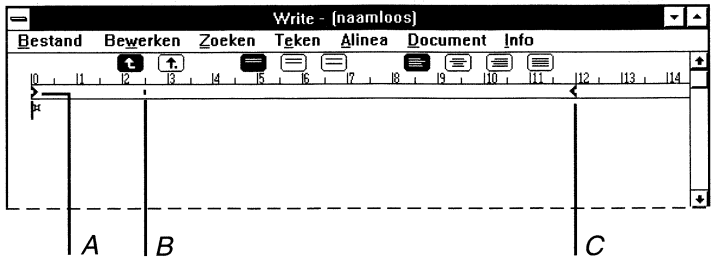

3. Typ een afstand voor de inspringposities die u wilt wijzigen.

   U kunt de afstand opgeven in centimeters of in inches, afhankelijk van de instelling van de optie "Maateenheden" in het dialoogvenster **Pagina-indeling**. Meer informatie vindt u in "Pagina-indeling wijzigen" verderop in dit hoofdstuk.
4. Kies de knop OK.

De alinea-inspringing wijzigen met de liniaal:

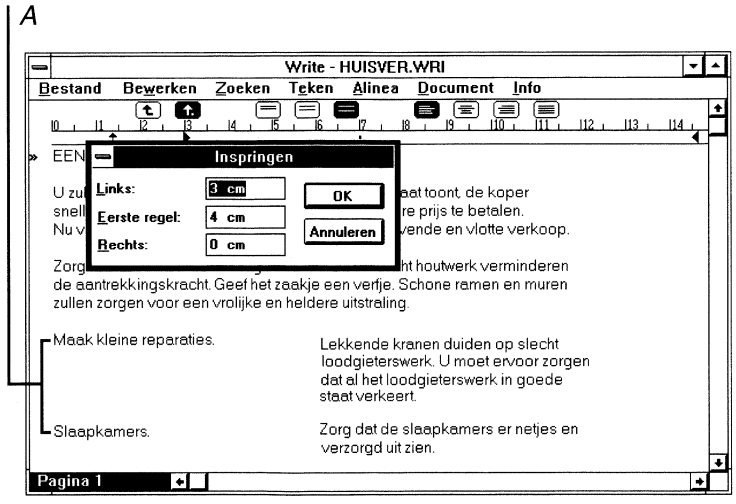
1. Plaats de invoegpositie binnen de alinea waarvan u de inspringing wilt wijzigen.
2. Sleep op de liniaal de desbetreffende markering naar een nieuwe positie.

A Markering voor links inspringen
B Markering voor eerste regel inspringen
C Markering voor rechts inspringen

De inspringposities die u met de liniaal instelt, worden in het dialoogvenster **Inspringen** weergegeven.

Negatief inspringen U kunt met de opdracht **Inspringen** ook een alinea *negatief* laten *inspringen*. In een alinea die negatief inspringt, begint de eerste regel bij de linkermarge en springt de rest van de alinea in. Dit type inspringing wordt veel gebruikt in opsommingen.

A Negatief inspringen

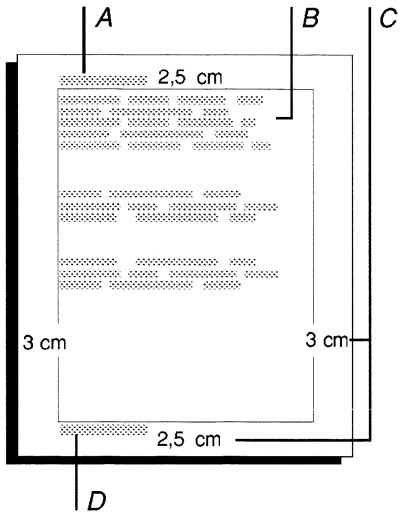
Negatief inspringen:

1. Plaats de invoegpositie in de alinea waarvan u de inspringing wilt wijzigen.
2. Kies in het menu **Alinea** de opdracht **Inspringen**.
3. Typ in het vak "Links" een positief getal waarmee u de inspringpositie van de alinea bepaalt.
4. Typ in het vak "Eerste regel" een negatief getal waarmee u de inspringpositie van de eerste regel bepaalt. De afstand waarover u de eerste regel laat inspringen moet groter dan of gelijk aan de grootte van de linkerinspringing zijn. Als de linkerinspringing bijvoorbeeld 10 is, moet u voor de inspringpositie van de eerste regel een waarde tussen -1 en -10 opgeven. Beide afmetingen kunt u opgeven in inches of centimeters, afhankelijk van de instelling van de optie "Maateenheden" in het dialoogvenster **Pagina-indeling**. Meer informatie over deze instellingen vindt u in "Pagina-indeling wijzigen" verderop in dit hoofdstuk.
5. Kies de knop OK.

   De geselecteerde alinea wordt opnieuw opgemaakt volgens de opgegeven instructies.

Documentopmaak

Wanneer u een nieuw document start, wordt dit automatisch opgemaakt zoals het document in de volgende illustratie.

A Koptekst
B Tekst
C Marges
D Voettekst

De opdrachten in het menu **Document** beïnvloeden het document als geheel. Met deze opdrachten bepaalt u de volgende onderdelen van het document:

- Een *koptekst* is de tekst die bovenaan elke pagina wordt weergegeven. De standaardpositie van de koptekst is tegen de linkermarge van de pagina en 1,9 cm vanaf de bovenrand.
- Een *voettekst* is de tekst die onderaan elke pagina wordt weergegeven. De standaardpositie van een voettekst is tegen de linkermarge van de pagina en 1,9 cm van de onderrand.
- De *tekst* wordt met regelafstand 1 en uitgelijnd ten opzichte van de linkermarge zonder inspringing weergegeven.
- De *standaardmarges* bevinden zich op 2,54 cm afstand van de boven- en onderrand van het document en 3,17 cm van de linker- en rechterrand van de pagina.

Kopteksten en voetteksten gebruiken

U kunt in elk Write-document een koptekst en een voettekst plaatsen. Met de opdrachten **Koptekst** en **Voettekst** kunt u:

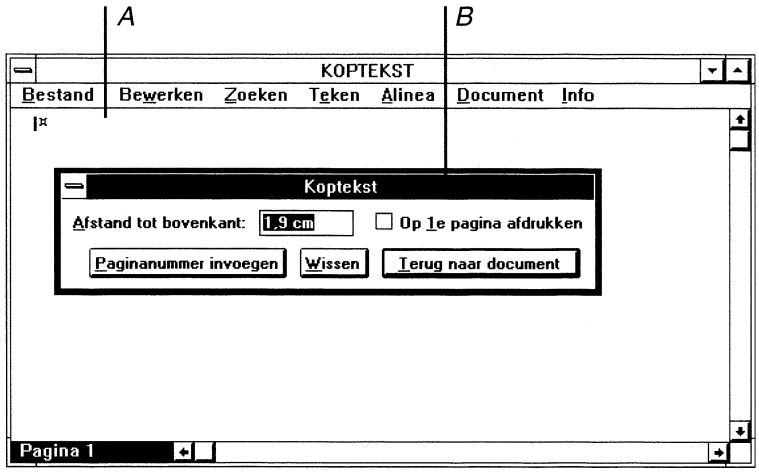
- Tekst typen die u als kop- of voettekst op de pagina wilt vermelden.
- In het afgedrukte document paginanummers opnemen.
- De kop- of voettekst vanaf de eerste of tweede pagina van het document afdrukken.

- De afstand van de koptekst of voettekst ten opzichte van de boven- of onderrand van de pagina wijzigen.

Een koptekst of voettekst toevoegen:

1. Kies in het menu **Document** de opdracht **Koptekst** of **Voettekst**.

   Het lege documentvenster **Koptekst** of **Voettekst** en het dialoogvenster **Koptekst** of **Voettekst** worden weergegeven.

A Documentvenster Koptekst

B Dialoogvenster Koptekst

2. Typ in het lege documentvenster de koptekst of voettekst.

   U kunt deze tekst opmaken als gewone tekst. Indien u de tekst bijvoorbeeld wilt centreren, kiest u de opdracht **Centreren** in het menu **Alinea** voordat u de tekst gaat typen.

   Indien u een typefout maakt, kunt u met BACKSPACE de laatste paar tekens die u hebt getypt verbeteren. Als u in het dialoogvenster **Koptekst** of **Voettekst** op de knop Wissen drukt, wist u de hele tekst in het documentvenster en kunt u opnieuw beginnen.

3. Klik in het dialoogvenster **Koptekst** of **Voettekst**.

   Of selecteer het dialoogvenster door op ALT+F6 te drukken.

4. Indien u de afstand tussen de koptekst of voettekst en de rand van de pagina wilt wijzigen, typt u de afstand in het vak "Afstand tot bovenkant" of "Afstand tot onderkant".

   U kunt deze afstand opgeven in inches of in centimeters, afhankelijk van de instelling van de optie "Maateenheden" in het dialoogvenster **Pagina-indeling.** Meer informatie over deze instellingen vindt u in "Pagina-indeling wijzigen" verderop in dit hoofdstuk.

5. Indien u de koptekst of voettekst ook op de eerste pagina van het afgedrukte document wilt afdrukken, schakelt u het aankruisvakje "Op 1e pagina afdrukken" in.

   Indien u deze optie niet kiest, wordt de koptekst of voettekst vanaf de tweede pagina afgedrukt.

6. Kies de knop Paginanummers invoegen als u paginanummers in het document wilt afdrukken. Meer informatie over het gebruik van paginanummers vindt u in de volgende procedure.

7. Wanneer u de koptekst of voettekst naar wens hebt ingesteld, kiest u de knop Terug naar document.

   Of activeer het document door op ESC te drukken.

De kop- en voetteksten worden niet op het scherm weergegeven, maar u ziet ze wanneer u het document afdrukt.

Opmerking Indien de koptekst, voettekst of marges zich te dicht bij de papierrand bevinden, kan de printer deze in veel gevallen niet afdrukken. Indien dit probleem zich voordoet, moet u de afstand tot de rand van het papier vergroten.

Zo gebruikt u paginanummers in kopteksten en voetteksten:

1. Kies afhankelijk van de plaats waar u het paginanummer wilt opnemen de opdracht **Koptekst** of **Voettekst** in het menu **Document**.
2. Typ in het venster **Koptekst** of **Voettekst** de tekst die u samen met het paginanummer wilt afdrukken.
3. Verplaats de invoegpositie naar de lokatie waar u het paginanummer wilt afdrukken. Kies eventueel de opdrachten **Centreren** of **Rechts** in het menu **Alinea** om het paginanummer gecentreerd of uiterst rechts in de koptekst of voettekst weer te geven.
4. Klik in het dialoogvenster **Koptekst** of **Voettekst**.

   Of selecteer het dialoogvenster door op ALT+F6 te drukken.
5. Kies de knop Paginanummers invoegen.

   Als u deze knop kiest, wordt het paginanummer in het documentvenster ingevoegd op de plaats van de invoegpositie.
6. Indien u wilt dat het paginanummer vanaf de eerste pagina in het afgedrukte document wordt weergegeven, schakelt u het aankruisvakje "Op 1e pagina afdrukken" in.

   Indien de eerste pagina echter een voorblad is, schakelt u het aankruisvakje "Op 1e pagina afdrukken" niet in, zodat er geen paginanummer op het voorblad wordt afgedrukt.
7. Kies de knop Terug naar document.

   Of druk op ESC.

Bij het afdrukken van het document worden de pagina's opeenvolgend genummerd.

Tabs instellen

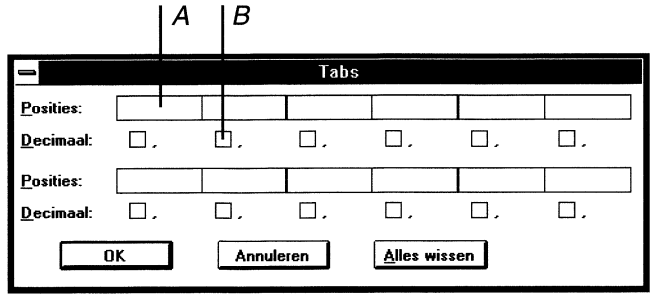
In Write zijn de tabs ingesteld om de 1,27 cm. U kunt met deze tabs kolommen maken met links uitgelijnde items. De standaardtabs worden niet in het dialoogvenster **Tabs** of op de liniaal weergegeven.

Met de opdracht **Tabs** in het menu **Document** of met de liniaal kunt u gemakkelijk zelf tabs instellen voor lijsten of tabellen. De tabs die u instelt overschrijven de standaardtabs. U kunt maximaal 12 tabs (links uitgelijnde tabs of decimale tabs) instellen. Met decimale tabs kunt u tabellen met getallen maken waarbij de decimale punten precies onder elkaar worden geplaatst.

Tabs instellen:

1. Kies de opdracht **Tabs** in het menu **Document**.

   Het dialoogvenster **Tabs** wordt weergegeven.

A Typ hier de positie waarop u een tab wilt instellen.

B Selecteer dit vak als u een decimale tab wilt instellen.

2. Klik in het vak "Posities".

   Of ga met TAB naar een vak "Posities".

3. Typ een waarde.

   Dit wordt de afstand van de tabstop ten opzichte van de linkermarge. U kunt deze afstand opgeven in inches of in centimeters, afhankelijk van de instelling van de optie "Maateenheden" in het dialoogvenster **Pagina-indeling**. Meer informatie over deze instellingen vindt u in "Pagina-indeling wijzigen" verderop in dit hoofdstuk.

4. Indien u een decimale tab wilt instellen, schakelt u het aankruisvakje "Decimaal" in onder de opgegeven afstand.

5. Kies de knop OK.

De tabs die u in het dialoogvenster **Tabs** instelt, worden ook op de liniaal weergegeven.

Tip Wanneer u tekst ter hoogte van een decimale tab typt, wordt de tekst links van de tabstop ingevoegd totdat u een decimaalteken invoert. De decimale komma wordt precies op de tabstop geplaatst en alle andere tekens worden rechts van het decimaalteken geplaatst. U kunt de decimale tab ook gebruiken om tekst rechts uit te lijnen zolang u niet meer dan één decimaalteken (een komma) in een tekst gebruikt.

Een tab verwijderen:

1. Kies de opdracht **Tabs** in het menu **Document**.

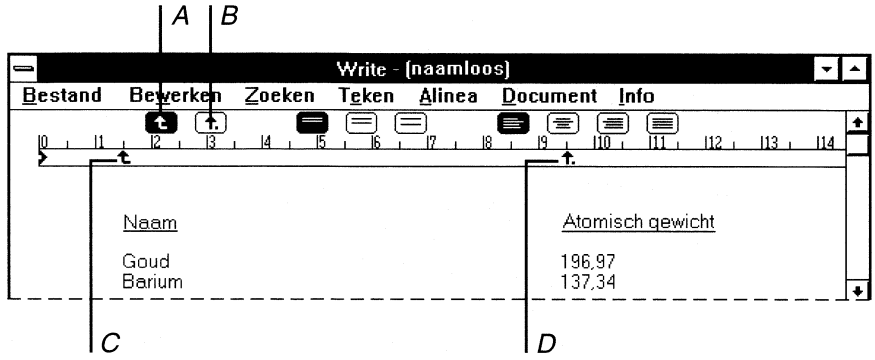
   Het dialoogvenster **Tabs** wordt weergegeven.

2. Selecteer het vak "Posities" voor de tabpositie die u wilt verwijderen en verwijder de waarde uit dit vak.

   Kies de knop Alles wissen als u alle tabs gelijktijdig wilt wissen.

Tabs instellen met de liniaal:

1. Klik op de liniaal op het gewenste tabpictogram.

A Pictogram voor een links uitgelijnde tab
B Pictogram voor een decimale tab
C Markering voor een links uitgelijnde tab
D Markering voor een decimale tab

2. Klik op de liniaal op de plaats waar u de tab wilt instellen.

   U kunt een bestaande tab ook naar een nieuwe positie slepen.

De tabs die u met de liniaal instelt, worden ook in het dialoogvenster **Tabs** weergegeven.

Een tab verwijderen met de liniaal:

- Sleep de tabmarkering van de liniaal af.

Pagina-indeling wijzigen

Wanneer een document wordt afgedrukt, gelden de volgende standaardinstellingen:

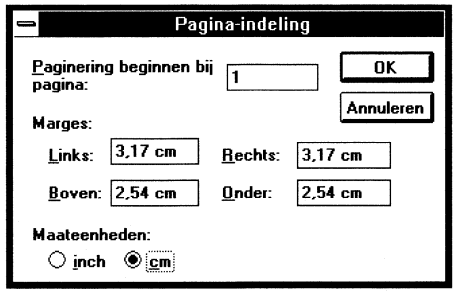
- Afmetingen zijn in centimeters.
- De boven- en ondermarge bedragen 2,54 cm.
- De zijmarges bedragen 3,17 cm.
- De eerste pagina wordt genummerd als pagina 1.

Met de opdracht **Pagina-indeling** in het menu **Document** kunt u deze instellingen wijzigen.

De instellingen van de pagina-indeling wijzigen:

1. Kies in het menu **Document** de opdracht **Pagina-indeling**.

   Het dialoogvenster **Pagina-indeling** wordt weergegeven.

2. Indien u de paginanummering met een ander nummer wilt laten beginnen, typt u dit nummer in het vak "Paginering beginnen bij pagina".

   Dit paginanummer wordt op de eerste pagina van het document afgedrukt indien u het paginanummer in de koptekst of voettekst hebt opgegeven. Meer informatie vindt u in "Kopteksten en voetteksten gebruiken" eerder in dit hoofdstuk.
3. Typ in de vakken "Marges" de waarden voor de marges.
4. Indien u metrische maateenheden wilt gebruiken, selecteert u de knop cm. U kunt deze instelling tevens wijzigen met het Configuratiescherm. Zie hoofdstuk 5, "Configuratiescherm", voor meer informatie.
5. Kies de knop OK.

Als u een beginpaginanummer opgeeft, worden de paginanummers in de linkerbenedenhoek van het venster aangepast. De aangepaste paginanummering wordt tevens gebruikt in de opdracht **Ga naar** in het menu **Zoeken**.

Write-bestanden beheren

Het werken met Write-bestanden lijkt in veel opzichten op het werken met andere Windows-bestanden. In hoofdstuk 2, "Toepassingen", vindt u meer informatie over het openen en opslaan van Windows-bestanden. In hoofdstuk 4, "Bestandsbeheer", vindt u meer informatie over het beheren van Windows-bestanden.

De maximumomvang van een Write-bestand wordt enkel beperkt door de geheugencapaciteit van uw computer. Een document dat u met Write maakt, krijgt automatisch de toevoeging .WRI en wordt als een Write-bestand opgeslagen. U kunt het document naar keuze ook met een andere opmaak opslaan. Verder kunt u bestanden openen en gebruiken die niet met Write zijn gemaakt. Deze onderwerpen komen in de volgende secties aan de orde.

Een Micosoft Word-document openen

Indien u in Write een Microsoft Word-document wilt openen, moet u het Word-document eerst naar de Write-opmaak converteren.

Wanneer u een Word-document in Write opent, wordt het dialoogvenster **Write** afgebeeld, waarin u wordt gevraagd of u de tekst naar de Microsoft Write-opmaak wilt converteren.

Waarschuwing Zorg ervoor dat u voorafgaand aan de conversie een reservekopie van het bestand maakt.

Een Word-document converteren naar de Write-opmaak:

- Kies in het dialoogvenster **Write** de knop Converteren.

Een Windows-tekstbestand openen

De meeste tekstbestanden die met een Windows-toepassing zijn gemaakt, hebben dezelfde opmaak als Write-documentbestanden. Wanneer u een Windows-tekstbestand in Write opent, wordt het dialoogvenster **Write** weergegeven maar hoeft u de Windows-tekstbestanden niet te converteren.

Conversie van een Windows-tekstbestand vermijden:

- Kies in het dialoogvenster **Write** de knop Niet converteren.

Tip Indien u per ongeluk de verkeerde knop kiest, kiest u eenvoudig de opdracht **Nieuw** in het menu **Bestand** en antwoordt u Nee op de vraag of u wijzigingen wilt opslaan. Het bestand krijgt zo weer de oorspronkelijke opmaak. Open het bestand vervolgens opnieuw.

Een niet-Windows-tekstbestand openen

Tekstbestanden die niet in Windows zijn gemaakt, hebben doorgaans een andere tekenopmaak dan de Windows-opmaak. U moet deze bestanden naar de Write-opmaak converteren.

Wanneer u een niet-Windows-tekstbestand in Write opent, wordt het dialoogvenster **Write** weergegeven.

Een niet-Windows-tekstbestand naar Write-opmaak converteren:

- Kies in het dialoogvenster **Write** de knop Converteren.

Waarschuwing Zorg ervoor dat u voorafgaand aan de conversie naar Write-opmaak een reservekopie maakt van het bestand. Bestanden van bepaalde MS-DOS-toepassingen, zoals Word voor MS-DOS, kunnen door Write niet worden geconverteerd. Converteer alleen bestanden die uitsluitend tekst bevatten. In binaire bestanden kunnen de ASCII-tekens boven 127 gerelateerd zijn aan het programma waarin het bestand is gemaakt zodat u deze tekens wellicht niet kunt converteren. Andere bestanden kunnen stuurcodes bevatten die u evenmin mag converteren.

Een document opslaan

Wanneer u met een Write-document werkt - en vooral bij grote documenten - is het belangrijk dat u het document regelmatig opslaat. Op deze manier werkt Write sneller en gaat er minder werk verloren wanneer er zich bijvoorbeeld een stroomstoring voordoet.

Bij het opslaan van een Write-document hebt u vijf opties aangaande de opmaak van het document.

Opmaak	*Betekenis*
Standaardopmaak (.WRI)	Opslaan als een document met de Write-opmaak. Wanneer u een bestand voor het eerst opslaat, krijgt dit document de toevoeging .WRI.
3.0 Write-opmaak (.WRI)	Deze optie wordt alleen afgebeeld indien het Write-bestand dat u opslaat een gekoppeld of ingesloten object bevat. Deze optie verwijdert alle ingesloten of gekoppelde objecten uit het document. Statische objecten blijven ongewijzigd. Gebruik deze optie als u dit bestand wilt kunnen gebruiken met Windows versie 3.0.
Alleen tekst	Opslaan als een tekstbestand in Windows-opmaak. U kunt deze optie kiezen indien het een programma betreft of indien het bestand per modem zal worden verstuurd. Meer informatie vindt u in hoofdstuk 11, "Terminal".
Microsoft Word voor MS-DOS-opmaak	Opslaan als een Microsoft-Word-document. Gebruik deze opmaak niet indien er figuren in het document staan, aangezien in dit geval de figuren verdwijnen. Deze opmaak werkt niet voor Word voor Windows-documenten.
Alleen tekst en Microsoft Word-opmaak	Opslaan als een niet-ingedeeld tekstbestand van Microsoft Word.

Reservekopieën maken

U kunt instellen dat bij het opslaan van een bestand automatisch reservekopieën van dit bestand worden gemaakt.

Een reservekopie maken:

- Schakel in het dialoogvenster **Opslaan als** het aankruisvakje "Reservekopie" in.

Telkens wanneer u een bewerkt document opslaat, wordt ook een reservekopie van dit document gemaakt.

Als u een document als een Write-bestand opslaat, krijgt de reservekopie van het bestand de bestandsnaam plus de toevoeging .BKP. Indien u het document opslaat als een Microsoft Word-bestand krijgt de reservekopie de toevoeging .BAK.

Indien u vóór het maken van de reservekopie de toevoeging van een Write-bestand verwijdert en het document in Microsoft Word-opmaak opslaat, krijgt het document dat nu de Word-opmaak heeft de toevoeging .DOC en de reservekopie de toevoeging .WRI. De reservekopie is de oorspronkelijke versie van het document in de Write-opmaak.

Indien u de toevoeging verwijdert van een bestaand Word-document en het document in de Write-opmaak opslaat, heeft het document de Write-opmaak (toevoeging .WRI) en krijgt de reservekopie de toevoeging .DOC. De reservekopie is de oorspronkelijke versie van het document in de Word-opmaak.

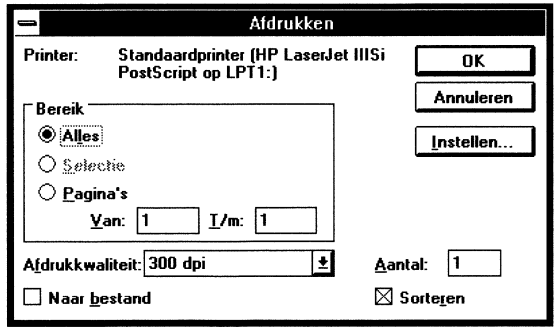
Documenten afdrukken

Indien u een printer hebt aangesloten en geïnstalleerd, kunt u Write-documenten afdrukken. Meer informatie over het installeren van een printer vindt u in hoofdstuk 6, "Afdrukbeheer".

Een document afdrukken:

1. Zorg ervoor dat het document in het venster Write is weergegeven.
2. Kies **Afdrukken** in het menu **Bestand**.

   Het dialoogvenster **Afdrukken** wordt weergegeven.

3. Selecteer de opties die u wilt gebruiken. Meer informatie over deze opties vindt u in de tabel na deze procedure.

4. Kies de knop OK.

   Een dialoogvenster wordt afgebeeld met het bericht dat het document wordt afgedrukt.

Met de opties in het dialoogvenster **Afdrukken** kunt u de volgende taken uitvoeren:

Opties	*Beschrijving*
Alles	Alle pagina's in het document worden afgedrukt. Dit is de standaardinstelling.
Selectie	Alleen de geselecteerde tekst in het document wordt afgedrukt.
Pagina's: Van - T/m	Een aantal pagina's wordt afgedrukt. Wanneer u deze optie selecteert, typt u de paginanummers in de vakken "Van" en "T/m".
Afdrukkwaliteit	Wijzigt de afdrukkwaliteit van de figuren in een bestand. De wijziging varieert per printer. Indien "Afdrukkwaliteit" lichter is weergegeven, is deze optie voor de geselecteerde printer niet beschikbaar.
Naar bestand	Slaat het bestand op in een ander bestand met opdrachten die door MS-DOS naar de printer kunnen worden gezonden. U wordt gevraagd een bestandsnaam op te geven, nadat u op de knop OK hebt gedrukt om het dialoogvenster **Afdrukken** af te sluiten.
Aantal:	Het aantal exemplaren dat u wilt afdrukken. De standaardinstelling is 1.
Sorteren	Indien uw printer deze mogelijkheid ondersteunt, kunt u de pagina's sorteren wanneer u meer dan één exemplaar afdrukt.

Bij het afdrukken worden de marges gebruikt die in het dialoogvenster **Pagina-indeling** zijn opgegeven. Indien u het document op een andere positie in het afdrukgebied wilt afdrukken, kunt u met de opdracht **Pagina-indeling** in het menu **Document** deze instellingen wijzigen. Meer informatie vindt u in "Pagina-indeling wijzigen" eerder in dit hoofdstuk.

Printers en printeropties wijzigen

Het document wordt op de standaardprinter afgedrukt. Indien u op een andere geïnstalleerde printer wilt afdrukken, kiest u de opdracht **Printerinstelling** in het menu **Bestand**.

Printers wijzigen:

1. Kies de opdracht **Printerinstelling** in het menu **Bestand**.
2. Selecteer in het vak "Printer" de optie "Standaardprinter" of "Specifieke printer".

   Indien u de optie "Specifieke printer" selecteert, kiest u de gewenste printer uit de lijst.
3. Wijzig indien nodig de specificaties voor de afdrukstand en het papierformaat.

   Kies de knop Opties als u de specifieke opties van uw printerstuurprogramma wilt bekijken. Meer informatie over het instellen van printeropties vindt u in hoofdstuk 6, "Afdrukbeheer".
4. Kies de knop OK.

Op de zojuist geselecteerde printer wordt automatisch afgedrukt.

Opmerking Wanneer u van printer verandert, kan het beeld van uw document op het scherm enigszins veranderen. Write past de lettertypen en tekenopmaak toe die door de printer worden ondersteund. Deze wijzigingen kunnen invloed hebben op de regel- en pagina-einden in het document. Met de opdracht **Herpagineren** kunt u de nieuwe pagina-einden bekijken. Meer informatie vindt u in "Een document in pagina's indelen" eerder in dit hoofdstuk.

10 Paintbrush

Paintbrush besturen met muis of toetsenbord

Met Microsoft PC Paintbrush™ kunt u eenvoudige, maar ook complexe kleurentekeningen maken. In tegenstelling tot de andere bureau-accessoires van Windows worden in Paintbrush beide muisknoppen gebruikt. Als u de rechtermuisknop moet gebruiken, wordt dit in dit hoofdstuk expliciet aangegeven. Indien geen muisknop is vermeld, gebruikt u de linkermuisknop - de meestgebruikte muisknop. Indien u in het Configuratiescherm de functies van de muisknoppen hebt verwisseld, moet u de linkermuisknop gebruiken wanneer in de instructies de rechtermuisknop wordt aangegeven.

U zult in Paintbrush het tekenen met een muis waarschijnlijk veel gemakkelijker vinden. Daarom richten de instructies in dit hoofdstuk zich voornamelijk op de muisgebruikers. Indien u niet over een muis beschikt of indien u liever met het toetsenbord werkt, gebruikt u de volgende toetsen wanneer u wordt geïnstrueerd te klikken, te dubbelklikken of een muisknop in te drukken.

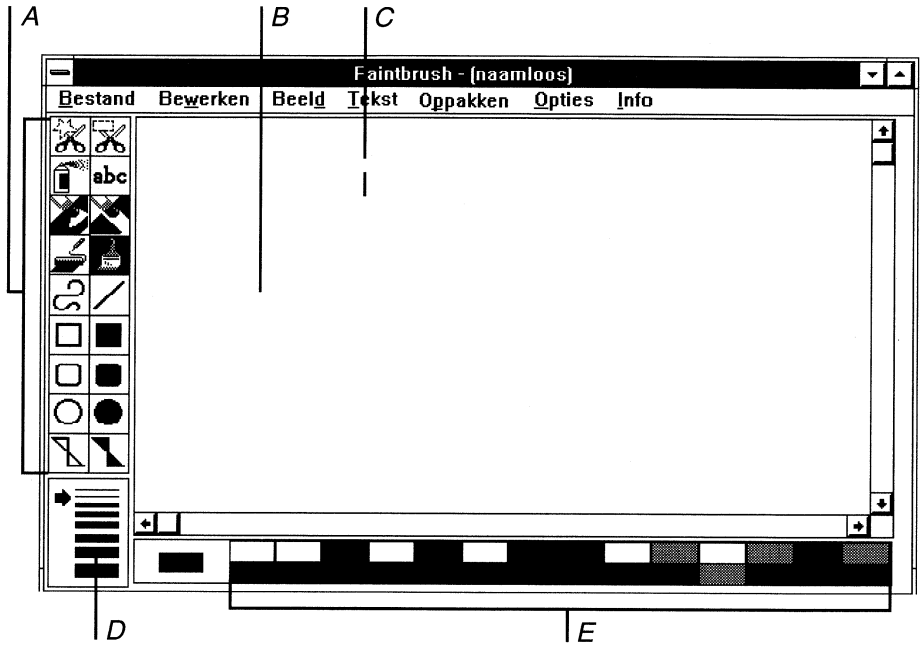
Toets(en)	*Overeenkomstige muisbewerking*
INS	Op de linkermuisknop klikken of drukken.
DEL	Op de rechtermuisknop klikken of drukken.
F9+INS	Dubbelklikken op de linkermuisknop.
F9+DEL	Dubbelklikken op de rechtermuisknop.
INS+een pijltoets	De cursor slepen.

Meer informatie over het toetsenbord vindt u in "Verplaatsen in een grote tekening" verderop in dit hoofdstuk.

Het Paintbrush-venster

Paintbrush starten:

Kies in de groep Bureau-accessoires het pictogram Paintbrush.

A Werkset
B Tekengebied
C Cursor
D Vak voor lijndikte
E Palet

In het Paintbrush-venster ziet u de volgende onderdelen:

- Het *tekengebied* is het gebied waarin u de tekening kunt maken. Het formaat van dit gebied is afhankelijk van de beeldschermadapter. Indien er onvoldoende geheugen beschikbaar is om een tekening te maken die even groot is als het tekengebied ziet u een klein tekengebied in de linkerbovenhoek van het Paintbrush-venster. U moet eerst geheugen vrijmaken voordat u een groter tekengebied kunt gebruiken.

  U kunt het formaat van dit standaardtekengebied wijzigen met de opdracht **Figuurkenmerken** in het menu **Opties**. Meer informatie vindt u in de volgende sectie, "Het formaat van het tekengebied bepalen".

- De *cursor* geeft aan waar een lijn of ander object wordt weergegeven wanneer u in het tekengebied gaat tekenen. De cursor kan ook het object aangeven waarnaar u buiten het tekengebied wijst. De cursor verplaatst u met de muis (of met TAB of een pijltoets). In het tekengebied verandert de cursor van vorm, afhankelijk van de werkset die u gebruikt. Buiten het tekengebied heeft de cursor altijd de vorm van een pijl.
- De *werkset* bevat de symbolen waarmee u een tekening kunt maken. Hiertoe behoren symbolen om te tekenen en vlakken te vullen, een verfspuit, symbolen om te wissen, tekst te typen en onderdelen in het tekengebied te selecteren.
- Het *palet* bevat de kleuren en patronen voor de achtergrond van het tekengebied en voor de tekensymbolen.
- Het vak *lijndikte* bevat alle beschikbare tekendiktes.

Tip Indien u met het toetsenbord werkt, kunt u met TAB en SHIFT+TAB wisselen tussen de verschillende gebieden in het Paintbrush-venster.

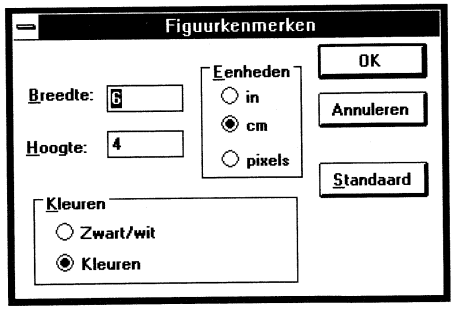
Het formaat van het tekengebied bepalen

Als u Paintbrush voor het eerst start, wordt het standaardformaat van het tekengebied gebaseerd op het type beeldscherm en de hoeveelheid beschikbaar geheugen. Indien u een tekening wilt maken die groter of kleiner is dan het formaat dat door Paintbrush is ingesteld, kunt u het standaardformaat van de tekening wijzigen.

Het standaardformaat van de tekening wijzigen:

1. Kies de opdracht **Figuurkenmerken** in het menu **Opties**.

   Het dialoogvenster **Figuurkenmerken** wordt weergegeven.

2. In de vakken "Hoogte" en "Breedte" typt u de nieuwe afmetingen die u voor uw tekening wilt gebruiken.

   Indien nodig wijzigt u ook de andere opties in het dialoogvenster. Meer informatie over deze opties vindt u in de tabel na deze procedure.

3. Kies de knop OK.
4. Een bericht wordt afgebeeld waarin u wordt gevraagd of u een nieuwe tekening wilt maken met de nieuwe instellingen. Kies de knop Ja als u een tekening wilt maken.

Telkens wanneer u Paintbrush start, worden de nieuwe instellingen gebruikt.

Tip Als u een nieuwe tekening snel wilt starten, dubbelklikt u op het gumsymbool in de werkset. Als u het toetsenbord gebruikt, verplaatst u de cursor naar het gumsymbool en drukt u op F9+INS. Meer informatie over het gumsymbool vindt u in "De gum" verderop in dit hoofdstuk.

U kunt de instellingen in het dialoogvenster **Figuurkenmerken** op de volgende manieren gebruiken:

Optie	*Beschrijving*
Breedte	Wijzigt de breedte van de tekening die u wilt maken.
Hoogte	Wijzigt de hoogte van de tekening die u wilt maken.
Eenheden	Bepaalt de maateenheid waarmee u de breedte en de hoogte van een tekening opgeeft. De standaardinstelling is inches (in). U kunt ook met centimeters (cm) werken of met pixels (pels) - de kleinste eenheid op het scherm.
Kleuren	Hiermee bepaalt u of u in kleur of in zwart/wit wilt werken.
Standaard	Geeft het tekengebied het oorspronkelijke formaat dat door Paintbrush is bepaald op basis van de beeldschermadapter. De optie "Standaard" heeft geen invloed op de opgegeven eenheden of kleuren.

Opmerking Bedenk steeds dat hoe groter de tekening en hoe meer kleuren worden gebruikt, hoe meer geheugen nodig is. Indien u een tekening met de printerresolutie wilt afdrukken, moet u ervoor zorgen dat u in het dialoogvenster **Figuurkenmerken** voor de af te drukken figuur de juiste dimensies opgeeft (in pixels). Ook moet u ervoor zorgen dat de opgegeven dimensies in de juiste proportie staan tot de huidige schermdimensies van de tekening. Voor het afdrukken met de printerresolutie is meer geheugen vereist. Derhalve kan met deze resolutie een minder grote tekening worden afgedrukt dan met schermresoluties. Meer informatie over afdrukken vindt u in "Een tekening afdrukken" verderop in dit hoofdstuk.

Het tekengebied vergroten

U kunt de werkset, het lijndiktevak en het palet uit het Paintbrush-venster verwijderen en zo het tekengebied vergroten. Naast de menu-opdrachten kunt u nog steeds de symbolen uit de werkset kiezen, evenals een lijndikte en een kleur instellen.

De werkset en het lijndiktevak uit het tekengebied verwijderen:

- Kies **Werkset en lijndikte** in het menu **Beeld**.

  De werkset en het lijndiktevak worden uit het Paintbrush-venster verwijderd. Ook verdwijnt het vinkje voor de opdracht **Werkset en lijndikte** in het menu **Beeld**. Kies de opdracht opnieuw als u de werkset en lijndikte weer in het Paintbrush-venster wilt weergeven.

Het palet uit het tekengebied verwijderen:

- Kies **Palet** in het menu **Beeld**.

  Het palet verdwijnt uit het Paintbrush-venster, evenals het vinkje naast de opdracht **Palet** in het menu **Beeld**. Kies de opdracht opnieuw als u het palet weer in het venster wilt weergeven.

Verplaatsen in een grote tekening

Indien u een tekening maakt die groter is dan het tekengebied, kunt u met de muis de schuifbalken bedienen en zo de rest van de tekening bekijken. Indien u met het toetsenbord werkt, kunt u de volgende toetsen gebruiken.

Toetsen	*Verplaatsen*
TAB	Tegen de klok in tussen de werkset, het vak lijndikte, het palet en het tekengebied.
SHIFT+TAB	Met de klok mee tussen de werkset, het vak lijndikte, het palet en het tekengebied.
Een pijltoets	In het tekengebied.
HOME	Naar bovenkant van het tekengebied.
END	Naar onderkant van het tekengebied.
PGUP	Een scherm omhoog.
PGDN	Een scherm omlaag.

Toetsen	*Verplaatsen*
SHIFT+PIJL-OMHOOG	Een regel omhoog (ongeveer 10 pixels).
SHIFT+PIJL-OMLAAG	Een regel omlaag (ongeveer 10 pixels).
SHIFT+HOME	Naar de linkerzijde van het tekengebied.
SHIFT+END	Naar de rechterzijde van het tekengebied.
SHIFT+PGUP	Een scherm naar links.
SHIFT+PGDN	Een scherm naar rechts.
SHIFT+PIJL-LINKS	Een spatie naar links (ongeveer 10 pixels).
SHIFT+PIJL-RECHTS	Een spatie naar rechts (ongeveer 10 pixels).

De tekening weergeven

Teneinde meer van de tekening te kunnen bekijken, kunt u alle onderdelen van het scherm verwijderen op de tekening na. U kunt een grote tekening ook comprimeren zodat deze helemaal in het tekengebied past.

Een figuur op een volledig scherm weergeven

Met de opdracht **Figuur weergeven** in het menu **Beeld** kunt u net zoveel van een tekening weergeven als op het scherm past. Hiertoe verwijdert u alle andere onderdelen van het scherm. Omdat de menu's, de werkset, het palet en het vak lijndikte dan van het scherm verdwijnen, kunt u de tekening op geen enkele manier bewerken.

Een tekening op een volledig scherm weergeven:

- Kies de opdracht **Figuur weergeven** in het menu **Beeld**.

  Of druk op CTRL+P.

Tip Als u alle andere onderdelen snel van het scherm wilt verwijderen, dubbelklikt u op het oppaksymbool in de werkset. Als u het oppaksymbool met het toetsenbord wilt kiezen, verplaatst u de cursor naar het oppaksymbool en drukt u op F9+INS.

De opdracht **Figuur weergeven** annuleren:

- Klik op de muisknop.

  Of druk op een willekeurige toets.

  De oorspronkelijke schermweergave keert terug.

Uitzoomen

Indien u een tekening hebt gemaakt die groter is dan het tekengebied en zelfs groter dan het scherm, is het toch mogelijk de tekening in zijn geheel op het scherm te bekijken.

Een tekening die groter is dan het tekengebied in zijn geheel bekijken:

♦ Kies de opdracht **Uitzoomen** in het menu **Beeld**.

Of druk op CTRL+O.

Door uit te zoomen wordt de tekening verkleind, zodat deze in het tekengebied past.

Wanneer u de opdracht **Uitzoomen** gebruikt, blijft het mogelijk deeltjes van de tekening, zogenaamde *knipsels*, te knippen, te kopiëren en te plakken. Een knipsel maakt u met het oppaksymbool of het schaarsymbool. Meer informatie vindt u in "Een tekening bewerken" verderop in dit hoofdstuk. Indien op een tekening is uitgezoomd, kunt u echter geen nieuwe onderdelen toevoegen met een van de tekensymbolen.

De opdracht **Uitzoomen** annuleren:

♦ Kies **Inzoomen** in het menu **Beeld**.

Of druk op ESC.

De tekening wordt hersteld in de normale resolutiegrootte.

Wanneer u met **Uitzoomen** een tekening bekijkt, zijn de fijnere details van de tekening wellicht niet zichtbaar. In het algemeen geldt dat hoe groter u het origineel maakt, des te minder details zichtbaar zijn wanneer u de tekening verkleint. Dit verlies aan details ziet u alleen in de gecomprimeerde versie van de tekening. Het heeft geen invloed op de tekening op ware grootte.

Meer informatie over de opdracht **Inzoomen** vindt u in "Bewerken met behulp van de opdracht Inzoomen" verderop in dit hoofdstuk.

Een eenvoudige tekening maken

Met de volgende procedure maakt u een eenvoudige tekening:

- Kies een achtergrondkleur.
- Kies een voorgrondkleur.
- Kies een lijndikte.
- Kies een symbool uit de werkset.

- Teken de figuur.
- Bewerk de figuur.

Deze stappen worden in de volgende secties besproken.

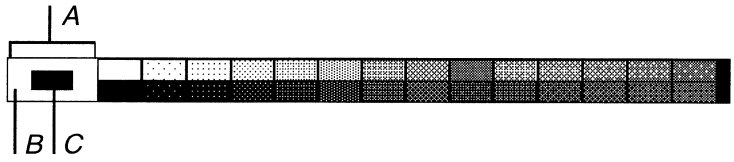
Achtergrond- en voorgrondkleuren kiezen

Eén van de eerste dingen die u moet beslissen voordat u een tekening gaat maken, is met welke achtergrond- en voorgrondkleuren u wilt werken. Deze kleuren kiest u in het palet.

Opmerking Met de opdracht **Figuurkenmerken** in het menu **Opties** kunt u overschakelen van kleuren naar zwart/wit-patronen. Wanneer u eenmaal aan een tekening bent begonnen, kunt u deze keuze niet meer wijzigen.

Tijdens het tekenen kunt u te allen tijde de voorgrond- en achtergrondkleuren wijzigen. Op deze manier bereikt u speciale effecten met symbolen en opdrachten die deze voorgrond- en achtergrondkleuren gebruiken. Zo kunt u schaduwen tekenen rondom stukken tekst in een tekening.

U kunt de achtergrondkleur voor een hele tekening alleen veranderen door een kleur te kiezen en vervolgens met de opdracht **Nieuw** in het menu **Bestand** een nieuwe tekening te beginnen.

A In het vak Geselecteerde kleuren ziet u welke kleuren op dit moment zijn geselecteerd.
B Voorgrondkleur
C Achtergrondkleur

Wanneer u Paintbrush start, is de geselecteerde achtergrondkleur wit en de geselecteerde voorgrondkleur zwart.

Een andere achtergrondkleur of een ander actergrondpatroon kiezen:

- Wijs in het palet de gewenste kleur of het gewenste patroon aan en klik op de rechtermuisknop.

  Of druk op TAB om naar het palet te gaan en gebruik de pijltoetsen om de cursor in het palet op de gewenste kleur of het gewenste patroon te plaatsen en druk vervolgens op DEL.

  In het vak "Geselecteerde kleuren" wordt de geselecteerde kleur weergegeven.

Indien u de opdracht **Nieuw** in het menu **Bestand** kiest, wordt een nieuw document geopend met de zojuist geselecteerde achtergrondkleur of het geselecteerde patroon in het tekengebied.

Een andere voorgrondkleur of een ander voorgrondpatroon kiezen:

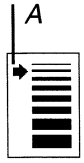
- Wijs in het palet de gewenste kleur of het gewenste patroon aan en klik op de linkermuisknop.

  Of druk op TAB om naar het palet te gaan en gebruik de pijltoetsen om de cursor in het palet op de gewenste kleur te plaatsen en druk vervolgens op INS.

  In het vak "Geselecteerde kleuren" wordt de geselecteerde kleur weergegeven.

Een lijndikte kiezen

Het lijndiktevak in de linkerbenedenhoek van het Paintbrush-venster toont alle beschikbare lijndikten. De bovenste lijn heeft een dikte van één pixel.

A Een pijl wijst naar de geselecteerde lijndikte.

Met de lijndikte bepaalt u de dikte van het getekende object of het kader rondom een object. De dikte die u kiest, bepaalt dus de dikte van de lijn waarmee u tekent. Indien u een opgevuld vak tekent dan bepaalt de lijndikte de dikte van het kader om dit vak. U kunt experimenteren met verschillende lijndiktes in combinatie met tekensymbolen om het effect ervan te zien.

De lijndikte wijzigen:

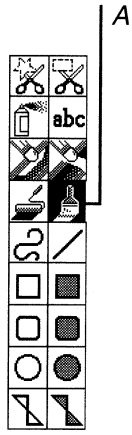
- Wijs in het lijndiktevak de gewenste dikte aan en klik.

  Of druk op TAB om de cursor in het lijndiktevak te plaatsen en gebruik de pijltoetsen om de cursor naar de gewenste lijndikte te brengen. Druk vervolgens op INS.

  Naast de geselecteerde lijndikte wordt een pijl afgebeeld.

Tekensymbolen kiezen en gebruiken

Voordat u in het tekengebied aan de slag gaat, moet u in de werkset links in het Paintbrush-venster het symbool kiezen waarmee u wilt werken.

A Wanneer u Paintbrush start is altijd het penseel geselecteerd.

Een tekensymbool kiezen:

- Wijs in de werkset het symbool aan waarmee u wilt werken en klik.

  Of ga met TAB naar de werkset, verplaats de cursor met de pijltoetsen naar het symbool en druk op INS.

  Het symbool wordt in de werkset gemarkeerd weergegeven.

Tekenen met het geselecteerde symbool:

1. Verplaats de cursor naar de plaats waar u met de tekening wilt beginnen. Druk op de muisknop en houd deze ingedrukt.

   Of ga met TAB naar het tekengebied en plaats de cursor met de pijltoetsen op de gewenste positie.
2. Sleep de cursor in het tekengebied.

   Of houd INS ingedrukt en verplaats de cursor met de pijltoetsen.

   Indien u een bepaald voorwerp tekent, bijvoorbeeld een rechthoek of een cirkel, worden de afmetingen van de flexibele rechthoek of de flexibele cirkel groter of kleiner afhankelijk van de bewegingen van de cursor.
3. Wanneer u tevreden bent over uw tekening, laat u de muisknop los.

Meer informatie over alle beschikbare symbolen vindt u in "Werken met de Paintbrush-symbolen" verderop in dit hoofdstuk.

Wijzigingen ongedaan maken

Indien u tijdens het tekenen een fout maakt, kunt u met de opdracht **Ongedaan maken** in het menu **Bewerken** of met BACKSPACE eenvoudige verbeteringen aanbrengen.

Een tekening bewerken met de opdracht **Ongedaan maken**:

- Kies de opdracht **Ongedaan maken** in het menu **Bewerken**.

  Of druk op CTRL+Z.

  Alles wat u na het kiezen van het tekensymbool hebt getekend, wordt verwijderd.

Als u alleen op BACKSPACE drukt, kunt u een gedeelte wissen van de tekening die u na het kiezen van het laatste tekensymbool hebt getekend. BACKSPACE is bijzonder handig voor het wissen van kleine ongerechtigheden, zoals verdwaalde stipjes die met het verfspuitsymbool zijn gemaakt.

Een tekening bewerken met BACKSPACE:

1. Druk op BACKSPACE.

   De cursor verandert in een vierkantje met daarin een kruis. Het formaat van het vierkant is afhankelijk van de gekozen lijndikte.
2. Druk de linkermuisknop in en sleep de cursor over de lijnen die u wilt wissen.
3. Laat de muisknop pas los als u klaar bent.
4. Sleep de cursor opnieuw als u met het geselecteerde symbool verder wilt tekenen.

U kunt de opdracht **Ongedaan maken** en BACKSPACE gebruiken totdat u één van de volgende handelingen uitvoert:

- Een symbool selecteren.
- Een schuifbalk gebruiken.
- Naar een andere toepassing overschakelen.
- Het formaat van het venster wijzigen.

Wanneer u één van deze handelingen uitvoert, worden de elementen in het tekengebied vastgelegd en hebben de opdracht **Ongedaan maken** en BACKSPACE geen invloed meer op deze elementen. U moet nu het gumsymbool kiezen of een gedeelte uit de tekening knippen en dit "knipsel" bewerken. Meer informatie over gummen en het bewerken van knipsels vindt u in "De kleurengum", "De gum" en "Een tekening bewerken" verderop in dit hoofdstuk.

Waarschuwing Als u wilt voorkomen dat u een stuk van de tekening waarover u tevreden bent per ongeluk met de opdracht **Ongedaan maken** of BACKSPACE ongedaan maakt, kunt u dit beveiligen door het tekensymbool opnieuw te kiezen of door een andere handeling uit voorgaande lijst uit te voeren. Daarna kunt u met de opdracht **Ongedaan maken** en BACKSPACE alleen uw meest recente werk wissen.

Tekst typen

Als u tekst wilt typen in een tekening, voert u de volgende stappen uit:

- Kies de voorgrondkleur waarin u de tekst wilt typen.
- Kies het tekstsymbool in de werkset.
- Kies het lettertype dat u wilt gebruiken.
- Kies een lettergrootte voor het lettertype.
- Kies een opmaak voor het lettertype.
- Plaats de cursor en typ de tekst.
- Bewerk de tekst.

Meer informatie over het selecteren van een voorgrondkleur vindt u in "Voorgrond- en achtergrondkleuren kiezen" eerder in dit hoofdstuk. De overige stappen worden in de volgende secties besproken.

Het tekstsymbool kiezen

Wanneer u het tekstsymbool kiest, kunt u tekst in het tekengebied typen.

Het tekstsymbool kiezen:

♦ Wijs in de werkset het tekstsymbool aan en klik.

Of ga met TAB naar de werkset, verplaats de cursor met de pijltoetsen naar het tekstsymbool en druk op INS.

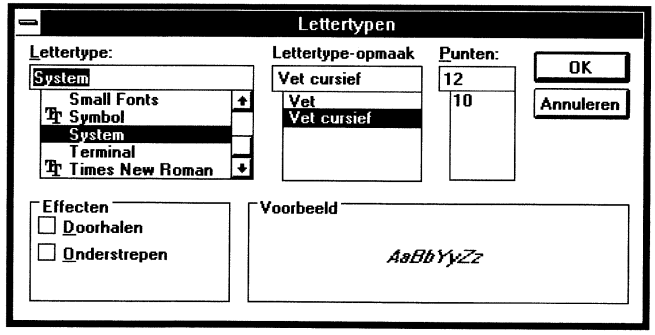
Het tekstsymbool wordt in de werkset gemarkeerd weergegeven.

Een lettertype en een lettergrootte kiezen

Door een ander lettertype en een andere lettergrootte te kiezen, kunt u het uiterlijk van een tekst wijzigen. Welke lettergrootten beschikbaar zijn, is afhankelijk van de resolutie van de beeldschermadapter en de lettertypen die u hebt geïnstalleerd.

Een lettertype voor een tekst selecteren:

1. Kies de opdracht **Lettertypen** in het menu **Tekst**.

2. Kies een lettertype in het dialoogvenster **Lettertypen**.
3. Kies de knop OK.

Het gekozen lettertype wordt gebruikt voor tekst die nog niet in het tekengebied is geplakt en voor de tekst u die nog gaat typen. Meer informatie over het plakken van tekst vindt u in "Elementaire tekstverwerkingsvaardigheden" verderop in dit hoofdstuk.

Een lettergrootte voor een lettertype kiezen:

1. Kies de opdracht **Lettertypen** in het menu **Tekst**.
2. Kies een lettergrootte in het dialoogvenster **Lettertypen**.
3. Kies de knop OK.

Opmaakopties instellen

Naast het gebruik van verschillende lettergrootten kunt u tevens opmaak gebruiken om tekst te benadrukken. U kunt tekst vet, cursief en onderstreept maken. U kunt tekst ook in een kader plaatsen en dit kader een schaduwrand geven in een door uzelf bepaalde achtergrondkleur.

De opmaak van tekst wijzigen:

- Kies een opmaakkenmerk in het menu **Tekst**.

  Er wordt een vinkje geplaatst voor de opmaak in het menu **Tekst**.

Het is tevens mogelijk om in het dialoogvenster **Lettertypen** een opmaak te selecteren of te annuleren.

Aan tekst kunnen meerdere opmaakkenmerken worden toegekend. De opmaak beïnvloedt tekst die nog niet is geplakt en de tekst die u gaat typen. Meer informatie over tekst plakken, vindt u in "Elementaire tekstverwerkingsvaardigheden" verderop in dit hoofdstuk.

Een gekozen opmaak annuleren:

- Kies in het menu **Tekst** de opmaak (behalve "Standaard") die u wilt annuleren.

  Het vinkje voor de opmaak in het menu **Tekst** verdwijnt.

Alle huidige geselecteerde opmaak annuleren:

- Kies **Standaard** in het menu **Tekst**.

  Voor de opdracht **Standaard** wordt een vinkje weergegeven.

  Alle andere vinkjes in het menu **Tekst** worden verwijderd.

Tekst typen en plaatsen

Het typen van tekst in een Paintbrush-tekening lijkt veel op het typen van tekst in een tekstverwerkingstoepassing. In Paintbrush loop tekst echter niet automatisch terug naar de volgende regel. Verder neemt de cursor niet automatisch de oorspronkelijke positie ten opzichte van eerder getypte tekst aan als u na keuze van een ander symbool opnieuw het tekstsymbool kiest.

Tekst typen in het Paintbrush-tekengebied:

1. Verplaats de cursor naar de positie waar u de tekst wilt typen en druk op de muisknop.

   Of ga met TAB naar het tekengebied en plaats de cursor met behulp van de pijltoetsen.

   De tekstcursor ziet eruit als een verticaal streepje.

2. Begin te typen.

   De getypte tekst komt in het Paintbrush-venster te staan op de plaats van de tekstcursor. De cursor verschuift tijdens het typen naar rechts.

   Indien u op dezelfde regel blijft typen, wordt geen tekst meer ingevoerd wanneer u de rechterzijde van het tekengebied bereikt.

3. Druk op ENTER als u een nieuwe regel met tekst wilt beginnen.

   Of plaats de tekstcursor op een andere plaats door met de muisknop op een andere plaats te klikken.

Indien de tekening groter is dan het tekengebied, kunt u met de schuifbalken of de pijltoetsen naar een andere plaats in de tekening gaan en daar weer tekst typen. Meer informatie over het verplaatsen in een tekening met behulp van het toetsenbord vindt u in "Verplaatsen in een grote tekening" eerder in dit hoofdstuk.

Opmerking Tekst kan in Windows alleen worden weergegeven in effen kleuren - kleuren waarvan alle pixels dezelfde kleur hebben - en niet in een combinatie van kleuren. Indien voor een tekening een combinatie van kleuren of een patroon is geselecteerd, wordt de tekst weergegeven in een effen kleur die de geselecteerde kleur of het geselecteerde patroon zo nauwkeurig mogelijk benadert. Indien u bijvoorbeeld op een monochroom scherm werkt en een lichtgrijs patroon kiest als voorgrondkleur, wordt de tekst in het wit weergegeven. Indien u daarna de voorgrondkleur verandert in een patroon dat bijna zwart is, worden de tekens in het zwart overgetekend.

In gekleurde figuren kunt u met het symbool Kleurengum de effen kleur van de tekst vervangen door een andere kleur of een ander patroon uit het palet. Meer informatie vindt u in "De kleurengum" verderop in dit hoofdstuk.

Elementaire tekstverwerkingsvaardigheden

Met BACKSPACE kunt u eenvoudige tekstfouten verbeteren. BACKSPACE werkt in Paintbrush-tekst hetzelfde als in andere Windows-toepassingen. Meer informatie vindt u in hoofdstuk 2, "Toepassingen".

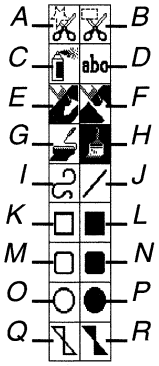
U kunt in het tekengebied ook de voorgrondkleur, het lettertype, de lettergrootte en de tekstopmaak wijzigen. U kunt BACKSPACE gebruiken of andere wijzigingen aanbrengen totdat u één van de volgende handelingen uitvoert:

- Een symbool kiezen.
- De schuifbalk gebruiken.
- Naar een andere toepassing overschakelen.
- De tekstcursor op een andere positie plaatsen.
- Het formaat van het venster wijzigen.

Wanneer u één van deze handelingen uitvoert, wordt de tekst die op dat moment in het tekengebied staat, ingeplakt. U kunt de tekst niet meer wissen met BACKSPACE en u kunt de kleur, het lettertype of de opmaak van de tekst niet meer wijzigen. Indien u tekst wilt wijzigen of verwijderen, moet u de gum gebruiken of de tekst uit de tekening knippen en opnieuw typen. Meer informatie vindt u in "De kleurengum", "De gum" en "Een tekening bewerken" verderop in dit hoofdstuk.

Werken met de Paintbrush-symbolen

De Paintbrush-werkset wordt aan de linkerzijde van het Paintbrush-venster weergegeven.

A	*Schaar*	*B*	*Oppaksymbool*
C	*Verfspuit*	*D*	*Tekstsymbool*
E	*Kleurengum*	*F*	*Gum*
G	*Verfroller*	*H*	*Penseel*
I	*Boog*	*J*	*Lijn*
K	*Vak*	*L*	*Opgevuld vak*
M	*Afgerond vakje*	*N*	*Opgevuld afgerond vakje*
O	*Cirkel/Ellips*	*P*	*Opgevulde cirkel/ellips*
Q	*Veelhoek*	*R*	*Opgevulde veelhoek*

Met de symbolen in de werkset maakt u uw tekeningen.

Een symbool in de werkset kiezen:

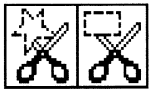
- Wijs een symbool aan en klik erop.

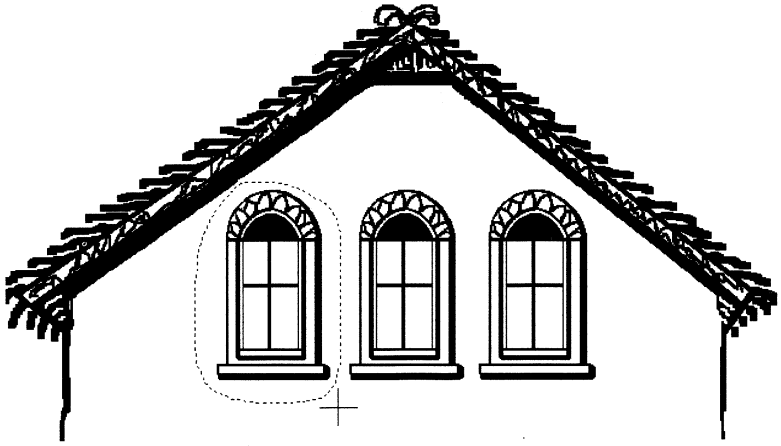
  Of ga met TAB naar de werkset, kies met de pijltoetsen een symbool en druk op INS.

  Het symbool wordt in de werkset gemarkeerd weergegeven.

In de volgende secties worden de symbolen beschreven in de volgorde waarin deze in de werkset voorkomen.

De knipselsymbolen

U kunt een gebied in de tekening, een zogenaamd knipsel, met knipselsymbolen definiëren of selecteren.

Wanneer u een knipsel definieert, wordt het met een stippellijn omkaderd.

Dit gebied kunt u nu knippen, kopiëren en manipuleren.

Met de schaar kunt u een knipsel in een vrije vorm definiëren en met het oppaksymbool definieert u een rechthoekig knipsel. Het knipsel kan heel klein zijn, maar ook zo groot als het hele tekengebied.

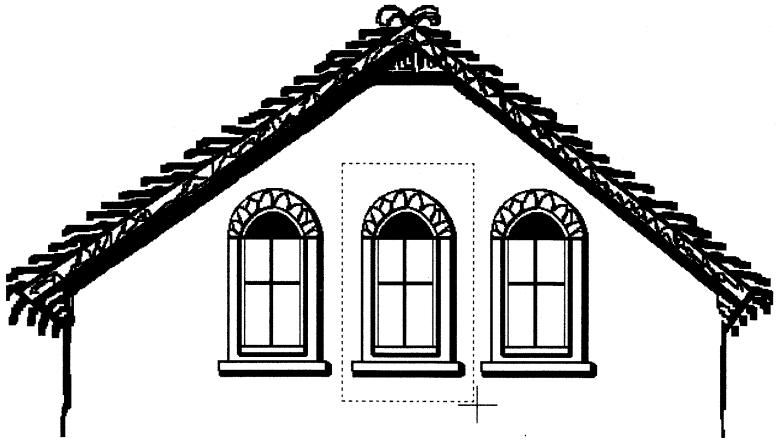
Wanneer u wilt dat het knipselgebied de contouren van een object in het tekengebied zo dicht mogelijk volgt, moet u een knipsel in vrije vorm definiëren.

Een knipsel in vrije vorm definiëren:

1. Kies linksboven in de werkset het schaarsymbool en plaats de cursor vervolgens in het tekengebied.
2. Houd de muisknop ingedrukt terwijl u met de muis een lijn trekt rond het gedeelte in de tekening dat u als knipsel wilt definiëren.
3. Wanneer u een gebied volledig hebt omlijnd, laat u de muisknop los.

   Indien u een fout hebt gemaakt, klikt u op de muisknop en begint u opnieuw.

Definieer met het oppaksymbool een rechthoekig knipsel wanneer het formaat en de vorm van het knipsel niet de vorm van het object hoeven te hebben.

Een rechthoekig knipsel definiëren:

1. Kies rechtsboven in de werkset het oppaksymbool en plaats de cursor in het tekengebied.
2. Druk de linkermuisknop in en sleep de cursor totdat het flexibele vak het gebied dat u wilt definiëren volledig omsluit.
3. Laat nu de muisknop los.

   Indien u een fout maakt, klikt u op de muisknop en begint u opnieuw.

Nadat u een knipsel hebt gedefinieerd, kunt u met de opdrachten in het menu **Bewerken** het knipsel knippen, kopiëren, plakken en opslaan. Met de opdrachten in het menu **Oppakken** kunt u het knipsel op verschillende manieren manipuleren.

Nadat u een knipsel hebt gemanipuleerd, kunt u het op drie manieren opnieuw inplakken (fixeren) op de nieuwe positie.

Een knipsel inplakken:

- Klik buiten de omlijning van het knipsel.
- Kies een nieuw knipselgebied.
- Kies een willekeurig symbool.

Meer informatie over het werken met knipsels vindt u in "Een tekening bewerken" en "Geavanceerde Paintbrush-functies" verderop in dit hoofdstuk.

De verfspuit

De verfspuit produceert een cirkelvormige straal puntjes in de voorgrondkleur.

Deze muurtekening is met de verfspuit gemaakt.

De verfspuit gebruiken:

1. Kies een voorgrondkleur.
2. Kies een lijndikte.

   De lijndikte bepaalt het formaat van de cirkelvormige straal.
3. Kies in de werkset het verfspuitsymbool en plaats de cursor in het tekengebied.
4. Druk op de plaats waar u de verfspuit wilt gebruiken op de muisknop en sleep de cursor.

   De snelheid waarmee u de cursor sleept, bepaalt de dichtheid van de straal.
5. Laat de muisknop los als u de straal wilt stoppen.

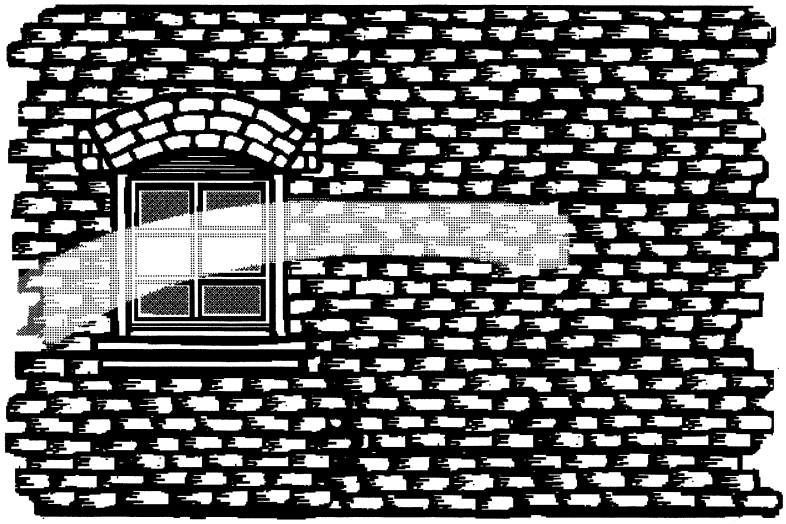
De verfspuit is bijzonder nuttig voor het maken van schaduwen bij driedimensionale objecten.

Het tekstsymbool

Met het tekstsymbool kunt u tekst aan een Paintbrush-tekening toevoegen. De tekst wordt weergegeven in de voorgrondkleur, het lettertype, de lettergrootte en de lettertype-opmaak die u hebt geselecteerd. Meer informatie over het werken met het tekstsymbool vindt u in "Tekst typen" eerder in dit hoofdstuk.

De kleurengum

Met de kleurengum kunt u een kleur wijzigen.

Met de kleurengum kunt u de kleur in elk deel van een tekening wijzigen.

U kunt de kleurengum op twee manieren gebruiken. U kunt:

- De cursor van de kleurengum slepen over een gebied in de tekening. De geselecteerde voorgrondkleur onder de cursor verandert in de geselecteerde achtergrondkleur.
- Elke verschijning van een bepaalde kleur in het tekengebied wijzigen in een andere kleur.

Een kleur wijzigen met de kleurengum:

1. Kies de voorgrond- en achtergrondkleuren die u met de kleurengum wilt gebruiken.

   De voorgrondkleur wordt vervangen door de achtergrondkleur.
2. Kies een lijndikte.

   Hoe breder de lijndikte, des te groter is de cursor van de kleurengum. Door de lijndikte te variëren kunt u gemakkelijk grotere of kleinere gebieden wissen.
3. Kies in de werkset het kleurengumsymbool en plaats de cursor in het tekengebied.
4. Sleep de cursor over het gebied waarin u de geselecteerde voorgrondkleur wilt veranderen in de achtergrondkleur (de andere kleuren veranderen niet).

   Houd tijdens het slepen van de cursor SHIFT ingedrukt als u wilt dat de cursor van de kleurengum zich in een rechte verticale of horizontale richting verplaatst.
5. Laat de muisknop los wanneer u voldoende hebt gewist.

De geselecteerde voorgrondkleur is niet gewijzigd in de gebieden waar de cursor van de kleurengum niet is geweest.

In de gehele tekening een bepaalde kleur vervangen door een andere kleur:

1. Zorg ervoor dat het gebied met de kleur die u wilt veranderen in het tekengebied zichtbaar is.
2. Kies de voorgrond- en achtergrondkleuren die u met de kleurengum wilt gebruiken.

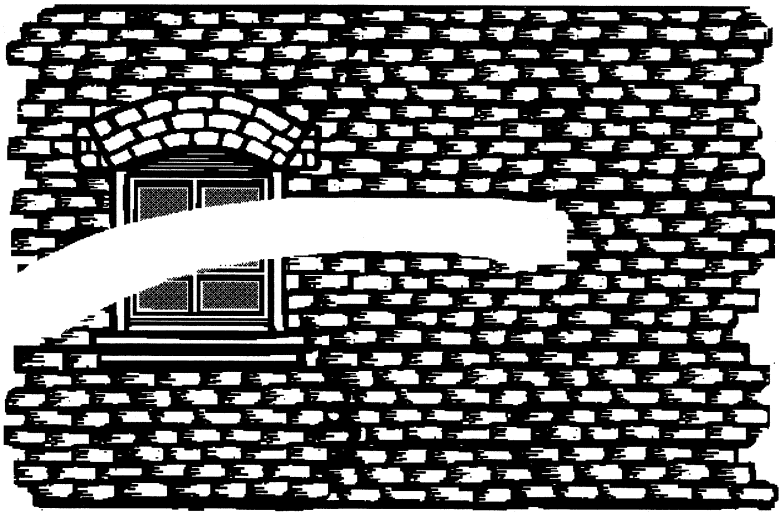
   De voorgrondkleur wordt vervangen door de achtergrondkleur.
3. Dubbelklik in de werkset op het kleurengumsymbool.

   Telkens wanneer de geselecteerde voorgrondkleur in het tekengebied voorkomt, wordt deze door de geselecteerde achtergrondkleur vervangen.

De gum

De gum verandert alle voorgrondkleuren waarover de cursor wordt verplaatst in de geselecteerde achtergrondkleur.

Elke gedeelte waarover de gum wordt verplaatst, verandert in de achtergrondkleur.

Delen van een tekening wissen met de gum:

1. Zorg ervoor dat de geselecteerde achtergrondkleur dezelfde is als de achtergrondkleur in het gebied dat u wilt wissen.

   Indien de kleuren niet hetzelfde zijn, tekent u in de geselecteerde achtergrondkleur in plaats van dat u de oorspronkelijke achtergrondkleur uitgumt.

2. Kies een lijndikte.

   Hoe breder de lijndikte, des te groter is ook de cursor van de gum. Door de lijndikte te variëren kunt u gemakkelijk grotere of kleinere gebieden wissen.

3. Kies in de werkset het gumsymbool en plaats daarna de cursor in het tekengebied.

4. Sleep de cursor over het gedeelte dat u wilt wissen.

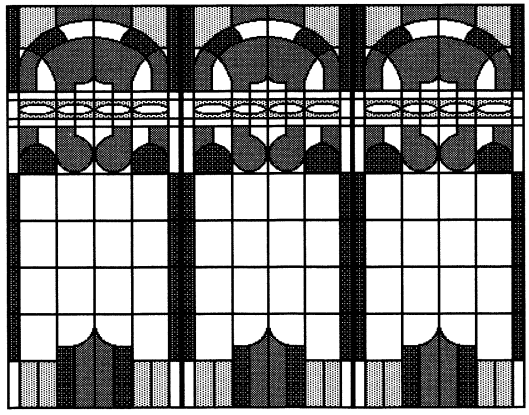
   Houd SHIFT ingedrukt als u wilt dat de cursor van de gum zich in een rechte horizontale of verticale richting verplaatst.

5. Laat de muisknop los als u voldoende hebt gewist.

De verfroller

Met de verfroller kunt u elke gesloten figuur of elk gesloten gebied opvullen met de geselecteerde voorgrondkleur. U kunt een leeg gebied in een kader of een dicht object opvullen met een andere kleur of patroon.

U kunt gesloten gebieden opvullen met de verfroller.

Een gebied opvullen met de verfroller:

1. Kies de voorgrondkleur waarmee u een vlak wilt opvullen.

   Indien u een object opvult met een patroon in plaats van een effen kleur, kunt u het object niet meer opnieuw opvullen. U kunt met de kleurengum echter wel het patroon wissen waarmee u het object hebt gevuld.
2. Kies in de werkset het verfrollersymbool en plaats de cursor in het tekengebied.
3. Plaats de cursor in het gebied dat u wilt opvullen en klik op de muisknop.

   Het gebied wordt opgevuld met de geselecteerde voorgrondkleur.

Indien de omlijning van de figuur niet helemaal is gesloten, lekt de kleur uit naar de rest van het tekengebied. Indien dit gebeurt, wacht u totdat de kleur niet meer uitloopt en kiest u de opdracht **Ongedaan maken** in het menu **Bewerken** (of drukt u op CTRL-Z). Het tekengebied zelf wordt ook omgeven door een kader, zodat de opvulkleur altijd aan de zijkanten van het tekengebied stopt.

Met de opdracht **Inzoomen** in het menu **Beeld** kunt u de opening waarlangs de kleur is uitgelekt, sluiten. Meer informatie vindt u in "Bewerken met de opdracht Inzoomen" verderop in dit hoofdstuk.

Waarschuwing U kunt voorkomen dat u werk ongedaan maakt waarover u tevreden was door het verfrollersymbool voor elk object dat u wilt opvullen opnieuw te selecteren.

Het penseel

U kunt het penseelsymbool gebruiken als een gewone harde verfkwast waarmee u met de losse hand vormen en lijnen kunt tekenen in de geselecteerde voorgrondkleur en lijndikte.

Een tekening uit de losse hand, gemaakt met het penseel.

Losse lijnen teken met het penseelsymbool:

1. Kies een voorgrondkleur.
2. Kies een lijndikte.
3. Kies in de werkset het penseelsymbool en plaats de cursor in het tekengebied op de plaats waar u de tekening wilt beginnen.
4. Maak de tekening door de cursor te slepen.

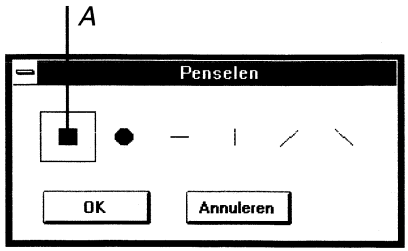
   Houd tijdens het slepen SHIFT ingedrukt als u rechte horizontale of verticale lijnen wilt trekken.
5. Laat de muisknop los als de tekening gereed is.

U kunt de vorm van de penseelcursor veranderen en zo tijdens het tekenen verschillende effecten bereiken.

De vorm van de cursor wijzigen:

1. Kies de opdracht **Penselen** in het menu **Opties**.

   Het dialoogvenster **Penselen** wordt weergegeven.

A De standaardvorm van de penseelcursor

2. Kies een cursorvorm door erop te dubbelklikken.

   Of kies een vorm met de pijltoetsen en kies daarna de knop OK.

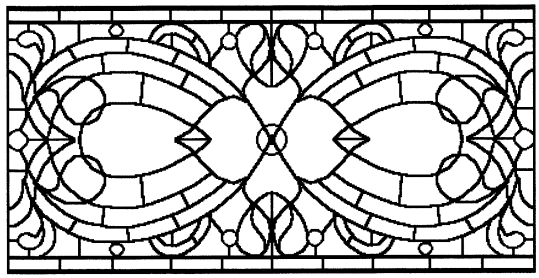
   Het dialoogvenster **Penselen** verdwijnt van het scherm en de penseelcursor verschijnt in de gewenste vorm in het tekengebied.

Tip Dubbelklik in de werkset op het penseelsymbool als u het dialoogvenster **Penselen** snel wilt openen. Met het toetsenbord moet u de cursor hiertoe in de werkset op het penseelsymbool plaatsen en op F9+INS drukken.

De boog

Met het boogsymbool kunt u gebogen lijnen tekenen in de geselecteerde voorgrondkleur en lijndikte.

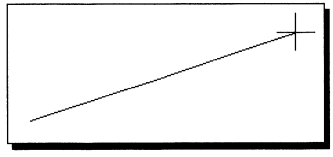

Dit gebrandschilderde venster is volledig opgebouwd uit gebogen lijnen.

Een gebogen lijn tekenen:

1. Kies een voorgrondkleur.
2. Kies een lijndikte.
3. Kies in de werkset het boogsymbool en plaats de cursor in het tekengebied.
4. Druk op de muisknop op de plaats waar u het beginpunt van de boog wilt fixeren en sleep de cursor.

   Een flexibele lijn strekt zich nu tussen het fixeerpunt en de cursorpositie.
5. Wanneer de lijn de gewenste lengte heeft, laat u de muisknop los om het eindpunt van de boog te fixeren.

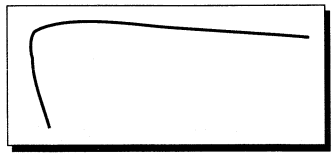

6. Sleep de cursor.

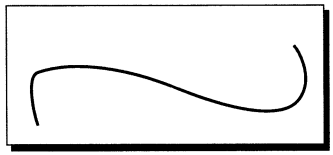
   De lijn buigt in de richting waarin u de muis verplaatst.

7. Wanneer u tevreden bent over de hoek van deze eerste boog, laat u de muisknop los.

   Indien u wilt dat de lijn slechts in één richting buigt, klikt u op het eindpunt van de boog. Anders voert u de volgende stappen uit.

8. Houd de muisknop opnieuw ingedrukt en sleep de cursor weg van de eerste boog om de lijn in een andere richting te buigen.
9. Wanneer u tevreden bent over de hoek van deze boog, laat u de muisknop los.

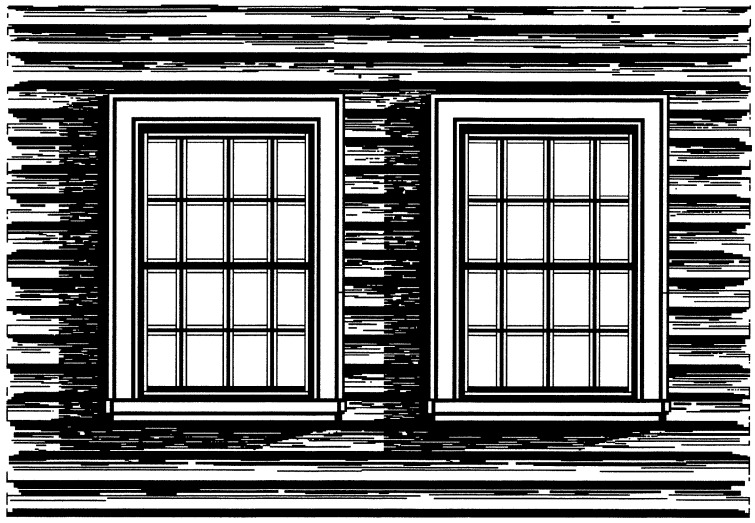
   Totdat u op het tweede eindpunt hebt geklikt of de linkermuisknop de tweede keer hebt losgelaten, kunt u de boog ongedaan maken door op de rechterknop te klikken.

Nadat u de gebogen lijn hebt getekend, wordt de boog in de voorgrondkleur weergegeven.

De lijn

Met het lijnsymbool kunt u op eenvoudige wijze rechte lijnen trekken in de geselecteerde voorgrondkleur en lijndikte.

Uiteenlopende effecten, gecreëerd met enkel rechte lijnen.

Een rechte lijn trekken:

1. Kies een voorgrondkleur.
2. Kies een lijndikte.
3. Kies in de werkset het lijnsymbool en plaats de cursor in het tekengebied.
4. Druk op de muisknop op de plaats waar u het beginpunt van de lijn wilt fixeren en sleep de cursor.

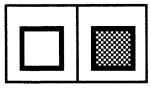
   Een flexibele lijn strekt zich uit tussen het beginpunt van de lijn en de cursorpositie. Deze lijn wordt langer of korter, afhankelijk van de bewegingen van de muis.

5. Wanneer u tevreden bent over de lengte en de plaats van de flexibele lijn, laat u de muisknop los om de lijn in het tekengebied in te plakken.

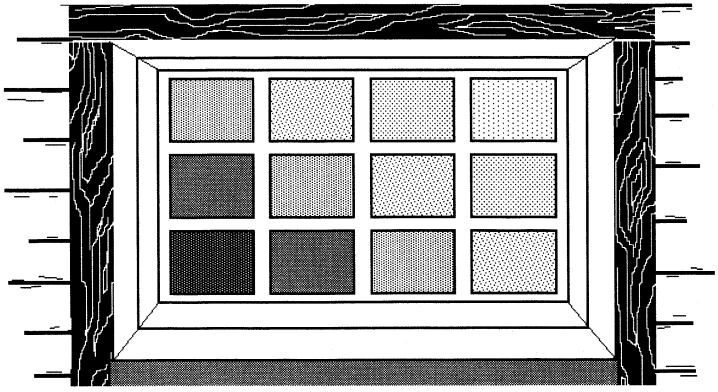
   Zolang u de linkermuisknop niet hebt losgelaten, kunt u op de rechtermuisknop drukken om de lijn ongedaan te maken en opnieuw te beginnen.

Tip Als u een exact horizontale, verticale of diagonale lijn wilt trekken, houdt u SHIFT ingedrukt terwijl u de cursor sleept.

Het vak en het opgevulde vak

Met het vaksymbool kunt u lege vierkanten of rechthoeken tekenen in de geselecteerde kleur en lijndikte. Het symbool voor een opgevuld vak produceert vierkanten en rechthoeken die zijn opgevuld met de geselecteerde voorgrondkleur en omkaderd met de geselecteerde achtergrondkleur.

Vakken en opgevulde vakken.

Een vak of opgevuld vak tekenen:

1. Kies een voorgrondkleur.

2. Indien u een opgevuld vak tekent, kiest u eveneens een achtergrondkleur voor het kader.

   Indien u een opgevuld vak zonder kader wilt, maakt u de achtergrondkleur gelijk aan de voorgrondkleur.

3. Kies een lijndikte.

   Indien u een opgevuld vak tekent, bepaalt de lijndikte de dikte van het kader.

4. Kies in de werkset het symbool voor een vak of een opgevuld vak en plaats de cursor in het tekengebied.

5. Druk op de muisknop op de plaats waar u het vak wilt fixeren en sleep de cursor.

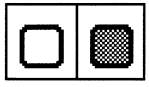
   Een flexibel vak strekt zich uit van het fixeerpunt tot de positie van de muis. Het vak wordt groter en kleiner, afhankelijk van de bewegingen van de muis.

6. Wanneer u tevreden bent over het formaat van het flexibele vak, laat u de muisknop los. Het vak wordt in het tekengebied geplakt.

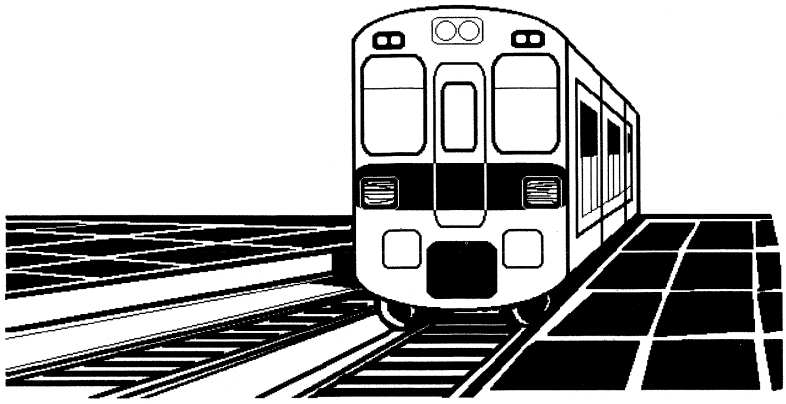
   Zolang u de linkermuisknop niet hebt losgelaten, kunt u op de rechtermuisknop klikken om het vak ongedaan te maken en opnieuw te beginnen.

Tip Indien u een exact vierkant of opgevuld vierkant wilt tekenen, houdt u SHIFT ingedrukt terwijl u de cursor sleept.

Het afgeronde vak en het opgevulde afgeronde vak

Het symbool voor een afgerond vak werkt hetzelfde als het symbool voor een vak en het symbool voor een opgevuld afgerond vak werkt hetzelfde als het symbool voor een opgevuld vak. Het enige verschil is dat afgeronde vakken en opgevulde afgeronde vakken ronde hoeken hebben.

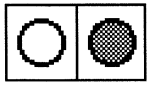

Voor deze tram zijn afgeronde en opgevulde afgeronde hoeken gebruikt.

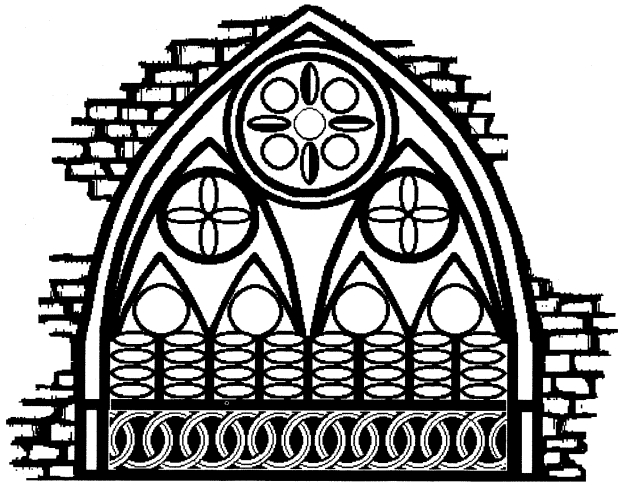
Meer informatie over het tekenen van een vak of een opgevuld vak vindt u in de voorgaande sectie, "Het vak en het opgevulde vak".

Tip Indien u een exact vierkant afgerond vak of opgevuld afgerond vak wilt tekenen, houdt u tijdens het slepen van de cursor SHIFT ingedrukt.

De cirkel/ellips en de opgevulde cirkel/ellips

Met het symbool voor een cirkel of ellips kunt u lege cirkels en ellipsen tekenen in de geselecteerde voorgrondkleur en lijndikte. Het symbool voor een opgevulde cirkel of ellips produceert cirkels en ellipsen die zijn opgevuld met de geselecteerde voorgrondkleur en zijn omlijnd in de geselecteerde achtergrondkleur.

Cirkels en ellipsen - opgevuld en niet opgevuld.

Een lege of opgevulde cirkel of ellips tekenen:

1. Kies een voorgrondkleur.
2. Indien u een opgevulde cirkel of ellips tekent, kiest u ook een achtergrond voor het kader.

   Indien u geen kader wilt, maakt u de achtergrondkleur gelijk aan de voorgrondkleur.
3. Kies de lijndikte.

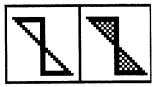
   Indien u een opgevulde cirkel of ellips tekent, bepaalt de lijndikte de dikte van het kader rondom de cirkel of ellips.
4. Kies in de werkset het symbool voor een cirkel of ellips of voor een opgevulde cirkel of ellips en plaats de cursor in het tekengebied.
5. Druk op de muisknop op de plaats waar u de cirkel wilt fixeren en sleep de cursor.

   Een flexibele cirkel of ellips strekt zich uit van het fixeerpunt tot de positie van de cursor. De cirkel of ellips wordt groter of kleiner, afhankelijk van de bewegingen van de muis.
6. Wanneer u tevreden bent over het formaat en de vorm van de flexibele cirkel of ellips, laat u de muisknop los om de cirkel of ellips in het tekengebied in te plakken.

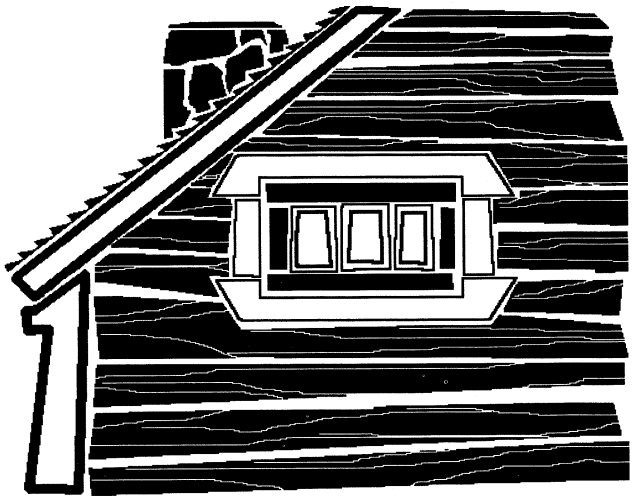
   Zolang u de linkermuisknop ingedrukt houdt, kunt u op de rechtermuisknop klikken om de cirkel of ellips ongedaan te maken en opnieuw te beginnen.

Tip Indien u een exacte cirkel of exacte, opgevulde, cirkel wilt tekenen, houdt u tijdens het slepen van de cursor SHIFT ingedrukt.

De veelhoek en de opgevulde veelhoek

Met het veelhoeksymbool kunt u in de geselecteerde voorgrondkleur en lijndikte veelhoeken tekenen door verschillende rechte lijnen met elkaar te verbinden. Het symbool voor een opgevulde veelhoek produceert veelhoeken die zijn opgevuld met de geselecteerde voorgrondkleur en zijn omlijnd met de geselecteerde achtergrondkleur.

Veelhoeken en opgevulde veelhoeken.

Lege en opgevulde veelhoeken tekenen:

1. Kies een voorgrondkleur.
2. Indien u een opgevulde veelhoek tekent, kiest u eveneens een achtergrondkleur voor het kader.

   Indien u geen kader wilt, maakt u de achtergrondkleur gelijk aan de voorgrondkleur.
3. Kies de lijndikte.

   Indien u een opgevulde veelhoek tekent, bepaalt de lijndikte de dikte van het kader.
4. Kies in de werkset het symbool voor een veelhoek of een opgevulde veelhoek en plaats de cursor in het tekengebied.

5. Druk op de muisknop op de plaats waar u de veelhoek wilt fixeren en sleep de cursor.

   Een flexibele lijn strekt zich nu uit tussen het gefixeerde beginpunt en de positie van de cursor. Deze lijn wordt langer of korter, afhankelijk van de bewegingen van de muis.

6. Wanneer u het eindpunt voor de eerste zijde van de veelhoek bereikt, laat u de muisknop los.

   Tussen het beginpunt en het punt waarop u de muisknop hebt losgelaten, wordt een lijn afgebeeld. Het einde van het eerste lijnsegment wordt het beginpunt van het volgende segment.

7. Voeg op deze wijze alle gewenste zijden toe, behalve de laatste.

   Zolang u de laatste zijde nog niet hebt gemaakt, kunt u op de rechtermuisknop drukken om de veelhoek ongedaan te maken en opnieuw te beginnen.

8. Dubbelklik op de muisknop als u de laatste zijde wilt toevoegen.

   De veelhoek wordt automatisch gesloten.

Tip Als u een exact verticale, horizontale of diagonale lijn wilt trekken, houdt u SHIFT ingedrukt terwijl u de cursor sleept.

Indien u wilt, kunt u de lijnen van een veelhoek ook trekken zonder eerst flexibele lijnen te trekken. U verplaatst de cursor zonder deze te slepen naar de plaats waar u de volgende lijn wilt laten eindigen en drukt daar op de muisknop. Nu wordt een lijn getrokken tussen de twee punten. Voordat u de muisknop loslaat, kunt u de plaats van deze lijn nog bijstellen.

Een tekening bewerken

U hebt de beschikking over diverse symbolen en functies voor het wijzigen van een Paintbrush-tekening. Met BACKSPACE en de opdracht **Ongedaan maken** in het menu **Bewerken** kunt u die delen van een tekening wijzigen die nog niet zijn ingeplakt. Zie "Wijzigingen ongedaan maken" en "Elementaire tekstverwerkingsvaardigheden" eerder in dit hoofdstuk voor meer informatie over BACKSPACE, de opdracht **Ongedaan maken** en plakken.

Nadat u een gedeelte van de tekening of de gehele tekening hebt ingeplakt, kunt u met het gum- of kleurengumsymbool de kleuren wijzigen. Ook kunt u een zogenaamd knipsel definiëren of selecteren. Een knipsel kunt u knippen, kopiëren, verplaatsen, vegen en plakken. Voorts kunt u een knipsel opslaan op een diskette en dit later weer in een andere tekening gebruiken. In de volgende secties worden de gum en kleurengum en het werken met knipsels besproken. Zie "Oppaksymbolen" eerder in dit hoofdstuk voor meer informatie over het definiëren van knipsels.

Gummen

Als u de gum over een gedeelte van een tekening sleept, veegt u alle voorgrondkleuren uit waarover de gum wordt gesleept. Met de kleurengum kunt u de kleuren wijzigen in een bepaald gebied van de tekening of in de hele tekening. Zie "De gum" en "De Kleurengum" eerder in dit hoofdstuk.

Knipsels knippen en plakken

Met de opdrachten **Kopiëren**, **Knippen** en **Plakken** in het menu **Bewerken** kunt u een gedefinieerd knipsel op dezelfde wijze als in andere Windows-toepassingen naar en van het Klembord verplaatsen. Wanneer u een knipsel in een Paintbrush-tekening plakt, verschijnt het knipsel in een flexibel kader in de linkerbovenhoek van het tekengebied. (Het oppaksymbool rechtsboven in de werkset wordt automatisch geselecteerd). U moet het knipsel verplaatsen naar de plaats in het tekengebied waar u het permanent wilt invoegen. Onthoud dat u tijdens het knippen en plakken van knipsels geen knipsels kunt plakken die groter zijn dan het huidige tekengebied, tenzij u dit hebt uitgezoomd om een tekening in zijn geheel te bekijken. Indien u dit toch probeert, wordt slechts dat gedeelte van het knipsel geplakt dat in het tekengebied is weergegeven. Zie hoofdstuk 2, "Toepassingen" voor meer informatie over het Klembord.

Als u een knipsel verplaatst, kunt u dit op drie manieren op de nieuwe positie inplakken (fixeren).

Een knipsel inplakken:

- Klik buiten het kader rondom het knipsel.
- Kies een nieuw knipselgebied.
- Kies een willekeurig symbool.

Knipsels koppelen en insluiten

U kunt Paintbrush-tekeningen in andere bestanden invoegen door deze te kopiëren, te koppelen of in te sluiten. De methode waarmee u de tekening invoegt, bepaalt de manier waarop u de tekening kunt wijzigen. U kunt informatie alleen koppelen of insluiten indien de toepassing waarnaar u de tekening overbrengt, het koppelen of insluiten van objecten ondersteunt. Zie voor meer informatie de documentatie bij de toepassing.

Methode	*Beschrijving*
Kopiëren	U kopieert een tekening naar een document in een andere toepassing. Als de tekening eenmaal in het nieuwe document staat, kunt u deze niet meer wijzigen. U kunt de tekening wel verwijderen en vervangen door een andere tekening. Met de opdracht **Kopiëren** in het menu **Bewerken** kopieert u een tekening naar het Klembord.
Insluiten	Insluiten lijkt op kopiëren maar heeft één belangrijk verschil: u kunt een ingesloten tekening wijzigen vanuit het document in de andere toepassing. Voordat u een tekening kunt insluiten, moet u deze met de opdracht **Kopiëren** in het menu **Bewerken** naar het Klembord kopiëren.
Koppelen	Als u een tekening koppelt, legt u een dynamische verbinding tussen twee bestanden zodat de informatie in het ene bestand automatisch wordt gewijzigd wanneer de informatie in het andere bestand wijzigt. Voordat u een tekening kunt koppelen, moet u deze met de opdracht **Kopiëren** in het menu **Bewerken** eerst naar het Klembord kopiëren.

De opdrachten waarmee u een tekening of object vanaf het Klembord in een toepassing invoegt of plakt, zijn afhankelijk van het feit of u de gekopieerde tekening wilt kopiëren, insluiten of koppelen. Raadpleeg de documentatie bij de toepassing voor de desbetreffende procedure.

Zie hoofdstuk 13, "Windows-toepassingen integreren" voor meer informatie over het koppelen en insluiten van Paintbrush-tekeningen.

De opdracht Figuuropmaak weglaten

Wanneer u een tekening naar het Klembord kopieert, wordt deze in verschillende indelingen gekopieerd om ervoor te zorgen dat andere toepassingen de tekening kunnen weergeven.

Sommige toepassingen kunnen niet al deze indelingen lezen. Voordat u een tekening vanuit Paintbrush naar een dergelijke toepassing kopieert, moet u het aantal indelingen dat wordt gekopieerd beperken.

Raadpleeg in de documentatie bij de andere toepassingen of deze optie moet worden gebruikt.

De indelingen beperken die naar het Klembord worden gekopieerd:

1. Kies de opdracht **Figuuropmaak weglaten** in het menu **Opties**.

   Voor de opdracht in het menu wordt een vinkje weergegeven.
2. Selecteer de tekening en kopieer deze naar het Klembord.

Een knipsel verplaatsen

Nadat u een knipsel hebt gedefinieerd, kunt u dit naar een andere plaats in het tekengebied verplaatsen. Zie "Oppaksymbolen" eerder in dit hoofdstuk voor meer informatie over het definiëren van een knipsel.

Een knipsel verplaatsen:

1. Plaats de cursor in het knipsel.
2. Sleep het knipsel met één van beide muisknoppen naar de gewenste positie.

   Indien u het knipsel op de nieuwe plaats doorzichtig wilt weergeven, gebruikt u de linkermuisknop. Indien u het knipsel op de nieuwe plaats ondoorzichtig wilt weergegeven, gebruikt u de rechtermuisknop. Zie voor meer informatie de sectie "Doorzichtig en ondoorzichtig plakken en vegen" verderop in dit hoofdstuk.
3. Wanneer het knipsel op de gewenste plaats staat, laat u de muisknop los.
4. Klik buiten het knipsel om het op de nieuwe plaats te zetten. Of kies een symbool.

Een knipsel kopiëren

Wanneer u een knipsel verplaatst, kunt u naar wens een kopie op de oorspronkelijke positie achterlaten.

Een knipsel verplaatsen en een kopie achterlaten:

1. Plaats de cursor in het knipsel.
2. Houd CTRL ingedrukt, druk één van beide muisknoppen in en sleep het knipsel van de kopie weg.
3. Laat CTRL los zodra u het knipsel van de kopie hebt weggesleept.
4. Wanneer het knipsel op de gewenste lokatie staat, laat u de muisknop los.
5. Klik buiten het knipsel om het op de nieuwe lokatie te fixeren. Of kies een symbool.

Een knipsel vegen

Wanneer u een knipsel veegt, verplaatst u het over het tekengebied waarbij u een spoor van kopieën achterlaat.

Een knipsel vegen om beweging in een tekening weer te geven.

Een knipsel vegen:

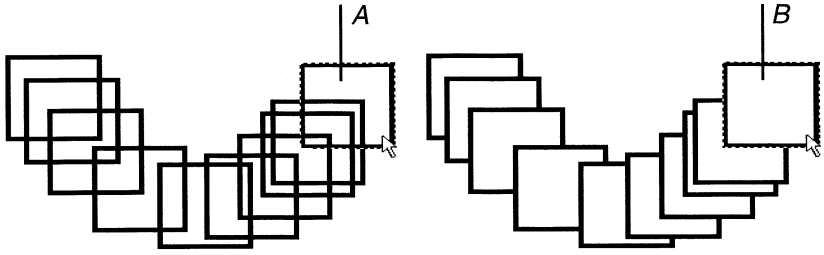
1. Plaats de cursor in een knipsel.
2. Houd SHIFT ingedrukt terwijl u op één van beide muisknoppen drukt en sleep het knipsel door het tekengebied.
3. Wanneer het knipsel zich op de gewenste lokatie bevindt, laat u SHIFT en de muisknop weer los.
4. Klik buiten het knipsel om het in het tekengebied te plakken. Of kies een symbool.

Een knipsel verplaatsen, vegen en kopiëren in de uitzoom-modus

Als u een knipselbewerking uitvoert in de uitzoommodus, kunt u het knipsel alleen ondoorzichtig plakken. Nadat u de opdracht **Plakken** of **Plakken vanuit** in het menu **Bewerken** hebt gekozen, wordt in de linkerbovenhoek van het tekengebied een gearceerd kader met het knipsel weergegeven. U kunt de cursor in het kader plaatsen en het kader naar de gewenste positie slepen. Klik buiten het kader als u het knipsel wilt inplakken. Klik buiten de tekening indien het knipsel zo groot is als de tekening zelf. Het gedeelte van het kader dat buiten het tekengebied valt, wordt afgesneden.

Doorzichtig en ondoorzichtig plakken en vegen

U kunt kiezen tussen doorzichtig of ondoorzichtig plakken of vegen. Indien u doorzichtig plakt of veegt, is datgene wat door een knipsel wordt bedekt door het knipsel heen zichtbaar. Indien u een knipsel ondoorzichtig plakt of veegt, bedekt het knipsel het gehele onderliggende gebied. In de volgende afbeelding wordt zowel doorzichtig als ondoorzichtig vegen geïllustreerd.

A Een knipsel doorzichtig vegen
B Een knipsel ondoorzichtig vegen

Indien u doorzichtig wilt plakken of vegen, moet de achtergrondkleur van het knipsel dezelfde zijn als de op dat moment geselecteerde achtergrondkleur. Anders is het object dat u plakt of veegt niet doorzichtig.

Tip Indien u een knipsel ondoorzichtig over het scherm wilt vegen, kunt u een knipsel in vrije vorm definiëren met de schaar. Als u een knipsel definieert dat het te vegen object nauw omsluit, wordt alleen het gedefinieerde object over het scherm geveegd. Indien u een rechthoekig knipsel definieert, ziet u het object in een kader met de achtergrondkleur.

Een knipsel opslaan

U kunt een knipsel opslaan als een PCX-bestand of als een bitmap (.BMP)-bestand. Een knipsel wordt automatisch opgeslagen als een Windows-bitmap (met de toevoeging .BMP), tenzij u deze instelling in het dialoogvenster **Opslaan als** hebt gewijzigd.

Een knipsel opslaan:

1. Kies de opdracht **Kopiëren naar** in het menu **Bewerken**.
2. Typ in het vak "Bestandsnaam" een naam voor het knipsel.
3. Kies de knop OK.

   Indien u het knipsel in een andere indeling wilt opslaan, selecteert u een optie in de lijst "Bestand opslaan als type".

Meer informatie over het openen en opslaan van bestanden vindt u in hoofdstuk 2, "Toepassingen".

Indien de hoeveelheid schijfruimte die een knipsel nodig heeft van belang is, kunt u de knop Info in het dialoogvenster **Kopiëren naar** kiezen om voordat u het knipsel opslaat het formaat van het knipsel en het aantal gebruikte kleuren te bekijken. Hoe groter een knipsel en hoe meer kleuren zijn gebruikt, des te meer schijfruimte het inneemt.

Een knipsel ophalen uit een bestand

Met de opdracht **Plakken vanuit** in het menu **Bewerken** kunt u een eerder opgeslagen knipsel uit een bestand ophalen en in het tekengebied plakken. De opdracht **Plakken vanuit** werkt in grote lijnen zoals de opdracht **Openen** in het menu **Bestand**. Zie hoofdstuk 2, "Toepassingen" voor meer informatie over het openen van bestanden.

Indien u de hoogte, breedte, het aantal kleuren en het aantal vlakken van een knipsel wilt zien, kiest u de knop Info in het dialoogvenster **Plakken vanuit**.

U kunt dezelfde technieken gebruiken als wanneer u plakt vanaf het Klembord.

Wanneer u een knipsel in een Paintbrush-tekening plakt, wordt het weergegeven in een flexibel kader in de linkerbovenhoek van het tekengebied. (Het oppaksymbool in de werkset wordt automatisch geselecteerd). U moet het knipsel in het tekengebied verplaatsen naar de lokatie waar u het permanent wilt weergeven.

Waarschuwing Indien u een eerder opgeslagen kleurentekening in een zwart/wit-tekening plakt, worden de kleuren vertaald in zwart en wit.

Een knipsel verplaatsen naar de definitieve positie:

1. Plaats de cursor in het flexibele kader.
2. Druk één van beide muisknoppen in om het knipsel naar de tekening te verplaatsen en laat daarna de muisknop los.

   Indien het knipsel op de nieuwe plaats doorzichtig moet worden weergegeven, gebruikt u de linkermuisknop. Indien het knipsel op de nieuwe plaats ondoorzichtig moet worden weergegeven, gebruikt u de rechtermuisknop. Meer informatie vindt u in "Doorzichtig en ondoorzichtig plakken en vegen" eerder in dit hoofdstuk.
3. Klik buiten het knipsel om het in het tekengebied in te plakken. Of kies een symbool.

Geavanceerde Paintbrush-functies

In Paintbrush kunt u beschikken over diverse geavanceerde functies waarmee u:

- Gedefinieerde knipsels kunt verkleinen, vergroten, spiegelen en laten overhellen.
- Kleuren in een knipsel kunt omkeren.
- Tekeningen gedetailleerder kunt weergeven.
- Gedetailleerde wijzigingen in een tekening kunt aanbrengen.
- Aangepaste kleuren in een tekening kunt gebruiken.

Deze functies komen in de volgende secties aan de orde.

Een knipsel verkleinen en vergroten

Nadat u een knipsel hebt gedefinieerd, kunt u met de opdracht **Verkleinen/vergroten** in het menu **Oppakken** het formaat van het knipsel wijzigen.

Het formaat van een knipsel wijzigen:

1. Kies de opdracht **Verkleinen/vergroten** in het menu **Oppakken**.
2. Indien het oorspronkelijke gebied moet worden gewist nadat u het knipsel hebt verkleind of vergroot, kiest u de opdracht **Wissen** in het menu **Oppakken**.

   Zorg ervoor dat de huidige achtergrondkleur overeenstemt met de achtergrondkleur van het gebied dat u wilt wissen.
3. Plaats de cursor op de lokatie waar de linkerbovenhoek van het kader (waarmee u de dimensies van het knipsel wijzigt) moet worden gefixeerd. Houd de muisknop ingedrukt.
4. Sleep de cursor totdat het kader het gewenste formaat heeft.

   Als u de afmetingen van het flexibele kader in proportie wilt houden ten opzichte van die van het knipsel, moet u tijdens het slepen van de cursor SHIFT ingedrukt houden.
5. Wanneer u tevreden bent over de afmetingen van het flexibele kader, laat u de muisknop los.

   Het knipsel wordt aangepast aan de afmetingen van het kader.
6. Klik buiten het knipsel om het in het tekengebied in te plakken of kies een symbool.

Als u een gedefinieerd knipsel verkleint, kunt u het resterende gedeelte van het grotere knipsel verwijderen met een van de procedures voor bewerking van een tekening.

Een knipsel spiegelen

Met de opdracht **Horizontaal spiegelen** in het menu **Oppakken** kunt u een gedefinieerd knipsel in horizontale richting spiegelen. Met de opdracht **Verticaal spiegelen** kunt u een gedefinieerd knipsel in verticale richting spiegelen.

Een knipsel horizontaal of verticaal spiegelen:

1. Kies de opdracht **Horizontaal spiegelen** of **Verticaal spiegelen** in het menu **Oppakken**.

   Het knipsel wordt vanuit de huidige positie gespiegeld.
2. Klik buiten het knipsel om het in het tekengebied in te plakken. Of kies een symbool.

Kleuren in een knipsel omkeren

Met de opdracht **Negatief** in het menu **Oppakken** kunt u de kleuren in een gedefinieerd knipsel omkeren. In een zwart/wit-tekening wordt zwart wit en wit zwart.

Kleuren in een knipsel omkeren:

1. Kies de opdracht **Negatief** in het menu **Oppakken**.

   De kleuren in het knipsel worden omgekeerd.
2. Klik buiten het knipsel om de negatieve kleuren in het tekengebied in te plakken.

   Of kies een symbool.

Een knipsel laten overhellen

Met de opdracht **Hellen** in het menu **Oppakken** kunt u een gedefinieerd knipsel in een zelf bepaalde hoek laten overhellen.

Een knipsel laten overhellen:

1. Kies de opdracht **Hellen** in het menu **Oppakken**.
2. Indien u wilt dat het oorspronkelijke gebied na het overhellen wordt gewist, kiest u de opdracht **Wissen** in het menu **Oppakken**.
3. Plaats de cursor op de lokatie waar u de linkerbovenhoek wilt fixeren van het flexibele kader waarmee u de hoek van de helling bepaalt. Houd de muisknop ingedrukt.
4. Verplaats de muis naar links of rechts. De onderzijde van het flexibele kader schuift met de muis mee, waardoor de zijden van het kader overhellen en de hoeken veranderen.
5. Laat de muisknop los wanneer de hoek van het kader correct is.

   U kunt een zelfde knipsel zo vaak als u wilt laten overhellen.
6. Kies een willekeurig symbool als u een overhellend knipsel in het tekengebied wilt inplakken.

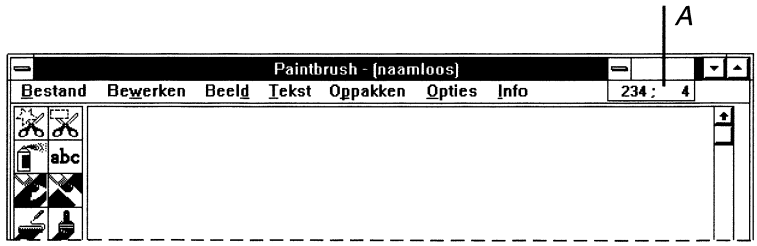
Gedetailleerde bewerkingen

Met de opdracht **Cursorpositie** in het menu **Beeld** kunt u de huidige cursorpositie weergeven als *x-y-coördinaten*. Met deze breedte-/hoogtecoördinaten kunt u tekst of lijnen in een tekening heel nauwkeurig uitlijnen. Dit is bijzonder nuttig bij het maken van grafieken en tabellen.

Cursorcoördinaten gebruiken:

1. Kies de opdracht **Cursorpositie** in het menu **Beeld**.

   Het venster Cursorpositie wordt aan de rechterzijde van de titelbalk boven het tekengebied weergegeven. U kunt dit venster verplaatsen naar elke willekeurige plaats buiten het tekengebied, zelfs buiten het Paintbrush-venster. Meer informatie over het verplaatsen van vensters vindt u in hoofdstuk 1, "Basisvaardigheden".

A Het venster Cursorpositie

2. Verplaats de cursor in het tekengebied.

   De coördinaten in het venster Cursorpositie worden voortdurend aangepast aan de veranderende positie van de cursor. De coördinaten veranderen alleen wanneer de cursor in het tekengebied staat. Indien u de cursor buiten het tekengebied plaatst, blijft de laatste geldige coördinaatwaarde in het venster staan totdat u de cursor weer in het tekengebied plaatst.

3. Wanneer u de coördinaten niet meer nodig hebt, kiest u opnieuw de opdracht **Cursorpositie** waardoor het venster van het scherm verdwijnt.

Bewerken met de opdracht Inzoomen

Met de opdracht **Inzoomen** in het menu **Beeld** kunt u een gedeelte van een tekening vergroten, zodat u pixel voor pixel kunt wijzigen.

Een tekening bewerken met de opdracht **Inzoomen**:

1. Kies de opdracht **Inzoomen** in het menu **Beeld**.

   Of druk op CTRL+N.

2. Plaats de cursor in het tekengebied.

   De cursor verandert in een flexibel rechthoekje.

3. Verplaats de muis, zodat het rechthoekje zich boven het te vergroten gebied bevindt.
4. Klik de muisknop. Het gedeelte in het rechthoekje wordt vergroot.

   In het kleine kader in de linkerbovenhoek van het tekengebied kunt u zien hoe de wijzigingen die u in het vergrootte gebied aanbrengt er in de normale resolutie uitzien.
5. Bewerk het vergrootte gebied op één van de volgende manieren:
   - Klik de linkermuisknop om een pixel in de geselecteerde voorgrondkleur te veranderen.
   - Klik de rechtermuisknop om een pixel in de geselecteerde achtergrondkleur te veranderen.
   - Druk op één van beide muisknoppen en sleep de cursor om een groter gebied met pixels te veranderen.
   - Kies het verfrollersymbool als u een gebied met effen kleuren in het vergrootte gebied wilt veranderen. De verfroller werkt hetzelfde als in een tekening op ware grootte. Zie voor meer informatie de sectie "De verfroller" eerder in dit hoofdstuk.
6. Indien u een fout maakt, kiest u de opdracht **Ongedaan maken** in het menu **Bewerken** om in de normale resolutie terug te keren en alle wijzigingen in de tekening ongedaan te maken.

   Of druk op CTRL+Z.
7. Wanneer u tevreden bent over de wijzigingen, kiest u de opdracht **Uitzoomen** in het menu **Beeld**.

Tip Indien u de verfroller in een tekening op ware grootte gebruikt en de verf uitlekt, dan is de opdracht **Inzoomen** erg nuttig om de plaatsen waar de verf is weggelekt dicht te maken.

Aangepaste kleuren

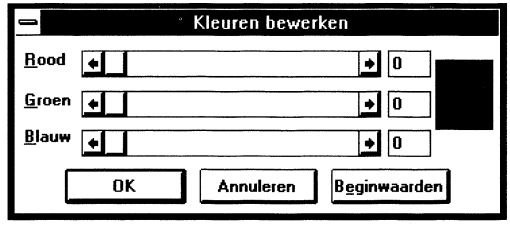
Elke kleur en elk patroon in Paintbrush wordt gemaakt door de hoeveelheden van de drie primaire kleuren rood, groen en blauw te variëren. Dit geldt ook voor de monochrome modus (zwart/wit). Wit wordt bijvoorbeeld gemaakt door 255 delen rood te vermengen met 255 delen groen en 255 delen blauw. Zwart, daarentegen, wordt gemaakt met 0 delen rood, 0 delen groen en 0 delen blauw.

U kunt zelf kleuren en patronen maken voor uw tekeningen. Hiertoe varieert u de hoeveelheid rood, groen en blauw (of RGB-componenten) in de kleuren die in Paintbrush beschikbaar zijn. Kleuren en patronen kunt u te allen tijde veranderen. Als u tijdens het tekenen kleuren en patronen verandert, heeft dit geen invloed op de bestaande tekening, maar betekent dit enkel dat u over meer kleuren kunt beschikken.

Een aangepaste kleur maken:

1. Kies de kleur die u als voorgrondkleur wilt wijzigen.
2. Kies de opdracht **Kleuren bewerken** in het menu **Opties**.

   Het dialoogvenster **Kleuren bewerken** wordt weergegeven.

3. Met de schuifbalken kunt u de gebruikte hoeveelheid primaire kleur vergroten of verkleinen. U kunt ook een getal tussen 0 en 255 typen in de vakken "Rood", "Groen" en "Blauw".

   Met elke schuifbalk regelt u als het ware de helderheid van een rode, groene en blauwe schijnwerper. Als u het schuifblokje naar rechts verplaatst, verhoogt u de hoeveelheid van deze RGB-component in de kleur, waardoor de kleur helderder wordt. Als u het schuifblokje naar links verplaatst, verlaagt u de hoeveelheid van deze RGB-component, waardoor de kleur donkerder wordt.

   Wanneer u de drie schijnwerpers op een zelfde punt op een stuk papier zou richten, zou de plaats waar de drie stralen samenkomen de samengestelde kleur hebben. Dit ziet u in de grote rechthoek rechts van de schuifbalken.
4. Wanneer u tevreden bent over de nieuwe kleur, kiest u de knop OK.

   Indien u niet tevreden bent over de nieuwe kleur, kiest u de knop Annuleren om naar de tekening met de standaardkleuren terug te keren. U kunt ook, wanneer u een kleur meerdere keren hebt gewijzigd, de knop Beginwaarden kiezen om de oorspronkelijke kleuren weer in te stellen.

Wanneer u de knop OK kiest, vervangt de nieuwe kleur de bewerkte kleur in het palet.

Tip Als u snel naar het dialoogvenster **Kleuren bewerken** wilt gaan, dubbelklikt u in het palet op de kleur of het patroon dat u wilt bewerken. (Met het toetsenbord plaatst u de cursor in het palet en drukt u op F9+INS).

Indien de nieuwe kleuren en patronen naar uw zin zijn, kunt u deze opslaan zodat u ze steeds opnieuw kunt gebruiken. Met de opdracht **Kleuren opslaan** en **Kleuren ophalen** in het menu **Opties** kunt u een kleurenpalet opslaan of ophalen. Het opslaan en ophalen van aangepaste kleurenbestanden gebeurt op dezelfde manier als het opslaan en openen van andere Windows-bestanden. Aangepaste kleurenbestanden krijgen automatisch de toevoeging .PAL. U kunt ook het standaardkleurenpalet opslaan zodat u het gemakkelijker kunt ophalen wanneer u op dat moment met een aangepast palet werkt. Zie hoofdstuk 4, "Bestandsbeheer" en hoofdstuk 2, "Toepassingen", voor meer informatie over het openen en opslaan van Windows-bestanden.

Werken met Paintbrush-bestanden

U kunt Paintbrush-tekeningen in vier indelingen opslaan als PCX-bestanden (toevoeging .PCX) of als bitmap-bestanden (.BMP). Een nieuwe tekening wordt standaard als een bitmap-bestand opgeslagen, tenzij u de instelling in het dialoogvenster **Opslaan als** hebt gewijzigd. Een tekening die u opent en bewerkt, wordt opgeslagen in dezelfde indeling als waarin u de tekening hebt geopend. Het opslaan en openen van een Paintbrush-bestand gebeurt op dezelfde manier als een ander Windows-bestand met als enig verschil dat u zelf kunt bepalen welk soort bestand u wilt opslaan. Zie hoofdstuk 2, "Toepassingen", voor meer informatie over het openen en opslaan van bestanden.

De PCX-indeling stelt u in staat om Paintbrush ook te gebruiken met enkele niet-Windows-toepassingsbestanden. Niet alle PCX-bestanden worden door Paintbrush ondersteund.

Het is raadzaam om figuren zo veel mogelijk op te slaan in één van de bitmap-indelingen. Op deze manier is de compatibiliteit met apparatuur en toekomstige versies van Windows zo goed mogelijk gewaarborgd. Indien u een Paintbrush-tekening in een andere indeling wilt opslaan dan de standaard-bitmap-indeling voor uw beeldscherm, opent u de lijst "Bestand opslaan als type" in het dialoogvenster **Opslaan als** en kiest u een van de volgende opties:

- PCX-bestand.
- Monochrome bitmap.
- 16-kleuren-bitmap.
- 256-kleuren-bitmap.
- 24-bits bitmap.

Opmerking Om te vermijden dat meer geheugen en schijfruimte wordt gebruik dan nodig is, moet u altijd de bitmap-indeling kiezen die het aantal in de figuur gebruikte kleuren zo dicht mogelijk benadert.

Microsoft Paint-bestanden converteren

Een Microsoft Paint-bestand kan op eenvoudige wijze worden geconverteerd naar een Paintbrush-bestand. Een eenmaal in Paintbrush bewerkt Paint-bestand kan echter niet opnieuw als een Paint-bestand worden opgeslagen.

Een Microsoft Paint-bestand converteren:

1. Kies de opdracht **Openen** in het menu **Bestand**.

   Het dialoogvenster **Openen** wordt weergegeven.

2. Typ in het vak "Bestandsnaam" de naam van een Paint-bestand.

   Indien u de naam van het te converteren Paint-bestand niet weet, kiest u "MSP-bestand" in "Bestandstypen". Kies vervolgens de directory met het .MSP-bestand en kies daarna het juiste bestand in het vak "Bestandsnaam".

3. Kies de knop OK.

   Een dialoogvenster wordt weergegeven waarin u wordt gevraagd de conversie naar een Paintbrush-bestand te bevestigen.

4. Kies de knop OK.

   De tekening wordt op het scherm afgebeeld.

5. Bewerk de tekening.
6. Wanneer u de tekening hebt bewerkt, kiest u de opdracht **Opslaan** in het menu **Bestand**.

   Aan de oude bestandsnaam wordt de toevoeging .BMP toegewezen en de tekening wordt opgeslagen.

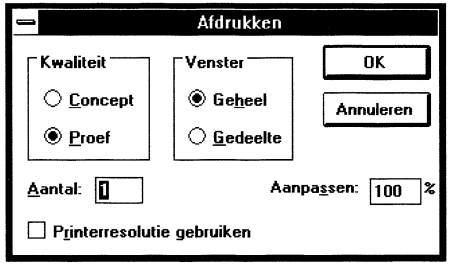
Een tekening afdrukken

Indien uw computer is aangesloten op een printer kunt u Paintbrush-tekeningen afdrukken. Meer informatie over het installeren van een printer vindt u in hoofdstuk 6, "Afdrukbeheer".

De huidige tekening afdrukken:

1. Kies **Afdrukken** in het menu **Bestand**.

   Het dialoogvenster **Afdrukken** wordt weergegeven met een overzicht van alle beschikbare afdrukopties.

2. Verander de opties indien nodig.

   Meer informatie over de verschillende opties vindt u in de volgende tabel.
3. Kies de knop OK.

   Een dialoogvenster wordt weergegeven.

   Indien u het afdrukken wilt annuleren, kiest u de knop Annuleren.

Met de verschillende opties in het dialoogvenster **Afdrukken** kunt u de volgende taken uitvoeren:

Optie	*Beschrijving*
Concept	Produceert een kladversie van de tekening waarbij de hoogste snelheid van de printer wordt gebruikt. Enkele printers kunnen met slechts één snelheid afdrukken in welk geval u geen onderscheid ziet tussen "Concept" en "Proef".
Proef	Produceert een afdruk van de tekening waarbij zoveel mogelijk gebruik wordt gemaakt van alle geavanceerde opties van de printer. Dit is de standaardinstelling.
Geheel	Drukt de hele tekening af, inclusief de delen die niet in het tekengebied worden weergegeven. Dit is de standaardinstelling.
Gedeelte	Drukt een gedeelte van de tekening af. Zie de volgende sectie "Een gedeelte van een tekening afdrukken" voor meer informatie.
Aantal	Bepaalt het aantal kopieën dat u wilt afdrukken.
Aanpassen	Bepaalt in welke mate de grootte van de figuur moet worden aangepast voordat deze naar de printer wordt gezonden. Geef 100 procent op als u de grootte niet wilt aanpassen.
Printerresolutie gebruiken	Drukt een tekening af met de printerresolutie in plaats van de schermresolutie. Aangezien de afmetingen van een pixel op een printer kunnen afwijken van die op het scherm, kan het zijn dat de tekening wordt uitgerekt teneinde de pagina af te drukken met dezelfde afmetingen als op het scherm. Door deze optie te kiezen, voorkomt u dat de tekening wordt uitgerekt. Vanwege het verschil in resolutie is de figuur die wordt afgedrukt soms beduidend kleiner dan die op het scherm wordt weergegeven.

Een gedeelte van een tekening afdrukken

Wanneer u in het dialoogvenster **Afdrukken** de knop Gedeelte kiest, moet u opgeven welk gedeelte van de tekening u wilt afdrukken.

Een gedeelte van een tekening afdrukken:

1. Kies de opdracht **Afdrukken** in het menu **Bestand**.
   Het dialoogvenster **Afdrukken** wordt weergegeven.

2. Kies in het dialoogvenster **Afdrukken** de knop Gedeelte.
3. Kies de knop OK.

   Het formaat van de tekening wordt aangepast zodat de hele figuur op het scherm past.
4. Plaats de cursor op de positie waar u één hoek van het flexibele kader wilt fixeren waarmee u het afdrukgebied bepaalt. Druk op de muisknop en houd deze ingedrukt.
5. Sleep de cursor totdat het kader het gedeelte van de tekening bevat dat u wilt afdrukken.
6. Laat de muisknop los.

Het geselecteerde gedeelte van de tekening wordt afgedrukt.

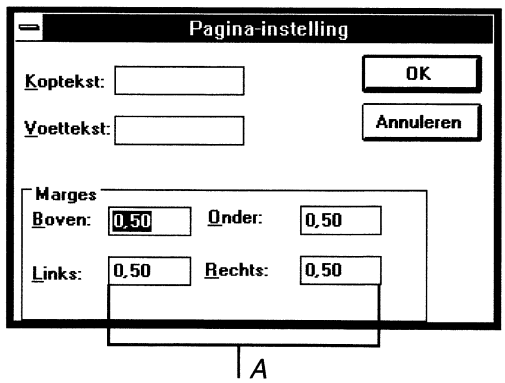
Marges instellen

Bij het afdrukken van een tekening wordt gebruik gemaakt van de marges die in het dialoogvenster **Pagina-instelling** zijn ingesteld. Indien u een tekening op een andere lokatie op een pagina wilt plaatsen, kunt u deze marges wijzigen.

Marges voor het afdrukken instellen:

1. Kies de opdracht **Pagina-instelling** in het menu **Bestand**.

   Het dialoogvenster **Pagina-instelling** wordt weergegeven.

A De standaardinstellingen voor de marges

2. Typ in het gebied "Marges" de afmetingen van de gewenste marge-instellingen.

   Indien de marge-instellingen te klein zijn voor het formaat van de tekening wordt een bericht afgebeeld. Indien de marge-instellingen groter zijn dan het formaat van de tekening wordt de positie van de linkerbovenhoek van de tekening bepaald aan de hand van de instellingen van de vakken "Boven" en "Onder".

3. Kies de knop OK.

   Wanneer u gaat afdrukken, wordt de tekening volgens de nieuwe marge-instellingen op het papier geplaatst.

Kopteksten en voetteksten afdrukken

Wanneer u een tekening afdrukt, kunt u verklarende tekst, de datum, een paginanummer of de bestandsnaam als koptekst of voettekst op de afgedrukte pagina vermelden. U kunt de kop- of voettekst naar keuze links of rechts uitlijnen of gecentreerd afdrukken.

Een koptekst of voettekst op een tekening afdrukken:

1. Kies de opdracht **Pagina-instelling** in het menu **Bestand**.

   Het dialoogvenster **Pagina-instelling** wordt weergegeven.

2. In het vak "Koptekst" of "Voettekst" typt u de tekst die u als koptekst of voettekst wilt gebruiken, samen met de andere codes die u in deze vakken kunt opgeven. In de volgende tabel vindt u informatie over deze codes.

   De tekst in de vakken "Koptekst" en "Voettekst" schuift op naarmate u deze vakken met tekst vult.

3. Kies de knop OK.

De volgende codes kunt u in de vakken "Koptekst" en "Voettekst" opgeven:

Code	*Beschrijving*
&d	De huidige datum.
&p	Paginanummers.
&f	De huidige bestandsnaam.
&l	Koptekst of voettekst (al naargelang de code), uitgelijnd ten opzichte van de linkermarge.
&r	Koptekst of voettekst (al naargelang de code), uitgelijnd ten opzichte van de rechtermarge.
&c	Koptekst of voettekst (al naargelang de code), gecentreerd tussen de linker- en rechtermarge. Dit is de standaardinstelling.
&t	De huidige tijd.

U kunt deze codes in één koptekst of voettekst opnemen. Deze koptekst bijvoorbeeld: **&lpagina &p&cBestand &f&rDatum &d**, wordt als volgt afgedrukt:

Pagina 1 Bestand BESTAND.CAL

Datum 12-9-91

Wanneer u een tekening afdrukt, worden de kop- en voetteksten op de opgegeven plaatsen afgedrukt. Kopteksten worden altijd in de bovenmarge weergegeven en voetteksten in de ondermarge, ongeacht de instellingen van de marges.

Printer en printeropties wijzigen

Een tekening wordt op de standaardprinter afgedrukt. Indien u een andere printer wilt gebruiken of printeropties wilt wijzigen, kiest u de opdracht **Printerinstelling** in het menu **Bestand**.

De printer die u wijzigt, hoeft niet daadwerkelijk op de computer te zijn aangesloten. U kunt bijvoorbeeld van printer wisselen om een tekening voor de desbetreffende printer op te maken.

Printers of printeropties wijzigen:

1. Kies de opdracht **Printerinstelling** in het menu **Bestand**.

   Het dialoogvenster **Printerinstelling** wordt weergegeven.
2. Kies in het vak "Printer" de optie "Standaardprinter" of "Specifieke printer".

   Indien u de optie "Specifieke printer" selecteert, kiest u in de lijst de gewenste printer.
3. Wijzig indien nodig de "Afdrukstand" en papierspecificaties.
4. Als u opties wilt instellen die specifiek bij uw printer behoren, kiest u de knop Opties, stelt u de gewenste opties in en kiest u vervolgens de knop OK.
5. In het dialoogvenster **Printerinstelling** kiest u de knop OK.

11 Terminal

Inleiding

In dit hoofdstuk wordt beschreven hoe u Terminal gebruikt. Terminal is een Microsoft Windows-toepassing waarmee u een verbinding kunt leggen tussen uw computer en andere computers, zodat u informatie kunt verzenden en ontvangen. Met Terminal kunt u bijvoorbeeld een verbinding leggen met online informatiediensten, zoals Dow Jones News/Retrieval, en online bulletin boards, zoals CompuServe.

Voordat u met Terminal gaat werken, moet u bekend zijn met enkele elementaire begrippen en termen uit de telecommunicatie als *modem*, *baud* en *protocol*. Als u niet vertrouwd bent met het uitwisselen van informatie tussen computers, is het wellicht raadzaam een introductieboekje over dit onderwerp te raadplegen.

Vereiste apparatuur

Naast de voor Windows vereiste basisapparatuur hebt u additionele apparatuur nodig om optimaal met Terminal te kunnen werken. Door Terminal samen met de juiste apparatuur te gebruiken, kunt u een verbinding leggen met een andere computer en hiermee informatie uitwisselen. Deze computer kan zich in dezelfde ruimte bevinden of op een andere lokatie, bijvoorbeeld in een ander kantoor of gebouw.

U hebt een speciale seriële kabel, een zogenoemde *nulmodemkabel*, nodig om twee computers in dezelfde ruimte met elkaar te verbinden. Verder moet elke computer tevens over een eigen communicatietoepassing beschikken. Dit kan Terminal, maar ook een andere toepassing zijn.

U hebt de volgende apparatuur nodig voor het uitwisselen van informatie met computers die zich op andere plaatsen bevinden:

- Een vrije seriële poort.
- Een modem en een kabel voor aansluiting op een seriële poort.
- Een telefoonlijn voor aansluiting op de modem.

Zie voor meer informatie de handleiding bij het desbetreffende apparaat of neem contact op met uw computerleverancier.

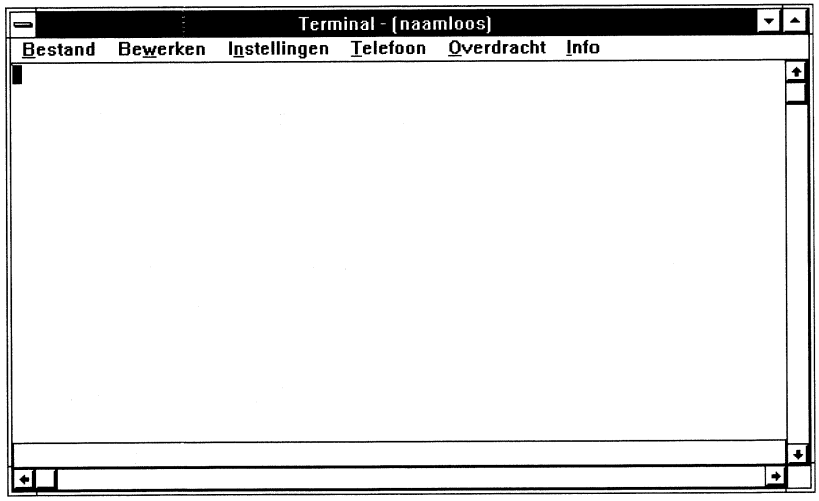
Terminal starten

Terminal starten:

♦ Kies het pictogram Terminal in de groep Bureau-accessoires.

Of selecteer "Terminal" en kies **Openen** in het menu **Bestand**.

Het venster Terminal wordt weergegeven.

Aansluiting voorbereiden

Nadat u Terminal hebt gestart, kunt u zich eerst vertrouwd maken met de toepassing voordat u een verbinding gaat leggen met een andere computer. Als u via Terminal informatie wilt gaan uitwisselen met een andere computer, moet u de voor deze computer benodigde instellingen weten.

U moet bijvoorbeeld de elementaire communicatie-instellingen weten voor baudrate, databits, stopbits, pariteit en datatransport van de computer op afstand. Indien de computer op afstand een online-service is, vindt u de benodigde informatie over de instellingen in de documentatie die u bij aanmelding hebt ontvangen.

Wanneer u de vereiste instellingen voor de computer op afstand eenmaal weet, kunt u de standaardinstellingen van Terminal wijzigen, zodat deze overeenkomen met de door de computer op afstand vereiste instellingen. Verder kunt u additionele instellingen of voorkeuren opgeven om uw sessies gemakkelijker te laten verlopen.

U kunt deze instellingen tijdens het werken met Terminal op elk moment in een uniek instellingenbestand opslaan. U hoeft de standaardinstellingen van Terminal dan niet bij elke sessie te wijzigen. Instellingenbestanden herkent u aan de toevoeging .TRM. U kunt een bestaand instellingenbestand openen en eventueel wijzigen wanneer u met een sessie gaat beginnen. Instructies over het openen en wijzigen van een opgeslagen instellingenbestand worden in de volgende secties beschreven.

Instellingenbestanden openen

Met de opdrachten **Nieuw** en **Openen** in het menu **Bestand** kunt u een nieuw instellingenbestand maken of een bestaand instellingenbestand (.TRM) openen.

Zo maakt u een nieuw instellingenbestand:

- Kies **Nieuw** in het menu **Bestand**.

  De standaardinstellingen blijven van kracht, tenzij u deze aanpast aan de instellingen van de computer op afstand waarmee u een verbinding wilt leggen.

Zo gebruikt u een bestaand instellingenbestand:

1. Kies **Openen** in het menu **Bestand**.

   Het dialoogvenster **Openen** wordt weergegeven.

2. Selecteer het station of de directory waar het instellingenbestand (.TRM) is opgeslagen indien dit bestand zich niet op het huidige station of in de huidige directory bevindt.
3. Selecteer het gewenste instellingenbestand in het vak "Bestandsnaam".
4. Kies de knop OK.

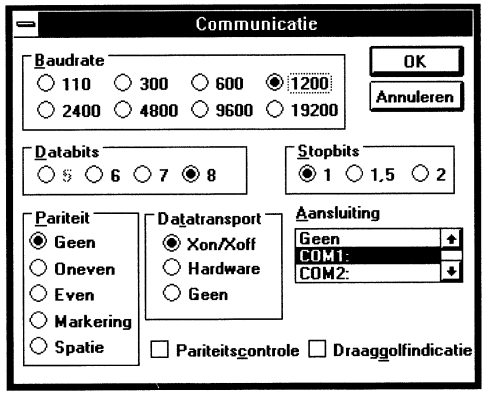
Communicatie-instellingen opgeven

U dient communicatie-instellingen op te geven voordat u een verbinding legt met een computer op afstand en informatie uitwisselt. Raadpleeg voor meer informatie over de juiste instellingen de documentatie bij uw modem en het informatiepakket van de online-service of bel het informatienummer van de online-service (niet het modemnummer) en vraag naar de juiste instellingen.

Communicatie-instellingen opgeven:

1. Kies **Communicatie** in het menu **Instellingen**.

   Het dialoogvenster **Communicatie** wordt weergegeven.

2. Selecteer de juiste opties voor uw systeem en de computer op afstand en kies vervolgens de knop OK.

   Hier volgt een beschrijving van elke optie.

Gebruik deze optie	*Als u*
Baudrate	De datatransportsnelheid van uw modem wilt opgeven. Communicatiesystemen moeten dezelfde baudrate gebruiken. De meest gebruikelijke instellingen zijn 1200 en 2400. Sommige modems kunnen automatisch terugvallen naar de snelheid van de modem op afstand en Terminal van deze verandering op de hoogte stellen. Zie de handleiding bij uw modem voor meer informatie.
Databits	Het aantal databits per gegevenspakket wilt opgeven dat tussen de twee computers wordt verstuurd. De meeste tekens worden in 7 of 8 databits verzonden. Sommige computers vereisen echter een instelling van 5 of 6 databits.
Pariteit	Het type pariteit wilt opgeven. Als u 8 databits hebt gekozen (zie de vorige optie), selecteert u "Geen" (geen pariteit).
Datatransport	Wilt opgeven wat er moet gebeuren wanneer de buffer vol raakt waardoor geen gegevens van de computer op afstand meer kunnen worden ontvangen. Wanneer u "Xon/Xoff" (ook bekend als "software handshaking") selecteert, pauzeert Terminal wanneer de buffer vol raakt. Zodra Terminal weer gegevens kan verwerken, wordt een signaal naar de computer op afstand verzonden. Als u "Hardware" (of "hardware handshaking") selecteert, ligt de controle van het datatransport bij de computer op afstand. Wordt "Geen" geselecteerd, dan vindt geen controle van het datatransport plaats. U moet "Xon/Xoff" selecteren indien u niet weet welk type datatransport doorgaans wordt gebruikt. U kunt deze optie niet gebruiken met een systeem op afstand dat op "hardware handshaking" is ingesteld.
Pariteitscontrole	De byte wilt weergeven waarin een pariteitsfout wordt aangetroffen. Anders ziet u een vraagteken (?) op de plaats waar de modem een fout heeft aangetroffen. Voor elk onjuist verzonden teken wordt een vraagteken weergegeven.

Gebruik deze optie	*Als u*
Draaggolfindicatie	Wilt opgeven dat Terminal het modemsignaal moet gebruiken om een draaggolfsignaal op te vangen. Als u uw modem niet kunt aansluiten terwijl de andere opties op de juiste wijze zijn ingesteld, moet u deze optie uitschakelen om de draaggolfindicatie van Terminal te kunnen gebruiken. Sluit uw modem vervolgens opnieuw aan.
Aansluiting	De communicatiepoort wilt selecteren die door uw modem wordt gebruikt. Als u "Geen" selecteert, gebruikt Terminal indien beschikbaar COM1, controleert daarna COM2, enzovoort.
Stopbits	De tijd tussen twee verzonden tekens wilt opgeven. Stopbits zijn geen echte bits maar tijdsintervallen tussen tekens.

Instellingen van modemopdrachten veranderen

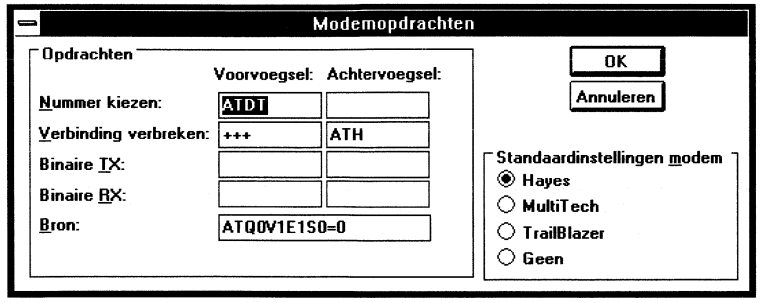
Voordat u een verbinding legt met een computer op afstand moet u opgeven welke modem u gebruikt. U accepteert de standaardinstellingen van deze modem of wijzigt deze. U gebruikt hiervoor de opdracht **Modemopdrachten** in het menu **Instellingen**.

Wanneer u Modemopdrachten kiest, worden de opdrachten weergegeven die voor verscheidene bekende typen modems worden gebruikt. Als uw modem niet in de lijst voorkomt, kunt u "Geen" selecteren of de modem kiezen waarvan de opdrachten het meest overeenkomen met de opdrachten van uw eigen modem. Indien noodzakelijk kunt u vervolgens de standaardopdrachten van de geselecteerde modem aan uw eigen modem aanpassen. Zie de handleiding bij uw modem voor meer informatie over de opdrachten die uw modem gebruikt.

Instellingen van modemopdrachten veranderen:

1. Kies **Modemopdrachten** in het menu **Instellingen**.

   Het dialoogvenster **Modemopdrachten** wordt weergegeven.

2. Selecteer in het gebied "Standaardinstellingen modem" de modem die u gebruikt of de modem waarvan de opdrachten het meest met de opdrachten van uw modem overeenkomen. Als geen van de modemopdrachten overeenkomen, selecteert u "Geen".
3. Wijzig indien noodzakelijk de opdrachten in het gebied "Opdrachten". Als u "Geen" hebt geselecteerd, voert u de opdrachten voor uw modem in. Als bijvoorbeeld de Hayes-opdrachten overeenkomen met de opdrachten voor uw eigen modem, maar u een impuls in plaats van een toon wilt gebruiken om een nummer te kiezen, moet u het Hayes-voorvoegsel veranderen van ATDT in ATDP.

   Zie de handleiding bij uw modem voor meer informatie over deze opdrachten.
4. Kies de knop OK.

Als u de opdrachten onjuist wijzigt, kunt u opnieuw de standaardopdrachten instellen door het juiste type modem opnieuw te selecteren.

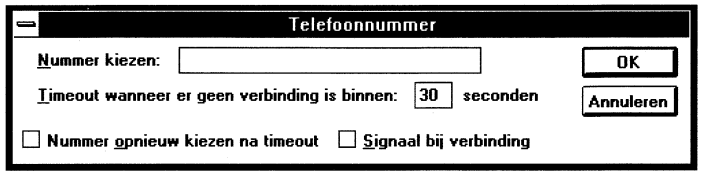
Telefoonnummer invoeren

Wanneer u de opdracht **Nummer kiezen** in het menu **Telefoon** kiest, wordt door Terminal een telefoonnummer gekozen om een verbinding met de computer op afstand te leggen. U kunt het te gebruiken nummer opgeven met de opdracht **Telefoonnummer** in het menu **Instellingen**.

Het telefoonnummer opgeven dat Terminal moet gebruiken:

1. Kies **Telefoonnummer** in het menu **Instellingen**.

   Het dialoogvenster **Telefoonnummer** wordt weergegeven.

2. Typ het telefoonnummer dat Terminal moet kiezen in het gebied "Nummer kiezen".

   Het is niet vereist om ronde haakjes en streepjes te gebruiken. U moet komma's opgeven indien een pauze nodig is voordat het nummer door het telefoonsysteem wordt verwerkt. Als u een Hayes-compatibele modem met de standaardinstellingen gebruikt, resulteert elke komma in een vertraging van ongeveer twee seconden. Gebruikt u geen Hayes-compatibele modem, dan kunnen de vertragingen of het teken dat de vertraging veroorzaakt verschillen.

   Als u een Hayes-compatibele modem gebruikt, wordt door de volgende tekenreeks eerst een 9 gekozen, dan volgt een pauze van 4 seconden en aansluitend wordt het uit elf cijfers bestaande nummer gekozen:

   9,,1-800-555-1212

3. Stel de opties naar wens in.
4. Kies de knop OK.

Hier volgt een beschrijving van elke optie.

Gebruik deze optie	*Als u*
Timeout wanneer er geen verbinding is binnen	Het aantal seconden wilt verhogen dat Terminal op een verbindingssignaal van de computer op afstand wacht (30 seconden is de minimale wachttijd). Als een modem op afstand bezig is met andere aanvragen of niet is aangesloten, moet u wellicht op antwoord wachten.

Gebruik deze optie	*Als u*
Nummer opnieuw kiezen na timeout	Het telefoonnummer opnieuw wilt kiezen nadat de eerste poging niet in een verbinding resulteerde.
Signaal bij verbinding	Wilt dat het systeem een geluidssignaal geeft (piep) zodra een succesvolle verbinding met een computer op afstand tot stand is gebracht. Dit kan erg nuttig zijn als u regelmatig uw computerwerkzaamheden met andere werkzaamheden afwisselt.

Als u de instellingen voor telefoonnummers voor toekomstige communicatiesessies wilt bewaren, kunt u deze instellingen in een instellingenbestand opslaan. Zie "Instellingenbestanden opslaan" verderop in dit hoofdstuk voor informatie.

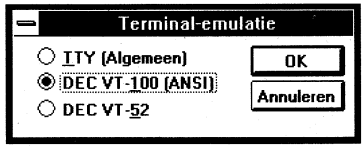
Terminal-emulatie instellen

Met Terminal kan uw computer het type terminal emuleren dat door de computer op afstand wordt vereist. U kunt met de opdracht **Terminal-emulatie** het type terminal opgeven.

Het type terminal-emulatie opgeven:

1. Kies **Terminal-emulatie** in het menu **Instellingen**.

   Het dialoogvenster **Terminal-emulatie** wordt weergegeven.

   De weergegeven terminal-typen zijn de typen die de grote mainframe-computers waarop de online-diensten draaien het meest gebruiken. Als u niet zeker weet welke terminal u moet gebruiken, selecteert u het keuzerondje "DEC VT-100 (ANSI)".

2. Selecteer een type terminal en kies vervolgens de knop OK.

Opmerking SCROLL-LOCK moet zijn ingeschakeld als u de functietoetsen voor DEC VT-100 (ANSI) terminal-emulatie wilt gebruiken. Indien SCROLL-LOCK is uitgeschakeld, hebben de functietoetsen en pijltoetsen de normale Windows-functies (niet VT-100), waarbij F1 bijvoorbeeld de toets is voor het activeren van de Help-functie.

Nadat u uw keuze hebt bevestigd, wordt uw systeem door Terminal zodanig aangepast dat uw computer, het toetsenbord en uw terminal functioneren volgens de opgegeven terminal. Als u bijvoorbeeld TTY selecteert, ontvangt het systeem op afstand alleen opmaakcodes voor de regelterugloop, BACKSPACE en tab-tekens.

Zie de tabellen "VT-52 Terminal - Toetsenbord" en "VT - 100 Terminal - Toetsenbord" in bijlage B, "Terminal-emulatietabellen", voor informatie over hoe de verschillende configuraties zich verhouden tot de werking van het IBM PC toetsenbord.

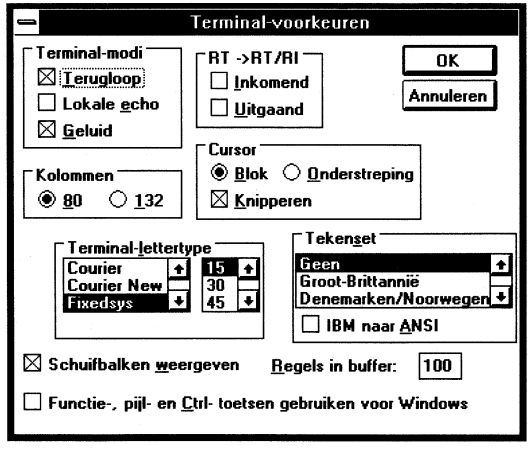
Terminal-voorkeuren opgeven

U kunt met de opdracht **Terminal-voorkeuren** opgeven op welke wijze uw terminal gedurende een communicatiesessie functioneert. Deze instellingen beïnvloeden niet zo zeer de samenwerking van uw terminal met de computer op afstand als wel de indeling van de verzonden en ontvangen gegevens.

Terminal-voorkeuren opgeven:

1. Kies **Terminal-voorkeuren** in het menu **Instellingen**.

   Het dialoogvenster **Terminal-voorkeuren** wordt weergegeven.

2. Selecteer de gewenste opties en kies de knop OK.

   Hier volgt een beschrijving van elke optie.

Gebruik deze optie	*Als u*
Terugloop	Wilt dat de binnenkomende tekens automatisch op de volgende regel worden weergegeven wanneer de kolombreedte van uw beeldscherm wordt overschreden. U selecteert deze optie als de host-computer bijvoorbeeld regels van 132 kolommen gebruikt en u een beeldscherm met een capaciteit van 80 kolommen bezit. Indien u de optie "Terugloop" niet hebt geselecteerd, kunt u de binnenkomende tekens die rechts van de meest rechtse tekenkolom staan, bekijken door de schuifbalken te gebruiken.
Lokale echo	Wilt dat de gegevens die u naar de computer op afstand verzendt tijdens het typen op het scherm worden weergegeven. Het systeem op afstand kan in *half-duplex* of *full-duplex* functioneren. Half-duplex- systemen kunnen de toetsaanslagen niet op uw scherm weergeven. Full-duplex-systemen kunnen dit wel. Als het systeem op afstand de getypte tekens op uw scherm kan weergeven (ook wel "remote echo" genoemd), moet u deze optie niet selecteren. Als dit niet het geval is, selecteert u deze optie om uitgaande tekens tijdens het typen op het scherm weer te geven.
Geluid	Het alarm van uw computer (of piep) wilt inschakelen zodat deze een geluidssignaal geeft als de computer op afstand hiertoe instructies geeft.
Kolommen	Een type beeldscherm wilt opgeven (het gebruikelijke 80-koloms beeldscherm of het brede 132-koloms beeldscherm). U kunt 132 opgeven als u een 80-koloms beeldscherm wilt laten functioneren als een breed beeldscherm en omgekeerd. Indien u 132 opgeeft, reserveert Terminal 132 kolommen voor tekst, zelfs al worden geen 132 kolommen ingevoerd of ontvangen.
Terminal-lettertype	Het lettertype en de lettergrootte wilt selecteren waarin zowel de uitgaande als de inkomende gegevens moeten worden weergegeven.
Schuifbalken weergeven	De schuifbalken wilt weergeven. Deze balken komen van pas bij het bekijken van getypte of ontvangen informatie die niet op uw scherm past.

Gebruik deze optie	*Als u*
RT -> RT/RI	Elke regelterugloop als een *regelterugloop* met *regelinvoer* wilt opgeven. Bij een printer of beeldscherm wordt door regelinvoer de tekst enkel een regel naar beneden verplaatst, terwijl door regelterugloop de printkop of cursor eveneens naar de linkermarge wordt verplaatst (afhankelijk van het type computer). Voordat u deze optie selecteert moet u weten of de regelinvoer al door de computer op afstand wordt verzonden. U kunt "Inkomend", "Uitgaand", beide opties of geen van beide opties selecteren. Als u "Inkomend" selecteert, wordt de door de computer op afstand verstuurde regelterugloop geïnterpreteerd als regelterugloop gevolgd door regelinvoer. Als u "Uitgaand" selecteert, wordt de naar de computer op afstand verzonden regelterugloop gevolgd door regelinvoer.
Cursor	De vorm (blok of onderstreepteken) van de cursor wilt opgeven. Tevens kunt u opgeven of de cursor moet knipperen.
Tekenset	Een land wilt opgeven voor het verzenden en ontvangen van gegevens in een andere taal. Door een land te selecteren geeft u op welke ISO (International Standards Organization)-tekenset moet worden gebruikt. Controleer of de geselecteerde tekenset door de host-computer wordt herkend.
IBM naar ANSI	Informatie die tekens met accenten en uitgebreide tekens bevat juist op het scherm wilt weergeven.
Regels in buffer	Wilt opgeven hoeveel inkomende gegevens in de buffer moeten worden opgeslagen. De buffer kan 25 tot 399 regels informatie opslaan als u Terminal in de 80-koloms modus gebruikt en 25 tot 244 regels als u Terminal in de 132-koloms modus gebruikt. Indien u meer regels opgeeft dan in het beschikbare geheugen kunnen worden opgeslagen, wordt de buffer ingesteld op het maximumaantal regels dat het geheugen kan accepteren. Als u minder dan 25 regels opgeeft, worden toch 25 regels gereserveerd.

Gebruik deze optie	*Als u*
Functie gebruiken	Wilt opgeven of de functie-, pijl- en CTRL-toetsen door Windows of door de host-computer worden herkend. Als deze optie is geselecteerd, worden de toetsen door Windows herkend. Als deze optie niet is geselecteerd, besturen deze toetsen functies van de op de host-computer gebruikte programmatuur. Als u de toetsencombinatie CTRL+C regelmatig op een host-systeem gebruikt, moet u deze optie niet kiezen.

Opdrachten aan functietoetsen toewijzen

U kunt in Terminal regelmatig gebruikte opdrachten aan functietoetsen toewijzen. In plaats van bepaalde opdrachten te typen of handelingen te verrichten, kunt u de opdracht aan een functietoets toewijzen en vervolgens op CTRL+ALT+FUNCTIETOETS drukken om de opdracht snel uit te voeren. Zo kunt u bijvoorbeeld het geven van een opdracht die de verbinding met een computer op afstand tot stand brengt of het typen van een aanmeldingsnaam met wachtwoord bij elke Terminal-sessie, sterk vereenvoudigen.

Voordat u opdrachten aan functietoetsen toewijst, moet u eerst een beschrijvende naam aan de toets toewijzen voor de uit te voeren handeling. Deze stap is optioneel maar helpt u te onthouden welke handelingen aan welke functietoetsen zijn toegewezen. Vervolgens wijst u de opdracht(en) aan de toets toe. Hiertoe voert u stuurcodes in die bepaalde Terminal-opdrachten uitvoeren of typt u getallen of tekst om vertragingen of wachtwoorden op te geven. Elke opdracht kan maximaal 41 tekens bevatten.

Als u bijvoorbeeld regelmatig een reeks aanmeldingsopdrachten typt die de verbinding met een computer op afstand leggen, kunt u deze opdrachtenreeks aan een functietoets toewijzen en de functietoets "Aanmelden" noemen. Een voorbeeld van een reeks aanmeldingsopdrachten is:

^$C^$D03^M^$D02***mijnnaam***^M^$D04*wachtwoord***^M**

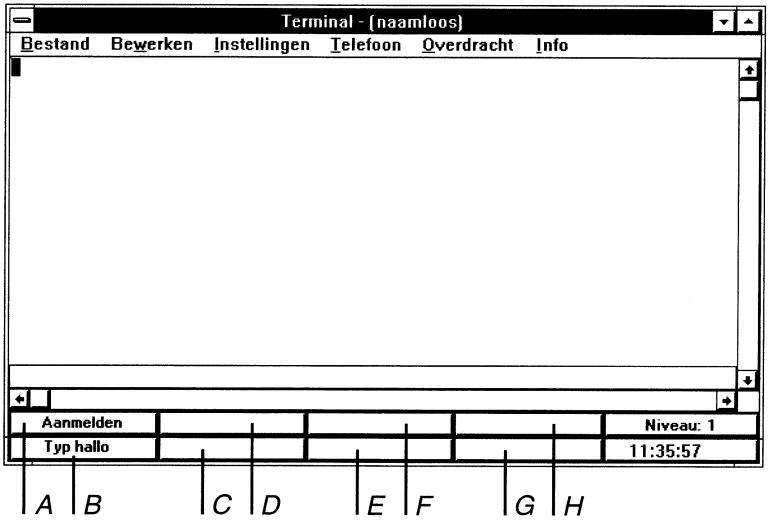
Hierbij is *mijnnaam* uw aanmeldingsnaam of gebruikersidentificatie en vertegenwoordigt *wachtwoord* uw wachtwoord voor de computer op afstand. De opdrachten worden als volgt uitgevoerd:

1. Kies het nummer dat u met het menu **Instellingen** hebt opgegeven (^$C).

2. Wacht 3 seconden (^$DO3).
3. Verzend een regelterugloop (^M).
4. Wacht 2 seconden (^$DO2).
5. Verzend uw aanmeldingsnaam naar de computer op afstand (*mijnnaam*).
6. Verzend een regelterugloop (^M).
7. Wacht 4 seconden (^$DO4).
8. Verzend uw wachtwoord (*wachtwoord*).
9. Verzend een regelterugloop (^M).

De vertragingen zijn vereist om de computer op afstand voldoende tijd te geven om te kunnen reageren. Een online-service kan u bijvoorbeeld vragen uw aanmeldingsnaam in te voeren.

U kunt de functietoetsnamen onderaan het venster Terminal weergeven zodat het gemakkelijker is de opdrachten die u aan verschillende functietoetsen hebt toegewezen te onthouden.

A *F1*
B *F5*
C *F6*
D *F2*
E *F7*
F *F3*
G *F8*
H *F4*

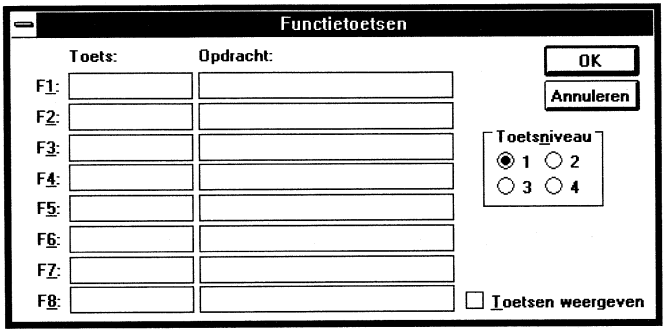
Als u een muis gebruikt, kunt u door op de functietoetsnaam te klikken de opdracht of opdrachtenreeks kiezen die u wilt uitvoeren.

Functietoetstoewijzingen worden in vier niveaus onderverdeeld. U kunt per niveau acht functietoetsen toewijzen. Dit betekent dat elke functietoets vier verschillende functies kan vervullen. Welke functie wordt uitgevoerd hangt af van het geselecteerde toetsniveau. De acht meestgebruikte functietoetsen kunt u op niveau 1 plaatsen, de functietoetsen die u iets minder gebruikt op niveau 2, enzovoort.

Opdrachten aan functietoetsen toewijzen en toetsniveaus opgeven:

1. Kies **Functietoetsen** in het menu **Instellingen**.

   Het dialoogvenster **Functietoetsen** wordt weergegeven.

2. Selecteer het toetsniveau in het gebied "Toetsniveau".
3. Typ een naam in het vak "Toets" voor elke functietoets die u wilt opgeven.

   Zo kunt u *typ hallo* invoeren als de naam van een functietoets.

   Namen zijn optioneel.
4. Typ de code(s) of tekst (zoals een wachtwoord) die u in de opdracht wilt opnemen in het overeenkomstige gebied "Opdracht".

   Zo kunt u *hallo* typen in het vak "Opdracht" voor de toetsnaam typ hallo. Na deze procedure vindt u een overzicht van in te voeren stuurcodes.
5. Herhaal de stappen 2 tot en met 4 om een ander niveau te definiëren.
6. Schakel het aankruisvakje "Toetsen weergeven" in als u het functietoetsenblok onderaan het venster Terminal wilt weergeven.
7. Kies de knop OK als u klaar bent met het definiëren van alle toetsniveaus.

U kunt deze stuurcodes aan een functie toewijzen om de volgende handelingen te verrichten.

Stuurcode	*Handeling*
^A tot ^Z	De stuurcodes A tot en met Z worden naar de computer op afstand verzonden.
^$D<NN>	Terminal pauzeert NN seconden.
^$B	Terminal verzendt een onderbrekingscode met een tijdsduur van 117 milliseconden.
^$C	Deze handeling komt overeen met de opdracht **Nummer kiezen** in het menu **Telefoon**.
^$H	Deze handeling komt overeen met de opdracht **Verbinding verbreken** in het menu **Telefoon**.
^$L1 tot ^$L4	Overschakelen naar ander toetsniveau of andere groep toegewezen functietoetsen.
^^	Een caret (^) wordt naar de computer op afstand verzonden.
^@	Een NULL-teken wordt naar de computer op afstand verzonden.
^[<n>]	Eén of meer escape-codereeksen worden naar de computer op afstand verzonden. <n> is een variabele die één of meer codes vertegenwoordigt.

Aan functietoetsen toegewezen opdrachten uitvoeren

Zodra u opdrachten aan functietoetsen hebt toegewezen, kunt u de opdrachten snel uitvoeren.

Aan functietoetsen toegewezen opdrachten uitvoeren:

1. Klik op de knop Niveau onderaan het venster Terminal als u opdrachten aan verschillende toetsniveaus hebt toegewezen, totdat de naam van de opdracht die u wilt uitvoeren in het functietoetsenblok wordt weergegeven.

2. Klik op de opdrachtnaam die in het functietoetsenblok wordt weergegeven.

Of

- Druk op CTRL+ALT+FUNCTIETOETS om de opdracht uit te voeren.

  Als de uit te voeren opdracht aan de toets F4 is toegewezen, drukt u op CTRL+ALT+F4.

Functietoetsen weergeven en verbergen

U kunt de weergave van het functietoetsenblok onderaan het venster Terminal onderdrukken, zelfs al hebt u het aankruisvakje "Toetsen weergeven" ingeschakeld.

Het functietoetsenblok verbergen:

- Kies **Functietoetsen verbergen** in het menu **Instellingen**.

  De opdracht verandert in **Functietoetsen weergeven**. U selecteert deze opdracht als u de functietoetsen opnieuw wilt weergeven.

Tijdopname met Timer-modus

Als het functietoetsenblok wordt weergegeven (met de opdracht **Functietoetsen weergeven**), geeft een tijdopnamevakje in de rechterbenedenhoek van het venster Terminal eveneens de systeemtijd weer. U kunt hiermee registreren hoe lang uw Terminal-sessie heeft geduurd.

Als u de opdracht **Timer-modus** in het menu **Instellingen** kiest, wordt het tijdopnamevakje op 00:00:00 ingesteld. Terminal registreert vervolgens hoe lang uw computer met de computer op afstand is verbonden. Op deze wijze kunt u de totale tijd van de communicatiesessies in de gaten houden en grote rekeningen voorkomen.

Tijdsduur van uw communicatiesessies opnemen:

- Kies **Timer-modus** in het menu **Instellingen**.

  Wanneer de tijdopnamefunctie actief is, staat er een vinkje voor de opdracht **Timer-modus**.

De tijdopname opnieuw instellen:

- Kies **Timer-modus** in het menu **Instellingen**.

  Zie de handleiding bij uw apparatuur voor meer informatie over deze opdrachten.

Verbinding leggen met de computer op afstand

Wanneer u eenmaal de instellingen voor een sessie hebt opgegeven of een instellingenbestand hebt geopend, kunt u het systeem op afstand bellen. Terminal gebruikt het telefoonnummer en de informatie die u hebt opgegeven met de opdracht **Telefoonnummer** in het menu **Instellingen** of vraagt u deze informatie te verstrekken.

Zo legt u de verbinding met de computer op afstand:

- Kies de opdracht **Nummer kiezen** in het menu **Telefoon**.

  Terminal kiest het nummer. Als u geen nummer hebt opgegeven met de opdracht **Telefoonnummer** in het menu **Instellingen**, wordt het dialoogvenster **Telefoonnummer** weergegeven. Zie "Telefoonnummer invoeren" eerder in dit hoofdstuk voor meer informatie.

Opmerking Als uw modem het juiste nummer kiest maar toch geen verbinding met de computer op afstand krijgt, is het mogelijk dat u niet de juiste communicatie-instellingen voor deze computer hebt opgegeven. Zie "Communicatie-instellingen opgeven" eerder in dit hoofdstuk voor meer informatie.

Bestanden overbrengen

Zodra de communicatieverbinding met een andere computer tot stand is gebracht, kunt u tekstbestanden of binaire bestanden verzenden of ontvangen. Controleer voorafgaand aan het verzenden van bestanden of zowel uw eigen modem als de modem op afstand dezelfde instellingen hebben voor:

- Databits
- Pariteit (geen, oneven, even, markering en spatie)
- Stopbits
- Datatransport

Zie "Communicatie-instellingen opgeven" eerder in dit hoofdstuk voor meer informatie over de communicatie-instellingen.

Bestandsoverdracht instellen

Voordat u bestanden met de opdrachten in het menu **Overdracht** verzendt of ontvangt, kunt u de regels voor deze overdracht opgeven. Doe dit alleen wanneer u van plan bent binaire bestanden over te zenden. Het opgeven van deze regels is niet noodzakelijk voor het lezen of verzenden van elektronische post of tekstbestanden.

Tekstbestanden worden gemaakt met een teksteditor of met een tekstverwerkingsprogramma (zoals Kladblok of Write) en worden zonder opmaak opgeslagen. Dit type bestand wordt ook wel een ASCII-bestand genoemd en bevat alleen afdrukbare ASCII-tekens en enkele stuurcodes voor minimale opmaak zoals regelterugloop en regelinvoer.

Binaire bestanden kunnen elk bestandstype zijn, zoals uitvoerbare programmabestanden, opgemaakte documentbestanden of ASCII-bestanden. Deze bestanden worden gedurende de overdracht niet geconverteerd of vertaald. Wanneer u van plan bent programmabestanden te verzenden, moet u een binaire overdracht gebruiken.

De twee methoden van overdracht, tekst en binair, verschillen op tal van punten. Doorgaans wordt de voorkeur gegeven aan de binaire overdracht voor verzending van zowel tekstbestanden als binaire bestanden. Met deze methode wordt zorgvuldiger op fouten en verloren gegevens gecontroleerd. Als u echter geen opmaakcodes hoeft te verzenden en u niet bezorgd bent over mogelijk gegevensverlies, is het gebruik van tekstoverdracht sneller. Andere belangrijke verschillen tussen tekstoverdracht en binaire overdracht zijn:

Binaire overdracht	*Tekstoverdracht*
Overdracht wordt opnieuw uitgevoerd wanneer een fout wordt ontdekt.	Mogelijke onderbreking van overdracht wanneer een fout wordt ontdekt.
Kan voor elk type bestand worden gebruikt.	Kan alleen voor ASCII-tekstbestanden worden gebruikt.
Protocol (XModem/CRC of Kermit) op elk systeem maakt het type systeem irrelevant.	De systeemkenmerken zijn belangrijk vanwege het ontbreken van een protocol.
Pariteit wordt gewoonlijk niet voor het ontdekken van fouten gebruikt.	Pariteit kan worden gebruikt voor het ontdekken van fouten in de overdracht van tekens.
Alleen overdracht van het gehele bestand.	Overdracht van het gehele of van een gedeelte van het bestand.

Opmerking Als het systeem waarmee u communiceert geen van beide binaire protocollen herkent die door Windows worden ondersteund (XModem/CRC of Kermit), moet u de tekstoverdrachtmethode gebruiken. Tekstoverdracht is alleen bestemd voor overdracht van ASCII-tekstbestanden.

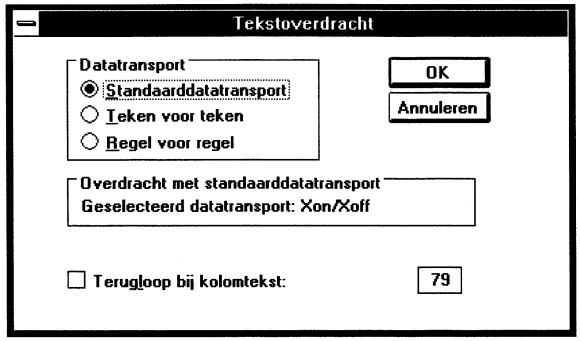
Verzenden tekstbestanden voorbereiden

Tekstbestanden bevatten ASCII-tekst waaruit opmaak als lettertype, tekenopmaak en lettergrootte is verwijderd. Dit type overdracht is bij uitstek geschikt voor zeer verschillende systemen, omdat de meeste toepassingen kunnen werken met alleen-tekst-bestanden.

Verzenden tekstbestand voorbereiden:

1. Kies **Tekstoverdracht** in het menu **Instellingen**.

   Het dialoogvenster **Tekstoverdracht** wordt weergegeven.

2. Selecteer de gewenste opties en kies de knop OK.

Hier volgt een beschrijving van elke optie.

Gebruik deze optie	*Als u*
Standaarddatatransport	De datatransport-methode wilt gebruiken die u met de opdracht **Communicatie** hebt gekozen. Zie "Communicatie-instellingen opgeven" eerder in dit hoofdstuk voor meer informatie.
Teken voor teken	Wilt opgeven dat tekstbestanden teken voor teken moeten worden verstuurd. Als u deze optie kiest, worden de volgende aanvullende opties in het midden van het dialoogvenster weergegeven: "Wachttijd tussen tekens". Tekens worden langzaam en gelijkmatig overgedragen om fouten te voorkomen. Controle op de overgebrachte gegevens en terugkoppeling van het systeem op afstand vinden echter niet plaats. U kunt de wachttijd instellen door een waarde in het vak "/10 sec" op te geven: "Op tekenecho wachten". Met deze optie wordt één teken (8 bits) tegelijk verzonden en wordt gewacht op een tekenecho van de computer op afstand. Er wordt nagegaan of de twee tekens identiek zijn alvorens het volgende teken wordt verzonden. De overdracht wordt op deze wijze vervolgd totdat alle tekens in het bestand zijn verzonden. Deze methode werkt extreem langzaam en u moet deze alleen toepassen wanneer u een systeem gebruikt dat een betrouwbare tekenecho terugzendt.

Gebruik deze optie	*Als u*
Regel voor regel	Wilt opgeven dat tekst regel voor regel moet worden verzonden. Als u deze optie kiest, worden de volgende aanvullende opties weergegeven: "Wachttijd tussen regels". Regels worden langzaam en gelijkmatig overgedragen om fouten te voorkomen. Controle op de overgebrachte gegevens en terugkoppeling van het systeem op afstand vinden echter niet plaats. U kunt de wachttijd instellen door een waarde in het vak "/10 sec" op te geven: "Op aanwijzing wachten". Met deze optie wordt één regel verzonden en gewacht totdat de computer op afstand een verificatiebericht terugstuurt voordat de volgende regel wordt verzonden. In Terminal kunt u dit proces automatiseren wanneer u opgeeft welke tekenreeks u wilt ontvangen voordat de volgende regel wordt verzonden. ^M is de standaard regeleinde-code. Als het systeem op afstand tekens terugzendt in plaats van een aanwijzing weer te geven, stuurt het een regelterugloop (^M) aan het einde van een regel. Deze code geeft aan dat de gehele regel is overgedragen en dat de volgende kan worden ontvangen. Deze methode werkt sneller dan de tekenecho-methode en voldoet beter wanneer de tekenecho van de computer op afstand onbetrouwbaar is. Dit kunt u controleren door te experimenteren of door contact op te nemen met de beheerder van het systeem op afstand.

Gebruik deze optie	*Als u*
Terugloop bij kolomtekst	Bestanden wilt verzenden die met een teksteditor of tekstverwerkingsprogramma zijn gemaakt. U kunt ongeacht de grootte van uw beeldscherm regels van maximaal 132 tekens opgeven. Als u deze optie niet selecteert, wordt de uitgaande tekst in de huidige opmaak verzonden. Nadat u het aankruisvakje hebt ingeschakeld, typt u *131* om een bestand naar een 132-koloms terminal te verzenden. Door het aantal kolommen met 1 te verminderen, blijft een tekenpositie voor de regeleinde-code (gewoonlijk ^M) over.

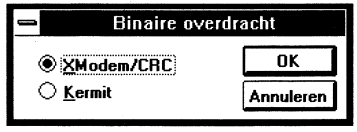
Verzenden binair bestand voorbereiden

Terwijl bij tekstoverdracht de juiste instellingen voor de computer op afstand vereist zijn, wordt bij binaire overdracht van standaard*protocollen* (regels) voor gegevensoverdracht uitgegaan. U hoeft alleen het protocol op te geven dat door de computer op afstand wordt gebruikt. U kunt uit twee algemene protocollen kiezen: XModem/CRC en Kermit.

Verzenden binaire bestanden voorbereiden:

1. Kies **Binaire overdracht** in het menu **Instellingen**.

   Het dialoogvenster **Binaire overdracht** wordt weergegeven.

2. Selecteer het gewenste protocol en kies de knop OK.

U kunt deze opties gebruiken om de volgende handelingen te verrichten.

Gebruik deze optie	*Als u*
XModem/CRC	Het binaire protocol XModem/CRC wilt opgeven. Alle 8 bits worden als databits gebruikt en de optie "Pariteit" moet dus op "Geen" zijn ingesteld. Als deze optie niet op "Geen" is ingesteld, vindt dit automatisch plaats. Als u 7 databits opgeeft en de computer op afstand de 7 bits-groepering in een 8 bits-groepering kan omzetten, worden het aantal databits en de pariteit automatisch tijdens de overdracht omgezet. In eerste instantie wordt het CRC (*cyclic redundancy check*)-schema voor de foutcontrole gebruikt. Als het systeem op afstand CRC niet ondersteunt, wordt automatisch naar het controlesom-schema overgeschakeld.
Kermit	Het protocol Kermit wilt opgeven. Dit protocol kan zowel 7 als 8 bits als databits gebruiken. De pariteit kan daarom op "Even", "Oneven" of "Geen" worden ingesteld.

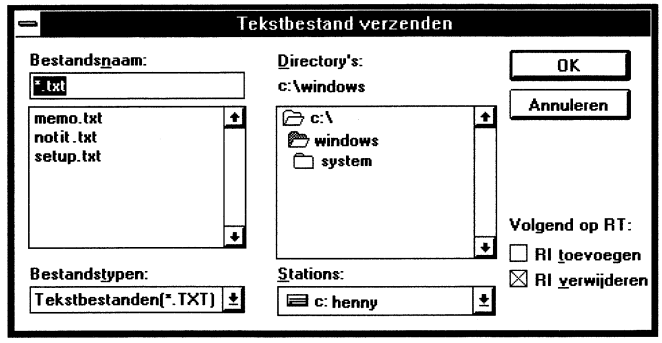
Tekstbestanden verzenden

Nadat u de instellingen voor tekstoverdacht in het menu **Instellingen** hebt opgegeven, kunt u uw bestand verzenden. U kunt de opdracht **Tekstbestand verzenden** in het menu **Overdracht** gebruiken om bestanden te verzenden die u als ASCII-bestanden hebt opgeslagen.

Een tekstbestand verzenden:

1. Kies **Tekstbestand verzenden** in het menu **Overdracht**.

   Het dialoogvenster **Tekstbestand verzenden** wordt weergegeven.

2. Selecteer het station en de directory waarin het te verzenden bestand is opgeslagen indien het bestand zich niet in het huidige station of de huidige directory bevindt.
3. Selecteer het te verzenden bestand in de lijst met bestandsnamen of typ de naam in het tekstvak.
4. Schakel het aankruisvakje "RI toevoegen" in om een regelinvoer aan elk regeleinde van de te verzenden tekst toe te voegen. Schakel het aankruisvakje "RI verwijderen" in om de regelinvoer weer te verwijderen.

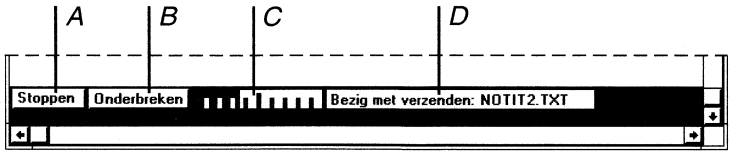
   Als het systeem op afstand regelinvoer aan inkomende tekst toevoegt, moet u wellicht de regelinvoer verwijderen. Zie de optie "RT -> RT/RI" in de sectie "Terminal-voorkeuren opgeven" eerder in dit hoofdstuk voor meer informatie over regelinvoer.

5. Kies de knop OK om het bestand te verzenden.

   U ziet de inhoud van het bestand door het venster Terminal schuiven.

De transmissie van het bestand besturen:

- Kies de knoppen Pauze, Doorgaan of Stoppen aan de onderzijde van het venster Terminal of een van de opdrachten in het menu **Overdracht**.

A Stopt de transmissie.

B Onderbreekt de transmissie tijdelijk en verandert in Doorgaan.

C Geeft weer hoeveel van het bestand is verzonden.

D Geeft de naam weer van het bestand dat wordt verzonden.

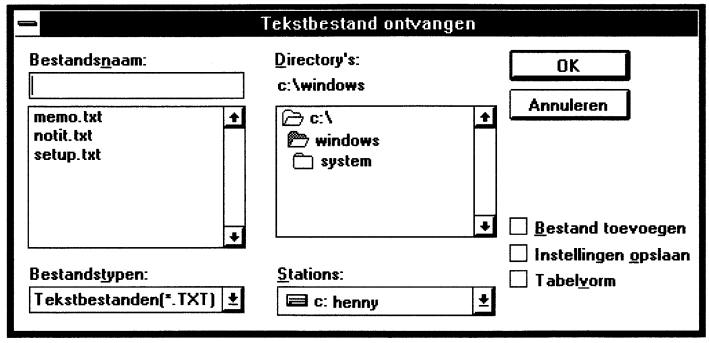
Tekstbestanden ontvangen

Nadat u de instellingen voor tekstoverdracht hebt opgegeven met de opdrachten in het menu **Instellingen** bent u klaar om tekst te ontvangen. Als u de inkomende informatie in een bestand wilt opslaan, gebruikt u de opdracht **Tekstbestand ontvangen** in het menu **Overdracht**. U kunt een nieuw tekstbestand maken, de inkomende informatie aan een bestaand bestand toevoegen of een bestaand bestand door de inkomende informatie vervangen. Let erop dat u de opdracht **Tekstbestand ontvangen** kiest vóórdat u de informatie ontvangt.

Een tekstbestand ontvangen:

1. Kies **Tekstbestand ontvangen** in het menu **Overdracht**.

   Het dialoogvenster **Tekstbestand ontvangen** wordt weergegeven.

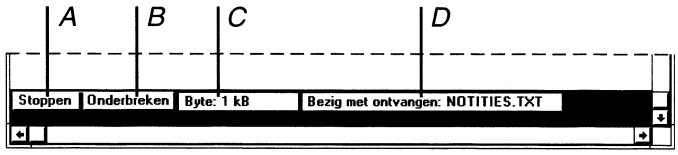
2. Selecteer het station en de directory waarin u het bestand wilt opslaan of waar het bestand zich bevindt waaraan u de informatie wilt toevoegen of waarvan u de inhoud door de inkomende informatie wilt vervangen.
3. Selecteer het bestand in de lijst met bestandsnamen als u informatie aan een bestaand bestand wilt toevoegen of als u de inhoud van een bestand door de inkomende informatie wilt vervangen. Typ een bestandsnaam in het tekstvak als u een nieuw bestand wilt maken.
4. Selecteer één of meer vakken in de rechterbenedenhoek van het dialoogvenster. Kies vervolgens de knop OK. Een beschrijving van deze opties volgt.

Gebruik deze optie	*Als u*
Bestand toevoegen	Inkomende informatie aan het einde van het opgegeven bestand wilt toevoegen en het bestand niet wilt vervangen. In het vak "Bestandsnaam" geeft u het bestand op waaraan de inkomende informatie moet worden toegevoegd.

Gebruik deze optie	*Als u*
Instellingen opslaan	Alle opmaakcodes in een inkomend tekstbestand wilt opslaan. Bij veel toepassingen, zoals tekstverwerkingsprogramma's en spreadsheet-programma's, kunt u (of de verzender) de bestanden als tekst opslaan. Hierdoor worden de meeste opmaakcodes uit het bestand verwijderd waardoor het bestand als een tekstbestand kan worden verzonden (een bestand kan echter een aantal opmaakcodes behouden). Als u deze optie kiest, worden deze opmaakcodes door uw systeem ontvangen.
Tabelinstellingen	De inkomende tekst in tabelvorm wilt ontvangen. Als tekst door twee of meer achtereenvolgende spaties wordt gescheiden, worden de spaties vervangen door een tab.

De transmissie van een inkomend bestand besturen:

- Kies de knoppen Pauze, Doorgaan of Stoppen aan de onderzijde van het venster Terminal of een van de opdrachten in het menu **Overdracht**.

A Stopt de transmissie.

B Onderbreekt de transmissie tijdelijk en verandert in Doorgaan.

C Geeft het aantal ontvangen bytes weer.

D Geeft de naam weer van het bestand dat wordt ontvangen.

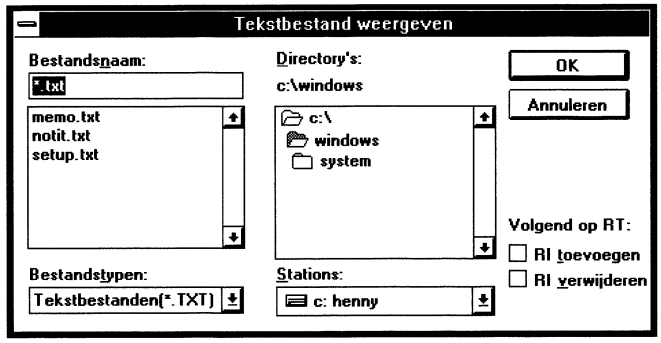
Tekstbestanden bekijken

Als u een tekstbestand voor het verzenden of na het ontvangen wilt bekijken, gebruikt u de opdracht **Tekstbestanden weergeven**.

Een tekstbestand bekijken:

1. Kies **Tekstbestanden weergeven** in het menu **Overdracht**.

   Het dialoogvenster **Tekstbestanden weergeven** wordt weergegeven.

2. Selecteer het station en de directory waarin het te verzenden bestand is opgeslagen indien het bestand zich niet in het huidige station of de huidige directory bevindt.
3. Selecteer het bestand in de lijst met bestandsnamen of typ de naam van het bestand in het vak "Bestandsnaam".

   Of selecteer een bestandsnaam en een directory.
4. Schakel het aankruisvakje "RI toevoegen" in om een regelinvoer aan elk regeleinde van de te verzenden tekst toe te voegen. Schakel het aankruisvakje "RI verwijderen" in om de regelinvoer weer te verwijderen.

   Als u eerder tijdens het ontvangen van een bestand regelinvoer hebt opgegeven, kunt u deze opties wellicht negeren. Zie de optie "RT-> RT/RI" in de sectie "Terminal-voorkeuren opgeven" eerder in dit hoofdstuk voor meer informatie over regelinvoer.

5. Kies de knop OK om het opgegeven bestand te bekijken.

   De inhoud van het bestand schuift door het venster Terminal. Aan de onderzijde van het venster worden dezelfde knoppen weergegeven als bij het verzenden van een tekstbestand.

De weergave van het bestand besturen:

- Kies de knoppen Pauze, Doorgaan of Stoppen.

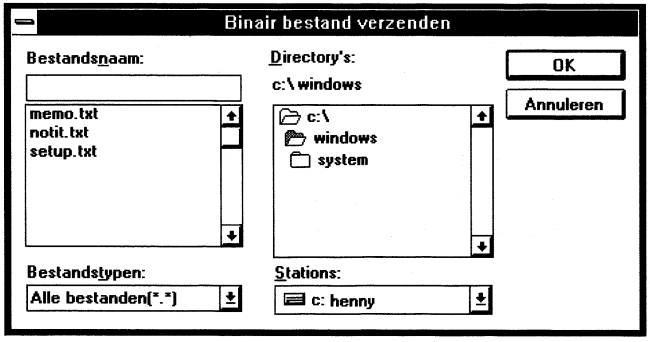
Binaire bestanden verzenden

Met de opdracht **Binair bestand verzenden** in het menu **Overdracht** kunt u een binair bestand verzenden. Het bestand wordt verzonden volgens het protocol dat met de opdracht **Binaire overdracht** in het menu **Instellingen** is opgegeven.

Een binair bestand verzenden:

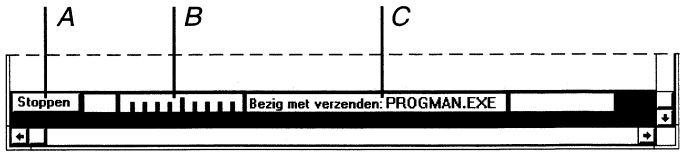
1. Geef aan de computer op afstand door dat u een binair bestand wilt verzenden en geef vervolgens het te gebruiken type protocol op (XModem/CRC of Kermit).
2. Kies **Binair bestand verzenden** in het menu **Overdracht**.

   Het dialoogvenster **Binair bestand verzenden** wordt weergegeven.

3. Selecteer het station en de directory waarin het te verzenden bestand is opgeslagen indien het bestand zich niet in het huidige station of de huidige directory bevindt.
4. Selecteer het bestand dat u wilt verzenden in de lijst met bestandsnamen of typ de naam van het bestand in het tekstvak "Bestandsnaam".
5. Kies de knop OK.

De bestandsoverdracht begint en de naam van het bestand wordt aan de onderkant van het venster Terminal weergegeven. Ook wordt de knop Stoppen weergegeven.

A Stopt de transmissie.
B Geeft weer hoeveel van het bestand is verzonden.
C Geeft de naam weer van het bestand dat wordt verzonden.

Een bestandsoverdracht beëindigen:

♦ Kies de knop Stoppen.

U kunt de overdracht van een binair bestand niet onderbreken of hervatten. Daarom zijn de knoppen Pauze en Doorgaan niet beschikbaar.

Als Terminal gedurende het verzenden van een binair bestand tot een pictogram is verkleind, knippert het pictogram zodra de overdracht is voltooid of wanneer deze is onderbroken. Vergroot het pictogram Terminal weer tot een venster om de communicatie-sessie voort te zetten.

Opmerking Als u problemen ondervindt bij het verzenden van een binair bestand, hebt u wellicht een protocol opgegeven dat niet door de computer op afstand wordt gebruikt. Voor het wijzigen van het protocol gebruikt u de opdracht **Binaire overdracht**. Zie "Bestandsoverdracht instellen" eerder in dit hoofdstuk voor meer informatie.

Binaire bestanden ontvangen

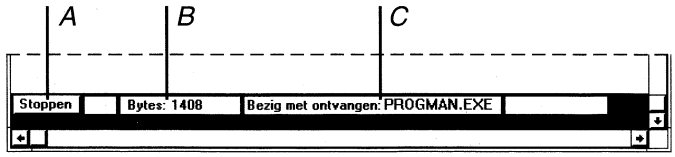
Met de opdracht **Binair bestand ontvangen** in het menu **Overdracht** kunt u met Terminal een binair bestand ontvangen. Het bestand wordt ontvangen volgens het protocol dat met de opdracht **Binaire overdracht** in het menu **Instellingen** is opgegeven.

Een binair bestand ontvangen:

1. Geef aan de computer op afstand door dat deze een binair bestand moet verzenden en geef het te gebruiken type protocol op (XModem/CRC of Kermit).
2. Kies **Binair bestand ontvangen** in het menu **Overdracht**.
3. Selecteer het station en de directory waar u het bestand wilt opslaan of waar het bestand dat u wilt vervangen zich bevindt.
4. Selecteer in de lijst met bestandsnamen een bestaand bestand dat u wilt vervangen. Of typ een naam in het tekstvak "Bestandsnaam" als u een nieuw bestand wilt maken.

   Als u een bestaand bestand uit de lijst met bestandsnamen kiest, wordt u gevraagd of u dat bestand door het inkomende bestand wilt vervangen.
5. Kies de knop OK.

De bestandsoverdracht begint. In het venster Terminal worden de naam van het te ontvangen binaire bestand en de knop Stoppen weergegeven. Ook wordt weergegeven hoeveel van het bestand is ontvangen.

A Stopt de transmissie.

B Geeft weer hoeveel van het bestand is ontvangen.

C Geeft de naam weer van het bestand dat wordt ontvangen.

De bestandsoverdracht beëindigen:

- Kies de knop Stoppen.

U kunt de overdracht van een binair bestand niet onderbreken of hervatten. Daarom zijn de knoppen Pauze en Doorgaan niet beschikbaar.

Af en toe kan een fout in de communicatie een succesvolle gegevensoverdracht belemmeren. In een dergelijk geval probeert het systeem op afstand de gegevens opnieuw te verzenden. Het vak "Nogmaals" aan de onderkant van het venster Terminal geeft het aantal pogingen weer dat het systeem op afstand heeft gedaan om de gegevens te verzenden. Voor het protocol XModem/CRC is het maximale aantal pogingen twintig en voor het protocol Kermit vijf. Als het maximale aantal pogingen is bereikt, wordt de bestandsoverdracht geannuleerd.

Als Terminal gedurende het verzenden van een binair bestand tot een pictogram is verkleind, knippert het pictogram zodra de overdracht is voltooid of wanneer deze is onderbroken. Herstel het venster Terminal om de communicatie-sessie voort te zetten.

Opmerking Als u problemen ondervindt bij het ontvangen van een binair bestand, hebt u wellicht een protocol opgegeven dat niet door de computer op afstand wordt gebruikt. Voor het wijzigen van het protocol gebruikt u de opdracht **Binaire overdracht**. Zie "Bestandsoverdracht instellen" eerder in dit hoofdstuk voor meer informatie.

Tekst in het venster Terminal bewerken

U kunt de inhoud van het venster Terminal wijzigen met de opdrachten in het menu **Bewerken**. In dit venster kunt u eveneens tekst verzenden, opslaan, toevoegen of wissen. In deze sectie worden de handelingen beschreven die u met de opdrachten in het menu **Bewerken** kunt verrichten.

Tekst kopiëren naar het Klembord

Tekst naar het Klembord kopiëren:

1. Selecteer de tekst die u wilt kopiëren.
2. Kies **Kopiëren** in het menu **Bewerken**.

   Nadat een selectie is gekopieerd, kunt u deze met de opdracht **Plakken** invoegen.

Inhoud van het Klembord verzenden

Wanneer u tekst vanaf het Klembord *plakt*, wordt een kopie van de inhoud van het Klembord naar het systeem op afstand verzonden. De inhoud van het Klembord blijft onveranderd.

De inhoud van het Klembord naar een systeem op afstand verzenden:

- Kies **Plakken** in het menu **Bewerken**.

Geselecteerde tekst verzenden

U kunt de opdracht **Verzenden** in het menu **Bewerken** gebruiken om geselecteerde tekst naar het systeem op afstand te verzenden. Deze opdracht komt overeen met de opdrachten **Kopiëren** en **Plakken**.

Geselecteerde tekst naar een systeem op afstand verzenden:

1. Selecteer de tekst die u wilt verzenden.
2. Kies **Verzenden** in het menu **Bewerken**.

Alle tekst selecteren

Het kiezen van de opdracht **Alles selecteren** komt overeen met het selecteren van de inhoud van de Terminal-buffer met de muis of het toetsenbord. Nadat u de tekst hebt geselecteerd, kunt u deze kopiëren of verzenden.

Alle tekst in het venster Terminal en de schuifbuffer selecteren:

- Kies **Alles selecteren** in het menu **Bewerken**.

De buffer wissen

Als u meer tekst typt of ontvangt dan in het venster kan worden weergegeven, wordt deze tekst in een buffer geplaatst. U kunt met de schuifbalken de vensterinhoud verschuiven zodat u deze tekst kunt zien. U zult wellicht de buffer willen wissen om geheugen vrij te maken.

De inhoud van het venster en de schuifbuffer wissen:

- Kies **Buffer wissen** in het menu **Bewerken**.

  De inhoud van het venster Terminal en de tekst die zich in de buffer bevindt, worden gewist.

Afdrukken

U kunt tekst (van inkomende bestanden of van een communicatie-sessie) op twee manieren afdrukken. U kunt de tekst die op dat moment in de schuifbuffer aanwezig is in een bestand opslaan en vanuit een andere toepassing, zoals Write, afdrukken, of u kunt de printerecho inschakelen zodat inkomende tekst zowel naar de printer als naar het scherm wordt gestuurd.

Printer instellen

Als u een printer hebt aangesloten en geïnstalleerd, kunt u vanuit Terminal tekst afdrukken. Zie hoofdstuk 6, "Afdrukbeheer", voor informatie over het installeren van een printer.

Inkomende tekst afdrukken

U kunt met de opdracht **Printerecho** in het menu **Instellingen** opgeven of inkomende informatie naar de printer moet worden gestuurd of niet. Als de printerecho is ingeschakeld, wordt alle door Terminal ontvangen informatie naar de printer gezonden. Als u inkomende tekst wilt afdrukken terwijl u deze ontvangt, moet u de opdracht **Printerecho** kiezen voordat u de informatie ontvangt.

Inkomende tekst afdrukken:

- Kies **Printerecho** in het menu **Instellingen**.

  Voor de opdracht wordt een vinkje weergegeven waarmee aangegeven wordt dat de inkomende tekst direct naar de printer wordt verzonden.

Als de inkomende tekst geen volle pagina beslaat, kunt u de gedeeltelijke pagina door de printer laten uitdraaien.

Een gedeeltelijke pagina door de printer laten uitdraaien:

- Kies opnieuw **Printerecho** in het menu **Instellingen**.

Geselecteerde tekst afdrukken

Het is aan te raden dat u wacht met het afdrukken van geselecteerde tekst in het venster Terminal of in de schuifbuffer totdat u klaar bent met uw communicatie-sessie.

Ontvangen of ingevoerde tekst afdrukken:

1. Selecteer de gewenste tekst.

   Als u de gehele inhoud van zowel het venster als de schuifbuffer wilt selecteren, kiest u **Alles selecteren** in het menu **Bewerken**.
2. Kies **Kopiëren** in het menu **Bewerken** om de geselecteerde tekst op het Klembord te plaatsen.
3. Start een teksteditor of een tekstverwerkingsprogramma (bij voorkeur een Windows-toepassing zoals Write).
4. Plak de inhoud van het Klembord in een tekstbestand.
5. Gebruik de afdrukopdracht van de toepassing voor het afdrukken van uw selectie.

Uw communicatie-sessie beëindigen

Als u een communicatie-sessie wilt beëindigen, slaat u het instellingenbestand op (indien u deze instellingen opnieuw wilt gebruiken), verbreekt u de verbinding met de computer op afstand en sluit u Terminal af.

Instellingenbestanden opslaan

U kunt de instellingen van Terminal opslaan zodat u deze bij een volgende communicatie-sessie opnieuw kunt gebruiken.

Het instellingenbestand opslaan:

- Kies **Opslaan** in het menu **Bestand**.

  Indien u de instellingen niet eerder hebt opgeslagen, wordt een dialoogvenster weergegeven waarin u kunt opgeven in welk station, in welke directory en onder welke bestandsnaam het instellingenbestand moet worden opgeslagen. Als u geen toevoeging opgeeft, krijgt het bestand de toevoeging .TRM. U kunt de opdracht **Opslaan als** kiezen als u het instellingenbestand van een nieuwe naam wilt voorzien of als u een bestaand bestand wilt vervangen.

Verbinding met de computer op afstand verbreken

Het verbreken van de verbinding met de computer op afstand is een belangrijke stap in het beëindigen van uw Terminal-sessie.

De verbinding met de computer op afstand verbreken:

1. Typ de opdracht voor het verbreken van de verbinding. Deze opdracht wordt door het systeem op afstand opgegeven, doorgaans *bye*.

   Deze opdracht heeft als resultaat dat de modem op afstand "ophangt".

2. Kies **Verbinding verbreken** in het menu **Telefoon** om de verbinding van uw modem te verbreken.

Waarschuwing Het is belangrijk dat u een opdracht voor het afsluiten van de verbinding naar de computer op afstand stuurt voordat u **Verbinding verbreken** kiest. Indien u de juiste opdracht voor het afsluiten van de verbinding niet weet, moet u de handleiding raadplegen die u door deze online-service is verstrekt. Wanneer u eerst de opdracht **Verbinding verbreken** kiest, ontkoppelt u de verbinding, maar de computer op afstand zal dit niet direct registreren. Dit betekent dat de kosten hiervan u in rekening kunnen worden gebracht, totdat het systeem op afstand ontdekt dat de verbinding niet langer door een andere computer wordt gebruikt.

Terminal afsluiten

U kunt uw communicatie-sessie beëindigen door Terminal af te sluiten en terug te keren naar het venster Programmabeheer.

Terminal afsluiten:

1. Kies **Afsluiten** in het menu **Bestand**.
2. Indien u wijzigingen hebt aangebracht in het huidige instellingenbestand die u nog niet hebt opgeslagen, wordt u gevraagd of u deze wilt opslaan, ongedaan wilt maken of het afsluiten van Terminal wilt annuleren.
3. Kies de gewenste knop.

12 Extra Bureau-accessoires

Rekenmachine

De Rekenmachine van Windows bestaat uit een standaardrekenmachine en een wetenschappelijke rekenmachine. Met de standaardrekenmachine kunt u eenvoudige berekeningen uitvoeren en deze in het geheugen opslaan. Met de wetenschappelijke rekenmachine kunt u gecompliceerde wetenschappelijke en statistische berekeningen uitvoeren.

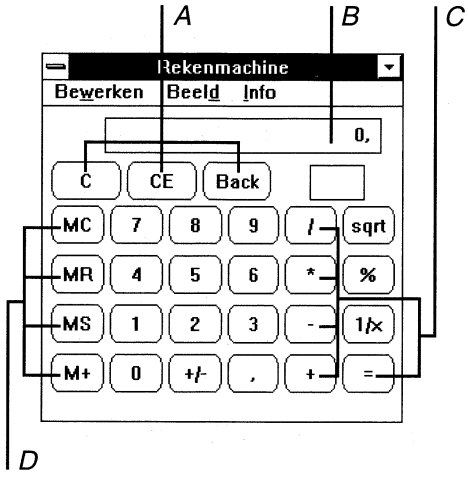
Beide rekenmachines werken op dezelfde manier. Als u alleen de wetenschappelijke rekenmachine wilt gebruiken, kunt u dus de sectie over de standaardrekenmachine overslaan.

Rekenmachine starten

Rekenmachine starten:

- Kies in de groep Bureau-accessoires het pictogram Rekenmachine.

  Indien u de Rekenmachine voor het eerst start, wordt de standaardrekenmachine weergegeven.

A Met deze knoppen kunt u de getallen in het venster bewerken.

B Hier worden de getallen weergegeven.

C Dit zijn de basisbewerkingen.

D Met deze knoppen kunt u het geheugen van de rekenmachine gebruiken.

Telkens wanneer u de rekenmachine opnieuw start, wordt de laatst gebruikte rekenmachine - standaard of wetenschappelijk - weergegeven.

U kunt het formaat van het venster Rekenmachine niet veranderen. U kunt dit venster echter wel verkleinen tot een pictogram zodat het binnen handbereik is wanneer u het nodig hebt.

Berekeningen uitvoeren

De Rekenmachine werkt het gemakkelijkste met een muis. U wijst naar een knop en klikt erop. U kunt de rekenmachine echter ook met het toetsenbord bedienen door de toetsen in te drukken die corresponderen met de knoppen op de rekenmachine. Meer informatie over de toetsenbord-equivalenten van elke Rekenmachine-functie vindt u in "Standaardfuncties van de rekenmachine" of "Geavanceerde functies van de rekenmachine" verderop in dit hoofdstuk. Voor eenvoudige berekeningen kunt u gebruik maken van de cijfers en toetsen van basisbewerkingen (+, -, *, /, =) op het toetsenbord of het numerieke toetsenblok. (Schakel NUM-LOCK in voordat u het numerieke toetsenblok gebruikt).

Een eenvoudige berekening uitvoeren met de rekenmachine:

1. Typ het eerste getal van de berekening.

   Het getal wordt weergegeven in het venster van de rekenmachine.

2. Kies het bewerkingsteken dat u in de berekening wilt gebruiken.

   Meer informatie over operatoren vindt u in "Standaardfuncties van de rekenmachine" verderop in dit hoofdstuk.

3. Voer het volgende getal in de berekening in.

   Indien u een typefout maakt, kiest u de knop Back (of drukt u op BACKSPACE) als u slechts enkele cijfers wilt verbeteren. Kies de knop CE (of druk op DEL) als u het volledige getal wilt wissen.

4. Voer op dezelfde manier de overige getallen en bewerkingstekens in.

5. Kies de knop met het "is gelijk"-teken (=).

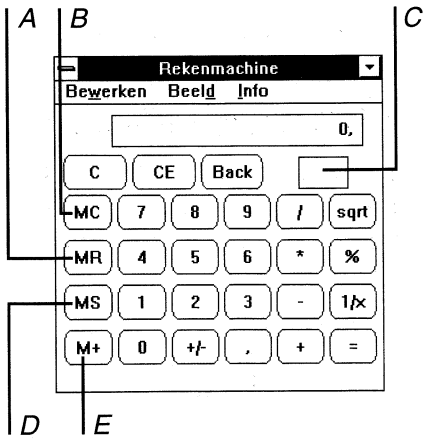
   Of druk op het "is gelijk"-teken of op ENTER.

   De uitkomst wordt weergegeven in het venster van de Rekenmachine.

Als u een fout hebt gemaakt en de berekening opnieuw wilt uitvoeren, kiest u de knop C (of drukt u op ESC) om de hele berekening uit de rekenmachine te wissen.

Werken met het geheugen van de Rekenmachine

De rekenmachine heeft een eigen geheugen waarin u waarden kunt opslaan die u later opnieuw wilt gebruiken. In de volgende illustratie ziet u de knoppen waarmee u het geheugen kunt gebruiken.

A Geeft de waarde weer die in het geheugen is opgeslagen.

B Wist een waarde in het geheugen.

C Hier wordt een M weergegeven als een waarde in het geheugen is opgeslagen.

D Slaat de weergegeven waarde op in het geheugen.

E Telt de weergegeven waarde op bij de waarde in het geheugen.

Wanneer u een waarde in het geheugen opslaat, verschijnt er een *M* in het vak onder het venster van de rekenmachine.

Indien u een nul in het geheugen opslaat of een waarde bij het geheugen optelt waardoor de inhoud van het geheugen nul wordt, verdwijnt de aanduiding *M* uit het vak onder het weergavevenster van de rekenmachine. Indien u met de knop MS een andere waarde in het geheugen opslaat, vervangt deze waarde de waarde in het geheugen.

Indien u niet over een muis beschikt, kunt u met het toetsenbord de geheugenfuncties bedienen. Meer informatie vindt u in "Standaardfuncties van de Rekenmachine" verderop in dit hoofdstuk.

De Rekenmachine en het Klembord

Met het Klembord kunt u gemakkelijk uitkomsten van berekeningen doorgeven aan andere toepassingen of berekeningen uitvoeren met waarden die uit andere toepassing afkomstig zijn. U kunt de Rekenmachine gebruiken met elke toepassing waarbij u ook gebruik kunt maken van het Klembord.

Een waarde van het venster van de Rekenmachine naar het Klembord kopiëren:

- Kies de opdracht **Kopiëren** in het menu **Bewerken**.

U kunt de nieuwe waarde plakken in elke toepassing waarin u ook het Klembord kunt gebruiken.

Een getal vanaf het Klembord in het venster Rekenmachine plakken:

1. Indien u de wetenschappelijke rekenmachine gebruikt, kiest u een talstelsel.
2. Kies de opdracht **Plakken** in het menu **Bewerken**.

De rekenmachine interpreteert de meeste tekens op het Klembord alsof deze via het toetsenbord zijn ingevoerd. Wanneer u echter vanaf het Klembord plakt, worden enkele tekens als toetsenreeksen of functietoetsen geïnterpreteerd. In de volgende tabel vindt u een overzicht van de betekenis van deze tekens.

Tekens	*Betekenis in ingeplakte tekst*
:c	De waarde in het geheugen wordt gewist. Dit is het equivalent van CTRL+L.
:e	Hiermee kunt u getallen in wetenschappelijke notatie in de decimale modus invoeren. Dit teken kan optioneel worden gevolgd door een plusteken (+) of een minteken (-) waarmee het teken van de exponent wordt aangegeven. Het plusteken werkt niet indien het teken is voorafgegaan door een dubbele punt (:). Indien geen teken wordt opgegeven, is + de standaardwaarde. Geeft in hexadecimale modus het getal "E" aan.
:m	Slaat de weergegeven waarde in het geheugen op. Dit is het equivalent van CTRL+M.
:p	Telt de weergegeven waarde op bij de waarde in het geheugen. Dit is het equivalent van CTRL+P.
:q	Wist de huidige berekening. Dit is het equivalent van de toets ESC of de knop C.
:r	Geeft de waarde in het geheugen weer. De waarde blijft in het geheugen staan. Dit is het equivalent van CTRL+R.
\	Hetzelfde als de knop Dat. Deze wordt doorgaans toegewezen aan de toets INS. U moet het vak "Statistiek" activeren voordat u deze toets gebruikt.

Standaardfuncties van de rekenmachine

In de volgende tabel wordt een overzicht gegeven van alle toetsen op de standaardrekenmachine, de bijbehorende toetsen op het toetsenbord en de functie.

Knop	*Toets*	*Functie*
+	+	Optellen
-	-	Aftrekken

Knop	*Toets*	*Functie*
*	*	Vermenigvuldigen
/	/	Delen
sqrt	@	Berekent de vierkantswortel van de weergegeven waarde.
%	%	Berekent een percentage.
1/x	r	Berekent de reciproke waarde van het weergegeven getal.
=	= of ENTER	Voert een berekening uit met de twee getallen die het laatst zijn ingevoerd. Kies deze knop of toets opnieuw als u de laatste bewerking wilt herhalen (bijvoorbeeld, 4+2=6. Als u opnieuw op = drukt, is het resultaat 8, enzovoorts).
+/-	F9	Wijzigt het teken van het weergegeven getal.
,	. of ,	Plaatst een decimale komma in het weergegeven getal. De komma is het standaardteken voor het decimaalteken. U kunt het decimaalteken instellen via het Configuratiescherm.
Back	BACKSPACE of PIJL-LINKS	Het cijfer uiterst rechts in het weergegeven getal wordt gewist.
CE	DEL	Wist het weergegeven getal.
C	ESC	Wist de huidige berekening.
MC	CTRL+L	Wist de waarde in het geheugen.
MR	CTRL+R	Geeft de waarde in het geheugen weer. De waarde blijft in het geheugen staan.
MS	CTRL+M	Slaat de weergegeven waarde op in het geheugen.
M+	CTRL+P	Telt de weergegeven waarde op bij de waarde in het geheugen.

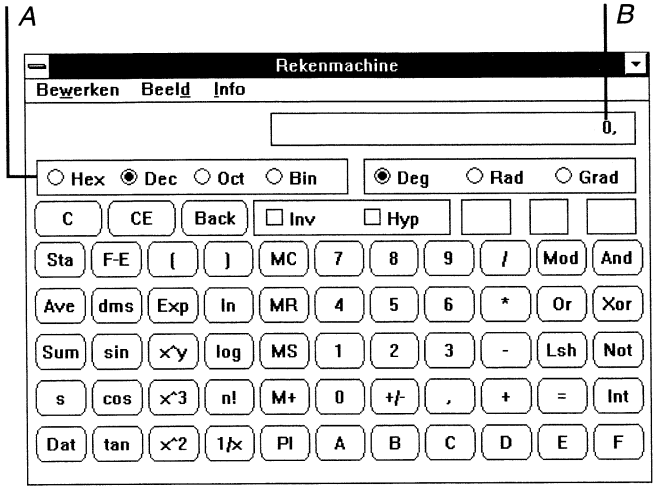
Werken met de wetenschappelijke rekenmachine

Met de wetenschappelijke rekenmachine kunt u zowel eenvoudige basisberekeningen als gecompliceerde wetenschappelijke en statistische berekeningen uitvoeren. Deze rekenmachine kan werken met binaire, octale en hexadecimale getallen, maar natuurlijk ook met het gebruikelijke decimale stelsel.

De wetenschappelijke rekenmachine gebruiken:

- Kies de opdracht **Wetenschappelijk** in het menu **Beeld**.

  De wetenschappelijke rekenmachine wordt weergegeven.

A Hier selecteert u het talstelsel waarmee u wilt werken.

B Hier worden waarden weergegeven.

Een eenvoudige berekening voert u op een wetenschappelijke rekenmachine op dezelfde manier uit als op de standaardrekenmachine. Zie voor meer informatie "Berekeningen uitvoeren" eerder in dit hoofdstuk. De volgende onderwerpen hebben alleen betrekking op de wetenschappelijke rekenmachine.

Werken met andere talstelsels

Wanneer u met de wetenschappelijke rekenmachine begint te werken, is deze ingesteld op het decimale talstelsel - het op 10 gebaseerde talstelsel. Deze rekenmachine kan echter ook werken met het binaire, octale en hexadecimale talstelsel.

Wanneer u in de wetenschappelijke rekenmachine waarden invoert, worden alleen die waarden geaccepteerd die geldig zijn in het talstelsel waarmee u werkt. Als u bijvoorbeeld met het hexadecimale talstelsel werkt, is B een geldige waarde. Werkt u echter in het decimale talstelsel, dan is B geen geldige waarde.

Een waarde converteren naar een ander talstelsel

De meeste waarden kunnen door de wetenschappelijke rekenmachine naar een ander beschikbaar talstelsel worden geconverteerd. In de volgende tabel vindt u een overzicht van het geldige bereik bij het converteren van getallen.

Talstelsel	*Bereik*
Hexadecimaal	-2\31/-1 tot en met 2\31/-1
Decimaal	-9,9999999999999e+307 tot 9,9999999999999e+307
Octaal	-2\31/-1 tot en met 2\31/-1
Binair	-2\31/-1 tot en met 2\31/-1

Een waarde naar een ander talstelsel converteren:

1. Voer de waarde in die u wilt converteren.
2. Kies de knop voor het talstelsel waarnaar u wilt converteren - Hex, Dec, Oct of Bin.
3. Kies de maateenheid waarin het resultaat moet worden weergegeven.

   Wanneer u naar het hexadecimale, octale of binaire talstelsel converteert, kunt u de knop 32 bits, 16 bits of 8 bits kiezen. Meer informatie over deze instellingen vindt u in "Geavanceerde functies van de rekenmachine" verderop in dit hoofdstuk.

   Het resultaat van de conversie wordt weergegeven.

Indien u een decimaal getal met cijfers achter de komma converteert naar een ander talstelsel, wordt het getal ingekort tot het gehele getal. De getallen die vanuit het hexadecimale, octale of binaire talstelsel naar het decimale talstelsel worden geconverteerd, worden eveneens als gehele getallen weergegeven.

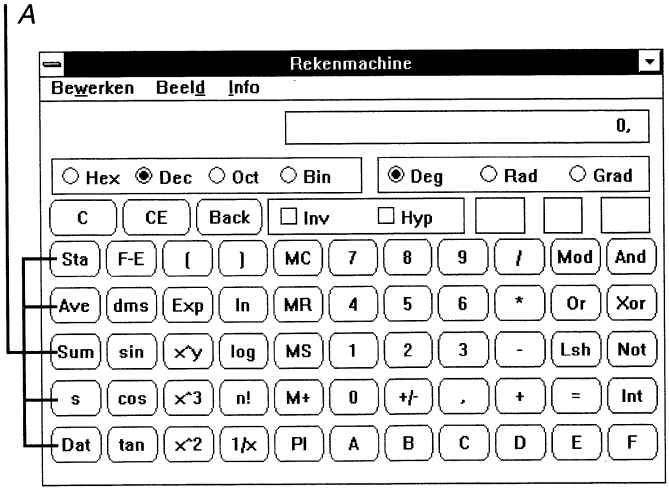
In verschillende talstelsels kopiëren en plakken

Wanneer u met de opdracht **Kopiëren** in het menu **Bewerken** een waarde vanuit de rekenmachine naar het Klembord kopieert, wordt deze waarde als tekst beschouwd. Op het Klembord wordt geen onderscheid gemaakt tussen tekst en getallen. Met de opdracht **Kopiëren** kunt u een getal in elk talstelsel overhevelen van de wetenschappelijke rekenmachine naar een andere Windows-toepassing of Bureau-accessoire.

Omgekeerd kunt u ook een waarde in elk talstelsel vanaf het Klembord naar de wetenschappelijke rekenmachine kopiëren. De enige voorwaarde is dat het getal de notatie heeft van het talstelsel dat op dat moment actief is.

Statistische functies van de Rekenmachine

Naast eenvoudige en geprogrammeerde berekeningen kan de wetenschappelijke rekenmachine statische waarden zoals gemiddelden en standaarddeviaties berekenen.

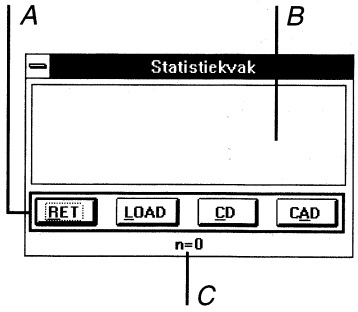

A Knoppen voor statistische berekeningen.

Een statistische berekening uitvoeren:

1. Kies de knop Sta.

   Het vak "Statistiekvak" wordt weergegeven.

A Knoppen voor statistische functies.
B Hier worden de ingevoerde waarden weergegeven.
C Duidt het aantal ingevoerde waarden aan.

2. Plaats het vak "Statistiekvak" naar een positie waar u gemakkelijk kunt werken met de getallen en de statistische functies die u nodig hebt.
3. Voer de eerste waarde in.

   Indien u met het toetsenbord werkt, kiest u de knop RET in het vak "Statistiekvak" door op ALT+R te drukken en het getal te typen.
4. Kies de knop Dat om de waarde in het vak "Statistiekvak" te plaatsen.
5. Voer eventuele andere getallen voor de berekening in, waarbij u elk getal in het vak "Statistiekvak" plaatst door de knop Dat te kiezen.

   U kunt zoveel getallen invoeren als het geheugen van uw computer toelaat.
6. Kies de knop voor de statistische functie die u in de berekening wilt gebruiken - Ave (gemiddelde), Sum (totaal), of s (standaarddeviatie). Zie de volgende sectie, "Geavanceerde functies van de rekenmachine" voor meer informatie over deze functies.

   Kies de knop Dat als u de resultaten in het vak "Statistiekvak" wilt opnemen.
7. Wanneer u klaar bent met de statistische berekeningen, kiest u de knop Sluiten in het Systeemmenu om het vak "Statistiekvak" van het scherm te verwijderen.

De knoppen in het vak "Statistiekvak" kunt u op de volgende manieren gebruiken.

Knop	*Beschrijving*
RET	Schakelt over naar de Rekenmachine met behoud van de waarden in het vak "Statistiekvak". (Kies de knop Sta als u naar het vak "Statistiekvak" wilt teruggaan).
LOAD	Vervangt het getal in het weergavegebied van de rekenmachine door het geselecteerde getal in het vak "Statistiekvak".
CD	Wist het geselecteerde getal uit het vak "Statistiekvak".
CAD	Wist alle getallen uit het vak "Statistiekvak".

Geavanceerde functies van de rekenmachine

De volgende tabellen geven u een overzicht van alle knoppen die alleen op de wetenschappelijke rekenmachine beschikbaar zijn, evenals een beschrijving van de desbetreffende functies. De knoppen die ook beschikbaar zijn op de standaardrekenmachine worden beschreven in "Standaardfuncties van de rekenmachine" eerder in dit hoofdstuk. In de volgende tabellen wordt bij iedere functie eveneens het toetsenbordequivalent vermeld.

Operatoren

Knop	*Toets*	*Functie*
(	(	Begin van een nieuw niveau van haakjes. Het huidige niveau wordt onder het weergavegebied weergegeven. Het maximumaantal is 25.
)	)	Einde van het huidige niveau van haakjes.
And	&	Berekent AND bitsgewijs.
Int	;	Geeft het gedeelte van het decimale getal weer dat voor de komma staat. Met Inv+Int wordt het gedeelte achter de komma weergegeven. Is de huidige waarde bijvoorbeeld 47,5 is, dan geeft Int 47 weer en Inv+Int ,5.

Knop	*Toets*	*Functie*
Lsh	<	Verschuiving naar links. Inv+Lsh resulteert in een verschuiving naar rechts. Nadat u deze knop hebt gekozen, moet u (in binair formaat) opgeven hoeveel posities u het getal in het weergavegebied naar rechts of naar links wilt verschuiven. Druk daarna op het "is gelijk"-teken (=).
Mod	%	Geeft de modulus (of rest) weer van de deling x/y, Bijvoorbeeld, 10 Mod 3 wordt weergegeven als 1.
Not	~	Berekent een inverse bitsgewijs.
Or	|	Berekent OR bitsgewijs.
Xor	^	Berekent een buitensluitend OR bitsgewijs.

Elementaire getalfuncties

Knop	*Toets*	*Functie*
Bin	F8	Converteert naar het binaire talstelsel.
Byte	F4	Geeft de onderste 8 bits van het weergegeven getal weer, maar wijzigt de waarde niet.
Dec	F6	Converteert naar het decimale talstelsel. Dit is de standaardinstelling. Gebruikt Deg, Rad of Grad in trigonometrische functies. 32 bits, 16 bits en 8 bits zijn hier niet van toepassing.
32 bits	F2	Het weergegeven getal wordt weergegeven als een volledig 32-bits getal.
Hex	F5	Converteert naar het hexadecimale talstelsel.
Oct	F7	Converteert naar het octale talstelsel.
16 bits	F3	Geeft de onderste 16 bits van het weergegeven getal weer, maar wijzigt de waarde niet.

Geavanceerde statistische functies

Knop	*Toets*	*Functie*
Ave	CTRL+A	Berekent het gemiddelde van de waarden in het vak "Statistiekvak". Inv+Ave berekent het gemiddelde van de kwadraten.
Dat	INS	Voert het weergegeven getal in het vak "Statistiekvak" in.
s	CTRL+D	Berekent de standaarddeviatie met de populatieparameter als n-1. Met Inv+s wordt de standaarddeviatie berekend met de populatieparameter als n.
Sta	CTRL+S	Opent het vak "Statistiekvak" en activeert de knoppen Ave, Sum, s en Dat.
Sum	CTRL+T	Berekent de som van de waarden in het vak "Statistiekvak". Met Inv+Sum wordt de som van de kwadraten berekend.

Andere geavanceerde functies

Knop	*Toets*	*Functie*
cos	O	Berekent de cosinus van het weergegeven getal. Inv+cos berekent de arccosinus. Hyp+cos berekent de hyperbole cosinus. Inv+Hyp+cos berekent de hyperbole arccosinus.
Deg	F2	Trigonometrische invoer voor graden. Deze functie is alleen beschikbaar in de decimale modus. (Bijvoorbeeld, als u de cosinus van 35 graden wilt berekenen, gaat u naar Deg, voert u 35 in en kiest u de knop cos).

Knop	*Toets*	*Functie*
dms	m	Converteert het weergegeven getal naar de notatie graden-minuten-seconden (ervan uitgaande dat het getal in graden is weergegeven). Inv+dms converteert het weergegeven getal naar graden (ervan uitgaande dat het getal in de notatie graden-minuten-seconden is weergegeven).
Exp	x	Staat invoer in wetenschappelijke notatie toe. Het exponent heeft een bovengrens van +307. U kunt getallen blijven invoeren zolang u alleen de toetsen 0 tot en met 9 gebruikt. U kunt Exp alleen in het decimale talstelsel gebruiken.
F-E	v	Wisselt tussen de wetenschappelijke en de standaardnotatie. Getallen groter dan 10^{15} worden altijd exponentieel weergegeven. U kunt F-E alleen in het decimale talstelsel gebruiken.
Grad	F4	Trigonometrische invoer voor graden in de decimale modus.
Hyp	h	Hyperbole functie voor sin, cos en tan. De verschillende functies schakelen de hyperbole functie na afronding van de berekening automatisch uit. (Zie de verschillende functies voor meer informatie).
Inv	i	Inversiefunctie voor sin, cos, tan, PI, x^y, x^2, x^3, ln, log, Ave, Sum en s. De verschillende functies schakelen de inversiefunctie na afronding van een berekening automatisch uit. (Zie de verschillende functies voor meer informatie).
ln	n	Berekent het natuurlijke logaritme (grondtal *e*). Inv+ln berekent *e* tot de macht x waarbij x het huidige getal is.

Knop	*Toets*	*Functie*
log	l	Berekent de normale logaritme (basis 10). Inv+log berekent 10 tot de macht x.
n!	!	Berekent de faculteit van het weergegeven getal.
PI	p	Geeft de waarde van pi weer. Inv+PI is 6,28 (of 2*pi).
Rad	F3	Trigonometrische invoer voor radianen in decimale modus. Invoer kan variëren van 0-2*pi.
sin	s	Berekent de sinus van het weergegeven getal. Inv+sin berekent de arcsinus. Hyp+sin berekent de hyperbole sinus. Inv+Hyp+sin berekent de hyperbolische arcsinus.
tan	t	Berekent de tangens van het weergegeven getal. Inv+tan berekent de arctangens. Hyp+tan berekent de hyperbole tangens. Inv+Hyp+tan berekent de hyperbole arctangens.
x^y	y	Berekent x tot de macht y. Inv+x^y berekent de y-de machtswortel van x.
x^2	@	Berekent het kwadraat van het weergegeven getal. Inv+x^2 berekent de vierkantswortel.
x^3	#	Berekent de derde macht van het weergegeven getal. Inv+x^3 berekent de derdemachtswortel.

Agenda

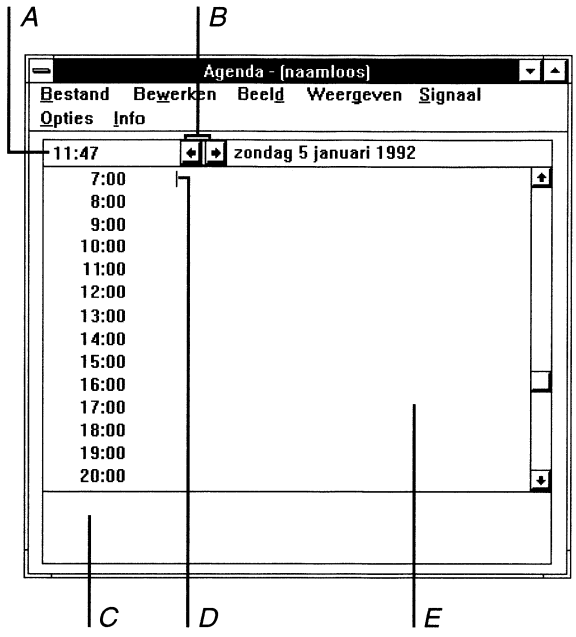
De Agenda van Windows is een combinatie van een maandkalender en een overzicht van de dagelijkse afspraken.

Agenda starten

Zo start u de Agenda:

- Open de groep Bureau-accessoires.

  Een naamloos agendavenster wordt weergegeven. Hierin ziet u een dagindeling met tijdsintervallen van 1 uur voor de huidige dag. Het eerste uur, bovenin het venster, is 7:00 's morgens.

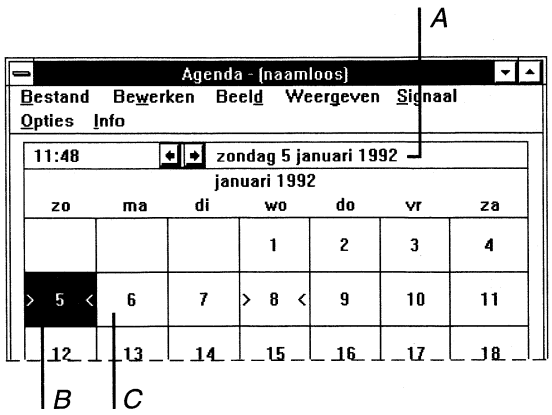

A Statusregel
B Schuifpijlen
C Notitieblok
D Invoegpositie
E Gebied voor afspraken

De Agenda geeft de systeemtijd en -datum op de statusregel weer. Indien de datum en tijd niet juist zijn of indien u de notatie wilt aanpassen, kunt u deze via het Configuratiescherm wijzigen. Zie hoofdstuk 5, "Configuratiescherm" voor meer informatie.

Weergave van de Agenda wijzigen

De Agenda biedt twee verschillende weergaven. Wanneer u Agenda start, ziet u een volledige dag (de dagweergave). U kunt overschakelen naar de maandweergave zodat u een volledig maandoverzicht kunt bekijken.

A De geselecteerde datum wordt op de statusregel weergegeven.

B Geselecteerde datum

C Huidige datum

Overschakelen tussen dagweergave en maandweergave:

- Kies de opdracht **Maand** of **Dag** in het menu **Beeld**.

Tip Indien u met een muis werkt, kunt u snel van de dagweergave naar de maandweergave en terug gaan door te dubbelklikken op de datum in de statusregel. U kunt ook teruggaan naar de dagweergave door te dubbelklikken op een bepaalde datum in de maandweergave (of door met de pijltoetsen naar de datum te gaan en op ENTER te drukken).

Afspraken noteren

Wanneer u een afspraak wilt noteren, plaatst u de invoegpositie op een tijdstip in de dagweergave en typt u een tekst die de afspraak beschrijft. U kunt eveneens een signaal instellen en notities en opmerkingen op het notitieblok van de agenda vermelden.

De dagweergave bevat een lijst met tijdstippen die standaard is ingesteld op intervallen van 1 uur, te beginnen vanaf middernacht. De invoegpositie wordt in eerste instantie weergegeven op 7:00 's morgens (de begintijd).

Zo noteert u een afspraak:

1. Plaats de invoegpositie op het tijdstip van de afspraak.

   Indien het gewenste tijdstip niet zichtbaar is, kunt u met de schuifbalk of de pijltoetsen de tijd op het scherm schuiven.

2. Typ de gewenste informatie.

   U kunt maximaal 80 tekens tekst typen als beschrijving van de afspraak. De afsprakenregel schuift horizontaal wanneer u aan het einde van de in de agenda weergegeven regel door blijft typen.

Als u het toetsenbord gebruikt, kunt u met de volgende toetsen de invoegpositie verplaatsen.

Toets(en)	*Invoegpositie wordt verplaatst naar*
PIJL-OMHOOG	Het bovenliggende tijdstip.
PIJL-OMLAAG of ENTER	Het onderliggende tijdstip.
PGUP	Het vorige scherm.
PGDN	Het volgende scherm.
CTRL+HOME	Het eerste tijdstip (is ingesteld op 7:00 's morgens als u Agenda voor het eerst start).
CTRL+END	Twaalf tijdstippen onder het eerste tijdstip (dit zijn niet noodzakelijk 12 uren indien u andere tijdstippen hebt toegevoegd).

Indien u een afspraak wilt noteren voor een tijdstip dat niet is weergegeven, moet u een speciaal tijdstip toevoegen. Zie "Agenda aanpassen" verderop in dit hoofdstuk voor meer informatie.

Een afspraak bewerken

U kunt de tekst die een afspraak beschrijft net als tekst in andere Windows-toepassingen bewerken. Meer informatie vindt u in hoofdstuk 2, "Toepassingen". Wanneer u echter een agendatekst wilt bewerken, kunt u steeds slechts één afsprakenregel selecteren.

Een opmerking of herinnering toevoegen

In het venster met de dagelijkse afspraken ziet u onderaan een notitieblok waarop u opmerkingen en geheugensteuntjes kunt typen.

Opmerkingen op het notitieblok schrijven:

1. Wijs het notitieblok aan en klik erop.

   Of druk op TAB.

2. Typ de opmerkingen en geheugensteuntjes.

   U kunt maximaal drie regels tekst op het notitieblok typen. Wanneer u tijdens het typen de rechterzijde van het notitieblok hebt bereikt, loopt de tekst automatisch terug naar de volgende regel.

3. Druk op TAB als u wilt terugkeren naar het afsprakengebied.

Een andere dag weergeven

U kunt met de opdrachten in het menu **Weergeven** andere dagen van de agenda weergeven. U kunt dit menu ook gebruiken om snel de huidige dag weer te geven.

De vorige of volgende dag in de agenda weergeven:

- Kies de opdracht **Volgende** of **Vorige** in het menu **Weergeven**.

Terugkeren naar de huidige afsprakendag:

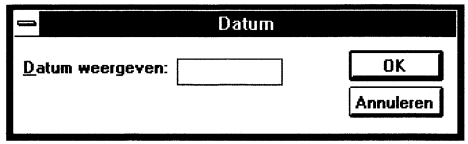
- Kies de opdracht **Vandaag** in het menu **Weergeven**.

Wanneer de maandweergave actief is, hebben de opdrachten **Vorige**, **Volgende** en **Vandaag** betrekking op maanden.

Tip Klik op de linkerschuifpijl op de statusregel in de agenda (of druk op CTRL+PGUP) als u snel naar de vorige dag wilt overschakelen. Klik op de rechterschuifpijl op de statusregel in de agenda (of druk op CTRL+PGDN) als u snel naar de volgende dag wilt overschakelen.

De afsprakendag wijzigen in een specifieke datum:

1. Kies de opdracht **Datum** in het menu **Weergeven**.
   Het dialoogvenster **Datum** wordt weergegeven.

2. Typ in het vak "Datum weergeven" de datum die u in de agenda wilt bekijken.
3. Kies de knop OK.

U kunt een datum opgeven tussen 1 januari 1980 en 31 december 2099. Indien u in het Configuratiescherm de datumnotatie niet hebt gewijzigd, typt u de datum in de notatie dd/mm/jj of dd-mm-jj. U hoeft geen nul voor de dagen of maanden te plaatsen. Als u het jaar typt als twee cijfers wordt dit beschouwd als een jaar in de twintigste eeuw. In het volgende voorbeeld worden geldige data weergegeven.

Invoer	*Datum*
23/2/92	23 februari 1992
01-05-92	1 mei 1992
4/1/2010	4 januari 2010

De maandweergave

In de maandweergave kunt u een maand in zijn geheel bekijken. De huidige datum wordt geselecteerd en tussen punthaken gezet (bijvoorbeeld >15<).

In de maandweergave naar een andere datum gaan:

- Wijs een datum aan en klik erop.
  Of gebruik de pijltoetsen.

De vorige of volgende maand bekijken:

- Kies de opdracht **Vorige** of **Volgende** in het menu **Weergeven**.

Tip Klik op de linkerschuifpijl op de statusregel van de agenda (of druk op PGUP) als u snel naar de vorige maand wilt overschakelen. Klik op de rechterschuifpijl op de statusregel van de agenda (of druk op PGDN) als u snel naar de volgende maand wilt overschakelen.

Snel naar een dag overschakelen vanuit de maandweergave:

- Dubbelklik op de datum in de maandweergave.

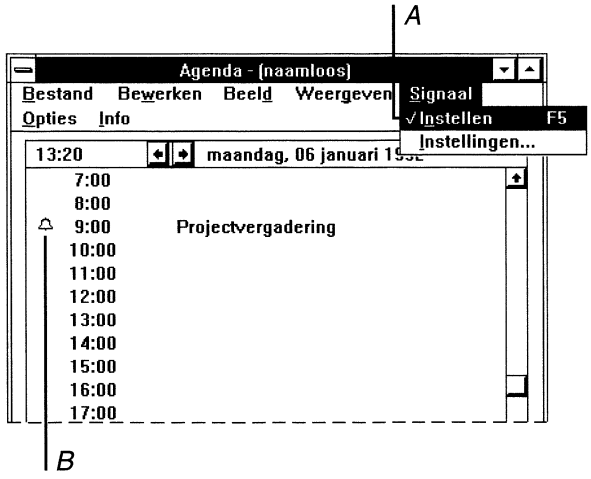
  Of plaats de cursor met de pijltoetsen op de datum en druk op ENTER.

Een signaal instellen

In Agenda kunt u een signaal instellen om u aan uw afspraken te herinneren. U kunt voor een onbeperkt aantal afspraken een signaal instellen.

Zo stelt u het signaal in voor een bepaald tijdstip:

1. Selecteer het tijdstip van een afspraak.
2. Kies de opdracht **Instellen** in het menu **Signaal**.

A Voor de opdracht Instellen in het menu Signaal wordt een vinkje geplaatst.

B Voor het tijdstip verschijnt het signaalteken.

Wanneer het signaal klinkt, wordt u op één van de volgende manieren aan uw afspraak herinnerd.

Agenda is	*U wordt zo herinnerd*
Het huidige venster	Een dialoogvenster herinnert u aan uw afspraak.
Niet het huidige venster	De titelbalk en de kaders van het agendavenster beginnen te knipperen.
Een pictogram	Het pictogram begint te knipperen.

De geluidoptie wijzigen

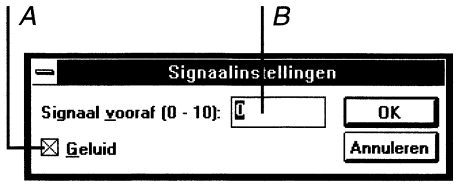
U wordt niet alleen door een zichtbare melding op een afspraak attent gemaakt, maar ook door een pieptoon. U kunt dit signaal desgewenst uitschakelen.

Opmerking Als u systeemsignalen met de optie "Geluid" in het Configuratiescherm hebt uitgezet, is het signaal in Agenda niet hoorbaar.

Zo schakelt u de pieptoon uit:

1. Kies de opdracht **Instellingen** in het menu **Signaal**.

   Het dialoogvenster **Signaalinstellingen** wordt weergegeven.

A Met dit aankruisvakje schakelt u het signaal aan en uit.
B Met dit vakje zorgt u ervoor dat het signaal eerder afgaat.

2. Schakel het aankruisvakje "Geluid" uit.
3. Kies de knop OK.

Het signaal eerder laten afgaan

U kunt Agenda zo instellen dat een signaal tot maximaal tien minuten voor de afspraak afgaat.

Het signaal eerder laten afgaan:

1. Kies de opdracht **Instellingen** in het menu **Signaal**.

   Het dialoogvenster **Signaalinstellingen** wordt weergegeven.

2. Typ in het vak "Signaal vooraf (0-10)" een getal tussen 0 en 10.
3. Kies de knop OK.

Het signaal gaat bij elke afspraak eerder af totdat u deze instelling opnieuw wijzigt.

Het signaal uitzetten

Het alarm blijft net zolang knipperen totdat u het uitzet. De manier waarop u het signaal uitschakelt, is afhankelijk van het feit of Agenda als pictogram is weergegeven en of het agendavenster actief of niet actief is.

Het signaal uitschakelen:

1. Indien het dialoogvenster **Signaal** niet is weergegeven, schakelt u over naar het agendavenster of herstelt u het pictogram Agenda tot het vorige formaat.
2. Kies in het dialoogvenster **Signaal** de knop OK.

Een signaal verwijderen

Het is mogelijk een signaal te verwijderen voordat het afgaat.

Een signaal verwijderen:

1. Kies het tijdstip waarvoor het signaal is ingesteld.
2. Kies de opdracht **Instellen** in het menu **Signaal**.

Wanneer u een signaal verwijdert, wordt het vinkje voor de opdracht **Instellen** in het menu **Signaal** niet meer weergegeven.

Agenda aanpassen

U kunt de dagweergave van Agenda aanpassen als u bijvoorbeeld een andere interval tussen de tijdstippen, een 24-uurs klok in plaats van een 12-uurs klok of een andere begintijd dan 7:00 wilt gebruiken. Ook kunt u andere tijdstippen aan de dagweergave toevoegen en speciale data in de maandweergave markeren.

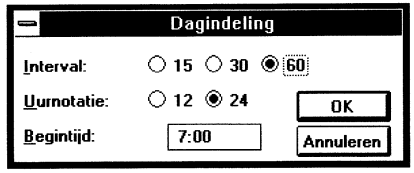
Instellingen in de dagweergave wijzigen

De daginstellingen bepalen het tijdsinterval, de uurnotatie en de begintijd in de dagweergave.

De instellingen in de dagweergave wijzigen:

1. Kies de opdracht **Dagindeling** in het menu **Opties**.

   Het dialoogvenster **Dagindeling** wordt weergegeven.

2. Kies de gewenste optie. Meer informatie vindt u in de volgende tabel waarin de opties worden beschreven.
3. Kies de knop OK.

In het dialoogvenster **Dagindeling** kunt u de volgende opties instellen:

Optie	*Beschrijving*
Interval	Bepaalt de intervallen tussen de dagelijkse afspraken. U kunt intervallen kiezen van 15, 30 of 60 minuten.
Uurnotatie	Wisselt tussen de 12-uurs klok en de 24-uurs klok.
Begintijd	Bepaalt de tijd die linksboven in het agendavenster wordt weergegeven wanneer u voor het eerst een dag bekijkt.

Een afwijkend tijdstip toevoegen

Een afwijkend tijdstip is een tijdstip dat niet valt op een interval van 15, 30 of 60 minuten dat u in het dialoogvenster **Dagindeling** kunt instellen. Zo is 11:10 bijvoorbeeld een afwijkend tijdstip, ongeacht het ingestelde interval.

Een afwijkend tijdstip aan een dag toevoegen:

1. Kies de opdracht **Afwijkende tijd** in het menu **Opties**.

   Het dialoogvenster **Afwijkende tijd** wordt weergegeven.

2. Typ in het vak "Afwijkende tijd" het tijdstip.
3. Selecteer het keuzerondje AM of PM als u met de 12-uurs klok werkt.

   (U kunt met de opdracht **Dagindeling** in het menu **Opties** bepalen of u met de 12-uurs klok of de 24-uurs klok wilt werken).
4. Kies de knop Invoegen.

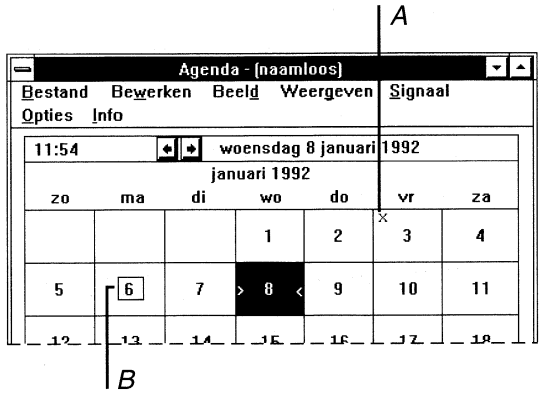
De afwijkende tijd verwijderen:

1. Kies het tijdstip dat u wilt verwijderen.
2. Kies de opdracht **Afwijkende tijd** in het menu **Opties**.

   Het dialoogvenster **Afwijkende tijd** wordt weergegeven met de speciale tijd in het vak "Afwijkende tijd".
3. Kies de knop Verwijderen.

Een datum markeren

U kunt speciale data als vakanties, verjaardagen en feestdagen in de maandweergave markeren. In Agenda beschikt u over vijf verschillende symbolen waarmee u dagen kunt markeren. Door eenzelfde soort dag altijd met hetzelfde symbool te markeren kunt u deze dagen in één oogopslag in een maand herkennen.

A In deze agenda verwijst een x naar een verjaardag.

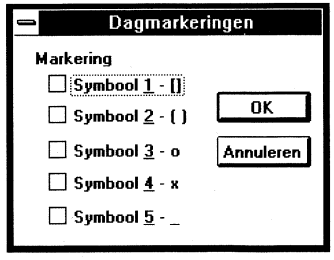
B Een vakje duidt op een vrije dag.

U kunt een speciale dag in zowel de dagweergave als de maandweergave markeren, maar de markering is alleen in de maandweergave zichtbaar.

Een datum markeren in de maandweergave:

1. Selecteer de datum die u wilt markeren.
2. Kies de opdracht **Markeren** in het menu **Opties**.

   Het dialoogvenster **Dagmarkeringen** wordt weergegeven.

3. Schakel het aankruisvakje in met het symbool of de symbolen waarmee u de dag wilt markeren.
4. Kies de knop OK.

   In de agenda wordt de dag gemarkeerd met het door u gekozen symbool.

Een markering annuleren:

1. Selecteer de gemarkeerde datum.
2. Kies de opdracht **Markeren** in het menu **Opties**.

   Het dialoogvenster **Dagmarkeringen** wordt weergegeven.
3. Schakel het aankruisvakje uit voor het symbool waarmee u de geselecteerde datum hebt gemarkeerd.
4. Kies de knop OK.

   De markering wordt uit de agenda gewist.

Agendabestanden beheren

Agendabestanden krijgen in Windows de toevoeging .CAL. Zie hoofdstuk 2, "Toepassingen" voor meer informatie over het openen en opslaan van Windows-bestanden. Zie hoofdstuk 4, "Bestandsbeheer" voor meer informatie over het werken met bestanden en directory's in Windows.

"Alleen-lezen"-agendabestanden openen

Indien u en uw medewerkers in een netwerk van elkaars dagelijkse afspraken en dagindelingen op de hoogte willen blijven, kunt u agendabestanden als "alleen-lezen" -bestanden openen. Op deze manier kunt u afspraken van iemand anders bekijken zonder het risico te lopen per ongeluk iets te wissen of te wijzigen.

Opmerking Hoewel u "alleen-lezen"-bestanden kunt wijzigen, is het niet mogelijk deze wijzigingen op te slaan.

Een afsprakenbestand als een "alleen-lezen"-bestand openen:

1. Kies de opdracht **Openen** in het menu **Bestand**.
2. Selecteer of typ de naam van het bestand dat u wilt openen.
3. Schakel het aankruisvakje "Alleen-lezen" in.
4. Kies de knop OK.

De afspraken van een of meer dagen verwijderen

Als u de afspraken van een of meer dagen niet langer nodig hebt, kunt u deze eenvoudig uit een Agendabestand verwijderen om zo plaats te maken voor andere afspraken.

Zo verwijdert u de afspraken van een of meer dagen:

1. Open het bestand waaruit u dagen wilt verwijderen.
2. Kies de opdracht **Verwijderen** in het menu **Bewerken**.

   Het dialoogvenster **Verwijderen** wordt weergegeven.

3. Typ in het vak "Van" de eerste datum waarvan u de afspraken wilt verwijderen.
4. Typ in het vak "T/m" de laatste datum waarvan u de afspraken wilt verwijderen.

   Als u de afspraken van slechts één dag wilt verwijderen, vult u het vak "T/m" niet in.
5. Kies de knop OK.

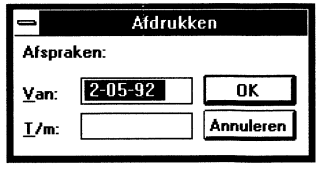
Afspraken afdrukken

Indien een printer op de computer is aangesloten en de printer is geïnstalleerd, kunt u de afspraken afdrukken. Zie hoofdstuk 5, "Configuratiescherm" voor meer informatie over het installeren van een printer. Er wordt automatisch afgedrukt op de standaardprinter.

Afspraken afdrukken:

1. Kies de opdracht **Afdrukken** in het menu **Bestand**.

   Het dialoogvenster **Afdrukken** wordt weergegeven.

2. Typ in het vak "Van" de datum van de eerste dag die u wilt afdrukken.
3. Typ in het vak "T/m" de datum van de laatste dag die u wilt afdrukken.

   Als u de afspraken van één enkele dag wilt afdrukken, vult u het vak "T/m" niet in.
4. Kies de knop OK.

De documenten worden afgedrukt op de standaardprinter. Indien u een andere printer wilt gebruiken, kiest u de opdracht **Printerinstelling** in het menu **Bestand**.

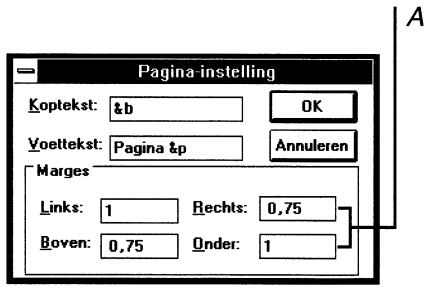
Marges instellen

De afspraken worden automatisch afgedrukt met de standaardmarge-instellingen uit het dialoogvenster **Pagina-instelling**. Indien u de afspraken anders wilt afdrukken, kunt u de marges bijstellen voordat u de opdracht **Afdrukken** kiest.

Marges instellen voor het afdrukken van afspraken:

1. Kies de opdracht **Pagina-instelling** in het menu **Bestand**.

   Het dialoogvenster **Pagina-instelling** wordt weergegeven.

A De standaardinstellingen van de marges.

2. Typ de gewenste instelling in het gebied "Marges". De stappen waarin de marges kunnen worden gewijzigd, worden bepaald door de optie "Internationaal" in het Configuratiescherm. Indien deze optie bijvoorbeeld is ingesteld op "Engels", werkt u hier met inches. Zie hoofdstuk 5, "Configuratiescherm" voor meer informatie.
3. Kies de knop OK.

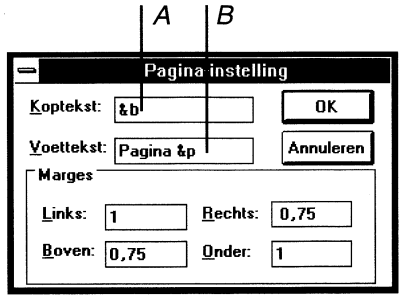
Kopteksten en voetteksten afdrukken

Wanneer u afspraken afdrukt, kunt u aan de pagina een koptekst of voettekst toevoegen, bijvoorbeeld een verklarende tekst, de datum, een paginanummer of de bestandsnaam. U kunt hierbij kiezen of u de koptekst of voettekst links uitgelijnd, rechts uitgelijnd of gecentreerd op de pagina wilt weergeven.

Een koptekst of voettekst bij een afspraak afdrukken:

1. Kies de opdracht **Pagina-instelling** in het menu **Bestand**.

   Het dialoogvenster **Pagina-instelling** wordt weergegeven.

A Standaard wordt de bestandsnaam als koptekst afgedrukt.

B Standaard wordt het paginanummer als voettekst afgedrukt.

2. In het vak "Koptekst" of "Voettekst" typt u de tekst die u als koptekst of voettekst wilt gebruiken en geeft u eventuele andere codes op die in de kop- of voettekst zijn toegestaan. Meer informatie vindt u in de volgende tabel.
3. Kies de knop OK.

In de volgende tabel vindt u een overzicht en beschrijving van de codes die u in de vakken "Koptekst" en "Voettekst" kunt opgeven.

Code	*Beschrijving*
&d	De huidige datum.
&p	Paginanummers.
&f	De huidige bestandsnaam.
&l	De kop- of voettekst die op deze code volgt wordt links uitgelijnd.
&r	De kop- of voettekst die op deze code volgt wordt rechts uitgelijnd.
&c	De kop- of voettekst die op deze code volgt wordt aan de boven- of ondermarge gecentreerd. Dit is de standaardinstelling.
&t	De huidige tijd.

U kunt verschillende codes gelijktijdig in één koptekst of voettekst opnemen. Deze koptekst bijvoorbeeld: **&lpagina &p&cBestand &f&rDatum &d**, wordt als volgt afgedrukt:

Pagina 1 Bestand BESTAND.CAL

Datum 12-9-91

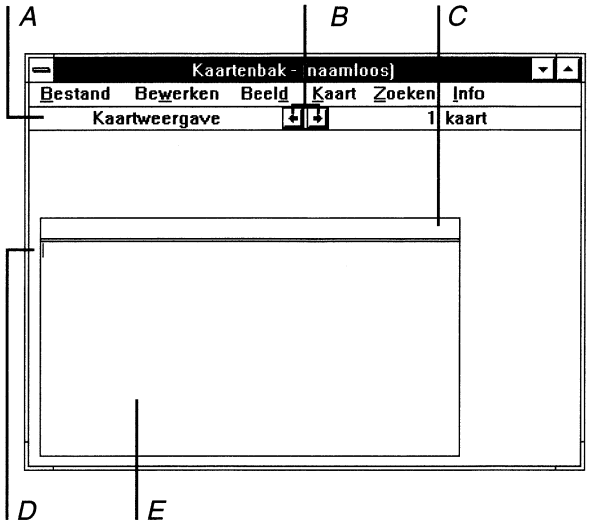
Bij het afdrukken worden eventuele kopteksten en voetteksten op de aangewezen plaatsen op de pagina's afgedrukt. Kopteksten staan altijd juist boven de bovenmarge en voetteksten staan altijd juist onder de ondermarge.

Kaartenbak

Met de Kaartenbak van Windows kunt u - net als in een traditionele kaartenbak - namen, adressen, telefoonnummers, instructies en allerlei andere zaken die u snel moet kunnen opzoeken op kaarten bijhouden. Deze kaarten slaat u op in een Kaartenbak.

Zo start u Kaartenbak:

♦ Kies het pictogram Kaartenbak in de groep Bureau-accessoires.

A Statusregel
B Schuifpijlen
C Indexregel
D Invoegpositie
E Informatiegebied

U kunt het formaat van het kaartenbakvenster wijzigen, maar niet het formaat van de kaarten zelf.

Als u een kaartenbak wilt maken, vult u zoveel lege kaarten in als u nodig hebt. Hierbij moet u veelal tekst typen op de indexregel en in het informatiegebied. Wanneer de kaarten zijn ingevuld, kunt u deze in een bestand opslaan en het bestand benoemen naar het type informatie dat het bevat.

Waarschuwing Het aantal kaarten dat kan worden gemaakt en in welke mate deze hoeveelheid informatie de snelheid beïnvloedt waarmee de bestanden en kaarten worden geladen, is afhankelijk van het type computer waarmee u werkt en de hoeveelheid geheugen waarover deze beschikt.

Kaarten invullen en toevoegen

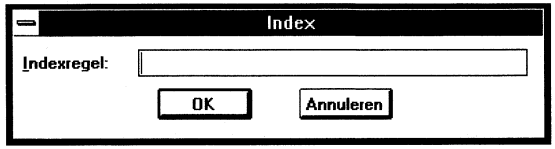
De indexregel is de balk bovenaan elke kaart. Aan de hand van de tekst die u op de indexregel invult, worden de kaarten gesorteerd. U kunt ook een naam of een korte beschrijving van de kaartinhoud typen om de inhoud gemakkelijk te kunnen identificeren.

Een lege kaart invullen:

1. Kies de opdracht **Index** in het menu **Bewerken**.

   U kunt ook op de indexregel dubbelklikken of op F6 drukken.

   Het dialoogvenster **Index** wordt weergegeven.

2. Typ in het vak "Indexregel" de tekst waarmee u de inhoud van de kaart wilt identificeren. U kunt maximaal 39 tekens invoeren.

   Indien u tijdens het typen een fout maakt, kunt u de tekst met BACKSPACE verbeteren.

3. Kies de knop OK.

   De invoegpositie wordt in het informatiegebied van de kaart geplaatst.

4. Typ de tekst voor de kaart. Op elke regel kunt u maximaal 40 tekens typen.

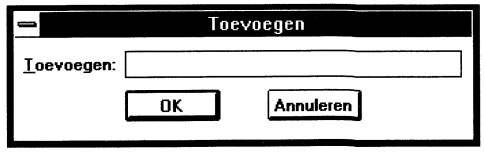
   De tekst loopt automatisch terug naar de volgende regel. Zie hoofdstuk 2, "Toepassingen" voor meer informatie over het werken met tekst.

Een nieuwe kaart toevoegen:

1. Kies de opdracht **Toevoegen** in het menu **Kaart**.

   Of druk op F7.

   Het dialoogvenster **Toevoegen** wordt weergegeven.

2. Typ in het vak "Toevoegen" de tekst voor de indexregel van de nieuwe kaart.

3. Kies de knop OK.

   De nieuwe kaart wordt op de juiste plaats (in alfabetische volgorde) aan het bestand toegevoegd en op het scherm weergegeven.

4. Typ de tekst die u wilt opslaan in het informatiegebied van de kaart.

Kaarten als een lijst weergeven

In Kaartenbak hebt u twee weergavemogelijkheden - de kaartweergave en de lijstweergave. De kaartweergave is actief wanneer u de kaartenbak start; het bestand wordt weergegeven als een reeks kaarten. In de lijstweergave wordt de indexregel van elk bestand in alfabetische volgorde weergegeven.

Zo schakelt u de lijstweergave in:

- Kies in het menu **Beeld** de opdracht **Lijst**.

Kaarten bekijken

U kunt de kaarten kaart voor kaart doorkijken of een specifieke kaart direct opvragen. De kaarten blijven altijd in alfabetische volgorde geordend op basis van de tekst op de indexregels.

Kaarten bekijken:

- Klik op de linker- of rechterschuifpijl in de statusbalk bovenin het kaartenbakvenster.

  Indien u met het toetsenbord werkt, kunt u met behulp van de volgende toetsen de kaartenbak doorlopen.

Toets(en)	*Beschrijving*
PGDN	Gaat in kaartweergave één kaart vooruit. In de lijstweergave wordt de volgende pagina met indexregels weergegeven.
PGUP	Gaat in kaartweergave één kaart terug. In de lijstweergave wordt de vorige pagina met indexregels weergegeven.
CTRL+HOME	Plaatst de eerste kaart in het bestand vooraan.
CTRL+END	Plaatst de laatste kaart in het bestand vooraan.
PIJL-OMLAAG	Schuift in lijstweergave één kaart vooruit.
PIJL-OMHOOG	Schuift in lijstweergave één kaart terug.

Een specifieke kaart vooraan het bestand plaatsen:

1. Kies de opdracht **Ga naar** in het menu **Zoeken**.

   Of druk op F4.

   Het dialoogvenster **Ga naar** wordt weergegeven.

2. Typ een gedeelte van de indexregel van de kaart die u vooraan wilt plaatsen. U hoeft slechts voldoende tekst in te voeren om de kaart te onderscheiden van de andere kaarten.
3. Kies de knop OK.

Tip Indien de indexregel van een kaart zichtbaar is, kunt u deze kaart snel vooraan plaatsen door de indexregel aan te wijzen en erop te klikken.

Indien u met het toetsenbord werkt, kunt u een kaart snel vooraan plaatsen als u de eerste letter van de indexregel kent. Druk op CTRL+SHIFT en houd deze toetsen ingedrukt terwijl u de juiste letter indrukt. In de kaartenbak wordt de eerste kaart opgezocht waarvan de indexregel met de betreffende letter begint. U kunt nu kaart voor kaart de gewenste kaart opzoeken.

Tekst in een kaartenbak zoeken

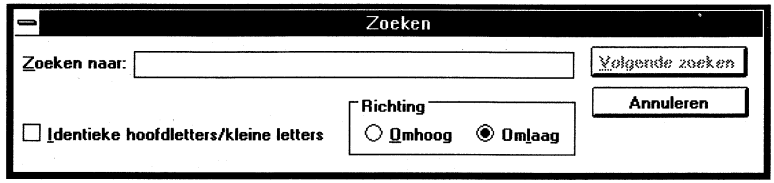
U kunt met de opdracht **Zoeken** in het menu **Zoeken** een bepaalde tekst op een kaart (niet op de indexregel) opzoeken. U kunt het zoeken op elke willekeurige plaats in de kaartenbak beginnen. De tekst wordt vanaf het geselecteerde punt voorwaarts gezocht en aan het einde van het bestand wordt automatisch weer vooraan begonnen. U kunt bij het zoeken naar tekst opgeven of er wel of niet rekening gehouden moet worden met hoofdletters.

Tekst zoeken:

1. Selecteer de kaart vanaf waar u wilt zoeken.

2. Kies de opdracht **Zoeken** in het menu **Zoeken**.

   Het dialoogvenster **Zoeken** wordt weergegeven.

3. Typ in het vak "Zoeken" de tekst die u wilt zoeken.
4. Kies de knop Omhoog of Omlaag om het bestand voorwaarts of achterwaarts te doorzoeken.
5. Kies de knop Volgende zoeken.

   Het programma zoekt de getypte tekst en selecteert deze op de positie waar de tekst voor het eerst voorkomt. Indien de tekst niet in het bestand voorkomt, krijgt u een bericht waarin u wordt meegedeeld dat de tekst niet is gevonden. Kies de knop OK om het dialoogvenster te sluiten.
6. Als u dezelfde tekst nogmaals wilt zoeken, kiest u opnieuw de knop Volgende Zoeken.

   U kunt het dialoogvenster **Zoeken** ook sluiten en de opdracht **Volgende zoeken** vanuit het menu **Zoeken** geven. Wanneer u de opdracht **Volgende zoeken** kiest (of op F3 drukt) wordt het dialoogvenster niet weergegeven maar wordt de tekst direct gezocht.

Tekst op kaarten bewerken

Tekst op een kaart bewerkt u op vrijwel dezelfde manier als tekst in andere Windows-toepassingen. Zie hoofdstuk 2, "Toepassingen" voor meer informatie over elementaire tekstverwerkingsfuncties. Er zijn echter enkele verschillen, die in de volgende secties worden beschreven.

De indexregel wijzigen

Wanneer u een kaart bewerkt, bewerkt u de indexregel afzonderlijk van de rest van de kaart.

De tekst op de indexregel bewerken:

1. Selecteer de kaart die u wilt bewerken.

2. Kies de opdracht **Index** in het menu **Bewerken**.

   U kunt eveneens op de indexregel dubbelklikken of op F6 drukken.

   Het dialoogvenster **Index** wordt weergegeven met de huidige indexregel in het vak "Indexregel".

3. Indien u de hele tekst op de indexregel wilt vervangen, typt u de nieuwe tekst.

   De oude tekst verdwijnt zodra u het eerste teken van de nieuwe tekst typt.

4. Indien u slechts enkele tekens op de indexregel wilt wijzigen, klikt u op een te wijzigen teken (of plaatst u de cursor met PIJL-RECHTS op het teken) waarna u de verbeteringen aanbrengt.

5. Kies de knop OK.

   De kaart wordt automatisch in de juiste alfabetische volgorde teruggeplaatst en als eerste kaart weergegeven.

Tekst naar een andere kaart verplaatsen of kopiëren

U kunt met het Klembord tekst naar een andere kaart verplaatsen of kopiëren.

Tekst naar een andere kaart verplaatsen of kopiëren:

1. Selecteer de tekst die u wilt verplaatsen of kopiëren.
2. Kies de opdracht **Knippen** in het menu **Bewerken** als u de tekst wilt verplaatsen.

   Of kopieer de tekst met de opdracht **Kopiëren** in het menu **Bewerken**.
3. Selecteer de kaart waarin u de tekst wilt invoegen.
4. Plaats de invoegpositie op de plaats waar u de tekst wilt weergeven.

   Of selecteer de tekst die u wilt vervangen.
5. Kies de opdracht **Plakken** in het menu **Bewerken**.

   De tekst wordt op de nieuwe plaats weergegeven.

U kunt de tekst vanaf het Klembord op elk gedeelte van de kaart plakken. Indien u de tekst op de indexregel plakt, wordt alleen de eerste regel weergegeven.

U kunt de tekst zo vaak plakken als u wilt.

Een tekening in een kaart invoegen

Eén van de meest praktische functies van Windows is de mogelijkheid een tekening uit een andere toepassing te kopiëren naar een kaart in de Kaartenbak. U kunt bijvoorbeeld met Microsoft Paintbrush™ een kleine plattegrond maken en deze kopiëren naar een kaart met een adres. Elke kaart kan slechts één tekening bevatten.

U hebt drie methoden tot uw beschiking om een tekening in te voegen. U kunt de tekening kopiëren, insluiten of koppelen. U kunt informatie alleen koppelen en insluiten indien de toepassing waarmee u de tekening hebt gemaakt insluiten en koppelen ondersteunt. Raadpleeg hiertoe de documentatie bij de toepassing.

Wanneer u de informatie kopieert of insluit, gebruikt u de opdracht **Plakken**. Het resultaat van de plakbewerking wordt bepaald door de toepassing waarmee u de informatie op het Klembord hebt geplaatst. Indien de informatie is gemaakt met een server-toepassing (een toepassing die objecten kan aanbieden), wordt de informatie ingesloten. Indien de informatie is gemaakt door een toepassing die het insluiten en koppelen van objecten niet ondersteunt, dan wordt de informatie gekopieerd.

Zie hoofdstuk 13, "Windows-toepassingen integreren" voor meer informatie over het koppelen en insluiten van objecten.

Methode	*Beschrijving*
Kopiëren	Met deze methode kopieert u informatie via het Klembord naar een andere toepassing. Als de tekening eenmaal in het nieuwe bestand staat, kunt u deze niet meer wijzigen. In dit geval moet u de tekening eerst verwijderen en vervolgens door een nieuwe vervangen. Met de opdracht **Plakken Speciaal** in het menu **Bewerken** voegt u een Paintbrush-tekening in die zich op het Klembord bevindt.
Insluiten	Insluiten is bijna hetzelfde als kopiëren op een belangrijk verschil na. U kunt een ingesloten tekening (of object) bewerken aangezien u Paintbrush vanuit de kaartenbak kunt openen. Met de opdracht **Plakken** in het menu **Bewerken** kunt u een object dat zich op het Klembord bevindt insluiten.
Koppelen	Door twee bestanden dynamisch te koppelen, verbindt u de bestanden zodanig dat de informatie in het ene bestand automatisch wordt bijgewerkt wanneer de informatie in het andere bestand verandert. Als u een Paintbrush-tekening die zich op het Klembord bevindt, wilt koppelen, gebruikt u de opdracht **Koppeling plakken** in het menu **Bewerken**. Een gekoppelde tekening kan tevens op eenvoudige wijze in de kaartenbak worden bewerkt.

Een tekening in een kaart insluiten of koppelen:

1. Kopieer de tekening naar het Klembord (zie "Een tekening bewerken" in hoofdstuk 10, "Paintbrush" voor meer informatie).

   U dient de tekening eerst in een bestand op te slaan als u de tekening met een ander document wilt koppelen.

2. Schakel over naar Kaartenbak.
3. Selecteer de kaart waarin u de tekening wilt invoegen.
4. Kies de opdracht **Figuur** in het menu **Bewerken**. Voor de opdracht wordt een vinkje weergegeven.
5. Kies de opdracht **Plakken** in het menu **Bewerken** als u de figuur wilt insluiten.

   Of kies de opdracht **Koppeling plakken** als u de tekening wilt koppelen.

   De tekening wordt in de linkerbovenhoek van de kaart weergegeven.
6. Als er ook tekst op de kaart staat, is het mogelijk dat de figuur deze tekst bedekt. Sleep de tekening in dit geval naar de gewenste plaats.

   Of verplaats de tekening met de pijltoetsen.
7. Kies de opdracht **Tekst** in het menu **Bewerken** als u verder wilt gaan met het bewerken van tekst.

Indien de tekening die u wilt plakken groter is dan de beschikbare ruimte, wordt de figuur automatisch verkleind zodat deze op de kaart past.

Tekeningen op een kaart bewerken

Een tekening die u in Paintbrush hebt gemaakt en in een kaart hebt ingesloten of gekoppeld, kan op eenvoudige wijze worden bewerkt. U kunt Paintbrush namelijk vanuit Kaartenbak openen. Als de tekening is gemaakt met een toepassing die het koppelen of insluiten van objecten niet ondersteunt, kunt u de tekening niet vanuit Kaartenbak bewerken. Als u de tekening wilt wijzigen, zult u een nieuwe kopie in het bestand moeten invoegen.

Een ingesloten tekening bewerken:

1. Kies de opdracht **Figuur** in het menu **Bewerken** indien deze opdracht nog niet gemarkeerd was.
2. Dubbelklik ergens in de tekening.

   Of kies de opdracht **Object bewerken** in het menu **Bewerken**.

   Paintbrush wordt geopend en de figuur wordt weergegeven.
3. Bewerk de tekening.
4. Kies de opdracht **Bijwerken** in het menu **Bestand**. De tekening wordt bijgewerkt.

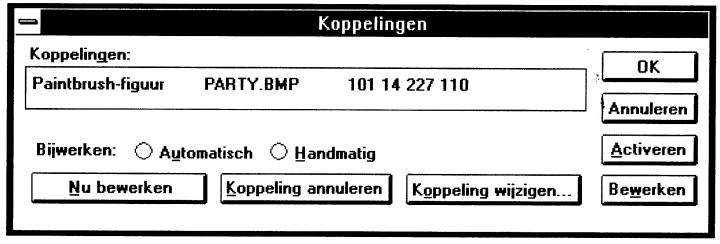
5. Kies de opdracht **Afsluiten en terug naar <naam van document>** in het menu **Bestand**. Indien u de figuur niet heb bijgewerkt, wordt een dialoogvenster weergegeven waarin u wordt gevraagd of u de figuur wilt bijwerken. Kies de knop Ja als u de figuur wilt bijwerken.

Opmerking U bewerkt een gekoppelde tekening op dezelfde manier als een ingesloten tekening. Onthoud echter dat de wijzigingen die u in een gekoppelde tekening aanbrengt, worden doorgevoerd in alle tekeningen die door middel van koppelingen met deze tekening zijn verbonden.

Een gekoppelde tekening bewerken:

1. Kies de opdracht **Figuur** in het menu **Bewerken** indien deze opdracht nog niet gemarkeerd was.
2. Dubbelklik ergens in de tekening.

   Of kies de opdracht **Koppelingen** in het menu **Bewerken**. Het dialoogvenster **Koppelingen** wordt weergegeven. Kies hierin de knop Bewerken.

   Paintbrush wordt geopend en de tekening wordt weergegeven.
3. Bewerk de tekening.

   De gekoppelde tekening in de kaartenbak wordt automatisch bijgewerkt.

4. Kies de opdracht **Opslaan** in het menu **Bestand**.

   Opmerking Indien de koppelingen zijn ingesteld op "Handmatig", dient u de koppeling bij te werken met de opdracht **Koppelingen** in het menu **Bewerken**. Kies daarna de knop Nu bijwerken in het dialoogvenster **Koppelingen**. Kies ten slotte de knop OK.

5. Kies de opdracht **Afsluiten** in het menu **Bestand**. Als u de figuur niet hebt opgeslagen, wordt een dialoogvenster weergegeven waarin u wordt gevraagd of u de wijzigingen wilt opslaan. Kies de knop Ja als u de wijzigingen wilt opslaan.

Meer informatie over het koppelen en insluiten van objecten vindt u in hoofdstuk 13, "Windows-toepassingen integreren".

Een kaart herstellen

Als u achteraf niet tevreden bent over de wijzigingen die u zojuist hebt aangebracht in een kaart, kunt u de kaart weer herstellen in de oorspronkelijke staat. Dit is mogelijk zolang de kaart zich vooraan in het bestand bevindt. Wanneer de kaart zich niet meer vooraan bevindt, zijn de wijzigingen permanent en kunt u de kaart niet meer herstellen.

Een kaart herstellen:

- Kies de opdracht **Herstellen** in het menu **Bewerken**.

Een kaart verwijderen

Volg deze procedure als u één enkele kaart wilt verwijderen:

Een kaart verwijderen:

1. Selecteer de kaart die u wilt verwijderen.
2. Kies de opdracht **Verwijderen** in het menu **Kaart**.

   Een dialoogvenster wordt weergegeven waarin u wordt gevraagd de verwijdering te bevestigen.

3. Kies de knop OK.

   De informatie wordt uit de kaartenbak verwijderd.

Zorg ervoor dat u de juiste kaart hebt geselecteerd. U kunt een verwijderde kaart alleen herstellen door de informatie opnieuw in te voeren.

Een kaart dupliceren

Als verschillende kaarten overeenkomstige gegevens moeten bevatten, kunt u de informatie op één kaart typen, de kaart dupliceren en zo vaak als nodig is kopiëren.

Een kaart dupliceren:

1. Selecteer de kaart die u wilt dupliceren.
2. Kies de opdracht **Dupliceren** in het menu **Kaart**.

   Een kopie van de kaart wordt nu vooraan in het bestand geplaatst.

Kaartenbakbestanden beheren

Kaartenbakbestanden krijgen in Windows de toevoeging .CRD. Meer informatie over het openen en opslaan van Windows-bestanden vindt u in hoofdstuk 2, "Toepassingen". Meer informatie over het werken met bestanden en directory's in Windows vindt u in hoofdstuk 4, "Bestandsbeheer".

De volgende onderwerpen hebben betrekking op informatie die speciaal van toepassing is op Kaartenbakbestanden.

Een bestand in Windows versie 3.0-indeling opslaan

U kunt een Kaartenbakbestand zo opslaan dat het vanuit Windows versie 3.0 kan worden geopend.

Wanneer u een Kaartenbakbestand in de Windows versie 3.0-indeling opslaat, worden alle ingesloten en gekoppelde objecten geconverteerd naar statische objecten. Dit betekent dat u deze objecten niet meer kunt bewerken vanuit Kaartenbak. Indien de ingesloten of gekoppelde objecten kleurenfiguren zijn, worden deze tevens geconverteerd naar zwart/wit-figuren zodra het bestand wordt gesloten en weer wordt geopend of wanneer een nieuwe kaart wordt toegevoegd.

Een bestand in Windows 3.0-indeling opslaan:

1. Kies de opdracht **Opslaan** in het menu **Bestand**.
2. Selecteer "3.0 Kaartenbakbestand" in de keuzelijst "Bestand opslaan als".
3. Typ een bestandsnaam in het vak "Bestandsnaam".
4. Kies OK.

De bestandsomvang bepalen

Het aantal kaarten dat u in een Kaartenbakbestand kunt opslaan, is afhankelijk van de hoeveelheid geheugen waarover de computer beschikt en van de hoeveelheid informatie op elke kaart. Terwijl u met een bestand werkt, wordt in Kaartenbak bijgehouden hoeveel kaarten zich in het bestand bevinden en dit aantal wordt op de statusregel weergegeven. Het aantal kaarten geeft u enig idee over de omvang van het bestand, maar geeft niet de werkelijke bestandsomvang in bytes weer.

Bestanden samenvoegen

U kunt twee reeksen kaarten samenvoegen, door een tweede Kaartenbakbestand samen te voegen met het bestand waarmee u op dat moment werkt.

Twee Kaartenbakbestanden samenvoegen:

1. Open één van de bestanden die u wilt samenvoegen.
2. Kies de opdracht **Samenvoegen** in het menu **Bestand**.

   Het dialoogvenster **Bestanden samenvoegen** wordt weergegeven.
3. Selecteer in het vak "Bestanden" het bestand dat u met het huidige bestand wilt samenvoegen.

   Of typ de naam van het bestand in het vak "Bestandsnaam".
4. Kies de knop OK.

   De kaarten uit de twee bestanden worden samengevoegd en in de juiste alfabetische volgorde geplaatst.

Met de opdracht **Opslaan als** in het menu **Bestand** kunt u het samengevoegde bestand onder een nieuwe naam opslaan. Als u de opdracht **Opslaan** kiest, vervangt u het huidige bestand door het samengevoegde bestand.

Het bestand dat u in stap 3 hebt gekozen voor samenvoeging met het huidige bestand blijft ongewijzigd bestaan.

Een Kaartenbakbestand afdrukken

Indien een printer is aangesloten en geïnstalleerd, kunt u een kaart of het gehele bestand afdrukken.

Zo drukt u één kaart af:

1. Selecteer de kaart die u wilt afdrukken.
2. Kies de opdracht **Afdrukken** in het menu **Bestand**.

   Een dialoogvenster wordt weergegeven.

   Indien u het afdrukken wilt annuleren, kiest u de knop Annuleren.

Een heel bestand afdrukken:

- Kies de opdracht **Alles afdrukken** in het menu **Bestand**.

  Een dialoogvenster wordt weergegeven.

  Indien u het afdrukken wilt annuleren, kiest u de knop Annuleren.

Bij het afdrukken wordt automatisch de standaardmarge-instelling gebruikt die in het dialoogvenster **Pagina-instelling** is ingesteld. Indien u de kaarten anders op een pagina wilt afdrukken, kunt u met de opdracht **Pagina-instelling** in het menu **Bestand** deze instellingen wijzigen. Met de opdracht **Pagina-instelling** kunt u ook kopteksten en voetteksten op een kaart afdrukken. Meer informatie over deze opdracht vindt u in "Marges instellen" en "Kopteksten en voetteksten afdrukken" in het gedeelte over Agenda eerder in dit hoofdstuk.

Opmerking Indien u de standaardmarge-instelling van Kaartenbak wijzigt, moet u ervoor zorgen dat de linker- en rechtermarges zijn afgestemd op het formaat van de kaarten.

De documenten worden op de standaardprinter afgedrukt. Indien u een andere printer wilt gebruiken, kiest u de opdracht **Printerinstelling** in het menu **Bestand**.

Automatisch telefoonnummers kiezen

Als u een Hayes- of Hayes-compatibele modem hebt, kunnen de telefoonnummers op een kaart automatisch worden gekozen vanuit Kaartenbak.

Een telefoonnummer automatisch kiezen:

1. Selecteer de kaart met het telefoonnummer dat u wilt kiezen.
2. Kies de opdracht **Automatisch kiezen** in het menu **Kaart**.

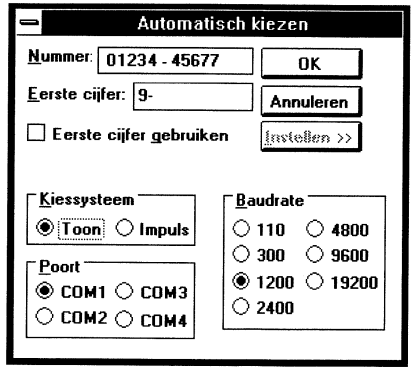
   Het dialoogvenster **Automatisch kiezen** wordt weergegeven.

3. Als een modem, voor het nummer gekozen kan worden, moet worden ingesteld, kiest u de knop Instellen en selecteert u de gewenste opties. Meer informatie over deze opties vindt u in de volgende tabel.
4. Indien u voor het nummer in het vak "Nummer" een voorloopcijfer moet kiezen, schakelt u het aankruisvakje "Eerste cijfer gebruiken" in.

   Wijzig indien nodig de standaardinstelling in het vak "Eerste cijfer".
5. Kies de knop OK.

Wanneer u de knop Instellen kiest, wordt het dialoogvenster **Automatisch kiezen** uitgebreid met de instellingsopties.

In de volgende tabel worden de instellingsopties nader toegelicht.

Optie	*Beschrijving*
Kiessysteem	Bepaalt het telefoontype van uw telefoon. Indien u een toon hoort voor elk nummer dat u kiest, hebt u een toontelefoon. Als u daarentegen een klikgeluid hoort, hebt u waarschijnlijk een impulstelefoon.
Poort	Bepaalt op welke poort de modem is aangesloten.
Baudrate	Bepaalt de baudrate voor de modem. Meer informatie over de juiste instelling vindt u in de handleiding bij de modem.

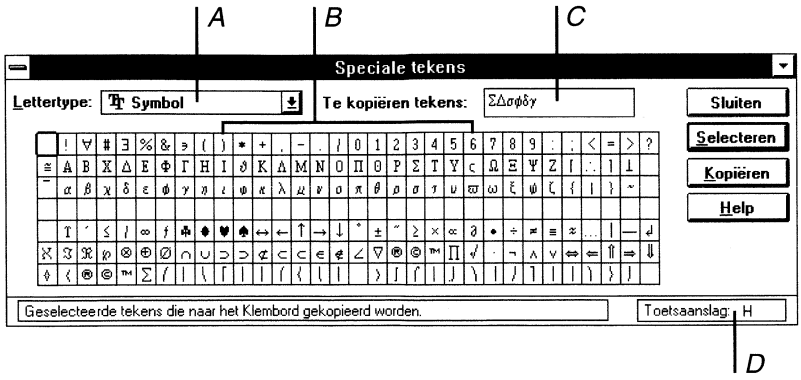
Speciale tekens

De Bureau-accessoire Speciale tekens geeft u de beschikking over een uitgebreide tekenset en speciale tekens in symboollettertypen die u in andere toepassingen kunt invoegen.

Speciale tekens werken alleen in Windows-toepassingen. Indien u met een niet-Windows-toepassing werkt, moet u de documentatie bij deze toepassing raadplegen voor informatie over de manier waarop u speciale tekens kunt invoegen.

Speciale tekens starten:

♦ Kies in de groep Bureau-accessoires het pictogram Speciale tekens.

A Lijst met beschikbare lettertypen.

B Tabel met beschikbare tekens in gekozen lettertype.

C Tekens die naar het Klembord worden gekopieerd.

D Corresponderende toets die u moet indrukken om het teken te kiezen.

Een lettertype kiezen

Een lettertype is een ontwerp voor een reeks letters, cijfers en symbolen. In Speciale tekens kunt u uit verschillende lettertypen kiezen. Elk lettertype bevat een andere reeks tekens. Wanneer u een lettertype kiest, worden de tekens in het gekozen lettertype weergegeven.

Een lettertype kiezen:

♦ Open de lijst "Lettertype" en selecteer het gewenste lettertype.

Een teken in een document invoegen

U kunt een teken of verschillende tekens uit een ander lettertype in een document invoegen.

1. Open de lijst "Lettertypen" en selecteer een lettertype.

   De tekenset verandert en de tekens worden in het gekozen lettertype weergegeven.

2. Klik op het teken dat u wilt invoegen.

   Door de muisknop ingedrukt te houden kunt u een vergrote afbeelding van het teken zien.

   Of druk op TAB totdat de cursor in de tabel met beschikbare tekens staat en selecteer met behulp van de pijltoetsen een teken.

3. Dubbelklik op het teken.

   Of kies de knop Selecteren.

   Het geselecteerde teken wordt in het vak "Te kopiëren tekens" geplaatst.

4. Selecteer zoveel tekens als u wilt.
5. Als u de tekens in het vak "Te kopiëren tekens" op het Klembord wilt plaatsen, kiest u de knop Kopiëren.
6. Schakel over naar het document waarin u de tekens wilt invoegen.
7. Selecteer hetzelfde lettertype als u in Speciale tekens hebt gekozen.
8. Plaatst de cursor op de plaats waar u de tekens wilt invoegen.
9. Kies in het menu **Bewerken** de opdracht **Plakken**.

Opmerking Het is mogelijk dat de tekens bij het plakken in een bepaalde toepassing niet langer het lettertype hebben dat u in Speciale tekens hebt gekozen. Als u de tekens alsnog het gewenste lettertype wilt geven, moet u de tekens selecteren en voor het lettertype in de toepassing opmaken.

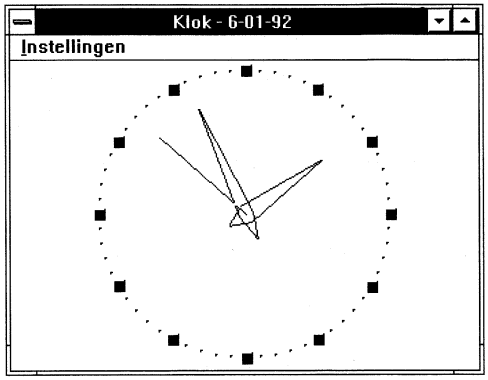
Klok

Met de Bureau-accessoire Klok kunt u de tijd op het scherm weergeven. U kunt de Windows-klok analoog of digitaal weergeven.

Zo start u Klok:

- Kies in de groep Bureau-accessoires het pictogram Klok.

  Indien u de klok voor het eerst start, wordt een venster met een standaard analoge klok weergegeven. De klok geeft de systeemtijd weer.

Wanneer u de klok een volgende keer start, wordt de laatst gebruikte modus - analoog of digitaal - weergegeven.

U kunt de klok vergroten, verkleinen en verplaatsen zodat deze zo weinig of veel werkruimte in beslag neemt als u wilt. De tijd blijft ook zichtbaar wanneer u de klok tot een pictogram verkleint.

Overschakelen tussen de analoge en digitale klok:

- Kies in het menu **Instellingen** in het klokvenster de opdracht **Analoog** of **Digitaal**.

  Zolang u deze instelling niet wijzigt, wordt het gekozen type klok weergegeven wanneer u de klok start.

Indien nodig kunt u in het Configuratiescherm de tijd opnieuw instellen. Zie hoofdstuk 5, "Configuratiescherm" voor meer informatie.

De klok aanpassen

U kunt de klok op verschillende manieren aanpassen. U kunt de titel en datum uit het venster verwijderen; u kunt ervoor zorgen dat de klok altijd bovenin elk ander venster wordt weergegeven; u kunt alleen uren en minuten weergeven en u kunt in de digitale modus het lettertype wijzigen.

De klok aanpassen:

- In het menu **Instellingen** in het klokvenster selecteert u **Seconden**, **Datum** of **Zonder titelbalk**.

  Indien u **Zonder titelbalk** kiest, dubbelklikt u ergens in het klokvenster als u het menu **Instellingen** opnieuw wilt weergegeven of drukt u op ESC.

Indien u wilt voorkomen dat de klok wordt bedekt door een geopend venster, kunt u opgeven dat de klok altijd op de voorgrond moet worden weergegeven.

Zo wordt het klokvenster altijd op de voorgrond weergeven:

- Kies in het **Systeemmenu** in het klokvenster de opdracht **Altijd op voorgrond**.

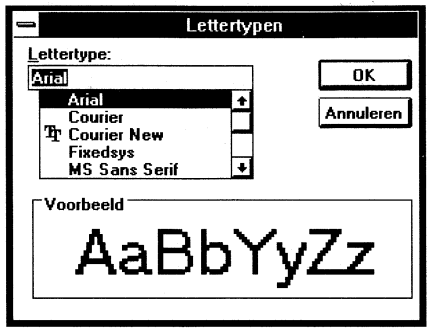
  Voor de opdracht wordt een vinkje weergegeven.

In de digitale modus kunt u het lettertype van de cijfers veranderen.

Het lettertype wijzigen:

1. Indien de klok niet in de digitale modus is gestart, kiest u in het menu **Instellingen** de opdracht **Digitaal**.
2. Kies in het menu **Instellingen** de opdracht **Lettertypen**.

   Het dialoogvenster **Lettertypen** wordt weergegeven.

   Indien u een TrueType-lettertype kiest, worden de tekens en getallen altijd aan het formaat van de klok aangepast.
3. Selecteer een lettertype in het vak "Lettertype".
4. Kies de knop OK.

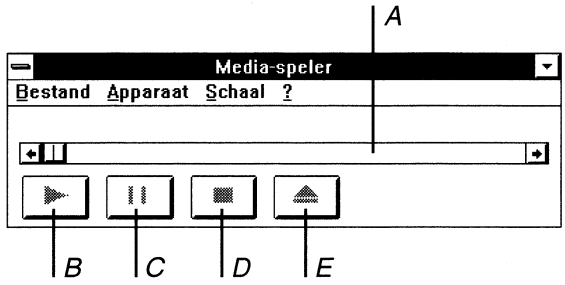
Media-speler

Met Media-speler kunt u multimedia-bestanden afspelen en apparatuur besturen. Media-speler kan geluid en MIDI-muziek afspelen en alle Media Control Interface (MCI)-multimedia-apparatuur besturen die op het systeem is aangesloten. Met Media-speler kunt u bijvoorbeeld CD's of videodiscs afspelen.

Voordat u een multimedia-bestand (geluid of beeld) of apparaat (bijvoorbeeld een videodisc-speler) gebruikt, moet u het type apparaat kiezen. Met de optie "Stuurprogramma's" in het Configuratiescherm installeert u de stuurprogramma's voor deze apparatuur. Indien een apparaat een af te spelen bestand vereist, moet u dit bestand eveneens openen. Voor sommige apparatuur, zoals CD-spelers, is geen bestand vereist.

Voordat Media-speler een bestand kan afspelen, moet behalve de geluidsapparatuur ook het bijbehorende stuurprogramma zijn geïnstalleerd. Zie hoofdstuk 5, "Configuratiescherm" voor meer informatie over het installeren van stuurprogramma's.

Met de knoppen in het dialoogvenster stuurt u het afspelen van het medium. Met de schuifbalken kunt u naar een ander gedeelte van het medium gaan (de afspeelpositie wijzigen).

A Schuifbalk
B De knop Play
C De knop Pauze
D De knop Stop
E De knop Eject

Een Media-apparaat opgeven

Wanneer u een apparaat in het menu **Apparaat** kiest, geeft u op welk Media Control Interface (MCI)-apparaat u wilt gebruiken. Tot MCI-apparatuur behoren onder andere CD-spelers, MIDI-sequenties en videodisc-spelers. In het menu **Apparatuur** ziet u een overzicht van de MCI-apparatuur die op de computer is geïnstalleerd. Voordat Media-speler een multimedia-apparaat herkent, moet u de apparatuur installeren en in het Configuratiescherm de noodzakelijke stuurprogramma's installeren. Zie hoofdstuk 5, "Configuratiescherm" voor meer informatie over het installeren van stuurprogramma's.

Media-speler werkt met twee soorten multimedia-apparatuur: samengestelde en enkelvoudige. Op samengestelde apparatuur worden bestanden afgespeeld. U moet dan ook de naam van een bestand opgeven. Indien u bijvoorbeeld het apparaat Geluid kiest, zult u ook een .WAV-bestand moeten opgeven. Enkelvoudige apparatuur stuurt in het algemeen externe apparaten die geen gebruik maken van diskettebestanden, zoals CD-spelers. Wanneer u in het menu **Apparatuur** een enkelvoudig apparaat kiest, wordt Media-speler ingesteld op het afspelen van wat op dat moment in het apparaat is geladen.

De weergegeven mogelijkheden in het menu **Apparatuur** zijn afhankelijk van de apparatuur die op het systeem is geïnstalleerd.

Een enkelvoudig apparaat opgeven:

- Kies in het menu **Apparaat** het media-apparaat.

  Namen van enkelvoudige apparaten worden niet gevolgd door puntjes(...).

Een samengesteld apparaat opgeven:

1. Kies het media-apparaat in het menu **Apparaat**.

   De namen van samengestelde apparaten worden gevolgd door puntjes(...).

   Het dialoogvenster **Openen** wordt weergegeven.
2. Kies de naam van het bestand dat u wilt afspelen.
3. Kies de knop OK.

Wanneer u voor het eerst een samengesteld apparaat opgeeft (bijvoorbeeld Geluid) wordt u gevraagd het uit te voeren bestand te identificeren. Wanneer u het bestand eenmaal hebt geïdentificeerd, kunt u met de opdracht **Openen** andere bestanden voor dit apparaat openen. Als u een ander apparaat wilt gebruiken, kunt u dit apparaat in het menu **Apparaat** kiezen of een ander bestandstype in het dialoogvenster **Openen** kiezen.

Een bestand openen

Wanneer u eenmaal een samengesteld apparaat hebt gekozen, kunt u de bestanden voor dit apparaat openen en afspelen. Indien u bijvoorbeeld een MIDI-Sequencer hebt opgegeven, kunt u MIDI-bestanden openen en afspelen. Indien u bestanden van een ander type wilt afspelen, moet u in het menu **Apparaat** eerst een ander apparaat kiezen dat het gewenste bestandstype ondersteunt.

Een af te spelen bestand openen:

1. Kies de opdracht **Openen** in het menu **Bestand**.

   Het dialoogvenster **Openen** wordt weergegeven.
2. Selecteer de naam van het bestand dat u wilt afspelen.
3. Kies de knop OK.

Een mediabestand afspelen

De instellingen van Media-speler zijn ongeveer hetzelfde als die van een videorecorder of CD-speler. U kunt op het scherm knoppen kiezen voor het afspelen, pauzeren, opnieuw starten en stoppen van een mediabestand. Er is ook een knop Eject die alleen werkt bij apparatuur met een eject-functie.

Het afspelen van Media besturen:

- Kies de knop Play, Pauze, Stop of Eject.

  Als u de knop Pauze hebt gekozen, kunt u opnieuw starten met de knop Pauze of Play.

  Als u Stop hebt gekozen, kunt u opnieuw starten met de knop Play.

In de titelbalk wordt de gekozen handeling weergegeven evenals het type apparaat dat deze selectie uitvoert (indien het een enkelvoudig apparaat is) of het bestand (indien u een samengesteld apparaat gebruikt).

De schaal wijzigen en plaatsen

In Media-speler kunt u de manier waarop een medium wordt afgespeeld, bekijken en sturen. Op de tijdschaal ziet u tijdsintervallen en op de sporenschaal kunt u de sporen zien.

De schaal wordt boven de schuifbalk weergegeven. Afhankelijk van de gekozen schaal ziet u de plaats van de sporen of de tijdsintervallen. Het weergeven van de plaats van de sporen is nuttig als u apparatuur gebruikt die met verschillende sporen werkt, zoals CD-spelers.

Schalen veranderen:

- Kies de opdracht **Tijd** of **Sporen** in het menu **Schaal**.

Met deze schalen kunt u een bepaald gedeelte op het medium afspelen.

Een bepaalde positie selecteren:

1. Sleep het schuifblokje of klik op de schuifbalk of schuifpijlen om naar de gewenste tijd- of spoorpositie te gaan.

   U kunt ook de toetsen PIJL-LINKS, PIJL-RECHTS, PGUP en PGDN gebruiken.
2. Kies de knop Play.

Media-speler afsluiten

Enkelvoudige apparatuur als CD-spelers en videorecorders blijven ook wanneer Media-speler is afgesloten doorspelen.

Samengestelde apparatuur als MIDI en andere geluidsbestanden stoppen het afspelen zodra u de toepassing verlaat.

Media-speler afsluiten:

- Kies de opdracht **Afsluiten** in het menu **Bestand**.

Kladblok

Kladblok van Windows is een tekstverwerker. Met Kladblok kunt u notities maken, korte memo's schrijven en batch-bestanden maken of bewerken.

Zo start u Kladblok:

- Kies in de groep Bureau-accessoires het pictogram Kladblok.

A Invoegpositie

De invoegpositie staat in de linkerbovenhoek van het venster.

U kunt de invoegpositie verplaatsen door ergens anders in het document te klikken of door de pijltoetsen te gebruiken. Als u in een document bladert, blijft de invoegpositie op dezelfde plaats staan totdat u deze verplaatst.

Werken met tekst

Werken met tekst in Kladblok lijkt veel op het werken met tekst in andere Windows-toepassingen. Zie voor meer informatie hoofdstuk 2, "Toepassingen". Er zijn echter enkele verschillen, die in de volgende secties aan de orde komen.

De optie "Terugloop" instellen

Tekst die u in het venster Kladblok typt, kan verder doorlopen dan de rechterkant van het venster. Indien u dit niet wilt, kunt u de optie "Terugloop" instellen zodat de tekst aan het einde van een regel automatisch naar het begin van de volgende regel terugloopt. Dit heeft geen invloed op het tekstbestand, waarin de regels hun volledige lengte behouden.

De optie "Terugloop" instellen:

- Kies de opdracht **Terugloop** in het menu **Bewerken**.

  Voor de opdracht in het menu wordt een vinkje weergegeven.

Terugloop blijft gelden totdat u de opdracht opnieuw kiest. Als u terugloop hebt uitgeschakeld, moet u op ENTER drukken wanneer u een nieuwe regel wilt beginnen.

Verplaatsen in een Kladblokdocument

Met de muis kunt u de schuifbalken gebruiken om de tekst in een Kladblokdocument te verplaatsen. Indien u met het toetsenbord werkt, kunt u naast de hierna genoemde toetsen de pijltoetsen, de SPATIEBALK en ENTER gebruiken. Meer informatie over het toetsenbord en de schuifbalken vindt u in hoofdstuk 2, "Toepassingen".

Toets(en)	*Verplaatsing naar*
HOME	Het begin van de regel.
END	Het einde van de regel.
CTRL+HOME	Het begin van het document.
CTRL+END	Het einde van het document.

Tekst in het kladblok selecteren

Naast de verschillende al eerder in dit handboek beschreven manieren waarop u tekst kunt selecteren, kunt u ook de hele tekst in een Kladblokdocument selecteren. Met deze mogelijkheid kunt u het hele document naar het Klembord kopiëren en het vervolgens samenvoegen met een ander bestand.

De hele tekst in een Kladblokdocument selecteren:

- Kies de opdracht **Alles selecteren** in het menu **Bewerken**.

De hele tekst in het kladblok wordt geselecteerd. Indien u zich bedenkt, moet u ergens in het tekstgebied klikken.

Tekst in het kladblok zoeken

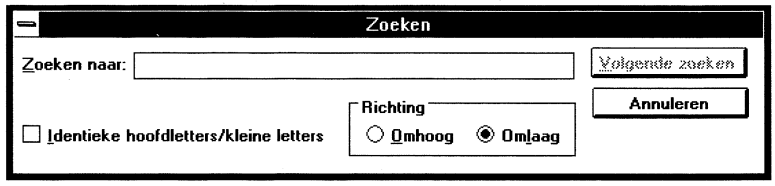
Met de opdracht **Zoeken** in het menu **Zoeken** kunt u een bepaalde tekst in het kladblok zoeken. U kunt de zoekactie op elk punt in het document beginnen en vanaf dat punt zowel voorwaarts als achterwaarts zoeken. Ook kunt u opgeven of bij het zoeken rekening gehouden moet worden met het gebruik van hoofdletters en kleine letters.

Het zoeken begint op de invoegpositie en eindigt aan het begin of het einde van het document, afhankelijk van het feit of u de knop Omhoog of Omlaag hebt gekozen.

Tekst in het kladblok zoeken:

1. Plaats de invoegpositie op de plaats waar u het zoeken wilt beginnen.
2. Kies de opdracht **Zoeken** in het menu **Zoeken**.

   Het dialoogvenster **Zoeken** wordt weergegeven.

3. Typ in het vak "Zoeken" de tekst die u wilt zoeken.
4. Als de volgorde van hoofdletters/kleine letters in de zoektekst identiek moet zijn, schakelt u het aankruisvakje "Identieke hoofdletters/kleine letters" in.
5. Als u vanaf de invoegpositie naar het begin van het bestand wilt zoeken, selecteert u het keuzerondje "Omhoog".

   De standaardinstelling is "Omlaag". Als deze instelling niet wordt veranderd wordt er gezocht vanaf de invoegpositie tot aan het einde van het bestand.
6. Kies de knop Volgende zoeken.

   De opgegeven tekst wordt gezocht en wanneer deze is gevonden, wordt deze geselecteerd weergegeven. Indien de tekst niet in het document voorkomt, wordt een dialoogvenster weergegeven met het bericht dat de tekst niet is gevonden. Kies de knop OK om het dialoogvenster te sluiten.
7. Als u de tekst nogmaals wilt zoeken, kiest u de knop Volgende zoeken.

   Indien de tekst niet meer voorkomt, verschijnt een bericht op het scherm. Kies de knop OK om dit dialoogvenster te sluiten.

   Het is ook mogelijk het dialoogvenster **Zoeken** te sluiten en in het menu **Zoeken** de opdracht **Volgende zoeken** te kiezen. Wanneer u de opdracht **Volgende zoeken** kiest, wordt het dialoogvenster **Zoeken** niet weergegeven. De zoektekst wordt direct gezocht.

Kladblokbestanden beheren

Kladblokbestanden krijgen in Windows de toevoeging .TXT. Meer informatie over het openen en opslaan van Windows-bestanden vindt u in hoofdstuk 2, "Toepassingen". Meer informatie over het werken met bestanden en directory's in Windows vindt u in hoofdstuk 4, "Bestandsbeheer". De volgende secties zijn alleen van toepassing op Kladblokbestanden.

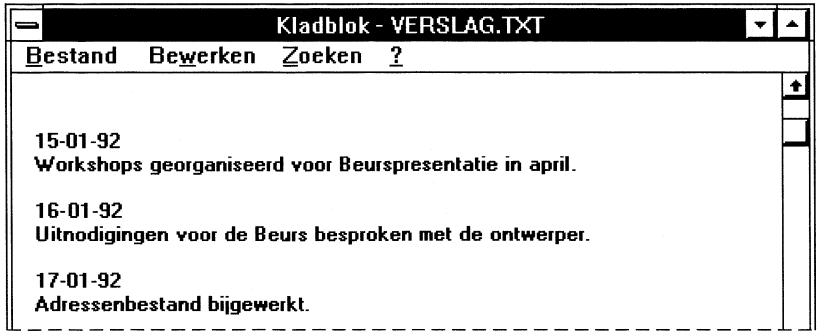
Een logboekbestand maken

Met Kladblok kunt u een logboek maken waarin u bijhoudt hoe u uw tijd besteedt.

Een logboekdocument maken:

1. Typ op de eerste regel ter hoogte van de linkermarge van een Kladblokdocument *.LOG* in hoofdletters.
2. Sla het document op.

Telkens wanneer u dit document opent, worden de huidige tijd en datum aan het einde van het document toegevoegd. U kunt nauwkeurig bijhouden hoe u uw tijd besteed, door achter iedere vermelding van tijd en datum notities te maken over uw dagelijkse werkzaamheden.

Opmerking Kladblok gebruikt de systeemtijd en -datum. U kunt deze datum en tijd in het Configuratiescherm opnieuw instellen. Zie hoofdstuk 5, "Configuratiescherm" voor meer informatie.

U kunt de huidige tijd en datum ook toevoegen aan elk ander Kladblokdocument waarmee u werkt.

De huidige datum en tijd toevoegen aan een Kladblokdocument:

1. Plaats de invoegpositie op de plaats waar u de datum en tijd wilt invoegen.
2. Kies in het menu **Bewerken** de opdracht **Tijd/datum**.

Een Kladblokdocument afdrukken

Als een printer op de computer is aangesloten, kunt u Kladblokdocumenten afdrukken. Het document wordt automatisch afgedrukt op de standaardprinter. Meer informatie over het installeren van een printer vindt u in hoofdstuk 6, "Afdrukbeheer".

Het huidige document afdrukken:

- Kies in het menu **Bestand** de opdracht **Afdrukken**.

  Een dialoogvenster wordt weergegeven.

  Als u de opdracht wilt annuleren, kiest u de knop Annuleren.

Bij het afdrukken worden automatisch de standaardmarges gebruikt, die in het dialoogvenster **Pagina-instelling** zijn ingesteld. Indien u een Kladblokdocument anders op een pagina wilt afdrukken, kunt u met de opdracht **Pagina-instelling** in het menu **Bestand** de instellingen wijzigen. Ook kunt u met de opdracht **Pagina-instelling** kopteksten en voetteksten in een Kladblokdocument afdrukken. Meer informatie over deze opdracht vindt u in "Marges instellen" en "Kopteksten en voetteksten afdrukken" in de sectie "Agenda" eerder in dit hoofdstuk.

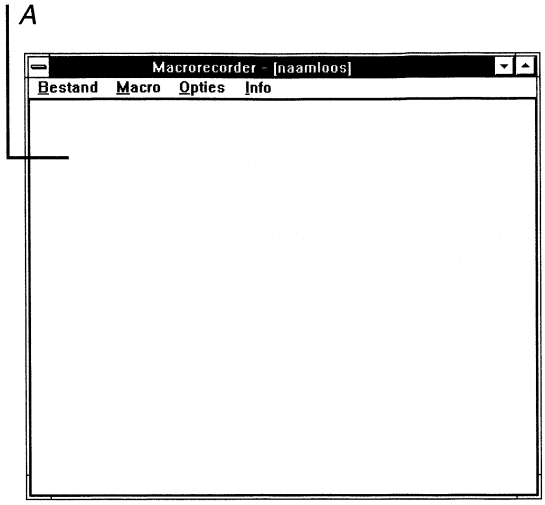
De documenten worden op de standaardprinter afgedrukt. Indien u een andere printer wilt gebruiken, moet u de opdracht **Printerinstelling** in het menu **Bestand** kiezen.

Macrorecorder

Met Macrorecorder van Windows kunt u een reeks toetsaanslagen en muishandelingen - een *macro* genaamd - opnemen en op een later moment uitvoeren. Met macro's kunt u een bepaalde tekst of code die u regelmatig gebruikt automatisch laten typen of de stappen in een routinehandeling automatisch laten uitvoeren.

Zo start u Macrorecorder:

- Kies in de groep Bureau-accessoires het pictogram Macrorecorder.

A Hier worden de macro's die u maakt weergegeven.

Een eenvoudige macro opnemen

In Macrorecorder beschikt u over diverse opties die u kunt instellen wanneer u een complexe macro wilt opnemen. Wanneer u een eenvoudige macro opneemt, voldoen in de meeste gevallen de standaardopties.

Het opnemen van een eenvoudige macro is een gemakkelijke, recht-toe-recht-aan-procedure. De Windows-omgeving met alle verschillende vensters en toepassingen echter kan van het opnemen van een macro een complexe zaak maken. Meer informatie over het opnemen van een macro vindt u in "Opname-opties gebruiken" en "Richtlijnen voor het maken van macro's" verderop in dit hoofdstuk.

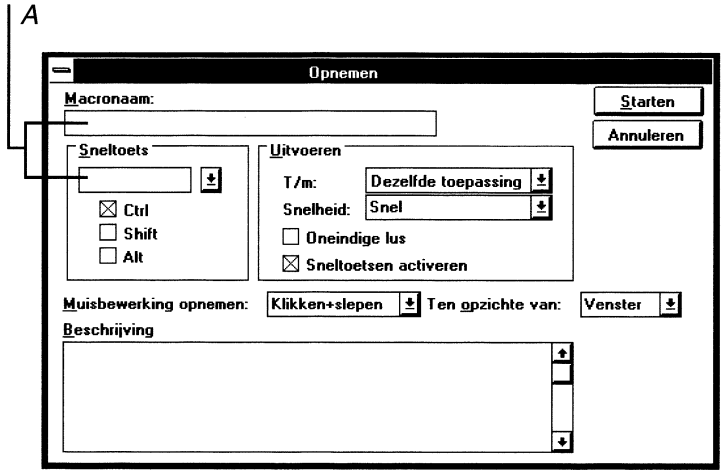
Een eenvoudige macro opnemen:

1. Plaats de cursor in de toepassing waarin u een macro wilt opnemen op de lokatie waar u de opname wilt beginnen.

   Dit is ook de lokatie waarop de uitvoering van de macro begint.

2. Schakel over naar Macrorecorder. Kies in het menu **Macro** de opdracht **Opnemen**.

   Het dialoogvenster **Opnemen** wordt weergegeven.

A U kunt bij het opnemen van een macro één of beide vakken invullen.

3. Typ in het vak "Macronaam" een naam van maximaal 40 tekens als aanduiding van de macro.

   Of geef in het vak "Sneltoets" de *sneltoets* waarmee u de macro kunt uitvoeren (u kunt ook beide opgeven).

   Hoewel het niet verplicht is een sneltoets aan een macro toe te wijzen, is het wel een gemakkelijke manier om een macro uit te voeren. Een sneltoets is een combinatie van de toets CTRL, SHIFT of ALT en een andere toets op het toetsenbord. CTRL is de standaardinstelling. Meer informatie over sneltoetsen vindt u in de volgende sectie, "Sneltoetsen toewijzen".

4. Kies de knop Starten als u de opname van de macro wilt beginnen.

   Bij het opnemen van een eenvoudige macro hoeft u de standaardinstellingen van de andere opties waarschijnlijk niet te wijzigen. Meer informatie over deze opties vindt u in "Opname-opties gebruiken" verderop in dit hoofdstuk.

   Wanneer u de knop Starten kiest, wordt Macrorecorder verkleind tot een knipperend pictogram. Het pictogram blijft gedurende de hele opname knipperen. Het is mogelijk dat het pictogram aan het zicht wordt onttrokken door andere vensters die op het scherm verschijnen.

5. Typ de toetsaanslagen en voer de muishandelingen uit die u in de macro wilt opnemen.

   Het is aan te raden om bij het opnemen van een macro weinig of geen muishandelingen uit te voeren. Zie "Beslissen wat u gaat opnemen" en "Richtlijnen voor het maken van macro's" verderop in dit hoofdstuk voor meer informatie.

6. Wanneer u de opname wilt stoppen, klikt u op het pictogram Macrorecorder.

   Of druk op CTRL+BREAK.

   Een dialoogvenster wordt weergegeven waarin u wordt gevraagd of u de macro wilt opslaan, de opname wilt hervatten of de opname wilt annuleren.

7. Als u de macro wilt opslaan en verder wilt gaan met de werkzaamheden waarmee u bezig was, kiest u het keuzerondje "Macro opslaan".

   Indien u het opnemen op dezelfde plaats wilt vervolgen, kiest u het keuzerondje "Opname hervatten". Als u alles wat u tot nu toe hebt opgenomen, wilt wissen en de opname wilt annuleren, kiest u het keuzerondje "Opname annuleren".

8. Kies de knop OK.

Sneltoetsen toewijzen

Het is doorgaans een goed idee een sneltoets aan een macro toe te wijzen. U kunt de macro dan snel en gemakkelijk uitvoeren. U drukt op de sneltoets en de macro wordt uitgevoerd. Indien u echter geen sneltoets wilt toewijzen of indien te weinig toetsencombinaties beschikbaar zijn, kunt u in plaats van een sneltoets te gebruiken een naam opgeven in het vak "Macronaam" in het dialoogvenster **Opnemen**. Meer informatie over namen en het starten van een macro door middel van de naam vindt u in "Macronamen en beschrijvingen gebruiken" en "Een macro uitvoeren" verderop in dit hoofdstuk.

In principe kunt u met elke toets op het toetsenbord in combinatie met CTRL, SHIFT of ALT een sneltoets maken. Indien u een functietoets of een toets in een toetsenblok als sneltoets wilt gebruiken in plaats van een toets op het basistoetsenbord, kunt u de naam van de toets kiezen in de lijst met sneltoetsen in het dialoogvenster **Opnemen**.

Waarschuwing Hoewel ALT beschikbaar is voor macro-sneltoetsen, kunt u deze toets beter zo min mogelijk voor dit doel gebruiken. Macro-sneltoetsen met ALT kunnen problemen opleveren, aangezien ook veel Windows-sneltoetsen uit combinaties met ALT bestaan.

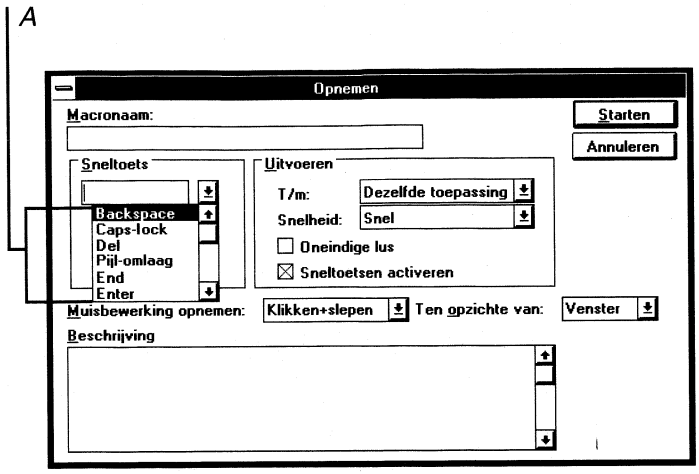
Een sneltoets maken met een toets op het basistoetsenbord:

1. Kies de opdracht **Opnemen** in het menu **Macro**.
   Het dialoogvenster **Opnemen** wordt weergegeven.
2. Typ in het vak "Sneltoets" de toets die u wilt gebruiken.
3. Schakel het aankruisvakje voor CTRL, SHIFT of ALT in.
   CTRL is de standaardinstelling.

Een sneltoets maken met een functietoets of toetsenbloktoets:

1. Kies de opdracht **Opnemen** in het menu **Macro**.
   Het dialoogvenster **Opnemen** wordt weergegeven.

2. Open de lijst met sneltoetsen. Er wordt een lijst weergegeven met alle functietoetsen en andere toetsenbloktoetsen.

A Namen van functietoetsen en toetsenbloktoetsen die u als sneltoets kunt gebruiken.

3. Selecteer de gewenste toets in de lijst.

De geselecteerde toets wordt bovenaan in het vak "Sneltoets" weergegeven.

U kunt ook combinaties van de toetsen CTRL, SHIFT en ALT als sneltoets gebruiken.

Macronamen en beschrijvingen gebruiken

U kunt een groot aantal macro's in hetzelfde Macrorecorderbestand opslaan. Om te voorkomen dat u later niet meer weet welke functie een bepaalde macro heeft, kunt u een beschrijvende naam opgeven in het vak "Macronaam" in het dialoogvenster Opnemen. De naam wordt naast de sneltoets in de lijst met macro's in het hoofdvenster van Macrorecorder weergegeven. Indien u geen sneltoets wilt toewijzen aan een macro, is het verplicht een naam in het vak "Macronaam" op te geven.

Een naam mag maximaal 40 tekens lang zijn. Een langere beschrijving kunt u opgeven in het vak "Beschrijving" in het dialoogvenster Opnemen. De beschrijving die u in dit vak opgeeft is niet aan een maximum aantal tekens verbonden.

Een macro uitvoeren

Nadat u een macro hebt gemaakt, kunt u deze gebruiken om sneller te werken. U moet echter ervoor zorgen dat u de macro uitvoert op een moment waarop deze correct kan werken. Indien u bijvoorbeeld een macro uitvoert die automatisch een openstaande afspraak op een woensdagmiddag invoert en hiervoor een signaal instelt, kunt u deze macro alleen in de toepassing Agenda gebruiken.

Een macro uitvoeren met een sneltoets:

1. Open het venster Macrorecorder en kies de gewenste macro in de lijst met macro's.
2. Schakel over naar de andere toepassing. Plaats de cursor op de lokatie waarop u de macro wilt uitvoeren.
3. Druk op de sneltoets die u aan de macro hebt toegewezen.

Indien u geen sneltoets aan een macro hebt toegewezen, voert u de macro uit met de opdracht **Starten** in het menu **Macro**. Met deze toets kunt u een macro ook uitvoeren indien u zich de sneltoets niet meer kunt herinneren.

Een macro uitvoeren met de opdracht **Starten**:

1. Plaats de cursor in het toepassingsvenster op de lokatie waar u de macro wilt uitvoeren.
2. Schakel over naar Macrorecorder. Kies in het venster Macrorecorder de macro die u wilt uitvoeren.
3. Kies de opdracht **Starten** in het menu **Macro**.

   Of dubbelklik op de macronaam.

Een macro stoppen tijdens de uitvoering:

- Druk op CTRL+BREAK.

  Een dialoogvenster wordt weergegeven waarin de annulering wordt bevestigd.

Het venster Macrorecorder weergeven tijdens het uitvoeren

Wanneer u een macro uitvoert met de opdracht **Starten** wordt het venster Macrorecorder verkleind tot een pictogram. U kunt echter ervoor zorgen dat het macrovenster tijdens de uitvoering op het scherm blijft staan.

Het venster Macrorecorder weergeven bij gebruik van de opdracht **Starten**:

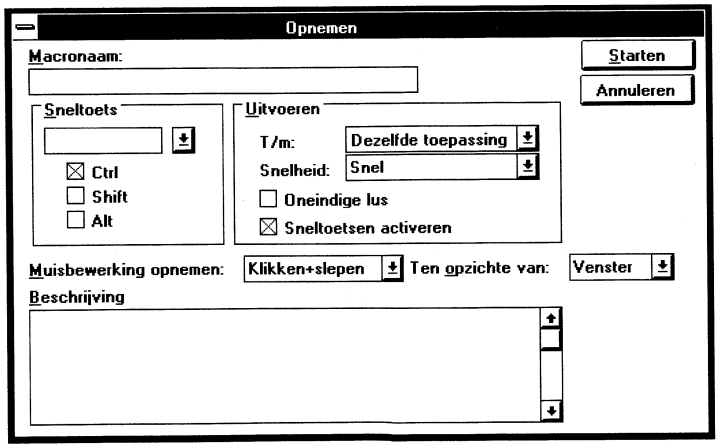
- Kies de opdracht **Pictogram bij toepassing** in het menu **Opties**.

  Het vinkje naast de opdracht in het menu wordt verwijderd.

Als u het venster Macrorecorder tijdens de uitvoering weer tot een pictogram wilt verkleinen, kiest u de opdracht **Pictogram bij toepassing** opnieuw.

Opname-opties gebruiken

Wanneer u de opdracht **Macro opnemen** in het menu **Macro** kiest, wordt het dialoogvenster **Opnemen** weergegeven.

U kunt in dit dialoogvenster niet alleen sneltoetsen aan een macro toewijzen of een beschrijving van de macro opgeven, maar dit dialoogvenster bevat ook verschillende opties die u bij het opnemen van een macro kunt gebruiken. Met deze opties kunt u bepalen of een macro:

- De muishandelingen in het gehele scherm of alleen de muishandelingen in één venster opneemt.
- Alleen toetsaanslagen opneemt of ook enkele (of alle) muishandelingen.
- De macro alleen uitvoert in de toepassing waarin u de macro hebt opgenomen of de macro overal uitvoert.
- De macro snel uitvoert of met de snelheid waarmee deze is opgenomen.
- Tijdens de uitvoering andere macro's gebruikt.

Telkens wanneer u een macro hebt opgenomen, worden de opties teruggezet in de standaardinstelling. Meer informatie over het permanent wijzigen van een optie vindt u in "Voorkeuren permanent instellen" verderop in dit hoofdstuk. In de volgende secties komen de opties in het dialoogvenster **Opnemen** aan de orde.

Beslissen wat u gaat opnemen

Wanneer u een macro opneemt, worden alle toetsaanslagen en het klikken op en slepen met de muis opgenomen. U kunt echter kiezen of u veel, weinig of geen muishandelingen wilt opnemen.

Hoewel u net zoveel muishandelingen kunt opnemen als u zelf wilt, is het aan te raden dit zo weinig mogelijk te doen. Macro's waarin alleen toetsaanslagen zijn opgenomen zijn doorgaans betrouwbaarder omdat de muishandelingen in het venster waarin u de macro hebt opgenomen niet altijd gelden in het venster waarin u de macro uitvoert. Dit is met name zo wanneer beide vensters niet even groot zijn of niet op dezelfde plaats op het scherm worden weergegeven.

Bepalen welke muishandelingen u wilt opnemen:

1. Kies de opdracht **Opnemen** in het menu **Macro**.

   Het dialoogvenster **Opnemen** wordt weergegeven.
2. Open de lijst "Muisbewerking opnemen" om de beschikbare opties te kunnen bekijken.
3. Kies de gewenste optie. Deze optie wordt in het vak "Muisbewerking opnemen" als instelling weergegeven.
4. Kies de knop OK.

   In de volgende tabel worden de opties in het vak "Muisbewerking opnemen" beschreven.

Optie	*Beschrijving*
Klikken+Slepen	Alle toetsaanslagen en muishandelingen die worden uitgevoerd wanneer de muisknop is ingedrukt worden opgenomen. Dit is de standaardinstelling. Op deze manier kunt u bijna alle teken- of bewerkingshandelingen in een programma als Paintbrush opnemen.
Muis negeren	Alleen de toetsaanslagen worden opgenomen. Het is aan te raden deze optie te kiezen wanneer u een macro opneemt die voor meerdere computers is bestemd. Macro's met muishandelingen werken alleen correct op computers met een beeldschermadapter die identiek is aan de beeldschermadapter van het systeem waarop de macro is opgenomen.
Alles	Alle toetsaanslagen en muishandelingen worden opgenomen, zelfs wanneer de muisknop niet is ingedrukt. Gebruik deze optie zo min mogelijk.

Waarschuwing Als u met de optie "Alles" toetsaanslagen en alle muishandelingen opneemt, moet u op CTRL+BREAK drukken om de opname te stoppen. Stopt u het opnemen met de muis, dan is het mogelijk dat het verplaatsen van de muis naar het pictogram Macrorecorder de werking van de macro verstoort. Het pictogram Macrorecorder kan zich bijvoorbeeld op een andere plaats bevinden of het venster kan een ander formaat hebben.

Kiezen waar u gaat opnemen

Macrorecorder is zo ingesteld dat de macro die u opneemt betrekking heeft op het venster waarin u bij het begin van de opname aan het werk was. Soms wilt u echter een macro opnemen die betrekking heeft op het hele scherm, bijvoorbeeld wanneer u werkt met een schermvullende toepassing.

Een macro die betrekking heeft op het hele scherm opnemen:

1. Kies de opdracht **Opnemen** in het menu **Macro**.

   Het dialoogvenster Opnemen wordt weergegeven.

2. Open de lijst "Ten opzichte van" om de opties te bekijken.

3. Kies de optie "Scherm".

   "Scherm" wordt de instelling in het vak "Ten opzichte van".

De optie "Ten opzichte van" waarmee u een macro opneemt, is dezelfde als waarmee u de macro uitvoert. U kunt deze optie na de opname van de macro niet meer wijzigen.

Kiezen waar een macro wordt uitgevoerd

Macrorecorder is ingesteld om een macro alleen uit te voeren in de toepassing waarin deze is opgenomen. Met de optie "T/m" in het dialoogvenster Opnemen kunt u instellen dat de macro in elke toepassing moet kunnen worden uitgevoerd. Wees erop bedacht dat een macro niet in elke toepassing zinvol is. Een macro waarmee u een veelgebruikte, lange zin typt, is bijvoorbeeld wel geschikt in een tekstverwerkingsprogramma maar niet in een werkblad.

Een macro opnemen die in elke toepassing kan worden uitgevoerd:

1. Kies in het menu **Macro** de opdracht **Opnemen**.

   Het dialoogvenster Opnemen wordt weergegeven.

2. Open in het dialoogvenster **Opnemen** de lijst "T/m".
3. Kies de optie "Willekeurige toepassing".

   "Willekeurige toepassing" wordt de instelling in het vak "T/m".

Macro's in een macro opnemen

U kunt in een macro maximaal vijf macroniveaus opnemen - of *nesten*. Met andere woorden, macro 1 kan macro 2 bevatten, macro 2 kan macro 3 bevatten, enzovoorts. Standaard is het nesten van macro's toegestaan, maar u kunt Macrorecorder ook zo instellen dat macro's niet genest kunnen worden.

Een macro opnemen waarin geen andere macro's kunnen worden genest:

1. Kies in het menu **Macro** de opdracht **Opnemen**.

   Het dialoogvenster **Opnemen** wordt weergegeven.

2. Schakel in het gebied Uitvoeren van het dialoogvenster **Opnemen** het aankruisvakje "Sneltoetsen activeren" uit.

Waarschuwing Aangezien in een macro met geneste macro's alleen de sneltoetsen worden opgenomen en niet de werkelijke opeenvolging van stappen die door de sneltoets worden vertegenwoordigd, kunnen geneste macro's te allen tijde worden gewijzigd. Wanneer u een geneste macro wijzigt, moet u ervoor zorgen dat deze wijzigingen de correcte werking van andere macro's niet verstoort.

Macrorecorderbestanden beheren

Macrorecorderbestanden kunnen een groot aantal macro's bevatten. De macronaam en/of sneltoets identificeert een macro in het bestand, evenals de beschrijving die u voor de macro hebt opgegeven. Macro's kunnen in Macrorecorder maximaal 64 kB groot zijn. U kunt groepen macro's voor speciale situaties of toepassingen in afzonderlijke bestanden groeperen. U kunt echter slechts één bestand gelijktijdig openen.

In Windows krijgen Macrorecorderbestanden de toevoeging .REC. Zie hoofdstuk 2, "Toepassingen" voor informatie over het openen en opslaan van Windows-bestanden en zie hoofdstuk 4, "Bestandsbeheer" voor meer informatie over het werken met Windows-bestanden.

De volgende secties hebben alleen betrekking op Macrorecorderbestanden.

De gegevens van een macro wijzigen

Met de opdracht **Gegevens** in het menu **Macro** kunt u gegevens wijzigen die u tijdens de opname aan een macro hebt toegewezen. Deze gegevens zijn:

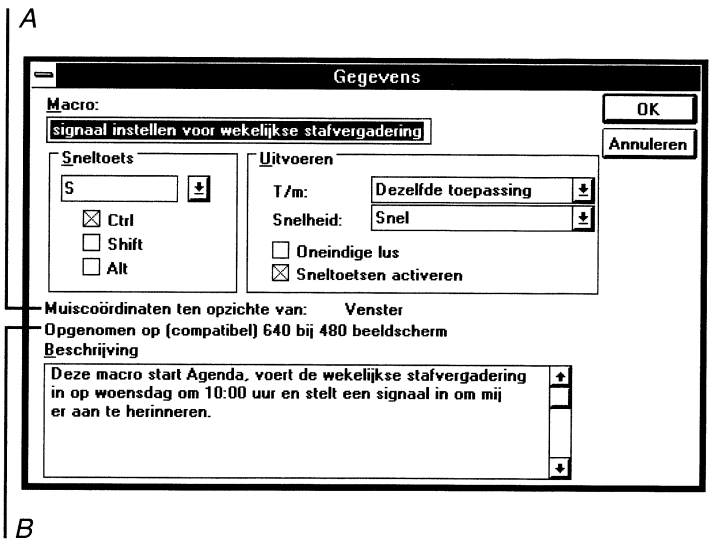
- De sneltoets.
- De naam.

- De beschrijving.
- De optie die aangeeft of een macro in dezelfde toepassing moet worden uitgevoerd als waarin deze is opgenomen.
- De snelheid waarmee de macro wordt uitgevoerd.
- De optie die aangeeft of een macro continu wordt uitgevoerd.
- De optie die aangeeft of een macro sneltoetsen mag bevatten.

Macrogegevens wijzigen:

1. Selecteer in het venster Macrorecorder de macro die u wilt wijzigen.
2. Kies de opdracht **Gegevens** in het menu **Macro**.

   Het dialoogvenster **Gegevens** wordt weergegeven.

A De instelling Muiscoördinaten ten opzichte van kunt u niet wijzigen.

B De schermresolutie waarin de gekozen macro is opgenomen.

3. U kunt alle macro-instellingen wijzigen, behalve de instelling "Muiscoördinaten ten opzichte van".
4. Kies de knop OK.

Aan de hand van de informatie over de schermresolutie kunt u bepalen met welke beeldschermadapter de macro is opgenomen. Dit is nuttig aangezien muisbewerkingen gevoelig zijn voor schermresoluties. Macro's met muisbewerkingen werken zelden correct op een computer met een andere beeldschermadapter.

Macro's uit een Macrorecorderbestand verwijderen

Indien u een macro niet meer gebruikt, kunt u deze uit een Macrorecorderbestand verwijderen.

Een macro verwijderen:

1. Kies in het venster Macrorecorder de macro die u wilt verwijderen.
2. Kies in het menu **Macro** de opdracht **Verwijderen**.

   Een dialoogvenster wordt weergegeven waarin u wordt gevraagd de verwijdering te bevestigen.
3. Kies de knop OK als u de macro wilt verwijderen.

Macrorecorderbestanden samenvoegen

U kunt een tweede Macrorecorderbestand samenvoegen met het bestand waarmee u op dat moment werkt.

Twee Macrorecorderbestanden samenvoegen:

1. Open of activeer één van de bestanden die u wilt samenvoegen.
2. Verwijder alle macro's waarvan u weet dat ze in het andere bestand ook voorkomen.
3. Kies in het menu **Bestand** de opdracht **Samenvoegen**.

   Het dialoogvenster **Samenvoegen** wordt weergegeven.
4. Kies in het vak "Bestandsnaam" het bestand dat u met het huidige bestand wilt samenvoegen.

   Of typ de naam van het bestand in het vak "Bestandsnaam".
5. Kies de knop OK.

   De twee bestanden worden samengevoegd. Indien hierbij dubbele sneltoetstoewijzingen worden geregistreerd, worden de dubbele sneltoetsen verwijderd (niet de macro's zelf) uit het bestand dat met het huidige bestand wordt samengevoegd. Een dialoogvenster wordt weergegeven waarin dit wordt gemeld. Met de opdracht **Gegevens** in het menu **Macro** kunt u nieuwe sneltoetsen aan de macro's toewijzen.
6. Als u de samengevoegde bestanden onder een nieuwe naam wilt opslaan, kiest u de opdracht **Opslaan als** in het menu **Bestand**.

   Als u het huidige bestand wilt vervangen door de samengevoegde bestanden, kiest u de opdracht **Opslaan**.

Voorkeuren permanent instellen

Telkens wanneer u de opdracht **Opnemen** kiest, worden de standaardinstellingen van de opties "Muisbewerking opnemen", "Ten opzichte van", "T/m" en "Snelheid" weergegeven.

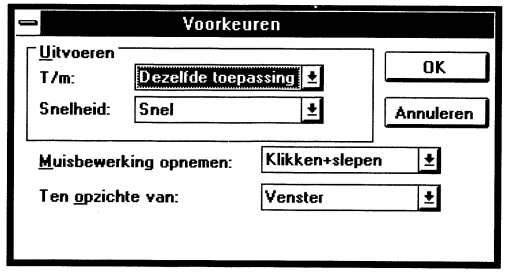
Optie	*Beschrijving*
Muisbewerking opnemen	Bepaalt welke muishandelingen worden opgenomen.
Ten opzichte van	Bepaalt of de macro ten opzichte van het venster wordt opgenomen of ten opzichte van het hele scherm.
T/m	Bepaalt of de macro in elke toepassing kan worden uitgevoerd of alleen in de toepassing waarin de macro is opgenomen.
Snelheid	Bepaalt of de macro in de opgenomen snelheid wordt uitgevoerd of sneller.

Indien gewenst kunt u de standaardinstellingen van deze opties wijzigen.

De standaardinstellingen van de opname wijzigen:

1. Kies in het menu **Opties** de opdracht **Voorkeuren**.

   Het dialoogvenster **Voorkeuren** wordt weergegeven.

2. Klik op de schuifpijl rechts van de optie waarvan u de standaardinstelling wilt wijzigen. Hiermee opent u het vak en geeft u de opties van het vak weer.

   Of druk op TAB om het vak te selecteren en druk daarna op ALT+PIJL-OMLAAG om de opties weer te geven.

3. Selecteer de optie die u als standaardinstelling wilt gebruiken.
4. Kies de knop OK.

De instellingen in het dialoogvenster **Voorkeuren** worden de standaardinstellingen voor de desbetreffende opties in het dialoogvenster **Opnemen**. Deze opties blijven de standaardopties totdat u ze opnieuw wijzigt. Meer informatie vindt u in "De gegevens van een macro wijzigen" eerder in dit hoofdstuk.

Macro's maken voor demo's

Macrorecorder biedt u een aantal opties waarmee u functies of toepassingen kunt demonstreren. Zo kunt u een macro laten uitvoeren met een snelheid die geschikt is voor een demo of u kunt een macro oneindig laten herhalen (oneindige lus). U kunt ook instellen dat een demo voortdurend wordt herhaald totdat u de computer uitzet.

De snelheid kiezen waarmee een macro wordt uitgevoerd

Standaard wordt een macro snel uitgevoerd. Indien u een macro echter voor een demo wilt gebruiken, wilt u de macro wellicht uitvoeren in de snelheid waarmee deze is opgenomen.

Een macro uitvoeren met de snelheid waarmee deze is opgenomen:

1. Kies de opdracht **Opnemen** in het menu **Macro**.

   Het dialoogvenster **Opnemen** wordt weergegeven.
2. In het gebied "Uitvoeren" in het dialoogvenster **Opnemen** opent u de lijst "Snelheid".
3. Kies de optie "Opgenomen snelheid".

   "Opgenomen snelheid" wordt de instelling in het vak "Snelheid".

Een doorlopende demo instellen

Indien u een macro als demo wilt gebruiken, kunt u ervoor zorgen dat de macro telkens opnieuw wordt gestart, zodat deze continu doorloopt.

Een continu doorlopende macro instellen:

1. Kies in het menu **Macro** de opdracht **Opnemen**.

   Het dialoogvenster **Opnemen** wordt weergegeven.
2. Schakel in het gebied "Uitvoeren" het aankruisvakje "Oneindige lus" in.

Een macro waarvan u het aankruisvakje "Oneindige lus" hebt ingeschakeld, kunt u altijd onderbreken met CTRL+BREAK.

De Control+Break-indicatie uitzetten

Door op CTRL+BREAK te drukken, wordt gewoonlijk de opname of het uitvoeren van een macro onderbroken. U kunt de Control+Break-indicatie uitzetten zodat de Macrorecorder niet meer reageert op de toetsencombinatie CTRL+BREAK. Zo voorkomt u dat een doorlopende demo wordt onderbroken door iemand die het toetsenbord gebruikt. De macro blijft zichzelf herhalen totdat u de computer uitzet.

Het reageren op CTRL+BREAK uitzetten:

- Kies in het menu **Opties** de opdracht **Control+Break-indicatie**.

  Het vinkje voor de opdracht verdwijnt.

Nadat u de **Control+Break-indicatie** hebt uitgeschakeld, zult u de computer moeten uitzetten om een doorlopende demo te stoppen.

Tip Zet **Control+Break-indicatie** ook uit als u in een macro de toetsencombinatie CTRL+BREAK hebt gebruikt.

Wanneer u Macrorecorder weer start, is de opdracht **Control+Break-indicatie** weer geactiveerd.

Het reageren op sneltoetsen uitschakelen

Het kan voorkomen dat u wilt dat in Macrorecorder tijdelijk niet op een sneltoets wordt gereageerd, bijvoorbeeld wanneer u een toepassing wilt uitvoeren die dezelfde sneltoets gebruikt als een macro. U kunt deze sneltoets uitschakelen zonder Macrorecorder af te sluiten.

Het reageren op sneltoetsen uitschakelen:

- Kies in het menu **Opties** de opdracht **Sneltoetsen**.

  Het vinkje voor de menu-opdracht verdwijnt.

Indien u opnieuw macro's wilt gebruiken voordat u Macrorecorder afsluit, moet u de opdracht **Sneltoetsen** opnieuw kiezen. De opdracht **Sneltoetsen** wordt altijd automatisch hersteld wanneer u Macrorecorder opnieuw start.

Richtlijnen voor het maken van macro's

U bereikt de beste resultaten door bij het opnemen van macro's de volgende richtlijnen te volgen:

- Tref de benodigde voorbereidingen voor het opnemen van een macro.

  Indien nog toepassingen actief zijn die niet betrokken zijn bij de macro, moet u deze afsluiten of verplaatsen voordat u de macro opneemt.

- Maak zo min mogelijk gebruik van de muis.

  Een toepassingsvenster heeft misschien een ander formaat of een andere positie wanneer u de macro uitvoert. Dat kan problemen veroorzaken met de opgenomen muisbewerkingen. De muisaanwijzer wijst bij de uitvoering van een macro bijvoorbeeld buiten het venster. Of misschien wijst de aanwijzer iets anders aan dan tijdens de opname van de macro.

- Gebruik bij het kiezen van menu's en opdrachten de sneltoetsen van Windows.

  Als een venster zich tijdens het uitvoeren van de macro onderaan het scherm bevindt, is het mogelijk dat de menu's niet in neerwaartse maar in bovenwaartse richting worden weergegeven. In dat geval hebben de cursorverplaatsingen met de toetsen PIJL-OMHOOG en PIJL-OMLAAG niet meer de juiste richting.

- Let op de compatibiliteit tussen verschillende systemen.

  Macrorecorder is gevoelig voor de schermresolutie van het systeem waarin de muisbewerkingen zijn opgenomen. Macro's met muisbewerkingen werken niet correct wanneer ze worden uitgevoerd op een systeem met een andere beeldschermadapter dan het systeem waarop de macro is opgenomen.

  Macrorecorder is eveneens gevoelig voor het toetsenbord waarop de toetsaanslagen zijn opgenomen. Hoewel de meeste toetsen goed zullen functioneren, is het niet aan te raden een macro op een systeem te gebruiken met een andere landinstelling voor het toetsenbord dan die waarin de macro is opgenomen. Zie hoofdstuk 5, "Configuratiescherm" voor meer informatie over toetsenbordinstellingen.

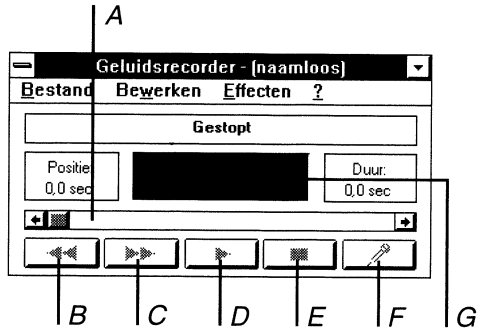
- Houd er rekening mee dat Macrorecorder alleen is ontworpen voor gebruik met Windows-toepassingen.

Geluidsrecorder

Met Geluidsrecorder kunt u geluidsbestanden afspelen, opnemen en bewerken. U zult eerst de geluidsapparatuur moeten aansluiten op het systeem. Verder dient het stuurprogramma geïnstalleerd en geconfigureerd te zijn. Meer informatie over het installeren van stuurprogramma's vindt u in hoofdstuk 5, "Configuratiescherm".

Met vijf knoppen kunt u het opnemen en afspelen van bestanden regelen. Deze knoppen zijn Rewind, Forward, Play, Stop en Record.

Als u een bestand wilt afspelen, kiest u de knop Play. Tijdens het afspelen wordt het geluid in het vak "Geluidsgolf" grafisch weergegeven als op een oscilloscoop.

A Schuifbalk
B Knop Rewind
C Knop Forward
D Knop Play
E Knop Stop
F Knop Record
G Vak Geluidsgolf

Een geluidsbestand openen en afspelen

U opent een geluidsbestand als u dit wilt afspelen of bewerken.

Welke bestanden kunnen worden afgespeeld, is afhankelijk van het type apparatuur dat is geïnstalleerd.

Een geluidsbestand openen:

1. Kies de opdracht **Openen** in het menu **Bestand**.

   Het dialoogvenster **Openen** wordt weergegeven.
2. Selecteer het bestand dat u wilt openen.
3. Kies de knop OK.

Nadat u een geluidsbestand hebt geopend, kunt u het afspelen.

Een geluidsbestand starten en stoppen:

1. Kies de knop Play.

   Op de statusbalk wordt het woord "Uitvoeren" weergegeven.
2. Wanneer u het afspelen wilt stoppen, kiest u de knop Stop.

   Nu wordt het woord "Gestopt" op de statusbalk weergegeven.
3. Kies opnieuw de knop Play als u het afspelen wilt vervolgen.

Telkens wanneer u de knop Play kiest, wordt het bestand vanaf het begin tot aan het einde afgespeeld, tenzij u ergens in het midden van het bestand met het afspelen bent gestopt of met de schuifbalk naar een bepaalde plaats in het bestand bent gegaan. Als u in deze gevallen de knop Play kiest, gaat het afspelen verder op de plaats waar met het afspelen van het bestand is gestopt.

Verplaatsen in een geluidsbestand

U kunt met de schuifbalk naar elk willekeurig punt in een geluidsbestand gaan.

Naar een willekeurige plaats in een geluidsbestand gaan:

- Verplaats het schuifblokje door het te slepen, op de schuifpijl te klikken of op de schuifbalk te klikken.

  Als u op de schuifpijl klikt, wordt het geluid 1 seconde verder- of teruggespoeld. Als u op de schuifbalk klikt, wordt het geluid 1 seconde verdergespoeld.

Of

1. Druk op de TAB totdat de schuifbalk actief is.
2. Schuif het geluidsbestand met de toetsen PIJL-LINKS of PIJL-RECHTS in voorwaartse of achterwaartse richting. Telkens wanneer u op een toets drukt, wordt het geluid 1 seconde terug- of verdergespoeld.

Naar het begin of het einde van een geluidsbestand gaan

U kunt snel naar het begin of het einde van een geluidsbestand gaan.

Naar het einde van het geluidsbestand gaan:

- Kies de knop Forward.

  Of druk op de toets END.

Naar het begin van een geluidsbestand gaan:

- Kies de knop Rewind.

  Of druk op de toets HOME.

Een geluidsbestand maken

Er zijn drie manieren waarop u een geluidsbestand kunt maken: geluid opnemen, een geluidsbestand in een ander bestand opnemen en twee geluidsbestanden combineren. U kunt de drie methoden ook combineren.

Een geluidsbestand opnemen

U kunt een geluidsbestand alleen opnemen indien op uw systeem een microfoon of een geluidskaart is aangesloten. Raadpleeg de documentatie bij de geluidskaart over de details van het configureren van een microfoon.

U kunt een nieuw bestand opnemen of de opname aan een bestaand bestand toevoegen. Wanneer u in een bestaand bestand opneemt, wordt het nieuwe geluid over het bestaande geluid heen opgenomen, waardoor het oorspronkelijke geluid wordt versterkt. Indien u het geluid aan het einde van een bestand opneemt, wordt het aan het bestand toegevoegd.

Een nieuw bestand opnemen:

1. Kies in het menu **Bestand** de opdracht **Nieuw**.
2. Kies de knop Record.
3. Spreek in de microfoon.

   U kunt maximaal 1 minuut inspreken.
4. Wanneer u klaar bent, kiest u de knop Stop.
5. Kies in het menu **Bestand** de opdracht **Opslaan als**.

Opnemen in een bestaand bestand:

1. Kies in het menu **Bestand** de opdracht **Openen**.

   Het dialoogvenster **Openen** wordt weergegeven.
2. Kies het bestand dat u wilt openen en kies daarna de knop OK.

   In sommige bestanden kunt u niet opnemen. Of u in een geluidsbestand kunt opnemen is afhankelijk van het feit of de apparatuur deze mogelijkheid ondersteunt. De opname- en afspeelmogelijkheden verschillen per geluidskaart. Raadpleeg daarom de documentatie bij uw geluidskaart.
3. Ga met de knoppen Play en Stop of met de schuifbalk naar de lokatie in het bestand waar u de ingesproken tekst wilt invoegen.
4. Kies de knop Record.
5. Spreek in de microfoon.
6. Kies als u klaar bent de knop Stop.

7. Kies in het menu **Bestand** de opdracht **Opslaan**.

De maximale lengte van het bestand wordt bepaald door de beschikbare hoeveelheid geheugenruimte.

Een bestaand geluidsbestand wijzigen

Als u een microfoon op de computer hebt aangesloten, kunt u nieuwe geluiden in een geluidsbestand opnemen. Indien geen microfoon is aangesloten, bestaan er nog verschillende andere manieren om een bestaand geluidsbestand te wijzigen.

U kunt:

- Een geluidsbestand in een ander geluidsbestand invoegen.
- Twee geluidsbestanden samenvoegen.
- Geluiden verzachten en versterken.
- Het geluid vertragen of versnellen.
- Het geluid omkeren.
- Een echo aan het geluid toevoegen.
- Een gedeelte van het geluidsbestand wissen.

Een ander geluidsbestand invoegen

Het is mogelijk de inhoud van een ander geluidsbestand in het huidige geluidsbestand in te voegen. De maximale lengte van het nieuwe geluidsbestand is afhankelijk van de beschikbare hoeveelheid geheugenruimte.

Een geluidsbestand in een bestaand geluidsbestand invoegen:

1. Ga met behulp van de knoppen Play en Stop of de schuifbalk naar de lokatie in het bestand waar u het andere geluidsbestand wilt invoegen.
2. Kies in het menu **Bewerken** de opdracht **Bestand invoegen**.

   Het dialoogvenster **Bestand invoegen** wordt weergegeven.
3. Selecteer het bestand dat u wilt invoegen.
4. Kies de knop OK.

U kunt net zoveel bestanden invoegen als u zelf wilt. De enige beperkende factor is de maximale lengte van het bestand en deze wordt bepaald door de beschikbare hoeveelheid geheugenruimte.

Twee geluidsbestanden combineren

U kunt de inhoud van een geluidsbestand combineren met het huidige geluidsbestand. De geluidsbestanden worden gecombineerd en de geluiden worden gelijktijdig afgespeeld. De maximale lengte van het bestand is afhankelijk van de beschikbare hoeveelheid geheugenruimte.

Een geluidsbestand combineren met een bestaand bestand:

1. Ga met behulp van de knoppen Play en Stop of de schuifbalk naar de lokatie in het bestand waar u het andere geluidsbestand wilt combineren.
2. Kies in het menu **Bewerken** de opdracht **Met bestand combineren**.

   Het dialoogvenster **Met bestand combineren** wordt weergegeven.
3. Kies het bestand dat u met het huidige bestand wilt mengen.
4. Kies de knop OK.

Een geluid verzachten of versterken

Het volume van een geluidsbestand 25% verlagen:

1. Open het geluidsbestand waarvan u het volume wilt verlagen.
2. Kies in het menu **Effecten** de opdracht **Volume verlagen**.

Als u onmiddellijk daarna de opdracht **Volume verhogen** kiest, wordt het oorspronkelijke volume van het bestand hersteld.

Het volume van een bestand 25% verhogen:

- Kies in het menu **Effecten** de opdracht **Volume verhogen**.

Als u onmiddellijk daarna de opdracht **Volume verlagen** kiest, wordt het oorspronkelijke volume van het bestand hersteld.

De snelheid waarmee een geluid wordt afgespeeld verlagen of verhogen

U kunt de snelheid van een geluidsbestand 50% verlagen of 100% verhogen.

De snelheid van een geluidsbestand 50% verlagen:

- Kies in het menu **Effecten** de opdracht **Snelheid verlagen**.

Als u onmiddellijk daarna de opdracht **Snelheid verhogen** kiest, wordt de oorspronkelijke snelheid van het bestand hersteld.

De snelheid van een geluidsbestand 100% verhogen

- Kies in het menu **Effecten** de opdracht **Snelheid verhogen**.

Als u onmiddellijk daarna de opdracht **Snelheid verlagen** kiest, wordt de oorspronkelijke snelheid van het bestand hersteld.

Een geluid achteruit spelen

U kunt een geluidsbestand achteruit spelen, zodat het achterwaarts wordt afgespeeld.

Een geluidsbestand achteruit spelen:

- Kies in het menu **Effecten** de opdracht **Achteruit spelen**.

  Als u het bestand weer in de normale richting wilt afspelen, kiest u de opdracht **Achteruit spelen** opnieuw.

Echo aan geluid toevoegen

U kunt aan een geluidsbestand een echo toevoegen. Zolang u het bestand niet hebt opgeslagen, kunt u de echo ongedaan maken met de opdracht **Terug** in het menu **Bestand**.

Echo aan een geluidsbestand toevoegen:

- Kies in het menu **Effecten** de opdracht **Echo toevoegen**.

Een geluidsbestand verwijderen

U kunt het gedeelte in het geluidsbestand voor of na de positie waar het schuifblokje zich bevindt verwijderen.

Zolang u het bestand niet opslaat, kunt u een verwijdering ongedaan maken met de opdracht **Terug** in het menu **Bestand**.

Het gedeelte voor het schuifblokje verwijderen:

1. Ga met behulp van de knoppen Play en Stop of de schuifbalk naar de lokatie in het bestand waarvóór u geluid wilt verwijderen.
2. Kies de opdracht **Voor huidige positie verwijderen** in het menu **Bewerken**.
3. Kies de knop OK als u de verwijdering wilt bevestigen.

Het gedeelte na de huidige positie verwijderen:

1. Ga met behulp van de knoppen Play en Stop of de schuifbalk naar de lokatie in het bestand waarna u een gedeelte wilt verwijderen.
2. Kies de opdracht **Na huidige positie verwijderen** in het menu **Bewerken**.
3. Kies de knop OK als u de verwijdering wilt bevestigen.

Een geluidsbestand opslaan

Meer informatie over het opslaan van Windows-bestanden vindt u in hoofdstuk 2, "Toepassingen". Meer informatie over het werken met bestanden en directory's in Windows vindt u in hoofdstuk 4, "Bestandsbeheer".

Een geluidsbestand herstellen

Wijzigingen in een bestand kunnen ongedaan worden gemaakt. Nadat u een bestand eenmaal hebt opgeslagen, kunt u de gemaakte wijzigingen niet meer ongedaan maken.

Een geluidsbestand herstellen in de oorspronkelijke staat:

1. Kies in het menu **Bestand** de opdracht **Terug**.
2. Kies de knop Ja als u het herstellen wilt bevestigen.

Windows voor gevorderden

13 Windows-toepassingen integreren

14 Windows optimaliseren

15 Windows onderhouden met Setup

13 Windows-toepassingen integreren

Informatie naar andere toepassingen overbrengen

Als u met Windows werkt, wilt u wellicht in één document gebruik maken van de mogelijkheden van twee of meer toepassingen. Wellicht wilt u een tekening in een brief of een grafiek in een rapport opnemen. Bij het ontwerp van Microsoft Windows is met deze mogelijkheden rekening gehouden.

In eerdere versies van Windows kon met de opdrachten **Kopiëren** en **Plakken** informatie, bijvoorbeeld een tekening, van de ene toepassing naar de andere worden gekopieerd. Dit is nog steeds mogelijk. Het bewerken van de tekening was in eerdere versies echter niet mogelijk. In dit geval moest u de tekening verwijderen en vervangen door een andere.

In deze versie van Windows kunt u Paintbrush, Geluidsrecorder, Write, Kaartenbak en Objectenbeheer gebruiken om op een geheel nieuwe manier informatie over te dragen en gemeenschappelijk te gebruiken. Deze nieuwe mogelijkheid wordt *OLE* (*Object Linking and Embedding*, *objecten koppelen en insluiten*) genoemd. Met OLE kunt u in een document informatie uit andere toepassingen opnemen en kunt u deze informatie vervolgens in ditzelfde document bewerken.

Toepassingen die OLE ondersteunen, kunnen in twee categorieën worden onderverdeeld. Toepassingen waarvan de objecten kunnen worden gekoppeld met of ingesloten in andere documenten worden bronprogramma's genoemd. Toepassingen die deze objecten accepteren worden doelprogramma's genoemd. Sommige toepassingen zijn zowel bronprogramma als doelprogramma, andere zijn of het één of het ander.

Als u ingesloten of gekoppelde informatie wilt wijzigen, hoeft u deze niet te verwijderen en opnieuw te kopiëren. U kunt een toepassing nu vanuit een andere toepassing starten, de wijzigingen aanbrengen en doorgaan met uw werk. U werkt bijvoorbeeld aan een rapport waarin een tekening is opgenomen. Vanuit het rapport kunt u nu de tekening openen, wijzigingen aanbrengen en deze opslaan met de toepassing waarmee u de tekening hebt gemaakt. De tekening wordt gesloten en u gaat verder met uw rapport. De tekening wordt op deze wijze vanuit het rapport bijgewerkt.

U moet de volgende termen kennen om OLE te kunnen begrijpen:

- Een *object* is een willekeurig stukje informatie dat met een Windows-toepassing is gemaakt. Zowel een enkele cel van een werkblad als een gehele tekening zijn bijvoorbeeld een object.
- Het *brondocument* is het document waaruit het object komt.
- Het *doeldocument* is het document waarin u het object plaatst.

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op het insluiten en koppelen van objecten in en met bestanden die met Kaartenbak of Write zijn gemaakt. De objecten zijn met Paintbrush of Geluidsrecorder gemaakt. Al deze toepassingen worden met Windows geleverd. Ook tussen andere toepassingen is OLE mogelijk. Controleer in de documentatie bij uw andere Windows-toepassingen of deze OLE ondersteunen.

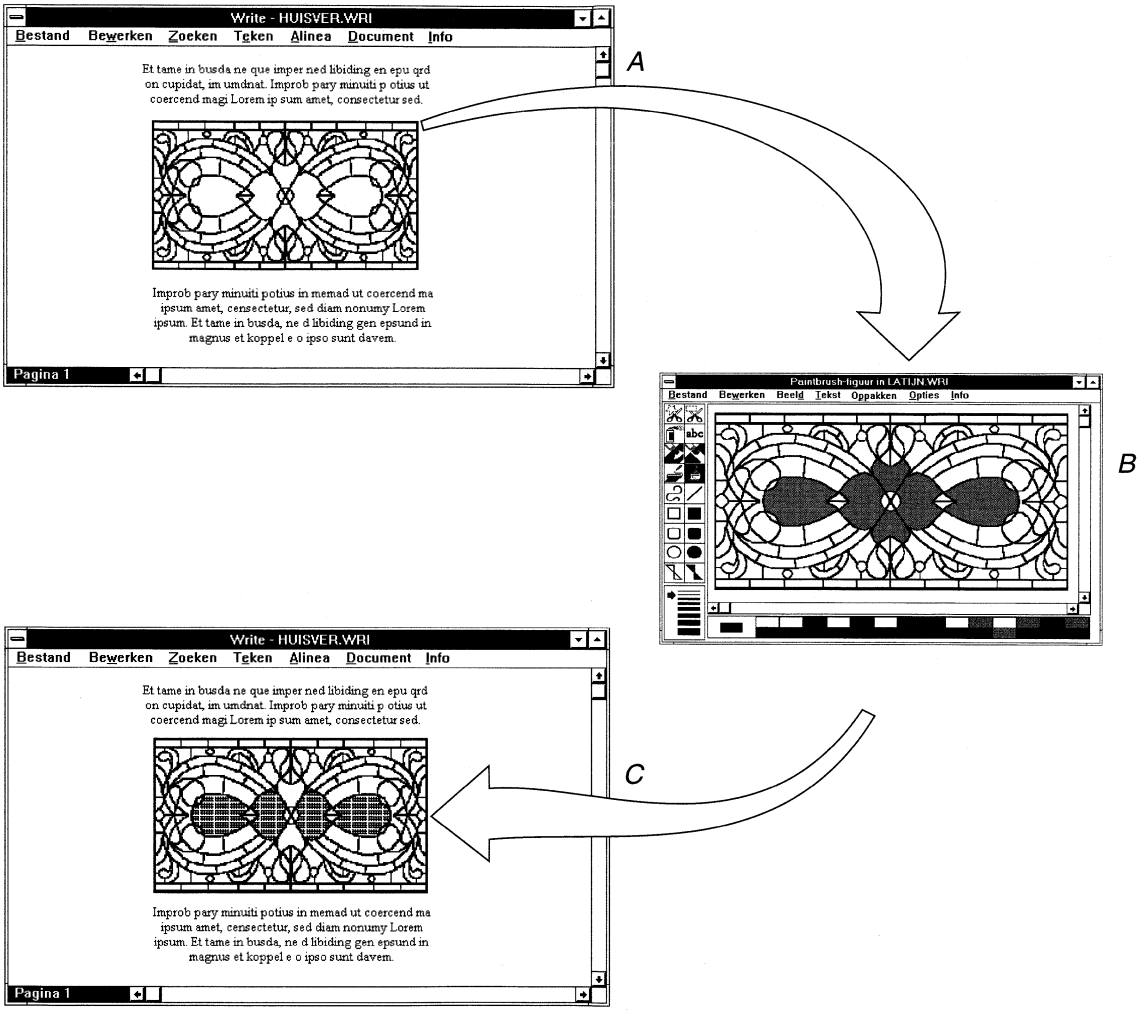
Wat is OLE?

Als u een object insluit, plaatst u informatie van het ene document in een document van een andere toepassing. Insluiten komt overeen met kopiëren via het Klembord, echter met één groot verschil. Als u wijzigingen wilt aanbrengen in het object kunt u eenvoudigweg het ingesloten object in het doeldocument selecteren. De toepassing waarmee het object was gemaakt, wordt vervolgens geopend en u kunt de wijzigingen aanbrengen. U hoeft zo dus niet langer tussen toepassingen heen en weer te schakelen om verschillende soorten informatie te zien of te wijzigen. U kunt al deze handelingen binnen één document uitvoeren.

Als u een object insluit, maakt u een kopie van de informatie in het brondocument en brengt u deze kopie over naar het doeldocument. U hebt daarna geen enkele verbinding meer met het originele document. Bewerking van een ingesloten object heeft dus geen gevolgen voor het brondocument. Veronderstel dat u een tekening in een rapport insluit. Als u de ingesloten tekening in het rapport wijzigt, blijft de tekening in het brondocument onveranderd.

Als u een object koppelt, maakt u geen kopie van de informatie maar creëert u een verwijzing naar of koppeling met het document dat de informatie bevat (het brondocument). Als u dus een gekoppeld object bewerkt, bewerkt u in feite de informatie in het brondocument. Het doeldocument bevat alleen een koppeling met de plaats van het object in het brondocument.

Veel documenten kunnen een koppeling met één enkel brondocument bevatten. Als u bijvoorbeeld in verschillende documenten een koppeling met dezelfde tekening hebt opgenomen, worden wijzigingen in de tekening aangebracht in zowel het brondocument als in elk met deze tekening gekoppeld document.

U kunt het object activeren of wijzigen vanuit elk document dat een koppeling met het object bevat. De bijgewerkte versie wordt in alle documenten weergegeven die met het object zijn gekoppeld. Koppelen vereenvoudigt de controle op informatie die op meerdere plaatsen wordt weergegeven en toch identiek moet zijn.

U kunt alleen objecten van opgeslagen documenten koppelen. Als u bijvoorbeeld Paintbrush opent en een tekening maakt, moet u deze eerst opslaan voordat u de tekening met een ander document kunt koppelen.

Een object kan op twee manieren in een document worden ingesloten of met een document worden gekoppeld. U kunt het object zelf of een pictogram-achtige weergave van het object in het document plaatsen. Deze weergave wordt een OLE-object genoemd. U gebruikt Objectenbeheer, een bij Windows geleverde toepassing, om een OLE-object te maken. Zie "Objectenbeheer gebruiken" verderop in dit hoofdstuk voor informatie over Objectenbeheer.

Niet alle toepassingen kunnen van objecten gebruik maken. Sommige toepassingen kunnen alleen objecten leveren (bronprogramma's), andere kunnen alleen objecten accepteren (doelprogramma's). Een aantal toepassingen is zowel bronprogramma als doelprogramma. Write en Kaartenbak kunnen alleen objecten ontvangen (doelprogramma's). Paintbrush en Geluidsrecorder kunnen alleen objecten aanbieden (bronprogramma's).

Dit hoofdstuk is met name gericht op het insluiten en koppelen van objecten tussen Kaartenbak en Write (doelpropramma's) en Paintbrush en Geluidsrecorder (bronprogramma's). Deze toepassingen worden met Windows geleverd. U kunt ook met andere toepassingen OLE gebruiken. Controleer in de documentatie bij uw andere Windows-toepassingen of deze OLE ondersteunen.

Tekeningen insluiten

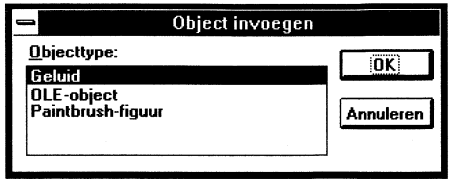
U kunt een tekening op twee manieren insluiten. Bij de eerste methode gaat u uit van het document waarin u de tekening wilt insluiten, zoals een Write-document of een Kaartenbakkaart. Terwijl u de toepassing gebruikt, opent u Paintbrush om een tekening te maken of gebruikt u een bestaande tekening. Bij de tweede methode gaat u uit van Paintbrush.

Een tekening insluiten vanuit Write of Kaartenbak:

1. Open een Kaartenbakkaart of Write-document waarin u een tekening wilt insluiten.
2. Als u met Write werkt, moet u de invoegpositie plaatsen op de positie waar u de tekening wilt weergeven. Als u Kaartenbak gebruikt, wordt de tekening in de linkerbovenhoek van de kaart geplaatst.

3. Kies de opdracht **Figuur** in het menu **Bewerken** als u Kaartenbak gebruikt. De opdracht is al geselecteerd als deze door een vinkje wordt gemarkeerd.
4. Kies in het menu **Bewerken** van Kaartenbak of Write de opdracht **Object invoegen**.

   Het dialoogvenster **Object invoegen** wordt weergegeven. Alle op uw computer geïnstalleerde toepassingen die OLE ondersteunen, worden weergegeven.

5. Selecteer **Paintbrush-figuur**.
6. Kies de knop OK.

   Paintbrush wordt geopend.
7. Maak een tekening of gebruik de opdracht **Plakken vanuit** in het menu **Bewerken** om het brondocument te openen.
8. Kies **Bijwerken** in het menu **Bestand**.

   De tekening wordt in het Write-document of de Kaartenbakkaart geplaatst.
9. Kies in het menu **Bestand** van Paintbrush de opdracht **Afsluiten & terug naar** (documentnaam).
10. Het Write-document of de Kaartenbakkaart wordt opnieuw weergegeven en u kunt verder gaan met uw werk.

Een tekening insluiten vanuit Paintbrush:

1. Open Paintbrush.
2. Maak een tekening of open het brondocument.
3. Kies **Opslaan** in het menu **Bestand** als u de tekening wilt opslaan.
4 Selecteer de tekening.
5. Kies **Kopiëren** in het menu **Bewerken**.

   Een kopie van de tekening wordt op het Klembord geplaatst.
6. Open het Write-document of de Kaartenbakkaart waarin u de tekening wilt insluiten.

7. Kies **Figuur** in het menu **Bewerken** als u een tekening in een Kaartenbakkaart wilt insluiten.

   De opdracht is al geselecteerd als deze door een vinkje wordt gemarkeerd.

8. Als u met Write werkt, plaatst u de invoegpositie op de positie waar u de tekening wilt weergeven. Als u Kaartenbak gebruikt, wordt de tekening in de linkerbovenhoek van de kaart geplaatst.
9. Kies **Plakken** in het menu **Bewerken**.
10. De tekening wordt in het Write-document of de Kaartenbakkaart weergegeven.

Opmerking Zie hoofdstuk 10, "Paintbrush", voor meer informatie over het selecteren van een tekening in Paintbrush.

Ingesloten tekeningen bewerken

Als u wijzigingen in een ingesloten tekening wilt aanbrengen, kunt u vanuit het Write- of Kaartenbakdocument Paintbrush starten. De ingesloten tekening wordt in Paintbrush geopend zodat u deze kunt wijzigen.

Een ingesloten tekening bewerken:

1. Kies de opdracht **Figuur** in het menu **Bewerken** als u Kaartenbak gebruikt.
2. Dubbelklik op de ingesloten tekening in het Write-document of de Kaartenbakkaart.

   Paintbrush wordt geopend en de tekening wordt weergegeven.

3. Breng de gewenste wijzigingen in de tekening aan.
4. Kies in het menu **Bestand** van Paintbrush de opdracht **Bijwerken**.

   De ingesloten tekening wordt bijgewerkt in het Write-document of op de Kaartenbakkaart.

5. Kies in het menu **Bestand** van Paintbrush de opdracht **Afsluiten & terug naar** (documentnaam).

   Paintbrush word gesloten.

1. Kies de opdracht **Figuur** in het menu **Bewerken** als u Kaartenbak gebruikt.
2. Gebruik in Write de pijltoetsen om de invoegpositie naar de ingesloten tekening te verplaatsen die u wilt bewerken.
3. Kies in het menu **Bewerken** van Write of Kaartenbak de opdracht **Paintbrush-figuur**.

   Paintbrush wordt geopend en de tekening wordt weergegeven.

4. Breng de gewenste wijzigingen in de tekening aan.
5. Kies in het menu **Bestand** van Paintbrush de opdracht **Bijwerken**.

   De ingesloten tekening wordt bijgewerkt in het Write-document of op de Kaartenbakkaart.
6. Kies in het menu **Bestand** van Paintbrush de opdracht **Afsluiten & terug naar** (documentnaam).
7. Paintbrush word gesloten.

Tekeningen koppelen

Wanneer u een koppeling met een Paintbrush-document maakt, wordt in het doeldocument een afbeelding van de tekening die gemaakt is met Paintbrush weergegeven. Er is sprake van een koppeling tussen het doel- en het brondocument.

U kunt alleen objecten van opgeslagen documenten koppelen. Als u bijvoorbeeld Paintbrush opent en een tekening maakt, moet u deze eerst opslaan voordat u de tekening met een ander document kunt koppelen.

Als u wijzigingen in de tekening aanbrengt, worden de wijzigingen weergegeven in elk document dat een koppeling met deze tekening bevat.

Een tekening koppelen vanuit Paintbrush:

1. Open Paintbrush.
2. Maak een tekening of open het document met de tekening die u wilt koppelen.
3. Sla de gemaakte tekening op.
4. Selecteer de tekening.
5. Kies **Kopiëren** in het menu **Bewerken**.

   Een kopie van de tekening wordt op het Klembord geplaatst.
6. Open het Write-document of de Kaartenbakkaart waarmee u de tekening wilt koppelen.
7. Kies de opdracht **Figuur** in het menu **Bewerken** als u Kaartenbak gebruikt.

   De opdracht is al geselecteerd als deze door een vinkje wordt gemarkeerd.
8. Als u met Write werkt, plaatst u de invoegpositie op de positie waar u de tekening wilt weergeven. Als u Kaartenbak gebruikt, wordt de tekening in de linkerbovenhoek van de kaart geplaatst.
9. Kies **Koppeling plakken** in het menu **Bewerken**.

10. Sla het Write-document of de Kaartenbakkaart op.

    Het originele Paintbrush-document bevat de tekening en het Write-document of de Kaartenbakkaart bevat een koppeling met deze tekening.

Opmerking Zie hoofdstuk 10, "Paintbrush", voor meer informatie over het selecteren van tekeningen in Paintbrush.

Gekoppelde tekeningen bewerken

U bewerkt een gekoppelde tekening op dezelfde wijze als een ingesloten tekening. Echter, wijzigingen in een gekoppelde tekening worden in zowel het originele document als alle in andere gekoppelde tekeningen weergegeven.

Een gekoppelde tekening bewerken vanuit een Write-document of een Kaartenbakkaart:

1. Kies de opdracht **Figuur** in het menu **Bewerken** als u Kaartenbak gebruikt.
2. Dubbelklik op de gekoppelde tekening in het Write-document of de Kaartenbakkaart.

   Paintbrush wordt geopend met het document dat de tekening bevat.
3. Breng de gewenste wijzigingen aan.

   Op het moment dat u wijzigingen aanbrengt, wordt gelijktijdig de gekoppelde tekening in het Write-document of de Kaartenbakkaart bijgewerkt.
4. Kies in het menu **Bestand** van Paintbrush de opdracht **Opslaan**.
5. Kies in het menu **Bestand** van Paintbrush de opdracht **Afsluiten**.

   Paintbrush wordt gesloten.

1. Kies de opdracht **Figuur** in het menu **Bewerken** als u Kaartenbak gebruikt.
2. Gebruik in Write de pijltoetsen om de invoegpositie naar de gekoppelde tekening te verplaatsen die u wilt bewerken.
3. Kies in het menu **Bewerken** van Write of Kaartenbak de opdracht **Paintbrush-figuur**.

   Paintbrush wordt geopend en de gekoppelde tekening wordt weergegeven.
4. Breng de gewenste wijzigingen aan.

   Op het moment dat u wijzigingen aanbrengt, wordt gelijktijdig de gekoppelde tekening in het Write-document of de Kaartenbakkaart bijgewerkt.
5. Kies in het menu **Bestand** van Paintbrush de opdracht **Opslaan**.

6. Kies in het menu **Bestand** van Paintbrush de opdracht **Afsluiten**.

   Paintbrush wordt gesloten.

Opmerking Als het bijwerken van de gekoppelde tekening is ingesteld op "Handmatig", moet u deze eerst bijwerken als u de wijzigingen wilt kunnen zien. Zie "Koppelingen onderhouden" verderop in dit hoofdstuk voor meer informatie.

Geluidsdocumenten insluiten

Geluidsrecorder is een Windows-toepassing waarmee geluidsbestanden kunnen worden afgespeeld en opgenomen. U moet een geluidskaart in uw computer hebben geïnstalleerd als u deze toepassing wilt gebruiken.

Geluidsrecorder kan bestaande geluidsbestanden afspelen of bestanden die u zelf hebt gemaakt. U hebt een microfoon nodig als u zelf geluidsbestanden wilt opnemen.

Geluidsbestanden die door Geluidsrecorder worden afgespeeld, kunnen worden ingesloten of gekoppeld.

Zie hoofdstuk 12, "Extra Bureau-accessoires", voor meer informatie over Geluidsrecorder.

Geluidsbestanden insluiten

U kunt op twee manieren een geluidsbestand insluiten. Bij de eerste methode wordt uitgegaan van het document waarin u het geluidsbestand wilt insluiten. Dit document kan bijvoorbeeld een Write-document of een Kaartenbakkaart zijn. Terwijl u de toepassing gebruikt, opent u Geluidsrecorder en selecteert u een geluidsbestand. Bij de tweede methode wordt uitgegaan van Geluidsrecorder.

Een geluidsbestand insluiten vanuit Write of Kaartenbak:

1. Open de Kaartenbakkaart of het Write-document waarin u een geluidsbestand wilt insluiten.
2. Als u met Write werkt, plaatst u de invoegpositie op de positie waar u het geluidsbestand wilt invoegen. Als u Kaartenbak gebruikt, wordt het geluidsbestand in de linkerbovenhoek van de kaart geplaatst.
3. Kies de opdracht **Figuur** in het menu **Bewerken** als u Kaartenbak gebruikt. De opdracht is al geselecteerd als deze door een vinkje wordt gemarkeerd.

4. Kies in het menu **Bewerken** van Kaartenbak of Write de opdracht **Object invoegen**.

   Het dialoogvenster **Object invoegen** wordt weergegeven. Alle op uw computer geïnstalleerde toepassingen die OLE ondersteunen, worden weergegeven.

5. Selecteer "Geluid".

6. Kies de knop OK.

   Geluidsrecorder wordt geopend.

7. Kies de opdracht **Bestand invoegen** in het menu **Bewerken**.

   Het dialoogvenster **Bestand invoegen** wordt weergegeven.

8. Selecteer het gewenste geluidsbestand en kies de knop OK.

   U kunt ook een nieuw geluid opnemen. Zie hoofdstuk 12, "Extra Bureau-accessoires" voor meer informatie.

9. Kies in het menu **Bestand** van Geluidsrecorder de opdracht **Bijwerken**.

   Het gekozen geluidsbestand wordt in het document ingesloten.

10. Kies in het menu **Bestand** van Geluidsrecorder de opdracht **Afsluiten**.

11. Op het scherm wordt opnieuw uw Write-document of Kaartenbakkaart weergegeven en u kunt verder gaan met uw werk.

Een geluidsbestand insluiten vanuit Geluidsrecorder:

1. Open Geluidsrecorder.

2. Maak een geluidsbestand of open een bestaand bestand.

3. Kies **Kopiëren** in het menu **Bewerken**.

   Een kopie van het geluidsbestand wordt op het Klembord geplaatst.

4. Kies **Opslaan** in het menu **Bestand** als u het geluidsbestand wilt opslaan.

5. Open het Write-document of de Kaartenbakkaart waarin u het geluidsbestand wilt insluiten.

6. Als u met Write werkt, plaatst u de invoegpositie op de positie waar u het geluidsbestand wilt invoegen. Als u Kaartenbak gebruikt, wordt het geluidsbestand in de linkerbovenhoek van de kaart geplaatst.

7. Kies de opdracht **Figuur** in het menu **Bewerken** als u een geluidsbestand in een Kaartenbakkaart wilt insluiten. De opdracht is geselecteerd als deze door een vinkje wordt gemarkeerd.

8. Kies **Plakken** in het menu **Bewerken**.

9. Het toepassingspictogram Geluidsrecorder wordt in het Write-document of in de Kaartenbakkaart weergegeven. Dit pictogram vertegenwoordigt het ingesloten geluidsbestand.

Als u het ingesloten geluidsbestand wilt afspelen, kunt u dubbelklikken op het geluidsbestand of het pictogram selecteren, de opdracht **Geluid object** in het menu **Bewerken** en vervolgens de opdracht **Afspelen** in het vervolgmenu kiezen.

Ingesloten geluidsbestanden bewerken

U kunt een geluidsbestand alleen met Geluidsrecorder bewerken.

Een ingesloten geluidsbestand bewerken:

1. Selecteer het ingesloten geluidsbestand dat u wilt bewerken.
2. Kies in het menu **Bewerken** van Write of Kaartenbak de opdracht **Geluid object** en vervolgens de opdracht **Bewerken** in het vervolgmenu.

   Geluidsrecorder wordt geopend en het geluidsbestand wordt weergegeven.
3. Breng de gewenste wijzigingen aan in het geluidsbestand.
4. Kies in het menu **Bestand** van Geluidsrecorder de opdracht **Bijwerken**.

   Het ingesloten geluidsbestand in het Write-document of de Kaartenbakkaart wordt volgens uw wijzigingen bijgewerkt.
5. Kies in het menu **Bestand** van Geluidsrecorder de opdracht **Afsluiten**.

   Geluidsrecorder wordt gesloten.

Geluidsbestanden koppelen

Als u een met Geluidsrecorder gemaakt geluidsbestand koppelt of insluit, wordt het toepassingspictogram van Geluidsrecorder in het doeldocument geplaatst. Dit pictogram vertegenwoordigt het geluidsbestand. U kunt het geluid afspelen door te dubbelklikken op het pictogram of door de opdrachten in het menu **Bewerken** te gebruiken.

Een geluidsbestand koppelen:

1. Open Geluidsrecorder.
2. Maak een geluidsbestand of open een bestaand bestand dat u wilt koppelen.

3. Sla uw geluidsbestand op.
4. Kies **Kopiëren** in het menu **Bewerken**.

   Een kopie van het geluidsbestand wordt op het Klembord geplaatst.
5. Open het Write-document of de Kaartenbakkaart waarmee u het geluidsbestand wilt koppelen.
6. Kies de opdracht **Figuur** in het menu **Bewerken** als u Kaartenbak gebruikt. De opdracht is geselecteerd als deze door een vinkje wordt gemarkeerd.
7. Als u met Write werkt, plaatst u de invoegpositie op de positie waar u het geluidsbestand wilt invoegen. Als u Kaartenbak gebruikt, wordt het geluidsbestand in de linkerbovenhoek van de kaart geplaatst.
8. Kies **Koppeling plakken** in het menu **Bewerken**.
9. Sla het Write-document of de Kaartenbakkaart op.

   U hebt nu het originele geluidsbestand en een koppeling met dit geluidsbestand in het Write-document of de Kaartenbakkaart.

Gekoppelde geluidsbestanden bewerken

Wijzigingen in een gekoppeld geluidsbestand worden doorgevoerd in elk bestand dat met dat geluidsbestand is gekoppeld.

Een gekoppeld geluidsbestand bewerken:

1. Selecteer het gekoppelde geluidsbestand dat u wilt bewerken.
2. Kies in het menu **Bewerken** van Write of Kaartenbak de opdracht **Geluid object** en kies vervolgens de opdracht **Bewerken** in het vervolgmenu.

   Geluidsrecorder wordt geopend en het geluidsbestand wordt weergegeven.
3. Breng de gewenste wijzigingen aan in het geluidsbestand.
4. Kies in het menu **Bestand** van Geluidsrecorder de opdracht **Opslaan**.

   Het met het Write-document of de Kaartenbakkaart gekoppelde geluidsbestand wordt volgens uw wijzigingen bijgewerkt.
5. Kies in het menu **Bewerken** van Geluidsrecorder de opdracht **Afsluiten**.

   Geluidsrecorder wordt gesloten.

Opmerking Het gekoppelde geluidsbestand wordt bijgewerkt zodra u wijzigingen aanbrengt, ongeacht de wijze van bijwerken: handmatig of automatisch. Het bijwerken heeft geen effect op het toepassingspictogram aangezien dit geen werkelijk bestand is. Het objectbeeld dat het gekoppelde bestand in het doeldocument vertegenwoordigt wordt wel bijgewerkt.

Koppelingen onderhouden

Nadat u een gekoppeld object hebt gemaakt, kunt u het volgende doen:

- U kunt het object handmatig of automatisch laten bijwerken.
- U kunt een netwerk van koppelingen maken zodat één object zich in meerdere documenten bevindt. U kunt het object vanuit elk daarmee gekoppeld document wijzigen.
- U kunt een koppeling verbreken.
- U kunt een koppeling verwijderen.
- U kunt een koppeling herstellen.

Gekoppelde objecten bijwerken

U kunt een gekoppeld object op twee manieren bijwerken: automatisch of handmatig. Automatisch bijwerken is de standaardinstelling.

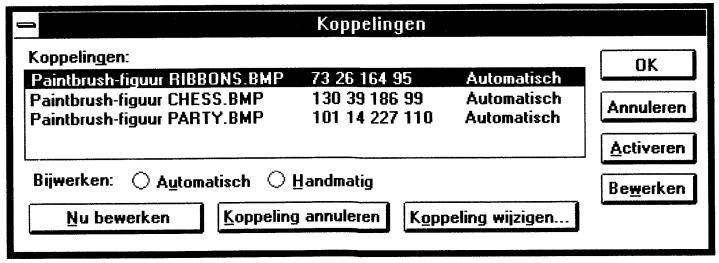
Het beeld van een object met een handmatige koppeling verandert niet wanneer het object in het brondocument wordt gewijzigd. Het objectbeeld in het doeldocument wordt alleen bijgewerkt wanneer u hiertoe opdracht geeft.

Als een gekoppeld object niet als een objectbeeld maar als een pictogram wordt weergegeven, zoals bij de koppeling van een geluids- of animatiedocument, doet het er niet toe welke bijwerkmethode is gekozen. Er is immers geen beeld aanwezig.

De manier van bijwerken wijzigen:

1. Open het Write-document of de Kaartenbakkaart met het gekoppelde object.
2. Kies de opdracht **Figuur** in het menu **Bewerken** als u Kaartenbak gebruikt.
3. Kies **Koppelingen** in het menu **Bewerken**.

   Het dialoogvenster **Koppelingen** wordt weergegeven.

4. Selecteer in de lijst in het vak "Koppelingen" de koppeling(en) waarvan u de manier van bijwerken wilt wijzigen.
5. Selecteer het keuzerondje "Automatisch" of "Handmatig". Deze optie is van toepassing op alle gekoppelde tekeningen die u in het dialoogvenster selecteert.
6. Kies de knop OK.

Een handmatige koppeling bijwerken:

1. Open het Write-document of de Kaartenbakkaart met het gekoppelde object.
2. Kies de opdracht **Figuur** in het menu **Bewerken** als u Kaartenbak gebruikt.
3. Kies **Koppelingen** in het menu **Bewerken**.

   Het dialoogvenster **Koppelingen** wordt weergegeven.
4. Selecteer de koppeling(en) die u wilt bijwerken.
5. Kies de knop Nu bijwerken.
6. Kies de knop OK.

Meervoudige koppelingen maken

U kunt op twee manieren meer dan één koppeling met een brondocument maken. U kunt de procedure gebruiken die eerder in dit hoofdstuk is beschreven of u kunt eenvoudig een bestaande koppeling kopiëren. In beide gevallen is het resultaat dat meerdere documenten een koppeling met het originele object bevatten. U kunt het object in het brondocument wijzigen of u kunt het object in elk willekeurig document wijzigen dat een koppeling met het brondocument bevat. De wijzigingen worden in beide gevallen in alle gekoppelde objecten verwerkt.

Veronderstel dat u voor twee verschillende tijdschriften artikelen schrijft. U wilt in beide artikelen dezelfde Paintbrush-tekening opnemen. Elk artikel is een afzonderlijk Write-document.

U schrijft beide artikelen en maakt een tekening in Paintbrush. Vervolgens koppelt u de tekening met artikel A. Daarna kopieert u de koppeling van artikel A naar artikel B. Hoewel het lijkt of u de tekening kopieert, kopieert u slechts de koppeling met het originele document. Het beeld van de tekening wordt in artikel B weergegeven. Als u de tekening in een van de artikelen of in het originele Paintbrush-bestand wijzigt, worden de wijzigingen in beide artikelen en het Paintbrush-bestand weergegeven.

Een bestaande koppeling kopiëren:

1. Open het Write-document of de Kaartenbakkaart met het gekoppelde object dat u wilt kopiëren.
2. Kies de opdracht **Figuur** in het menu **Bewerken** als u Kaartenbak gebruikt.

3. Selecteer het object.
4. Kies **Kopiëren** in het menu **Bewerken**.

   Een kopie van het object wordt op het Klembord geplaatst.
5. Open het Write-document of de Kaartenbakkaart waarin u het object wilt invoegen.
6. Kies de opdracht **Figuur** in het menu **Bewerken** als u Kaartenbak gebruikt.
7. Als u met Write werkt, plaatst u de invoegpositie op de positie waar u het object wilt invoegen. Als u Kaartenbak gebruikt, wordt het object in de linkerbovenhoek van de kaart geplaatst.
8. Kies **Plakken** in het menu **Bewerken**.

   Het object wordt in het document weergegeven.

Koppelingen verbreken

U kunt koppelingen verbreken, zodat een Paintbrush-tekening niet langer kan worden gewijzigd vanuit een Write-document of een Kaartenbakkaart waarin deze tekening wordt weergegeven. U verbreekt de verbinding tussen de tekening in het originele Paintbrush-document en de gekoppelde tekening in het Write-document of de Kaartenbakkaart. De originele Paintbrush-tekening blijft bestaan. Als u de tekening in een doeldocument wilt wijzigen nádat u de koppeling hebt verbroken, moet u de tekening door te knippen en plakken naar Paintbrush overbrengen, daar uw wijzigingen aanbrengen en de tekening vervolgens weer terugplakken in het doeldocument.

Een koppeling verbreken:

1. Open het Write-document of de Kaartenbakkaart met het object waarvan u de koppeling wilt verbreken.
2. Kies de opdracht **Figuur** in het menu **Bewerken** als u Kaartenbak gebruikt.
3. Selecteer het object.
4. Kies **Koppelingen** in het menu **Bewerken**.

   Het dialoogvenster **Koppelingen** wordt weergegeven en de koppeling van het gekozen object is geselecteerd.
5. Kies de knop Koppeling annuleren.
6. Kies de knop OK.

De tekening is nog steeds in het document aanwezig, maar de koppeling is verbroken.

Koppelingen verwijderen

Het verwijderen van een koppeling is niet hetzelfde als het verbreken van een koppeling. Als u een koppeling verbreekt, blijft de tekening nog steeds in het doeldocument bestaan. Als u een koppeling verwijdert, wordt ook de tekening verwijderd.

Een koppeling verwijderen:

1. Open het Write-document of de Kaartenbakkaart met het object waarvan u de koppeling wilt verwijderen.
2. Kies de opdracht **Figuur** in het menu **Bewerken** als u Kaartenbak gebruikt.
3. Selecteer het object.
4. Kies **Knippen** in het menu **Bewerken**.

Zowel de koppeling met de originele tekening als het beeldobject van de tekening worden uit het document verwijderd.

Koppelingen herstellen

Als u de naam van een brondocument met gekoppelde objecten wijzigt, worden de koppelingen verbroken omdat deze met een bestandsnaam waren verbonden die niet langer bestaat. Teneinde de koppeling in stand te houden, moet u vanuit het doeldocument de naam van het brondocument wijzigen.

Als de koppeling niet meer functioneert, kunt u proberen het object opnieuw te activeren om het brondocument te openen. Als dit geen succes heeft, moet u wellicht het gekoppelde object verwijderen en de koppeling opnieuw aanbrengen.

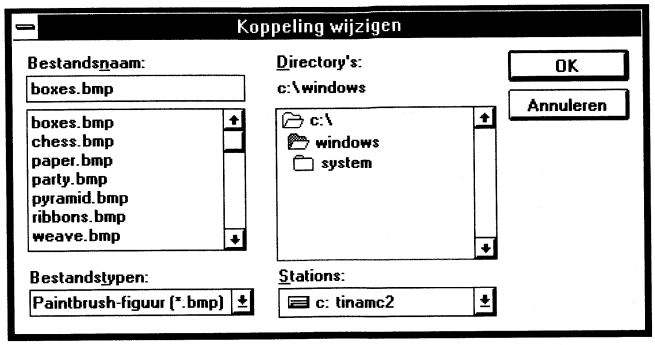
Een verbroken koppeling herstellen:

1. Open het document met het object waarvan u de koppeling wilt wijzigen.
2. Kies de opdracht **Figuur** in het menu **Bewerken** als u Kaartenbak gebruikt.
3. Selecteer het object.
4. Kies **Koppelingen** in het menu **Bewerken**.

   Het dialoogvenster **Koppelingen** wordt weergegeven.

5. Kies de knop Koppeling wijzigen.

   Het dialoogvenster **Koppeling wijzigen** wordt weergegeven.

6. Selecteer in de lijst "Bestanden" het brondocument waaraan u het object wilt koppelen.
7. Kies de knop OK.

   Het dialoogvenster **Koppelingen** wordt opnieuw weergegeven en de naam van het nieuwe brondocument is geselecteerd.
8. Kies de knop OK.

Het dialoogvenster **Koppelingen** wordt gesloten. Als u de koppeling met een ander document hebt gemaakt, wordt het nieuwe object in het doeldocument weergegeven.

Indeling wijzigen

Informatie kan in verschillende indelingen op het Klembord worden opgeslagen. Dit maakt het overdragen en het uitwisselen van informatie tussen toepassingen met verschillende indelingen een stuk gemakkelijker.

Als u informatie naar het Klembord overbrengt met de opdracht **Kopiëren** verzendt de brontoepassing de informatie met verschillende indelingen. Wanneer u informatie vanuit het Klembord plakt, kiest de doeltoepassing voor de indeling die het beste kan worden gebruikt en weergegeven. Dit is doorgaans de standaardindeling van de toepassing.

U kunt de door de doeltoepassing gebruikte indeling wijzigen met de opdracht **Plakken speciaal**. U gebruikt deze opdracht om een andere indeling te selecteren voordat u de opdracht **Plakken** of **Koppeling plakken** kiest.

Wanneer u de opdracht **Plakken speciaal** kiest, wordt een dialoogvenster weergegeven met een lijst van de beschikbare indelingen voor de informatie die op dat moment op het Klembord aanwezig is. De standaardindeling voor de opdracht **Plakken** is in de lijst geselecteerd. U kunt een andere indeling selecteren en vervolgens in dit dialoogvenster de opdracht **Plakken** of **Koppeling plakken** kiezen.

Als u in het dialoogvenster **Plakken speciaal** de opdracht **Plakken** kiest zonder de indeling te wijzigen, is het resultaat hetzelfde als wanneer u de opdracht **Plakken** in het menu **Bewerken** kiest.

Opmerking Niet alle toepassingen beschikken over de opdracht **Plakken speciaal**. Write en Kaartenbak, beide toepassingen die OLE ondersteunen, beschikken over de eerder beschreven opdracht **Plakken speciaal**. Raadpleeg de documentatie bij de toepassing voor informatie over het gebruik van de opdracht **Plakken speciaal**.

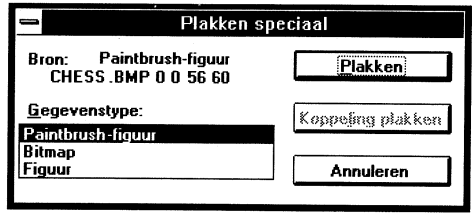
Indeling wijzigen:

1. Kopieer de informatie die u wilt insluiten of koppelen naar het Klembord.
2. Open het document waarin u de informatie wilt insluiten of waarmee u informatie wilt koppelen.

   Kies **Figuur** in het menu **Bewerken** als u een Kaartenbakkaart hebt geopend.

   Als u met Write werkt, plaats u de cursor op de positie waar u het object wilt weergeven.
3. Kies **Plakken speciaal** in het menu **Bewerken**.

   Het dialoogvenster **Plakken speciaal** wordt weergegeven.

4. Selecteer de indeling die u wilt gebruiken in de lijst "Gegevenstype".
5. Kies de knop Plakken als u het object wilt insluiten en de knop Koppeling plakken als u het object wilt koppelen.

   Het is mogelijk dat de knop Koppeling plakken niet beschikbaar is. Dit is afhankelijk van de toepassing die is gebruikt om het object te maken en of het document met het object is opgeslagen.

Objectenbeheer gebruiken

Er is nog een manier om objecten te koppelen of in te sluiten. In plaats van het object te koppelen of in te sluiten, kunt u een pictogram insluiten dat het object vertegenwoordigt. Dit pictogram wordt een *OLE-object* genoemd. OLE-objecten kunnen ingesloten objecten of koppelingen met documenten bevatten. OLE-objecten zijn zelf altijd ingesloten.

Een OLE-object heeft dezelfde kenmerken als elk ander ingesloten object. Met het activeren van een OLE-object wordt het ingesloten object weergegeven in de toepassing waarmee het object is gemaakt. In het geval van een geluids- of animatie-object wordt het object afgespeeld.

Veronderstel dat u een rapport schrijft dat naar een artikel verwijst over het onderwerp van dat rapport. U wilt dat dit artikel voor een ieder die het graag wil lezen beschikbaar is. Als u het artikel als een OLE-object in uw rapport plaatst, wordt de informatie eenvoudig toegankelijk. U hoeft slechts het OLE-object te openen om het artikel in te zien.

Met de Windows-toepassing Objectenbeheer kunt u een OLE-object maken en in een doeldocument invoegen. Met Objectenbeheer is het volgende mogelijk:

- U kunt een volledig document als OLE-object in een doeldocument invoegen.
- U kunt een gedeelte van een document als OLE-object in een doeldocument invoegen.
- U kunt een uit te voeren MS-DOS-opdrachtregel in een doeldocument invoegen.
- U kunt het pictogram wijzigen dat een OLE-object vertegenwoordigt.
- U kunt de label van een pictogram wijzigen.

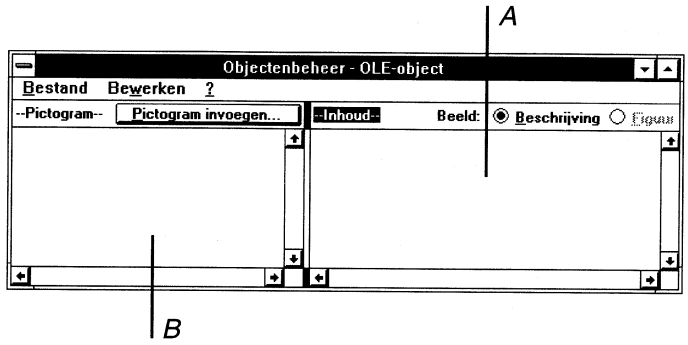
U kunt een OLE-object alleen in toepassingen invoegen die OLE ondersteunen. Controleer in de documentatie bij uw toepassing of deze OLE ondersteunt.

Geheel document als OLE-object gebruiken

Een OLE-object kan een ingesloten document of een koppeling met een document bevatten. De inhoud van het OLE-object wordt bepaald door de wijze waarop u het object maakt. U gebruikt Objectenbeheer als u een ingesloten document in een OLE-object wilt opnemen. U gebruikt Bestandsbeheer als u een ingesloten of gekoppeld document wilt opnemen.

Met Objectenbeheer een geheel document als OLE-object opnemen:

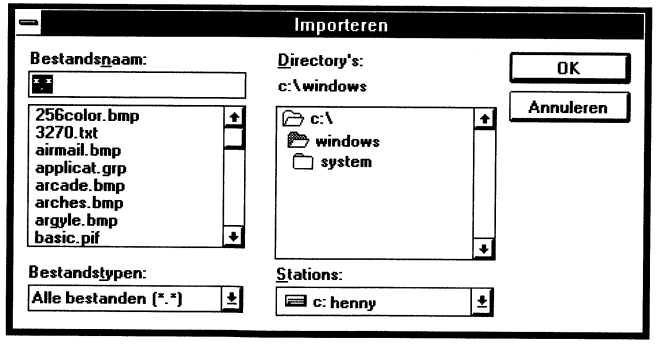
1. Open Objectenbeheer.

A Venster Inhoud
B Venster Pictogram

2. Selecteer het venster "Inhoud" door op het venster te klikken of op TAB te drukken.
3. Kies **Importeren** in het menu **Bestand**.

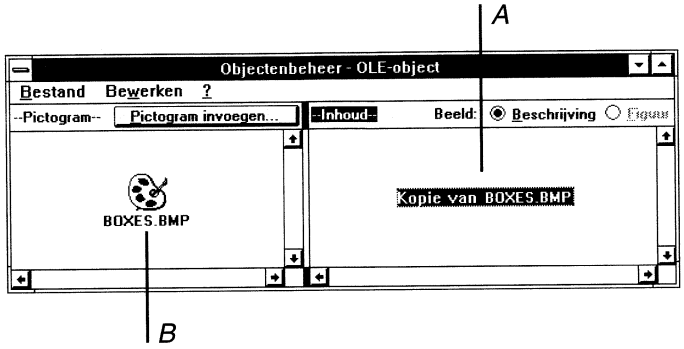
   Het dialoogvenster **Importeren** wordt weergegeven.

4. Selecteer de directory met het document dat u als een OLE-object wilt invoegen.

5. Selecteer de bestandsnaam van het document.
6. Kies de knop OK.

   De bestandsnaam wordt in het venster "Inhoud" weergegeven. Het pictogram van de toepassing waarmee het document is gemaakt, wordt in het venster "Pictogram" weergegeven. U kunt het pictogram wijzigen door de knop Pictogram invoegen te kiezen. De label wijzigt u door **Label** in het menu **Bewerken** te kiezen.

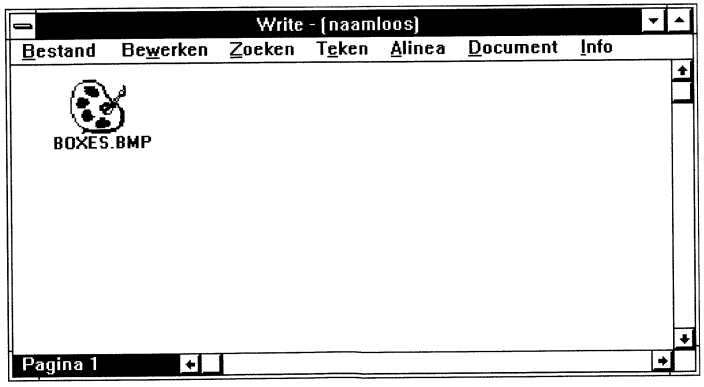
A Bestandsnaam van de inhoud van het OLE-object.

B Pictogram dat het OLE-object vertegenwoordigt.

7. Kies in het menu **Bewerken** van Objectenbeheer de opdracht **OLE-object kopiëren**.
8. Open het document waarin u het OLE-object wilt invoegen.

   De toepassing waarmee het document is gemaakt, moet OLE ondersteunen.
9. Verplaats de invoegpositie naar de positie waar u het OLE-object wilt weergeven.
10. Kies in het menu **Bewerken** van het document de opdracht **Plakken**.

    Het OLE-object wordt in het document weergegeven.

Dubbelklik op het OLE-object als u de inhoud van dit object wilt weergeven. U kunt ook **OLE-object** in het menu **Bewerken** kiezen en vervolgens **Inhoud activeren** in het vervolgmenu selecteren.

Bestandsbeheer gebruiken

Met Bestandsbeheer kunt u op drie manieren een ingesloten of gekoppeld document in een OLE-object opnemen.

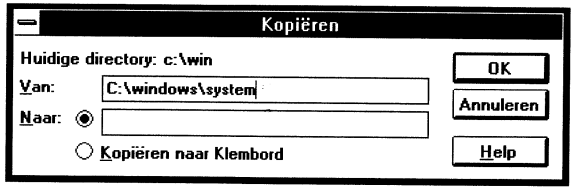
- U kunt via het Klembord een document van Bestandsbeheer naar Objectenbeheer kopiëren en vervolgens naar het doeldocument, waar u het document als een OLE-object invoegt.
- U kunt via het Klembord een document van Bestandsbeheer naar het doeldocument kopiëren en het als een object plakken.
- U kunt de muis gebruiken om een OLE-object in het doeldocument te maken.

De toepassing waarmee het te koppelen of in te sluiten object is gemaakt, bepaalt met welke methode u het object in een OLE-object opneemt. Afhankelijk van de versie van de toepassing (is de toepassing voor of na deze versie van Windows ontwikkeld), is een aantal van deze methoden wellicht niet beschikbaar. Controleer in de documentatie bij uw toepassing of deze OLE ondersteunt.

Met Bestandsbeheer en Objectenbeheer een OLE-object maken:

1. Open Bestandsbeheer.
2. Open de directory met het document dat u in een OLE-object wilt opnemen.
3. Selecteer de bestandsnaam van het document.
4. Kies **Kopiëren** in het menu **Bestand**.

   Het dialoogvenster **Kopiëren** wordt weergegeven.

5. Selecteer het keuzerondje "Kopiëren naar Klembord".
6. Kies de knop OK.
7. Open Objectenbeheer.
8. Selecteer het venster "Inhoud".
9. Kies **Koppeling plakken** in het menu **Bewerken** als u een gekoppeld document als OLE-object wilt opnemen. Kies **Plakken** als u een ingesloten document als OLE-object wilt opnemen.

   De bestandsnaam wordt in het Inhoudvenster weergegeven. Het pictogram van de toepassing waarmee het document is gemaakt, wordt in het Pictogramvenster weergegeven. U kunt het pictogram wijzigen door de knop Pictogram invoegen te kiezen. De label wijzigt u door **Label** in het menu **Bewerken** te kiezen.
10. Kies **OLE-object kopiëren** in het menu **Bewerken**.
11. Open het document waarin u het OLE-object wilt invoegen.
12. Verplaats de invoegpositie naar de positie waar u het OLE-object wilt weergeven.
13. Kies **Plakken** in het menu **Bewerken**.

    Het OLE-object wordt als een pictogram in het document weergegeven. Als u de inhoud van het OLE-object wilt weergeven, dubbelklikt u op het pictogram of kiest u **OLE-object** in het menu **Bewerken** en vervolgens **Inhoud activeren** in het vervolgmenu.

Bij de meeste toepassingen die OLE ondersteunen, hoeft u Objectenbeheer niet te gebruiken als u een document als een OLE-object wilt insluiten. U kunt een document met Bestandsbeheer naar het Klembord kopiëren en het onmiddellijk als een OLE-object in een doeldocument insluiten. U kunt tevens de muis gebruiken om een ingesloten of gekoppeld object als een OLE-object op te nemen.

Met Bestandsbeheer een geheel document als OLE-object opnemen:

1. Open Bestandsbeheer.
2. Open de directory met het document dat u wilt invoegen.
3. Selecteer de bestandsnaam van het document.
4. Kies **Kopiëren** in het menu **Bestand**.

   Het dialoogvenster **Kopiëren** wordt weergegeven.
5. Selecteer het keuzerondje "Kopiëren naar Klembord".

6. Kies de knop OK.
7. Open het document waarin u het OLE-object wilt invoegen.
8. Verplaats de invoegpositie naar de positie waar u het OLE-object wilt weergeven.
9. Kies **Koppeling plakken** in het menu **Bewerken** als u een gekoppeld document als OLE-object wilt opnemen. Kies **Plakken** als u een ingesloten document als OLE-object wilt opnemen.

   Het OLE-object wordt als een pictogram in het document weergegeven. Als u de inhoud van het OLE-object wilt weergeven, dubbelklikt u op het pictogram of kiest u **OLE-object** in het menu **Bewerken** en vervolgens **Inhoud activeren** in het vervolgmenu.

Vanuit Bestandsbeheer met de muis een geheel document als OLE-object opnemen:

1. Open Bestandsbeheer.
2. Selecteer de directory met het brondocument.
3. Open het brondocument. Let erop dat zowel het venster van Bestandsbeheer als het venster met het doeldocument zichtbaar zijn.
4. Verplaats de invoegpositie naar de positie waar u het OLE-object in het doeldocument wilt weergeven.
5. Sleep het pictogram van het brondocument naar het venster met het doeldocument als u een ingesloten document als OLE-object wilt opnemen.

   Druk op CTRL+SHIFT en sleep het pictogram van het brondocument naar het venster met het doeldocument als u een gekoppeld document als OLE-object wilt opnemen.

   De muisaanwijzer verandert in een bestandspictogram. U kunt dit pictogram met de muis uit het directoryvenster verplaatsen.

   Het OLE-object wordt op de huidige invoegpositie weergegeven.

Opmerking Deze methode is mogelijk niet in alle toepassingen beschikbaar.

Gedeeltelijk document als OLE-object opnemen

U wilt wellicht slechts een gedeelte van een document (zoals een alinea, een grafiek of een werkblad) als OLE-object opnemen. Nadat u een gedeelte van het document naar Objectenbeheer hebt gekopieerd, wordt dit gedeelte door een pictogram vertegenwoordigd. Dit pictogram kunt u in het doeldocument plakken.

In het doeldocument kunt u het pictogram kiezen en zo de inhoud van het OLE-object weergeven. Het OLE-object bevat het object (gedeelte van document) dat u oorspronkelijk vanuit het brondocument naar het Klembord hebt gekopieerd.

U kunt alleen OLE-objecten maken van gedeeltelijke documenten indien deze met een bronprogramma zijn gemaakt (een programma waarvan de objecten kunnen worden ingesloten in of gekoppeld met andere programma's).

Deel van een document als OLE-object insluiten of koppelen:

1. Open het document met het object dat u als OLE-object wilt opnemen. Het object moet met een bronprogramma zijn gemaakt.

   Als u van plan bent dit object te koppelen, moet u het document een naam geven en opslaan.
2. Selecteer het object dat u als een OLE-object wilt opnemen.
3. Kies **Kopiëren** in het menu **Bewerken**.
4. Open Objectenbeheer.
5. Selecteer het venster "Inhoud" door op het venster te klikken of op TAB te drukken.
6. Kies **Plakken** in het menu **Bewerken** als u het object wilt insluiten. Kies **Koppeling plakken** als u het object wilt koppelen.
7. Kies **OLE-object kopiëren** in het menu **Bewerken**.
8. Open het document waarin u het OLE-object wilt invoegen.
9. Verplaats de cursor naar de positie waar u het OLE-object wilt weergeven.
10. Kies **Plakken** in het menu **Bewerken**.

    Het OLE-object wordt als een pictogram in het document weergegeven. Als u de inhoud van het OLE-object wilt weergeven, dubbelklikt u op het pictogram of kiest u **OLE-object** in het menu **Bewerken** en vervolgens **Inhoud activeren** in het vervolgmenu.

MS-DOS-opdrachtregel als OLE-object opnemen

U kunt een MS-DOS-opdrachtregel als OLE-object in een document invoegen om een batch-programma of andere toepassing te starten.

Een MS-DOS-opdrachtregel in een document invoegen:

1. Open Objectenbeheer.
2. Kies **Opdrachtregel** in het menu **Bewerken**.
3. Typ een opdracht. Als u de naam van een programmabestand typt, moet u het volledige pad opgeven.
4. Kies de knop OK. De opdracht wordt in het Inhoudvenster weergegeven.
5. Kies de knop Pictogram invoegen.

6. Selecteer een pictogram in het dialoogvenster **Pictogram Invoegen**.

   U kunt ook de knop Bladeren kiezen. Selecteer in het dialoogvenster **Bladeren** een programmabestand en kies de knop OK. Kies vervolgens een pictogram.

7. Kies de knop OK. Het pictogram wordt in het Pictogramvenster weergegeven.
8. Kies **OLE-object kopiëren** in het menu **Bewerken**.
9. Open het document waarin u het OLE-object wilt plaatsen. Verplaats, indien nodig, de cursor naar de positie waar u het OLE-object wilt weergeven.

   In sommige toepassingen wordt het OLE-object automatisch in de linkerbovenhoek van het venster geplaatst.

10. Kies in het menu **Bewerken** van de toepassing de opdracht **Plakken**.

    Het OLE-object wordt weergegeven.

    Dubbelklik op het pictogram als u het programma wilt starten of de opdracht wilt uitvoeren. U kunt ook **OLE-object** in het menu **Bewerken** kiezen en vervolgens **Inhoud activeren** in het vervolgmenu.

Pictogrammen wijzigen

Als u Objectenbeheer opent, wordt in het Pictogramvenster het pictogram van het OLE-object afgebeeld zoals dit in het doeldocument wordt weergegeven. Dit pictogram is het standaardpictogram van de toepassing waarmee het object is gemaakt.

Als u bijvoorbeeld Paintbrush hebt gebruikt om een object te maken, wordt het pictogram van Paintbrush in het Pictogramvenster van Objectenbeheer weergegeven.

Indien u een ander pictogram wilt gebruiken, kunt u een ander toepassingspictogram kiezen (dat met Windows is geleverd) of uw eigen pictogram maken.

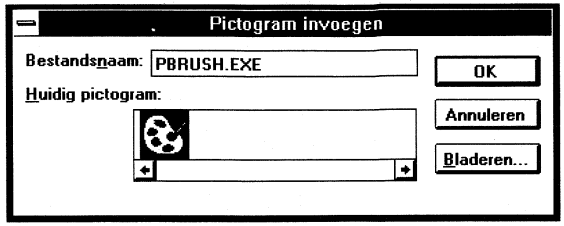
Een nieuw pictogram kiezen:

1. Open het brondocument.
2. Kopieer het object waarvan u het pictogram wilt wijzigen naar het Klembord.
3. Open Objectenbeheer.
4. Kies **Plakken** in het menu **Bewerken** als u een object wilt insluiten. Kies **Koppeling plakken** als u het object wilt koppelen.

   Het standaardpictogram wordt in het Pictogramvenster weergegeven.

5. Kies de knop Pictogram invoegen.

   Het dialoogvenster **Pictogram invoegen** wordt weergegeven.

   De naam van het programmabestand waarmee het document is gemaakt, wordt in het vak "Bestandsnaam" weergegeven. De bijbehorende pictogrammen worden in het vak "Huidig pictogram" weergegeven.

6. Typ de naam van het programmabestand waarvan u het pictogram wilt wijzigen in het tekstvak "Bestandsnaam".

   Kies de knop Bladeren om het dialoogvenster **Bladeren** te openen indien u niet weet welke pictogrammen beschikbaar zijn. Selecteer een programmabestand in het dialoogvenster **Bladeren** en kies vervolgens de knop OK.

   Kies PROGMAN.EXE in de Windows-directory als u een lijst van additionele pictogrammen wilt weergeven.

7. Selecteer het nieuwe pictogram in het vak "Huidig pictogram" als u meer dan één pictogram kunt kiezen.

8. Kies de knop OK.

   Het nieuwe pictogram wordt in het venster "Pictogram" weergegeven.

Uw eigen pictogram maken:

1. Open het brondocument.
2. Kopieer het object dat u in het doeldocument wilt invoegen naar het Klembord.
3. Schakel over naar Objectenbeheer.
4. Selecteer het Pictogramvenster door op het venster te klikken of op TAB te drukken.
5. Kies **Plakken** in het menu **Bewerken** als u het object wilt insluiten. Kies **Koppeling plakken** als u het object wilt koppelen.

   Het standaardpictogram wordt in het Pictogramvenster weergegeven.

6. Selecteer het Pictogramvenster.
7. Kies **Kopiëren** in het menu **Bewerken**.
8. Schakel over naar Paintbrush.
9. Kies **Plakken** in het menu **Bewerken**.

   Het pictogram uit het Pictogramvenster van Objectenbeheer is nu in het tekengebied van Paintbrush geplakt.
10. Wijzig dit pictogram of begin opnieuw met een eigen ontwerp.

    Kies **Opslaan** in het menu **Bestand** om uw wijzigingen op te slaan.
11. Selecteer de tekening.
12. Kies **Kopiëren** in het menu **Bewerken**. Een kopie van het nieuwe pictogram wordt op het Klembord geplaatst.
13. Schakel over naar Objectenbeheer.
14. Selecteer het Pictogramvenster door op het venster te klikken of op TAB te drukken.
15. Kies **Plakken** in het menu **Bewerken**.

    Het nieuwe beeld of de nieuwe tekening wordt in het Pictogramvenster weergegeven. Het pictogram dat u zelf hebt gemaakt, heeft geen label.
16. Kies **OLE-object kopiëren** in het menu **Bewerken**.
17. Open het document waarin u het OLE-object wilt invoegen.
18. Verplaats de cursor naar de positie waar u het OLE-object wilt weergeven.
19. Kies **Plakken** in het menu **Bewerken**.

    Het OLE-object wordt met uw eigen pictogram in het document weergegeven.

Label van OLE-object wijzigen

Elk OLE-object heeft een label (of titel). Deze label duidt aan welk document wordt vertegenwoordigd. De standaardlabel is afhankelijk van de inhoud van het OLE-object.

- Als u met Bestandsbeheer een geheel document als OLE-object opneemt, is de standaardlabel de bestandsnaam van het document.
- Als u een gedeeltelijk document als OLE-object opneemt, bestaat de standaardlabel uit het type object en de toepassing waarmee het object is gemaakt.

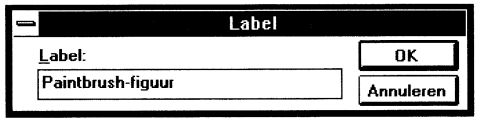
  Een label van een tekening die met Paintbrush is gemaakt, wordt bijvoorbeeld "Paintbrush-figuur".

In een aantal gevallen kunt u geen label toevoegen. Dit is bijvoorbeeld het geval met zelfgemaakte beelden.

De label wijzigen:

1. Open Objectenbeheer.
2. Kies **Label** in het menu **Bewerken**.

   Het dialoogvenster **Label** wordt weergegeven.

3. Typ de tekst voor de nieuwe label.
4. Kies de knop OK.

14 Windows optimaliseren

Wat betekent optimaliseren?

Optimaliseren betekent het aanpassen van het systeem zodat de systeemelementen voor de taken die u uitvoert zo efficiënt mogelijk worden gebruikt. Doorgaans heeft optimaliseren te maken met het verbeteren van één of meer aspecten van het prestatievermogen van het systeem, soms ten koste van andere aspecten. Als u bijvoorbeeld probeert meerdere toepassingen gelijktijdig en bovendien sneller uit te voeren, betekent dit wellicht dat er minder schijfruimte zal overblijven. In Microsoft Windows heeft optimaliseren van het systeem betrekking op de volgende systeemelementen.

Systeemelement	*Belang*
Snelheid	De snelheid van het systeem beïnvloedt de tijd die nodig is om een Windows-toepassing te starten, een taak uit te voeren, een venster opnieuw weer te geven, te schakelen tussen toepassingen, enzovoorts.
Geheugen	De hoeveelheid geheugen van het systeem bepaalt hoeveel toepassingen u gelijktijdig kunt uitvoeren en hoeveel gegevens een toepassing op een bepaald moment in het geheugen kan opslaan. Ook kan de geheugenhoeveelheid de snelheid van Windows beïnvloeden. Windows werkt langzamer wanneer weinig of geen geheugen beschikbaar is.

Systeemelement	*Belang*
Beschikbare schijfruimte	De hoeveelheid beschikbare schijfruimte kan zowel de snelheid als de efficiëntie van het systeem beïnvloeden. Door sommige toepassingen worden tijdens de uitvoering tijdelijke bestanden op de vaste schijf opgeslagen. Verder kan in Windows een gedeelte van de beschikbare schijfruimte als *virtueel geheugen* worden gebruikt. Met virtueel geheugen kan Windows over meer geheugen beschikken dan de computer in werkelijkheid heeft.

De belangrijkste verbetering van het prestatievermogen van Windows bereikt u door een juiste configuratie van het systeem. Nadat u het systeemgeheugen hebt geconfigureerd voor een optimale prestatie met Windows, kunt u met behulp van andere procedures en hulpprogramma's het prestatievermogen verder verbeteren. In de volgende sectie krijgt u een beter inzicht in geheugen. Meer informatie over het configureren van geheugen vindt u in "Configuratie van uw systeem" verderop in dit hoofdstuk.

Inzicht in geheugen

Het geheugen bevindt zich op de hoofdkaart van de computer en op de eventuele extra geheugenkaarten. Voordat de computer informatie kan verwerken of op het scherm kan weergeven, wordt deze eerst in het geheugen geplaatst. Toepassingsbestanden bijvoorbeeld bevinden zich gewoonlijk op de vaste schijf. Wanneer u een toepassing uitvoert, worden de bestanden in het geheugen geladen. Het geheugen biedt eveneens ruimte voor de tijdelijke opslag van toepassingen en gegevens.

In het algemeen geldt dat over hoe meer geheugen de computer beschikt, des te meer toepassingen gelijktijdig in een Windows-omgeving kunnen worden uitgevoerd. U kunt extra geheugen toevoegen door een geheugenkaart in een sleuf in de computer te installeren of door geheugenmodules aan de bestaande geheugenkaart toe te voegen. Bijvoorbeeld, u kunt een geheugenkaart van 2 MB toevoegen aan een systeem dat reeds over 1 MB beschikt, of u kunt geheugenchips aan een bestaande kaart toevoegen indien hiervoor ruimte is.

Het systeem kan over drie soorten geheugen beschikken:

- Conventioneel geheugen
- Extended memory
- Expanded memory

Deze soorten geheugen komen in de volgende secties aan de orde.

De geheugenconfiguratie van het systeem identificeren

Het is belangrijk dat u weet over welk soort geheugen de computer beschikt, aangezien de geheugenconfiguratie van het systeem het prestatievermogen aanzienlijk beïnvloedt. Op veel computers ziet u tijdens het opstarten op het scherm een overzicht van het beschikbare geheugen. Hierin ziet u echter niet om welk type geheugen het gaat.

In MS-DOS versie 4.0 of hoger kunt u met de MS-DOS opdracht **mem** informatie over de geheugenconfiguratie opvragen.

De geheugenconfiguratie van het systeem bepalen:

1. Indien Windows actief is, sluit u Windows af met de opdracht **Afsluiten** in het menu **Bestand** in Programmabeheer.
2. Typ achter de MS-DOS aanwijzing de opdracht *mem* en druk op ENTER.

   Informatie over het type en de hoeveelheid geheugen wordt op het scherm weergegeven.
3. Typ *win* en druk op ENTER als u Windows opnieuw wilt starten.

Ook met een hulpprogramma of diagnoseprogramma dat speciaal voor uw computer is ontwikkeld, kunt u de geheugenconfiguratie van uw systeem bepalen. Met de meeste computers en geheugenkaarten worden hulpprogramma's geleverd waarmee u precies kunt bepalen over welk soort geheugen de computer beschikt en hoeveel van elk type geheugen beschikbaar is. Met sommige programma's kunt u zelfs de geheugenconfiguratie wijzigen. Meer informatie over de programma's die met de computer en geheugenkaarten zijn geleverd, vindt u in de bijbehorende documentatie.

Conventioneel geheugen

Alle computers hebben *conventioneel geheugen*. De meeste computers hebben minstens 256 kB conventioneel geheugen en kunnen worden uitgebreid tot 640 kB conventioneel geheugen.

Wanneer u de computer opstart, wordt een gedeelte van het conventionele geheugen door MS-DOS in beslag genomen. Vervolgens start MS-DOS de hulpprogramma's en toepassingen die in de bestanden CONFIG.SYS en AUTOEXEC.BAT worden genoemd. Deze hulpprogramma's en toepassingen gebruiken eveneens conventioneel geheugen. Met het resterende conventionele geheugen wordt in Windows het systeem beheerd en worden de toepassingen uitgevoerd.

Extended Memory

Extended memory is het geheugengebied voor algemeen gebruik op 80286-, 80386- en 80486-computers boven 1 MB. Windows heeft dit geheugen nodig om te kunnen functioneren. Voor extended memory is een *extended-memory-manager* vereist. Extended-memory-managers coördineren het gebruik van extended memory zodat verschillende toepassingen hetzelfde stukje geheugen niet op hetzelfde moment proberen te gebruiken. In Windows wordt dit geheugen beheerd door HIMEM.SYS. Meer informatie over HIMEM.SYS vindt u in "MS-DOS memory-managers" verderop in dit hoofdstuk.

Opmerking Veel 80286- en 80386-computers hebben naast 640 kB conventioneel geheugen nog eens 384 kB "hoger geheugen", in totaal dus 1 MB conventioneel geheugen. Deze extra 384 kB is echter niet toegankelijk voor alle toepassingen en wordt gewoonlijk gebruikt door stuurprogramma's voor bijvoorbeeld het beeldscherm.

Expanded Memory

Expanded memory staat geheel los van het conventionele geheugen en extended memory. Aan de meeste computers kunt u expanded memory toevoegen.

Expanded memory is geïnstalleerd op een expanded-memory-kaart en wordt beheerd door een een *expanded-memory-manager*. Een toepassing krijgt via de expanded-memory-manager toegang tot expanded memory. De meeste toepassingen kunnen geen toegang verkrijgen, aangezien deze niet zijn ontwikkeld om met een expanded-memory-manager te communiceren. Aangezien een expanded-memory-manager toepassingen slechts toegang verschaft tot een beperkt gedeelte van het expanded memory, is het gebruik van expanded memory langzamer dan extended memory.

Windows en Windows-toepassingen maken geen gebruik van expanded memory. Indien een bepaalde niet-Windows-toepassing echter expanded memory nodig heeft, zou u ook deze in Windows moeten kunnen uitvoeren. Als u Windows op een 80286-computer gebruikt, kunnen de meeste toepassingen die expanded memory nodig hebben dit geheugen alleen benaderen indien het ook fysiek op de computer aanwezig is. Op 80386- en 80486-computers kunnen zogenaamde *expanded-memory-emulators* expanded memory simuleren voor toepassingen die expanded memory nodig hebben. Met de expanded-memory-emulator EMM386.EXE kan Windows in de 386 "enhanced"-modus expanded memory simuleren. Zie "Expanded memory gebruiken" verderop in dit hoofdstuk voor meer informatie.

Sommige expanded-memory-kaarten, zoals AST RAMpage! AT of Intel Above, kunnen worden ingesteld voor extended memory, expanded memory of beide. Op de meeste 80386-systemen werkt Windows het beste indien u de expanded-memory-kaart installeert met het hele extended memory. Zie "Configuratie van uw systeem" verderop in dit hoofdstuk voor meer informatie.

Zie "Expanded memory gebruiken" verderop in dit hoofdstuk voor meer informatie over expanded memory.

Inzicht in schijfruimte

Schijven bieden opslagruimte voor programmabestanden en gegevensbestanden. De op een schijf opgeslagen informatie blijft bewaard wanneer u de computer uitschakelt. De belangrijkste typen schijven zijn diskettes en vaste schijven. Toepassingen en andere bestanden worden op de meeste schijven magnetisch vastgelegd. Ook wordt veel informatie op een magneetband vastgelegd. In dit hoofdstuk refereren we met *schijfruimte* aan de ruimte op de vaste schijf.

In het algemeen is het verstandig minstens 1 MB ruimte op de vaste schijf vrij te houden (dus niet in gebruik door systeembestanden of gegevensbestanden). Hiervoor bestaan verschillende redenen:

- Toepassingen gebruiken schijfruimte om documenten en andere toepassingsbestanden op te slaan.
- Windows en andere toepassingen gebruiken beschikbare schijfruimte om tijdelijke informatie op te slaan die niet in het geheugen past.
- In Windows wordt beschikbare schijfruimte gebruikt om informatie die wordt afgedrukt tijdelijk op te slaan.

Schijfruimte van het systeem bepalen

Het is raadzaam bij te houden hoeveel schijfruimte op het systeem beschikbaar is. Met behulp van de volgende procedure kunt u dit bepalen.

De hoeveelheid beschikbare schijfruimte bepalen wanneer Windows actief is:

1. Kies in de Hoofdgroep het pictogram Bestandsbeheer.
2. Kies het stationspictogram van het station waarvan u de schijfruimte wilt bepalen.

   Als u bijvoorbeeld wilt nagaan hoeveel ruimte beschikbaar is in station D, kiest u het stationspictogram D.

   In de statusbalk onderaan het venster Bestandsbeheer ziet u hoeveel bytes op dat moment in het station beschikbaar zijn. Indien de statusbalk niet zichtbaar is, kiest u de opdracht **Statusbalk** in het menu **Opties**.

Vaak is er minder schijfruimte beschikbaar wanneer Windows actief is dan wanneer Windows niet actief is. De oorzaak hiervan is het gebruik van *wisselbestanden* in Windows. Deze kunnen schijfruimte in beslag nemen (zie de volgende sectie "Wisselbestanden in Windows" voor meer informatie over wisselbestanden in Windows). Vergelijk de hoeveelheid vrije ruimte wanneer Windows actief is met de hoeveelheid vrije ruimte wanneer Windows niet actief is als u wilt bepalen hoeveel ruimte Windows in beslag neemt.

De hoeveelheid vrije schijfruimte bepalen wanneer Windows niet actief is:

1. Sluit Windows af.
2. Typ achter de MS-DOS aanwijzing de opdracht *dir*.

   Er wordt informatie weergegeven over de bestanden in het huidige station. Op de laatste regel wordt vermeld hoeveel bytes schijfruimte in het station beschikbaar is.

Indien u meer schijfruimte nodig hebt, kunt u overbodige bestanden van de schijf of diskette verwijderen. Zie "Overbodige bestanden verwijderen" verderop in dit hoofdstuk voor meer informatie over bestanden die kunnen worden verwijderd.

Wisselbestanden in Windows

386 Wanneer u in de 386 "enhanced"-modus werkt, kan het geheugen door Windows optimaal worden gebruikt door te *wisselen*. Wisselen houdt in dat informatie tijdelijk uit het geheugen naar een bestand op de vaste schijf wordt geschreven zodat geheugen beschikbaar komt voor andere toepassingen. Wanneer Windows de informatie naar de vaste schijf wisselt, wordt deze informatie in een *wisselbestand* opgeslagen. Een wisselbestand is een verborgen bestand waarvoor ruimte op de vaste schijf is gereserveerd. Op het moment dat de informatie uit het wisselbestand weer nodig is, wordt deze opnieuw in het geheugen geplaatst.

De hoeveelheid beschikbare schijfruimte bepaalt hoe groot een wisselbestand kan zijn. Hoe groter het wisselbestand, des te meer informatie tijdelijk kan worden opgeslagen. U kunt de omvang van een wisselbestand beperken indien u schijfruimte wilt bewaren. Zie "Werken met Windows-wisselbestanden" verderop in dit hoofdstuk voor meer informatie over wisselbestanden.

In de standaardmodus wordt een tijdelijk *toepassingswisselbestand* gemaakt wanneer u een niet-Windows-toepassing start. Wanneer u van deze toepassing naar een andere overschakelt, wordt de toepassing in zijn geheel of gedeeltelijk van het geheugen naar het wisselbestand verplaatst. Hierdoor wordt het geheugen beschikbaar voor de toepassing waarnaar u overschakelt. Wanneer u de toepassing afsluit, worden alle toepassingswisselbestanden verwijderd. In de 386 "enhanced"-modus gebruikt Windows geen toepassingswisselbestanden.

De hoeveelheid beschikbare schijfruimte bepaalt hoeveel toepassingswisselbestanden kunnen worden gemaakt, hetgeen wederom bepaalt hoeveel niet-Windows-toepassingen u gelijktijdig kunt starten. Zie "Werken met toepassingswisselbestanden" verderop in dit hoofdstuk voor meer informatie over toepassingswisselbestanden.

Configuratie van uw systeem

De meest effectieve manier om Windows beter op het systeem te laten werken, is het op de juiste wijze configureren van het systeemgeheugen. De beste configuratie voor uw systeem is afhankelijk van het type computer, de modus waarin u Windows uitvoert en de eisen die de toepassingen aan het geheugen stellen.

De systeemconfiguratie bestaat niet alleen uit de apparatuur die op het systeem is aangesloten, maar ook uit de programmatuurinstellingen en de hulpprogramma's die in het bestand CONFIG.SYS staan vermeld. Wanneer u Windows op de computer installeert, worden de instellingen in het bestand CONFIG.SYS gecontroleerd. Tijdens de installatie kunt u kiezen of het bestand CONFIG.SYS automatisch moet worden aangepast. Indien u hiertoe besluit, worden de instellingen en opdrachtregels, nodig voor Windows in CONFIG.SYS opgenomen.

De volgende secties bevatten elementaire aanbevelingen voor de configuratie van de verschillende typen computers voor gebruik met Windows. In elke sectie wordt het geheugen waarover het systeem moet beschikken beschreven en wordt een overzicht gegeven van de opdrachtregels die in het bestand CONFIG.SYS moeten voorkomen. Nadat u de sectie hebt gelezen die betrekking heeft op uw computer, kunt u in het vervolg van het hoofdstuk lezen hoe u het prestatievermogen van Windows nog verder kunt verbeteren.

Een 80386- of 80486-computer configureren

Wanneer u Windows start met de opdracht **win** achter de MS-DOS aanwijzing op een 80386- of 80486-computer, wordt door Windows bepaald hoeveel geheugen beschikbaar is. Windows wordt gestart in de modus die voor het systeem het geschiktst is.

Kies in het menu **Help** in Programmabeheer de opdracht **Info** als u wilt nagaan in welke modus Windows wordt uitgevoerd.

Voor de efficiëntste uitvoering van Windows moet een 80386- of 80486-computer over het volgende geheugen beschikken:

- 640 kB conventioneel geheugen.
- Extended memory. Hoe meer extended memory hoe beter.

  U hebt minstens 256 kB niet-gebruikt conventioneel geheugen en minstens 256 kB beschikbaar extended memory nodig als u Windows in de standaardmodus wilt uitvoeren.

  U hebt minstens 256 kB niet-gebruikt conventioneel geheugen en minstens 1280 kB beschikbaar extended memory nodig als u Windows in de 386 "enhanced"-modus wilt uitvoeren.
- Indien u over een geheugenkaart beschikt die voor zowel expanded als extended memory kan worden geconfigureerd, dient u deze voor extended memory te configureren. Zie de documentatie bij deze geheugenkaart voor meer informatie over het configureren van de geheugenkaart.

In het bestand CONFIG.SYS moeten de volgende opdrachtregels voorkomen:

- Een opdrachtregel voor een extended-memory-manager, bijvoorbeeld HIMEM.SYS.

  Als u extended memory wilt gebruiken, hebt u HIMEM.SYS nodig of een andere, compatibele memory-manager. Tijdens de installatie van Windows wordt HIMEM.SYS automatisch geïnstalleerd en de desbetreffende opdrachtregel wordt aan CONFIG.SYS toegevoegd. De opdrachtregel voor HIMEM.SYS moet worden vermeld vóór alle andere stuurprogramma's die extended memory gebruiken.
- Indien nodig moet ook een opdrachtregel worden opgegeven voor de expanded-memory-manager van de eventueel gebruikte geheugenkaart. Meer informatie vindt u in de documentatie die bij de expanded-memory-kaart is geleverd.
- Een **files**-opdrachtregel. Indien u in Windows ook met niet-Windows-toepassingen werkt, moet u er in het algemeen voor zorgen dat de opdracht **files** is ingesteld op ten minste 30.

- De **buffers**-opdrachtregel. In het algemeen wordt de opdracht **buffers** als volgt ingesteld: **buffers=20** (of minder). Indien u SMARTDrive gebruikt, kunt u het aantal buffers instellen op 10. Indien u met MS-DOS versie 5.0 of hoger werkt, kunt u het aantal buffers instellen op 30.
- Een opdrachtregel voor de eventuele expanded-memory-emulator EMM386.EXE.
- Een opdrachtregel voor het eventuele stuurprogramma EGA.SYS.

  Indien het systeem met een EGA-beeldscherm werkt en u ook niet-Windows-toepassingen in de standaardmodus van Windows uitvoert, moet in het bestand CONFIG.SYS de volgende regel voorkomen:

  ```
  device=c:\windows\ega.sys
  ```

  Indien u Windows voor een EGA-beeldscherm installeert, wordt deze regel tijdens het installatieproces automatisch in het bestand CONFIG.SYS geplaatst.
- Met de opdracht **shell** bepaalt u welk opdrachtverwerkingsprogramma u gebruikt wanneer u naar de MS-DOS aanwijzing overschakelt. Als de MS-DOS bestanden in de directory MSDOS in station C staan, ziet de opdracht **shell** er als volgt uit:

  ```
  shell=c:\msdos\command.com /p /e:1024
  ```

  Met deze opdracht geeft u COMMAND.COM op als opdrachtverwerkingsprogramma. U bepaalt dat het opdrachtverwerkingsprogramma permanent is en u stelt de omgevingsgrootte in op 1024 bytes.

Een 80286-computer configureren

Op de 80286-computer zijn twee typen extra geheugen mogelijk: expanded memory en extended memory. U kunt de meeste expanded-memory-kaarten zo configureren dat ze alleen expanded memory, alleen extended memory of beide ondersteunen. De meeste extended-memory-kaarten kunt u echter niet opnieuw configureren; deze leveren alleen extended memory.

Voor optimaal gebruik van Windows moet een 80286-computer over het volgende geheugen beschikken:

- 640 kB conventioneel geheugen.
- Minstens 256 kB beschikbaar extended memory. Hoe meer extended memory hoe beter.

- Net zoveel expanded memory als nodig is voor de niet-Windows-toepassingen die u gebruikt.

  Sommige niet-Windows-toepassingen hebben expanded memory nodig. Wilt u deze toepassingen op een 80286-computer uitvoeren - in MS-DOS of in Windows - dan dient het systeem over de benodigde hoeveelheid expanded memory te beschikken.

  Indien het 80286-systeem over een expanded-memory-kaart beschikt die u kunt configureren, kunt u deze zo configureren dat er net zoveel expanded memory wordt geleverd als de toepassing nodig heeft. Configureer al het extra geheugen als extended memory om het prestatievermogen van Windows te optimaliseren. Meer informatie over het opnieuw configureren van de kaart vindt u in de documentatie die bij de expanded-memory-kaart is geleverd.

Het bestand CONFIG.SYS moet dezelfde opdrachtregels bevatten als vermeld in de sectie over de 80386- en 80486-computers, met uitzondering van de opdrachtregel voor EMM386.EXE.

De efficiëntie van de vaste schijf verbeteren

De hoeveelheid beschikbare schijfruimte is een factor die het prestatievermogen van het systeem bepaalt. Daarnaast is het belangrijk dat de informatie op de vaste schijf zo efficiënt mogelijk wordt gestructureerd. In deze sectie vindt u een beschrijving van de verschillende manieren waarop u de efficiëntie van de vaste schijf kunt verbeteren. Voordat u een van deze methoden gebruikt, verdient het aanbeveling om eerst een reservekopie van alle bestanden te maken.

Zo kunt u de efficiëntie van de vaste schijf verbeteren:

- Verwijder overbodige bestanden.
- Voer de opdracht **chkdsk** uit waarmee u verloren schijfruimte herstelt.
- Voer een schijfcomprimeringsprogramma uit.

Waarschuwing Sluit Windows altijd af wanneer u de opdracht **chkdsk** uitvoert met de schakeloptie **/f**. Voer **chkdsk /f** nooit vanuit Windows uit, aangezien hierdoor gegevens verloren kunnen gaan.

De verschillende methoden komen in de volgende secties aan de orde.

Overbodige bestanden verwijderen

Indien de vaste schijf bijna vol is, kunt u overbodige bestanden verwijderen. Afhankelijk van de wijze waarop u met Windows werkt, kunt u tevens enkele Windows-bestanden verwijderen. Het is belangrijk dat u overbodige bestanden in elk geval verwijdert voordat u een schijfcomprimeringsprogramma uitvoert. De volgende drie groepen bestanden kunnen worden verwijderd:

- Windows-bestanden die door het programma Setup zijn geïnstalleerd maar die u niet nodig hebt. Meer details vindt u in de lijst verderop in deze sectie.
- Programmabestanden, documenten of hulpprogramma's die u niet meer nodig hebt.
- Tijdelijke bestanden die op de vaste schijf zijn blijven staan na een computerstoring.

Waarschuwing Verwijder nooit Windows-bestanden die niet staan vermeld in de lijst volgend op deze procedure.

Overbodige Windows-bestanden verwijderen:

1. Sluit terwijl Windows actief is alle toepassingen af, behalve Programmabeheer.
2. Indien u achtergrond- of schermbeveiligingsbestanden van Windows wilt verwijderen, zet u deze instellingen eerst via het Configuratiescherm op "Geen".
3. Kies in de Hoofdgroep het pictogram Windows Setup.
4. Kies in het menu **Opties** de opdracht **Windows-componenten toevoegen/verwijderen**.
5. Kies de knop Bestanden voor de Windows-component met de bestanden die u wilt verwijderen.
6. Volg de instructies op het scherm als u de bestanden van de vaste schijf wilt verwijderen.

Het is eveneens mogelijk overbodige bestanden te verwijderen die niet in de dialoogvensters **Windows Setup** worden weergegeven. Bedenk wel dat de desbetreffende Windows-functies niet meer beschikbaar zijn als u de corresponderende bestanden verwijdert.

Overbodige bestanden verwijderen:

1. Sluit Windows af.

2. Verwijder alle bestanden in de directory TEMP, de directory waarin toepassingen tijdelijke variabelen opslaan. In het bestand AUTOEXEC.BAT ziet u achter de opdracht **set temp** welke directory als tijdelijke directory is ingesteld.

   Het is verstandig om de bestanden in de directory TEMP regelmatig te verwijderen. Sluit Windows en eventuele toepassingen af voordat u de bestanden in de directory TEMP verwijdert als u wilt vermijden dat u bestanden verwijdert die in gebruik zijn.

3. Verwijder alle bestanden die beginnen met de tekens "~WOA". Dit zijn toepassingswisselbestanden die in de standaardmodus zijn gemaakt. Gewoonlijk worden deze bestanden automatisch verwijderd wanneer u de bijbehorende toepassingen afsluit. Het is echter mogelijk dat deze op de vaste schijf blijven staan wanneer Windows onverwacht wordt onderbroken. U kunt deze bestanden zonder problemen verwijderen wanneer Windows niet actief is.

4. Verwijder het bestand WIN386.SWP. Dit is een tijdelijk wisselbestand van Windows dat in de 386 "enhanced"-modus is gemaakt. Gewoonlijk wordt dit bestand automatisch verwijderd wanneer u Windows afsluit. Het is echter mogelijk dat een tijdelijk wisselbestand van Windows op de vaste schijf achterblijft wanneer Windows onverwacht wordt afgebroken. U kunt WIN386.SWP veilig verwijderen als Windows niet actief is. Verwijder nooit de bestanden 386SPART.PAR of SPART.PAR.

5. Indien u wilt, kunt u alle overbodige programmabestanden en documenten verwijderen.

U kunt de volgende Windows-bestanden verwijderen indien u deze niet zult gebruiken. Bedenk wel dat de desbetreffende Windows-functies niet meer beschikbaar zijn als u de bestanden verwijdert.

Bestandsnaam	*Beschrijving*
* .BMP	Bitmap-bestanden met de toevoeging .BMP. Het programma Setup installeert automatisch verschillende bitmap-bestanden voor de bureaublad-achtergrond.
SOL.EXE, SOL.HLP	Patience en de bijbehorende helptekst.
WINMINE.EXE, WINMINE.HLP	Mijnenveger en de bijbehorende helptekst.
PBRUSH.EXE, PBRUSH.HLP, PBRUSH.DLL	Bureaublad-accessoire Paintbrush, bijbehorende helptekst en bibliotheek met dynamische koppelingen.
WRITE.EXE, WRITE.HLP	Bureaublad-accessoire Write met bijbehorende helptekst.

Bestandsnaam	*Beschrijving*
CALENDAR.EXE, CALENDAR.HLP	Bureaublad-accessoire Agenda met bijbehorende helptekst.
CALC.EXE, CALC.HLP	Bureaublad-accessoire Rekenmachine met bijbehorende helptekst.
CARDFILE.EXE, CARDFILE.HLP	Bureaublad-accessoire Kaartenbak met bijbehorende helptekst.
TERMINAL.EXE, TERMINAL.HLP	Bureaublad-accessoire Terminal met bijbehorende helptekst.
RECORDER.EXE, RECORDER.HLP, RECORDER.DLL	Bureaublad-accessoire Macrorecorder, bijbehorende helptekst en bibliotheek met dynamische koppelingen.
CLOCK.EXE	Bureaublad-accessoire Klok.
EMM386.EXE	Expanded-memory-emulator. Verwijder dit bestand niet indien u extended memory opnieuw wilt configureren.

De opdracht Chkdsk uitvoeren

Met de MS-DOS opdracht **chkdsk** kunt u verloren clusters verwijderen, die ruimte op de vaste schijf in beslag nemen. Informatie kan "verloren" gaan wanneer een toepassing onverwacht wordt beëindigd. Hierdoor blijven fragmenten van bestanden op de vaste schijf achter zonder dat deze correct zijn opgeslagen of verwijderd. Na verloop van tijd kunnen deze fragmenten vrij veel schijfruimte in beslag nemen.

Wanneer u de opdracht **chkdsk** uitvoert met de schakeloptie **/f**, worden verloren clusters gezocht en hersteld. Met de opdracht **chkdsk** kunt u deze clusters ook eerst converteren naar zichtbare bestanden zodat u deze kunt bekijken voordat u ze al dan niet verwijdert.

Waarschuwing Sluit Windows altijd af voordat u de opdracht **chkdsk** uitvoert met de schakeloptie **/f**. Voer **chkdsk /f** nooit uit vanuit Windows. Het is mogelijk dat u hierdoor gegevens verliest.

Elementaire aanbevelingen:

- Voer **chkdsk /f** periodiek uit om ervoor te zorgen dat zich geen verloren clusters op de vaste schijf bevinden.
- Voer **chkdsk /f** uit voordat u een schijfcomprimeringsprogramma uitvoert.
- Voer **chkdsk /f** uit nadat een toepassing onverwacht is beëindigd.

Verloren bestanden opruimen met **chkdsk**:

1. Sluit Windows af.
2. Schakel over naar de vaste schijf die u wilt opruimen. Bijvoorbeeld, typ *d:* achter de MS-DOS aanwijzing indien u naar station D wilt overschakelen.
3. Typ de opdracht *chkdsk /f* en druk op ENTER.

   Met de optie */f* geeft u opdracht de gevonden clusters te herstellen.
4. Indien verloren clusters worden gevonden, wordt u gevraagd of u de verloren clusters wilt converteren naar bestanden. Indien u wilt dat de verloren clusters naar bestanden worden geconverteerd, typt u *j* voor ja.

   Wanneer u *j* typt, worden alle verloren clusters hersteld en naar zichtbare bestanden geconverteerd. Deze bestanden worden FILE0001.CHK, enzovoorts genoemd. De gevonden bestanden worden in de hoofddirectory geplaatst. De opdracht **chkdsk** levert eveneens informatie over de schijf die is gecontroleerd.

   Indien u *n*, typt, worden de verloren clusters hersteld, maar niet naar bestanden geconverteerd. Indien u *n* hebt getypt, kunt u de overige stappen in deze procedure overslaan.
5. Met de MS-DOS opdracht **type** kunt u de bestanden met de toevoeging .CHK bekijken. Bijvoorbeeld, als u het bestand FILE0001.CHK wilt bekijken, typt u *type file0001.chk* achter de MS-DOS aanwijzing. Deze opdracht kunt u stoppen met CTRL+C. Druk op CTRL+S als u het bestand scherm voor scherm wilt bekijken.

   In sommige gevallen bevat een CHK-bestand informatie die u wilt bewaren. Bijvoorbeeld, indien een tekstverwerkingstoepassing wordt onderbroken voordat u de wijzigingen hebt opgeslagen, is het mogelijk dat u de niet-opgeslagen wijzigingen in een CHK-bestand terugvindt.
6. Verwijder de CHK-bestanden die u niet meer nodig hebt.

Een schijfcomprimeringsprogramma uitvoeren

Na verloop van tijd zijn er door toepassingen regelmatig bestanden gemaakt en verwijderd op de vaste schijf. Het kan dan gebeuren dat bestanden op de vaste schijf *gefragmenteerd* raken. Fragmentatie komt voor wanneer een bestand niet in zijn geheel op één plaats wordt opgeslagen, maar versnipperd over verschillende plaatsen op de schijf. Hoewel fragmentatie geen invloed heeft op de validiteit van de informatie - de bestanden zijn altijd compleet - kost het meer tijd voordat ze van de schijf zijn gelezen. Ook neemt het schrijven van bestanden naar de vaste schijf door toepassingen meer tijd in beslag.

Met een schijfcomprimeringsprogramma kunt u gefragmenteerde bestanden opnieuw bij elkaar plaatsen. Het comprimeren van de vaste schijf kan de tijd die nodig is voor het starten van Windows en andere toepassingen aanzienlijk verkorten.

Windows beschikt niet over een schijfcomprimeringsprogramma. Er zijn echter verschillende comprimeringsprogramma's in de handel die met Windows kunnen worden uitgevoerd (schijfcomprimeringsprogramma's worden ook wel defragmentatieprogramma's of disk organizers genoemd). Raadpleeg uw computerleverancier voor meer informatie.

Waarschuwing Het is aan te raden deze hulpprogramma's altijd vanuit MS-DOS uit te voeren voordat u Windows start, tenzij u over een schijfcomprimeringsprogramma beschikt dat speciaal is ontworpen om vanuit Windows te werken.

De vaste schijf comprimeren:

1. Verwijder alle overbodige bestanden van de schijf. Volg hierbij de stappen die in de sectie "Overbodige bestanden verwijderen" eerder in dit hoofdstuk zijn beschreven.
2. Sluit Windows af.
3. Voer de opdracht **chkdsk** uit met de schakeloptie **/f**.

   Voer **chkdsk /f** nooit vanuit Windows uit. Meer details over het uitvoeren van **chkdsk /f**, vindt u in "De opdracht **chkdsk** uitvoeren" eerder in dit hoofdstuk.

4. Zorg ervoor dat geen enkel programma actief is dat de vaste schijf gebruikt.
5. Volg bij de uitvoering van het schijfcomprimeringsprogramma de instructies van de fabrikant.

Geheugen vrijmaken voordat u Windows start

Indien u bij de uitvoering van toepassingen geheugen tekort komt, is het mogelijk dat reeds te veel geheugen in gebruik is op het moment dat u Windows start. U kunt een grotere hoeveelheid geheugen beschikbaar stellen door voordat u Windows start te controleren hoeveel geheugen in gebruik is. Indien geheugenresidente programmatuur reeds geheugen gebruikt, is dit geheugen niet meer beschikbaar voor Windows.

In de volgende sectie wordt uitgelegd hoe u de bestanden CONFIG.SYS en AUTOEXEC.BAT kunt "stroomlijnen", zodat alleen de noodzakelijke programma's worden gestart. Ook wordt uitgelegd hoe u bij het starten van geheugenresidente programmatuur conventioneel geheugen kunt besparen.

De bestanden CONFIG.SYS en AUTOEXEC.BAT wijzigen

De bestanden CONFIG.SYS en AUTOEXEC.BAT kunnen instellingen bevatten voor het laden van stuurprogramma's, hulpprogramma's en andere programma's tijdens het opstarten van de computer. U kunt meer geheugen beschikbaar stellen voor Windows door opdrachten voor overbodige opdrachten en hulpprogramma's uit deze bestanden te verwijderen.

In deze procedure wordt uitgelegd hoe u de bestanden CONFIG.SYS en AUTOEXEC.BAT kunt wijzigen. Na de procedure vindt u enkele aanbevelingen voor het stroomlijnen van beide bestanden.

De bestanden CONFIG.SYS of AUTOEXEC.BAT wijzigen:

1. Maak een systeemdiskette met een reservekopie van zowel het bestand CONFIG.SYS als het bestand AUTOEXEC.BAT.

   Start voor het maken van een systeemdiskette Bestandsbeheer en kies de opdracht **Systeemdiskette maken** in het menu **Schijf**. Kopieer de huidige bestanden CONFIG.SYS en AUTOEXEC.BAT naar de diskette. Deze bestanden bevinden zich doorgaans in de hoofddirectory van de eerste vaste schijf, gewoonlijk station C. Zie voor meer informatie hoofdstuk 4, "Bestandsbeheer".

2. Open en bewerk de bestanden op de vaste schijf met behulp van een teksteditor, bijvoorbeeld Kladblok. Zorg ervoor dat u deze bestanden niet bewerkt met een toepassing als Write. Het is mogelijk dat u met dit soort toepassingen tekens toevoegt die een juiste interpretatie van deze bestanden door MS-DOS in de weg staan.
3. Bewerk de opdrachtregels in beide bestanden. Zie de volgende secties voor specifieke informatie over de opdrachtregels in beide bestanden.
4. Schakel de opdrachtregels voor de overbodige stuurprogramma's en hulpprogramma's uit met de opdracht **rem**.

   Bij het stroomlijnen van CONFIG.SYS en AUTOEXEC.BAT is het verstandiger dat u de opdrachtregels uitschakelt in plaats van verwijdert. Op deze manier kunt u een opdrachtregel eenvoudig herstellen indien u deze per ongeluk hebt uitgeschakeld. Plaats de opdracht **rem** (voor "remark") aan het begin van een regel indien u een opdracht wilt uitschakelen. Indien u bijvoorbeeld de volgende opdrachtregel in het bestand CONFIG.SYS wilt uitschakelen:

   ```
   device=c:\device\smartdrv.sys
   ```

   typt u *rem* aan het begin van de regel:

   ```
   rem device=c:\device\smartdrv.sys
   ```

5. Sla de bestanden op.
6. Wanneer u klaar bent met beide bestanden, start u de computer opnieuw op.

   Indien het systeem niet correct opstart, plaatst u de systeemdiskette die u in stap 1 hebt gemaakt in station A. Start nu de computer opnieuw op. Indien u weet door welke opdrachtregel(s) de problemen worden veroorzaakt, bewerkt u het desbetreffende bestand (CONFIG.SYS of AUTOEXEC.BAT) op de vaste schijf en start u de computer opnieuw op. U kunt ook opnieuw beginnen en de reservekopie van de bestanden op de systeemdiskette naar de hoofddirectory op de vaste schijf kopiëren.

Opmerking Indien u met de opdracht **rem** opdrachtregels in het bestand CONFIG.SYS uitschakelt en u een MS-DOS versie ouder dan 4.0 gebruikt, wordt tijdens het opstarten het bericht "Onjuiste opdracht in CONFIG.SYS" weergegeven. Wanneer de computer met de uitgeschakelde opdracht correct opstart, kunt u de uitgeschakelde opdrachten eventueel verwijderen zodat deze melding niet meer wordt weergegeven.

Het bestand CONFIG.SYS stroomlijnen

Het bestand CONFIG.SYS is een tekstbestand waarin stuurprogramma's van MS-DOS worden gedefinieerd en de MS-DOS configuratie wordt bepaald. Bijvoorbeeld, in een doorsneeversie van CONFIG.SYS wordt de plaats van COMMAND.COM opgegeven, een extended-memory-manager gedefinieerd en bepaald hoeveel bestanden een toepassing gelijktijdig kan openen. MS-DOS voert de opdrachtregels in CONFIG.SYS uit wanneer u de computer opstart. De opdrachten in CONFIG.SYS worden uitgevoerd vóór de opdrachten in het bestand AUTOEXEC.BAT (CONFIG.SYS bevindt zich in de hoofddirectory van het opstartstation, gewoonlijk station C. Indien u het systeem opstart met een diskette, bevindt CONFIG.SYS zich in de hoofddirectory van die diskette).

Door uit dit bestand overbodige opdrachten en hulpprogramma's te verwijderen, komt meer geheugen beschikbaar voor Windows.

Het bestand CONFIG.SYS stroomlijnen:

- Schakel de opdrachtregels voor overbodige stuurprogramma's uit.

  In het bestand CONFIG.SYS moeten alleen de strikt noodzakelijke stuurprogramma's worden gedefinieerd (stuurprogramma's worden gedefinieerd met de opdracht DEVICE).

  Schakel de opdrachtregel HIMEM.SYS niet uit. Wanneer u Windows installeert, voegt het programma Setup deze opdrachtregel aan het bestand CONFIG.SYS toe indien het systeem dit stuurprogramma nodig heeft. Meer informatie over stuurprogramma's vindt u eerder in dit hoofdstuk in "Configuratie van uw systeem" in de sectie die van toepassing is op uw systeem.

- Zorg ervoor dat **buffers** is ingesteld op een waarde tussen 10 en 20.

  De opdrachtregel **buffers** stelt het aantal schijfbuffers in dat MS-DOS in het geheugen reserveert bij het opstarten van de computer. Met deze buffers kan de toegangstijd tot de schijf in bepaalde gevallen worden versneld. Hoe groter het aantal buffers, hoe minder conventioneel geheugen overblijft.

  In sommige gevallen kunt u de toegangstijd tot de schijf verbeteren door het aantal buffers hoger in te stellen dan 20. Deze instelling vergt echter ook meer geheugen. Indien u met MS-DOS versie 5.0 of hoger werkt, kunt u de instelling **buffers=30** opgeven zonder extra geheugen te gebruiken.

- Indien in het bestand CONFIG.SYS ook de opdracht **lastdrive** is opgenomen, stelt u **lastdrive** in op een letter in de buurt van de **j** of **k** en niet op **z** (indien u in een netwerkomgeving werkt, beperkt u hiermee het aantal netwerkstations dat gelijktijdig kan worden gebruikt).

- Indien in het bestand CONFIG.SYS de opdracht **shell** is opgenomen waarin de omgevingsruimte wordt ingesteld, kunt u de omgeving kleiner maken. Een kleinere omgeving beperkt het aantal omgevingsvariabelen dat u met de opdracht **set** in MS-DOS kunt instellen. Een grotere omgeving neemt echter meer geheugen in beslag. De omgevingsruimte moet minstens 1024 kB zijn.

Het bestand AUTOEXEC.BAT stroomlijnen

Het bestand AUTOEXEC.BAT is een MS-DOS batch-bestand dat MS-DOS uitvoert bij het opstarten van de computer (direct na de uitvoering van de opdrachten in het bestand CONFIG.SYS). Het bestand AUTOEXEC.BAT bevindt zich in de hoofddirectory van de eerste vaste schijf, gewoonlijk station C. Indien u het systeem opstart vanaf een diskette, bevindt AUTOEXEC.BAT zich in de hoofddirectory van deze diskette.

Doorgaans start het bestand AUTOEXEC.BAT geheugenresidente programma's op (zoals netwerkprogrammatuur) en worden omgevingsvariabelen ingesteld die door toepassingen worden gebruikt. Daarnaast kan het bestand AUTOEXEC.BAT de MS-DOS aanwijzing instellen of pop-up programma's starten. U kunt meer geheugen vrijmaken door overbodige opdrachten en hulpprogramma's uit dit bestand te verwijderen.

Wijzig nooit opdrachtregels die een netwerk opstarten of uitschakelen.

Het bestand AUTOEXEC.BAT stroomlijnen:

- Schakel de opdrachtregels uit die pop-up programma's of andere geheugenresidente programma's starten. U kunt deze programma's ook vanuit Windows starten. Meer informatie over het uitvoeren van geheugenresidente programmatuur vindt u in de volgende sectie "Geheugen besparen bij het starten van geheugenresidente hulpprogramma's" en in hoofdstuk 7, "Niet-Windows-toepassingen".
- Indien u over een RAM-schijf beschikt, kunt u de variabele TEMP instellen op de RAM-schijf. Op deze manier kunt u toepassingen die hun tijdelijke variabelen opslaan in de variabele TEMP sneller laten werken. Bijvoorbeeld, als de RAM-schijf de stationsaanduiding E heeft, plaatst u de volgende regel in het bestand AUTOEXEC.BAT:

  ```
  mkdir e:\temp
  set temp = e:\temp
  ```

  Door de eerste opdrachtregel wordt op de RAM-schijf de directory \TEMP gemaakt. Met de tweede opdrachtregel wordt deze directory toegewezen aan de variabele TEMP. Meer informatie over de variabele TEMP vindt u in "De omgevingsvariabele TEMP gebruiken" verderop in dit hoofdstuk.

Geheugen besparen bij het starten van geheugenresidente hulpprogramma's

Enkele geheugenresidente hulpprogramma's moet u starten voordat u Windows start (bijvoorbeeld netwerkprogrammatuur). Op deze manier zorgt u ervoor dat deze hulpprogramma's beschikbaar zijn voor alle toepassingen die u vanuit Windows uitvoert. Indien u deze hulpprogramma's echter start voordat u Windows start, ontneemt u geheugen van niet-Windows-toepassingen.

Op twee manieren kunt u geheugen besparen bij het starten van geheugenresidente hulpprogramma's:

- Indien een bepaalde niet-Windows-toepassing een geheugenresident hulpprogramma nodig heeft, kunt u zowel het hulpprogramma als de toepassing vanuit eenzelfde batch-programma starten. Op deze manier heeft de toepassing toegang tot het hulpprogramma zonder dat de andere toepassingen hierdoor over minder geheugen beschikken. Meer informatie over het uitvoeren van batch-programma's in Windows vindt u in "Geheugenresidente hulpprogramma's starten met batch-programma's" in hoofdstuk 7, "Niet-Windows-toepassingen".

386

- Indien alleen Windows-toepassingen het geheugenresidente programma gebruiken, kunt u het hulpprogramma starten vanuit het bestand WINSTART.BAT. WINSTART.BAT is een batch-programma dat in Windows wordt uitgevoerd na het starten van de 386 "enhanced"-modus. Dit bestand wordt niet automatisch door Windows gemaakt. U moet het dus eerst maken en in de WINDOWS-directory plaatsen.

  Wanneer u een hulpprogramma start vanuit WINSTART.BAT is het hulpprogramma beschikbaar voor alle Windows-toepassingen maar niet voor de niet-Windows-toepassingen. Op deze manier voorkomt u dat het hulpprogramma geheugen ontneemt aan niet-Windows-toepassingen.

  Bepaalde geheugenresidente hulpprogramma's werken niet wanneer ze vanuit WINSTART.BAT zijn gestart. Meer informatie vindt u in de documentatie bij het desbetreffende hulpprogramma.

Multitasking-opties instellen

Wanneer Windows wordt uitgevoerd in de 386 "enhanced"-modus is het misschien nodig dat u opgeeft hoe de toepassingen de bronnen dienen te gebruiken. Dit kunt u doen via het Configuratiescherm.

Met de planningsopties in het dialoogvenster **386 Enhanced** bepaalt u de werking van Windows wanneer u meerdere toepassingen gelijktijdig uitvoert. Deze opties worden in de volgende tabel beschreven. Zie hoofdstuk 7, "Niet-Windows-toepassingen", en hoofdstuk 8, "PIF Editor", voor informatie over het uitvoeren van meer dan één niet-Windows-toepassing.

Optie	*Beschrijving*
Minimumtijdsegment	Bepaalt het minimumaantal milliseconden dat een toepassing wordt uitgevoerd voordat de processor de besturing doorgeeft aan een andere toepassing. Alle Windows-toepassingen krijgen gezamenlijk één tijdsegment toegewezen terwijl elke niet-Windows-toepassing een eigen tijdsegment krijgt. Hoe kleiner het tijdsegment des te sneller wordt van toepassing gewisseld. Hoe vaker van toepassing wordt gewisseld, des te soepeler verloopt de "gelijktijdige" uitvoering van verschillende toepassingen. Het prestatievermogen van het systeem wordt echter minder. Wanneer u een groter tijdsegment opgeeft, wordt een toepassing sneller uitgevoerd, maar wordt het overschakelen tussen de toepassingen duidelijker merkbaar.

Optie	*Beschrijving*
Vensters op voorgrond	Bepaalt de hoeveelheid verwerkingstijd (deel van alle tijdsegmenten) dat doorgaans gemeenschappelijk door alle Windows-toepassingen wordt gebruikt wanneer een Windows-toepassing de actieve toepassing is. U kunt een waarde opgeven tussen 1 en 10000. Op basis van deze waarde en de waarde die is opgegeven voor de achtergrondprioriteit van alle niet-Windows-toepassingen wordt de tijd van de processor verdeeld. Meer informatie over het instellen van de achtergrondprioriteit voor niet-Windows-toepassingen vindt u in hoofdstuk 8, "PIF Editor". Wanneer een niet-Windows-toepassing de actieve (voorgrond) toepassing is, wordt de waarde gebruikt die is opgegeven voor de optie "Vensters op achtergrond".
Vensters op achtergrond	Bepaalt de hoeveelheid verwerkingstijd (het aantal tijdsegmenten) dat doorgaans door alle Windows-toepassingen wordt gedeeld wanneer een niet-Windows-toepassing op de voorgrond wordt uitgevoerd. U kunt een waarde opgeven tussen 1 en 10000. Op basis van deze waarde, de waarde die als voorgrondprioriteit is opgegeven van de actieve niet-Windows-toepassing en de waarde die is opgegeven voor de achtergrondprioriteit van alle niet-Windows-toepassingen die op dat moment op de achtergrond worden uitgevoerd, wordt de tijd van de processor verdeeld. Meer informatie over de instelling van voorgrond- en achtergrondprioriteiten voor niet-Windows-toepassingen vindt u in hoofdstuk 8, "PIF Editor".

Optie	*Beschrijving*
Exclusief op voorgrond	Bepaalt dat Windows altijd de volledige verwerkingstijd moet krijgen wanneer een Windows-toepassing de actieve toepassing is. Met andere woorden, indien een Windows-toepassing op de voorgrond actief is, worden de niet-Windows-toepassingen op de achtergrond niet uitgevoerd.

Opmerking Indien de multitasking-waarden voor Windows-toepassingen en de voorgrond- en achtergrondprioriteiten voor niet-Windows-toepassingen niet voldoende processortijd opleveren voor een efficiënte werking van uw toepassingen, worden de multitasking-waarden dynamisch in het Configuratiescherm gewijzigd. Zie hoofdstuk 8, "PIF Editor" voor meer informatie over het instellen van voorgrond- en achtergrondprioriteiten voor niet-Windows-toepassingen.

Werken met Windows-wisselbestanden

386 Wanneer Windows in de 386 "enhanced"-modus wordt uitgevoerd, wordt geheugen vrijgemaakt en worden activiteiten versneld door informatie van het geheugen naar *wisselbestanden* op de vaste schijf over te brengen. Een wisselbestand is een bestand waarvoor op de vaste schijf geheugen is gereserveerd en waarin Windows tijdelijk informatie kan opslaan. Tijdens de installatie van Windows wordt een wisselbestand gemaakt op basis van het type en de hoeveelheid geheugenruimte op de vaste schijf. Indien mogelijk wordt door het programma Setup een permanent wisselbestand ingesteld. Indien dit niet mogelijk is, wordt door Windows een tijdelijk wisselbestand gemaakt wanneer u Windows in de 386 "enhanced"-modus start.

In Windows worden eveneens toepassingswisselbestanden gebruikt. Dit gebeurt echter alleen in de standaardmodus. Meer informatie vindt u in "Werken met toepassingswisselbestanden" verderop in dit hoofdstuk.

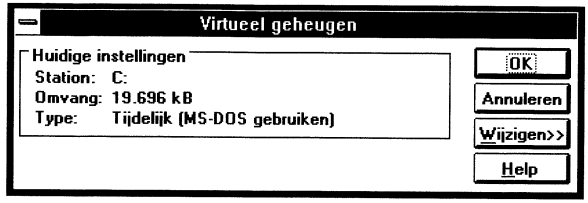
U kunt bepalen welk type Windows-wisselbestand u op dat moment gebruikt en hoe groot het bestand is. Hiertoe kiest u het pictogram 386 Enhanced in het Configuratiescherm.

Informatie over het wisselbestand weergeven:

1. Kies in de Hoofdgroep het pictogram Configuratiescherm.
2. Kies in het Configuratiescherm het pictogram 386 Enhanced.

   Het dialoogvenster **386 Enhanced** wordt weergegeven.
3. Kies de knop Virtueel geheugen.

   Het dialoogvenster **Virtueel geheugen** wordt weergegeven met de actieve instellingen van het wisselbestand.

Opmerking Een permanent Windows-wisselbestand bestaat uit twee bestanden, SPART.PAR en 386SPART.PAR. SPART.PAR is een "alleen lezen"-bestand en bevindt zich in de Windows-directory. 386SPART.PAR is een verborgen bestand en bevindt zich in de hoofddirectory van het station dat onder "Huidige instellingen" in het dialoogvenster **Virtueel geheugen** is weergegeven. Verwijder, verplaats of hernoem deze bestanden niet.

Instellingen van het wisselbestand wijzigen

U kunt de stationsaanduiding, de omvang en het type wijzigen van het wisselbestand waarmee Windows werkt. In het algemeen behoudt u de standaardwaarden. Soms wilt u deze instellingen echter wijzigen. Bijvoorbeeld, als u met een toepassing werkt waarvoor een grote hoeveelheid geheugen nodig is, kunt u een groter wisselbestand definiëren.

De instellingen van een wisselbestand wijzigen via het Configuratiescherm:

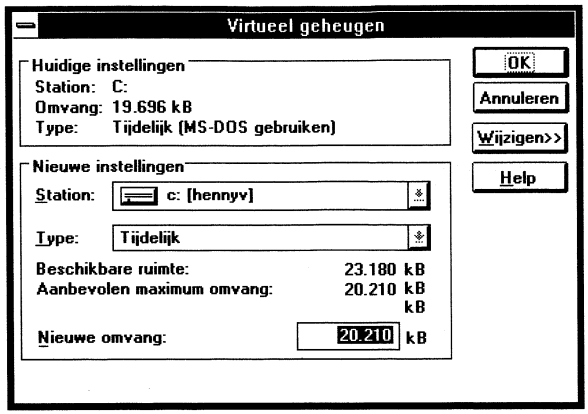
1. Kies in de Hoofdgroep het pictogram Configuratiescherm.
2. Kies in het Configuratiescherm het pictogram 386 Enhanced.

3. Kies in het dialoogvenster **386 Enhanced** de knop Virtueel geheugen.

   Het dialoogvenster **Virtueel geheugen** wordt weergegeven.

4. Kies de knop Wijzigen.

   Het dialoogvenster **Virtueel geheugen** wordt uitgebreid.

5. Kies in de lijst "Station" het station waarin u het wisselbestand wilt plaatsen. Bijvoorbeeld, indien u met een tweede vaste schijf werkt waarop meer ruimte beschikbaar is, kunt u de stationsaanduiding van dit station opgeven.
6. Kies in de lijst "Type" het type wisselbestand dat u wilt gebruiken. Indien u "Geen" kiest wordt geen wisselbestand gebruikt wanneer u Windows de volgende keer start.
7. In het gebied "Omvang" typt u de omvang in kilobytes voor het nieuwe wisselbestand. Druk op ENTER als u de door Windows aanbevolen omvang accepteert.
8. Kies de knop OK.

Kies de knop Help of, terwijl u nog in het dialoogvenster bent, druk op F1 indien u meer hulp wenst in het dialoogvenster **Virtueel geheugen**.

386 ***Opmerking*** Indien u Windows uitvoert in de 386 "enhanced"-modus kunt u schijfruimte besparen door ervoor te zorgen dat het wisselen van informatie naar de schijf niet mogelijk is. Met behulp van een wisselbestand kunt u het aantal toepassingen vergroten dat gelijktijdig kan worden uitgevoerd. Het wordt daarom ook niet aanbevolen deze mogelijkheid uit te schakelen tenzij u een ernstig tekort hebt aan schijfruimte. Selecteer "Geen" in het vak "Type" onder "Instellingen" in het dialoogvenster **Virtueel geheugen** als u het gebruik van een wisselbestand wilt uitschakelen.

Werken met toepassingswisselbestanden

Wanneer u een niet-Windows-toepassing in de standaardmodus uitvoert, wordt voor deze toepassing een tijdelijk *toepassingswisselbestand* gemaakt (in de 386 "enhanced"-modus gebruikt Windows geen toepassingswisselbestanden). Wanneer u van toepassing wisselt, wordt de toepassing in zijn geheel of gedeeltelijk in het toepassingswisselbestand opgeslagen. Op deze manier komt het geheugen beschikbaar voor andere toepassingen. Wanneer u de toepassing afsluit, wordt het toepassingswisselbestand verwijderd.

Toepassingswisselbestanden zijn verborgen bestanden. De namen van deze bestanden beginnen met "~WOA". Deze bestanden worden in de directory geplaatst die met **swapdisk** in het bestand SYSTEM.INI is opgegeven. Indien deze instelling niet is opgegeven, worden de bestanden geplaatst in de directory die in de variabele TEMP in het bestand AUTOEXEC.BAT is gedefinieerd. Indien ook deze variabele niet is opgegeven, worden de bestanden geplaatst in de hoofddirectory van de eerste vaste schijf (of het eerste diskettestation indien u het systeem vanaf een diskette hebt opgestart). Meer informatie over het gebruik van de variabele TEMP vindt u in "De omgevingsvariabele TEMP" verderop in dit hoofdstuk.

De plaats waar de toepassingswisselbestanden worden opgeslagen, kan invloed hebben op de tijd die nodig is om tussen de niet-Windows-toepassingen te wisselen.

Elementaire aanbevelingen:

- Doorgaans is het niet verstandig **swapdisk** in te stellen op een RAM-schijf. Indien **swapdisk** of de omgevingsvariabele TEMP een RAM-schijf opgeeft, worden de gegevens naar een ander geheugengebied overgebracht wanneer Windows probeert de gegevens van de toepassing over te brengen van het geheugen naar de schijf. Dit is alleen nuttig indien u over veel meer geheugen beschikt dan voor het uitvoeren van de toepassingen nodig is.
- Stel **swapdisk** in op een vaste schijf met minstens 512 kB beschikbare schijfruimte. Indien u met meerdere vaste schijven werkt, stelt u **swapdisk** in op de vaste schijf met de grootste hoeveelheid beschikbare ruimte.

  Hoe meer schijfruimte voor de toepassingswisselbestanden kan worden gebruikt, des te meer niet-Windows-toepassingen u gelijktijdig kunt uitvoeren.
- Indien u met meerdere vaste schijven werkt en de schijven met een verschillende snelheid werken, stelt u **swapdisk** in op de snelste vaste schijf (als op deze schijf voldoende ruimte beschikbaar is).

De plaats van toepassingswisselbestanden wijzigen:

1. Open het bestand SYSTEM.INI met een teksteditor, zoals Kladblok. Zorg ervoor dat u geen toepassing als Write gebruikt aangezien u met deze toepassing tekens kunt toevoegen waardoor het mogelijk is dat het bestand door MS-DOS niet meer correct wordt verwerkt.

   Het bestand SYSTEM.INI bevindt zich in de WINDOWS-directory.

2. Zoek het gedeelte [NonWindowsApp] in het bestand of voeg dit aan het bestand toe.

   Indien u Kladblok gebruikt, kunt u dit gedeelte opzoeken met de opdracht **Zoeken** in het menu **Zoeken**. Typ *[NonWindowsApp]* en kies de knop OK.

3. Wijzig de **swapdisk**-instelling of voeg deze eraan toe.

   Stel **swapdisk** in op de gewenste directory en het gewenste station.

   Bijvoorbeeld, als u toepassingswisselbestanden wilt maken in de directory \TEMPFILE in station D, kunt u het volgende typen:

   ```
   swapdisk=d:\tempfile
   ```

4. Sla het bestand SYSTEM.INI op.

5. Sluit Windows af en start Windows opnieuw op.

Meer informatie over de instellingen van SYSINI.WRI vindt u in het bestand SYSINI.WRI in de WINDOWS-directory, dat u met Write kunt openen.

SMARTDrive

SMARTDrive is een disk-cache-programma dat met Windows wordt geleverd. SMARTDrive slaat informatie van de vaste schijf op in een disk-cache in extended memory. Wanneer een toepassing de informatie van de vaste schijf wil lezen, wordt deze in plaats daarvan direct vanuit het geheugen geleverd.

SMARTDrive slaat tevens tijdelijke informatie op die naar de vaste schijf zal worden geschreven. Deze informatie wordt naar de schijf geschreven wanneer de systeembronnen minder bezet zijn.

U start SMARTDrive met de opdracht *smartdrv* achter de MS-DOS aanwijzing voordat u Windows start. U kunt ook een opdrachtregel aan het bestand AUTOEXEC.BAT toevoegen. Wanneer u Windows installeert, wordt de opdracht **smartdrv** automatisch door het programma Setup aan het bestand AUTOEXEC.BAT toegevoegd. Meer informatie over het gebruik van deze opdracht vindt u in de volgende secties, "SMARTDrive installeren" en "De SMARTDrive-opdrachtregel".

Windows werkt aanzienlijk sneller met een disk-cache. Het gebruik van SMARTDrive wordt aanbevolen indien het systeem over een vaste schijf en minstens 2 MB geheugen beschikt. Er bestaat geen "beste" instelling van SMARTDrive aangezien de instelling afhankelijk is van de toepassingen die u wilt uitvoeren en van de systeemconfiguratie. Nadat u SMARTDrive hebt geïnstalleerd, kunt u experimenteren om de beste instelling voor uw systeem uit te zoeken.

SMARTDrive installeren

Bij de installatie van Windows wordt het bestand SMARTDrive door het programma Setup naar de vaste schijf gekopieerd. De opdrachtregel **smartdrv** wordt aan het bestand AUTOEXEC.BAT toegevoegd. Indien SMARTDrive niet door Setup in het systeem is geïnstalleerd of indien u het bestand later hebt verwijderd, kunt u het opnieuw installeren met de volgende procedure.

SMARTDrive installeren:

1. Maak een reservekopie van het bestand AUTOEXEC.BAT.
2. Open het bestand AUTOEXEC.BAT met een teksteditor, bijvoorbeeld Kladblok.
3. Voeg de opdrachtregel voor SMARTDrive aan het bestand AUTOEXEC.BAT toe.

   U kunt bijvoorbeeld de volgende opdrachtregel opgeven voor een systeem met ten minste 2 MB geheugen. Er wordt een disk-cache gemaakt, waarvan de omvang afhankelijk is van de geheugenconfiguratie van het systeem.

   ```
   c:\windows\smartdrv
   ```

   Als u geen opties opgeeft, worden de standaardwaarden gebruikt. Zie de volgende sectie, "De SMARTDrive-opdrachtregel" voor meer informatie over de opdrachtregelopties van SMARTDrive.
4. Eventuele andere opdrachtregels voor disk-cache-programmatuur schakelt u uit of verwijdert u.
5. Sla de wijzigingen in het bestand AUTOEXEC.BAT op.
6. Sluit Windows af en start de computer opnieuw op.

De SMARTDrive-opdrachtregel

U kunt het hulpprogramma SMARTDrive opstarten door de opdracht **smartdrv** achter de MS-DOS aanwijzing te typen voordat u Windows start. U kunt ook een opdrachtregel in het bestand AUTOEXEC.BAT plaatsen. De SMARTDrv-opdrachtregel heeft de volgende syntaxis:

[*station*:][*pad*]**smartdrv.exe** [[*station*[+|-]]...] [/E:*Elementomvang*] [*Init-cache-omvang* [*Win-cache-omvang*]] [/B:*Bufferomvang*] [/C] [/R] [/L] [/Q] [/S] [/?]

Hier volgt een beschrijving van elk element op de opdrachtregel.

Waarde	***Beschrijving***
station	Bepaalt het station waarvoor u een disk-cache wilt instellen. Indien u geen stationsaanduiding opgeeft, wordt voor het lezen vanaf een diskettestation wel een disk-cache ingesteld, voor het schrijven echter niet. Voor vaste schijven wordt voor zowel het lezen als het schrijven een disk-cache ingesteld. CD-ROM-stations en netwerkstations worden genegeerd. U kunt meerdere schijfstations opgeven.
pad	Bepaalt de plaats van het bestand SMARTDRV.SYS.
+|-	Schakelt het gebruik van een disk-cache aan (+) of uit (-). Gebruik het plusteken (+) en minteken (-) om de standaardinstelling te negeren. Indien u een stationsaanduiding opgeeft zonder plus- of minteken, wordt de lees-cache ingeschakeld en de schrijf-cache uitgeschakeld. Indien u een station opgeeft, gevolgd door een plusteken (+), worden de lees- en schrijf-cache ingeschakeld. Indien u een stationsaanduiding opgeeft, gevolgd door een minteken (-), worden de lees- en schrijf-cache uitgeschakeld.
/E:*Elementomvang*	Bepaalt het aantal bytes van de cache dat SMARTDrive per keer kan verplaatsen. Deze waarde moet groter of gelijk zijn aan 1 en moet een macht van 2 zijn. De standaardwaarde is 8 kB.

Waarde	*Beschrijving*
Init-cache-omvang	Bepaalt de omvang in kilobytes van de cache bij aanvang van SMARTDrive (voordat Windows actief is). De omvang van de disk-cache beïnvloedt de efficiëntie van SMARTDrive. In het algemeen geldt dat hoe groter de cache, des te minder vaak informatie door SMARTDrive van de schijf moet worden gelezen. Hierdoor verbetert het prestatievermogen van het systeem. Indien u de waarde voor de initiële cache-omvang niet opgeeft, wordt een waarde ingesteld die afhankelijk is van het geheugen waarover het systeem beschikt (zie volgende tabel).
Win-cache-omvang	Beperkt tot welke omvang (in kilobytes) Windows de cache kan verkleinen. Windows kan de cache verkleinen om geheugen op te vragen voor eigen gebruik. Windows en SMARTDrive werken dan samen voor een optimaal gebruik van het systeemgeheugen. Wanneer u Windows afsluit, wordt de cache weer in de normale instelling hersteld. De standaardwaarde is afhankelijk van de hoeveelheid geheugen waarover het systeem kan beschikken (zie volgende tabel). Indien u voor de initiële cache-omvang een waarde opgeeft die kleiner is dan de waarde voor de Windows-cache-omvang krijgt de initiële cache dezelfde waarde als de Windows-cache.
/B:*Bufferomvang*	Bepaalt de omvang van de read-ahead-buffer. Een read-ahead-buffer is extra informatie die SMARTDrive leest wanneer een toepassing informatie van de vaste schijf leest. Bijvoorbeeld, indien een toepassing 512 kB informatie van een bestand leest dan leest SMARTDrive *bufferomvang* extra informatie en slaat deze in het geheugen op. Wanneer de toepassing een volgende keer informatie van de vaste schijf nodig heeft, kan deze direct uit het geheugen worden gehaald. De standaardomvang van de read-ahead-buffer is 16 kB. Deze waarde kan worden vermenigvuldigd met een veelvoud van *elementomvang*.

Waarde	*Beschrijving*
/C	Schrijft alle cache-informatie naar de vaste schijf. De informatie wordt naar de vaste schijf geschreven op een moment dat de schijfactiviteit laag is. U kunt deze optie gebruiken indien u de computer wilt uitzetten en u er zeker van wilt zijn dat alle cache-informatie naar de schijf is geschreven.
/R	Wist de inhoud van de bestaande cache en start SMARTDrive opnieuw.
/L	Voorkomt dat SMARTDrive informatie in upper memory blocks (UMB's) laadt zelfs indien UMB's beschikbaar zijn. U kunt deze optie gebruiken als u met DOS versie 5.0 of hoger werkt en UMB's worden ondersteund.
/Q	Voorkomt dat SMARTDrive informatie op het scherm weergeeft.
/S	Geeft extra informatie over de status van SMARTDrive weer.
/?	Geeft schermhulp weer over SMARTDrive-opdrachten en -opties.

In de volgende tabel vindt u de standaardwaarden voor *Init-cache-omvang* en *Win-cache-omvang* in relatie tot de beschikbare hoeveelheid extended memory op de computer.

Extended Memory	*Init-cache-omvang*	*Win-cache-omvang*
Tot 1 MB	Al het extended memory	Nul (geen cache)
Tot 2 MB	1 MB	256 kB
Tot 4 MB	1 MB	512 kB
Tot 6 MB	2 MB	1 MB

Extended Memory	*Init-cache-omvang*	*Win-cache-omvang*
6 MB of meer	2 MB	2 MB

Waarschuwing Controleer of SMARTDrive de gehele schrijf-cache heeft beëindigd voordat u de computer uitschakelt. Typ hiertoe de opdracht *smartdrv /c* achter de MS-DOS aanwijzing. Wanneer de schijfactiviteit volledig is gestopt, kunt u de computer uitschakelen.

Dubbele buffers

Indien een computer met een BIOS werkt die ouder is dan 1989, moet u waarschijnlijk gebruik maken van de dubbele-bufferfunctie van SMARTDrive. Dubbele buffering zorgt voor de compatibiliteit van computers die niet met virtueel geheugen kunnen werken.

Wanneer u het programma Setup van Windows uitvoert, wordt de opdrachtregel van SMARTDrive in het bestand CONFIG.SYS geplaatst. Indien dubbele buffering noodzakelijk is, is deze regel verplicht. Indien voor uw computer dubbele buffering niet noodzakelijk is, kunt u deze opdrachtregel verwijderen.

Bepalen of u de opdracht SMARTDrive kunt verwijderen:

1. Kies in de Hoofdgroep het pictogram MS-DOS.
2. Typ achter de MS-DOS aanwijzing de opdracht *smartdrv* en druk op ENTER.

   Informatie over het systeem wordt weergegeven.
3. Bekijk de kolom met de titel "Buffering". Indien op elke regel van de kolom "no" staat, kunt u de opdrachtregel **device=smartdrv.exe /double_buffer** uit het bestand CONFIG.SYS verwijderen.

De omgevingsvariabele TEMP

Vele toepassingen gebruiken tijdelijke bestanden waarin tijdens de uitvoering gegevens worden opgeslagen. Sommige toepassingen slaan bestanden op in de directory die door de omgevingsvariabele TEMP (of TMP) is bepaald. Zie de documentatie bij de toepassing voor meer informatie over opslag van tijdelijke bestanden door de toepassing.

Met de MS-DOS opdracht **set** stelt u een omgevingsvariabele in. Doorgaans staat de opdracht **set** in het bestand AUTOEXEC.BAT. In de volgende regel bijvoorbeeld, wordt de variabele TEMP ingesteld op de directory C:\TEMPFILE:

```
set temp=c:\tempfile
```

De instelling van de variabele TEMP heeft alleen invloed op toepassingen die deze waarde gebruiken.

Opmerking Bepaalde toepassingen gebruiken de variabele TMP in plaats van TEMP. In dit geval dient u ook de opdrachtregel **set tmp=c:\tempfile** in het bestand AUTOEXEC.BAT te vermelden.

De variabele TEMP moet worden ingesteld op een subdirectory aangezien MS-DOS slechts een beperkt aantal bestanden in de hoofddirectory van een schijf toestaat. In een subdirectory kan een onbeperkt aantal bestanden worden geplaatst.

De plaats die u opgeeft voor tijdelijke bestanden kan invloed hebben op de snelheid van de toepassingen die de variabele TEMP gebruiken. Indien u over meer vaste schijven beschikt, geeft u de snelste vaste schijf op voor opslag van tijdelijke bestanden.

Indien u RAMDrive gebruikt, kunt u de variabele TEMP instellen op de RAM-schijf. Het lezen van informatie uit het geheugen is immers veel sneller dan van de schijf. Een toepassing die tijdelijke bestanden gebruikt, werkt waarschijnlijk sneller als de tijdelijke bestanden op de RAM-schijf zijn opgeslagen. U hoeft zich geen zorgen te maken over het al dan niet opslaan van deze bestanden voordat u de computer uitzet. Aan het einde van een toepassing worden de tijdelijke bestanden immers automatisch verwijderd. Indien een toepassing echter veel ruimte nodig heeft voor tijdelijke bestanden, neemt het vergroten van de RAM-schijf wellicht te veel geheugen in beslag. Hierdoor is het mogelijk dat Windows niet meer of veel langzamer werkt.

In sommige gevallen plaatst Windows toepassingswisselbestanden in de directory die door de variabele TEMP is opgegeven. Meer informatie over toepassingswisselbestanden vindt u in "Werken met toepassingswisselbestanden", eerder in dit hoofdstuk.

MS-DOS memory-managers

U moet een memory-manager installeren indien u het extended of expanded memory van de computer wilt gebruiken. Een memory-manager is een stuurprogramma dat toegang biedt tot een bepaald type geheugen. In de volgende secties wordt beschreven hoe u de verschillende memory-managers van MS-DOS kunt gebruiken.

De extended-memory-manager HIMEM.SYS

HIMEM.SYS is een extended-memory-manager. Dit hulpprogramma coördineert het gebruik van het extended memory zodat twee toepassingen niet gelijktijdig hetzelfde geheugen proberen te benaderen.

U installeert HIMEM met de opdrachtregel HIMEM in het bestand CONFIG.SYS. De opdrachtregel HIMEM moet vóór alle andere opdrachtregels voor toepassingen of stuurprogramma's die extended memory gebruiken worden geplaatst.

Opmerking Gebruik altijd de versie van HIMEM.SYS die met de gebruikte versie van Windows is geleverd.

De HIMEM.SYS-opdrachtregel

De opdrachtregel voor HIMEM heeft de volgende syntaxis:

device=[*station*:][*pad*]**himem.sys** [**/hmamin=***m*] [**/numhandles=***n*] [**/int15=***xxxx*] [**/shadowram:on|off**] [**/machine:***naam*] [**/a20control:on|off**] [**/cpuclock:on|off**]

Hierna volgt een beschrijving van elk element van de opdrachtregel. In de meeste gevallen hoeft u geen opdrachtregelopties op te geven - de standaardwaarden zijn zo gekozen dat ze met de meeste apparatuur werken.

Waarde	*Beschrijving*
device=	Installeert een stuurprogramma - in dit geval HIMEM. Dit deel van de opdrachtregel is verplicht.

Waarde	*Beschrijving*
[*station*:][*pad*]**himem.sys**	Bepaalt de plaats van het programmabestand HIMEM.SYS. Bijvoorbeeld, indien HIMEM.SYS zich in de hoofddirectory van station C bevindt, typt u *c:\himem.sys*. HIMEM.SYS moet zich altijd in het station met de MS-DOS bestanden bevinden. Indien het bestand HIMEM.SYS zich in de hoofddirectory van het opstartstation bevindt, hoeft u geen pad op te geven. U moet echter wel altijd de bestandsnaam opgeven (HIMEM.SYS).
/hmamin=*m*	Bepaalt hoeveel kilobytes geheugen een toepassing nodig heeft voordat de toepassing toegang krijgt tot HMA (High Memory Area). HMA kan slechts door één toepassing tegelijkertijd worden gebruikt. HIMEM wijst HMA toe aan de eerste toepassing die aan deze voorwaarde voldoet. U kunt een waarde opgeven tussen 0 en 63. Stel **/hmamin** in op de hoeveelheid geheugen die nodig is voor de toepassing die HMA het meeste gebruikt. De schakeloptie **/hmamin** is niet verplicht. De standaardwaarde is nul. Als u deze optie weglaat (of de waarde nul geeft) bepaalt u dat HIMEM HMA toewijst aan de eerste toepassing die om HMA vraagt, ongeacht de hoeveelheid HMA die de toepassing nodig heeft. De schakeloptie **/hmamin** heeft geen effect wanneer Windows wordt uitgevoerd in de 386 "enhanced"-modus.

Waarde	*Beschrijving*
/numhandles=*n*	Bepaalt het maximumaantal EMB-handles (Extended Memory Block) dat gelijktijdig kan worden gebruikt. U kunt een waarde opgeven tussen 1 en 128. De standaardwaarde is 32. Voor elke extra EMB-handle zijn 6 bytes nodig. De schakeloptie **/numhandles** heeft geen effect wanneer Windows in de 386 "enhanced"-modus wordt uitgevoerd.
/int15=*xxxx*	Wijst de hoeveelheid extended memory (in kilobytes) toe die voor de interface Interrupt 15h wordt gereserveerd. Enkele oudere toepassingen wijzen met de interface Interrupt 15h extended memory toe in plaats van met de XMS-methode van HIMEM.SYS. Indien u dergelijke toepassingen gebruikt, kunt u ervoor zorgen dat voldoende geheugen voor deze toepassingen beschikbaar is. Hiertoe stelt u *xxxx* in op 64 kB meer dan de hoeveelheid geheugenruimte die een toepassing nodig heeft. U kunt een waarde opgeven van 64 tot 65535. U kunt echter niet meer geheugen opgeven dan in het systeem beschikbaar is. Indien u een waarde kleiner dan 64 opgeeft, wordt de waarde nul gebruikt. De standaardwaarde is nul.

Waarde	*Beschrijving*
/shadowram:on|off	Bepaalt of u wel of niet gebruik wilt maken van schaduw-RAM. In sommige computers wordt ROM-code sneller uitgevoerd door deze in RAM te "schaduwen". De ROM-code wordt dan bij het starten naar het snellere RAM gekopieerd. Deze mogelijkheid neemt echter extended memory in beslag. Op computers die schaduw-RAM gebruiken en over minder dan 2 MB geheugen beschikken, probeert HIMEM gewoonlijk schaduw-RAM uit te schakelen en zo extra extended memory vrij te maken voor Windows (HIMEM kan schaduw-RAM echter alleen op bepaalde typen systemen uitschakelen). Wanneer HIMEM het schaduw-RAM uitschakelt, wordt de ROM-code in het langzamere ROM uitgevoerd in plaats van in RAM. Het prestatievermogen van de computer zal dan ook iets minder zijn. Neem de waarde **/shadowram:on** op als u wilt dat de ROM-code ook op systemen met minder dan 2 MB geheugen in RAM wordt uitgevoerd. Neem de waarde **/shadowram:off** op als u wilt dat HIMEM het schaduw-RAM uitschakelt.

Waarde	*Beschrijving*
/machine:*name*	Bepaalt met welk type computer u werkt. Gewoonlijk bepaalt HIMEM het type computer zelf. Er bestaan echter enkele computers die HIMEM niet herkent. Op deze systemen gebruikt HIMEM het standaardsysteemtype (IBM AT of compatibel). U kunt de optie **/machine** opnemen indien u met een computer werkt waarvan HIMEM het type niet kan bepalen of indien het systeem niet correct werkt met het standaardsysteemtype. Op dit moment is deze optie nodig voor de systemen Acer 1100, Wyse en IBM 7552. De waarde voor *naam* kan één van de codes of hun equivalente nummer zijn uit de volgende tabel.

Code	*Nummer*	*Computertype*
at	1	IBM AT of 100 compatibel
ps2	2	IBM PS/2
ptlcascade	3	Phoenix Cascade BIOS
hpvectra	4	HP Vectra (A & A+)
att6300plus	5	AT&T 6300 Plus
acer1100	6	Acer 1100
toshiba	7	Toshiba 1600 & 1200XE
wyse	8	Wyse 12.5 Mhz 286
tulip	9	Tulip SX
zenith	10	Zenith ZBIOS
at1	11	IBM PC/AT
at2	12	IBM PC/AT (alternatieve wachttijd)
css	12	CSS Labs
at3	13	IBM PC/AT (alternatieve wachttijd)
philips	13	Philips
fasthp	14	HP Vectra
ibm7552	15	IBM 7552 Industriële computer
bullmicral	16	Bull Micral 60

Waarde	*Beschrijving*
/a20control:on|off	Bepaalt of HIMEM.SYS de besturing van de A20-lijn overneemt, ook indien A20 was ingeschakeld bij het laden van HIMEM.SYS. Met de A20-handler krijgt de computer toegang tot HMA. Indien u **/a20control:off** opgeeft, neemt HIMEM.SYS de besturing alleen over indien A20 was uitgeschakeld tijdens het laden van HIMEM.SYS. De standaardinstelling is **/a20control:on**.
/cpuclock:on|off	Bepaalt of HIMEM.SYS de kloksnelheid van de computer mag beïnvloeden. Indien de kloksnelheid van de computer verandert wanneer u HIMEM.SYS installeert, kunt u dit misschien met de instelling **/cpuclock:on** verhelpen. Als u deze optie inschakelt, werkt HIMEM echter langzamer. De standaardinstelling is **/cpuclock:off**.

Voorbeelden van HIMEM-opdrachtregels

In deze sectie ziet u drie voorbeelden van HIMEM-opdrachtregels en een beschrijving van deze regels.

Voorbeeld een: HIMEM uitvoeren met standaardwaarden

Met de volgende opdrachtregel wordt HIMEM uitgevoerd met de standaardwaarden:

```
device=himem.sys
```

De opdrachtregel bevat geen pad voor HIMEM.SYS. MS-DOS zoekt het bestand HIMEM.SYS dan ook alleen in de hoofddirectory van het opstartstation. Aangezien in deze opdrachtregel geen andere opties zijn opgegeven, worden voor alle opties de standaardwaarden gebruikt. HIMEM wijst HMA toe aan de eerste toepassing die hierom vraagt. Gelijktijdig gebruik van maximaal 32 extended-memory-ingangen is toegestaan.

Voorbeeld twee: HMA-gebruik sturen met HIMEM

De volgende opdrachtregel bepaalt dat een toepassing HMA alleen kan benaderen indien deze toepassing minstens 40 kB geheugen gebruikt:

```
device=c:\himem.sys /hmamin=40
```

De opdrachtregel geeft aan dat het bestand HIMEM.SYS zich in de hoofddirectory van station C bevindt. Aangezien geen andere opties zijn opgegeven, gebruikt HIMEM.SYS voor de overige opties de standaardwaarden.

Voorbeeld drie: Het aantal geheugeningangen van HIMEM verhogen

De volgende opdrachtregel bepaalt dat maximaal 128 extended-memory-ingangen tegelijkertijd mogen worden gebruikt.

```
device=c:\devices\himem.sys /numhandles=128
```

De opdrachtregel geeft aan dat het bestand HIMEM.SYS zich in de directory DEVICES in station C bevindt en dat HIMEM maximaal 128 ingangen ondersteunt.

RAMDrive

RAMDrive is een geheugenresident hulpprogramma waarmee u een gedeelte van het systeemgeheugen kunt gebruiken alsof het een vaste schijf is. Dit geheugengebied wordt een *RAM-schijf* genoemd omdat het zich in RAM (Random Access Memory) bevindt. RAM-schijven zijn veel sneller dan vaste schijven aangezien de computer sneller gegevens uit het geheugen kan lezen dan van de vaste schijf. Een RAM-schijf lijkt op een gewone vaste schijf. U kunt deze op dezelfde manier benaderen. Het belangrijkste verschil tussen een echte vaste schijf en een RAM-schijf is dat de informatie op de RAM-schijf verloren gaat zodra u de computer uitschakelt aangezien de informatie alleen in het geheugen bestaat.

Elementaire aanbevelingen:

- Installeer RAMDrive alleen indien u een RAM-schijf werkelijk nodig hebt. In veel gevallen verbetert u het prestatievermogen van het systeem meer wanneer u eenzelfde hoeveelheid geheugen voor een disk-cache gebruikt, bijvoorbeeld SMARTDrive.
- U kunt RAMDrive installeren wanneer u met een werkstation zonder schijf in een netwerkomgeving werkt en het netwerk over veel geheugen beschikt.
- U kunt RAMDrive installeren indien u dikwijls toepassingen uitvoert die veel kleine tijdelijke bestanden gebruiken. In dit geval stelt u een RAM-schijf van ongeveer 256 kB in en stelt u de omgevingsvariabele TEMP in op deze schijf. Meer informatie vindt u in "De omgevingsvariabele TEMP" eerder in dit hoofdstuk.

Opmerking Gebruik altijd de versie van RAMDrive die met uw versie van Windows is geleverd.

RAMDrive installeren

Tijdens de installatie van Windows plaatst het programma Setup het bestand RAMDRIVE.SYS in de WINDOWS-directory.

RAMDrive installeren:

1. Configureer het systeemgeheugen zodanig dat Windows er zo efficiënt mogelijk mee kan werken. Meer informatie vindt u in "Configuratie van uw systeem" eerder in dit hoofdstuk.
2. Maak een systeemdiskette met een reservekopie van het bestand CONFIG.SYS.

   Deze systeemdiskette kunt u maken door eerst Bestandsbeheer te starten en vervolgens de opdracht **Systeemdiskette maken** te kiezen in het menu **Schijf**. Kopieer nu het huidige bestand CONFIG.SYS naar de diskette. Meer informatie hierover vindt u in hoofdstuk 4, "Bestandsbeheer".
3. Open het bestand CONFIG.SYS met een teksteditor, bijvoorbeeld Kladblok.
4. Voeg een opdrachtregel voor RAMDRIVE.SYS toe aan het bestand CONFIG.SYS.

   De opdrachtregel bepaalt de plaats van het bestand RAMDRIVE.SYS en de hoeveelheid geheugen die aan RAMDrive wordt toegewezen. Dit is een voorbeeld van de opdrachtregel voor RAMDrive:

   ```
   device = c:\windows\ ramdrive.sys 256 /e
   ```

   Deze opdrachtregel wijst aan RAMDrive 256 kB extended memory toe en geeft aan dat RAMDRIVE.SYS zich in de WINDOWS-directory in station C bevindt. Meer informatie over de opdrachtregelopties vindt u in de volgende sectie, "De RAMDrive-opdrachtregel".

   Indien u RAMDrive in extended memory uitvoert, dient de opdrachtregel voor RAMDRIVE.SYS na de opdrachtregel te staan waarop HIMEM.SYS wordt geïnstalleerd.
5. Sla de wijzigingen in het bestand CONFIG.SYS op.
6. Start de computer opnieuw op.

   Wanneer u de computer hebt opgestart, kunt u de RAM-schijf benaderen door achter de MS-DOS aanwijzing de stationsaanduiding te typen die aan de RAM-schijf is toegewezen. Een RAM-schijf krijgt altijd de eerste beschikbare stationsaanduiding toegewezen.

De RAMDrive-opdrachtregel

De RAMDrive-opdrachtregel heeft de volgende syntaxis:

device=[*station*:][*pad*]**ramdrive.sys** [*Schijfomvang* [*Sectoromvang* [*AantElem*]]] [**/e**|**/a**]

Hier volgt een beschrijving van elk element op de opdrachtregel.

Waarde	*Beschrijving*
device=	Installeert een stuurprogramma -in dit geval RAMDrive. Dit onderdeel is verplicht.
[*station*:][*pad*]**ramdrive.sys**	Bepaalt het pad van het programmabestand RAMDRIVE.SYS. Bijvoorbeeld, indien het bestand RAMDRIVE.SYS zich in de directory WINDOWS bevindt, typt u *c:\windows\ramdrive.sys*. Als het bestand RAMDRIVE.SYS zich in de hoofddirectory van het opstartstation bevindt, hoeft u het pad niet op te nemen. U moet echter altijd de bestandsnaam opgeven (RAMDRIVE.SYS).
Schijfomvang	Bepaalt hoeveel kilobytes geheugen u voor de RAM-schijf wilt gebruiken, Bijvoorbeeld, indien u een RAM-schijf van 640 kB wilt maken, geeft u 640 op. Indien u geen hoeveelheid opgeeft, wordt een RAM-schijf van 64 kB gemaakt. U kunt een waarde opgeven tussen 4 en 32767. Het is echter niet mogelijk meer geheugen op te geven dan beschikbaar is.
Sectoromvang	Bepaalt de sectoromvang in bytes. Deze omvang kan 128, 256 of 512 bytes zijn (indien u een waarde voor *Sectoromvang* opgeeft, dient u eveneens een waarde voor *Schijfomvang* op te geven). In het algemeen kunt u de standaardomvang van 512 bytes gebruiken.

Waarde	*Beschrijving*
AantElem	Beperkt het aantal bestanden en directory's in de hoofddirectory van de RAM-schijf. Deze grens kan liggen tussen 2 en 1024. De opgegeven grens wordt afgerond op de dichtstbijgelegen sectorbegrenzing. Indien u geen beperking opgeeft, kunt u maximaal 64 elementen in de hoofddirectory van de RAM-schijf plaatsen. Als u een waarde opgeeft voor *AantElem* dient u eveneens een waarde op te geven voor *Schijfomvang* en *Sectoromvang*. Indien er onvoldoende geheugen is om de RAM-schijf volgens de specificaties te maken, wordt een beperking van 16 directory's geprobeerd. Het kan dus gebeuren dat een RAM-schijf wordt gedefinieerd met een andere grens dan door u is opgegeven.
/e	Plaatst de RAM-schijf in extended memory. Als RAMDrive extended memory wil gebruiken, moet het systeem zo zijn geconfigureerd dat extended memory beschikbaar is. De opdrachtregel voor de extended-memory-manager (bijvoorbeeld HIMEM.SYS) moet in het bestand CONFIG.SYS staan vermeld vóór de opdrachtregel RAMDrive. In het algemeen is het verstandig de RAM-schijf in extended memory te maken indien het systeem daarover beschikt.
/a	Plaatst de RAM-schijf in expanded memory. Als RAMDrive expanded memory wil gebruiken, moet het systeem zo zijn geconfigureerd dat expanded memory beschikbaar is. De opdrachtregel voor de expanded-memory-manager (bijvoorbeeld EMM386, 386MAX, CEMM of QEMM) moet in het bestand CONFIG.SYS worden vermeld vóór de opdrachtregel RAMDRIVE.

Hoewel het niet verplicht is een geheugentype op te geven, wordt het ten zeerste aanbevolen. Indien u zowel de optie */a* als de optie */e* weglaat, wordt het conventionele geheugen gebruikt. Het is niet verstandig conventioneel geheugen voor een RAM-schijf te gebruiken aangezien dit gevolgen heeft voor het prestatievermogen van Windows.

Andere RAM-schijfprogramma's met Windows gebruiken

Hoewel u met Windows ook andere RAM-schijfprogramma's kunt gebruiken, is het aan te raden met RAMDrive te werken. Wanneer u RAMDrive in extended memory uitvoert, werkt het programma samen met de versie van HIMEM.SYS die met Windows is geleverd.

Expanded memory gebruiken

Indien het systeem over expanded memory beschikt dat voldoet aan de Lotus/Intel/Microsoft (LIM) Expanded Memory Specification (EMS)-standaard, kan Windows in standaardmodus bij de uitvoering van niet-Windows-toepassingen expanded memory gebruiken. Als Windows in de 386 "enhanced"-modus wordt uitgevoerd, wordt geen expanded memory gebruikt. Indien u toepassingen wilt uitvoeren die in de 386 "enhanced"-modus expanded memory nodig hebben, dient u expanded memory te converteren naar extended memory en de expanded-memory-emulator EMM386.EXE te gebruiken.

Indien het systeem geen expanded memory heeft en u met niet-Windows-toepassingen werkt waarvoor dit geheugen is vereist, kunt u het volgende doen:

386 • U kunt de toepassing in de 386 "enhanced" modus uitvoeren. Windows kan in de 386 "enhanced"-modus expanded memory simuleren voor de toepassingen waarvoor dit is vereist.

386 • U kunt de toepassing in de standaardmodus uitvoeren en met EMM386.EXE expanded memory simuleren. Meer informatie vindt u in de volgende sectie, "De expanded-memory-emulator EMM386 installeren".

Indien u op een 80286-computer werkt en een niet-Windows-toepassing uitvoert waarvoor expanded memory nodig is, hebt u een expanded-memory-kaart nodig. U moet er ook voor zorgen dat de expanded-memory-manager die met de kaart is geleverd correct is geïnstalleerd. Meer informatie vindt u in de documentatie bij de expanded-memory-kaart.

De expanded-memory-emulator EMM386 installeren

386 Indien u Windows in de standaardmodus uitvoert op een 80386- of 80486-computer zonder expanded memory en u een niet-Windows-toepassing uitvoert waarvoor expanded memory nodig is, dient u een *expanded-memory-emulator* te installeren. Een expanded-memory-emulator is een hulpprogramma dat expanded memory simuleert. Windows beschikt over de expanded-memory-emulator EMM386.EXE. Bij de installatie van Windows kopieert het programma Setup het bestand EMM386.EXE naar de WINDOWS-directory.

EMM386.EXE installeren:

1. Configureer het systeemgeheugen zodanig dat Windows er zo efficiënt mogelijk mee kan werken. Zie "Configuratie van uw systeem" eerder in dit hoofdstuk voor meer informatie.
2. Maak een systeemdiskette met een reservekopie van het bestand CONFIG.SYS.

   U kunt een systeemdiskette maken door Bestandsbeheer te starten en in het menu **Schijf** de opdracht **Systeemdiskette maken** te kiezen. Kopieer nu het huidige bestand CONFIG.SYS naar de diskette. Zie hoofdstuk 4, "Bestandsbeheer", voor meer informatie.
3. Open het bestand CONFIG.SYS met een teksteditor, bijvoorbeeld Kladblok.

   Het bestand CONFIG.SYS bevindt zich doorgaans in de hoofddirectory van de vaste schijf.
4. Voeg de opdrachtregel voor EMM386.EXE toe aan het bestand CONFIG.SYS.

   Dit is een voorbeeld van een opdrachtregel voor EMM386:

   ```
   device = c:\windows\emm386.exe 512
   ```

   Deze opdracht wijst aan EMM386 512 kB geheugen toe en bepaalt dat EMM386.EXE zich in de directory WINDOWS in station C bevindt. Zie de volgende sectie, "De EMM386.EXE-opdrachtregel" voor meer informatie over de opdrachtregelopties.

   De EMM386.EXE-opdrachtregel moet worden opgegeven achter de opdrachtregel die HIMEM.SYS start en vóór eventuele opdrachtregels voor programma's die expanded memory gebruiken.
5. Eventuele andere opdrachtregels voor expanded-memory-programmatuur schakelt u uit of verwijdert u.
6. Sla de wijzigingen in het bestand CONFIG.SYS op.

7. Start de computer opnieuw op.

Opmerking Indien mogelijk, moet u de versie van EMM386 gebruiken die met de huidige versie van Windows is geleverd.

De EMM386.EXE-opdrachtregel

De EMM386.EXE-opdrachtregel heeft in het bestand CONFIG.SYS de volgende syntaxis:

device=[*station*:][*pad*]**emm386.exe** [**on**|**off**|**auto**] [*geheugen*] [*Geheugenopties*]

De verschillende elementen op de opdrachtregel worden hierna beschreven.

Waarde	*Beschrijving*
device=	Installeert een stuurprogramma - in dit geval EMM386. Dit onderdeel is verplicht.
[*station*:][*pad*]**emm386.exe**	Bepaalt de plaats van het programmabestand EMM386.EXE. Indien het bestand EMM386.EXE zich in de directory WINDOWS in station C bevindt, typt u *c:\windows\emm386.exe*. Indien het bestand EMM386.EXE zich in de hoofddirectory van het opstartstation bevindt, hoeft u geen pad op te nemen. U dient wel altijd de bestandsnaam op te geven (EMM386.EXE).
[**on**|**off**|**auto**]	Activeert EMM386 indien de optie **on** is, onderbreekt EMM386 indien de optie **off** is en plaatst EMM386 in auto-modus indien de optie is ingesteld op **auto**. Met de modus Auto schakelt u expanded memory alleen in wanneer een programma erom vraagt. De standaardwaarde is **on**. Typ de opdracht *emm386* achter de MS-DOS aanwijzing als u de waarde wilt wijzigen terwijl EMM386 actief is.

Waarde	*Beschrijving*
geheugen	Bepaalt hoeveel kilobytes geheugen EMM386 gebruikt. Bijvoorbeeld, geef **640** op indien u wilt dat EMM386 640 kB geheugen gebruikt. U kunt een waarde tussen 16 en 32768 opgeven (EMM386 rondt de waarde naar beneden af op een veelvoud van 16). Het is niet mogelijk meer extended memory op te geven dan in het systeem beschikbaar is. Deze waarde is optioneel. Indien u geen hoeveelheid opgeeft, gebruikt EMM386 256 kB.
Geheugenopties	Stemt de manier af waarop EMM386 het geheugen gebruikt. Met de geheugenopties van EMM386 kunt u de plaats opgeven van EMS-paginakaders, bepalen hoe EMM386 bepaalde adressen gebruikt, enzovoorts. Zie de volgende sectie, "Geheugenopties van EMM386 opgeven" voor meer informatie.

Geheugenopties van EMM386 opgeven

Meestal hoeft u op de opdrachtregel van EMM386 geen geheugenopties op te geven. EMM386 werkt gewoonlijk correct met de standaardwaarden.

In sommige gevallen zult u echter willen sturen hoe EMM386 het geheugen gebruikt - bijvoorbeeld, als u wilt bepalen waar EMM386 de EMS-paginakaders plaatst of welke adressen voor de EMS-pagina's worden gebruikt. Hiertoe beschikt EMM386 over verschillende opdrachtregelopties waarmee u precies kunt bepalen hoe het geheugen wordt gebruikt. U kunt net zoveel van deze opties opgeven als u wilt. De volgorde is niet belangrijk. Zorg ervoor dat u de gewenste opties opgeeft achter het pad en de geheugenomvang (indien opgegeven) van EMM386.

Hier volgt een beschrijving van de EMM386-geheugenopties.

Optie	*Beschrijving*
w=on|w=off	Schakelt ondersteuning voor de Weitek-coprocessor in of uit. Neem de waarde **w=on** op de opdrachtregel op indien u ondersteuning wilt inschakelen. Neem de waarde **w=off** op indien u deze ondersteuning wilt uitschakelen. Ondersteuning voor de Weitek-coprocessor staat standaard uit.
frame=*adres*	Bepaalt het basisadres van het paginakader van 64 kB. U kunt waarden opgeven tussen 8000h en 9000h en tussen C000 en E000h in stappen van 400H. Doorgaans hoeft u geen basisadres op te geven. EMM386 gebruikt standaard een aaneengesloten geheugengebied van 64 kB. Het paginakader wordt gewoonlijk nooit onder C000:0000 geplaatst. Soms is het echter niet mogelijk adaptergeheugen absoluut te identificeren. Indien een conflict ontstaat, kunt u ervoor zorgen dat EMM386 het paginakader op een specifieke plaats zet. U kunt de optie **frame** ook opgeven om een meer specifiek basisadres op te geven. Bijvoorbeeld, als u het paginakader wilt plaatsen op C800:0000 typt u *frame=C800* op de opdrachtregel voor EMM386. Indien u de optie **frame** gebruikt, kunt u de opties **m** en **/p** niet meer gebruiken.
m*x*	Bepaalt het adres van het paginakader. U kunt een waarde opgeven tussen 1 en 14. In de volgende lijst vindt u elke waarde en het bijbehorende basisadres in hexadecimale notatie: 1 => C000h 2 => C400h 3 => C800h 4 => CC00h 5 => D000h 6 => D400h 7 => D800h 8 => DC00h 9 => E000h 10 => 8000h 11 => 8400h 12 => 8800h 13 => 8C00h 14 => 9000h Gebruik de waarden tussen 10 en 14 alleen voor computers met 512 kB geheugen. Indien u de optie **m** gebruikt, kunt u de opties **frame** en **/p** niet meer gebruiken.

Optie	*Beschrijving*
/p*mmmm*	Bepaalt het adres van het paginakader. Geldige waarden voor *mmmm* liggen tussen 8000h en 9000h en tussen C000h en E000h en worden verhoogd in stappen van 400h. Indien u de optie **/p** gebruikt, kunt u de opties **frame** en **m** niet meer gebruiken.
p*n=adres*	Definieert het segmentadres van een specifieke pagina. De optie **p** heeft de vorm **p***n=adres*. Hierin is *n* het nummer van de specifieke pagina en *adres* het segmentadres. Bijvoorbeeld, typ *p4=CC00* op de opdrachtregel van EMM386 als u pagina 4 wilt plaatsen op adres CC00. Geldige waarden voor *n* liggen tussen 0 en 255. Geldige waarden voor *adres* liggen tussen 8000h en 9C00h en tussen C000h en EC00h en worden verhoogd in stappen van 400h. De adressen moeten aaneengesloten zijn om de compatibiliteit te behouden met versie 3.2 van de Lotus/Intel/Microsoft (LIM) Expanded Memory Specification (EMS). Indien u de optie **frame**, **m** of **/p** gebruikt, kunt u met de optie **p** geen adressen opgeven voor de pagina's 0 tot en met 3.
x=*mmmm-nnnn*	Voorkomt dat EMM386 een bepaalde reeks adressen voor een EMS-pagina gebruikt. Neem deze optie op de opdrachtregel op, gevolgd door een bereik van adressen dat u wilt uitsluiten. Geldige waarden voor *mmmm* en *nnnn* liggen tussen A000h en FFFFh en worden naar beneden afgerond op een grens van 4 kilobyte. Bijvoorbeeld, typ de waarde *x=A000-B000* op de opdrachtregel als u wilt voorkomen dat EMM386 de segmenten A000:0000 tot en met B000:0000 gebruikt. De optie **x** heeft een hogere prioriteit dan de optie **i** indien deze elkaar overlappen.
i=*mmmm-nnnn*	Bepaalt een bereik van segmentadressen dat voor een EMS-pagina of voor RAM moet worden gebruikt. Geldige waarden voor *mmmm* en *nnnn* liggen tussen A000h en FFFFh en worden naar beneden afgerond op een grens van 4 kilobyte. De optie **x** heeft een hogere prioriteit dan de optie **i** indien deze elkaar overlappen.

Optie	*Beschrijving*
b=*adres*	Bepaalt het laagste beschikbare adres voor EMS-"banking" (wisselen van pagina's van 16 kB). Geldige waarden liggen tussen 1000h en 4000h. Standaard is 4000:0000 het laagste adres. Als u een ander adres wilt opgegeven, neemt u deze optie op in de opdrachtregel, gevolgd door het gewenste adres. Bijvoorbeeld, neem de waarde **b=3000** op indien u wilt dat 3000:0000 het laagste adres is.
L=*minXMS*	Zorgt ervoor dat de opgegeven hoeveelheid extended memory beschikbaar blijft nadat EMM386 is geladen. Geef de hoeveelheid geheugen op in kilobytes. Bijvoorbeeld, typ de waarde *L=640* op de opdrachtregel als u ervoor wilt zorgen dat 640 kB extended memory beschikbaar blijf nadat EMM386 is geladen.
a=*altregs*	Bepaalt hoeveel snelle alternatieve registers u aan EMM386 wilt toewijzen. Bijvoorbeeld, typ de waarde *a=16* op de opdrachtregel als u 16 registers aan EMM386 wilt toewijzen. U kunt een getal tussen 0 en 254 opgeven. De standaardinstelling is 7. Met elke alternatieve registerinstelling neemt EMM386 ongeveer 200 bytes meer geheugen in beslag.
h=*handles*	Bepaalt hoeveel ingangen EMM386 kan gebruiken. Bijvoorbeeld, typ de waarde *h=127* op de opdrachtregel als u EMM386 127 ingangen wilt laten gebruiken. U kunt minimaal 1 en maximaal 255 ingangen opgeven. De standaardwaarde is 64.
d=*nnn*	Bepaalt hoeveel kilobytes geheugen moeten worden gereserveerd voor gebufferde Direct Memory Access (DMA). Deze waarde moet in overeenstemming zijn met de grootste DMA-overdracht die tijdens het gebruik van EMM386.EXE kan voorkomen (diskette-DMA niet meegerekend). U kunt een waarde tussen 16 en 256 kilobytes opgeven. De standaardinstelling is 16.
ram	Geeft toegang tot zowel expanded memory als UMA. Deze optie is alleen geldig indien u met MS-DOS versie 5.0 of hoger werkt.
noems	Geeft toegang tot UMA maar niet tot het expanded memory conform de LIM-specificatie versie 3.2. Expanded memory conform de LIM-specificatie versie 4.0 is wel beschikbaar. Deze optie is alleen geldig indien u met MS-DOS versie 5.0 of hoger werkt.

15 Windows onderhouden met Setup

Bij de installatie van het besturingssysteem Microsoft Windows hebt u het programma Setup van Windows uitgevoerd. Hierbij hebt u Windows voorzien van informatie over de apparatuur en programmatuur waarmee u werkt.

Indien u deze apparatuur of programmatuur wijzigt of uitbreidt, dient u dit aan Windows door te geven door het programma Setup nogmaals uit te voeren. In de meeste gevallen kunt u dit programma vanuit Windows uitvoeren. In andere situaties dient u het programma Setup buiten Windows om uit te voeren. In dit hoofdstuk wordt beschreven hoe u Windows kunt onderhouden met het programma Setup.

Setup uitvoeren vanuit Windows

Als u het programma Setup vanuit Windows uitvoert, kunt u:

- Enkele apparatuuropties wijzigen die u bij de installatie van Windows hebt opgegeven (waaronder een stuurprogramma installeren - voor een beeldscherm, toetsenbord, muis of netwerk - dat niet met Windows is geleverd).
- Een stuurprogramma installeren dat niet met Windows versie 3.1 is geleverd.
- Toepassingen die op de vaste schijf staan, installeren zodat u deze met Windows kunt gebruiken.

- Optionele Windows-onderdelen toevoegen of verwijderen.

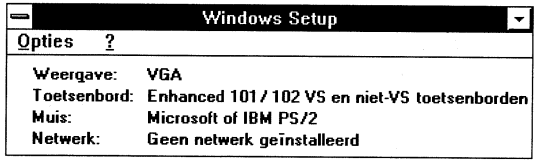
Opmerking Gebruik Afdrukbeheer als u een printerstuurprogramma wilt installeren. Gebruik het Configuratiescherm als u multimedia-stuurprogramma's wilt installeren. Zie voor meer informatie hoofdstuk 5, "Configuratiescherm".

Waarschuwing U moet Windows Setup afsluiten voordat u een installatieprogramma van een andere Microsoft-toepassing uitvoert. Anders is het mogelijk dat het installatieprogramma van die toepassing niet correct werkt. Ook dient u Windows of de computer opnieuw te starten om de wijzigingen die u met het programma Setup hebt aangebracht te doen gelden. Daarom is het aan te raden alle toepassingen af te sluiten voordat u Setup start.

Het programma Setup uitvoeren vanuit Windows:

♦ Kies in de Hoofdgroep het pictogram Windows Setup.

Het dialoogvenster **Windows Setup** wordt weergegeven met een overzicht van de huidige instellingen voor apparatuur en programmatuur.

Instellingen wijzigen

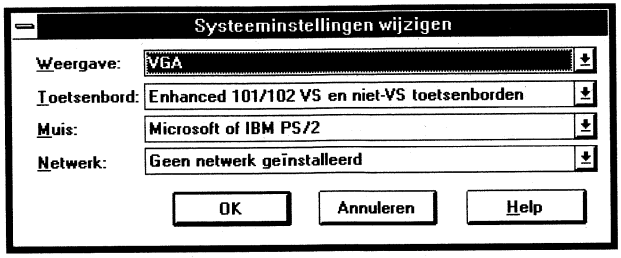
U kunt onder andere een muis aan het systeem toevoegen, het stuurprogramma van het beeldscherm aanpassen aan een nieuwere versie of andere wijzigingen aanbrengen met betrekking tot de apparatuur.

Meer informatie over het wijzigen van een stuurprogramma dat niet met Windows is geleverd, vindt u in "Een stuurprogramma installeren dat niet met Windows versie 3.1 is geleverd" verderop in dit hoofdstuk.

Een beeldscherm, toetsenbord, muis of netwerk wijzigen:

1. Controleer of de apparatuur is ingesteld conform de instellingen die u nu wilt wijzigen.
2. Kies in het menu **Opties** de opdracht **Systeeminstellingen wijzigen**.

   Het dialoogvenster **Systeeminstellingen wijzigen** wordt weergegeven.

3. Open de lijst met de instellingen die u wilt wijzigen. Hiertoe klikt u op de pijl rechts van de lijst.
4. Controleer of de apparatuur in de lijst voorkomt en selecteer de gewenste instelling met de muis of pijltoetsen (met de pijltoetsen kunt u de instelling ook selecteren zonder de lijst te openen).
5. Kies de knop OK.

   Indien Setup registreert dat het stuurprogramma al in het systeem aanwezig is, wordt u gevraagd of u het geïnstalleerde stuurprogramma wilt gebruiken of het nieuwe.

   Het is mogelijk dat u wordt gevraagd een Windows-diskette in station A te plaatsen. In dit geval plaatst u de diskette in het station of typt u het pad voor het desbetreffende stuurbestand. Kies daarna de knop OK.

   Een dialoogvenster wordt weergegeven met de knop Windows opnieuw starten. Soms wordt ook de knop Opnieuw opstarten weergegeven.
6. Indien de knop Opnieuw opstarten niet in het venster voorkomt, kiest u de knop Windows opnieuw starten.

   Indien de knop Opnieuw opstarten wel in het venster voorkomt, controleert u of de stations leeg zijn en kiest u de knop Opnieuw opstarten. Het systeem start opnieuw op. Start daarna Windows.

Opmerking Indien u geen stuurprogramma's wilt wijzigingen maar een stuurprogramma wilt kopiëren of aan Windows versie 3.1 wilt aanpassen, dient u Windows af te sluiten en het programma Setup uit te voeren vanuit MS-DOS. Zie "Setup uitvoeren vanuit MS-DOS" verderop in dit hoofdstuk voor meer informatie.

Een stuurprogramma installeren dat niet met Windows versie 3.1 is geleverd

Met Windows versie 3.1 is een aantal stuurprogramma's geleverd. Regelmatig komen nieuwe stuurprogramma's beschikbaar. Raadpleeg de leverancier van uw stuurprogramma's voor meer informatie over deze stuurprogramma's.

In de Windows Driver Library (WDL) van Microsoft bevinden zich alle stuurprogramma's die beschikbaar zijn gekomen na de uitgave van Windows versie 3.1. Stuurprogramma's worden aan de WDL toegevoegd zodra ze beschikbaar zijn.

Opmerking Indien u de WDL nodig hebt, kunt u contact opnemen met de afdeling Product Support Services van Microsoft in Hoofddorp.

Controleer voordat u met het programma Setup een stuurprogramma installeert of bij het stuurprogramma speciale installatie-instructies zijn opgegeven. Het is mogelijk dat u voor de installatie van de apparatuur ook andere handelingen moet verrichten. Sommige stuurprogramma's bevatten informatie over het type bestanden (bijvoorbeeld lettertype-bestanden) dat door het stuurprogramma wordt ondersteund. Indien u niet zeker weet wat het stuurprogramma ondersteunt, moet u de leverancier raadplegen.

Zo installeert u een stuurprogramma dat niet met Windows versie 3.1 is geleverd:

1. Controleer of de apparatuur is ingesteld volgens de instellingen die u wilt wijzigen.
2. Kies de opdracht **Systeeminstellingen wijzigen** in het menu **Opties**.

   Het dialoogvenster **Systeeminstellingen wijzigen** wordt weergegeven.
3. Open de lijst met de instelling die u wilt wijzigen. Hiertoe klikt u op de pijl rechts van de lijst.

4. Schuif naar de onderzijde van de lijst en selecteer "Overige". U kunt met de pijltoetsen de optie "Overige" ook selecteren zonder de lijst te openen.

   Selecteer "Overige" ook indien het stuurprogramma dat u wilt bijwerken al in de lijst voorkomt. U wordt dan om het stuurbestand gevraagd.

   U wordt gevraagd de diskette met het stuurprogramma in station A te plaatsen.

5. Plaats de diskette in station A en kies de knop OK. Indien het stuurprogramma op de vaste schijf staat, typt u het pad van het stuurprogramma.

   Er wordt een lijst weergegeven met de stuurprogramma's op de schijf.

6. Selecteer het gewenste stuurprogramma en kies de knop OK.

   Het is mogelijk dat u wordt gevraagd andere diskettes in het station te plaatsen indien meerdere diskettes bij het stuurprogramma zijn geleverd. Het is eveneens mogelijk dat u om een bepaalde diskette van Windows versie 3.1 wordt gevraagd.

   De desbetreffende bestanden worden naar de Windows-directory SYSTEM gekopieerd en de bijgewerkte lijst met apparatuur wordt weergegeven.

7. Kies de knop OK.

   Een dialoogvenster wordt weergegeven. In dit dialoogvenster ziet u de knop Windows opnieuw starten. Soms wordt ook de knop Opnieuw opstarten weergegeven.

8. Indien de knop Opnieuw opstarten niet verschijnt, kiest u de knop Windows opnieuw starten.

   Indien de knop Opnieuw opstarten wel voorkomt, controleert u of de diskettestations leeg zijn en kiest u de knop Opnieuw opstarten. Het systeem start opnieuw op. Start daarna Windows op.

Opmerking Indien na de installatie van een stuurprogramma blijkt dat u Windows niet meer kunt starten (bijvoorbeeld omdat u een onjuist beeldschermstuurprogramma hebt gekozen), dient u het programma Setup vanuit MS-DOS uit te voeren en het juiste stuurprogramma te installeren. Meer informatie hierover vindt u in "Setup uitvoeren vanuit MS-DOS" verderop in dit hoofdstuk.

Bestaande toepassingen instellen

Nadat u een toepassing in het systeem hebt geïnstalleerd, kunt u met Setup de instellingen aanpassen zodat u de toepassing in Windows kunt uitvoeren. Met Setup voegt u eveneens een programmapictogram aan Programmabeheer toe zodat u de toepassing kunt starten door het pictogram te kiezen.

Opmerking Als u een toepassing snel wilt instellen en het pictogram voor die toepassing wilt maken, sleept u het pictogram van het programmabestand weg uit Bestandsbeheer en plaatst u het in een groepsvenster of een pictogram van Programmabeheer. Zie voor meer informatie hoofdstuk 3, "Programmabeheer".

U kunt een specifieke toepassing instellen of naar verschillende toepassingen laten zoeken. Hierna volgen de procedures voor beide mogelijkheden.

Met Setup kunt u alleen niet-Windows-toepassingen instellen waarvoor Windows een programma-informatiebestand (PIF) heeft. Voor de belangrijkste toepassingen heeft Windows een programma-informatiebestand (PIF). Indien voor de toepassing die u wilt instellen geen PIF bestaat, kunt u er een maken. Meer informatie over het maken van een PIF vindt u in hoofdstuk 8, "PIF Editor".

Toepassingen zoeken en installeren:

1. Kies in het menu **Opties** de opdracht **Toepassingen installeren**.

   Een dialoogvenster wordt weergegeven waarin u wordt gevraagd of u wilt dat Setup de toepassingen zoekt of dat u zelf een toepassing wilt opgeven.

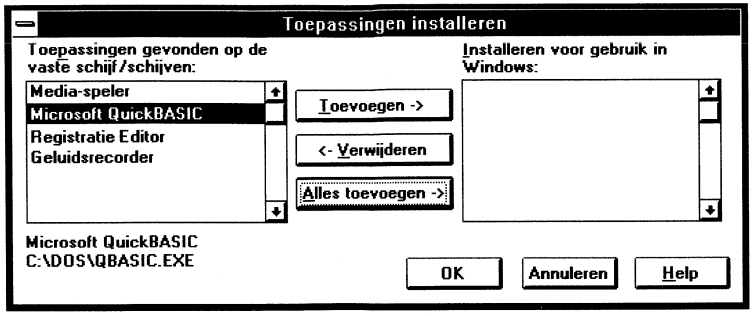
2. Kies "Zoeken naar toepassingen" en kies de knop OK.

   Een dialoogvenster wordt weergegeven waarin u opgeeft dat de toepassingen moeten worden gezocht op bepaalde schijven en/of in het huidige pad.

3. Klik op de gewenste zoekopties. Of plaats de cursor met de toetsen PIJL-OMHOOG en PIJL-OMLAAG op de gewenste opties en druk daarna op de SPATIEBALK om de opties te selecteren.

4. Kies de knop Nu zoeken.

Na het zoeken verschijnt een dialoogvenster met de gevonden toepassingen.

In de keuzelijst "Toepassingen gevonden op de vaste schijf/schijven" ziet u de namen van de gevonden toepassingen (indien u het zoeken hebt geannuleerd, worden de toepassingen weergegeven die tot aan de annulering zijn gevonden). Wanneer u één van deze toepassingen selecteert, wordt het pad van die toepassing in de linkerbenedenhoek van het dialoogvenster weergegeven.

Opmerking In sommige gevallen hebben twee of meer toepassingen dezelfde bestandsnaam. Indien zich een dergelijk conflict voordoet, wordt een dialoogvenster weergegeven waarin u wordt gevraagd de naam van de toepassing op te geven. Meer informatie vindt u in "PIF-informatie voor niet-Windows-toepassingen" verderop in dit hoofdstuk.

5. Selecteer in de lijst de toepassingen die u wilt toevoegen.

U kunt meerdere toepassingen selecteren. Hiertoe klikt u op elke toepassing die u wilt selecteren. Ook kunt u de cursor met TAB in de keuzelijst plaatsen en met de toetsen PIJL-OMHOOG en PIJL-OMLAAG naar de gewenste toepassing gaan. Druk op de SPATIEBALK als u de toepassing wilt selecteren.

Indien u een geselecteerde toepassing bij nader inzien niet wilt opnemen, maakt u de selectie ongedaan door opnieuw op de toepassing te klikken of met de cursor weer op de toepassing te gaan staan en op de SPATIEBALK te drukken.

6. Nadat u de gewenste toepassingen hebt geselecteerd, kiest u de knop Toevoegen. Zo plaatst u de toepassingen in de lijst "Instellen voor windows". U kunt ook op ALT+T drukken.

   Kies de knop Alles toevoegen indien u alle weergegeven toepassingen wilt toevoegen. U kunt ook op ALT+A drukken.

   Indien u een bepaalde toegevoegde toepassing bij nader inzien niet wilt instellen, klikt u op de desbetreffende toepassing en kiest u de knop Verwijderen. Of u plaatst de cursor met TAB op de toepassingsnaam, u selecteert de toepassing met de SPATIEBALK en u plaatst vervolgens de toepassing terug in de keuzelijst "Gevonden toepassingen op de vaste schijf" door op ALT+V te drukken.

7. Wanneer u de toepassingen hebt geselecteerd die u voor Windows wilt instellen, kiest u de knop OK.

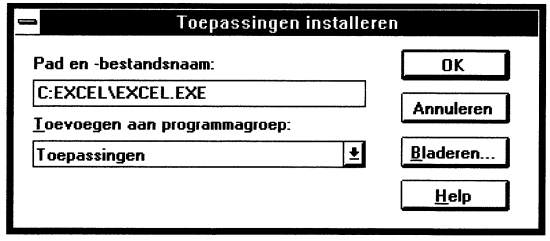
Een specifieke toepassing voor Windows instellen:

1. Kies de opdracht **Toepassingen installeren** in het menu **Opties**.

   Een dialoogvenster wordt weergegeven waarin u wordt gevraagd of u de toepassingen wilt laten zoeken of zelf wilt opgeven.

2. Selecteer de optie "Opgeven" en kies daarna de knop OK.

   Een dialoogvenster wordt weergegeven.

3. Typ het pad en de bestandsnaam van de toepassing.

   Of kies de knop Bladeren om de gewenste bestandsnaam te selecteren.

4. In de lijst "Toevoegen aan programmagroep" selecteert u een programmagroep waaraan u de toepassing wilt toevoegen (indien u geen groep selecteert, wordt de toepassing toegevoegd aan de groep Toepassingen).

5. Kies de knop OK.

PIF-informatie voor niet-Windows-toepassingen

Wanneer u een niet-Windows-toepassing start, bepaalt Windows aan de hand van een programma-informatiebestand (PIF) hoe de toepassing moet worden uitgevoerd. Meer informatie over PIF-bestanden vindt u in hoofdstuk 7, "Niet-Windows-toepassingen" en in hoofdstuk 8, "PIF Editor".

Wanneer u met Setup een niet-Windows-toepassing voor Windows instelt, wordt een PIF gezocht op basis van de bestandsnaam van de toepassing. Het is mogelijk dat twee of meer toepassingen eenzelfde programmabestandsnaam hebben en voor elk bestand een PIF bestaat. Wanneer Windows de juiste PIF niet kan bepalen, wordt een dialoogvenster weergegeven, dat er als volgt kan uitzien:

Een toepassing opgeven:

- Selecteer de naam van de toepassing die u wilt instellen en kies de knop OK.

In sommige gevallen heeft een enkele toepassing meerdere PIF-bestanden. Bijvoorbeeld een PIF voor een oudere versie en een PIF voor een nieuwe versie of een PIF voor de uitvoering van de toepassing met bepaalde optionele parameters.

Indien een toepassing meerdere PIF-bestanden heeft, wordt een dialoogvenster weergegeven waarin u de gewenste PIF kunt opgeven.

Een PIF voor een toepassing opgeven:

- Selecteer de beschrijving van de PIF die u wilt instellen en kies daarna de knop OK.

Windows-onderdelen toevoegen en verwijderen

Sommige delen van Windows zijn niet essentieel voor de werking van Windows. Als u ruimte op de vaste schijf wilt besparen kunt u ervoor kiezen deze onderdelen niet te installeren. Als u later over extra ruimte beschikt, kunt u bepaalde of alle onderdelen toevoegen. Ook kunt u nadat u Windows gedurende enige tijd hebt gebruikt, besluiten enkele optionele onderdelen te verwijderen om ruimte op de vaste schijf vrij te maken.

De volgende Windows-onderdelen kunt u met het programma Setup aan Windows toevoegen of uit Windows verwijderen:

- Leesmij-bestanden.
- Windows-bureau-accessoires.
- Windows-spelletjes.
- Schermbeveiligingen.
- Achtergronden, overige.

Houd er rekening mee dat u de bestanden uit het systeem verwijdert wanneer u de onderdelen verwijdert. Indien u deze onderdelen later opnieuw wilt toevoegen, hebt u de diskettes van Windows versie 3.1 nodig.

Onderdelen volledig toevoegen of verwijderen

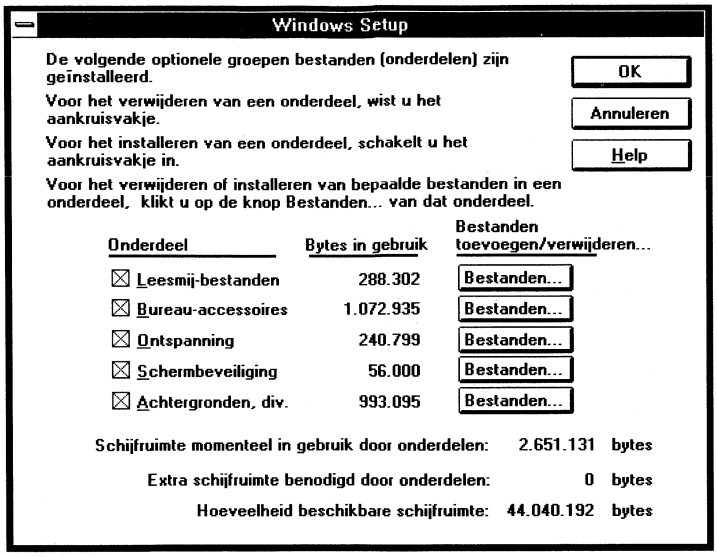
U kunt een volledig Windows-onderdeel indien gewenst in een keer verwijderen of toevoegen. Zo is het bijvoorbeeld mogelijk alle Windows-spelletjes gelijktijdig aan het systeem toe te voegen.

Een volledig Windows-onderdeel toevoegen of verwijderen:

1. Kies de opdracht **Windows-onderdelen toevoegen/verwijderen** in het menu **Opties**.

   Een dialoogvenster wordt weergegeven met een lijst met alle optionele onderdelen en de schijfruimte die nodig is om deze in het systeem te installeren.

   De namen van de onderdelen die reeds in het systeem zijn geïnstalleerd, zijn gemarkeerd met een "X" in de aankruisvakjes. Deze onderdelen kunt u verwijderen.

In "Schijfruimte momenteel in gebruik door onderdelen" ziet u de totale schijfruimte die nodig is voor de geselecteerde onderdelen. Dit totaal wordt groter of kleiner naarmate u de aankruisvakjes van de onderdelen in- of uitschakelt. In "Hoeveelheid beschikbare schijfruimte" ziet u hoeveel ruimte op de schijf beschikbaar is. Dit totaal verandert nadat u onderdelen of bestanden hebt toegevoegd of verwijderd.

2. Kruis het vakje naast een onderdeel aan als u een volledig onderdeel (bijvoorbeeld alle Leesmij-bestanden) wilt toevoegen. Schakel het aankruisvakje uit als u een onderdeel wilt verwijderen.

   Indien u met het toetsenbord werkt, plaatst u de cursor met TAB (of PIJL-OMHOOG of PIJL-OMLAAG) op de naam van het onderdeel en drukt u op de SPATIEBALK om het aankruisvakje uit of in te schakelen.

3. Indien u een onderdeel toevoegt, wordt een dialoogvenster weergegeven waarin u wordt gevraagd een bepaalde Windows versie 3.1-diskette in station A te plaatsen. Plaats de diskette in het station en kies de knop OK.

4. Kies in het dialoogvenster **Windows Setup** de knop OK.

Onderdelen gedeeltelijk toevoegen of verwijderen

Indien u wilt, kunt u bepaalde elementen of bestanden van een onderdeel toevoegen of verwijderen in plaats van het volledige onderdeel. U kunt bijvoorbeeld bepaalde bureau-accessoires van Windows toevoegen en andere niet.

Een deel van een onderdeel toevoegen of verwijderen:

1. Kies de opdracht **Windows-onderdelen toevoegen/verwijderen** in het menu **Opties**.

   Een dialoogvenster wordt weergegeven met een lijst met de optionele onderdelen en de schijfruimte die nodig is om deze in het systeem te installeren.

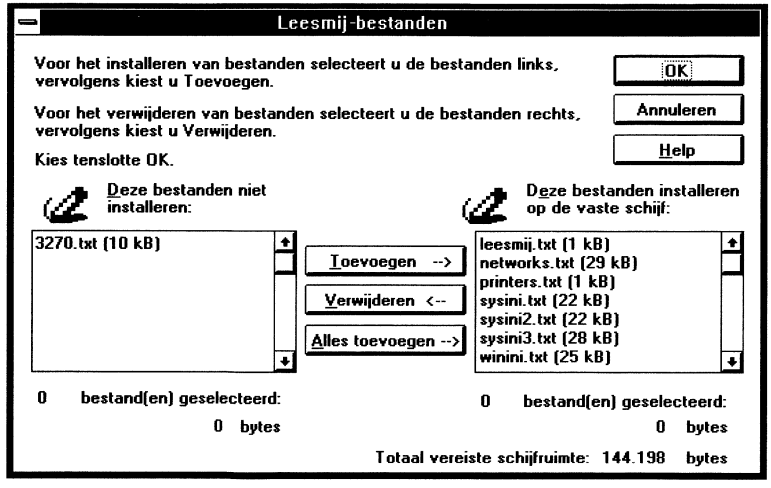
   De namen van de onderdelen die in het systeem zijn geïnstalleerd, zijn gemarkeerd met een "X". Deze onderdelen kunt u verwijderen.

   In "Schijfruimte momenteel in gebruik door onderdelen" ziet u de totale schijfruimte die nodig is voor alle geselecteerde onderdelen. Dit totaal wordt groter of kleiner naarmate u de aankruisvakjes van onderdelen in- of uitschakelt. In "Hoeveelheid beschikbare schijfruimte" ziet u hoeveel schijfruimte nog beschikbaar is. Dit totaal verandert nadat u onderdelen of bestanden hebt toegevoegd of verwijderd.

2. Klik op de knop Bestanden als u een gedeelte van een onderdeel (bijvoorbeeld bepaalde Leesmij-bestanden) wilt toevoegen of verwijderen.

   Of plaats de cursor met TAB en de pijltoetsen op de gewenste knop Bestanden en druk op de SPATIEBALK om deze te selecteren.

   Een dialoogvenster wordt weergegeven met een lijst met de bestanden van het onderdeel. De bestanden aan de rechterzijde zijn op dat moment in het systeem opgenomen en kunnen worden verwijderd. De bestanden aan de linkerzijde zijn nog niet opgenomen en kunnen worden toegevoegd.

3. Selecteer de namen van de bestanden die u wilt toevoegen of verwijderen en kies daarna de knop Toevoegen of Verwijderen. In "Benodigde schijfruimte" ziet u hoeveel ruimte nodig is om de bestanden in het systeem te installeren.
4. Kies de knop OK.
5. Kies in het dialoogvenster **Windows Setup** de knop OK.
6. Indien u bestanden toevoegt, is het mogelijk dat een dialoogvenster wordt weergegeven waarin u wordt gevraagd een Windows versie 3.1-diskette in station A te plaatsen. Plaats de diskette in het station en kies de knop OK.

   Indien u bestanden verwijdert, wordt een dialoogvenster weergegeven waarin u wordt gevraagd de verwijdering te bevestigen. Kies de knop Ja of Ja op alles.

Setup uitvoeren vanuit MS-DOS

Wanneer u Setup vanuit MS-DOS uitvoert, kunt u:

- Een bijgewerkte versie installeren van een stuurprogramma dat eerder is geïnstalleerd.
- De instelling van de codetabel in Windows wijzigen.

Opmerking Probeer Setup niet uit te voeren vanaf de MS-DOS aanwijzing in Windows. U dient Windows eerst af te sluiten voordat u Setup vanuit MS-DOS uitvoert.

Een geïnstalleerd stuurprogramma bijwerken

Bij de installatie van Windows zijn de juiste stuurprogramma's geïnstalleerd voor bepaalde apparatuur in het systeem, zoals het toetsenbord, de muis en het beeldscherm. Indien u een van deze stuurprogramma's wilt bijwerken, kunt u dit doen door het programma Setup vanuit MS-DOS uit te voeren.

Meer informatie over het bijwerken van stuurprogramma's zoals die voor multimedia-apparatuur vindt u in hoofdstuk 5, "Configuratiescherm".

Een bijgewerkte versie van een Windows-stuurprogramma installeren:

1. Sluit Windows af.
2. Typ in de Windows-directory *setup* achter de MS-DOS aanwijzing en druk op ENTER.

   Het systeeminformatiescherm wordt weergegeven.

3. Selecteer de instelling voor het stuurprogramma dat u wilt bijwerken (druk op PIJL-OMHOOG of PIJL-OMLAAG om de instelling te selecteren) en druk vervolgens op ENTER.

   Een scherm met de beschikbare stuurprogramma's wordt weergegeven.

4. Schuif naar de onderzijde van de lijst (met PIJL-OMHOOG of PIJL-OMLAAG), selecteer "Overige" en druk op ENTER.

   U wordt gevraagd de diskette met de bijgewerkte versie van het stuurprogramma in station A te plaatsen.

5. Plaats de schijf in het station of typ het pad van het stuurprogramma en druk op ENTER.

   Nadat u het programma Setup hebt afgesloten, wordt opnieuw de MS-DOS aanwijzing weergegeven. Wanneer u Windows start, wordt het nieuwe stuurprogramma gebruikt.

De codetabel wijzigen

In Windows bepaalt de instelling van de codetabel de toetsenbordindeling en de tekenset, die u gebruikt voor in een venster uitgevoerde niet-Windows-toepassingen en voor bestandsnamen met uitgebreide tekens (de tekenset bevat de tekens voor de taal die u in het systeem gebruikt). Bij de installatie van Windows wordt bepaald welke codetabel door MS-DOS wordt gebruikt. Deze codetabel wordt automatisch ook in Windows gebruikt. Indien u later de MS-DOS-codetabel wijzigt, dient u ook de instelling van de codetabel in Windows te wijzigen.

Een andere codetabel instellen:

1. Sluit Windows af.
2. Typ in de Windows-directory *setup* achter de MS-DOS aanwijzing en druk op ENTER.

   Het systeeminformatiescherm wordt weergegeven.

3. Selecteer de codetabel (plaats de cursor met PIJL-OMHOOG of PIJL-OMLAAG op de codetabel) en druk op ENTER.

   Een scherm met beschikbare codetabellen wordt weergegeven.

4. Selecteer de gewenste codetabel en druk op ENTER. Wanneer het systeeminformatiescherm wordt weergegeven, drukt u nogmaals op ENTER.

   U wordt gevraagd de wijziging van de codetabel te bevestigen.

5. Druk op F3 om de wijziging te bevestigen.

   U wordt gevraagd de schijf met het nieuwe codetabelbestand in het station te plaatsen.

6. Plaats de schijf of typ het pad van het codetabelbestand en druk daarna op ENTER.

   Nadat het bestand is gekopieerd, wordt opnieuw de MS-DOS aanwijzing weergegeven. Wanneer u Windows opnieuw start, wordt de nieuwe codetabel gebruikt.

Herstellen na verkeerde instellingen

Het kan voorkomen dat u de Windows-configuratie zodanig hebt veranderd dat u Windows niet meer kunt starten. Zo kan het gebeuren dat u een verkeerd stuurprogramma hebt opgegeven bij het bijwerken van het systeem. In bepaalde gevallen kunt u dit probleem verhelpen door het programma Setup vanuit MS-DOS uit te voeren.

Een verkeerde stuurprogramma-installatie ongedaan maken:

1. Sluit Windows af.
2. Typ *setup* vanuit de Windows-directory en druk op ENTER.

   Het systeeminformatiescherm wordt weergegeven.

3. Selecteer de instellingen van het stuurprogramma dat u wilt wijzigen (met PIJL-OMHOOG of PIJL-OMLAAG) en druk op ENTER.

   Een lijst met beschikbare stuurprogramma's wordt weergegeven.

4. Volg de instructies op het scherm en kies het juiste stuurprogramma.

Opmerking Indien Windows ook na deze procedure nog niet start, raadpleegt u de fabrikant van het stuurprogramma om na te gaan of u het juiste stuurprogramma hebt.

Bijlage A: Windows en netwerken

Windows in een netwerkomgeving gebruiken

Het besturingssysteem Microsoft Windows biedt vele functies die het werken in een netwerkomgeving vereenvoudigen. Voordat u deze functies kunt gebruiken, moet u op de hoogte zijn van enkele basisrichtlijnen voor het gebruik van netwerken. In dit hoofdstuk worden de netwerkfuncties van Windows beschreven en worden enkele richtlijnen gegeven voor het gebruik van netwerken.

Meer informatie over het installeren van Windows in een netwerk vindt u in *Microsoft Windows Introductie*.

Netwerkfuncties van Windows

In de volgende lijst wordt beschreven wat u met Windows en netwerken kunt doen en waar u informatie over de netwerkfuncties van Windows kunt vinden.

U kunt het volgende doen:

- U kunt Windows configureren voor een bepaald type netwerk. Zie hoofdstuk 15, "Windows onderhouden met Setup" voor meer informatie.
- U kunt het systeem aansluiten op een bepaald netwerkstation. Op sommige netwerken kunt u door de verschillende netwerkstations bladeren totdat u het gewenste station vindt. Zie hoofdstuk 4, "Bestandsbeheer" voor meer informatie.
- U kunt specifieke opties voor het netwerk instellen. Zie hoofdstuk 5, "Configuratiescherm" voor meer informatie.
- U kunt verbindingen met netwerkprinters instellen. Op sommige netwerken kunt u door de verschillende netwerkstations bladeren totdat u de gewenste printer hebt gevonden. Zie hoofdstuk 6, "Afdrukbeheer" voor meer informatie.
- U kunt bij het gebruik van een netwerkprinter profiteren van de speciale mogelijkheden van Afdrukbeheer. Zie hoofdstuk 6, "Afdrukbeheer" voor meer informatie.

Richtlijnen voor het gebruik van netwerken

Indien u deze richtlijnen volgt, kunt u veel problemen voorkomen die zich kunnen voordoen als u Windows in een netwerkomgeving gebruikt:

- Lees het bestand NETWERK.WRI dat met deze versie van Windows is geleverd om u ervan te verzekeren dat uw netwerkprogrammatuur compatibel is met Windows. Dit bestand bevat een lijst met netwerkversies die gegarandeerd compatibel zijn met Windows versie 3.1. Verder vindt u in dit bestand specifieke informatie over het uitvoeren van Windows op uw netwerk.
- Start altijd het netwerk voordat u Windows start.

  U kunt netwerkstations en printers op het netwerk aansluiten nadat u Windows hebt gestart. De netwerkprogrammatuur moet echter actief zijn voordat u Windows start. Indien u probeert een netwerk te starten terwijl Windows actief is, is het mogelijk dat het systeem niet meer correct functioneert.
- Sommige netwerken werken niet indien u zich achter de MS-DOS-aanwijzing af- of aanmeldt terwijl Windows actief is. Andere netwerken ondersteunen het aan- en afmelden met de optie "Netwerk" in het Configuratiescherm. Indien uw netwerk deze mogelijkheid niet ondersteunt, moet u zich aanmelden voordat u Windows start.
- Indien u gemeenschappelijk gebruik maakt van een enkel exemplaar van Windows of van een andere toepassing, moet u aan het netwerkstation altijd dezelfde stationsaanduiding toewijzen wanneer u dat station aansluit.

  Bijvoorbeeld, indien u de letter W gebruikt voor het netwerkstation waarop u een gemeenschappelijk gebruikt exemplaar van Windows hebt geïnstalleerd, wordt W in Windows als het pad geregistreerd. Op deze plaats wordt bij volgende sessies gezocht naar Windows-bestanden. Indien u de volgende keer dat u het netwerkstation gebruikt, een andere letter dan de letter W gebruikt, kunt u Windows niet correct starten.

  Als u toch een andere stationsaanduiding moet gebruiken wanneer u op een netwerkstation wilt aansluiten waarop zich een gemeenschappelijk gebruikte toepassing bevindt, dient u het pad te veranderen waarin Windows de toepassing zoekt.
- Telkens wanneer u een netwerkprinter op de computer aansluit, moet u voor die specifieke printer dezelfde poort gebruiken.

  In het Configuratiescherm blijven de printerinstellingen van een bepaalde poort gehandhaafd. Indien u een printer op een andere poort aansluit, is het mogelijk dat de instellingen van die poort niet correct zijn voor de printer die u gebruikt.

  Indien u toch de printer op een andere poort moet aansluiten, moet u tevens de printerinstellingen in het Configuratiescherm wijzigen.

Bijlage B: Terminal-emulatietabellen

In deze bijlage worden de technische specificaties voor terminal-emulaties gegeven voor gebruik bij de Microsoft Windows-toepassing Terminal. Voor elke terminal-emulatie worden twee tabellen gegeven waarin u de volgende informatie vindt:

- De equivalente toetsaanslagen van de IBM PC en de bijbehorende verzonden tekens.
- De functies die door Windows worden ondersteund en de corresponderende escape-reeksen.

De letter "l" is in alle tabellen cursief gedrukt (*l*) om deze te kunnen onderscheiden van het cijfer "1".

VT 52-Terminal-toetsenbord

De volgende tabel bevat de equivalente toetsaanslagen voor de IBM PC en de bijbehorende tekens die worden verzonden voor Digital Equipment Corporation VT 52-Terminal-toetsaanslagen.

%VT52-toetsenbord%	*%IBM-PC toetsenbord%*	*%Verzonden tekens%ASCII*	*HEX*
PF1	F1	ESC P	1B 50
PF2	F2	ESC Q	1B 51
PF3	F3	ESC R	1B 52
PF4	F4	ESC S	1B 53
PIJL-LINKS	PIJL-LINKS	ESC D	1B 44
PIJL-OMHOOG	PIJL-OMHOOG	ESC A	1B 41
PIJL-RECHTS	PIJL-RECHTS	ESC C	1B 43
PIJL-OMLAAG	PIJL-OMLAAG	ESC B	1B 42

Het is mogelijk dat de host-computer u vraagt het toetsenbord in de *toetsenbord-toepassingsmodus* te zetten. Dit is een terminal-emulatiemodus die voor sommige toepassingen is vereist. De toetsaanslagen en tekens voor de toetsenbord-toepassingsmodus vindt u in de volgende tabel.

%VT52-toetsenbord%	*%IBM PC-toetsenbord%*	*%Verzonden tekens%ASCII*	*HEX*
0	0	ESC ? p	1B 3F 70
1	1	ESC ? q	1B 3F 71
2	2	ESC ? r	1B 3F 72
3	3	ESC ? s	1B 3F 73
4	4	ESC ? t	1B 3F 74
5	5	ESC ? u	1B 3F 75
6	6	ESC ? v	1B 3F 76
7	7	ESC ? w	1B 3F 77
8	8	ESC ? x	1B 3F 78
9	9	ESC ? y	1B 3F 79
-	-	ESC ? m	1B 3F 6D
,	, (of *)	ESC ? *l*	1B 3F 6C
.	.	ESC ? n	1B 3F 6E
ENTER	+	ESC ? M	1B 3F 4D
PIJL-LINKS	PIJL-LINKS	ESC O D	1B 4F 44
PIJL-OMHOOG	PIJL-OMHOOG	ESC O A	1B 4F 41
PIJL-RECHTS	PIJL-RECHTS	ESC O C	1B 4F 43
PIJL-OMLAAG	PIJL-OMLAAG	ESC O B	1B 4F 42

VT 52-Terminal-functies

De volgende tabel bevat de ondersteunde functies voor de Digital Equipment Corporation VT 52-Terminal en de corresponderende escape-reeksen.

Functie	*Escape-reeks*
ANSI-MODUS ENTER	ESC <
CURSOR GEHEEL NAAR LINKSBOVEN	ESC H

Functie	*Escape-reeks*
CURSOR NAAR LINKS	ESC D
CURSOR NAAR RECHTS	ESC C
CURSOR OMHOOG	ESC A
CURSOR OMLAAG	ESC B
CURSORPOSITIE INSTELLEN	ESC Y *l* c
IDENTIFICEREN	ESC Z
NUMERIEKE FUNCTIE INSCHAKELEN	ESC >
NUMERIEKE FUNCTIE UITSCHAKELEN	ESC =
OMGEKEERDE REGELINVOER	ESC I
WISSEN TOT EINDE REGEL	ESC K
WISSEN TOT EINDE SCHERM	ESC J

VT 100-Terminal-toetsenbord

De volgende tabel bevat de equivalente toetsaanslagen voor de IBM PC en de corresponderende tekens die worden verzonden voor Digital Equipment Corporation VT 100-Terminal-toetsaanslagen.

Opmerking U moet SCROLL-LOCK indrukken als u de functietoetsen voor de terminal-emulatie DEC VT-100 (ANSI) wilt gebruiken. Indien SCROLL-LOCK niet is ingedrukt, hebben de functietoetsen en pijltoetsen de gewone Windows (niet VT-100)-functies, bijvoorbeeld, F1 is de functietoets waarmee u om hulp vraagt.

%VT100 toetsenbord%	*%IBM PC toetsenbord%*	*%Verzonden tekens%ASCII*	*HEX*
PF1	F1	ESC O P	1B 4F 50
PF2	F2	ESC O Q	1B 4F 51
PF3	F3	ESC O R	1B 4F 52
PF4	F4	ESC O S	1B 4F 53
PIJL-LINKS	PIJL-LINKS	ESC [D	1B 5B 44
PIJL-OMHOOG	PIJL-OMHOOG	ESC [A	1B 5B 41
PIJL-RECHTS	PIJL-RECHTS	ESC [C	1B 5B 43
PIJL-OMLAAG	PIJL-OMLAAG	ESC [B	1B 5B 42

Het is mogelijk dat de host-computer u vraagt het toetsenbord in de *toetsenbord-toepassingsmodus* te plaatsen. Dit is een terminal-emulatiemodus die voor sommige toepassingen is vereist. De toetsaanslagen en tekens voor de toetsenbord-toepassingsmodus vindt u in de volgende tabel.

%VT100 toetsenbord%	*%IBM PC toetsenbord%*	*%Verzonden tekens%ASCII*	*HEX*
0	0	ESC O p	1B 4F 70
1	1	ESC O q	1B 4F 71
2	2	ESC O r	1B 4F 72
3	3	ESC O s	1B 4F 73
4	4	ESC O t	1B 4F 74
5	5	ESC O u	1B 4F 75
6	6	ESC O v	1B 4F 76
7	7	ESC O w	1B 4F 77
8	8	ESC O x	1B 4F 78
9	9	ESC O y	1B 4F 79
-	-	ESC O m	1B 4F 6D
,	, (of *)	ESC O *l*	1B 4F 6C
.	.	ESC O n	1B 4F 6E
ENTER	+	ESC O M	1B 4F 4D
PIJL-LINKS	PIJL-LINKS	ESC O D	1B 4F 44
PIJL-OMHOOG	PIJL-OMHOOG	ESC O A	1B 4F 41
PIJL-RECHTS	PIJL-RECHTS	ESC O C	1B 4F 43
PIJL-OMLAAG	PIJL-OMLAAG	ESC O B	1B 4F 42

VT 100-Terminal-functies

In de volgende tabel vindt u de ondersteunde functies voor de Digital Equipment Corporation VT 100-Terminal en de corresponderende escape-reeksen.

Vervang de parameters <*x*1> en <*x*2> in de opgegeven tabel (* T*n*) door één of meer waarden (gescheiden door een puntkomma).

Vervang de parameter <*n*> door een waarde die het gewenste aantal tekens of regels opgeeft.

Vervang de parameters <*l*> en <*c*> door een waarde die het gewenste regel- en kolomnummer opgeven.

Vervang de parameters <*tr*> en <*br*> door waarden die de gewenste rijnummers opgeven voor de eerste en laatste rij van het schuifgebied.

Functie	*Escape-reeks*
ANTWOORDREEKS OP VERZOEK	ESC [<*l*> ; <*c*> R
APPARAAT-KENMERKEN VERZENDEN	ESC [c
BACKSPACE	^H
CURSOR NAAR LINKS	ESC [<*n*> D
CURSOR NAAR RECHTS	ESC [<*n*> C
CURSOR OMHOOG	ESC [<*n*> A
CURSOR OMLAAG	ESC [<*n*> B
CURSORPOSITIE INSTELLEN	ESC [<*l*> ; <*c*> H
CURSORPOSITIE INSTELLEN (ABSOLUUT)	ESC [<*l*> ; <*c*> f
CURSORPOSITIE LEZEN	ESC [6 n
CURSORPOSITIE OPNIEUW INSTELLEN	ESC 8
CURSORPOSITIE OPSLAAN	ESC 7
ESCAPE	ESC
GEWONE GEGEVENS OP SCHERM WISSEN	ESC [? 2 J
GEWONE GEGEVENS TOT AAN BEGIN VAN REGEL WISSEN	ESC [? 1 K
GEWONE GEGEVENS TOT AAN EINDE VAN REGEL WISSEN	ESC [? 0 K
GEWONE GEGEVENS TOT AAN EINDE VAN SCHERM WISSEN	ESC [? 0 J
GEWONE GEGEVENS VANAF BEGIN VAN REGEL WISSEN	ESC [? 2 K
GEWONE GEGEVENS VANAF BEGIN VAN SCHERM WISSEN	ESC [? 1 J
HELE REGEL WISSEN	ESC [2 K
HELE SCHERM WISSEN	ESC [2 J
HORIZONTALE TAB-VERPLAATSING	^I

Functie	*Escape-reeks*
IDENTIFICEREN	ESC Z
INDEX	ESC D
MEDIA-KOPIE INSCHAKELEN	ESC [5i
MEDIA-KOPIE UITSCHAKELEN	ESC [4i
NUMERIEKE FUNCTIE INSCHAKELEN	ESC >
NUMERIEKE FUNCTIE UITSCHAKELEN	ESC =
OMGEKEERDE INDEX	ESC M
REGEL INVOEGEN	ESC [<*n*> L
REGEL WISSEN	ESC [<*n*> M
REGELBREEDTE DUBBEL (BOVEN)	ESC # 3
REGELBREEDTE DUBBEL (ONDER)	ESC # 4
REGELINVOER	^J
REGELTERUGLOOP	^M
SCHUIFGEBIED INSTELLEN	ESC [<*tr*> ; <*br*> r
SIGNAAL GEVEN	^G
STATUS LEZEN	ESC [5 n
TAB INSTELLEN	ESC H
TAB VERWIJDEREN	ESC [g
TABS ALLE VERWIJDEREN	ESC [3 g
TEKEN INVOEGEN	ESC [<*n*> @
TEKEN WISSEN	ESC [<*n*> P
TEKENBREEDTE DUBBEL	ESC # 6
TEKENBREEDTE ENKEL	ESC # 5
TERMINAL-MODI INSTELLEN	ESC [<*x*1> h (* T1)
TERMINAL-MODI OPNIEUW INSTELLEN	ESC [<*x*1> *l* (* T1)
TERMINAL-PARAMETERS OPVRAGEN	ESC [{sol} x
VANAF BEGIN VAN REGEL WISSEN	ESC [1 K
VANAF BEGIN VAN SCHERM WISSEN	ESC [1 J
VIDEO-KENMERKEN INSTELLEN	ESC [<*x*2> m (* T2)
VOLGENDE REGEL	ESC E

Functie	*Escape-reeks*
WISSEN TOT AAN EINDE VAN REGEL	ESC [0 K
WISSEN TOT AAN EINDE VAN SCHERM	ESC [0 J
G0 TEKENREEKS UK WIJZIGEN	ESC (A
G0 TEKENREEKS US ASCII WIJZIGEN	ESC (B
G1 TEKENREEKS UK WIJZIGEN	ESC) A
G1 TEKENREEKS US ASCII WIJZIGEN	ESC) B
G0 TEKENREEKS INSTELLEN OP GRAFISCH	ESC (0
G1 TEKENREEKS INSTELLEN OP GRAFISCH	ESC) 0
G0 ALTERNATIEVE TEKEN ROM (Standaardtekenset)	ESC (1
G1 ALTERNATIEVE TEKEN-ROM (Standaardtekenset)	ESC) 1
G0 ALTERNATIEVE TEKEN-ROM (Speciaal grafisch)	ESC (2
G1 ALTERNATIEVE TEKEN-ROM (Speciaal grafisch)	ESC) 2

Tabel B.1 Tabel 1 - Terminal - Modi <x1>

Functie	*Escape-reeks*
REGELINVOER/NIEUWE REGEL	?0
TOEPASSING/CURSORTOETSEN	?1
ANSI/VT 52	?2
132/80 KOLOM	?3
GELEIDELIJK/SPRONGSGEWIJS SCHUIVEN	?4
OMGEKEERDE/NORMALE WEERGAVE	?5
RELATIEVE/ABSOLUTE BEGINPOSITIE	?6
TEKENTERUGLOOP AAN/UIT	?7
AUTOMATISCH HERHALEN AAN/UIT	?8
INTERLACE AAN/UIT	?9

Tabel B.2 Tabel 2 - Schermkenmerken <x2>

Functie	***Escape-reeksen***
KENMERKEN UIT	0
VET	1
ONDERSTREPEN	4
KNIPPEREN	5
NEGATIEF (OMGEKEERD)	7

Bijlage C: Toetsen

In deze bijlage vindt u een overzicht van de toetsencombinaties die in Windows kunnen worden gebruikt. Veel menu-opdrachten hebben tevens een toetsenbord-equivalent. De toetsencombinaties voor deze opdrachten vindt u naast de opdrachten in de menu's.

Algemeen gebruikte toetsen in Windows

Gebruik de volgende toetsen in Windows.

Systeemtoetsen

De volgende toetsen kunt u gebruiken in een venster of een volledig scherm, ongeacht de toepassing waarmee u werkt.

Toets	*Beschrijving*
F1	Activeert Help indien de toepassing over schermhulp beschikt.
CTRL+ESC	Schakelt over naar Taakoverzicht.
ALT+ESC	Schakelt over naar de volgende toepassing, ongeacht of deze in een venster of als een pictogram wordt uitgevoerd.

Toets	*Beschrijving*
ALT+TAB	Schakelt over naar de toepassing die u het laatst hebt gebruikt.
	Of schakelt over naar de volgende toepassing indien u ALT ingedrukt houdt terwijl u herhaaldelijk op TAB drukt.
	Houd ALT ingedrukt terwijl u herhaaldelijk op ESC drukt als u opnieuw naar de oorspronkelijke toepassing wilt gaan.
SHIFT+ALT+TAB	Schakelt over naar vorige toepassingen. Houd ALT+SHIFT ingedrukt terwijl u herhaaldelijk op TAB drukt.
	Houd ALT ingedrukt terwijl u op ESC drukt als u opnieuw naar de oorspronkelijke toepassing wilt gaan.
PRINT-SCRN	Kopieert de inhoud van het scherm naar het Klembord (voor een niet-Windows-toepassing werkt dit alleen indien deze in tekstmodus wordt uitgevoerd).
ALT+PRINT-SCRN	Kopieert de inhoud van het actieve venster naar het Klembord.
ALT+SPATIEBALK	Opent het Systeemmenu van een toepassingsvenster.
ALT+AFBREEKSTREEPJE	Opent het Systeemmenu van een documentvenster.
ALT+F4	Sluit een toepassing af of sluit een venster.
CTRL+F4	Sluit het actieve groepsvenster of documentvenster.
ALT+ENTER	Schakelt over van de uitvoering van een niet-Windows-toepassing in een venster naar de schermvullende uitvoering.
Een pijltoets	Verplaatst een venster nadat u de opdracht **Verplaatsen** in het Systeemmenu hebt gekozen.
	Of wijzigt de omvang van een venster nadat u de opdracht **Formaat wijzigen** in het Systeemmenu hebt gekozen.

Menutoetsen

Met de volgende toetsen kunt u menu's selecteren en opdrachten kiezen.

Toets	*Beschrijving*
ALT of F10	Selecteert het eerste menu op de menubalk of maakt de selectie ongedaan.
Een letter of cijfer	Kiest het menu of de opdracht waarvan de onderstreepte letter of het cijfer overeenkomt met de letter of het cijfer dat u hebt getypt.
PIJL-LINKS of PIJL-RECHTS	Verplaatst van het ene menu naar het andere.
PIJL-OMHOOG of PIJL-OMLAAG	Verplaatst van de ene opdracht naar de andere.
ENTER	Kiest de geselecteerde menunaam of opdracht.
ESC	Annuleert de geselecteerde menunaam. Of sluit een geopend menu.

Toetsen in dialoogvensters

Gebruik de volgende toetsen in een dialoogvenster.

Toets	*Beschrijving*
TAB	Verplaatst van optie naar optie (van links naar rechts en van boven naar onder).
SHIFT+TAB	Verplaatst van optie naar optie in omgekeerde volgorde.
ALT+een teken	Verplaatst naar de optie of groep waarvan het onderstreepte teken overeenkomt met het door u getypte teken.
Een pijltoets	Verplaatst de selectiecursor van optie naar optie in een groep met opties. Of verplaatst de cursor naar links, rechts, boven of beneden in een keuzelijst of tekstvak.

Toets	*Beschrijving*
HOME	Plaatst de cursor op het eerste element of teken in een keuzelijst of tekstvak.
END	Plaatst de cursor op het laatste element in een keuzelijst of tekstvak.
PGUP of PGDN	Schuift scherm voor scherm omhoog of omlaag in een keuzelijst.
ALT+PIJL-OMLAAG	Opent een keuzelijst.
SPATIEBALK	Selecteert een element in een keuzelijst of maakt de selectie ongedaan.
	Selecteert of wist een aankruisvakje.
CTRL+SLASH (/)	Selecteert alle elementen in een keuzelijst.
CTRL+BACKSLASH (\)	Maakt alle selecties ongedaan behalve de huidige selectie.
SHIFT+een pijltoets	Breidt de selectie in een tekstvak teken voor teken uit of maakt de selectie teken voor teken ongedaan.
SHIFT+HOME	Breidt de selectie uit of maakt de selectie ongedaan tot aan het eerste teken in een tekstvak.
SHIFT+END	Breidt de selectie uit of maakt de selectie ongedaan tot aan het laatste teken in een tekstvak.
ENTER	Voert een opdracht uit.
	Of kiest het geselecteerde element in een lijst en voert de opdracht vervolgens uit.
ESC of ALT+F4	Sluit een dialoogvenster zonder de opdracht uit te voeren.

Cursorbesturingstoetsen

Gebruik de volgende toetsen om de cursor of invoegpositie te verplaatsen in tekstvakken en op andere plaatsen waar u tekst kunt typen, bijvoorbeeld Kladblok en Write.

Toets	*Verplaatsing*
PIJL-OMHOOG	Een regel omhoog.
PIJL-OMLAAG	Een regel omlaag.
PIJL-RECHTS	Een teken naar rechts.
PIJL-LINKS	Een teken naar links.

Toets	*Verplaatsing*
CTRL+PIJL-RECHTS	Een woord naar rechts.
CTRL+PIJL-LINKS	Een woord naar links.
HOME	Naar het begin van de regel.
END	Naar het einde van de regel.
PGUP	Een scherm omhoog.
PGDN	Een scherm omlaag.
CTRL+HOME	Naar het begin van het document.
CTRL+END	Naar het einde van het document.

Bewerkingstoetsen

Met de volgende toetsen kunt u tekst in een dialoogvenster of venster bewerken.

Toets	*Beschrijving*
BACKSPACE	Wist het teken links van de invoegpositie. Of wist de geselecteerde tekst.
DEL	Wist het teken rechts van de invoegpositie. Of wist de geselecteerde tekst.
SHIFT+DEL of CTRL+X	Wist de geselecteerde tekst en plaatst deze op het Klembord.
SHIFT+INS of CTRL+V	Plakt de tekst van het Klembord in het actieve venster.
CTRL+INS of CTRL+C	Kopieert de geselecteerde tekst en plaatst deze op het Klembord.
CTRL+Z of ALT+BACKSPACE	Maakt de laatste bewerking ongedaan.

Tekstselectietoetsen

De volgende toetsen kunt u in de meeste Windows-toepassingen gebruiken. Enkele toetsen werken echter niet op alle plaatsen waar u tekst kunt selecteren of in alle toepassingen. De volgende selecties beginnen alle op de invoegpositie. Indien al tekst is geselecteerd, maakt u deze selectie ongedaan door op een willekeurige toets te drukken.

Toets	*Tekst wordt geselecteerd of selectie van tekst wordt ongedaan gemaakt*
SHIFT+PIJL-LINKS of PIJL-RECHTS	Teken voor teken naar links of naar rechts.
SHIFT+PIJL-OMHOOG of PIJL-OMLAAG	Een tekstregel naar boven of naar beneden.
SHIFT+PGUP	Alle tekst een scherm omhoog.
SHIFT+PGDN	Alle tekst een scherm omlaag.
SHIFT+HOME	Tekst tot aan het begin van de regel.
SHIFT+END	Tekst tot aan het einde van de regel.
CTRL+SHIFT+PIJL-LINKS	Het vorige woord.
CTRL+SHIFT+PIJL-RECHTS	Het volgende woord.
CTRL+SHIFT+HOME	Tekst tot aan het begin van het document.
CTRL+SHIFT+END	Tekst tot aan het einde van het document.

Toetsen in Programmabeheer

Wanneer u in Programmabeheer in groepsvensters werkt, kunt u de volgende toetsen gebruiken.

Toets	*Beschrijving*
Een pijltoets	Verplaatst de cursor van het ene element in een groepsvenster naar het andere.
CTRL+F6 of CTRL+TAB	Verplaatst de cursor tussen groepsvensters en pictogrammen.
ENTER	Start de geselecteerde toepassing.
SHIFT+F4	Schikt de geopende groepsvensters naast elkaar.
SHIFT+F5	Schikt de geopende groepsvensters zo dat elke titelbalk wordt weergegeven (trapsgewijs).
CTRL+F4	Sluit het actieve groepsvenster.
ALT+F4	Sluit Windows af.

Toetsen in Bestandsbeheer

Gebruik de volgende toetsen in Bestandsbeheer.

Toetsen in de directorystructuur

Gebruik de volgende toetsen wanneer u met de directorystructuur werkt.

Toets	*Beschrijving*
TAB	Verplaatst de cursor tussen de directorystructuur, het inhoudsoverzicht en de stationspictogrammen.
PIJL-LINKS	Selecteert de directory boven de huidige subdirectory.
PIJL-RECHTS	Selecteert de eerste subdirectory onder de huidige directory, indien deze bestaat.
ENTER	Toont of verbergt subdirectory's.
SHIFT+ENTER	Opent een nieuw venster met de inhoud van de geselecteerde directory.
PIJL-OMHOOG of PIJL-OMLAAG	Selecteert de directory boven of onder de huidige directory.
CTRL+PIJL-OMHOOG	Selecteert de vorige directory op hetzelfde niveau, indien deze bestaat.
CTRL+PIJL-OMLAAG	Selecteert de volgende directory op hetzelfde niveau, indien deze bestaat.
PGUP	Selecteert de directory een scherm boven de huidige directory.
PGDN	Selecteert de directory een scherm onder de huidige directory.
HOME	Selecteert de hoofddirectory.
END	Selecteert de laatste directory in de lijst.
Een letter of cijfer	Selecteert de volgende directory waarvan de naam begint met het opgegeven teken.
Plusteken (+)	Breidt de huidige directory uit.
Minteken (-)	Vouwt de huidige directory samen.

Toetsen in het inhoudsoverzicht

Gebruik de volgende toetsen in een lijst met bestanden en subdirectory's in de huidige directory.

Toets	*Beschrijving*
TAB	Verplaatst de cursor tussen de directorystructuur, het inhoudsoverzicht en de stationspictogrammen.
PGUP	Selecteert het bestand of de directory een scherm boven de huidige selectie.
PGDN	Selecteert het bestand of de directory een scherm onder de huidige selectie.
HOME	Selecteert het eerste bestand of directory in de lijst.
END	Selecteert het laatste bestand of directory in de lijst.
Een letter of cijfer	Selecteert het volgende bestand of directory waarvan de naam begint met het opgegeven teken.
SHIFT+een pijltoets	Selecteert meerdere elementen of maakt de selectie van deze elementen ongedaan.
CTRL+SLASH (/)	Selecteert alle elementen in de lijst.
CTRL+BACKSLASH (\)	Maakt alle selecties in de lijst ongedaan, behalve de huidige selectie.
SHIFT+F8	Selecteert niet-opeenvolgende elementen of maakt deze selectie ongedaan. Druk op SHIFT+F8 en gebruik daarna de pijltoetsen en de SPATIEBALK.
Een pijltoets	Verplaatst de cursor of schuift naar andere elementen in het venster.
SPATIEBALK	Selecteert niet-opeenvolgende elementen die met een knipperende cursor zijn gemarkeerd of maakt de selectie van deze elementen ongedaan.
ENTER	Opent een directory of start een toepassing.
SHIFT+ENTER	Opent een nieuw venster met de inhoud van de geselecteerde directory.

Toetsen in het stationsgebied

In het stationsgebied kunt u de volgende toetsen gebruiken.

Toets	*Beschrijving*
TAB	Verplaatst de cursor tussen de directorystructuur, het inhoudsoverzicht en de stationspictogrammen.
CTRL+een stationsaanduiding	Verandert het stationspictogram in de letter die u hebt opgegeven.
PIJL-LINKS of PIJL-RECHTS	Verplaatst tussen stationspictogrammen.
SPATIEBALK	Wisselt van station.
ENTER	Opent een nieuw directoryvenster.

Toetsen in Rekenmachine

Zie hoofdstuk 12, "Extra bureau-accessoires" voor een overzicht van de toetsen die in Rekenmachine kunnen worden gebruikt.

Toetsen in Agenda

Gebruik de volgende toetsen in Agenda.

Toetsen in dagweergave

Gebruik de volgende toetsen in de dagweergave.

Toets	*Beschrijving*
PIJL-OMHOOG	Verplaatst de cursor naar het vorige tijdstip.
PIJL-OMLAAG of ENTER	Verplaatst de cursor naar het volgende tijdstip.

Toets	*Beschrijving*
PGUP	Verplaatst de cursor naar het vorige scherm.
PGDN	Verplaatst de cursor naar het volgende scherm.
CTRL+HOME	Verplaatst de cursor naar de begintijd.
CTRL+END	Plaatst de cursor 12 uur verder dan de begintijd.
TAB	Verplaatst de cursor tussen het afsprakengebied en het notitieblok.
SHIFT+DEL	Knipt de selectie en plaatst deze op het Klembord.
CTRL+INS	Kopieert de selectie naar het Klembord.
SHIFT+INS	Plakt de inhoud van het Klembord in het afsprakengebied of het notitieblok.

Toetsen in maandweergave

Gebruik de volgende toetsen in de maandweergave.

Toets	*Beschrijving*
PIJL-OMHOOG	Verplaatst de cursor naar de vorige week.
PIJL-OMLAAG	Verplaatst de cursor naar de volgende week.
PGUP	Verplaatst de cursor naar de vorige maand.
PGDN	Verplaatst de cursor naar de volgende maand.
TAB	Verplaatst de cursor tussen een datum en het notitieblok.
ENTER	Schakelt over naar dagweergave.

Toetsen in Kaartenbak

Gebruik de volgende toetsen in Kaartenbak.

Toets	*Beschrijving*
PGDN	Schuift in kaartweergave een kaart voorwaarts.
	Schuift in lijstweergave een pagina met indexregels voorwaarts.
PGUP	Schuift in kaartweergave een kaart achterwaarts.
	Schuift in lijstweergave een pagina met indexregels achterwaarts.
CTRL+HOME	Plaatst de eerste kaart in het bestand vooraan.
CTRL+END	Plaatst de laatste kaart in het bestand vooraan.
CTRL+een letter of cijfer	Plaatst een kaart vooraan in het bestand. De eerste kaart waarvan de indexregel begint met het door u opgegeven teken wordt weergegeven.

Toetsen op het Klembord

Gebruik de volgende toetsen wanneer u met het Klembord werkt.

Toets	*Beschrijving*
DEL	Wist de inhoud van het Klembord.
SHIFT+DEL of CTRL+X	Verwijdert een selectie uit een document en plaatst deze selectie op het Klembord.

Toets	*Beschrijving*
CTRL+INS of CTRL+C	Kopieert een selectie in een document en plaatst deze selectie op het Klembord.
SHIFT+INS of CTRL+V	Plakt de inhoud van het Klembord in een document.
PRINT-SCRN	Kopieert het volledige scherm naar het Klembord (voor niet-Windows-toepassingen werkt dit alleen indien u in de tekstmodus werkt).
ALT+PRINT-SCRN	Kopieert de inhoud van het actieve venster naar het Klembord.

Help-toetsen

Gebruik de volgende toetsen wanneer u met de schermhulp van Windows werkt.

Help-toetsen

Gebruik de volgende toetsen als u vanuit een venster hulp wilt opvragen.

Toets	*Beschrijving*
F1	Toont de Help-index voor de desbetreffende toepassing. Indien het Help-venster al is geopend en u op F1 drukt, wordt de index getoond van "Help gebruiken". Als u in sommige toepassingen (bijvoorbeeld Programmabeheer en Bestandsbeheer) op F1 drukt, wordt hulp weergegeven over de geselecteerde opdracht, een optie in een dialoogvenster of een systeembericht.
SHIFT+F1	Voegt een vraagteken aan de aanwijzer toe. U kunt vervolgens op de opdracht of in het schermgebied klikken of op een toets of toetsencombinatie drukken waarover u meer wilt weten. Deze mogelijkheid is alleen in bepaalde toepassingen beschikbaar.

Toetsen in het Help-venster

Gebruik in het Help-venster de volgende toetsen.

Toets	*Beschrijving*
TAB	Verplaatst de cursor met de wijzers van de klok mee langs de kiesbare elementen in een onderwerp.
SHIFT+TAB	Verplaatst de cursor tegen de wijzers van de klok in langs de kiesbare elementen in een onderwerp.
CTRL+TAB	Selecteert alle kiesbare elementen in een onderwerp. Of maakt deze selectie ongedaan.
CTRL+INS	Kopieert het huidige Help-onderwerp naar het Klembord zonder het dialoogvenster **Kopiëren** weer te geven. Of kopieert een volledige aantekening of een gedeelte ervan naar het Klembord.
SHIFT+INS	Plakt de inhoud van het Klembord in het dialoogvenster **Aantekening**.
ALT+F4	Sluit Help af.

Toetsen in Mediaspeler

Gebruik de volgende toetsen in Mediaspeler.

Toets	*Beschrijving*
TAB	Verplaatst de cursor van knop naar knop (van links naar rechts).
SHIFT+TAB	Verplaatst de cursor van knop naar knop (van rechts naar links).
SPATIEBALK	Kiest een knop.
PIJL-LINKS	Verplaatst de afspeelpositie terug wanneer de schuifbalk is geselecteerd.
PIJL-RECHTS	Verplaatst de afspeelpositie voorwaarts wanneer de schuifbalk is geselecteerd.

Toets	*Beschrijving*
PGUP	Verplaatst de afspeelpositie met grote sprongen terug wanneer de schuifbalk is geselecteerd.
PGDN	Verplaatst de afspeelpositie met grote sprongen voorwaarts wanneer de schuifbalk is geselecteerd.
HOME	Verplaatst de cursor naar het begin van het geluidsbestand wanneer de schuifbalk is geselecteerd.
END	Verplaatst de cursor naar het einde van het geluidsbestand wanneer de schuifbalk is geselecteerd.

Toetsen in Kladblok

Zie de beschrijving van de toetsen voor cursorverplaatsing en tekstselectie die kunnen worden gebruikt in Programmabeheer.

Toetsen in Objectenbeheer

Gebruik de volgende toets in Objectenbeheer.

Toets	*Beschrijving*
TAB	Verplaatst de selectiecursor tussen de vensters Inhoud en Pictogram.

Toetsen in Paintbrush

Gebruik de volgende toetsen in Paintbrush.

Muis-equivalente toetsen

Gebruik de volgende toetsen indien u niet over een muis beschikt.

Toets	*Is equivalent met*
INS	Klikken op de linkermuisknop.

Toets	*Is equivalent met*
DEL	Klikken op de rechtermuisknop.
F9+INS	Dubbelklikken op de linkermuisknop.
F9+DEL	Dubbelklikken op de rechtermuisknop.

Hersteltoetsen

Gebruik de volgende toetsen indien u de laatste bewerking ongedaan wilt maken.

Toets	*Beschrijving*
BACKSPACE	Maakt alles of een gedeelte ongedaan van wat u hebt getekend nadat u een symbool hebt gekozen. Druk op BACKSPACE en sleep de cursor over het gedeelte dat u wilt wissen.
CTRL+Z	Maakt alles ongedaan wat u hebt getekend nadat u een symbool hebt gekozen.

Verplaatsingstoetsen

Gebruik de volgende toetsen om de cursor in het tekengebied te verplaatsen.

Toets	*Beschrijving*
TAB	Verplaatst de aanwijzer tegen de wijzers van de klok in tussen de werkset, het lijndiktevak, het palet en het tekengebied.
SHIFT+TAB	Verplaatst de aanwijzer met de wijzers van de klok mee tussen de werkset, het lijndiktevak, het palet en het tekengebied.
Een pijltoets	Verplaatst de cursor in een venster.
SHIFT+HOME	Schuift naar de linkerzijde van de tekening.
SHIFT+END	Schuift naar de rechterzijde van de tekening.
PGUP	Schuift een scherm omhoog.
PGDN	Schuift een scherm omlaag.
HOME	Schuift naar de bovenzijde van de tekening.
END	Schuift naar de onderzijde van de tekening.
SHIFT+PIJL-LINKS	Verplaatst de cursor een spatie naar links.
SHIFT+PIJL-RECHTS	Verplaatst de cursor een spatie naar rechts.

Toets	*Beschrijving*
SHIFT+PIJL-OMHOOG	Verplaatst de cursor een regel omhoog.
SHIFT+PIJL-OMLAAG	Verplaatst de cursor een regel omlaag.

Toetsen in de PIF Editor

Gebruik de volgende toetsen in de PIF Editor.

Toets	*Beschrijving*
TAB	Verplaatst de cursor van optie naar optie (van links naar rechts en van boven naar beneden).
SHIFT+TAB	Verplaatst de cursor in tegenstelde richting van optie naar optie.
ALT+een letter	Verplaatst de cursor naar de optie of groep waarvan de onderstreepte letter overeenkomt met de letter die u hebt opgegeven. Indien de optie een aankruisvakje is, wordt de optie gewist of aangekruist.
Een pijltoets	Verplaatst de selectiecursor binnen een groep opties van optie naar optie.
SPATIEBALK	Selecteert of wist een aankruisvakje.

Toetsen in Geluidsrecorder

Gebruik de volgende toetsen in Geluidsrecorder:

Toets	*Beschrijving*
TAB	Verplaatst de cursor van knop naar knop (van links naar rechts).
SHIFT+TAB	Verplaatst de cursor van knop naar knop (van rechts naar links).
SPATIEBALK	Kiest een knop.

Toets	*Beschrijving*
PIJL-LINKS of PIJL-RECHTS	Verplaatst de cursor voorwaarts of achterwaarts wanneer de schuifbalk is geselecteerd.
PGUP	Verplaatst de cursor 1 seconde terug wanneer de schuifbalk is geselecteerd.
PGDN	Verplaatst de cursor 1 seconde vooruit wanneer de schuifbalk is geselecteerd.
HOME	Verplaatst de cursor naar het begin van het geluidsbestand wanneer de schuifbalk is geselecteerd.
END	Verplaatst de cursor naar het einde van het geluidsbestand wanneer de schuifbalk is geselecteerd.

Toetsen in Write

Gebruik de volgende toetsen in Write. Wanneer in de toetsencombinatie een 5 is opgenomen, refereert dit cijfer aan het cijfer op het numerieke toetsenblok.

Zie ook de beschrijving van de toetsen voor cursorverplaatsing en tekstselectie die kunnen worden gebruikt in Programmabeheer.

Verplaatsingstoetsen

Gebruik de volgende toetsen als u de invoegpositie in een document wilt verplaatsen.

Toets	*Beschrijving*
5+PIJL-RECHTS	Verplaatst de cursor naar de volgende zin.
5+PIJL-LINKS	Verplaatst de cursor naar de vorige zin.
5+PIJL-OMLAAG	Verplaatst de cursor naar de volgende alinea.
5+PIJL-OMHOOG	Verplaatst de cursor naar de vorige alinea.
5+PGDN	Verplaatst de cursor naar de volgende pagina zoals die bij de laatste paginering is vastgelegd.
5+PGUP	Verplaatst de cursor naar de vorige pagina zoals die bij de laatste paginering is vastgelegd.

Bewerkingstoetsen

Gebruik de volgende toetsen als u tekst wilt bewerken.

Toets	*Beschrijving*
CTRL+ENTER	Voegt een vast pagina-einde in.
SHIFT+DEL of CTRL+X	Verwijdert een selectie en plaatst deze op het Klembord.
CTRL+INS of CTRL+C	Kopieert een selectie en plaatst deze op het Klembord.
SHIFT+INS of CTRL+V	Plakt de inhoud van het Klembord in een document.
CTRL+Z of ALT+BACKSPACE	Maakt de laatste handeling (typen of bewerken) ongedaan.
PIJL-OMLAAG	Selecteert een figuur wanneer de cursor zich op de linkerbovenhoek van de figuur bevindt.
Een pijltoets	Verplaatst de cursor om het formaat van een figuur te wijzigen.
	Verplaatst een geselecteerde figuur nadat u de opdracht **Figuur verplaatsen** in het menu **Bewerken** hebt gekozen.
CTRL+SHIFT+ AFBREEKSTREEPJE	Voegt een tijdelijk afbreekstreepje in.
ALT+F6	Wisselt tussen het document en het dialoogvenster **Zoeken** of **Vervangen**.
	Of wisselt tussen het document en het dialoogvenster **Koptekst** of **Voettekst**.

Bijlage D: Woordenlijst

386 "enhanced"-modus Een modus waarin Windows wordt gestart, zodat gebruik kan worden gemaakt van de mogelijkheden van het virtueel geheugen van de Intel 80386-processor. In deze modus lijkt Windows meer geheugen te gebruiken dan werkelijk beschikbaar is en is multitasking met niet-Windows-toepassingen mogelijk. *Zie ook* standaardmodus en virtueel geheugen.

Aangepaste lettergrootte Een lettergrootte die niet helemaal overeenkomt met de opgegeven letttergrootte, maar voor gebruik op het scherm is aangepast. Bijvoorbeeld, tekst die in lettergrootte 10 door de printer wordt afgedrukt, kan op het scherm, ter compensatie van de lagere schermresolutie, in een iets groter lettertype worden afgebeeld.

Aankruisvakje Een vierkant vakje in een dialoogvenster dat kan worden aangekruist of gewist. Wanneer een aankruisvakje wordt geselecteerd, wordt er een X in het vakje afgebeeld. Een aankruisvakje vertegenwoordigt een optie die u kunt in- of uitschakelen.

Aanwijsapparaat Een invoerapparaat dat u gebruikt om de aanwijzer op het scherm te verplaatsen, opdrachten te kiezen, op knoppen te drukken, tekst te selecteren, tekeningen te maken, enzovoort. Een muis is bijvoorbeeld een aanwijsapparaat.

Aanwijzen Een aanwijzer op het scherm tot bovenop het gewenste onderdeel verplaatsen.

Aanwijzer De pijlvormige cursor op het scherm die de bewegingen volgt van de muis (of een ander aanwijsapparaat) en aangeeft welk onderdeel van het scherm zal worden beïnvloed wanneer u op de muisknop drukt. De aanwijzer heeft meestal de vorm van een pijl, maar kan er voor bepaalde taken anders uitzien. Wordt ook wel muisaanwijzer genoemd.

Achtergrond Het gebied achter en buiten het werkvenster, waaronder het bureaublad en eventuele toepassingsvensters of -pictogrammen.

Achtergrond Een figuur die op de achtergrond van het bureaublad wordt afgebeeld.

Achtergrondtoepassing Een toepassing die is gestart maar niet actief is. De toepassing kan geen invoer van de gebruiker ontvangen en geen uitvoer naar het scherm sturen. *Zie ook* voorgrondtoepassing.

Actief Actief is het venster of pictogram dat u momenteel gebruikt of hebt geselecteerd. Er kan slechts één venster of pictogram tegelijk actief zijn. De eerstvolgende toetsaanslag of opdracht beïnvloedt het werkvenster of pictogram. Wanneer een venster wordt geactiveerd, verandert de titelbalk van dit venster van kleur teneinde het te onderscheiden van de andere vensters. Wanneer een pictogram wordt geactiveerd, verandert de label van kleur. Vensters of pictogrammen op het bureaublad die niet zijn geselecteerd, zijn niet actief.

De toepassing die in het actieve venster wordt afgebeeld, wordt de voorgrondtoepassing genoemd. Alle andere toepassingen zijn achtergrondtoepassingen.

Afdrukwachtrij Een lijst met bestanden die naar de printer is verzonden. De lijst geeft aan welk bestand momenteel wordt afgedrukt en welke bestanden in de wachtrij staan om te worden afgedrukt.

Algemene MIDI-specificatie Definieert de standaardinstelling van MIDI-bestanden, met inbegrip van kanaalinstellingen, schakelinstellingen voor instrumenten en toetstoewijzingen.

Alleen-lezen-bestand Een bestand dat u kunt lezen maar waarin u geen wijzigingen kunt aanbrengen. Het kenmerk alleen-lezen bepaalt of een bestand alleen-lezen is.

ANSI-tekenset De 8-bits tekenset van het American National Standards Institute (ANSI). Deze bevat 256 tekens.

Apparaat Een onderdeel van de systeemapparatuurconfiguratie, zoals een modem, printer, muis, geluidskaart of diskettestation.

Apparaat-stuurprogramma *Zie* stuurprogramma.

Apparaatconflict Treedt op wanneer meerdere toepassingen hetzelfde apparaat, bijvoorbeeld een modem, willen gebruiken terwijl Windows zich in de 386 "enhanced"-modus bevindt.

Apparatuur De apparaten waaruit uw computersysteem bestaat, zoals het toetsenbord, de muis, diskettestations en het beeldscherm.

Archiefkenmerk Een bestandskenmerk dat bepaalt of een bestand wordt gekopieerd wanneer u de MS-DOS-opdrachten **xcopy**, **backup** of **restore** gebruikt.

ASCII-tekenset Een 7-bits tekenset. ASCII staat voor *American Standard Code for Information Interchange*. De set bestaat uit de eerste 128 (0-127) tekens van de ANSI-tekenset (en van de meeste andere 8-bits tekensets). De ASCII-tekenset is de meest universele tekencoderingsset.

Automatische koppeling Een koppeling waarvoor de optie "Bijwerken" is ingesteld op automatisch. Wanneer u het gekoppelde object bewerkt, worden in alle documenten die een automatische koppeling bevatten de wijzigingen aangebracht in de visuele weergave (afbeelding) van het object. *Zie ook* handmatige koppeling, koppeling en objectkoppeling en insluiting.

Batch-programma Een tekstbestand dat MS-DOS-opdrachten bevat. Wanneer u een batch-programma start, worden alle opdrachten in dat bestand uitgevoerd alsof u ze zelf hebt opgegeven door ze achter de MS-DOS-aanwijzing te typen.

Baudrate De snelheid waarmee informatie via een COM-poort of seriële poort kan worden verzonden.

Beeldschermadapter Apparaat waarmee schermgeheugen in schermuitvoer wordt omgezet.

Bestand Een document of een toepassing met een naam. Alle documenten worden in Windows als bestanden opgeslagen.

Bestandsindeling De manier waarop informatie in een bestand is gestructureerd. Documentbestanden worden door toepassingen altijd in een bepaalde indeling opgeslagen. Een indeling die leesbaar is voor de ene toepassing is niet altijd leesbaar voor een andere.

Bestandskenmerk *Zie* kenmerken.

Bestandsnaam De naam van een bestand. In Windows wordt gebruik gemaakt van MS-DOS-naamgevingsconventies.

Bestandsnaamtoevoeging *Zie* toevoeging.

Bevestigingsbericht Een bericht dat wordt afgebeeld nadat u bepaalde bewerkingen hebt gespecificeerd en waarin u wordt gevraagd of u de bewerking wilt voortzetten of wilt annuleren. Zo wordt door Bestandsbeheer een bevestigingsbericht afgebeeld nadat u opdracht hebt gegeven tot het verwijderen van een bestand.

Binair bestand Een bestand dat voor een machine leesbare informatie bevat. In Terminal worden deze bestanden tijdens het verzenden niet geconverteerd of vertaald.

Binaire overdracht Een methode voor het verzenden van binaire bestanden van Terminal naar een computer op afstand.

Bitmap Een figuur die als een patroon van stippen (of schermpixels) is opgeslagen.

Bladeren Bestanden en directory's doorkijken. Sommige dialoogvenster bevatten een knop Bladeren waarmee u een dialoogvenster met een lijst van bestanden en directory's kunt openen. In deze lijst kunt u gemakkelijk het gewenste bestand vinden.

Brondirectory De directory die het bestand of de bestanden bevat die u wilt kopiëren of verplaatsen.

Brondocument Het document waarin zich het gekoppelde object oorspronkelijk bevindt.

Bronprogramma Een Windows-toepassing waarmee objecten worden gemaakt die aan andere documenten kunnen worden gekoppeld of in andere documenten kunnen worden ingesloten. *Zie ook* doelprogramma.

Buffer Een tijdelijke opslagplaats voor informatie.

Bureaublad De schermachtergond in Windows waarvóór vensters, pictogrammen en dialoogvensters worden afgebeeld.

Bureaubladpatroon Een dessin waarin het bureaublad wordt afgebeeld. U kunt een door Windows geleverd patroon kiezen of met het Configuratiescherm uw eigen patroon maken.

Cassettelettertype Een lettertype in een cassette, die u in uw printer kunt steken. Dergelijke cassettes worden vaak gebruikt in laserprinters als die uit de HP LaserJet-reeks, maar ook in sommige matrix-printers. *Zie ook* lettertypecassette.

COM-poort *Zie* seriële poort.

Communicatie-instellingen Instellingen die bepalen hoe informatie van uw computer naar een apparaat (meestal een printer of modem) wordt verzonden. *Zie ook* seriële poort.

Conventioneel geheugen De eerste 640 kB geheugen die door MS-DOS worden gebruikt voor het uitvoeren van toepassingen.

Cursor *Zie* invoegpositie.

Cursortoetsen *Zie* pijltoetsen.

Datatransport In het Configuratiescherm en in Terminal de processen die de snelheid regelen waarmee informatie van het ene apparaat naar het andere wordt verzonden. Het ene apparaat zendt een signaal naar het andere ten teken dat de informatie kan worden verzonden. Wordt ook "handshake" genoemd.

Dialoogvenster Een venster dat tijdelijk wordt afgebeeld en waarin om informatie wordt gevraagd. Veel dialoogvensters bevatten opties die u moet kiezen voordat Windows een opdracht kan uitvoeren.

Directory Deel van een organisatiestructuur voor bestanden op een schijf. Een directory kan zowel bestanden als andere directory's (zogeheten subdirectory's) bevatten. De structuur van directory's en subdirectory's op een schijf heet directorystructuur. *Zie ook* directorystructuur, subdirectory.

Directorypad *Zie* pad.

Directorypictogram In Bestandsbeheer een pictogram dat een directory op uw schijf vertegenwoordigt.

Directorystructuur In Bestandsbeheer een grafische voorstelling van de directory-opbouw op een schijf. De directory's op de schijf worden weergeven in een zich vertakkende structuur. De directory op het hoogste niveau wordt de hoofddirectory genoemd.

Directoryvenster Een venster in Bestandsbeheer waarin de directorystructuur van uw schijf en de bestanden en directory's op uw schijf worden afgebeeld.

Disk-cache Een gedeelte van het geheugen dat is gereserveerd voor de tijdelijke opslag van informatie die van een schijf wordt gelezen.

Diskette Een schijfje dat in het diskettestation van de computer kan worden geplaatst en eruit kan worden verwijderd. *Zie ook* vaste schijf, diskettestation.

Diskettestation Een apparaat dat wordt gebruikt voor het opslaan en ophalen van informatie op schijven. *Zie ook* vaste schijf, diskette.

Document Alles wat u met een toepassing maakt, met inbegrip van de informatie die u typt, bewerkt, bekijkt of opslaat. Een document kan onder andere een verslag, een werkblad, een figuur of een brief zijn en wordt als bestand opgeslagen op een schijf.

Documentbestand Een bestand dat is verbonden met een toepassing. Wanneer u in Bestandsbeheer een documentbestand opent, wordt de toepassing gestart en het bestand geladen.

Documentpictogram Staat in Bestandsbeheer voor een bestand dat is verbonden met een toepassing. Wanneer u een documentpictogram kiest, wordt de toepassing gestart en het bestand geladen.

Doeldirectory De directory waarnaar u een of meer bestanden wilt kopiëren of verplaatsen.

Doeldocument Een document dat een koppeling bevat met een object in een brondocument.

Doelprogramma Een toepassing waarvan de documenten gekoppelde of ingesloten objecten accepteren.

"Download"-lettertype Een lettertype, meestal afkomstig van een leverancier van lettertypen, dat in uw computer moet worden geïnstalleerd en naar de printer moet worden gestuurd voordat het kan worden afgedrukt. Wordt ook wel laadbaar lettertype genoemd.

Dubbelklikken Twee maal snel achter elkaar de muisknop indrukken en loslaten zonder de muis te bewegen. Door te dubbelklikken laat u een bewerking uitvoeren, zoals het starten van een toepassing.

Effen kleur De kleur die op het scherm wordt afgebeeld indien alle pixels dezelfde kleur hebben. Een monochroom beeldscherm kent slechts twee effen kleuren: zwart en wit. *Zie ook* niet-effen kleur.

EMS-geheugen *Zie* expanded memory.

Emulatiemodus Een modus waarin een apparaat als een printer de bewerkingen van een ander apparaat kan nabootsen. *Zie ook* terminal-emulatie.

Enkelvoudig apparaat Een MCI-apparaat dat geen gebruik maakt van mediabestanden. Een cd-speler bijvoorbeeld, is een enkelvoudig apparaat. *Zie ook* samengesteld apparaat.

EPT-poort Een poort die een speciale kaart en programmatuur vereist. Alleen bepaalde printers, zoals de IBM Personal Pageprinter, maken gebruik van deze poort.

Exclusieve toepassing Een niet-Windows-toepassing die het alleengebruik heeft van de bronnen van de computer wanneer de toepassing actief is en Windows in 386 "enhanced"-modus is gestart. U kunt opgeven dat een toepassing het exclusieve gebruik van de computerbronnen krijgt door het PIF-bestand van de toepassing te wijzigen of door de opdracht **Instellingen** in het Systeemmenu van de toepassing te gebruiken. Indien een exclusieve toepassing in een venster wordt gestart, krijgt deze de beschikking over de meeste, maar niet alle bronnen.

Expanded memory Geheugen dat is toegevoegd aan het conventionele geheugen waarvan sommige niet-Windows-toepassingen gebruik maken. Expanded memory is een verouderde standaard die steeds meer wordt vervangen door het gebruik van extended memory. Alleen EMS-compatibele programmatuur kan gebruik maken van expanded memory. Indien Windows in de 386 "enhanced"-modus is gestart, wordt expanded memory gesimuleerd voor toepassingen die dit vereisen. Expanded memory wordt ook wel EMS-geheugen genoemd.

Expanded-memory-emulator Een hulpprogramma dat extended memory converteert naar expanded memory.

Extended memory Geheugencapaciteit boven 1 megabyte (MB) in computers met een 80286-processor. Wordt gebruikt voor het beheren en starten van toepassingen. Extended memory is niet beschikbaar voor niet-Windows-toepassingen of MS-DOS. *Zie ook* XMS-geheugen.

Extended-memory-manager Een programma dat voorkomt dat meerdere toepassingen tegelijkertijd hetzelfde deel van het extended memory benutten.

Flexibel vak In Paintbrush een vierkant vak dat van vorm verandert terwijl u de muis beweegt. Met een flexibel vak definieert u in een figuur een gebied dat u wilt wijzigen, knippen, kopiëren of verplaatsen.

Formatteren Een diskette of schijf prepareren zodat er informatie op kan worden opgeslagen. Wanneer u een schijf of diskette formatteert, wordt alle daarop aanwezige informatie verwijderd.

Gegevensbestand Elk bestand dat binnen een toepassing is gemaakt, bijvoorbeeld een tekstverwerkingsdocument, een werkblad, een databasebestand of een grafiek. Wordt ook document genoemd.

Geheugen Een tijdelijk opslaggebied voor informatie en toepassingen. *Zie ook* RAM, ROM, conventioneel geheugen, expanded memory, extended memory.

Geheugenresident hulpprogramma Een programma dat in het geheugen wordt geladen en ook beschikbaar is wanneer een andere toepassing actief is. Wordt ook wel TSR-programma (terminate-and-stay-resident) genoemd. *Zie ook* pop-up programma.

Geheugenresidente programmatuur Geheugenresidente hulpprogramma's en pop-up programma's. *Zie ook* geheugenresident hulpprogramma.

Gekoppeld object In een doeldocument de visuele weergave van een object, zoals een pictogram of bitmap.

Geluidsbestand Een bestand met audio-informatie die een toepassing op de computer kan uitvoeren. U kunt een geluidsbestand toewijzen aan een systeemactie, zoals het starten van Windows, zodat het geluid u waarschuwt wanneer de actie zich voordoet.

Geluidstuurprogramma Een programma dat wordt gebruikt door toepassingen voor het uitvoeren van geluiden op de computer.

Geselecteerd Wanneer een object of tekst is geselecteerd, is uw volgende bewerking daarop van invloed. Geselecteerde tekst wordt op monochrome beeldschermen in negatief beeld weergegeven en op sommige kleurenbeeldschermen in kleur. Geselecteerde objecten kunnen in een andere kleur worden afgebeeld of door een selectiecursor worden omgeven. U kunt de selectiekleur wijzigen met het Configuratiescherm.

Grafische modus De modus waarin toepassingen zowel figuren als tekst kunnen weergeven. Windows-toepassingen worden altijd in de grafische modus uitgevoerd. Niet-Windows-toepassingen kunnen in de grafische modus of in de tekstmodus worden uitgevoerd.

Grafische resolutie Het kwaliteitsniveau waarop Windows figuren afdrukt. Hoe hoger de resolutie, des te beter de kwaliteit van de afgedrukte figuren. Figuren met een hogere resolutie nemen meer afdruktijd en schijfruimte in beslag.

Groep Een reeks toepassingen, bureau-accessoires of documenten in Programmabeheer. Door deze onderdelen te groeperen, kunt u ze gemakkelijker vinden wanneer u ze wilt starten.

Groepspictogram In Programmabeheer het pictogram dat een groep vertegenwoordigt wanneer het groepsvenster is verkleind. Kies het groepspictogram indien u de groep wilt openen en de inhoud ervan wilt bekijken.

Groepsvenster Een venster in Programmabeheer waarin de onderdelen van een groep worden afgebeeld. Deze onderdelen kunnen toepassingen, bureau-accessoires of documenten zijn.

Handmatige koppeling Een koppeling waarvan de optie "Bijwerken" is ingesteld op handmatig. Eventuele wijzigingen in het gekoppelde object worden pas weerspiegeld in de visuele weergave van het object nadat u de koppeling hebt bijgewerkt. *Zie ook* automatische koppeling, koppeling, objectkoppeling en -insluiting.

Handshake *Zie* datatransport.

Harde schijf *Zie* vaste schijf.

Helderheid In het Configuratiescherm de helderheid van een kleur op een schaal van zwart tot wit. Zo heeft lichtblauw een grotere helderheid dan donkerblauw of donkerrood, maar wellicht dezelfde helderheid als lichtroze.

High memory area (HMA) De eerste 64 kB van het extended memory. Dit gebied wordt gebruikt door sommige toepassingen, waaronder Windows.

HMA *Zie* high memory area.

Hoofddirectory Op een schijf de directory op het hoogste niveau in de directorystructuur. De hoofddirectory wordt gemaakt wanneer u de schijf formatteert. Vanuit de hoofddirectory kunt u bestanden, andere directory's en subdirectory's maken.

Huidige directory De directory waarin u momenteel aan het werk bent. In de directorystructuur in Bestandsbeheer wordt de huidige directory gemarkeerd.

I/O-adressen Lokaties binnen de input/output-adresruimte van uw computer, die worden gebruikt door apparaten als een printer of modem. Het adres wordt gebruikt voor communicatie tussen programmatuur en een apparaat.

Importeren Een OLE-object maken door een bestaand bestand in Objectenbeheer in te voegen. Wanneer u een bestand importeert, wordt het pictogram van de toepassing die u voor het maken van het bestand hebt gebruikt, afgebeeld in het venster **Pictogram** en wordt de naam van het bestand in het venster **Inhoud** afgebeeld.

Indeling De manier waarop informatie in een bestand is gestructureerd. De meeste toepassingen kennen hun eigen bestandsindeling. *Zie* bestandsindeling.

Indexregel In Kaartenbak de balk op de bovenste regel van elke kaart met de titel van de kaart.

Informatiegebied In Kaartenbak het tekstgebied onder de indexregel waarin u informatie typt.

Ingesloten object In een document ingevoegde informatie die is gemaakt in een ander document. Meestal zijn de twee documenten door verschillende toepassingen gemaakt. Ingesloten objecten kunnen vanuit het doeldocument worden bewerkt. *Zie ook* gekoppeld object.

Insluiten Informatie (een object) invoegen in een document die is gemaakt in een ander document. Meestal zijn de twee documenten in verschillende toepassingen gemaakt. Het ingesloten object kan direct vanuit het document worden bewerkt. Indien u wilt insluiten, moet u toepassingen gebruiken die objectkoppeling en -insluiting ondersteunen. *Zie ook* koppelen, object.

Intensiteit In het configuratiescherm de zuiverheid van de kleurtint, verlopend van grijs tot de zuivere kleur. Zo bevat zeer donkerblauw grotendeels zwart met een heel klein beetje blauw en heeft die kleur derhalve een uiterst lage intensiteit. *Zie ook* tint, helderheid.

Interrupt Een signaal dat door een apparaat naar de computer wordt gestuurd om aan te geven dat het apparaat gereed is om informatie te ontvangen of te verzenden.

Interrupt request lines (IRQ) De apparatuurverbindingen die apparaten gebruiken voor het verzenden van interrupts (signalen die aangeven dat het apparaat gereed is om informatie te ontvangen of te verzenden). Elk apparaat dat met de computer verbonden is, gebruikt een aparte IRQ.

Invoegpositie De plaats waar de tekst die u typt, wordt ingevoegd. De invoegpositie wordt in een toepassingsvenster of dialoogvenster meestal afgebeeld als een knipperende balk. Wordt ook cursor genoemd.

Jokerteken Een teken dat staat voor een of meer andere tekens. In bestandsnamen kunt u het vraagteken (?) gebruiken voor een enkel teken en de asterisk (*) voor een enkel teken of een groep tekens die op die plaats ook in andere bestandsnamen voorkomen. Zo staat *.EXE voor alle bestandsnamen die eindigen met de toevoeging .EXE.

Kanaallijst Vermeldt doelkanalen, uitvoerapparatuur en schakellijsten voor MIDI-kanaalberichten.

Kenmerken Informatie over een bestand die aangeeft of het een alleen-lezen-, verborgen of systeembestand betreft en of het bestand is gewijzigd sinds er voor het laatst een reservekopie van werd gemaakt.

Keuzelijst In een toepassingsvenster of dialoogvenster een vak waarin een lijst wordt afgebeeld waaruit u een keuze kunt maken, bijvoorbeeld een lijst met alle bestanden in een directory. Indien de lijst te groot is voor het vak, kunt u het gedeelte dat niet zichtbaar is, afbeelden met een schuifbalk.

Keuzerondje Een kleine ronde knop in een dialoogvenster. In het geval van een groep bij elkaar behorende keuzerondjes kan er slechts één worden geselecteerd.

Kiezen Met de muis of het toetsenbord een onderdeel uitkiezen, waarna in Windows een bewerking wordt gestart. Vaak kiest u een opdracht na het onderdeel of de onderdelen te hebben geselecteerd waarop de opdracht van invloed moet zijn.

Klembord Een tijdelijke opslaglokatie die wordt gebruikt voor de overdracht van gegevens van het ene document naar het andere of van de ene toepassing naar de andere. Door op het pictogram Klembord te dubbelklikken kunt u de inhoud van het Klembord bekijken.

Kleurenschema Een vooraf ingestelde combinatie van bij elkaar passende kleuren die in Windows voor de schermonderdelen wordt gebruikt. U kunt een kleurenschema kiezen of er zelf een samenstellen met behulp van het Configuratiescherm.

Klikken Een muisknop snel indrukken en weer loslaten.

Knippen Het verplaatsen van tekst uit een document naar een tijdelijke opslagplaats, het zogeheten Klembord.

Knipsel Een gedeelte van een tekening dat in Paintbrush met de schaar of het oppaksymbool is geselecteerd.

Kopiëren Een kopie van de geselecteerde tekst of het geselecteerde onderdeel op het Klembord plaatsen zodat u die kunt overbrengen naar een andere lokatie. De meeste Windows-toepassingen bevatten voor deze taak een opdracht **Kopiëren** in hun menu **Bewerken**. Met Bestandsbeheer kunt u ook hele bestanden van de ene lokatie naar een andere verplaatsen.

Koppelen Een verwijzing maken in een doeldocument naar een object in een brondocument. Wanneer u een object koppelt, voegt u in het doeldocument een visuele weergave, zoals een pictogram of bitmap, van het object in. Het gekoppelde object kan direct vanuit het doeldocument worden bewerkt. Wanneer het object in het brondocument wordt gewijzigd, vindt die wijziging ook plaats in het doeldocument. *Zie ook* insluiten, object.

Koppeling Een verwijzing in een doeldocument naar een object in een brondocument.

Koptekst Tekst die bovenaan op de pagina's van een document wordt afgebeeld wanneer het document wordt afgedrukt.

Laadbaar lettertype *Zie* "download"-lettertype.

Lettergrootte De hoogte van een afgedrukt teken, gemeten in punten. Een punt komt overeen met 1/72 inch. Wordt ook lettergrootte genoemd.

Lettertype Een reeks letters, getallen, leestekens en symbolen van een bepaald formaat en ontwerp. *Zie ook* schaalbare letterstijl.

Lettertype met vaste breedte *Zie* niet-proportioneel lettertype.

Lettertype-set Een verzameling lettergrootten voor één lettertype, aangepast voor een speciaal beeldscherm en een speciale printer. Een lettertype-set bepaalt hoe tekst er op het scherm en op papier uitziet.

Lettertypecassette Een cassette die in een printer wordt geplaatst en deze daarmee voorziet van een of meer lettertypen. *Zie ook* cassette-lettertype.

Lettertypegroep Een groepsaanduiding waarmee het algemene uiterlijk van een lettertype wordt aangegeven. De lettertypegroep Roman bijvoorbeeld, bevat proportionele lettertypen met schreven.

Lichtergekleurd Niet beschikbaar, uitgeschakeld. Een lichtergekleurde knop of opdracht wordt in lichtgrijs, in plaats van zwart afgebeeld en kan niet worden gekozen.

Lokale printer Een printer die direct is aangesloten op een van de poorten van uw computer. *Zie ook* netwerkprinter.

LPT-poort *Zie* parallelle poort.

Macro In Macrorecorder, een reeks opgenomen bewerkingen. Met Macrorecorder kunt u macro's maken. Wanneer u een macro start, worden alle opgenomen bewerkingen door Macrorecorder uitgevoerd.

Markeren In een niet-Windows-toepassing tekst selecteren, zodat u deze naar het Klembord kunt kopiëren.

Media Control Interface (MCI) Een standaard-besturingsinterface voor multimedia-apparatuur en -bestanden. Met MCI kan een multimedia-toepassing een reeks van multimedia-apparaten en -bestanden besturen. Windows bevat twee MCI-stuurprogramma's: een ervan bestuurt de MIDI-sequencer en het andere het geluid voor WAV-bestanden.

Mediabestand Een bestand dat multimedia-gegevens bevat, zoals geluid of animatie.

Menu Een lijst met beschikbare opdrachten in een toepassingsvenster. De menunamen worden afgebeeld op de menubalk bovenaan in het venster. U opent een menu door de menunaam te selecteren. Vervolgens kunt u een opdracht kiezen. *Zie ook* Systeemmenu.

Menubalk De horizontale balk onder de titelbalk die de menunamen van de toepassing bevat.

MIDI Acroniem voor Musical Instrument Digital Interface, een standaardprotocol voor communicatie tussen muziekinstrumenten en computers.

MIDI-bestand Een bestand dat alle vereiste informatie bevat voor het uitvoeren van een muziekstuk met behulp van een MIDI-apparaat.

MIDI-instelling Geeft het type MIDI-apparaat aan dat u gebruikt en de kanaallijst voor dat apparaat.

MIDI-sequencer Een programma waarmee muziekstukken die zijn opgeslagen als MIDI-bestanden kunnen worden opgenomen en uitgevoerd. Windows bevat een MCI MIDI-sequencer.

Modem Een communicatie-apparaat waarmee een computer informatie via een telefoonlijn kan verzenden.

MS-DOS-aanwijzing Het teken of de tekens die op het scherm aan het begin van de opdrachtregel worden afgebeeld en aangeven dat de computer gereed is om invoer te ontvangen. Wordt ook opdrachtaanwijzing genoemd.

Muisaanwijzer *Zie* aanwijzer.

Multimedia De combinatie van geluid, grafische voorstellingen, animatie en video.

Multitasking Het vermogen van een computer om meerdere toepassingen gelijktijdig uit te voeren.

Musical Instrument Digital Interface *Zie* MIDI.

Naast elkaar Een manier van schikken van geopende vensters waarbij de vensters elkaar niet overlappen maar allemaal zichtbaar zijn. Elk venster neemt een gedeelte van het scherm in beslag.

Netwerk Een aantal computers dat door kabels of anderszins met elkaar is verbonden en dat gebruik maakt van programmatuur voor het gemeenschappelijk gebruik van apparatuur (zoals printers) en voor de uitwisseling van informatie.

Netwerkprinter Een printer waarvan meerdere computers binnen een netwerk gebruik maken. Toegang tot deze printer vindt doorgaans plaats via een door de gebruiker opgegeven logische poort. *Zie ook* lokale printer.

Netwerkstation Een schijfstation dat voor meerdere gebruikers en computers binnen een netwerk beschikbaar is. Veelal worden in netwerkstations gegevensbestanden opgeslagen die door een groot aantal mensen van een werkgroep worden gebruikt.

Niet-actief venster Elk geopend venster waarin u momenteel niet aan het werk bent. Wordt ook achtergrondvenster genoemd.

Niet-effen kleur Een kleur die bestaat uit een patroon van gekleurde stippen waarmee de gewenste kleur wordt nagebootst. Een effen kleur op het ene apparaat (bijvoorbeeld een 256-kleurenscherm) kan een niet-effen kleur zijn op een ander apparaat. Wordt ook trillende kleur genoemd.

Niet-proportioneel lettertype Een lettertype waarin alle tekens dezelfde breedte hebben. *Zie ook* proportioneel lettertype.

Niet-Windows-toepassing Een toepassing die niet speciaal is ontworpen voor de Windows-omgeving en daardoor niet alle Windows-mogelijkheden, zoals geheugenbeheer, de gebruikersinterface of gegevensuitwisseling, optimaal kan benutten.

Object In samenhang met objectkoppeling en -insluiting informatie als een tekening, een grafiek of een geluidsbestand, die kan worden ingesloten in of gekoppeld met een ander document. *Zie ook* koppelen, insluiten.

Objectkoppeling en -insluiting Bij toepassingen een methode voor gemeenschappelijk gebruik en overdracht van informatie. *Zie ook* koppelen, insluiten, object.

OLE *Zie* objectkoppeling en -insluiting.

OLE-object Een tekeningetje of pictogram dat staat voor het ingesloten of gekoppelde object. Wanneer u het OLE-object kiest, wordt het ingesloten of gekoppelde object uitgevoerd (bijvoorbeeld een geluidsbestand) of geopend en afgebeeld door de toepassing waarmee het object is gemaakt.

Omgevingsvariabele Omgevingsinformatie, zoals een station, pad of bestandsnaam, met een symbolische naam die door MS-DOS kan worden gebruikt. Met de opdracht **set** definieert u omgevingsvariabelen.

Opdracht Een woord of korte zin, gewoonlijk in een menu, die u kiest teneinde een bewerking uit te voeren. U kunt een opdracht kiezen of achter de MS-DOS-aanwijzing typen. Ook in het dialoogvenster **Starten** in Bestandsbeheer of Programmabeheer kunt u een opdracht typen.

Opdrachtaanwijzing *Zie* MS-DOS-aanwijzing.

Opdrachtknop Een knop in een dialoogvenster waarmee een bewerking wordt uitgevoerd. Een opdrachtknop heeft een label die de bewerking beschrijft die wordt uitgevoerd, bijvoorbeeld Annuleren, Help of Installeren. Wanneer u een opdrachtknop kiest die wordt gevolgd door puntjes, zoals Bladeren..., wordt er een volgend dialoogvenster afgebeeld.

Opdrachtregel Een reeks opdrachten die u typt teneinde een toepassing te starten. U kunt de opdrachten achter de MS-DOS-aanwijzing typen of in het dialoogvenster **Starten** in Bestandsbeheer of Programmabeheer.

Openen De inhoud van een bestand in een venster afbeelden of een pictogram tot een venster vergroten.

Opmaak De manier waarop tekst op een pagina wordt ingedeeld.

Opstarten Het starten of opnieuw starten van de computer, waarbij het Microsoft besturingssysteem MS-DOS wordt geladen.

Optie Een keuzemogelijkheid in een dialoogvenster.

Optie *Zie* schakeloptie.

Pad Duidt de lokatie aan van een bestand binnen de directorystructuur. Indien u bijvoorbeeld het pad wilt opgeven voor het bestand SYSTEM.INI dat zich op schijf C in de directory WINDOWS bevindt, typt u *C:\WINDOWS\SYSTEM.INI*.

Parallelle interface Een interface tussen een computer en een printer waarbij de computer meerdere informatiebits tegelijk naar de printer verzendt. Parallelle interfaces zijn van hetzelfde type als Centronics-interfaces. *Zie ook* seriële interface.

Parallelle poort Een aansluiting op een computer, doorgaans LPT1, waarin u de kabel van een parallelle printer steekt. Windows ondersteunt de parallelle poorten LPT1 tot en met LPT3.

Parallelle printer Een printer met een parallelle interface, die op een parallelle poort wordt aangesloten.

Parameter Informatie die wordt toegevoegd aan een opdracht waarmee een toepassing wordt gestart. Een parameter kan een bestandsnaam zijn of een ander type informatie van maximaal 62 tekens. *Zie ook* schakeloptie.

Pariteit Een foutopsporingsprocedure waarbij het aantal enen voor elke foutloze transmissie van een groep bits altijd gelijk moet zijn: hetzij even, hetzij oneven.

Pel *Zie* pixel.

Pictogram Grafische weergave van verschillende elementen in Windows, zoals diskettestations, toepassingen, ingesloten of gekoppelde objecten en documenten.

PIF (program information file) Een bestand dat informatie verschaft over hoe Windows een niet-windows-toepassing moet starten. U gebruikt een PIF-bestand indien u wilt dat Windows een niet-Windows-toepassing schermvullend start, in plaats van in een venster, of indien u een directory wilt opgeven.

Pijltoetsen De pijltoetsen op het toetsenbord van uw computer. De pijltoetsen worden benoemd naar de richting van de pijl op de toets: PIJL-OMHOOG, PIJL-OMLAAG, PIJL-LINKS en PIJL-RECHTS. Deze toetsen worden ook wel cursortoetsen genoemd.

Pixel De kleinste grafische eenheid, meestal een enkelkleurige punt, die op het scherm kan worden afgebeeld. Wordt ook wel pel (picture element) genoemd.

Plakken De inhoud van het Klembord overbrengen naar een toepassing. Veel toepassingen beschikken in hun menu **Bewerken** over een opdracht **Plakken**, waarmee deze taak kan worden uitgevoerd.

Plotterlettertype Een reeks punten, verbonden door lijnen die verschillend van dikte kunnen zijn en die worden gebruikt door plotters. Wordt ook vectorlettertype of schreeflettertype genoemd.

Poort Een aansluiting op de computer waarop apparaten als printers, beeldschermen en modems kunnen worden aangesloten. Via de poort wordt informatie van de computer naar het apparaat verzonden. De meestgebruikte poorten zijn de seriële (COM-) poorten en de parallelle (LPT-) poorten.

Pop-up programma Geheugenresidente programmatuur die in het geheugen wordt geladen maar pas zichtbaar wordt wanneer u een bepaalde toetsencombinatie indrukt of wanneer een bepaalde actie plaatsvindt, zoals de ontvangst van een bericht. *Zie ook* geheugenresident hulpprogramma

Printerlettertype Lettertypen die in het geheugen van de printer zijn opgeslagen, of "download"-lettertypen die naar de printer worden verzonden voordat een document wordt afgedrukt. Omdat een printerlettertype alleen op de printer werkt, kan Windows het lettertype slechts bij benadering op het scherm weergeven. *Zie ook* schermlettertype, "download"-lettertype, TrueType-lettertypen.

Printerstuurprogramma Een programma dat de interactie tussen computer en printer bestuurt. Een printerstuurbestand verschaft Windows informatie als de afdrukinterface, een beschrijving van de lettertypen en de mogelijkheden van de geïnstalleerde printer.

Program information file *Zie* PIF.

Programma's De toepassingen en documenten die in Windows samen een groep vormen. Programma's worden in het groepsvenster als pictogrammen weergegeven.

Programmabestand Een uitvoerbaar bestand waarmee een toepassing of een programma wordt gestart. Een programmabestand heeft de bestandsnaamtoevoeging .EXE, .PIF, .COM of .BAT.

Programmapictogram Een pictogram in Programmabeheer dat staat voor een toepassing of document. U opent de toepassing of het document door het desbetreffende pictogram te kiezen.

Programmatuur Reeks instructies voor het uitvoeren van bewerkingen door computerapparatuur. Tot de programmatuur behoren programma's, besturingssystemen en toepassingen.

Proportioneel lettertype Een lettertype dat tekens van verschillende breedte bevat. *Zie ook* niet-proportioneel lettertype.

"Protected"-modus De besturingsmodus van een computer waarin extended memory direct kan worden aangesproken.

Protocol Een reeks regels die bepalen hoe computers met elkaar communiceren.

RAM (random access memory) Het geheugen dat door toepassingen wordt gebruikt en dat andere noodzakelijke taken uitvoert terwijl de computer aanstaat. Wanneer u de computer uitzet, gaat alle informatie die zich in het RAM-geheugen bevindt verloren. *Zie ook* virtueel geheugen, ROM.

Rasterlettertype *Zie* schermlettertype.

Resolutie Duidt op het aantal punten waaruit een figuur op het scherm of een afgedrukte figuur is opgebouwd. Hoe groter het aantal punten, des te hoger de resolutie en des te scherper en vloeiender de weergave van de figuren.

ROM (read-only memory) Geheugen dat wel kan worden gelezen, maar niet kan worden gewijzigd.

Samengesteld apparaat Een MCI-apparaat dat gebruik maakt van mediabestanden, in tegenstelling tot een enkelvoudig apparaat dat niet van mediabestanden gebruik maakt. Indien u bijvoorbeeld een samengesteld apparaat als een MIDI-sequencer wilt starten, moet u een MIDI-bestand opgeven.

Samengesteld document Een document dat informatie bevat die met behulp van meerdere toepassingen is gemaakt.

Samenvouwen Subdirectory's onder een in Bestandsbeheer geselecteerde directory "verbergen".

Schaalbare letterstijl Een reeks letters, getallen, leestekens en symbolen in een bepaald ontwerp, waarvan de grootte naar believen kan worden gewijzigd.

Schakellijst Gedeelte van de kanaallijstingang dat instrumentgeluiden, volume-instellingen en eventueel ook toetswaarden voor een kanaal vertaalt.

Schakeloptie Op een MS-DOS-opdrachtregel een parameter die de manier bestuurt waarop een opdracht wordt uitgevoerd. Een schakeloptie begint altijd met een slash (/). Indien u bijvoorbeeld Microsoft Word in tekstmodus wilt starten, typt u *word /c* achter de MS DOS-aanwijzing. De */c* is de schakeloptie. *Zie ook* parameter.

Schermbeveiliging Een bewegend beeld of patroon dat in Windows op het scherm wordt afgebeeld wanneer u langer dan een opgegeven tijd de muis niet hebt bewogen of geen toets hebt ingedrukt. De schermbeveiliging voorkomt beschadiging die wordt veroorzaakt wanneer dezelfde lichte en donkere gebieden gedurende een lange tijd op het scherm worden afgebeeld.

Schermlettertype Het lettertype dat op het scherm wordt afgebeeld en het printerlettertype wellicht benadert, zodat documenten er op het scherm grotendeels hetzelfde uitzien als op papier.

Schermvullende toepassing Een niet-Windows-toepassing die in de Windows-omgeving op het gehele scherm wordt afgebeeld in plaats van in een venster. Door het PIF-bestand te wijzigen of met de opties in het Systeemmenu kunt u aangeven of een niet-Windows-toepassing schermvullend moet worden gestart of in een venster.

Schijf Een medium voor de opslag van informatie. Wanneer u informatie op schijf opslaat, blijft deze informatie, ook nadat u uw computer hebt uitgezet, behouden. Dit in tegenstelling tot het opslaan van informatie in het geheugen (RAM). Diskettes zijn schijfjes die in het diskettestation kunnen worden geplaatst en eruit kunnen worden verwijderd, terwijl vaste schijven in hun stations zijn ingebouwd. *Zie ook* diskettestation.

Schijf snelformatteren De bestandstoewijzingstabel en de hoofddirectory van de schijf verwijderen. De schijf lijkt nu leeg, maar de bestandsinformatie is niet werkelijk van de schijf verwijderd en de schijf is ook niet gecontroleerd op beschadigde sectoren. Dit is een snelle manier om een schijf die al was geformatteerd opnieuw te formatteren.

Schuifbalk Een balk langs de onderkant of rechterkant van een venster waarvan de inhoud niet volledig zichtbaar is. De balk bevat een schuifblokje en twee schuifpijlen.

Schuifblokje Een vakje op de schuifbalk dat de positie weergeeft van de huidige weergave in het venster of in de keuzelijst ten opzichte van de totale inhoud van het venster.

Schuifbuffer In Terminal de buffer die de informatie bevat die niet op het scherm past.

Schuifpijl Een pijl aan beide uiteinden van een schuifbalk, waarmee u in de inhoud van een venster of keuzelijst kunt schuiven.

Schuiven Tekst of figuren naar boven, naar beneden, naar links of naar rechts verschuiven, zodat gedeelten van het bestand zichtbaar worden die niet op het scherm passen.

Selecteren Een onderdeel markeren zodat er een bewerking op kan worden uitgevoerd. Doorgaans selecteert u een onderdeel met de muis of door op een toets te drukken. Vervolgens kiest u de bewerking die u op het onderdeel wilt uitvoeren. *Zie ook* kiezen.

Selectie uitbreiden Meer dan een onderdeel selecteren. Zo kunt u in Bestandsbeheer een groep bestanden selecteren die u wilt verplaatsen of kopiëren.

Selectiecursor Het markeringsinstrument dat aangeeft waar u zich bevindt in een venster, menu of dialoogvenster en wat u hebt geselecteerd. De selectiecursor kan een kleurmarkering zijn of een gestippelde rechthoek om de geselecteerde tekst.

Sequencer Zie MIDI-sequencer.

Seriële interface Een interface tussen een computer een een serieel apparaat, zoals een printer of modem, waarmee de computer bit voor bit informatie verzendt naar dat seriële apparaat. Met serieel, asynchroon en RS232 wordt hetzelfde type interface aangeduid. *Zie ook* parallelle interface.

Seriële poort Een aansluiting op een computer, meestal COM1, waarin u de kabel van een serieel apparaat steekt. Printers en modems zijn seriële apparaten. Windows ondersteunt de poorten COM1 tot en met COM4.

Seriële printer Een printer die gebruik maakt van een seriële interface, die u op een seriële poort aansluit.

Server Een computer die schijfruimte, printers en andere diensten levert aan computers in een netwerk. *Zie ook* netwerkstation, netwerkprinter.

Slepen Verplaatsen van een schermonderdeel door het onderdeel te selecteren en vervolgens de muis te verplaatsen terwijl u de muisknop ingedrukt houdt. Zo kunt u een venster naar een andere lokatie op het scherm verplaatsen door de titelbalk van het venster te verslepen.

Sluiten Een venster of dialoogvenster verwijderen, of een toepassing beëindigen. Met de opdracht **Sluiten** in het Systeemmenu sluit u een venster. U beëindigt een toepassing door het toepassingsvenster te sluiten.

Sneltoets Een toets of toetsencombinatie waarop u drukt voor het uitvoeren van een opdracht of bewerking. Indien voor een opdracht een sneltoets bestaat, wordt deze rechts naast de opdrachtnaam in het menu afgebeeld. Zo wordt het werkvenster gesloten wanneer u op de sneltoets ALT+F4 drukt.

Sneltoets voor toepassing Een toetsencombinatie waarmee een toepassing naar de voorgrond wordt verplaatst. U kunt een sneltoets aan een toepassing toewijzen in Programmabeheer of in een PIF.

Speciale tekens Tekens die niet voorkomen op het toetsenbord van de computer. Deze tekens zijn beschikbaar via Speciale tekens, een toepassing in de groep Bureau-accessoires.

Splitsbalk Verdeelt een venster in twee delen. In Bestandsbeheer wordt een directoryvenster verdeeld door een splitsbalk: de directorystructuur bevindt zich in de linkerhelft, de inhoud van de huidige directory in de rechterhelft.

Standaardinstellingen Instellingen die bij Windows worden geleverd. Indien u bijvoorbeeld een document vanuit Windows afdrukt zonder dat u marge-instellingen hebt opgegeven, worden de standaardmarge-instellingen gebruikt.

Standaardknop In sommige dialoogvensters is dit de opdrachtknop die automatisch door Windows wordt geselecteerd. De standaardknop heeft een vet kader, dat aangeeft dat de knop zal worden gekozen indien u op ENTER drukt. U kunt de selectie van de standaardknop negeren door Annuleren of een andere opdrachtknop te kiezen.

Standaardmodus Een besturingsmodus van Windows die kan worden gebruikt door 80286-, 80386- en 80486-computers. Deze modus verschaft toegang tot het extended memory en stelt u tevens in staat tussen niet-Windows-toepassingen te schakelen. De modus verschaft geen virtueel geheugen en biedt evenmin de mogelijkheid om niet-Windows-toepassingen op de achtergrond of in een venster te starten. *Zie ook* 386 "enhanced"-modus.

Standaardprinter De printer die wordt gebruikt indien u de opdracht **Afdrukken** kiest zonder eerst op te geven welke printer u voor een toepassing of document wilt gebruiken. U kunt slechts één standaardprinter opgeven. Dit doet u met het Configuratiescherm. Stel de printer die u het vaakst gebruikt in als standaardprinter.

Stationsaanduiding De letter waarmee een station wordt aangeduid, bijvoorbeeld C. *Zie ook* diskettestation.

Stationspictogram Een pictogram in Bestandsbeheer dat staat voor een diskettestation, een vaste-schijfstation, een netwerkstation, een RAM-station of een CD-ROM-station.

Statusbalk Een regel met informatie onderaan in een venster. In Bestandsbeheer bijvoorbeeld, wordt op de statusbalk het aantal beschikbare bytes op de schijf aangegeven, evenals de totale schijfcapaciteit. Niet alle vensters bevatten een statusbalk.

Stuurcodes In Terminal zijn dit codes waarmee in tekstbestanden opdrachten of opmaakinstructies worden gegeven, zoals regelinvoer of regelterugloop. Stuurcodes worden gewoonlijk voorafgegaan door een caret. U voert deze codes in wanneer u Terminal-opdrachten of -opmaakinstructies aan functietoetsen toewijst.

Stuurprogramma Een programma dat de communicatie tussen een computer en een apparaat als een printer of een muis bestuurt. Zo vertaalt een printerstuurprogramma informatie van de computer in informatie die de printer kan begrijpen.

Subdirectory Een directory binnen een andere directory. Alle directory's zijn subdirectory's van de hoofddirectory van een schijf.

Symbool Maximumvenster Het vakje rechts op de titelbalk dat een pijl-omhoog bevat. Indien u een muis gebruikt, kunt u door op dit symbool te klikken het venster tot schermgrootte vergroten. Indien u niet met een muis werkt, gebruikt u de opdracht **Maximumvenster** in het Systeemmenu.

Symbool Pictogram Het vakje rechts op de titelbalk dat een pijl-omlaag bevat. Indien u een muis gebruikt, kunt u door op dit symbool te klikken het venster tot pictogram verkleinen. Indien u niet met een muis werkt, gebruikt u de opdracht **Pictogram** in het Systeemmenu.

Symbool Systeemmenu Het pictogram waarmee u het Systeemmenu van het venster opent. Dit bevindt zich altijd links van de titelbalk.

Symbool Vorig formaat Het kleine symbool rechts op de titelbalk dat zowel een pijl-omhoog als een pijl-omlaag bevat. Dit symbool wordt alleen afgebeeld wanneer u het venster maximaal hebt vergroot. Indien u met de muis op dit symbool klikt, wordt het venster in het vorige formaat afgebeeld. U kunt daartoe ook de opdracht **Vorig formaat** in het Systeemmenu gebruiken.

Synthesizer Een apparaat dat geluid produceert op basis van digitale instructies, in plaats van opgenomen geluid.

Systeembestand Een bestand dat informatie bevat die vereist is voor het starten van het besturingssysteem. Een systeembestand wordt niet in het overzicht van directory's afgebeeld.

Systeemdiskette Een diskette die de MS DOS-systeembestanden bevat die nodig zijn voor het starten van MS DOS. Er kunnen meerdere systeemdiskettes zijn, maar de diskette waarmee MS DOS wordt gestart wanneer u de computer start, wordt de opstartdiskette genoemd.

Systeemmenu Een menu dat opdrachten bevat waarmee u vensters kunt manipuleren. Ook toepassingspictogrammen en sommige dialoogvensters bevatten een Systeemmenu. U opent het Systeemmenu met het symbool Systeemmenu links van de titelbalk in een venster of u selecteert een toepassingspictogram. *Zie ook* symbool Systeemmenu.

Systeemtijd De tijd volgens de interne klok van de computer.

Taakoverzicht Een venster waarin alle gestarte toepassingen worden afgebeeld, zodat u tussen deze toepassingen kunt schakelen. U opent het Taakoverzicht door in het Systeemmenu de opdracht **Taakoverzicht** te kiezen of door op CTRL+ESC te drukken.

Tekstbestand Een bestand dat alleen letters, cijfers en symbolen bevat. Een tekstbestand bestaat doorgaans uit tekens die afkomstig zijn uit de ASCII-tekenset. *Zie ook* documentbestand.

Tekstmodus De modus waarin toepassingen wel tekst maar geen figuren kunnen afbeelden. Veel niet-Windows-toepassingen worden in tekstmodus uitgevoerd. *Zie ook* grafische modus.

Tekstoverdracht Een methode voor het overbrengen van tekstbestanden van Terminal naar een computer op afstand.

Tekstvak In een dialoogvenster een vak waarin u informatie typt die is vereist voor het uitvoeren van een opdracht. Het tekstvak kan leeg zijn of al tekst bevatten wanneer u het dialoogvenster opent.

Terminal-emulatie In Terminal een instelling die tot gevolg heeft dat uw computer een computer op afstand emuleert. Terminal-emulatie stelt uw computer in staat ontvangen gegevens af te beelden en de mogelijkheden te benutten van de computer die wordt geëmuleerd.

Terminate-and-stay-resident (TSR)-programma *Zie* geheugenresident hulpprogramma.

Terugloop Een optie waarbij tijdens het typen tekst aan het einde van een regel automatisch doorloopt naar het begin van de volgende regel. Indien u terugloop gebruikt, hoeft u aan het einde van een regel in een alinea niet meer steeds op ENTER te drukken.

Tijdsegment De hoeveelheid processortijd die aan een toepassing wordt toegewezen, gewoonlijk gemeten in milliseconden. Wanneer deze tijd is verlopen, wordt een andere toepassing geactiveerd.

Timeout Indien een apparaat een taak niet uitvoert, is dit de tijd die een computer moet wachten voordat het niet uitvoeren van de taak als een fout mag worden aangemerkt.

Tint In het Configuratiescherm de kleurpositie in het kleurenspectrum. Zo bevindt zich groen tussen geel en blauw.

Titelbalk De horizontale balk bovenaan in het venster, die de titel van het venster of dialoogvenster bevat. In veel vensters bevat de titelbalk eveneens het symbool Systeemmenu en de knoppen Maximumvenster en Pictogram.

Toepassing Een computerprogramma dat wordt gebruikt voor een specifieke taak, zoals tekstverwerking of databasebeheer. In plaats van toepassing wordt ook de term programma gebruikt. *Zie ook* Windows-toepassing, niet-Windows-toepassing.

Toepassingspictogram Een grafische voorstelling die een gestarte toepassing vertegenwoordigt. Deze grafische voorstelling wordt alleen afgebeeld als u de toepassing hebt gestart en vervolgens tot pictogram hebt verkleind. Toepassingspictogrammen zijn de enige pictogrammen die buiten vensterkaders op het bureaublad worden afgebeeld.

Toepassingsvenster Het venster dat het werkgebied en de menubalk van een toepassing bevat. De naam van de toepassing wordt bovenaan in het venster afgebeeld. Een toepassingsvenster kan verschillende documentvensters bevatten.

Toepassingswisselbestand Een tijdelijk bestand in Windows waarin een niet-Windows-toepassing wordt opgeslagen wanneer u overschakelt naar een andere toepassing. Hierdoor is meer geheugen beschikbaar voor een andere toepassing. Toepassingswisselbestanden worden alleen in de standaardmodus van Windows gebruikt. *Zie ook* wisselbestand.

Toetsenbordbuffer Een tijdelijk opslaggebied in het geheugen waarin wordt bijgehouden op welke toetsen u hebt gedrukt, ook al reageert de computer niet onmiddellijk op uw toetsaanslagen.

Toetsenlijst Een ingang in een MIDI-schakellijst die toetswaarden voor bepaalde MIDI-berichten vertaald (zoals de toetsen waarmee het desbetreffende percussie-instrument of een melodisch instrument in het juiste octaaf wordt bespeeld).

Toevoeging De punt en de daaropvolgende drie letters aan het einde van een bestandsnaam. De toevoeging duidt doorgaans op de informatie die het desbetreffende bestand bevat. Zo krijgen bestanden die met Write zijn gemaakt de toevoeging WRI.

Trapsgewijs Een manier van schikken op het bureaublad van geopende vensters. De vensters overlappen elkaar, terwijl van alle vensters de titelbalk zichtbaar blijft.

TrueType-lettertypen Schaalbare lettertypen die soms worden gegenereerd als bitmaps of als "download"-lettertypen, afhankelijk van de mogelijkheden van de printer. De hoogte van TrueType-lettertypen kan naar believen worden gewijzigd en de lettertypen zien er op papier precies zo uit als op het scherm. *Zie ook* schermlettertype, printerlettertype.

Uitbreiden In Bestandsbeheer het weergeven van verborgen directory's in de directorystructuur. U kunt de weergave uitbreiden met één directoryniveau, één subdirectoryniveau of met alle subdirectory's.

Upper memory area (UMA) Het geheugengebied van 384 kB dat volgt op het conventionele geheugen van 640 kB. Dit geheugengebied wordt doorgaans gereserveerd voor het starten van systeemapparatuur zoals het beeldscherm en wordt niet beschouwd als onderdeel van het totale geheugen omdat het niet door toepassingen kan worden gebruikt voor het opslaan van informatie.

Upper memory blocks (UMB's) De ongebruikte UMA-delen. Indien u beschikt over een 80386- of 80486-computer, kan informatie uit een ander type geheugen naar de UMB's worden gekopieerd, waardoor er meer conventioneel geheugen (de eerste 640 kB) vrijkomt.

Vaste schijf Een schijf die is ingebouwd in het station. Wordt ook wel harde schijf genoemd. *Zie ook* schijf, diskettestation, diskette.

Vectorlettertype *Zie* plotterlettertype.

Venster Een rechthoekig gebied op het scherm waarin een toepassing of document wordt afgebeeld. U kunt vensters openen, sluiten en verplaatsen en meestal ook vergroten of verkleinen. U kunt meerdere vensters tegelijk openen op het bureaublad en vaak ook een venster tot pictogram verkleinen of zo groot als het scherm maken. Soms worden vensters binnen andere vensters afgebeeld. *Zie ook* toepassingsvenster, documentvenster.

Verbinden Een bestandsnaamtoevoeging identificeren als behorend bij een bepaalde toepassing. Wanneer u een bestand opent dat een toevoeging heeft die met een toepassing is verbonden, wordt deze toepassing automatisch gestart. Bestanden die met een toepassing zijn verbonden, worden documentbestanden genoemd. *Zie ook* documentbestand.

Verborgen bestand Een bestand dat in eerste instantie niet in het overzicht van directory's wordt vermeld, bijvoorbeeld het MS-DOS-bestand BIOS.

Verkleinen Met de knop Pictogram of de opdracht **Pictogram** een toepassingsvenster tot een pictogram verkleinen, dat vervolgens onderaan op het bureaublad wordt geplaatst. Een tot pictogram verkleinde toepassing blijft geopend. U kiest het pictogram indien u de toepassing of het document actief wilt maken.

Vertakking Een onderdeel van de directorystructuur van Bestandsbeheer dat staat voor een directory met eventuele subdirectory's.

Vervolgmenu Een menu dat u opent met een opdracht uit een ander menu. Achter een dergelijke opdracht wordt een pijl naar rechts afgebeeld.

Virtueel geheugen Een geheugenbeheersysteem dat door Windows in de 386 "enhanced"-modus wordt gebruikt, waardoor Windows over meer geheugen lijkt te beschikken dan in werkelijkheid aanwezig is. Het virtuele geheugen staat gelijk aan de hoeveelheid vrij RAM-geheugen plus de hoeveelheid schijfruimte die is toegewezen aan een wisselbestand dat Windows gebruikt voor het simuleren van extra RAM-geheugen.

Voettekst Tekst die onderaan de pagina's in een document wordt afgebeeld wanneer het document wordt afgedrukt.

Volumenaam Een naam voor een schijf. De volumenaam wordt op de titelbalk van het directorystructuurvenster afgebeeld.

Voorgrond Het schermgebied dat het werkvenster bevat. *Zie ook* achtergrond.

Voorgrondtoepassing De toepassing waarmee u aan het werk bent. De voorgrondtoepassing wordt in het werkvenster afgebeeld. *Zie ook* achtergrondtoepassing.

Wachtrij *Zie* afdrukwachtrij.

Werkgebied Het gedeelte van een venster waarin de informatie wordt afgebeeld van de toepassing of het document waarmee u aan het werk bent.

Windows-tekenset De tekenset die wordt gebruikt voor het afbeelden van Windows en Windows-toepassingen. De set is gebaseerd op de ANSI-tekenset. *Zie ook* ANSI-tekenset.

Windows-toepassing Een toepassing die voor Windows is ontworpen en zonder Windows niet kan worden uitgevoerd. Alle Windows-toepassingen volgen dezelfde conventies voor de schikking van menu's, de stijl van dialoogvensters, het toetsenbord en het gebruik van de muis.

Wisselbestand Een gedeelte van de vaste schijf dat is gereserveerd voor gebruik door Windows in de 386 "enhanced"-modus. Windows brengt tijdelijk informatie van het geheugen naar het wisselbestand over om ruimte vrij te maken voor andere informatie. Wisselbestanden kunnen zowel tijdelijk als permanent zijn. *Zie ook* toepassingswisselbestand.

Wissen Uitschakelen van een optie door de X uit het aankruisvakje te verwijderen. U doet dit door op het aankruisvakje te klikken of door het te selecteren en vervolgens op de SPATIEBALK te drukken.

XMS-geheugen Extended memory dat kan worden aangesproken via de eXtended Memory Specification (EMS) van Lotus, Intel, Microsoft en AST. Toepassingen werken met een extended-memory-manager die voorkomt dat meerdere toepassingen tegelijkertijd hetzelfde gedeelte van het extended memory willen benutten.

Index

A

Aankruisvakje 39, 137
Aankruisvinkjes 97, 98
Achtergrond, *zie* bitmaps; Configuratiescherm, bureaublad
Afdrukbeheer, *zie ook* Printer
  activeren 225
  afdrukken
    door bestandspictogram vanuit Bestandsbeheer te slepen 146
    in een bestand 252, 253
    instellingsopties 233, 234, 236
    met netwerk 255, 256, 262, 263
    niet-Windows-toepassingsdocumenten 243
    onderbreken en vervolgen 247
    snelheid bijstellen van 249
    via MS-DOS 254
    Windows-toepassingsdocumenten 242, 243
  afdrukwachtrij
    bestand verwijderen uit 248
    de volgorde wijzigen van 246, 247
    weergeven 244, 245, 246
  afsluiten 264
  berichten
    weergeven 250, 251
  bestandsomvang, weergeven 251
  bestandspictogrammen slepen naar 62
  doel van 225, xix
  lettertypen
    installeren op printer 236, 237
Afdrukbeheer, lettertypen (*Vervolg*)
    configureren 226
    installeren 226
    standaard, kiezen 240
    timeout-opties 238, 239, 240
    verwijderen 242
  printerpoort
    selecteren 231, 233
  printerstuurbestand
    installeren 227, 229, 230
  printerstuurprogramma
    installeren 638
  tijd/datum, weergeven 251
Afdrukken, opdracht (menu Bestand)
  in Bestandsbeheer 146
Afsluiten
  met MS-DOS-aanwijzing 58
  met opdracht Afsluiten (menu Bestand) 30
  met opdracht Afsluiten (menu Bestand) 68
  met opdracht Sluiten (Systeemmenu) 30, 68
  met symbool Systeemmenu 30, 68
  methode 30
  methoden 68
Afsluiten, opdracht (menu Bestand)
  in Windows-toepassingen 30, 68
Agenda
  aanpassen 491
    tijden en data markeren 491, 493, 494
  afspraken 485, 486, 487, 489, 493, 496
    afdrukken 496, 497, 498, 499
Agenda, afspraken (*Vervolg*)
    alleen-lezen-bestanden 495
  afwijkende tijd, dialoogvenster 493
  bestandsbeheer 495
  bestandsnaamtoevoegingen 495
  dagindeling, dialoogvenster 492, 493
  dagmarkeringen, dialoogvenster 494
  dagweergave 485, 489, 491, 492
  datumnotaties 484, 488
  kladblok 485, 487
  maandweergave 485, 488, 489, 491, 494
  muistechnieken 485
  signalen 489, 490, 491, 534
  starten 484
  tijdnotaties 484, 491
  toetsenbordtechnieken 486
Alle bestandsgegevens, opdracht (menu Beeld)
  in Bestandsbeheer 112, 140
Alle subdirectory's weergeven, opdracht (menu Structuur)
  in Bestandsbeheer 107
Alleen directory, opdracht (menu Beeld)
  in Bestandsbeheer 103
Alleen lezen, aankruisvakje in dialoogvenster Openen 70
alleen lezen-groep
  maken 87
Alleen structuur, opdracht (menu Beeld)
  in Bestandsbeheer 103
Alles selecteren, opdracht (menu Bewerken)
  in Windows-toepassingen 75

Apparatuuropties *zie ook*
Configuratiescherm;
stuurprogramma's; Afdrukbeheer
Setup-programma
huidige instellingen weergeven met 638
opnieuw uitvoeren na wijzigingen aan 637
opties wijzigen met 637
vereisten voor MCI-apparatuur
door Geluidsrecorder 546
door Mediaspeler 520
ASCII bestanden, *zie* Write, bestanden vanuit andere toepassingen met
AUTOEXEC.BAT, bestand, *zie* systeem
Automatisch schikken, opdracht (menu Opties menu)
in Programmabeheer 85

B

BACKSPACE
in Write 331
Batch-bestand
maken met Kladblok 524
pictogram voor 123
weergave in directoryvenster 123
Batch-programma's 290, 291, 581, 606
Beeld, menu (Bestandsbeheer)
Alle bestandsgegevens, opdracht 112, 140
Alleen directory, opdracht 103
Alleen structuur, opdracht 103
Gegevens, opdracht 141
Op soort, opdracht 114
Sorteren op datum, opdracht 114
Sorteren op naam, opdracht 113
Sorteren op omvang, opdracht 114
Sorteren op type, opdracht 114
Splitsen, opdracht 117
Beeldscherm, *zie ook* scherm
vereisten 3, 157, 540
Berichten
bevestigingsberichten in Bestandsbeheer 136
fout
vanuit niet-actieve toepassing 68
geheugentekort 287
status
vanuit niet-actieve toepassing 68
Beschrijvingen, *zie* labels; titels
Bestand, *zie* programmabestand; batch-bestand; *zie ook* documentpictogram, bestandspictogram
afdrukken door pictogram te slepen van 56, 62
batch,
directorypad voor 57, 91
kopiëren
één bestand 132
meer dan één 132
naar Klembord vanuit Bestandsbeheer 135
naam wijzigen
met Bestandsbeheer 138
programma,
selecteren
één bestand 128
een selectie ongedaan maken 131
een selectie uitbreiden 127, 128, 129, 132
meer dan één 129
opties voor 127
selecteren in keuzelijst 40
verbinden met toepassing 142, 143, 144
verplaatsen
één bestand 132
meer dan één 132
Bestand vervangen, aankruisvakje in Bestandsbeheer 137
Bestand, menu (Bestandsbeheer)
Afdrukken, opdracht 146
Bestanden selecteren, opdracht 130
Directory maken, opdracht 125
Gegevens, opdracht 87
Kopiëren, opdracht 134, 135
Starten, opdracht 56
Uitvoeren, opdracht 147
Verbinden, opdracht 142, 144, 145
Verplaatsen, opdracht 133
Verwijderen, opdracht 136
Zoeken, opdracht 126
Bestand, menu (Programmabeheer)
Kopiëren, opdracht 94
Nieuw, opdracht 85, 89
Openen, opdracht 55, 99
Starten, opdracht 56
Verplaatsen, opdracht 94
Verwijderen, opdracht 86, 93
Bestand, menu (Windows-toepassingen)
Afsluiten, opdracht 30, 68
Bestand, menu (Windows-toepassingen) (*Vervolg*)
Openen, opdracht 69
Opslaan als, opdracht 71
Opslaan, opdracht 71
Bestanden, *zie* Mediaspeler; multimedia-bestanden; Bestandsbeheer; MS-DOS, bestandskenmerken; *zie ook* bestand; Bestandsbeheer
multimedia,
naam wijzigen 124, 138
organiseren 79, 99, xix
selecteren
Bestandsbeheer-opties voor 127, 128, 130, 131
soorten 123
systeem,
verbonden toepassingen automatisch openen met 142
verborgen,
verwijderen
met Bestandsbeheer 136
Bestanden selecteren, opdracht (menu Bestand)
in Bestandsbeheer 130
Bestandsbeheer
afdrukken
bestanden, verbonden met toepassingen 146
door bestandspictogram naar Afdrukbeheer te slepen 146
afsluitmethoden 152
alleen lezen-groep maken met 87
automatisch alle instellingen opslaan, opties 119, 120
automatisch openen met Windows 99
automatisch tot pictogram verkleinen 56, 147
bedienen met muis 56
beeld, menu
Alle bestandsgegevens, opdracht 112, 140
Alleen directory, opdracht 103
Alleen structuur, opdracht 103
Deelweergave, opdracht 112
Gegevens, opdracht 141
Op soort, opdracht 114
Sorteren op datum, opdracht 114
Sorteren op naam, opdracht 113
Sorteren op omvang, opdracht 114
Sorteren op type, opdracht 114

Bestandsbeheer, beeld, menu (*Vervolg*)
Splitsen, opdracht 117
bestand, menu
Afdrukken, opdracht 146
Bestanden selecteren, opdracht 130
Directory maken, opdracht 125
Gegevens, opdracht 87
Kopiëren, opdracht 134, 135
Verbinden, opdracht 142, 144, 145
Starten, opdracht 56
Uitvoeren, opdracht 147
Verplaatsen, opdracht 133
Verwijderen, opdracht 136
Zoeken, opdracht 126
bestanden
kopiëren 132, 133, 134, 135
naam wijzigen 138
per ongeluk verwijderen 135
selecteren 127
verplaatsen 132, 133
verwijderen 135, 136
bestandspictogrammen slepen vanuit 62, 92
bevestigingsberichten
opties 137
uitschakelen 136, 137
directory's
kopiëren 132, 133, 134, 135
naam wijzigen 138
organiseren 123
selecteren 127
selecteren vanuit 104
verplaatsen 132, 133
verwijderen 135, 136
weergave-opties 103
zoeken 126
zoeken naar 127
directoryvenster automatisch bijwerken met 116
directoryvenster bijwerken in 116
directoryvensters
automatisch schikken 117
beschrijving van 100
bestandsinformatie weergeven in 111, 112, 113
bijwerken 116
doel van 99
inhoud sorteren van 113, 114
inhoud van 102

Bestandsbeheer, directoryvensters (*Vervolg*)
inhoud weergeven van 114, 115, 126
meer dan één geopend 109, 110
onderdelen van 101
overlappende 117
pictogrammen automatisch schikken in 118
schikken 111, 116, 117
selecteren 110, 111
sluiten 111
statusbalk 116
documentvensters in 11
doel van 99, xix
doelstellingen van 8
netwerk met
instellingen in 120
stations in 120, 121
verbindingen in 120
objecten koppelen en insluiten met 139
objectenbeheer
ingesloten of gekoppelde documenten 576, 578, 579, 580
opening, *zie* Bestandsbeheer, starten
opties, menu
Bevestiging, opdracht 132, 137
Instellingen opslaan bij afsluiten, opdracht 112, 120
Lettertype, opdracht 118
Pictogram bij toepassing, opdracht 56, 147
Statusbalk, opdracht 119
pictogrammen voor netwerkstations in 120
programma maken met 92
programmabestanden in 55
Schijf, menu
Netwerkverbindingen, opdracht 121
Schijf formatteren, opdracht 149
Station selecteren, opdracht 103, 104
standaardweergave 103
starten vanuit Programmabeheer 99
stations
selecteren vanuit 103
statusbalk in 119
Structuur, menu
Alle subdirectory's weergeven, opdracht 107

Bestandsbeheer, Structuur, menu (*Vervolg*)
Geen subdirectory's, opdracht 107
Met één niveau uitbreiden, opdracht 106
Subdirectory's aangeven, opdracht 108
Subdirectory's weergeven, opdracht 106
Subdirectoy's aangeven, opdracht 107
toepassingen, starten vanuit 55, 146, 147
toepassingspictogrammen slepen vanuit 92
Venster, menu
Nieuw venster, opdracht 109, 110
Pictogrammen schikken, opdracht 118
Trapsgewijs, opdracht 117
Vernieuwen, opdracht 116
Bestandsbeheervenster
schermtoepassing met 55, 147
statusbalk in 104
Bestandskenmerken, *zie ook* MS-DOS; specifieke kenmerken
beschrijving van 140
Bestandsnaam
toevoegingen 55, 71, 86
in Agenda 495
in Kaartenbak 510
in Kladblok 527
in Macrorecorder 539
in Write 370
in Paintbrush 416, 423, 425
in Terminal 433
in verbindingen 143, 45
selecteren vanuit dialoogvenster Openen 70
voor programmabestand 90
Bestandsnaam in dialoogvenster Openen 70
Bestandsnamen
als inhoudsoverzicht in directoryvenster 114, 123
in directoryvenster sorteren op soort 113
in keuzelijst 40
lengte in netwerk 123
Bestandspictogram, *zie ook* toepassingspictogram; documentpictogram; pictogram

Bestandspictogram (*Vervolg*)
afdrukken
door naar Afdrukbeheer te slepen 146
insluiten
in een ander bestand 139
kopiëren
naar een ander directoryvenster 133
naar een ander station 133
naar een andere directory 133
koppelen
in een ander bestand 139
muisaanwijzer wijzigen in 132, 133
slepen
naar directorypictogram 132, 133
naar stationspictogram 132, 133
om opdrachten Bestandsbeheer uit te voeren 62
tussen directoryvensters 132, 133
tussen groepsvensters 92
toepassings verbinden met 142
verplaatsen
naar een ander directoryvenster 132
naar een ander station 132
naar een andere directory 132
weergave in directoryvenster 123
weergave in directoryvenster van 102
wijzigen in documentbestandspictogram 142, 146
wijzigen in documentbestandspictogram in verbinding 143
Bestandstype, *zie* Opslaan als, dialoogvenster
opties bij opslaan 41
Bestandstypen, vak 70
Bestandsvenster, *zie* documentvenster
Bevestiging, opdracht (menu Opties)
in Bestandsbeheer 132, 137
Bevestigingsberichten
in Bestandsbeheer 136
Bewerken, menu
knippen 64
kopiëren 64
plakken 65
tekst bewerken 74
Bewerken, menu (Windows toepassingen)
Alles selecteren, opdracht 75
Knippen, opdracht 64
Kopiëren, opdracht 64, 557
Plakken, opdracht 66, 506, 557
Bewerken, opdracht
in Systeemmenu (alleen sommige toepassingen) 21
Binaire bestanden, *zie* Rekenmachine; Terminal
Bitmaps
als bureaubladpatronen (of achtergrond) 168, 169
gegevensoverdracht door 65
Bladeren, knop
in Netwerkverbindingen, dialoogvenster 121
Bladeren, knop (Bestandsbeheer) 143
Bladeren, knop (Programmabeheer) 57, 90
BMP-bestanden, *zie* bitmaps
Bron, *zie ook* doel
beschrijving van
in Bestandsbeheer 132, 133
in objecten koppelen en insluiten 558, 559
document als 557, 560
Bronprogramma 506
Bureau-accessoires groep (Programmabeheer)
Agenda 484
Geluidsrecorder 546
inhoud van 52, 82
Kaartenbak 500
Kladblok 524
Klok 517
Macrorecorder 529
Mediaspeler 519
Objectenbeheer 575
Paintbrush 373
Rekenmachine 469
Speciale tekens 515
Terminal 431
Write 329
Bureaublad, *zie ook* Configuratiescherm
groepen schikken op 82
groepsvensters tot pictogrammen verkleinen op 82
Bureaublad (*Vervolg*)
pictogrammen schikken op met Configuratiescherm 96
Bureaublad-pictogram in Configuratiescherm 96

C

CONFIG.SYS, bestand *zie* systeem,
Configuratiescherm
386 enhanced-modus, instellingsopties 223, 607, 609
Agenda instellen vanuit 484
bureaublad
achtergrond 168
automatische afstand tussen pictogrammen op 174, 175
automatische afstandshouder voor 175, 176
kleuren 156, 157, 158, 159, 161, 163
knippersnelheid van cursor 176
opties 164
patronen 164, 165, 166, 167, 168
schermbeveiligingen 170, 171, 172, 174
Snel overschakelen, optie 169
vensterkaderbreedten 176
Bureaublad, pictogram 96
doel van xix
geluidsoptie 490
instelling MCI-apparatuur met 546
instelling van toetsenbordsnelheid 200
internationale notaties
datum 192, 193
getallen 196, 197
opties in 189, 190, 191
tijd 194, 195
valuta 195, 196
Klok instellen vanuit 518
lettertypen
installeren 185, 186
netwerk, kopiëren van 187
opties voor 187, 188
overzicht in dialoogvenster Lettertypen 185
verwijderen 189
MCI-apparatuur installeren met 520
MIDI Key Map, dialoogvensteropties 213

Configuratiescherm (*Vervolg*)
MIDI Patch Map, dialoogvensteropties 216, 218
MIDI Setup
bewerken 222
channel mapping 218, 219, 220
key-map 212, 213, 214
maken 211, 212
patch map 214, 215, 216, 218
selecteren 210
verwijderen 223
MIDI Setup, dialoogvensteropties 220, 222
MIDI-instellingsopties 209, 210
muis aanpassen 197, 198
netwerkopties 181
pictogrammen schikken op bureaublad met 96
pictogrammen voor systeeminstellingsopties in bureaublad 156, 165, 176
geluidstoewijzingen 156, 208
internationale notaties 156, 190
kleuren 156, 158
lettertypen 156, 187
MIDI-apparaten 210
MIDI-apparatuur 156
muis 156, 197
netwerkverbindingen 156, 181
poorten 156, 177
printers 156, 177
stuurprogramma's 156, 202
systeemtijd en -datum 156, 199
toetsenbord 156, 200
wisselbestanden 156
Pieptoon, optie 209
poorten
configureren 177, 178, 179, 180, 181
printer
configureren 177
installeren 177
starten 153
stuurprogramma's
configureren 201, 202, 203, 204, 205
installeren 201, 202, 203, 204, 205
verwijderen 206
Stuurprogramma's, optie 520
systeemtijd en -datum 199
wisselbestanden met 610, 611
Configuratiescherm window
pictogrammen voor systeeminstellingsopties in 153
Conventies
in Handboek xxi
in Windows-menu's 15
opmaak, betekenis xxi
Conventioneel geheugen, *zie ook* vaste schijf; geheugen; systeem
beschrijving van 590
Cursor *zie* invoegpositie; muisaanwijzer; selectiecursor, knippersnelheid 176

D

Deelweergave, dialoogvenster
bestandsinformatie-opties in 112
Definities van technische termen, *zie ook* Help
weergeven in tekstfragmenten 49
Dialoogvenster, *zie ook* specifieke dialoogvensters
doelstellingen van 5, 30
Help, opdrachtknop in 44, 47
opdrachtknoppen 32
opdrachtopties in 30, 31
sluiten 42
Systeemmenu voor 18
verplaatsen 31
verplaatsen in een 32
Dialoogvensteropties
soorten 32
veelvoorkomende eigenschappen 40
Directory, *zie ook* directorypictogram
hoofd
maken 101
verwijderen 149
weergave van 107
huidige
actief venster voor 103
automatisch wijzigen, met Programmabeheer 96
inhoud van 100
inhoud weergeven van 103
opgeven met opdracht Starten 57
pad voor 102
weergave van 104
kopiëren
één directory 132
meer dan één 132
Directory (*Vervolg*)
meer dan een geopende 8
naam wijzigen
met Bestandsbeheer 138
selecteren
één directory 128
een selectie ongedaan maken 131
een selectie uitbreiden 128, 129, 132
meer dan één 129
opties voor 127
selectie uitbreiden 127
vanuit dialoogvenster Openen 70
voor opslag bestand 71
verplaatsen
één directory 132
meer dan één 132
Directory maken, opdracht
(menu Bestand)
in Bestandsbeheer 125
Directory's, *zie ook* directory; Bestandsbeheer
inhoud sorteren van
op naam 113
op omvang 114
op type 114
standaardinstelling voor 113
maken 125
naam wijzigen 124, 138
openen 41
organiseren 99, 123, xix
paden 57, 91
selecteren
Bestandsbeheer-opties voor 127, 128, 130, 131
met muis 105
met toetsenbord 105
vanuit directorystructuur 105
uitvouwbare 108
verwijderen 136
wijzigen 104
zoeken
in Bestandsbeheer 126
met jokertekens 126
Zoekresultatenvenster 126, 127
zoeken voor
Zoekresultatenvenster 127
Directory's in dialoogvenster Openen 70
Directoryniveaus
beschrijving van 106
in directorystructuur 107

Directoryniveaus (*Vervolg*)
samenvouwen 106, 107
uitbreiden 106
Directorypictogram
als subdirectory's in directory-overzicht 102
bestandspictogram slepen naar 132, 133
doel van 123
in directorystructuur 106
in keuzelijst 41
kopiëren
naar een ander directoryvenster 133
naar een andere directory 133
naar een ander station 133
soorten 123
verplaatsen
naar een ander directoryvenster 132
naar een ander station 132
naar een andere directory 132
weergave in directoryvenster 123
Directorystructuur
aanduidingen voor uitvouwbare directory's in 108
beschrijving van 100, 102
directory selecteren vanuit 105
directoryniveaus in 106, 107
directorypictogrammen in 106
directoryvenster openen met 110
gedeeltelijk weergeven 104
huidige directory in 104
in actief directoryvenster 103
subdirectory's in 100, 102, 106
subdirectory's weergeven in 101, 107, 116
uitvouwbare directory's markeren in 108
vertakkingen 100, 106, 107
voor huidige directory 103
voor huidige diskettestation 103
weergeven 103, 104, 116
Directoryvenster, *zie* venstermanipulatie; *zie ook* venster
aanpassen 116
actief 103, 110, 111, 112, 113, 116, 119
automatisch schikken 117
beschrijving van 100
Directoryvenster (*Vervolg*)
bestandsinformatie
deelweergave, dialoogvensteropties 113
weergavemodi voor hoeveelheid en soort 112, 113
weergavemodi voor hoeveelheid en type 111, 112
bestandspictogram, weergave in 102
bijwerken
automatisch met Bestandsbeheer 116
directorystructuur in 100
doel van 99
inhoud van 100
bestandsnamen in 123
manipulatie, zie venstermanipulatie
meer dan één geopend 8
in menu Venster 111
inhoud van dezelfde directory weergeven 110
inhoud van hetzelfde station weergeven 109
inhoud van verschillende directory's weergeven 110
inhoud van verschillende stations weergeven 109
overlappende 117
pictogrammen verplaatsen tussen 132, 133
stations kiezen vanuit 109
weergave-opties voor elk 110
onderdelen van 101
openen
met directorystructuur 110
met stationspictogram 110
schikken 111, 116
selecteren, een geopend 110, 111
sluiten 111
splitsbalk 102
splitsen 100, 101
standaardweergave 101, 116
Systeemmenu voor Volgende, opdracht in 111
toepassing starten vanuit 55
tot pictogram verkleinen in Bestandsbeheer venster 118
verborgen of systeembestanden weergeven in 115
Directoryvenster (*Vervolg*)
weergave van selectiecursor in 104
Diskette
beheer 148
formatteren 148, 149, 150
kopiëren 150
systeemschijf maken 149, 150
Diskettestation, *zie ook* station
huidige directorystructuur voor 103
inhoud van 100
identificatie van 102
selecteren 42, 104
selecteren voor opslag bestand 71
Diskettestationspictogram, *zie* stationspictogram
Document, *zie ook* tekst, bewerken; documentbestandens; bestanden; Write
automatisch openen met toepassing 56
bron 557, 558, 560
doel 558, 575, 580
inhoud in venster weergeven 7
invoegpositie in 330, 331
invoegpositie plaatsen in 72
invoegpositie verplaatsen in 73, 331
selecteren in keuzelijst 40
sluiten 30
tekst bewerken 74
titel 7
Documentbestand
automatisch openen met toepassing 91
Documentbestanden 69; *zie ook* bestand; bestanden; Write
meer dan een geopend 72
openen 69
opslaan 71
organiseren 123
overschakelen tussen 72
station selecteren voor 70
Documentpictogram, *zie ook* bestandpictogram
afdrukken
door naar Afdrukbeheer te slepen 146
beschrijving van 11
groepen 11

Documentpictogram (*Vervolg*)
label 11
Systeemmenu voor 17
verplaatsen 11, 27
weergave van 11
Documentvenster 7; *zie ook* venster
herstellen 26
inhoud van
in Bestandsbeheer 11
in Programmabeheer 11
maximumvenster 25, 26
meer dan een geopend 8, 72
pictogram 26
sluiten 30
symbool Systeemmenu 16
Systeemmenu voor 17
titelbalk 9, 26
verkleinen tot pictogram 25
weergave van 7
Doel, *zie ook* bron
beschrijving van
in Bestandsbeheer 132, 133
in objecten koppelen en insluiten 558, 559
toepassing als 557, 560
Drie-Acht-Zes (386), *zie* geheugen; systeem; systeemgeheugen
Dubbelklikken, *zie* muistechnieken; venstermanipulatie

E

EMM386, *zie ook* geheugen; systeem; vaste schijf; geheugen; systeem
command lines voor 595
doel van 630
geheugenopties 633
installeren 631
opdrachtregels voor 596, 632
EMM386 Expanded-geheugen-emulator, *zie* EMM386
EMM386.EXE, bestand, *zie* EMM386
EMS, *zie* expanded memory
ENTER
in Write 331
Expanded memory, *zie ook* vaste schijf; geheugen; systeem
beschrijving van 590
Extended memory, *zie ook* vaste schijf; geheugen; systeem
Extended memory (*Vervolg*)
beschrijving van 590
toegang tot 5

F

Formatteren
hoofddirectory
maken 101
Foutberichten
ontvangen 68
Fragmentatie 601

G

Geen subdirectory's, opdracht (menu Structuur)
in Bestandsbeheer 107
Gegevens, programma bepalen
Sneltoets 90
Starten als pictogram 91
Werkdirectory 90
beschrijving van 88
soorten 88
Gegevens, opdracht (menu Beeld)
in Bestandsbeheer 141
Gegevens, opdracht (menu Bestand)
in Bestandsbeheer 87
Gegevensoverdracht, *zie ook* Klembord
bitmaps 65
tussen bestanden 63
tussen toepassingen
beschrijving van methoden 506
bronprogramma in 506
door bitmaps 65
door Klembord 63, 506, 525
door objecten koppelen en insluiten 557
met Objectenbeheer 575
methoden 412, 506
naar Kaartenbak 505
vanuit Paintbrush 412, 505
vanuit Rekenmachine 472, 477
vanuit Speciale tekens 516
vanuit actief venster 65
Geheugen; *zie*
toepassingswisselbestanden; wisselbestand *zie ook* vaste schijf; systeem geheugen; hulpprogramma's
beschrijving van 588
Geheugen (*Vervolg*)
configuratie
identificeren 589
conventioneel
beschrijving van 590
optimaal voor Windows 594
upper memory met 590
emulators 591
expanded memory
beschrijving van 590
expanded-memory manager 590
simuleren 591
extended memory
beschrijving van 590
toegang tot 5
geheugen-residente hulpprogramma's
bewaren met 606
geheugentekort, bericht
met niet-Windows-toepassingen 287
niet-Windows-toepassingen
vereisten 591
soorten 589
toewijzing aan toepassingen 52, 58
vergroten 588, 592
vrijmaken 67
Windows
in 386 enhanced-modus 594
in standaardmodus 594
met expanded-memory-emulator 591
wisselen 592;
Geheugenkaarten
configureren 594, 596
doel van 588, 589
expanded memory 590, 591, 595, 630
Geheugenresidente programma's, *zie* programma's, geheugenresidente
Geluidsrecorder 546; zie ook objecten
koppelen en insluiten
geheugen 550
geluidsbestand
aanmaakmethoden 548
eerste vereisten om toe te voegen aan 549
herstellen 553
omvang van 550
openen 547
opnemen 549
opslaan 553

Geluidsrecorder, geluidsbestand (*Vervolg*)
stoppen en starten 547
toevoegen aan 549
uitvoeren 547
verplaatsen naar begin of einde van 548
verplaatsen naar punten in 548
verwijderen 552, 553
geluidsbestand bewerken
invoegen ander geluidsbestand 550
mengen met ander geluidsbestand 551
methoden 550
geluidsbestandseffecten
toevoegen echo 552
achteruit afspelen 552
geluidssnelheid
herstellen 552
verhogen 551, 552
verlagen 551
geluidsvolume
herstellen 551
verhogen 551
verlagen 551
met MCI-apparaat
installeren met Configuratiescherm 546
objecten koppelen en insluiten met 565, 566
opdrachtknoppen 546
schuifbalk
verplaatsen in seconden met 548
voorwaarden voor gebruik 546
Groep
onderdelen van 81
toepassing 51
toepassing starten vanuit 54, 96
Groepen, *zie ook* specifieke groepen
alleen lezen 87
labels 86, 87
maken 85
organiseren 79
pictogrammen kopiëren tussen 94
pictogrammen verplaatsen tussen 94, 95
procedures verwijderen 86
programma's kopiëren tussen 94
Groepen (*Vervolg*)
programma's toevoegen aan 86
programma's verwijderen uit 93
schikken op bureaublad 82
toevoegen aan Programmabeheer 85
vooraf in Programmabeheer ingesteld 81, 82
Groepspictogram
automatisch schikken 85
beschrijving van 11, 81
inhoud van 80
soorten 81
Systeemmenu voor 16
verplaatsen in werkruimte Programmabeheer 84
weergave van 81
Groepsvenster 11, 54; *zie ook* Programmabeheer
automatisch schikken 83
beschrijving van 80
inhoud van 80
openen 82
Systeemmenu voor 80
toepassing starten vanuit 82
tot pictogram verkleinen 82, 83
weergave van 80

H

Handboek
conventies xxi
indeling xix
opmaak, betekenis xxi
tekstfragmenten weergeven 49
veronderstellingen xx
Hardware
Terminal-vereisten voor 431
Help 3, 43
context-gevoelige xviii
in dialoogvensters 47
indeling 45
Index, optie in 47
menu 44
menu-onderdelen 45
onderwerpen 46
kiezen 47
selectiemethoden 48
opdracht Info 18
Help (*Vervolg*)
openen 43
over uitvoeringsmodi 18
selectiemethoden 43
tekstfragmenten 49
Zelfstudie 3, xvii
zoekmogelijkheid 46
Help, opdrachtknop
in dialoogvensters 44, 47
Herstellen, opdracht (Systeemmenu) 7
Herstellen, opdracht (Systeemmenu) 26
HIMEM.SYS, *zie* systeem
Hoofdgroep (Programmabeheer) 55, 79 *zie* Klembord
Afdrukbeheer 225
Bestandsbeheer 99
inhoud van 81
Klembord,
MS-DOS-aanwijzing 57, 58
PIF Editor 293
Windows Setup-programma 637
Hulpprogramma's, *zie ook* programma's, geheugenresidente; systeem
chkdsk 596, 599
expanded-memory-emulators 591
geheugenresidente 288, 289, 290, 291
geheugen-residente
geheugen bewaren met 606

I

Info, opdracht (menu Help) 18, 59
Informatie-overdracht, *zie* gegevensoverdracht
Insluiten, *zie* objecten koppelen en insluiten
Instellingen opslaan bij afsluiten, opdracht (menu Opties)
in Bestandsbeheer 112, 120
in Programmabeheer 98
Invoegpositie
in tekstvakken 34
in Write 330, 331, 333, 336, 339
plaatsen in document 72
tekst selecteren met 34, 333
verplaatsen in document 73
verplaatsen in Write 331, 332, 333

J

Jokertekens
  bestandstype-overzicht selecteren met 126, 131
  bestandstypenlijsten selecteren met 115, 126
  tekst zoeken 335

K

Kaartenbak, *zie ook* tekst, bewerken; objecten koppelen en insluiten
  automatisch kiezen met 513, 514
  bestanden
    afdrukken 512
    beheren 510
    maken 500
    omvang van 511
    opslaan in Windows 3.0 510
    samenvoegen 511
  bestandsnaamtoevoegingen 510
  figuren, invoegen
    bewerken 507, 508, 510
    bijwerken 507, 509
    insluiten in 506, 507, 510
    kopiëren in 506
    koppelen in 506, 507, 510
  formaat van venster wijzigen 500
  indexregel
    bewerken 504
    kaarten verplaatsen met 503
    maken 501
  kaarten
    afdrukken 512
    als overzicht weergeven 502
    dupliceren 510
    herstellen 509
    in reeks weergeven 502
    schuiven door 502
    sorteren 501
    tekstinvoer 501
    toevoegen 501
    verwijderen 509
  Klembord, met 505, 506
  Paintbrush, met 505, 507
  objecten koppelen en insluiten met 506, 560, 564, 565
Kaartenbak (*Vervolg*)
  schuiven door 503
    met muis 502, 503
    met toetsenbord 502
  starten 500
  tekst
    bewerken 504
    invoeren 500
    zoeken 503, 504
Kenmerken, *zie* MS-DOS, bestandskenmerken
Keuzelijst 69
  bestandsnamen in 40
  directorypictogram in 41
  doelstellingen van 35
  meer elementen selecteren in 36
  selecteren in 35
Keuzerondjes
  doelstellingen van 38
  in vakken 38
  lichter gekleurd 38
  selecteren 38
Kiezen, *zie ook* selecteren
  beschrijving van 13
Kladblok
  batch-bestand maken met 524
  bestanden
    afdrukken 528
    beheren 527
    een logboek maken 527
  bestandsnaamtoevoegingen 527
  Klembord met 525
  starten 524
  tekst 524
    muistechnieken 525
    selecteren 525
    Terugloop, optie 525
    toetsenbordtechnieken 525
    zoeken 526
Klembord, *zie ook* gegevensoverdracht; Bewerken, menu
  doel van 63, 66, xix
  gegevensoverdracht tussen toepassingen
    in verschillende indelingen 66
    in verschillende opmaak 413
  gegevensvariatie in 66
  indeling 66
Klembord (*Vervolg*)
  inhoud van 63
    opslaan 67
    weergeven 66
    wissen 68
  knippen
    beschrijving van 63
    methode 64
  kopiëren
    beschrijving van 63
    hele scherm 64
    hele venster 65
    methode 64
    tekst in Kaartenbak 505
    vanuit Bestandsbeheer naar 135
    vanuit Paintbrush met 412
    vanuit Rekenmachine met 472, 477
    vergeleken met object koppelen en insluiten 412
    vergeleken met objecten koppelen en insluiten 557
  met Kaartenbak 505, 506
  met Kladblok 525
  met niet-Windows-toepassingen 21, 63, 282, 283, 284, 285
  met Paintbrush 412
  objecten koppelen en insluiten met 63, 135, 573, 574
  openen 66
  opmaak 413, 573, 574
  plakken
    beschrijving van 63, 65
    figuren 412
    knipsels 411
    methode 65, 66
    naar Rekenmachine 472
Klembordbestanden
  gegevensoverdracht vanuit 67
  maken 67
  openen 67
Klikken, *zie* muistechnieken; venstermanipulatie
Klok
  aanpassen 518
  formaat wijzigen 518
  instellen vanuit Configuratiescherm 518
  starten 517

Klok (*Vervolg*)
weergavemodus 517, 518
lettertype-instellingen 519
overschakelen tussen 518
weergeven als pictogram 518
weergeven in andere vensters 518
Knippen, *zie* Klembord; gegevensoverdracht; Bewerken, menu
Knippen, opdracht (menu Bewerken)
in Windows-toepassingen 64
Knop Herstellen 7, 26, 27
Knop Maximumvenster 7, 25
Knop Pictogram 7, 10, 24
Knoppen
Bladeren (Netwerkverbindingen, dialoogvenster) 121
Bladeren (Programmagegevens, dialoogvenster) 90
Bladeren (Programmagegevens, dialoogvenster) 57
Bladeren (Verbinden met, vak) 143
dialoogvensteropdracht 32
Herstellen 7, 26
Maximumvenster 7, 25
Naast elkaar (Taakoverzicht) 61
Pictogram 7, 24
Pictogram wijzigen (dialoogvenster Programmagegevens) 91
Pictogrammen schikken (Taakoverzicht) 61
Trapsgewijs (Taakoverzicht) 61
Kopiëren, *zie* Klembord; gegevensoverdracht; Bewerken, menu
Kopiëren, opdracht (menu Bestand)
in Programmabeheer 94
in Bestandsbeheer 134, 135
Kopiëren, opdracht (menu Bewerken)
in Windows-toepassingen 64, 557
Koppelen, *zie* objecten koppelen en insluiten

L

Labels, *zie ook* titels
automatische 89
voor documentpictogrammen 11
voor groepen
maken 86
wijzigen 87
voor groepspictogrammen 81
voor OLE-objecten 585
voor programmapictogrammen 13, 81, 89
Lettertype, opdracht (menu Venster)
in Bestandsbeheer 118
Lettertypen, *zie ook* Speciale tekens
beschrijving van 182
cassette 183, 184
installeren met Configuratiescherm 185, 186, 187
installeren met printerstuurprogramma 185
selecteren 515
soorten
cassette 183, 184
download 183, 184
printer 183, 184
scherm 182, 184, 185
TrueType 184, 185
Configuratiescherm, opties voor 187, 188

M

Macro's
maken met Macrorecorder 528
Macrorecorder
bestanden
beheren 539
benoemen 534
macro-opslag 534
samenvoegen 541
verwijderen 541
bestandsnaamtoevoegingen 539
macro's
CONTROL+BREAK-indicatie 544
demo-instellingen 543
gegevens van 539, 540
nesten 538, 539
opnemen 529, 530, 545
sneltoetsen toewijzen 531, 532
sneltoetsen uitschakelen 544
uitvoeren 534, 535, 538, 543
uitvoeringssnelheid 543
verwijderen 541
voor demonstraties 543
opties
instellen 536
instellingen 542, 543, 544
muisbewegingen opnemen 536, 537, 540, 545
toetsaanslagen opnemen 536, 545
sneltoetsen
toewijzen 531, 532
uitschakelen 544
Macrorecorder (*Vervolg*)
starten 529
Macrorecorder -venster
behouden tijdens uitvoering van macro 535
MCI-apparatuur, *zie ook* Mediaspeler
bestandsvereisten voor 520
afspelen met Media-speler 519
soorten 521
Media Control Interface, *zie* MCI
Mediaspeler, *zie ook* Configuratiescherm, MIDI
afsluiten 523
doel van 519
met MCI-apparaat
bepalen 520
bestand kiezen voor 521
herkenning door 520
installeren met Configuratiescherm 520
kiezen 521
afspelen 519
soorten 521, 523
uitvoeren 520, 521
uitvoeren sturen 522
vereisten voor uitvoeren 520
met MIDI-apparaat 520, 521, 523
multimedia-bestanden
kiezen 521
uitvoeren 520, 522, 523
schaal (teller)-opties 522, 523
uitvoeringsvoorwaarden 520
Menu
conventies, uitleg 15
inhoud van 7, 13
Menu's
openen 13
selecteren 13
selecteren met toetsenbord 13
selectiemethoden 13
sluiten 14
soorten 7, 14
trapsgewijze 20
Menu-onderdelen
kiezen 13
lichter gekleurde 15
opdrachten 13, 15
selecteren 13
selectiemethoden 15
soorten 15
vinkjes en 15
Menubalk 8, 13
doelstellingen van 7

Menubalk (*Vervolg*)
gemeenschappelijke 8
menu Help 44
Microsoft Disk Operating Systeem, *zie* MS-DOS
Microsoft Word
met Write 367
MIDI, *zie ook* Configuratiescherm, MIDI
beschrijving van 207, 209
vereisten met Windows 210
MIDI-apparaat
Mediaspeler met 519, 521, 523
Mijnenveger 77
Modems, *zie ook* Terminal
met Kaartenbak 513
Modi, *zie* systeem, uitvoeringsmodus
MS-DOS, *zie ook* programma's,
geheugen-residente; systeem;
hulpprogramma's
bestandskenmerken
beschrijving van 140
voor alleen lezen-bestanden 140
voor archiefbestanden 140
voor systeembestanden 140
voor verborgen bestanden 140
wijzigen met Bestandsbeheer 140
chkdsk-opdracht 292, 599, 600
geheugenmanagers 619
geheugenresidente programma's 53
jokertekens 115, 126, 131, 335
niet-Windows-toepassingen starten met 291, 292
opdrachtregelopdracht
objectenbeheer met Objectenbeheer 581
regels bij het benoemen van bestanden 124
Setup-programma met Codetabel-instellingen 650, 651
uitvoeren Setup-programma vanuit 649, 650
vereisten voor niet-Windows-toepassingen 53
versies 135, 150, 589
Windows-compatibiliteit met 53, 58, 265, 292
MS-DOS-aanwijzing
afsluiten met 58, 69
benaderen vanuit Windows 57
programmapictogram voor 57
starten 58
toepassing starten met 57
Muis *zie ook* invoegpositie; selectiecursor
aanpassen met Configuratiescherm 197
aanwijzer 7, 13
weergave als bestandspictogram 133
weergave van 7, 330
weergave wijzigen van 13, 22, 23, 27, 94, 95
Bestandsbeheer bedienen met 56
pointer
weergave als bestandspictogram 132
toevoegen met Setup-programma 638
Muistechnieken, *zie ook*
venstermanipulatie
dubbelklikken
afsluiten met Systeemmenusymbool 30
dialoogvenster sluiten 42
directory openen 41
heel woord in tekst selecteren 34, 74
op pictogram om venster te herstellen 16
op programmapictogram om toepassing te starten 96
opdrachtknoppen 35
pictogram om groepsvenster te openen 54
pictogram om toepassing te starten 54
pictogram voor herstel van venster 26
venster sluiten 16
klikken
aankruisvakje inschakelen 39
element in vak selecteren 36, 40
menu sluiten 14, 48
menu's openen 6
menu-onderdelen kiezen 13, 15
onderwerpen in Help selecteren 47
opdrachtknoppen 7, 33
schuifpijlen 35
termen in Help 49
verplaatsen in een dialoogvenster 32
oefenen met spelletjes 77
schuiven 29
slepen
dialoogvenster verplaatsen 31
Muistechnieken (*Vervolg*)
formaat van venster wijzigen 23
meer elementen in vak selecteren 36
menu-onderdelen selecteren 13
om pictogrammen tussen groepen te slepen 94
opdrachten selecteren 6
pictogram verplaatsen 27
pictogrammen om programma's te maken 88, 92
pictogrammen verplaatsen tussen groepen 84
pictogrammen, om opdrachten uit te voeren 62
pictogrammen, om taken uit te voeren 56, 62
schuifblokje 29, 37
tekst selecteren 34
venster verplaatsen 22
voor verplaatsing van pictogrammen tussen groepen 95
venstermanipulatie met 6
Zelfstudie 3
Multimedia-bestanden *zie ook* Mediaspeler
uitvoeren met Mediaspeler 520
Multitasking-opties 607
Musical Instrument Digital Interface, *zie* MIDI

N

Naast elkaar, knop (Taakoverzicht) 61
Naast elkaar, opdracht (menu Venster) in Programmabeheer 83, 84
Naast elkaar, opdracht (Taakoverzicht) 61
Netwerk, *zie ook* BijlageA;
Afdrukbeheer, afdrukken
afdrukken
Afdrukbeheer niet gebruiken 262, 263
met Afdrukbeheer 255, 262
afdrukwachtrij
andere weergeven 259, 260
status, bijwerken 261
status, negeren 261
volledig weergeven 258
printer
aansluiten op 256, 257

Netwerk (*Vervolg*)
ontkoppelen van 263
opnieuw aansluiten op 257, 258
Netwerk
bestandsnamen, lengte in 123
naam 102
pad 121
stations 102, 120, 121, 122, 123
systeeminstellingen voor
met Configuratiescherm 181
verbindingen 120, 121, 122
Windows met 120
Netwerkverbindingen, dialoogvenster 121
Netwerkverbindingen, opdracht (menu Schijf)
in Bestandsbeheer 121
Niet- Windows-toepassing *zie ook* PIF Editor; systeemuitvoeringsmodi; toepassingswisselbestanden; wisselbestanden; systeem, geheugen
sneltoetsinstellingen voor 90
Niet-actief venster 69
Niet-actieve toepassing
berichten vanuit 68
Niet-Windows toepassingen
Speciale tekens met 514
Niet-Windows-toepassing
van Windows overschakelen naar 18
verkleinen tot pictogram 18
Niet-Windows-toepassingen,
afsluiten 69
beschrijving van 265
gegevensoverdracht tussen
met Klembord 281, 282, 283, 284, 285
geheugenbeheer van 286, 287
geheugenresidente programma's
met 288, 289, 290, 291
geheugenvereisten voor 591
in standaardmodus 18
toepassingswisselbestanden met 287
instellen
met Bestandsbeheer 268
met PIF Editor 268, 269, 270
met PIF, geleverd met 270
met programma Setup 265, 266
met Programmabeheer 267
met standaard PIF 270
instellen met Setup-programma 642, 643, 644, 645
Niet-Windows-toepassingen
Klembord met 21, 63
met Windows in 386 enhanced-modus
eerste vereisten voor 274, 275
instellingsopties voor 276, 277, 278, 280
muis met 275
PIFs voor 265, 271
schermbeveiligingen met 171
standaarddirectory's voor, wijzigen 285
starten
met MS-DOS-aanwijzing 291, 292
vanuit Bestandsbeheer 273
vanuit Programmabeheer 272
systeemelementen
toegang tot 273, 274
Systeemmenu voor 18, 19
extra opdrachten in sommige 21
systeemvereisten 53
twee of meer in uitvoering 593
uitvoeren in Windows 53
vervolgmenu in Systeemmenu voor 20
wisselbestanden voor 593;
Nieuw venster, opdracht (menu Venster)
in Bestandsbeheer 109, 110
Nieuw, opdracht (menu Bestand)
in Programmabeheer 85, 89
Nieuwe groepen, *zie ook* groepen
automatische bestandsnaamtoevoegingen 86
labels 86
maken 85
programma's toevoegen aan 86
Niveau , met één uitbreiden, opdracht (menu Structuur)
in Bestandsbeheer 106
NUM-LOCK
in Rekenmachine 470
in Write 331
Numerieke toetsenblok, *zie* toetsenbord,

O

Object
beschrijving van 558
Objecten koppelen en insluiten, *zie ook* Objectenbeheer
beschrijving van 506, 557, 558
Objecten koppelen en insluiten (*Vervolg*)
bewerken
gekoppelde figuren 564
gekoppelde Geluidsrecorder-bestanden 568
ingesloten figuren 562
ingesloten Geluidsrecorder-bestanden 567
brondocument 558
doel van 63
doeldocument 558, 580
figuur invoegen in Kaartenbak 506
insluiten
beschrijving van 558
figuren 560
Geluidsrecorder-bestanden 565, 566
OLE-objecten 575
vergeleken met kopiëren 412, 506
Klembord, verschil tussen 558
koppelen
beschrijving van 558, 559, 560
eerste vereisten voor 560
figuren 563
gekoppelde objecten bijwerken 569
Geluidsrecorder-bestanden 567
koppelingen kopiëren 570
koppelingen onderhouden 569
koppelingen verbreken 571
koppelingen verwijderen 572
meer koppelingen maken 570
verbroken koppelingen herstellen 572
met Bestandsbeheer 139, 578
met Geluidsrecorder 560
met Kaartenbak 560, 564, 565
met Paintbrush 412, 560, 561, 563
met Write 560, 564, 565
opmaak 573, 574
tekening invoegen in Kaartenbak 510
toepassing integreren door 557
Objectenbeheer
doel van 560, 575
doeldocument 575
Inhoudvenster in 576
objectenbeheer
ingesloten documenten 576, 580
MS-DOS -opdrachtregelopdracht 581
OLE-object, pictogram, wijzigen 582

Objectenbeheer (*Vervolg*)
OLE-object-label, wijzigen 585
openen 576
Pictogramvenster in 577
toepassing pictogram
weergave en label wijzigen met 577
OLE-object, pictogram, *zie ook* OLE-objecten
beschrijving van 560, 575
wijzigen in Objectenbeheer 582
OLE-objecten
beschrijving van 575, 576
inhoud van 576
insluiten documenten 576
koppelen documenten 576
labels wijzigen voor 585
toepassingsvereisten voor 575
Omhoog, pictogram, *zie ook* directorystructuur
doel van 102, 105
Ontspanning, groep (Programmabeheer)
inhoud van 82
Op soort, dialoogvenster
jokertekens in 114
weergave-opties in 115
Op soort, opdracht (menu Beeld)
in Bestandsbeheer 114
Opdrachten
in een doorsnee dialoogvenster 40
in Systeemmenu 20
kiezen 13
kiezen in menu's 15
menu 13
pictogrammen slepen voor uitvoeren van 56
selecteren 13
selecteren in menu's 15
selectiemethoden 15
uitvoeren door pictogrammen te slepen 56, 62
vensters met gemeenschappelijke 8
Opdrachtknoppen
in dialoogvenster 32
Opdrachtopties
in dialoogvenster 30, 31
Opdrachtregelvak
in dialoogvenster Uitvoeren (Bestandsbeheer) 148
Openen, dialoogvenster 67, 70
alleen lezen, aankruisvakje in 70
Openen, dialoogvenster (*Vervolg*)
beschrijving van 69
inhoud van 69
vak Bestandsnaam in 70
vak Directory's in 70
vak Stations in 70
Openen, opdracht (menu Bestand)
in Programmabeheer 55, 99
in Windows-toepassingen 69
Opslaan
automatisch bericht 30
bestandstype-opties 41
Opslaan als, dialoogvenster, *zie ook* bestandstype
optie Bestand opslaan als type 41
Opslaan als, opdracht (menu Bestand)
in Windows-toepassingen 71
Opslaan, opdracht (menu Bestand)
in Windows-toepassingen 71
Opstartgroep (Programmabeheer) 97
als pictogram in Programmabeheer 80
inhoud van 82
Opties, menu (Bestandsbeheer)
Bevestiging, opdracht 132, 137
Instellingen opslaan bij afsluiten, opdracht 112, 120
Lettertype, opdracht 118
Pictogram bij toepassing, opdracht 56, 147
Statusbalk, opdracht 119
Opties, menu (Programmabeheer)
Automatisch schikken, opdracht 85
Instellingen opslaan bij afsluiten, opdracht 98
Pictogram bij toepassing, opdracht 55, 97
Optimaliseren Windows, *zie* systeem, optimaliseren; Windows

P

Pad *zie ook* directory's; directory
bestand 57, 91
netwerk 121
voor huidige directory, voor huidige directory 102
Paintbrush *zie ook*; tekst, bewerken
afdrukken
Afdukken, dialoogvensteropties 426
Paintbrush, afdrukken (*Vervolg*)
delen van een tekening 426, 427
figuren 425
kopteksten en voetteksten 428
marges instellen 427, 428
printeropties 429
Beeld, menu
Cursorpositie, opdracht 420
Figuur weergeven, opdracht 378
Werkset en lijndikte, optie 377
Bestand, menu
Nieuw, opdracht 380
bestanden
maken 423
opslaan 423, 424
bestandsnaamtoevoegingen 416, 423, 425
Bewerken, menu
Knippen, opdracht 411
Kopiëren, opdracht 411, 412
Plakken, opdracht 411, 412
cursor,
positioneringscoördinaten 420
weergave van 375
doel van 373, xix
doorzichtig en ondoorzichtig plakken en vegen 415, 416, 417
figuren
afdrukken 425
bewerken 410, 420, 421
delen afdrukken van 426, 427
in Inzoom-modus 420
in Uitzoommodus 379
kopiëren 412
maken 379, 380, 381, 382
naar andere toepassingen overbrengen 506
nieuwe starten 380
verplaatsen in 377
vullen met Verfroller 399
weergave-methoden 378
weergavemethoden op volledig scherm 378
Figuurkenmerken, dialoogvenster
beschrijving van instellingen 376
geheugen
bewaren 424
vereisten 376
Inzoom-modus
bewerken in 421

Paintbrush (*Vervolg*)
kleuren
aanpassen 421, 422
beschrijving van 421
selecteren 380, 381
standaardselecties 380
vullen met Verfroller 399
wijzigen 380
wijzigen met Kleurengum 396
Kleuren bewerken, dialoogvenster 422
knipsels
definiëren 391, 392
hellen 419
in Uitzoommodus 415
kleuromkering in 419
kopiëren 411, 414, 415
koppelen en insluiten 412
maken 379
ondoorzichtig of doorzichtig, opties voor 413, 415
ophalen uit bestanden 416, 417
opslaan 416
overbrengen 411
plaatsen 417
plakken 392, 411, 419
plakken vanuit bestanden 416, 417
spiegelen 418
vegen 414, 415
vergroten 418
verkleinen 418
verplaatsen 413, 415
kopteksten en voetteksten
codes 428
lettertypeselectie uit 385
Lijndikte-vak
inhoud van 375
met Kaartenbak 505, 507
met Klembord
gegevensoverdracht in verschillende opmaak door 409, 413
Microsoft Paint-bestanden
converteren naar 424
muistechnieken
fixeerlijnen slepen 402, 403, 404
gebogen lijnen tekenen 403
knopcombinaties 373, 403, 405, 406, 408, 417

Paintbrush, muistechnieken (*Vervolg*)
opgevulde vierkanten 406
rechte lijnen trekken 404
sleepsnelheid 394
slepen om de kleuren te wijzigen 396
slepen om te tekenen 383, 400
slepen om te verwijderen 384
slepen om te wissen 398
slepen om uit te knippen 391, 392
veelhoeken slepen 410
objecten koppelen en insluiten met 412, 561, 563
opdrachten
Cursorpositie (menu Beeld) 420
Figuur weergeven (menu Beeld) 378
Figuurkenmerken (menu Opties) 374, 375, 380
Figuuropmaak weglaten (menu Opties) 413
Inzoomen (menu Beeld) 379
Kleuren bewerken (menu Opties) 422
Kleuren ophalen (menu Opties) 423
Kleuren opslaan(menu Opties) 423
Knippen (menu Bewerken) 411
Kopiëren (menu Bewerken) 411, 412
Nieuw (menu Bestand) 380
Penselen (menu Opties) 401
Plakken (menu Bewerken) 411, 412
Uitzoomen (menu Beeld) 379
Opties, menu
Figuurkenmerken, opdracht 374, 375, 380
Figuuropmaak weglaten, opdracht 413
Kleuren bewerken, opdracht 422
Kleuren ophalen, opdracht 423
Kleuren opslaan, opdracht 423
Penselen, opdracht 401
Palet
inhoud van 375
kleuren selecteren in 380
kleuren selecteren uit 381
starten 374

Paintbrush (*Vervolg*)
tekendikte
selecteren 381, 394, 400
wijzigen om te wissen 396, 398
tekengebied
beschrijving van 374
formaat wijzigen 375, 377
tekst,
typen 385
toetsenbordtechnieken
verplaatsen in een grote tekening 377
vervangende toetsen voor muisfuncties 373
uitlijning
by x-y coördinaten 419
Uitzoommodus
figuren bewerken in 379
grote figuren weergeven in 379
verlies aan detail in 379
Werkset 389
Boog 401, 402
Cirkel/Ellips 407, 408
Gum 397, 411
Gum symbool 376
inhoud van 375, 389
Kleurengum 395, 396, 411
Lijn 404
Opgevuld Vierkant 406
Opgevulde cirkel/ellips 407, 408
Opgevulde Veelhoek 409, 410
Oppaksymbool 378, 411
Penseel 399, 400
selecteren uit 382, 383, 390
Tekstsymbool 385, 394
Veelhoek 409, 410
Verfroller 398, 399, 421
Verfspuit 393, 394
Vierkant 406
werkset
in Uitzoommodus 379
selecteren 382
x-y coördinaten
uitlijnen met 419
x-y coördinaten
cursorpositionering 420
Paintbrush-venster
cursor in 375
inhoud van 374

Paintbrush-venster (*Vervolg*)
schuifbalken 377
tekengebied in 374
Patience 77
Pictogram *zie* directorypictogram; bestandspictogram; OLE-object, pictogram; documentpictogram; groepspictogram; programmapictogram; stationspictogram; *zie ook* toepassingspictogram; groepspictogram; pictogrammen; bestand,
Bestandsbeheer automatisch verkleinen tot 56
directory,
diskettestation,
document,
groep,
herstellen tot venster 26
OLE-object,
programma,
Programmabeheer automatisch verkleinen tot 55
toepassing starten als 4, 10
toepassing uitvoeren als 24
toepassing verkleinen tot 4
tot venster herstellen 16
wijzigen 95
Pictogram bij toepassing, opdracht (menu Opties)
in Bestandsbeheer 56, 147
in Programmabeheer 55, 97
Pictogram bij uitvoering, opdracht (menu Opties)
in Macrorecorder 535
Pictogram wijzigen, knop 91
Pictogram wijzigen, opdracht
in Programmagegevens, dialoogvenster 95
Pictogrammen *zie ook* pictogrammen, verplaatsen; muistechnieken; labels
automatisch schikken op werkblad 61
schikken op bureaublad met Configuratiescherm 96
slepen,
naar verschillende plaatsen in Programmabeheer 85
opdrachten uitvoeren door 56, 62, 132
taken uitvoeren door 56, 62, 132
Pictogrammen (*Vervolg*)
soorten 13, 81, 102
verplaatsen 24, 27, 84, 85
voor netwerkstations in Bestandsbeheer 120
weergave en labels 13, 81, 89
weergave-opties voor directoryvenster
in Op soort, dialoogvenster 115
Pictogrammen schikken, knop (Taakoverzicht) 61
Pictogrammen schikken, opdracht (menu Venster)
in Bestandsbeheer 118
in Programmabeheer 85
Pictorgrammen
soorten 10
PIF, *zie ook* niet-Windows-toepassingen; PIF Editor
beschrijving van 265, 293
doel van 265, 645
voor niet-Windows-toepassing
bepalen met Setup-programma 645
inhoud van 265
PIF Editor, *zie ook* niet-Windows-toepassingen; systeemuitvoeringsmodi
doel van 265, 293
opties, categorieën 294
sneltoetsinstellingen in 90, 314, 315, 324
starten 293, 294
voor 386 enhanced-modus
basisopties 295, 296, 297, 298, 299
geavanceerde opties 305, 307, 308, 309, 314, 315
geheugenvereisten 299, 301, 302, 304
voor standaardmodus
geheugenvereisten 321
opties 317, 318, 319, 320, 321, 322
Plakken, *zie* Klembord; Bewerken, menu
Plakken, opdracht (menu Bewerken)
in Windows-toepassingen 66, 506, 557
Poorten
seriële
configureren met Configuratiescherm 177, 178, 179, 180, 181
Pop-up programma's 53
Printer, *zie ook* netwerk; Afdrukbeheer; afdrukken
configureren
met Configuratiescherm 177
huidige lettertypen 351
installeren
met Configuratiescherm 177
soorten 183
Probleemoplossing
problemen en oplossingen 651, xviii
Programmabestand
selecteren voor verbinding 143
Program Information File, *zie* PIF
Programma, *zie ook* programmapictogram; gegevensbeschrijving van 88
kopiëren tussen groepen 94
maken
met Bestandsbeheer 92
met programma Setup 92
voor documentbestand 91
voor toepassing 88, 89, 92
verplaatsen tussen groepen 94
verwijderen uit groep 93
Programma's *zie ook* hulpprogramma's
geheugenresidente 53, 288
geheugen bewaren met 606
batch-programma met 290, 291
pop-up 289
Programma's toevoegen, dialoogvenster 85, 89
Programmabeheer *zie ook* specifieke groepen
afsluitmethoden 98
automatisch directory wijzigen met toepassing 96
automatisch openen met Windows 79
automatisch tot pictogram verkleinen 55, 79, 97
beschrijving van 79
Bestand, menu
Kopiëren, opdracht 94
Nieuw, opdracht 85, 89
Openen, opdracht 55
Starten, opdracht 56
Verplaatsen, opdracht 94
Verwijderen, opdracht 86, 93
Bladeren, knop 57, 90
documentvenster in 11
doel van 79, xix
doelstellingen van 4

Programmabeheer (*Vervolg*)
groepen,
nieuwe maken 85
toepassingen toevoegen aan 55
vooraf ingesteld in 81, 82
groepspictogrammen in 11, 80
groepsvensters 11, 12, 54
automatisch schikken 83, 84
overlappende 84
toepassingen starten vanuit 82
Klembordbestand openen vanuit 67
niet-Windows-toepassing met
standaarddirectory's voor,
wijzigen 285
onderdelen van 80
Openen, opdracht (menu Bestand) 99
Opties, menu
Automatisch schikken,
opdracht 85
Instellingen opslaan bij afsluiten,
opdracht 98
Pictogram bij toepassing, opdracht
55, 97
programma
maken in 89
pictogram wijzigen voor 95
programmabestanden selecteren
vanuit 57
programmapictogram
wijzigen in Programmagegevens,
dialoogvenster 95
sneltoetsinstellingen in 90
soorten pictogrammen in 10, 81
terug naar
doel van 97, 98
vanuit toepassing 97
toepassing starten vanuit 54, 79, 96
Venster, menu
Naast elkaar, opdracht 83, 84
Pictogrammen schikken,
opdracht 85
Trapsgewijs, opdracht 83, 84
wijzigingen opslaan voor afsluiten 98
Programmabeheer, venster
openen om toepassing te starten
vanuit 54
inhoud van 81
weergave van 80
Programmabeheerwerkruimte
inhoud van 81
automatisch schikken 83
pictogrammen verplaatsen in 84
Programmabestand, *zie ook* toepassing;
verbinding; programma
benoemen 90
bestandsnaamtoevoegingen,
soorten 55
in Bestandsbeheer 55
kiezen vanuit directoryvenster 55
selecteren vanuit Programmabeheer
57
selecteren voor verbinding 143
toepassing 55
toepassing starten met 55
Programmagegevens, dialoogvenster
programmapictogram wijzigen
met 95
symbool Opdrachtregel 90
vereiste gegevens voor 90
Programmagegevens, dialoogvenster
86, 87
openen 89
Pictogram wijzigen, opdracht 95
sneltoetsen definiëren in 59
Programmagroep, optie 86
Programmapictogram
automatisch schikken 85
beschrijving van 80, 81
doelstellingen van 81, 12
kopiëren tussen groepen 94
toepassing starten vanuit 88, 96, 99
toevoegen aan groep Toepassingen
(Programmabeheer) 93
verplaatsen 12, 81, 84
verplaatsen tussen groepen 94
voor MS-DOS-aanwijzing 57
weergave van 13, 81
wijzigen 95
wijzigen voor niet- Windows-
toepassing 96
Programmatuur
Setup-programma
huidige instellingen weergeven
met 638
opnieuw uitvoeren na wijzigingen
aan 637

R

RAMDrive, *zie* systeem
Recorder
doel van 528
Rekenmachine
doel van 469
Rekenmachine (*Vervolg*)
formaat van venster wijzigen 470
geheugen 471
Klembord met
berekeningen naar andere
toepassingen kopiëren 472, 477
tekeninterpretatie 472
muistechnieken 470
numerieke toetsenblok 470
onderdelen van 469
rekenen met 470
standaard 469
starten 469
statistische berekeningen 477,
478, 479
tekeninterpretatie van Klembord
door 472
toetsenbordtechnieken 470
toetsfuncties van 473
wetenschappelijke 469, 472, 475
specifieke toetsen van 479,
480, 481
talstelsels 475, 476, 477

S

Scherm
weergave 157
Schermbeveiliging, *zie ook*
Configuratiescherm, bureaublad
beschrijving van 170
doelstellingen van 170
met Configuratiescherm 597
Schermresolutie
beeldschermadapter 540, 545
in Write 339
Schijf formatteren
hoofddirectory
verwijderen 149
Schijf formatteren, opdracht
(menu Schijf)
in Bestandsbeheer 149
Schijf, menu (Bestandsbeheer)
Netwerkverbindingen, opdracht 121
Schijf formatteren, opdracht 149
Station selecteren, opdracht 103, 104
Schijfformattering, *zie ook* diskette;
vaste schijf
Schijfruimte, *zie ook* vaste schijf;
geheugen; systeem
beschrijving van 588
bewaren 593

Schijfruimte (*Vervolg*)
bewaren door wisselen te voorkomen 611
Schijfstation
beschikbare ruimte bepalen 592
Schuifbalken
afwezig 30
doelstellingen van 7, 28
in keuzelijsten 35
in Write 331
lichter gekleurd 30
Schuiftechnieken
met muis 29
met toetsenbord 29
Selecteren, *zie ook* kiezen
beschrijving van 13
Selectiecursor, *zie ook* invoegpositie; muisaanwijzer
relatie met muisaanwijzer 13
weergave in directoryvenster 104
Seriële poorten
configureren met Configuratiescherm 177, 178, 179, 180, 181
Setup-programma, *zie* stuurprogramma's
programma maken met 88, 92
apparatuur
toevoegen 638, 639
wijzigen 638, 639
apparatuuropties wijzigen met 637
doel van 637
MS-DOS met
Codetabel-instellingen 650, 651
niet-Windows-toepassingen
instellen met 642, 643, 644
PIF-vereisten met 645
opnieuw uitvoeren na wijzigingen aan 637
starten
vanuit Hoofdgroep (Projectbeheer) 638
stuurprogramma's installeren,
systeeminstellingen
huidige weergeven met 638
wijzigen met 639
uitvoeren vanuit MS-DOS 649, 650
uitvoeren vanuit Windows 637
Windows
afsluiten voor uitvoeren 638, 639
onderdelen, toevoegen met 646, 647, 648, 649
onderdelen, verwijderen met 646, 647, 648, 649
Setup-programma, Windows (*Vervolg*)
opnieuw starten na uitvoeren 638, 639
Windows onderhouden met 637, xx
Slepen, *zie* muistechnieken; venstermanipulatie
Sluiten, opdracht (Systeemmenu) 30, 68
SMARTDrive, *zie* systeem
Sneltoets 88; *zie ook* gegevens
Sneltoetsinstellingen
in Macrorecorder 531, 532, 544
in PIF Editor 90
in Programmabeheer 90
reserveren met Programmabeheer 90
voor niet- Windows-toepassing 90
Sorteren op datum, opdracht (menu Beeld)
in Bestandsbeheer 114
Sorteren op naam, opdracht (menu Beeld)
in Bestandsbeheer 113
Sorteren op omvang, opdracht (menu Beeld)
in Bestandsbeheer 114
Sorteren op type, opdracht (menu Beeld)
in Bestandsbeheer 114
Speciale tekens, *zie ook* lettertypen
lettertypen 515
invoegen 515
selecteren 515
starten 515
Spelletjes
doel van 77
Mijnenveger 77
Patience 77
Splitsbalk
in directoryvenster 102
verplaatsen 116, 117
Splitsen, opdracht (menu Beeld)
in Bestandsbeheer 117
Standaardmodus, *zie* systeemuitvoeringsmodus
Starten als pictogram 88, 91;
Starten als pictogram, aankruisvakje 57, 91, 97, 148
Starten, dialoogvenster
vereiste gegevens in 56
Starten, opdracht (Bestand, menu)
in Bestandsbeheer 56
in Programmabeheer 56
Station, *zie ook* diskettestation
automatisch zoeken bij wijzigen 104
Station (*Vervolg*)
beschikbare ruimte bepalen 592
huidige
directorystructuur voor 103
inhoud van 100
kiezen vanuit meer dan één geopend directoryvenster 109
selecteren 42
in directoryvenster 104
vanuit dialoogvenster Openen 70
voor opslag bestand 71
volumenaam 102
voor netwerk in Bestandsbeheer 121
wijzigen 104
Station selecteren, opdracht (menu Schijf)
in Bestandsbeheer 103, 104
Stations in dialoogvenster Openen 70
Stationspictogram
bestandspictogram slepen naar 132, 133
directoryvenster openen met 110
doel van 102
voor diskettestation 102
voor netwerk in Bestandsbeheer 120
weergave van 103
Statusbalk
in Bestandsbeheer 104, 116, 119
Statusberichten
ontvangen 68
Structuur, menu (Bestandsbeheer)
Alle subdirectory's weergeven, opdracht 107
Geen subdirectory's, opdracht 107
Met één niveau uitbreiden, opdracht 106
Subdirectory's weergeven, opdracht 106, 107, 108
Stuurprogramma's, *zie ook* apparatuur; Afdrukbeheer
bijwerken met Setup-programma 649, 650
essentieel voor het systeem 206
installeren
met Setup-programma 637
niet door Windows geleverde 640, 641
verschillende soorten 638
verwijderen 206
Stuurprogramma's, optie
in Configuratiescherm 520

Subdirectory's aangeven, opdracht (menu Structuur)
in Bestandsbeheer 107, 108
Subdirectory's weergeven, opdracht (menu Structuur)
in Bestandsbeheer 106
Symbool Opdrachtregel
in dialoogvenster Programmagegevens 90
in dialoogvenster Starten (Programmabeheer) 57
Symbool Sneltoets 90
Symbool Systeemmenu
afsluiten met 30, 68
doelstellingen van 6, 16
in documentvenster 16
in toepassingsvenster 16
Symbool Werkdirectory 90
SYSINI.WRI, bestand, zie systeeminitialisatiebestand
Systeem
geheugen
extended memory , toegang tot 5
Systeem, *zie* Bestandsbeheer; MS-DOS; *zie ook* EMM386; vaste schijf; apparatuur; geheugen; hulpprogramma's; vaste schijf; geheugen; hulpprogramma's, bestandskenmerken; AUTOEXEC.BAT, bestand 614
bestanden, configureren 588
elementen 273, 274
beschrijving van 587
geheugen,
beschrijving van 588
configuratie identificeren 589
configureren 589, 593
expanded memory 590
expanded-memory manager, soorten 589
vergroten 588
HIMEM.SYS, bestand 620, 625, 626
hulpprogramma's 53
MS-DOS
AUTOEXEC.BAT, bestand 590, 602, 603, 605, 619
CONFIG.SYS, bestand 590, 593, 602, 603, 604, 618, 627
hoofddirectorybestanden 619
optimaliseren
beschrijving van 587
Systeem (*Vervolg*)
RAMDrive
doel van 626
instellen 627
opdrachtregel 628, 630
schijfruimte
beschikbare ruimte bepalen 592
beschrijving van 588, 591
bewaren 593
chkdsk-hulpprogramma met 596
SMARTDrive
doel van 613
installeren 614
opdrachtregel 615, 617, 618
schrijf-cache 618
snelheid 601
uitvoeringsmodus
386 enhanced 58
vaste schijf
geheugenkaarten 590
vereisten voor niet-Windows-toepassingen 53
WIN.INI, bestandsinstellingen xviii
Windows Setup-programma, Windows-instellingen xix
SYSTEEM.INI, instellingen 613
Systeeminitialisatiebestand
Shell=, regel in 99
wijzigingen in 99
Systeemmenu
doelstellingen van 6
opdracht
extra voor sommige niet-Windows-toepassingen 21
opdracht Bewerken in sommige toepassingen 21
opdracht Herstellen 7, 26
opdracht Sluiten 30
opdrachten, beschrijving van 20
openingsmethoden 16, 17, 18, 19
Sluiten, opdracht 68
soorten 16
Taakoverzicht openen vanuit 61
Taakoverzicht, opdracht 60, 61
voor dialoogvenster 18
voor directoryvenster
Volgende, opdracht in 111
voor documentpictogram 17
voor documentvenster 17
voor groepspictogram 16
voor groepsvenster 80
voor niet-Windows-toepassing 18, 19
Systeemmenu (*Vervolg*)
voor toepassingspictogram 16
voor toepassingsvenster 16
Systeemuitvoeringsmodus 5, 19, 20
386 enhanced
Configuratiescherm, instellingsopties 223
mogelijkheden van 592
Windows in 594
automatische selectie van 5
opdracht Info 18
soorten 5
standaard
mogelijkheden van 5
voor niet-Windows-toepassingen 18
Windows in 594

T

Taakoverzicht 59
doel van 60, xix
Naast elkaar, knop 61
openen vanuit Systeemmenu 61
openen vanuit werkblad 60, 61
overschakelen tussen toepassingen met 60
sluiten 61
Trapsgewijs, knop 61
weergeven 59
Taakoverzicht, opdracht (Systeemmenu) 60, 61
Tekens, *zie ook* Speciale tekens
interpretatie van, door Rekenmachine 472
speciale 514
uitgebreide 514
Tekst, *zie ook* document; Kladblok; Write
bewerken 72
Alles selecteren, opdracht (Windows-toepassingen) 75
corrigeren 74
selectiemethoden voor 74
toetsencombinaties voor 75
typen 72
zoeken
met jokertekens 335
Tekstfragment, *zie ook* Help
Tekstfragmentenbestand
fragmenten, weergeven 49

Tekstvak
doelstellingen van 34
invoegpositie in 34
tekst selecteren in 34
Tekstverwerking, *zie* Write
Terminal, *zie ook* bijlage B
aansluitingsvoorwaarden
instellingen voor computer op afstand 433
afdrukken
geselecteerde tekst 467
printerinstelling voor 466
afsluiten 468
apparatuurvereisten 431
bestandsnaamtoevoegingen 433
Bewerken, menu
buffer wissen 465
de hele tekst selecteren 465
geselecteerde tekst verzenden 465
inhoud Klembord verzenden 465
tekst naar Klembord kopiëren 464
communicatie-instellingen
bepalen 434
opties 434, 436
communicatiesessie
aansluiten op computer op afstand 448
instellingen opslaan in bestand 467
ontkoppelen van computer op afstand 468
timing met timer-modus 447, 448
voorkeurinstellingen voor 440, 443
doel van 431, xix
instellingenbestanden
maken 433
openen 433
modem 436, 437, 438
opdrachten
functietoetstoewijzingen aan 443, 445, 446
overdracht van binaire bestanden
ontvangen 463
verzenden 461
voorbereiden 449, 450, 454, 455
overdracht van tekstbestanden
ontvangen 457, 458
verzenden 455, 456, 457
voorbereiden 449, 450, 451, 452, 454
weergeven 460
standaardinstellingen 433
starten 432
Terminal (*Vervolg*)
telefoonnummer 438, 439
terminal-emulatietype 439, 440
Titelbalk
documentvenster 9, 26
doelstellingen van 7
gemeenschappelijke 9
Titels, *zie ook* labels
documenten 7
variabelen 7
vensters 7
Toepassing, *zie* groepstoepassing; groepen; Programmabeheer; groepstoepassing ; groepen; Programmabeheer *zie ook* toepassingen; verbinding; programma;
actief 7
automatisch openen 97
automatisch verkleinen tot pictogram 57, 91
bron 506
document openen met 56
documentbestand openen met 57
doel 557, 560
groep,
koppelen met bestand 142, 143, 144
niet-actief
berichten vanuit 68
programma
maken voor 88, 89
programmabestand voor 55
starten
automatisch met Windows 97
met opdracht Starten (Programmabeheer) 56
vanuit Bestandsbeheer 55, 146
vanuit documentpictogram (Bestandsbeheer) 147
vanuit groep (Programmabeheer) 54, 82, 96
vanuit Programmabeheer 12, 54, 79, 82, 96
vanuit programmabestand (Bestandsbeheer) 147
vanuit programmapictogram (Programmabeheer) 88, 96
starten in een venster 4
uitvoeren als pictogram 4, 24
uitvoeren in een venster 55
verbonden documentbestand
afdrukken
met Bestandsbeheer 146
Toepassing (*Vervolg*)
verkleinen tot pictogram 4
Toepassingpictogram
venster verkleinen tot 24
weergave en label
wijzigen met Objectenbeheer 577
Toepassingen, *zie* programma's, geheugenresidente; Klembord; gegevensoverdracht tussen toepassingen; *zie ook* Mediaspeler; multimedia-bestanden; objecten koppelen en insluiten; niet-Windows-toepassingen; niet-Windows-toepassingen; Windows-toepassingen;
organiseren 4
afsluitmethoden 30, 68
bitmaps herkennen in 65
gegevensoverdracht tussen
door naar Klembord te kopiëren 63, 65, 66
door objecten koppelen en insluiten 557
met objectenbeheer door Objectenbeheer 575
methoden 412, 506
naar Kaartenbak 505
vanuit Paintbrush 412, 505
vanuit Rekenmachine 472, 477
vanuit Speciale tekens 516
geheugenresidente,
geheugentoewijzing aan 52, 58
integreren 557
kopiëren tussen,
Macrorecorder-macro uitvoeren in 534
multimedia 519, xx
niet-Windows;
afsluiten 69
beschrijving van 265
geheugenvereisten voor 591
in 386 19, 20
Klembord met 21, 63
naar Windows overschakelen van 18
PIF Editor met 265, 293
schermbeveiligingen met 171
sneltoetsinstellingen voor 90
Speciale tekens met 514
systeemvereisten 53
tot pictogram verkleinen 18
twee of meer in uitvoering 593
uitvoeren in Windows 53
verkleinen tot pictogram 18

Toepassingen, niet-Windows (*Vervolg*)
vervolgmenu in Systeemmenu voor 20
wisselbestanden voor 593
organiseren 51, 55, 79, 82, 85, xix
overschakelen tussen 59, 60, xix
scherm 55, 69
soorten 51
starten
vanuit directoryvensters 55
startmethoden 54
twee of meer gestart 61
twee of meer in uitvoering 51, 58, 557
wisselen van 51
Toepassingen op vaste schijf, keuzelijst 93, 643
Toepassingen, groep (Programmabeheer)
inhoud van 82
programmapictogrammen toevoegen aan 93
Toepassingspictogram *zie ook* groepspictogram; pictogram; programmapictogram
doelstellingen van 4
automatisch schikken 61
beschrijving van 10
relatie met andere toepassingsvensters 27
Systeemmenu voor 16
verplaatsen 10, 27
Toepassingsvenster *zie ook* venster
doelstellingen van 4
automatisch schikken 61
in niet-Windows-toepassingen 18
inhoud van 8
manipulatie van 26
maximumvenster 25
openen met toepassing 55
relatie met andere toepassingspictogrammen 27
sluiten 30
symbool Systeemmenu 16
Systeemmenu voor 13, 16
Toepassingswisselbestanden 287, 609, 612, 613; *zie ook* wisselbestanden
Toetsenbord *zie* Configuratiescherm
equivalenten voor Rekenmachine-functies 473
formaat van venster wijzigen met 23
Toetsenbord (*Vervolg*)
menu-onderdelen kiezen met 15
numerieke toetsenblok 470
opmaak xxii
pictogrammen verplaatsen met 28
schuiven met 29
selecteren
bestanden op 128
directory's 105
directory's op 128
Help door 44
in keuzelijsten met 36
menu's 13
menu-onderdelen 15
snelheid bijstellen, sneltoets
maken 59
stations wijzigen met 104
Systeemmenu bedienen met 6, 7
venster herstellen met 27
venster verkleinen met 25
venster verplaatsen met 22
venstermanipulatie met 9
Toetsenbordsneltoetsen, *zie* bijlage C
Toetsencombinaties
om in tekstdocument te verplaatsen met Write 331, 332, 333
opmaak xxii
reserveren met Programmabeheer 90
sneltoetsen 36
sneltoetsinstellingen
voor niet-Windows-toepassingen 90
verplaatsen in tekstdocument met Kladblok 525
voor bewerking van geselecteerde tekst 76
voor het selecteren van directory's 105
voor selectie van tekst 75
Toevoeging, *zie* bestandsnaamtoevoeging
Trapsgewijs, knop (Taakoverzicht) 61
Trapsgewijs, opdracht (menu Venster) in Programmabeheer 83, 84
Trapsgewijs, opdracht (menu Venster) in Bestandsbeheer 117
Trapsgewijs, opdracht (Taakoverzicht) 61
Trapsgewijze menu's 15, 20
Trapsgewijze vensters 83
TSR-programma's, *zie* programma's, geheugenresidente
Tweede venster, *zie* documentvenster

U

Uitvoeren, opdracht (menu Bestand) in Bestandsbeheer 147
Uitvoeringsmodi *zie* Systeemgeheugen; systeem, uitvoeringsmodus
Uitvoeringsmodus
386 enhanced
met netwerk 122

V

Vakken *zie ook* specifieke vakken
aankruisvakken 39
dialoog 30
keuzelijst 35, 69
keuzerondjes in 38
tekst 34
vervolgkeuzelijst 37
Variabelen
doel van xxii
venstertitels 7
Vaste schijf, *zie ook* schijfruimte; geheugen; systeem
bestanden verwijderen van 597, 598
comprimeren 601
efficiëntie optimaliseren van 596, 597
geheugenkaarten 588, 590
noodzakelijke bestanden op 597
schijfruimte
beschikbare 588, 646, 647, 648, 649
beschrijving van 591
toepassingen op
programma's maken voor 92
wisselbestanden op 592
Vaste schijf
comprimeringshulpprogramma 601
Venster, *zie* directoryvenster; documentvenster; toepassingsvenster; *zie ook* venstermanipulatie; directoryvenster; splitsbalk;
actief 7, 59, 65
Bestandsbeheer 55
directory

Venster (*Vervolg*)
document,
groep 12, 54
hoek 23
Hoofdgroep 79
inhoud kopiëren van 65
kader 7, 23
Klok weergeven in 518
meer dan een geopend 22, 61
minimumformaat 23
niet-actief 69, 110
onderdelen van 5
Programmabeheer 54, 80
sluiten 30
soorten 8
splitsen 101, 102
titel 7
toepassing,
Venster, menu (Bestandsbeheer)
Nieuw venster, opdracht 109, 110
Pictogrammen schikken, opdracht 118
Trapsgewijs, opdracht 117
Vernieuwen, opdracht 116
Venster, menu (Programmabeheer)
Naast elkaar, opdracht 83, 84
Pictogrammen schikken, opdracht 85
Trapsgewijs, opdracht 83, 84
Venster, menu (Windows-toepassingen)
overschakelen tussen documentvensters 72
Venstermanipulatie
formaat wijzigen 23
herstellen 7, 16, 24, 26
hoek 23
hulpmiddelen voor 5
kader 7, 23
maximumvenster 7, 25
methoden 6, 9, 22
pictogram 7, 25
slepen 23
toetsenbordwerking 9
van documentvenster 26
van toepassingsvenster 26
verkleinen tot pictogram 24
verplaatsen 22
verplaatsing annuleren 22
Vensters
uitvoeringsmodi
opties voor 5
Verbinden, dialoogvenster 142, 143, 144
Verbinden, opdracht (menu Bestand)
in Bestandsbeheer 142, 144, 145
Verbinding, *zie ook* toepassing; documentbestanden; programmabestand
beschrijving van 142
bestandsnaamtoevoeging voor 143, 145
bestandspictogram wijzigen in documentbestandspictogram in 143
maken 142, 143, 144
programmabestand selecteren voor 143
verwijderen 145
wijzigen 144
Verborgen bestanden, *zie* Bestandsbeheer; MS-DOS, bestandskenmerken
Verborgen/systeembestanden
weergeven, aankruisvakje in Bestandsbeheer 115
Vernieuwen, opdracht (menu Venster)
in Bestandsbeheer 116
Verplaatsen, opdracht (menu Bestand)
in Programmabeheer 94
Verplaatsen, opdracht (menu Bestand)
in Bestandsbeheer 133
Vertakkingen, *zie* directorystructuur
Vervolgkeuzelijst 37
Verwijderen, opdracht (menu Bestand)
in Programmabeheer 86, 93
Verwijderen, opdracht (menu Bestand)
in Bestandsbeheer 136
Vinkjes 15
Volgende, opdracht
in Systeemmenu voor directoryvenster 111
Volumenaam, *zie ook* station; diskettestation
doel van 102

W

Werkblad
beschrijving van 4
pictogrammen automatisch schikken op 61
pictogrammen op 10
pictogrammen verplaatsen 24
pictogrammen verplaatsen op 27
Taakoverzicht openen vanuit 60, 61
Werkblad (*Vervolg*)
vensters automatisch schikken op 61
vensters schikken op 22
weergave van xix
Werkdirectory 88, 90, 96; *zie ook* directory, huidige; gegevens
Werkruimte, *zie* Programmabeheerwerkruimte
Werkvenster
beschrijving van 7, 59
gegevensoverdracht vanuit 65
kopiëren vanuit 65
voor huidige directory 103
weergave van 59
WIN.INI, bestand
instellingen xviii
Windows *zie* Programmabeheer, afsluitmethoden; Setup-programma
afsluiten,
afsluiten voor uitvoeren van Setup-programma 639
basiselementen van 3
Bestandsbeheer automatisch openen met 99
besturingssysteem,
Bureau-accessoires-toepassingen,
conventies in Handboek xvii
doelstellingen van 3, 51
Handboek -conventies xxi
in 386 enhanced-modus
Configuratiescherm met 607, 609, 610
geheugenvereisten voor 594
met expanded memory-simulatie 591, 630
met expanded-memory-emulator 591
met niet-Windows toepassingen 591
schijfruimte bewaren door wisselen te voorkomen 611
tijdelijke Windows wisselbestanden 598
toepassingswisselbestanden met 593
wisselbestanden met 592, 609
in standaardmodus 595
expanded memory met 630
geheugenvereisten 594
met niet-Windows-toepassingen 612, 630

Windows (*Vervolg*)
met niet-Windows-toepassingen die expanded memory nodig hebben 630
toepassingswisselbestanden met 609
instellingen xix
menu-conventies 15
MS-DOS compatibiliteit met 53, 58, 265, 292
MS-DOS-aanwijzing benaderen 57
netwerk met 120
niet-Windows-toepassingen uitvoeren in 53
onderhouden met Setup-programma 637, xx
opnieuw starten na uitvoeren van Setup-programma 639
Setup-programma met
afsluiten voor uitvoeren 638
onderdelen, toevoegen 646, 647, 648, 649
onderdelen, verwijderen 646, 647, 648, 649
opnieuw starten na uitvoeren 638
starten 5
systeem optimaliseren 587
toepassing automatisch openen met 97
uitvoeren in 386 enhanced-modus
batch programma's met 606
uitvoeren in standaardmodus
met niet-Windows-toepassingen die expanded memory nodig hebben 631
tijdelijke toepassingswisselbestanden maken met 593
uitvoeringsmodi 5
386 enhanced 122
versies 51, 52, 88, 510, 557, 578, 639, 640, xvii
vooraf ingestelde groepen in 81
Windows Setup, dialoogvenster
opties in 92
Windows Setup-programma, *zie* Setup-programma
Windows-toepassingen
Bestand, menu
Exit opdracht 68
Openen opdracht 69
Opslaan als, opdracht 71
Opslaan, opdracht 71
Bewerken, menu
Alles selecteren, opdracht 75
Knippen, opdracht 64
Kopiëren, opdracht 64
Plakken, opdracht 66
bijgewerkte versies van xvii, xviii
menu Bestand
opdracht Afsluiten 30
systeemvereisten voor 52
versies xvii
Wisselbestanden 592; *zie ook* toepassingswisselbestanden; vaste schijf; geheugen; systeemuitvoeringsmodus
beschrijving van 592
doel van 592, 609
gemaakt in standaardmodus 598
in 386 enhanced-modus
tijdelijke 598
informatie weergeven voor 610
instellingen wijzigen voor 610, 611
omvang van 593
permanente 610
schijfruimte bewaren door wisselen te voorkomen 611
tijdelijke
met Windows in 386 enhanced-modus 598
voor niet-Windows toepassing 593
Write, zie ook document; documentbestanden; tekst, bewerken; afdrukken; objecten koppelen en insluiten
afdrukken, dialoogvensteropties 371
document 370
printeropties 372
standaardinstellingen voor 366, 371
bestanden
automatisch reservekopie maken van 369
Write, bestanden (*Vervolg*)
beheer van 367
bestandsnaamtoevoegingen in 370
omvang van 367
opslaan 368
bestanden uit andere toepassingen met
ASCII-bestand 368
indelingsconversie van 368
Microsoft Word-bestand 367
niet-Windows-tekstbestand 368
Windows-tekstbestand 368
bewerken
BACKSPACE 331
document
een pagina zoeken in 332
einde-markering in 330
invoegpositie in 330
paginastatus 330
doel van xix
doelstellingen van 329
figuren, ingevoegd
gekoppeld bewerken 341, 342
grootte wijzigen in document 343
ingesloten bewerken 340, 341
verplaatsen in document 342, 343
figuren, invoegen
insluiten in 338, 339
kopiëren naar 338, 339
koppelen 338, 340
liniaal
tabinstellingen 363, 364, 365
verbergen 354
weergeven 353
muis
tekst selecteren met 333
objecten koppelen en insluiten met 560, 564, 565
opmaken
alinea's 353, 354, 355, 356, 357, 358, 359
automatische regelterugloop 331
ENTER 331
hele document 359, 360, 362, 363, 364, 366
inspringingen 357, 358, 359, 371
kopteksten en voetteksten 360, 361, 362, 363

Write, opmaken (*Vervolg*)
lettertype-grootte 351, 352
lettertype-opmaak 351, 352
marges 364, 366, 371
tekenopmaak 349, 350
tekens 348
opslaan
automatisch reservekopie maken 369
opties 369
pagina-einden
automatisch 344, 345
bevestigen 347, 348
handmatig 344, 345, 346
starten 329
Write (*Vervolg*)
tekst
selecteren 333
tijdelijke afbreekstreepjes invoegen 338
typen 331
zoeken 334, 335, 337
zoeken en vervangen 336, 337
toetsenbord
een pagina verplaatsen met 332
invoegpositie verplaatsen 331, 332
verplaatsen in document met 331
venster
inhoud van 330
liniaalweergave 353, 354
Write, venster (*Vervolg*)
schuiven 331

X

XMS, *zie* extended memory

Z

Zelfstudie
Help xvii
muistechnieken 3
starten 3
Zoeken, opdracht (menu Bestand)
in Bestandsbeheer 126